1963

02/1/12
02/1/12
3/4

A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR ÉVKÖNYVE

XII

1942

JAHRBUCH DER STADTBIBLIOTHEK BUDAPEST

ANNUARIO DELLA BIBLIOTECA MUNICIPALE DI BUDAPEST

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA

A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR ÉVKÖNYVE

XII

1942

JAHRBUCH DER STADTBIBLIOTHEK BUDAPEST

ANNUARIO DELLA BIBLIOTECA MUNICIPALE DI BUDAPEST

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA

D17A/205
4077

02/1-2

Felelős kiadó: Enyvvári Jenő könyvtári igazgató

Budapest székesfőváros házinyomdája — 37163 — Felelős vezető: Klemm Árpád

Tartalom — Inhalt — Sommario

Oldal

Jelentés az 1942. évről — Jahresbericht über die Tätigkeit der Stadtbibliothek im Jahre 1942 — Rapporto annuale della Biblioteca Municipale dell'anno 1942 5

Közös alosztások. Adalékok a könyvtári szakrendszer kérdéséhez. Írta: dr. *Chirke* Géza. — Die allgemeinen Anhängezahlen. Ein Beitrag zur Sachkatalogfrage. Von dr. Géza *Chirke* 41

Brahms-bibliográfia. Készítette: *Koch* Lajos. — Brahms-Bibliographie. Zusammengestellt von Ludwig *Koch* 65

A könyvtárrendezés kérdéséhez, különös tekintettel a Fővárosi Könyvtárra. Írta: *Kondorosi* Sándor. — Zur Frage der Ordnung im Büchermagazin. Erfahrungen in der Stadtbibliothek Budapest. Von Alexander *Kondorosi* 151

A központi könyvtár új szerzeményei 1942. — Ausgewählte Zugänge der Zentrale 1942. — Catalogo scelto d'acquisizioni della Biblioteca centrale 1942 169

Általános munkák — Allgemeines — Opere generali 169
Bölcselet — Philosophie — Filosofia 173
Vallás. Egyház — Religion. Kirche — Religione. Chiesa 178
Társadalomtudomány — Sozialwissenschaft — Soziologia 185
Statisztika — Statistik — Statistica 191
Államtudomány. Politika — Staatswissenschaft. Politik — Scienza politica 192
Társadalmi kérdés — Soziale Frage — Questione sociale 200
Jogtudomány — Rechtswissenschaft — Scienze giuridiche 204
Közigazgatás — Verwaltung — Amministrazione 215
Hadügy — Heerwesen — L'arte militare 217
Jótékonyság. Szegényügy — Armenwesen — Amministrazione della carità pubblica 223
Közoktatás — Unterrichtswesen — Pubblica istruzione 224
Közgazdaság — Volkswirtschaft — Economia 226
Gazdaságpolitika — Wirtschaftspolitik — Economica politica 229
Őstermelés — Landwirtschaft — Agricoltura 232
Iparpolitika — Industriepolitik — Politica industriale 233
Közlekedés — Verkehrswesen — Comunicazioni 234
Kereskedelem — Handel — Commercio 235
Pénz- és hitelügy — Geld- und Kreditwesen — Affari di borsa. Credito 235
Biztosításügy — Versicherungswesen — Genere d'assicurazioni 236
Állami pénzügyek — Finanzwesen — Finanze 236
Néprajz — Ethnographie — Etnografia 238
Nyelvészet — Philologie — Filologia 240
Természettudomány — Naturwissenschaft — Scienze naturali 243
Alkalmazott tudományok — Angewandte Wissenschaften — Scienze applicate 248
Művészet — Kunst — Arte 258
Irodalomtudomány — Literaturwissenschaft — Letteratura 268
Történelem — Geschichte — Storia 274
Földrajz — Geographie — Geografia 283
Életrajzok. Emlékiratok — Biographien. Memoiren — Biografia. Ricordi 288

Oldal

A Budapesti Gyüjtemény új szerzeményei — Verzeichnis der Zugänge der Budapestiensia-Sammlung — Catalogo cronologico scelto degli acquisti della raccolta di Budapest dell'anno 1942 297

Betűrendes tárgymutató a szerzemények jegyzékéhez — Alphabetisches Sachregister der Zugänge — Indice dei soggetti 303

Névmutató — Namensregister — Indice per autori 306

Kurrens folyóiratok jegyzéke — Verzeichnis der laufenden Zeitschriften — Lista di periodici e giornali correnti della Biblioteca Municipale di Budapest 1942 327

A Fővárosi Könyvtár kiadványai — Verzeichnis der Veröffentlichungen der Stadtbibliothek — Pubblicazioni della Biblioteca Municipale di Budapest 333

Tájékoztató a Fővárosi Könyvtárról — Wegweiser für die Benützer der Stadtbibliothek — Guida sulla Biblioteca Municipale di Budapest 336

A Fővárosi Könyvtár 36. évi jelentése az 1942. évről

36. Jahresbericht der Budapester Stadtbibliothek über ihre Tätigkeit im Jahre 1942

36. Rapporto annuale della Biblioteca Municipale dell' anno 1942

Ha a Fővárosi Könyvtár 1942. évi működését szemléltető adatokat elemezzük, arra a megállapításra jutunk, hogy munkánk az elénktornyosuló és egyre fokozódó háborús nehézségek ellenére is eredményes volt. A munkateljesítményünket jelző görbe pályája még mindig felfelé ívelő tendenciát mutat. A rendkívüli katonai szolgálatra behívott alkalmazottak száma a jelentés évében 29 volt, akik összesen 3365 munkanapon át tettek eleget honvédelmi kötelezettségüknek. A nagy személyzethiány miatt a hivatali szolgálatot a fiókkönyvtárakban többízben át kellett állítani és a kölcsönzési forgalmat a szükséghez képest csökkentenünk kellett. A rendkívüli intézkedések végrehajtása (a könyvtári légoltalom megszervezése stb.) céljából, számos munkaerőt el kellett vonni rendes foglalkozásától. Az erősen megfogyatkozott könyvtári személyzet rendkívüli munkateljesítményének tulajdonítható, hogy az előző évinél is erősebb forgalmat sikerült biztosítanunk. Az összes forgalom tudniillik az 1942. évben 1,541.974 kötetre rúgott, az előző évi 1,532.216 kötettel szemben.

Feltűnően emelkedett a fiókkönyvtárak forgalma. A már mult évben bevezetett nyári szünet és a háborús szükségintézkedések ellenére, amelyek fiókjaink kölcsönzési forgalmának nagyarányú, több hónapra kiterjedő korlátozását vonták maguk után, 75.697 kötettel többet kölcsönzött a közönség, mint az előző esztendőben. 1942-ben 1,382.663 kötet fordult meg a fiókolvasók kezén, az előző évi 1,306.984 kötettel szemben.

A központi könyvtár forgalmi statisztikája viszont visszaesést mutat. Míg t. i. 1941-ben 67.303 olvasó és 23.287 kölcsönző 225.232 kötetet használt, 1942-ben 40.864 olvasó és 23.131 kölcsönző 159.311 kötet könyvet forgatott meg. Ez a hanyatlás főkép a háborús helyzet következtében egyre súlyosbodó életviszonyoknak a csendes kutatómunkára gyakorolt bénító hatásában leli természetes magyarázatát.

Az 1941. évi állapothoz viszonyítva némi hanyatlást mutat az 1942. évi könyvbeszerzési statisztikánk is. Míg tudnillik 1941-ben a könyvtár állománya 22.039 darabbal növekedett, a jelentés évében a gyarapodás 19.501 tételből állott. Ennek magyarázata egyrészt a könyvek drágulásában, másrészt pedig abban a körülményben keresendő, hogy a csere- és kötelespéldányok és az ajándékozott könyvek száma a jelentés évében — a háborús gazdasági helyzet természetes következménye folytán — észrevehetően csökkent. (2740 darabról 1806 darabra esett le.)

A könyvárak egyre érezhetőbbé váló emelkedése különösen indokolja azt, hogy évi jelentéseimben a könyvtár állományának fejlesztése érdekében szükséges dotáció felemelése iránt, székesfővárosunk vezetőségéhez intézett állandóan visszatérő kérelmemet ehelyen megismételjem. A könyvbeszerzési dotációnak a szükséges

mértékben való emelése nélkül a könyvtár szintjének süllyedése elkerülhetetlenné válik.

A könyvek beszerzése körül az elmult évben tapasztalt nehézségek fokozódtak. A külföldről rendelt új megjelenésű könyvek szállításában időnkint komoly akadályok merültek fel, úgyhogy azok nagy késéssel érkeztek meg. Egyrészük már nem volt megszerezhető.

Nagy-Britanniában és Amerikában megjelent könyvújdonságok beszerzése lehetetlenné vált. A franciaországi könyvanyag rendszeres gyarapítása elé a legnagyobb nehézségek gördültek. Mind a külföldi, mind a belföldi antikvárpiac a hanyatlás képét mutatja. Az itt vázolt nehézségek ellenére is a könyvanyag rendszeres és tervszerű gyarapítására irányuló törekvésem sikerrel járt. Könyvtárunk 1942. évi gyarapodása szerencsés és értékes volt. Minden alkalmat megragadtam, hogy az antikvárpiacon felmerülő és a magánosok részéről felajánlott anyagból a könyvtárunkat érdeklő darabokat megszerezzem.

Igen örvendetes gyarapodást jelent könyvtárunk számára dr. Szathmáry László főiskolai igazgató könyvgyüjteményének megszerzése. Ez a körülbelül 500 darabból álló gyüjtemény a természettudományok, különösen a chemia (alchemia) és a metallurgia története szempontjából értékes eredeti és ritka kiadások egész sorát foglalja magában. Ez a gyüjtemény hazai viszonylatban egyedülálló. Szerencsésen egészíti ki állományunkat a néhai Sulyok Ylda hagyatékából származó 233 darab főkép újabb megjelenésű angol nyelvű, nagyobbrészt a távolkeleti és az afrikai országokra, illetőleg területekre vonatkozó fontos és ma már alig megszerezhető földrajzi, történeti és etnográfiai munkákból álló gyüjtemény, amelyet ugyancsak az elmult évben sikerült megszereznünk.

Úgy érzem, kötelességemet teljesítem, midőn e helyen is köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik könyvtárunk állományát ajándékaikkal gyarapították.

Hálás köszönetemet tolmácsolom itt dr. Lamotte Károlynak, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank vezérigazgatójának, a magyar Felsőház örökös tagjának, akinek nagylelkű támogatása révén, a bank százéves fennállása alkalmából 4000 pengőt szavazott meg a Fővárosi Könyvtár állományának gyarapítására.

A jelentés évében ismét számos vidéki és helybeli könyvtár kiküldötte tanulmányozta könyvtárunk rendszerét. Pécs város közművelődési könyvtár felállításához tanácsot kért.

A Magyar Történettudományi Intézetnek saját kérelmére 767 központi könyvtári és 136 darab fiókkönyvtári duplumot engedtünk át.

Dr. Witzmann Gyula főkönyvtárost a polgármester úr kiküldötte a Deutsche Gesellschaft für Dokumentation által Salzburgban rendezett kongresszusra. Dr. Kelényi Béla főkönyvtáros egy hónapig Bécsben, dr. Szentkúty Pál könyvtári főfelügyelő pedig két hétig Erdélyben tartózkodott hivatalos kiküldetésben. Dr. Wessetzky Vilmos könyvtári középfokú gyakornok tanulmányai folytatása céljából nyolc, dr. Gerendás Ernő könyvtári tudományos gyakornok pedig négy hónapot Bécsben töltött.

Könyvtárunk a jelentés évében is résztvett kül- és belföldi bibliográfiai vállakozások munkálataiban. Az International Comitee of Historical Science kiadásában megjelenő történetbibliográfiai évkönyv számára kiadásra előkészítettük az 1941. évi magyarországi szellemtudományi irodalmat. E munkát dr. Seregély Emma könyvtártiszt végezte. Az Istituto di Studi Romani vezetőségének rendelkezésére bocsátottuk az 1941-ben beszerzett Rómára vonatkozó könyvanyagunk katalóguscédula-másolatait. Ezt az anyagot dr. Jajczay János könyvtári felügyelő gyüjtötte össze.

Miként az elmult esztendőkben, a jelentés évében is dr. Witzmann Gyula főkönyvtáros szerkesztette a Városi Szemle könyvészeti rovatát. Koch Lajos könyvtári felügyelő pedig a Magyar Zenei Szemle számára összeállította a kurrens nemzetközi zenei bibliográfiát.

Jelen évkönyvünkben a következő munkálatokat adjuk közre: a Koch Lajos könyvtári felügyelő által szerkesztett »Brahms-bibliográfiát«, továbbá dr. Chirke Géza segédkönyvtáros: »Közös alosztások. Adalék a könyvtári szakrendszer kérdéséhez« című dolgozatát és Kondorosi Sándor könyvtári főtiszt: »A könyvraktár-rendezés kérdéséhez, különös tekintettel a Fővárosi Könyvtárra« című tanulmányát.

A jelentés évében a »Nemzetpolitikai Kérdések Irodalma a Fővárosi Könyvtárban« című bibliográfiai sorozatnak ötödik füzete gyanánt, dr. Witzmann Gyula főkönyvtáros szerkesztésében kiadtuk a »Néperővédelem« című bibliográfiát. A »Tanulmányok« című sorozatunk 18., 19. és 20. füzete gyanánt közreadtuk Relkovič Néda ny. gimnáziumi tanárnő: »A budai jogkönyv (Ofner Stadtrecht) harmadik kézirata a Fővárosi Könyvtárban« című tanulmányát; Koch Lajos könyvtári felügyelő: »Kacsóh Pongrác János vitéze Adalék a budapesti színjátszás történetéhez« című dolgozatát és Németh Endre könyvtáros: »Jog és törvényhozás a könyvtári életben« című értekezését. Ezek a munkálatok eredetileg évkönyvünk 11. kötetében jelentek meg.

Munkájukért minden esetben a szerzők viselik a felelősséget.

PÉNZÜGYEK

Finanzen

A könyvtár gazdasági üzemvitelét, kiadásainak és bevételeinek számszerű alakulását az első, a második és a harmadik számú függelék mutatja be. A házipénztár a jelentés évében is csak kisebb kifizetéseket teljesített, nagyobb könyvtári számlákat a polgármesteri hozzájárulás után a központi pénztár fizetett ki. A fiókkönyvtárak bevételeiket egyenesen a főváros központi pénztárába küldik be; számvitelüket a központi számvevőség közvetlenül ellenőrzi. A jelentés évében a házipénztár 10.000 pengő könyvbeszerzési, 3800 pengő dologi és 5300 pengő közlekedési költségelőleg kezelésére szorítkozott. A házipénztár pénztárosa *Bor* Dezső segédhivatali főigazgató, ki egyúttal a könyvtár segédhivatalát is vezeti.

SZEMÉLYZETI ÜGYEK

Personalangelegenheiten

A jelentés évében a polgármester úr Tuczentaller Lujza és Zsák Wilfried könyvtári főtiszteket, könyvtári felügyelőkké, Csöppüs Béla, dr. Romhányi Károly és Rózsa József könyvtári tiszteket könyvtári főtisztekké, dr. Tichler János, dr. Rupp László, Schön Lajosné és dr. Nagy Györgyné könyvtári középfokú gyakornokokat könyvtári tisztekké, dr. Zoltán József, Szögedi József havidíjas hivatalnokokat, Fancsali Petronella napidíjas hivatalnokot, Ábrányi Boldizsár, dr. Szász Károlyné havidíjas hivatalnokokat, Gétzy József, dr. Sarlóska Vince Ernő és Virágh Gábor napidíjas hivatalnokokat könyvtári középfokú gyakornokokká, vitéz Tardos Géza irodafőtisztet segédhivatali igazgatóvá, Deák Tivadarné napidíjas hivatalnokot kezelési havidíjas hivatalnokká nevezte ki; Kovács Elemér és dr. Sarlóska Vince Ernő napidíjas hivatalnokokat a könyvtárhoz helyezte át.

Dr. Patek Erzsébetet a polgármester úr napidíjas hivatalnoki minőségben a Könyvtárhoz osztotta be. Állásában megerősítette dr. Tichler János és dr. Rupp László könyvtári tiszteket. Nyugdíjazta Wesselényi Emilné könyvtári felügyelőt és Tarján Rezsőné könyvtári tisztet. Wesselényi Emilné eredményekben gazdag könyvtári szolgálat után vonult nyugalomba. Első budai fiókkönyvtárunknak alapításától kezdve vezetője volt. Szolgálatának túlnyomó részét, közel negyedszázadot töltött el ebben a beosztásban ernyedetlen szorgalommal, hozzáértéssel. Sok barátot szerzett önmagának és a könyvtárnak, amíg ezt a 6. számú fiókunkat 1942-ben mintaintézményként adhatta át utódjának.

Ez évben a rendkívüli katonai szolgálatra behívott könyvtári alkalmazottak száma a következő volt: 26 tisztviselő, 2 altiszt, 1 munkás. A bevonultak 3365 munkanapon át teljesítettek katonai szolgálatot.

Dr. Srp Vince Ernő napidíjas hivatalnok nevét »Sarlóska«-ra változtatta meg.

Fővárosi szolgálatának 30. esztendejét ebben az esztendőben Leitgib János könyvtári felügyelő és Varga István irodatiszt, 25. esztendejét pedig Tuczentaller Lujza könyvtári felügyelő és Kondorosi Sándor könyvtári főtiszt töltötték be. Ez alkalommal a Könyvtár igazgatója bensőséges háziünnepély keretében üdvözölte a jubilánsokat, méltatván a Könyvtár érdekében kifejtett érdemes munkásságukat.

GYARAPODÁS

Zuwachs

Könyvtárunk könyvállománya 1942-ben 19.501 kötettel gyarapodott. Ebből a tudományos központi könyvtárra 8074 kötet, a fiókokra pedig 11.427 kötet jutott. Könyvet a következők ajándékoztak a könyvtárnak:

Hatóságok, intézetek, egyesületek: gróf Almásy-Teleki Éva Művészeti Int. (1), Ankara, Direction Generale de la Presse (1), Basel, Gesellschaft für Chemische Industrie (1), Berlin, Terramare Office (1), Budafok, Polgármesteri Hiv. (1), Budapest, Belvárosi Takarékpénztár Rt. (173), Bp. Biztosító Intézetek Orsz. Szöv. (1), Bp. Pénzintézeti Központ (5), Bp. Regnum Marianum Egyes. (1), Bp. Rotary Club (2), Bp. Szfőv. Községi Takarékpénztár (1), Bp. Szfőv. Polgármesteri I., II., XI., XIV., XVI. ü.-o.-ok (21), Bp. Szfőv. Vízművei (2), Bp. Takarékpénztárak és Bankok Egyes. (2), Bpesti Építőmesterek Ipartestülete (2), Bpesti Finn Követség (2), Bpesti Japán Követség (1), Bpesti Kávémérők és Kifőzők Ipartárs. (1), Bpesti Kir. M. Pázmány Péter Tudom. Egyet. Lélektani Int. (1), Bpesti Közp. Gyógy- és Üdülőhelyi Bizotts. (7), Bpesti Német Követség (13), Bpesti Olasz Követség (28), Bpesti Olasz Kultúr Int. (1), Bpesti Svéd Követség (1), Dánia, Statistiske Departement (8), Egyesült Keresztény Nemzeti Liga (1), Erdélyi

Magy. Közművelődési Egyes. (3), Esztergom, Polgármesteri Hiv. (3), »Frankfurter Zeitung« Kiadóhiv. (1), Ganz és Tsa Villamossági, Gép-, Waggon- és Hajógyár Rt. (3), »Hangya« Szövetkezeti Közp. (1), A Hibásbeszédűek Bpesti Áll. Int. (1), A »Hid« Szlovákiai Magy. Irodalmi Társ. (1), Helsinki, Societas Scientiarum Fennica (6), Iparosok Orsz. Közp. Szöv. (1), Ipartestületek Orsz. Közp. (1), Kalocsa, Érseki Hiv. (1), »Katolikus Kántor« Kiadóhiv. (3), Kecskemét, Egyet. Ref. Jogakadémia (1), Kereskedő Ifjak Társ. (1) Kobenhavn, Statistiske Departement (12), Közkórházi Orvostársulat (5), Magyar Általános Hitelbank (2), Magyar Gazdaságkutató Int. (1), Magyar Gyáriparosok Orsz. Szöv. (1), Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Orsz. Egyes. (1), Magyar Leszámítoló- és Pénzváltó-Bank (1), Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szöv. (2), Magyar Mezőgazdák Szöv. (1), Magyar Mezőgazdasági Társ. (1), Magyar Nemzeti Bank (5), Magyar Textilgyárosok Orsz. Egyes. (2), Magyar Villamosművek Orsz. Szöv. (2), Magyarhoni Evangélikus Egyetemes Egyház (2), M. kir. Áll. Munkaközvetítő Hiv. (1), M. Kir. Mezőgazdasági Múzeum (29), M. Kir. Orsz. Öntözésügyi Hiv. (1), Magyarországi Könyvnyomdai Munkások Egyes. (1), Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje (2), Magyarországi Szociáldemokrata Párt (37), Marosvásárhelyi róm. kat. Gimn. (1), Nagyvárad, Szigligeti Társ. (1), Orsz. Falusi Kislakásépítési Szöv. (1), Orsz. Iparegyesület (3), Orsz. Közegészségi Egyes. (1), Orsz. Magy. Gazdasági Egyes. (5), Orsz. Magy. Iparművészeti Társ. (1), Orsz. Mezőgazdasági Biztosító Int. (2), Orsz. Mezőgazdasági Kamara (1), Orsz. Nemzeti Klub (2), Orsz. Széchenyi Szöv. (1), Pannonhalmi Főapátsági Főiskola (6), Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm. Alipáni Hiv. (1), Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Rt. (1), Róma, Internationales Landwirtschafts-Institut (2), Róma, Ministero dell'Educazione Nazionale (1), A Siketnémák Bpesti M. Kir. Áll. Int. (1), Somogy vm. Alispáni Hiv. (3), Soproni Takarékpénztár (3), Stokholm, Socialstyrelsen (10), Szabadkai Közgazdasági Bank Rt. (3), Szent István Akadémia (2), Turul Szövetség »Hollós Mátyás« Bajtársi Egyes. (2), Újpest, Polgármesteri Hiv. (1), Venezia, Reale Istituto di Scienze, Lettere ed Arti (3), Világítástechnikai Állomás (8), Zürich, Statistisches Amt (1).

Magánosok: lovag dr. Alth Guido (16), Árkossy Sándor (1), dr. Avédik Félix (1), dr. Bartók Miklós (1), dr. Bertalan Vilmos (1), dr. Bierbauer Virgil (3), Binnyei István (1), Bleier Sándor (5), dr. Bodnár István (1), B. Boér Géza (1), dr. Bonomi Jenő (6), Csefkó József (1), dr. Cserép József (1), dr. Csilléry András (7), Csizmadia Andor (2), dr. Czermak Wilhelm (12), dr. Dajbukát Gergely (8), dr. Dékány István (1), dr. Domány Gyula (2), dr. Donáth Gyula (1), dr. Egyed István (2), dr. Eisler M. József (3), Enyvvári Jenő (1), dr. Ereky Károly (3), dr. Eszláry Károly (3), dr. Fazekas Jenő (1), br. Feilitzsch Berthold (1), dr. Felvinczi Takáts Zoltán (3), dr. Fluck András (2), Galla Ferenc (3), Garády Sándor (1), dr. Gárdonyi Albert (9), ifj. dr. Gerő László (10), dr. Goldziher Károly (2), Griesz Lajos (1), vitéz Guothfalvy-Dorner Zoltán (2), Haáz Ferenc (1), dr. Hallóssy István (5), dr. Hampel A. (1), dr. Hanasiewicz-Hajnády Oszkár (4), Haraszthy Gyula (1), dr. Harsányi Ilona (1), vitéz dr. Házi Jenő (2), dr. Hevesi Illés (1), Hlatky Endre (1), dr. Horváth Jenő (1), Implom József (2), dr. Iványi Béla (5), Izmay Ferenc (1), dr. Jajczay János (35), Kállay Ubul (1), Kálmán Károly (1), dr. Katona István (2), Kelemen Móric (2), dr. Kelényi B. Ottó (7), dr. Keleti József (1), dr. Kérészy Zoltán (2), dr. Kertész János (7), Keszthelyi Erzsébet (1), dr. Kismarty-Lechner Jenő (1), Kiss Andor (3), Kner Izidor (1), Kolb Jenő (2), Konek Emil (1), Korbuly Domonkos (5), dr. Kornis Gyula (4), Kósa János (1), Kovács Ernő (2), dr. Könyves-Tóth Kálmán (12), Lajtor László (1), Lakatos István (1), Lendvai István (1), dr Lepold Antal (1), Ligeti Ernő (2), dr. Manga János (1), dr. Márffy Oszkár (1), dr. Mátéka Béla (1), Mitterdorfer Ottó (1), Mladiáta A. J. (1), Mokány József (1), ifj. Molnár Dezső (2), dr. Molnár Kálmán (3), Monori Kovács Gyula (1), dr. Nádas Rózsa (1), Nagy Borbála (11), Nagy Tibor (1), vitéz dr. Nemes Árpád (1), dr. Németh Endre (2), dr. Némethy Károly (6), br. dr. Nyáry Pál (2), dr. Ortvay Rudolf (1), Pálinkás László (5), br. Petrichevich Horváth Emil (1), Pillitz Dezső (2), Rácz György dr. (2), Radó István (1), Rados Ottóné (1), dr. Regőczi Emil (1), Reiner Ferenc (1), gr. dr. Révay József (1), Sándor János (2), Sarády Sándor (1), vitéz Sárváry Elek (2), Sárváry Klára (4), dr. Schrettner Kurt (1), dr. Sipos Sándor (2) vitéz dr. Solth Károly (2), Sólyom Jenő (70), Soós Imre (1), Sós István (2), vitéz dr. Surányi-Unger Tivadar (6), dr. Szabó Zoltán (3), Szárazajtai Incze Kálmán (1), dr. ifj. Szász Károly (11), dr. Szathmáry László (14), dr. Szendy Károly (2), Sziklay László (5), Szoncsó László (1), Téchy Olivér (1), Teszler Hermann (1), dr. Thewrewk-Pallaghy Attila (1), özv. dr. Thirring Gusztávné (65), dr. Thirring Lajos (2), dr. Toronyi János (1), dr. Tóth Béla (4), dr. Tóth László (3), Török Jenő (1), dr. Urbanek János (6), dr. Vági Mihály (2), dr. Vajda Károly (3), dr. Varga István (4), dr. Vig Albert (38), dr. Villányi Győző (1), Vojcsik Lipót (2), Walter Gyula (1), gr. Wenckheim Miklós (1) dr. Winkler Ferenc (1), dr. Witzmann Gyula (1), Zajti Ferenc (1), Znakovszky Emma (1).

Cserébe a következő intézményektől és hatóságoktól kapott a könyvtár könyveket:

Basel, Universitäts Bibl. (5), Berlin, Universitäts Bibl. (17), Bp. Kereskedelmi és Iparkamara (13), Bp. Kir. Magy. Pázmány Péter Tudom. Egyet. (9), Bp. M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudom. Egyet. (1), Bp. Nemzeti Szalon (4), Bp. Szőv. Idegenforgalmi Hiv.

(2), Bp. Technológiai Könyvtár (1), Bpesti Ügyvédi Kamara (2), Debrecen, M. Kir. Tisza István Tudom. Egyet. (17), Deutsch-Ausländischer Buchtausch (114), Dortmund, Stadt- und Landesbibl. (1), Erlangen, Universitäts-Bibl. (16), Firenze, R. Biblioteca Nazionale Centrale (1), Göteborg, Universitäts-Bibl. (1), Göttingen, Universitäts-Bibl. (31), Kolozsvár, M. Kir. Ferenc József Tudom. Egyet. (10), Königsberg, Staats- und Universitäts Bibl. (17), Magyarország, Képviselőház (21), M. kir. Földmüvelésügyi Minisztérium (2), M. Kir. Földtani Int. (15), M. Kir. Honvédelmi Minisztérium (1), M. Kir. Központi Statisztikai Hiv. (10), M. Kir. Orsz. Meteorológiai és Földmágnességi Int. (21), M. Kir. Pénzügyminisztérium (11), M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium (2), Marosvásárhely, Városi Könyvtár (17), Nagyvárad, Nyilvános Könyvtár (1), Országos Hadimúzeum (4), Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ (9), Országos Magyar Képzőművészeti Társ. (2), Pécs, M. Kir. Erzsébet Tudom. Egyet. (2), Sopron Közkönyvtár (1), Stockholm, Kungl. Bibl. (1), Szeged, M. Kir. Horthy Miklós Tudom. Egyet. (1), Tübingen, Universitäts-Bibl. (31), Uppsala, Kungl. Universitäts Bibl. (1), Zombor, Városi Könyvtár (2), Zürich, Zentralbibliothek (2).

A Székesfővárosi Házinyomdától a Könyvtár 340 db kötelespéldányt vett át a jelentés évében.

KÜLÖNGYÜJTEMÉNYEK

Spezialsammlungen

Keleti gyüjtemény. Olvasóink, miként az előző évben, úgy a jelentés évében is egyre fokozódó érdeklődést tanusítottak Keleti Gyüjteményünk iránt. A háború változatai szerint egyrészt a mohamedán Keletre, másrészt az Oroszországra vonatkozó könyvanyagunk örvendett nagy keresletnek. Számos esetben készítettünk mind magánosok, mind pedig hatóságok kérelmére bibliográfiai összeállítást.

Az 1942. évben 399 kötetnyi újonnan beszerzett művet dolgoztunk fel. A Gyüjtemény külön katalógusába 1527 cédulát helyeztünk el; ebből 467 db a betűrendes, 1080 db pedig a szakrendes részt gyarapította.

A mult évi beszámolónkban már megemlített szlávnyelvű könyvanyag speciális feldolgozása (címátírás, fordítás stb.) folyik. Eddig összesen 102 mű bedolgozása készült el, ebből 10 mű régi budai szerbnyelvű nyomtatvány, amelyet a Budapesti Gyüjtemény állományában helyeztünk el.

A gyüjtemény vezetője dr. *Dávid* Antal könyvtári aligazgató. Beosztott tisztviselő *Zajti* Ferenc könyvtári felügyelő. Az osztályozási munkálatokban közreműködött dr. *Németh* Endre könyvtáros, aki vitéz *Sárváry* Elek könyvtári felügyelővel együtt a szlávnyelvű anyag feldolgozását végezte.

A *Budapesti Gyüjtemény* és a *könyvritkaságok* (bibliofilia) *gyüjteményének* gyarapodása, noha számszerűleg alig maradt alatta az elmult esztendő beszerzéseinek, az értékesebb és jelentősebb művek gyarapodása terén mégis jelentős visszaesés mutatkozik. Az antikvár-katalógusok és az időközi könyvárverések anyagának gondos kiválasztása ellenére a jelentés évében az antikvár-piac nagy visszaesése következtében gyüjteményeink számára jóval kevesebb művet tudtunk beszerezni. Beszerzéseink főforrása továbbra is a Magyar Királyi Postatakarékpénztár Árverési Csarnoka volt, a helyi könyvkereskedelem és a magános felajánlások útján azonban csak kis mértékben sikerült gyarapítani gyüjteményeinket.

Legjelentősebb beszerzésünk a Pesti Kötélverő Céh iratai voltak, amelynek a XVIII. század első feléből származó céhkönyvét, mesterbeiktatókönyvét, inasszabadító- és inasszerződtető könyveit sikerült megszereznünk. Ugyancsak megszereztük a Pesti Vizimolnárok Céhének XVIII—XIX. századi számadáskönyvét. Nagy számban szereztünk a XIX. század első feléből egyetemi disszertációkat,

úgyhogy ez a gyüjteményünk igen tekintélyesen egészült ki, főként orvosi és gyógyszerészeti disszertációkkal. Szerencsés vásárlásunk volt a Grimm Vince és Walzel Ágost Frigyes nyomdai- és litografiai intézetében 1830—1870 között készült grafikai nyomtatványok gyüjteménye, amelyben csomagolási vignetták, meghívó kártyák, kereskedői reklámlapok, számlafejlécek, újévi és névnapi üdvözletek stb. nagy számban fordulnak elő. Ebből a gyüjteményből hasznos tanulságot merithet az, aki a mult századeleji pesti grafika ízlése és fölkészültsége iránt érdeklődik. Néhány érdekes tétellel gyarapodott egyházi és színháztörténeti vonatkozású nyomtatványaink gyüjteménye is.

A gyüjtemény gyarapodási statisztikája:

A rendelőosztályból átvett kötet	1.088
Osztályozott mű	324
Helyszámozott mű	456
Sorszámozott kötet	1.088
Katalogizált mű	456
Behelyezett kötet	1.088

Katalógusok:

Elkészített és behelyezett betűrendes cédula	661
Elkészített és behelyezett szakcédula	943

A *B és H (budapesti és történelmi) kisnyomtatványok* gyüjteményének gyarapodása is jóval alatta maradt a mult esztendei gyarapodásnak. Mindössze néhány jelentősebb nyomtatvány birtokába jutottunk, főként egyházi irodalom terén. Gyüjteményünkben az idei esztendőben bizonyos átcsoportosításokat hajtottunk végre az anyag könnyebb áttekintése és fölhasználásának elősegítése céljából. Így újra rendeztük a hangversenyprogrammokat, a kereskedői és alkalmi nyomtatványokat, amelyek új tékáikba helyezve állnak a kutatás rendelkezésére.

A kisnyomtatványgyüjtemény statisztikája:

Rendelőből átvett darab	58
Bedolgozott és behelyezett darab	58

Budapesti *térképgyüjteményünk* az év folyamán 4 új térképpel gyarapodott. Ezzel gyüjteményünk térképeinek száma 284-re emelkedett.

Budapesti *metszetgyüjteményünk* ez évben 11 önálló lappal gyarapodott. Teljesen elkészült gyüjteményünk szakcsoportokra osztott katalógusa és megkezdtük a régi budapesti vonatkozású könyvek metszetmellékleteinek feldolgozását is. A metszetgyüjteményben 582 önnálló lap foglal helyet.

Régi budapesti vonatkozású *fényképgyüjteményünkben* a gyarapodás mindössze két tétel. Ennek az anyagnak szakszerű bedolgozása és elhelyezése folyamatban van.

Ujságszelvénygyüjtemény. A budapesti vonatkozású történeti értékkel bíró hirlapi közlemények összegyüjtése és rendezése tovább tart. Noha a hazai folyóiratok és napilapok terjedelmének csökkentése következtében a helytörténeti tárcák és egyéb tudósítások terén visszaesés mutatkozik, megállapítható, hogy a sajtó különösen vasárnapi közleményei során szívesen foglalkozik továbbra is a régi Buda és Pest történeti emlékeivel és a budapesti vonatkozású irodalom

a sajtó irodalmi rovataiban is rendszerint élénk visszhangra talál. Sokkal jelentősebb természetesen a csökkenés a külföldi lapok ilynemű közleményei terén. Statisztikai adatok:

Átvett, feldolgozott és besorozott szelvény 160

Az ujságszelvények megoszlása:

magyar	114
német	34
olasz	12

Könyvritkaságok és bibliofil könyvek (09 és 091). E gyüjtemény ezidei gyarapodását főként az idézte elő, hogy a könyvtár megvásárolta Szathmáry László főiskolai igazgató mintegy 500 darabból álló értékes tudománytörténeti és alchimista vonatkozású szakkönyvtárát. E gyüjtemény legértékesebb darabjai ritkasággyüjteményünkbe kerültek és feldolgozásuk teljes egészében megtörtént. Gyüjteményünk két ősnyomtatvánnyal gyarapodott. Az egyik Diodorus Siculus 1493. évi velencei kiadása (Hain-Cop. 10260.). A második Jul. Mat. Firnicus 1497. évi, ugyancsak velencei kiadása (Hain 7121).
Gyüjteményünk ezidei gyarapodása 458 kötet.

A *Budapesti Gyüjtemény munkálatai és könyvforgalma.* A gyüjtemény munkálatai ez év folyamán az előző esztendőkéhez hasonlóan, katalógusaink kiegészítésére és a gyüjteményünkben elhelyezett csoportok szakszerű kezelésére irányultak. Különösen nagy gonddal foglalkoztunk a budapesti tárgyú folyóiratirodalom közleményeinek kicédulázásával és a régi folyóiratirodalom feldolgozása terén is jelentős előhaladást tettünk. A várostörténet folyó munkálatainak előmozdítása érdekében a monografikus budapesti irodalom anyagának kicédulázása és szakcsoportokba való állítása terén is jelentős munkát végeztünk.

A fővárossal kapcsolatos problémakörök feldolgozása a háborús viszonyok ellenére is tovább tart. Ebbe a munkába mindjobban belekapcsolódik a Pázmány Péter Tudományegyetem is, amelynek professzorai előadásokat hirdettek Budapest multjának egyes korszakaiból és az egyetemi szemináriumok figyelmét is Buda és Pest várostörténetének részletkérdései felé irányították. Ennek köszönhető, hogy az év folyamán több budapesti vonatkozású egyetemi disszertáció készült. A közigazgatás, valamint a magánkutatás is állandóan foglalkoztatta gyüjteményünket. Állandóan visszatérő problémák: a városrendezés, a Nagy-Budapest problémája, a régi budai és pesti helyrajz, valamint számos kultúrtörténeti probléma.

A Budapesti Gyüjtemény, a kisnyomtatványgyüjtemény, az ujságszelvények és a könyvritkaságok gyüjteményének forgalmi adatai a következőképen alakultak:

Helyben használt kötet	4.478
Kölcsönzött kötet	311
Olvasóteremben használt kötet	384
Ujságszelvény	448
Összesen	5.621

A gyüjteményt a jelentés évében összesen 1667 olvasó használta.

E gyüjtemények vezetője: dr. *Kelényi* B. Ottó főkönyvtáros. Beosztott tisztviselők: dr. *Könyves Tóth* Kálmán és dr. *Szász* Béla könyvtárosok, dr. *Jajczay* János és *Sárváry* Dezső könyvtári felügyelők, *Rozgonyiné Pöschl* Aranka dr. és dr. *Szmrecsányi* Marianne könyvtártisztek, dr. *Gerendás* Ernő és ifj. *Szász* Károlyné *Gillemot* Katalin dr. gyakornokok.

Röpiratgyüjtemény. A magyarnyelvű és az idegennyelvű röpiratok közül a magyartárgyú R-jelzéssel ellátott röpiratok gyüjtésére, feldolgozására és kezelésére a következő statisztikai adatok derítenek fényt:

Újonnan beszerzett és növedéknaplóba vett .	687	darab
Osztályozás	687	«
Szakbeosztás	975	szakszám
Helynaplóba behelyezett katalóguscédula ...	817	darab
Újonnan beiktatott doboz.....	420	«
Elrakott röpirat.....	2.253	«
Olvasóteremben használt röpirat	1.566	«

Az egész anyag átvizsgálása folyamán 134 röpiratot adtunk javításra házi könyvkötészetünknek. Elkészült továbbá 420 új doboz cimkézése. Átvezettük 12 áthelyezés adatait a helynaplóba, valamint a betűrendes-, szak- és földrajzi katalógusba.

Az eredeti Ballagi-féle gyüjteménybe folytatásképen besoroztunk újabb 22 db II. József korabeli röpiratot. Ezeket sorszámoztuk és osztályoztuk, majd az egész anyagot számbavettük, felülvizsgáltuk és úgy az eredeti Ballagi-gyüjtésről, mint az azóta és a legújabban besorozott kötetekről helynaplót fektettünk fel.

A P-jelzéssel ellátott idegennyelvű és idegentárgyú röpiratokkal kapcsolatos munkálatok statisztikai adatai:

Újonnan beszerzett és növedéknaplóba vett .	461	darab
Osztályozás	461	«
Szakbeosztás	732	szakszám
Helynaplóba behelyezett katalóguscédula ...	833	darab
Újonnan beiktatott doboz	78	«
Elrakott röpirat	981	«
Olvasóteremben használt röpirat	520	«

Itt 115 dobozt láttunk el új cimkével, 12 áthelyezés adatait vezettük át a helynaplóba, valamint a betűrendes-, szak- és földrajzi katalógusba és házi könyvkötészetünk útján 57 darab pamflet javításáról gondoskodtunk.

A gyüjtemény vezetője dr. *Witzmann* Gyula főkönyvtáros; beosztott tisztviselő dr. *Francsek* Julia könyvtártiszt.

Szüry Gyüjtemény. A magyar irodalmi első kiadások e ritka teljességű gyüjteménye régebbi magyar szépirodalmi anyaggal már alig gyarapodhatik. Az Állami Zálogintézet vagyonmentő könyvaukciója és az antikvár-könyvek piaca, — az aukciós és antikvárius katalógusok legéberebb figyelemmel kísérése ellenére is — csak elvétve vet fel e gyüjteménybe tartozó leleteket. A könyvtár vezetőségének legfőbb gondja ezért e gyüjtemény kiépítése a jelenig. Napjaink magyar szépirodalmának ma még könnyüszerrel megvehető válogatott legjava darabjai szervesen illeszkednek bele e gyüjtemény kereteibe. A jelentés évében is még élő, vagy nemrég elhúnyt magyar költők müveinek gyüjteményes kiadásait, a zárt példányszámban megjelenő Erdélyi Szépmíves Céh kiadványait szerezte meg a könyvtár e gyüjtemény kiegészítéseül. Itt-ott egy-egy mult századi magyar auktor idegen nyelvből fordított művét, vagy egy magyar költői mű idegen nyelvű fordítását (így például Az ember tragédiája román és finn nyelvű fordítását) is sikerült meg-

szereznünk a gyüjtemény számára, miután megállapítást nyert, hogy az hiányzik a gyüjteményből. Néhány népies (ponyva) kiadvánnyal is gazdagodott a Szüry Gyüjtemény a jelentés évében. Az összes gyarapodás 165 művet tett ki. A szigorúan muzeálisan kezelt gyüjtemény használata — közismert teljessége következtében — mégis tekintélyesnek volt nevezhető ez évben is. Nevezetesebb olvasói: a Nemzeti Színház, a Rádió, irodalomprofesszorok s egyetemi doktorandusok. A gyüjtemény őre a jelentés évében is *dr. Szőke* Sándor könyvtáros volt.

Kézikönyvtár. A jelentés évében a kézikönyvtárnak a katalógusteremben felállított részét itt megszüntettük. Ezt az anyagot ideiglenesen az olvasóteremben és a »Ra« jelzésü kézikönyvtárban helyeztük el. A nyári revízió során ennek végleges elhelyezéséről is gondoskodtunk. Az ekkor végrehajtott teljes kézikönyvtári átrendezés főbb eredményei:

1. 124 kötet rongált kötésü vagy egyébként is javításra szoruló anyagot könyvkötészetünkben kijavíttattunk.

2. A gyüjtemény anyagát felülvizsgáltuk aktualitás szempontjából, szem előtt tartva a háborús viszonyok következtében előállott beszerzési nehézségeket. Eszerint a nehézség nélkül újabbakkal pótolható régi anyagot kiselejteztük és a beszerzendő új anyagot megrendeltük. A külföldi anyagból a beszerezhetőket megrendeltük, de a régi köteteket az új anyag megérkezéséig a helyén hagytuk. A jelenleg be nem szerezhető külföldi anyagot a viszonyok megjavulásáig kénytelenek voltunk a helyén hagyni. Ilyenformán 122 kötetet adtunk át a rendelő osztálynak selejtezés, illetve áthelyezés céljából.

3. A helynaplóval való összehasonlítás alapján 44 mű, illetőleg 62 kötet hiányt állapítottunk meg, ami sajnos, a kézikönyvtár szabad használatának kényszerü következménye.

4. A Magyar Törvénytár köteteit laponként átvizsgáltuk, sok csonkítást állapítottunk meg s így az egész sorozat teljes pótlását kellett javasolni.

Az év folyamán folyamatosan és állandóan átvizsgáljuk a katalógust abból a szempontból, hogy a gyüjteményből már kiselejtezett anyag katalóguscédulái ne terheljék továbbra is az erősen felduzzadt szakkatalógust. Ebben az évben 176 dobozból 516 katalóguscédulát távolítottunk el.

A gyüjtemény ebben az évben 194 művel, 318 kötetben gyarapodott. A Kézikönyvtár vezetője vitéz dr. *Homa* Gyula főkönyvtáros. Beosztott tisztviselő vitéz *Deák* Ferencné dr. *Ugrik* Erzsébet könyvtártiszt.

Könyvészeti és Könyvtártani Gyüjtemény. A kettős gyüjtemény 1942. évi gyarapodása 178 kötet volt. Ezzel a leltári állomány együttvéve 8593 kötetre emelkedett. Ebből a 01 jelzésü Bibliográfiai Gyüjtemény gyarapodása az év folyamán 140 kötet volt (teljes állomány 5381 kötet), a 02 jelzésü Könyvtártani Gyüjteményé pedig 38 kötet (teljes állomány 3212 kötet).

Az előző raktárrevíziók eredményeinek feldolgozása folytatódott. Ennek átállítást igénylő részét a helynapló, a katalógus és a raktári felállítás gondos egybevetése után rendeztük és a helyszámjavítások folytán szükségessé vált átcsoportosítást elvégeztük.

A kettős gyüjtemény anyagát általában csak helybeni használatra adtuk ki, ezek kölcsönzését a 998/1942. Kvt. számú igazgatói rendelet újból szabályozta. Ennek alapján a kettős gyüjteménybe tartozó műveket csak főkönyvtárosi engedéllyel lehet kölcsönözni.

A kettős gyüjtemény vezetője vitéz dr. *Homa* Gyula főkönyvtáros. Beosztott tisztviselő vitéz dr. *Barcsay* Andrásné dr. *Weissenbach* Janka könyvtári tud. gyakornok.

Térképgyüjteményünk állománya az év végén 472 darab volt. A mostani háború folyamán megváltozott politikai határok alakulásával és a hadszinterek kiterjesztésével kapcsolatban szükségessé vált az év folyamán 5 modern térképet beszerezni. Gyüjteményünk ezenkívül még egy értékes bányászati térképpel is gyarapodott a XVIII. század első feléből.

Térképek nem kölcsönözhetők, ezeket kizárólag helyben használhatják a könyvtár látogatói. Azonban a közönség kutatása folyamán felmerülő pillanatnyi térképigényeit nem a T Gyüjtemény, hanem a K Gyüjtemény hivatott kielégíteni.

A Térképgyüjtemény vezetője vitéz dr. *Homa* Gyula főkönyvtáros. Beosztott tisztviselő vitéz dr. *Barcsay* Andrásné dr. *Weissenbach* Janka könyvtári tud. gyakornok.

AZ OSZTÁLYOK ÉVI MUNKÁSSÁGA

Arbeitsleistung der einzelnen Abteilungen

Rendelőosztály. A jelentés évében, az előző év könyvbeszerzéséhez viszonyítva, bizonyos csökkenés mutatkozik. A könyvek árai általában állandó emelkedést mutatnak, ezzel szemben az évi könyvbeszerzésre előirányzott költségvetésünk nem emelkedik. Nagy nehézségeket tapasztaltunk még az új és fontos külföldi szakirodalom beszerzésénél is. Annál is inkább, mert a különböző külföldi bibliográfiákból kijelölt és megrendelt munkák nagyon vontatottan érkeznek be. Igen nagy százalékban a megrendelt munkákat többszöri sürgetésünkre sem kapjuk meg. A könyvtár igazgatóságának minden igyekezete odairányul, hogy az eddig elért színvonalat, a lehetőség határain belül fenntarthassa. Az új könyvanyag beszerzése mellett nagy gondot fordít az antikvár könyvanyag beszerzésére.

Könyvtárunk könyvállománya jelentősen gyarapodott magánosok, tudományos intézetek, egyesületek és hatóságok könyvajándékaival. A Fővárosi Könyvtár kiadványaiért cserébe kapott könyvek száma is jelentékenyen növelték könyvállományunkat.

A rendelőosztályba a jelentés évében beérkezett összesen 12.357 kötet és füzet, ebből tényleges gyarapodás 8074 darab, amely a következőképen oszlik meg :

A könyvkereskedők 9.665 darab könyvet küldtek be megtekintésre, illetőleg rendelésre, amelyekből kiválogatás után megvásároltunk és beiktattunk ...	3.542	darabot
Antikvár cégektől és magánosoktól vásárlás útján beszereztünk	2.840	«
Hatóságoktól és magánosoktól ajándékképen beérkezett 1047 darab, tudományos intézetektől, társaságoktól csereképen kaptunk 419 darabot, a Székesfővárosi Házinyomdától, mint köteles példány, 340 darab érkezett be ; összesen tehát 1806 darab. Ezekből duplumraktárba helyeztünk 114 darabot. A fentiekből a könyvtár állományába beiktattunk	1.692	«
A raktári állományba és a különgyüjteményekbe beiktattunk tehát összesen	8.074	darabot
Ez a gyarapodás a következőképen oszlik meg :		
monografikus munka (könyv és röpirat)	6.189	darab
sorozatos munka	1.741	«
kisnyomtatvány	144	«
összesen	8.074	darab

A beszerzett könyvekből : kötött példány volt	3.377	darab
fűzött « «	4.697	«
összesen	8.074	darab
A könyvek terjedelmük szerint csoportosítva :		
kötet	5.556	darab
füzet	2.023	«
egylapos nyomtatvány	495	«
összesen	8.074	darab
A beszerzett kötetekből :		
első példány volt	7.891	darab
másod « «	183	«
Összesen	8.074	darab

A rendelőosztály vezetője vitéz *Sárváry* Elek könyvtári felügyelő. Beosztott tisztviselők : *Nagy* Borbála és dr. *Rupp* László könyvtári tisztek, dr. *Sarlóska* Vince Ernő könyvtári középf. gyakornok.

Osztályozó osztály. A jelentés évében összesen 3689 kötetet osztályoztunk 8967 szakbeosztással. Az osztályozást részletezve, volt 3187 kötet 7902 szakbeosztással általános raktári anyag, 318 kézikönyvtári kötet, 6 térkép, végül a könyvészeti (01), illetve könyvtártani (02) gyüjtemény 140, illetve 38 kötete. A többi különgyüjtemény osztályozási munkálatait is ellenőriztük az egyes osztályozás szempontjából.

Az előző esztendőben átdolgozott 9-es Történelmi, földrajzi szak osztályozási sémáját házilag sokszorosítottuk és az érdekelt osztályok és különgyüjtemények között szétosztottuk. Folytattuk tizedes osztályozási rendszerünk szakmutatójának újabb átdolgozását, elkészült a H, I, J betűvel kezdődő címszavak tizedes szakszámára utaló teljes jegyzék, valamint a K-betűsöknek nagyobbik fele.

Serényen folytattuk a nyilvános betűrendes és szakkatalógus karbantartási munkálatait. Tisztítással és más műveletekkel igyekeztük katalóguscédula-állományunkat megóvni ; az elnyűtt példányok helyébe újonnan gépelt kartonokat állítottunk be. Másoltunk (zárójelben az előző évi adatok) a betűrendes katalógusban 13035 (9132), a szakkatalógusban 7047 (2298), összesen 20.082 (11.430) katalóguscédulát.

Több régi gyüjtésből származó — 25 folyóméterre rúgó — könyvanyag rendezéséhez és feldolgozásához is hozzákezdtünk. Az anyagot először nyelvek szerint csoportosítottuk. Ez az eljárás célszerűnek bizonyult, mert a nyelvek szerinti csoportosítás tárgyi elkülönítést is jelentett. Az egész anyagból 10 folyóméter szovjetorosz munkát (még pedig 450 darab orosznyelvű cirilbetűs, 1400 darab arabírású és 800 darab különféle egyéb átírású kötetet és füzetet) elkülönítettünk és remotagyüjteményünkben helyeztük el. 500—600 kötet régebbi orosz- és egyéb szlávnyelvű, főképpen cirilbetűs anyag feldolgozása folyamatban van. A magyar, német és olasz nyelven megjelent köteteket és füzeteket tételenként összehasonlítottuk meglévő raktári és különgyüjteményi anyagunkkal. Sorozati és folyóiratanyagunk hiányait több ízben sikerült ezzel az anyaggal pótolni és a kiegészítéssel sorozataink némelyikét teljessé tenni. A monografikus anyag számos kötetéről is kiderült, hogy bedolgozott anyagunk között még nem szerepelt. Ezekből az érdemleges tételeket raktári anyagunk vagy különgyüjteményeink, túlnyomórészt Keleti gyüjteményünk állományának gyarapítására fordítottuk. A más nyelven írt kötetek számbavétele további feladatunkat képezi.

Az osztályozó könyvtárosok végezték el a könyvtári légoltalom megszervezésének és beosztásának munkáját, amelyről bővebben az igazgatói jelentés általános része számol be.

Az osztály vezetője dr. *Witzmann* Gyula főkönyvtáros, állandó osztályozó tisztviselők dr. *Németh* Endre könyvtáros és dr. *Chirke* Géza segédkönyvtáros; más beosztás mellett itt is működtek vitéz *Deák* Ferencné és dr. *Nagy* Györgyné könyvtártisztek, dr. vitéz *Barcsay* Andrásné tudományos gyakornok és dr. *Wessetzky* Vilmos középfokú gyakornok.

Katalogizáló osztály. A jelentés évében a katalogizáló osztály 8074 darab könyvet és füzetet vett át az egyes osztályoktól katalogizálás céljából és valamennyit katalogizálta. És pedig átvett:

az Osztályozó osztálytól	3.193	darabot,
a Rendelőosztálytól	1.048	«
a Keleti Gyüjteménytől (A)	399	«
a Budapesti Gyüjteménytől (B)	1.161	«
a Magyarnyelvű röpiratgyüjteménytől (R)	687	«
az Idegennyelvű röpiratgyüjteménytől (P)	461	«
a Könyvészeti Gyüjteménytől (01)	140	«
a Könyvtártani Gyüjteménytől (02)	38	«
a Bibliophil Gyüjteménytől (09)	458	«
a Kézikönyvtártól (K)	318	«
a Térképgyüjteménytől (T)	6	«
a Szüry-gyüjteménytől (Sz)	165	«

Levonatott 43.067 darab cédula. A katalóguscédulák berakását az előző évekhez hasonlóan ez évben is a katalogizáló osztály végezte. Berakott az osztály a szakkatalógusba 14.220, a betűrendes katalógusba 23.297, a földrajzi katalógusba 5550 darab cédulát.

A folyó évben az osztály a Szüry-anyag katalogizálását is végezte. Feldolgozásra került 120 mű, 165 darabbal, 362 katalóguscédulával.

A katalogizáló osztályt *Koch* Lajos könyvtári felügyelő vezette. Beosztott tisztviselők: *Keszthelyi* Erzsébet könyvtári tiszt, dr. *Jajczay* Jánosné c. könyvtári tiszt, *Takách* Elvira könyvtári gyakornok és *Epres* Teréz kezelőnő.

Könyvkötőosztály. Az osztály ez évi munkájánál — a mai idők szellemének megfelelően — a legfőbb szempont az anyaggal és pénzzel való takarékosság volt. A raktár anyagánál a drága bőr-, félbőr- és egészvászonkötést — amennyire csak lehetett — mellőztük.

Többkötetes munkáknál, ahol a kötetek terjedelme azt megengedte, két, sőt három kötetet is egybe köttettünk. Mégis a mult évhez viszonyítva, a kötések száma alig csökkent.

A Központ anyagából készült:

félbőrkötés	30	darab
félvászonkötés	1.830	«
egészvászonkötés	7	«
papírkötés	15	«
kartonkötés	460	«
összesen	2.342	darab

Ex Bibl. Civ. Budapestiensis

A Budapesti Gyüjtemény 369 kötetét félbőrbe, félpergamentbe és félvászonba kötettük.

A Fiókközpont anyagából pedig 664 kötet félvászonkötést kapott.

Ebben az évben tehát kötésre került:

a Központból	2.342 darab
a Budapesti Gyüjteményből	369 «
a Fiókközpontból	644 «
összesen	3.355 darab

A kötések a Házinyomda, az Iparrajziskola, Erdödy Ferenc és Ács Géza könyvkötőmesterek műhelyében készültek.

A *házikönyvkötészet* a jelentés évében a Fiókkönyvtárak által javításra beküldött könyveit feldolgozta.

A Központi könyvek a fokozódó elhasználódás miatt egyre fokozódó mértékben kerülnek javításra. A Röpiratgyüjtemény dobozait a szükséges mennyiségre kiegészítettük. A házikönyvkötészet végezte ez évben is a katalóguscédulák sokszorosítását összesen 42.091 darabot.

A jelentés évében egy vezető, hat segéd és 2 munkásnő volt alkalmazva.

Munkateljesítménye a következő volt:

	A központnak készült			A fiókoknak készült		
	db	à	összesen	db	à	összesen
	pengő értékben					
Új kötés	22	3·50	77·—	26	3·50	91·—
Téka	42	—·50	21·—	—	—	—
Aranyozás	6.218	—·35	2.176·30	2.611	—·12	312·32
Táskázás	1.200	—·12	144·—	10.393	—·12	1.247·16
Javítás	1.293	2·80	3.620·40	10.133	1·90	19.252·70
Dobozok	687	2·50	1.717·50	29	2·50	72·50
Indikátor	—	—	—	4.325	—·12	519·—
Választólap	311	—·12	37·32	241	—·12	28·92
Felirat	11	—·50	5·50	15	—·50	7·50
Mappa	12	2·50	30·—	—	—	—
Írómappa	5	2·50	12·50	7	2·50	17·50
Papírvágás (10 nap)	—	8·53	85·30	—	—	—
Táska fiókok részére	—	—	—	2.057	—·10	205·70
Csomagolás	939	—·30	281·70	—	—	—
Antikkötés	71	2·—	142·—	—	—	—
Passepartout	49	2·50	122·50	—	—	—
Fényképragasztás kartonra	668	—·30	200·40	—	—	—
Térképtok	1	3·—	3·—	—	—	—
Kusztosz	—	—	—	15	—·20	2·—
Összesen P			8.676·42			21.758·30

Együtt 30.434 pengő 72 fillér értékű munkát végzett a házikönyvkötészet. Összes költsége volt:

Személyzet fizetése	26.897·93 P
Felhasznált anyag	2.536·79 «
Gáz, villany	1.000·— «
Összesen	30.434·72 P

A könyvkötészeti osztály vezetője *Cséry* Lajos könyvtári főtiszt. A házi könyvkötészetet *Varga* István irodatiszt vezette.

Reference-osztály. Az osztály feladatköre a bibliográfiai tanácsadás, a nyilvános szolgálat ellátása és irányítása és a könyvraktárak szolgálatának ellátása és ellenőrzése.

A háború velejárója, hogy az érdeklődés két gyujtópont körül csoportosul, mégpedig a katonai kérdések és a legtágabb értelemben vett közellátási kérdések körül. A katonai kérdések körébe sorolhatók a hadszinterek földrajzi, meteorológia, gazdasági és néprajzi viszonyainak kutatása is. Míg a közellátási kérdések körébe vonhatók az élelmiszertermelés és -elosztás kérdésein túl, a mindennapi élet csaknem valamennyi kérdése a lakás, légo, család- és nemzetvédelem, népegészségügyi kérdéstől az árszabályozáson át a munkabérig.

A könyvtárosnak a legelvontabb kérdéstől a mindennapi élet legkonkrétabb jelenségéig kell kielégítenie a közönség érdeklődését.

Az év folyamán sok intézményes könyvtárlátogatás is volt, így pl. a Népművelési Bizottság tanulmányi csoportja, a Regnum Egyetemi Szövetség, a főváros sok középiskolájának felsőbb osztályai. Számos külföldi, főleg német.

Könyvtári rendszerünket tanulmányozta a m. kir. Postaigazgatóság könyvtárosa, a hódmezővásárhelyi rk. gimnázium igazgatója és számos kisebb-nagyobb egyesület könyvtárosa.

Az év folyamán a központi könyvtárba beiratkozott kölcsönzők száma 2410 volt, akik 23.131 esetben 55.357 kötet könyvet kölcsönöztek ki otthoni használatra. Július hónapban a kölcsönzés szünetelt. Ezalatt revizió alá vettük: *a)* az Ujsággyüjteményt (1—500-ig) és a nagyalakú folyóiratokat (folytatásos quart 501—2000-ig). Az új rendezéssel 185 folyóméter polcot nyertünk és a szaporulat részére 5—6 évre helyet biztosítottunk. *b)* A befejezett oktáv és quart gyüjteményt (6001—10.000-ig, x6001—x7000-ig, 100.001—101.000-ig), *c)* a fóliánsokat (5001—6000-ig), *d)* a Térképeket, *e)* a Keleti Gyüjteményt.

A kölcsönzési indikátorokat felülvizsgáltuk és a késedelmes kölcsönzőket újra felszólítottuk.

Az osztály vezetője: dr. *Vavrinecz* Dezső és dr. vitéz *Homa* Gyula főkönyvtáros. Az állandó délutáni reference-szolgálatot dr. *Könyves-Tóth* Kálmán és dr. *Németh* Endre könyvtárosok, dr. *Chirke* Géza segédkönyvtáros, *Zajti* Ferenc és dr. *Jajczay* János könyvtári felügyelők látják el.

Beosztott tisztviselők a kölcsönzőben: dr. *Kalmár* Gyula és dr. *Baán* Kálmán segédkönyvtárosok, vitéz *Szabó* Ernő irodatiszt és *Schwertner* Gábor könyvtári középfokú gyakornok. A kölcsönzési munkakör mellett a raktárellenőrzési és pénzkezelési munkakört *Kondorosi* Sándor és *Fekete* András könyvtári főtisztek látják el.

Az Olvasóterem Nyilvános Szolgálata. 1942. február 1-i hatállyal a Polgármester 220.174/1942—XI. sz. rendelete a tudományos központ olvasótermeinek használatára jogosító látogatójegy kiadását évi 5 P díjhoz kötötte. A még le nem járt kölcsönző- vagy látogatójegyek tulajdonosai azonban a lejárta napjáig a régi feltételek mellett használhatták továbbra is az olvasótermet.

Az eredeti elgondolás az volt, hogy az olvasótermet a közönség díjmentesen használja. Az egyre fokozódó háborús könyvbeszerzési, illetőleg utánpótlási nehézségek miatt azonban kénytelenek voltunk a fenti újítást bevezetni, annál is inkább, mert meggyőződtünk arról, hogy az olvasók egy része nem csupán kultúrigényei kielégítése céljából kereste fel könyvtárunkat. Ez a körülmény gyakran megzavarta a komoly olvasókat kutatómunkájukban és úgy a könyvanyag, mint a katalógus megóvása körül sem fejtett ki a közönség egy része kellő gondosságot. Mindezeknek a szempontoknak a figyelembevétele vezetett arra az elhatározásra, hogy a helybenolvasást is díjhoz kössük.

Hogy azonban újabb terhet ne rójunk olvasóinkra, a könyvtár vezetősége úgy határozott, hogy a kölcsönzőjegyek tulajdonosai minden további beiratkozás nélkül használhatták az olvasótermet. Ezeket az olvasóterem külön látogatási díja lefizetésére nem kötelezzük, csak azoknak kell látogatási jegyet váltani, akik a könyvtárnak nem kölcsönző tagjai.

Az Olvasóterem látogatóinak száma ez évben 29.571 volt, ezek 69.808 kötetet olvastak. Nincsenek belefoglalva ebbe a számadatba azok a kézikönyvek, amelyeknek forgalma szabad és használatuk az olvasóterem tisztviselőjének igénybevétele nélkül történik, így ezeknek a könyveknek mozgása nem rögzíthető statisztikailag.

Az Olvasóterem nyilvános szolgálatának vezetője: dr. vitéz *Homa* Gyula főkönyvtáros. Beosztott tisztviselők: dr. *Nagy* Györgyné könyvtártiszt, dr. *Bánrévy* Györgyné és dr. vitéz *Barcsay* Andrásné könyvtári tud. gyakornokok.

Folyóiratosztály. Az 1942. évben 462 folyóirat és 35 napilap járt a könyvtár központja számára.

Előfizetés útján	373
Tagsági járulékképen	25
Ajándékképen	79
Cserébe	12
Kötelespéldány	8
Összesen	497

Az esztendő folyamán 9626 alkalommal adott ki használatra az osztály folyóiratot. Esetenkint átlag háromféle folyóirat olvasását véve számításba, a forgalmat legkevesebb 28.878 példányra becsüljük. Az olvasók száma januárban érte el a maximumot, heti 394 olvasóval, a minimumot pedig szeptemberben 107 olvasóval egy héten. A forgalom csökkenése a háborús viszonyokban leli magyarázatát.

Kötésre küldött az osztály ebben az évben 562 kötetnyi folyóiratot és napilapot.

Figyelembe véve azt a tényt, hogy az angolnyelvű folyóiratok szállítása a hadiállapot miatt teljesen megszűnt, a folyóiratok száma a tavalyihoz képest relative némi gyarapodást mutat.

A központnak járó 462 folyóirat a következőképen oszlott meg:

Nyelvek szerint:

Magyar	284	Francia	8
Német	144	Többnyelvű	3
Olasz	20	Egyéb	3

Ezenkívül: 24 magyar, 9 német, 1 francia és 1 olasz napilap.

Szakok szerint:

Általános folyóirat	80	Természettudomány	14
Közgazdaság	58	Irodalom	13
Művészet	35	Technika. Alkalmazott tudományok	13
Jogtudomány	33		
Közigazgatás. Honvédelem	31	Statisztika. Demográfia	12
Szociálpolitika. Népjólét	26	Társadalomtudomány. Szociológia	10
Orvostudomány. Közegészségügy	25	Közoktatás. Közművelődés	9
Politika	23	Bölcselet. Lélektan	7
Vallás. Egyház	21	Néprajz	7
Történelem. Földrajz	18	Nyelvtudomány	7
Könyvészet. Könyvtártan	16	Színház. Játék. Sport	4

A raktáron lévő, illetve oda kerülő bekötött folyóiratanyag befejezett vagy folyamatos köteteinek egységes rendszerű címfelvétele és szakbeosztása nagy lépésekkel haladt előre. Az osztály betűrendes katalógusába helyezett cédulák száma mintegy megkétszereződött. Négy dobozban 1248 újonnan katalogizált és szakbeosztást nyert cédula foglal helyet. Új szakbeosztással az év folyamán 616 folyóiratot láttunk el. Cím- és állományfelvétel készült az alagsorban elhelyezett negyed- és félrét folyóiratállomány 462 tételéről, a budapesti gyüjtemény keretében elhelyezett 261, valamint a könyvészeti és könyvtártani gyüjteménybe tartozó 64 folyóiratról. Az osztály számára kézi sokszorosítással készült levonatok száma összesen 2049 darabra rúgott. Ezenkívül 1179 darab nyilvántartási lap készült az egész folyóiratanyagról.

Az évkönyvek egységes szempontú feldolgozásának statisztikai adatai: Új állományfelvétel 115 darab; ezáltal a könyvtár feldolgozás alá kerülő évkönyvállománya 1130 címre emelkedik; osztályozás, katalógizálás és ezek felülvizsgálata 136 tétel; sokszorosításra elkészült teljes címfelvétel 394 darab.

A fiókok számára 92-féle folyóirat és napilap 263 példányban járt. (L. »A Fővárosi Könyvtár kurrens folyóiratainak és napilapjainak jegyzéke 1942.« c. melléklet »II. Fiókkönyvtárak« fejezetét.)

Az osztály vezetője: dr. *Witzmann* Gyula főkönyvtáros. Beosztott tisztviselők a folyóirattermi nyilvános szolgálatban dr. *Lamatsch* Sándor könyvtáros és dr. *Seregély* Emma könyvtártiszt, a régi folyóiratanyag feldolgozásánál ifj. dr. *Szász* Károly könyvtáros és *Hamvas* Béla könyvtártiszt.

Fiókkönyvtárak. a) *Fiókközpont.* Az 1942. év folyamán a Fiókközpont összesen 11.427 kötet könyvvel gyarapodott. Ebből 2288 felnőtt ismeretterjesztő, 7.938 felnőtt szépirodalmi, 75 ifjúsági ismeretterjesztő és 1126 ifjúsági szépirodalmi kötet volt.

A Fiókközpont 11.012 művet iktatott, 9191 katalóguscédulát készített, 22.024 leltárlapot, 10.115 könyvkártyát írt és 2363 könyvet osztályozott. Kiselejtezett 2502 kötetet, áthelyezett 26 kötetet.

A fiókok 15.203 kötetet küldtek be a Fiókközpontba. Fiókok szerint részletezve:

	Áthelyezés	Javítás	Selejt	Összesen
1. számú fiók beküldött	1	632	51	684
2. « « »	—	1.550	135	1.685
3. « « «	—	998	300	1.298
4. « « «	170	—	—	170
5. « « «	328	481	222	1.031
6. « « «	—	1.539	—	1.539
7. « « «	8	2.320	420	2.748
8. « « «	520	1.119	—	1.639
9. « « «	—	943	144	1.087
10. « « «	13	573	49	635
11. « « «	77	786	64	927
12. « « «	—	840	198	1.038
14. « « «	32	520	170	722
Összesen	1.149	12.301	1.753	15.203

A Fiókközpont a fiókkönyvtárakba összesen 22.026 kötetet küldött ki. Gyarapodás volt 11.427 kötet. Ebből 10.948 kötetet a fiókok kaptak, 479 pedig

a Fiókközpont raktárába került. A fiókok a Fiókközpont raktárából 297 kötetet és ezenkívül 10.781 kötet javított könyvet is kaptak. Ez fiókok szerint részletezve :

	Új	Javított	Összesen
1. számú fiók kapott	1.142	712	1.854
2. « « «	1.609	1.466	3.075
3. « « «	707	628	1.335
4. « « «	104	—	104
5. « « «	508	318	826
6. « « «	850	1.690	2.540
7. « « «	694	1.582	2.276
8. « « «	995	932	1.927
9. « « «	966	967	1.933
10. « « «	624	489	1.113
11. « « «	1.224	886	2.110
12. « « «	390	680	10.70
14. « « «	1.432	431	1.863
Összesen	11.245	10.781	22.026

A Fiókközpont anyagából 1942-ben hivatalos megkeresés alapján a Polgármester úr engedélyével a következő intézményeknek adományoztunk selejtkönyveket :

Rendőrtisztek Atlétikai Clubja	100	darab
Németországban ápolt sebesült magyar katonák részére	110	«
Fasori Református Ifjúsági Egyesület	200	«
Magyar Történettudományi Intézet	136	«
Szent János-kórház könyvtára	393	«
Szent István-tanoncotthon	200	«
Ceglédi-úti szociális telep	304	«
Nagybecskereki főgimnázium	350	«
Muraszombati Casino Egyesület	123	«
Kispesti Hadirokkantak Könyvtára	425	«
Kir. Törvényszék Fogháza	60	«
Pénzügyőri Országos Egyesület	200	«
Szent Margit Leánynevelő Intézet	300	«
M. kir. Honvéd Páncéloshadtest	200	«
Összesen	3.101	darab

b) *Fiókok.* A háború következtében erősen érezhetővé vált személyzethiány miatt a polgármester úr hozzájárulásával fiókkönyvtáraink nyilvános szolgálatában kevesebb-több időre korlátozásokat voltunk kénytelenek bevezetni. A kölcsönzési forgalom heti négy napra csökkent az 1. és 9. sz. fiókunkban április 13-tól október 6-ig, a 2., 5. és 10. sz. fiókban április 13-tól június 30-ig, a 6. és 11. sz. fiókban április 13-tól május 2-ig, a 7. és 14. sz. fiókban április 27-től május 9-ig. Hetenként három-három napon át volt kölcsönzési forgalom az 1., 2., 9. és 10. sz. fiókokban október 7-től december 31-ig. Az 1941-ben összes fiókjainknál bevezetett egy hónapi nyári szünetet a jelentés évében is fenn kellett tartani, hogy fokozott mértékben a igénybevett alkalmazottak szabadsága lebonyolítható legyen. Tisztviselőink ugyanis a kényszerű korlátozások ellenére, kisebb létszám mellett — katonai szolgálatuk miatt tartósan hiányoztak a fiókszolgálatból dr. Fort

Sándor, Schönviszky László és Rózsa József könyvtári főtisztek, dr Pilinyi László, Gétzy József és Virág Gábor könyvtári középfokú gyakornokok, többen mások hosszabb-rövidebb ideig szintén katonáskodtak — mégis nagyobb forgalmat bonyolítottak le: az 1940-es év 1,288.909 és az 1941-es év 1,306.984 kötetével szemben 1,382.663 kötetnyi forgalmat. A szükségintézkedések a fiókkönyvtárak forgalmának tehát nem ártottak.

A fiókkönyvtárak központi irányításának élén dr. *Szentkuty* Pál könyvtári főfelügyelő állott. A Fiókközpontot *Tuczentaller* Lujza könyvtári felügyelő vezette. Beosztott tisztviselők dr. *Sárkány* Sándorné könyvtári középfokú gyakornok, *Rados* Ottóné kezelőnő, dr. *Patek* Erzsébet napidíjas hivatalnok. A fiókkönyvtárakban a következő tisztviselők teljesítenek szolgálatot:

1. sz. fiók. Vezető: *Vértesy* József könyvtári főtiszt. Beosztott tisztviselők: *Krudy* Gyula és *Ábrányi* Boldizsár könyvtári középfokú gyakornokok.

2. sz. fiók. Vezető: dr. *Hanskarl* Erzsébet könyvtári tiszt. Beosztott tisztviselők: *Kardos* Ilona könyvtári tiszt, *Pettykó* Erzsébet kezelőtiszt, *Kovács* Elemér napidíjas.

3. sz. fiók. Vezető: *Zsák* Wilfried könyvtári felügyelő. Beosztott tisztviselő: *Reichel* Ferenc irodatiszt.

4. sz. fiók. Vezető: *Bánhegyi* Mária.

5. sz. fiók. Vezető: *Gáborszabó* Józsefné könyvtári tud. gyakornok.

6. sz. fiók. Vezető: *Kolozsvári* Géza könyvtári főtiszt. Beosztott tisztviselők: *Kolozsvári* Gézáné könyvtári tiszt és *Dede* Károlyné könyvtári középfokú gyakornok.

7. sz. fiók. Vezető: *Romhányi* Károly könyvtári főtiszt. Beosztott tisztviselő: *Stark* János könyvtári tiszt.

8. sz. fiók. Vezető: *Guckler* Ottó könyvtári főtiszt. Beosztott tisztviselők: *Csöppüs* Béla könyvtári főtiszt és *Guckler* Ottóné kezelőnő.

9. sz. fiók. Vezető: *Dörgey* Sándor könyvtári főtiszt. Beosztott tisztviselők: *Schön* Lajosné könyvtári tiszt, *Szögedy* József könyvtári középfokú gyakornok, *Rados* Dezső kezelő.

10. sz. fiók. Vezető: *Leitgib* János könyvtári felügyelő. Beosztott tisztviselők: *Berczel* Kornélia és *Tichler* János könyvtári tisztek, *Ágotai* Lajos könyvtári középfokú gyakornok.

11. sz. fiók. dr. *Gyurkovics* Tiborné könyvtári tiszt. Beosztott tiszviselők: *Fancsali* Petronella könyvtári középfokú gyakornok és *Deák* Tivadarné havidíjas hivatalnok.

12. sz. fiók. Vezető: *Scheiling* Istvánné kezelőnő.

14. sz. fiók. Vezető: dr. *Zoltán* József könyvtári középfokú gyakornok. Beosztott tisztviselők; *Kelemen* László és dr. *Sárkány* Sándorné könyvtári középfokú gyakornok.

Könyvtári segédhivatal. A hivatal feladata a könyvtári irattár kezelése, az ügyiratok iktatása és kiadása, a pénzforgalom lebonyolítása, előlegek elszámolása, megrendelőlevelek kiállítása, a napi postaforgalom feldolgozása, a személyzet nyilvántartása vezetése, irodaszerek, nyomtatványok beszerzése és kiadása, házinyomdai megrendelések elkészítése és nyilvántartása. Ugyancsak a hivatal látja el a Könyvtár központi épületének és a fiókkönyvtárak helyiségeinek gondnoki teendőit. (Épületfenntartás, berendezés gondozása és kiegészítése, takarítás stb.) A gondnoki teendők közé tartozik az altiszti személyzet beosztása és munkájának felügyelete.

Az 1942. évben iktatott ügyiratok száma: 1280, a postaforgalom 4327 darab volt, kiállított megrendelőlevelek száma: 272 darab, házinyomdai rendelések száma 82 darab volt.

Az irattár fölépítése a könyvtári decimális szakrendszert követi, a különleges könyvtári igényeknek megfelelő módosításokkal. A napi munka és a folyó ügydarabok azonnali elintézése mellett állandóan folyik a régi ügyiratoknak e rendszerbe való bedolgozása. 1942-ben 234 db régi ügyiratot dolgozott fel a segédhivatal, ezzel egyidejűleg a betűrendes mutató számára 374 db katalóguscédula készült el.

A segédhivatal vezetője: *Bor* Dezső segédhivatali főigazgató. Beosztott tisztviselők: vitéz *Tardos* Géza segédhivatali igazgató, *Soós* József irodafőtiszt, *Liffa* László irodatiszt gondnok és *Murai* Lujza kezelőnő.

A könyvtárba beosztott altisztek száma 24, a takarítónők száma 15.

A fényképészeti laboratórium ez évben már rendszeresen végezte munkáját. Összesen 491 db felvételt készített, ebből idegenek számára készített felvételek száma 281 db volt. Az elkészült másolatok száma 864 db, ezek után befizetett összeg 592 pengőt tett ki. A felvételek túlnyomórészt a könyvtár metszetanyagáról készültek a Budapesti Gyüjtemény számára, de a könyvtárban megforduló kutatók is egyre növekvő számban veszik igénybe laboratóriumunk munkáját. A fényképészeti laboratórium munkálatait *Bor* Dezső segédhivatali főigazgató vezeti.

Fővárosi Könyvtár légoltalma. A háborús körülmények szükségessé tették a közgyüjtemények — így a Fővárosi Könyvtár — légoltalmának kiépítését. Intézményünk II. légoltalmi csoportba sorolt épitmény és mind vagyon, mind életvédelmi szempontból fokozott felkészültséget igényel.

A Fővárosi Könyvtár légoltalmi tennivalóinak fontos része volt az értékes művek (főként budapesti vonatkozású ritkaságok) veszély idejére történő biztonságos elhelyezése. Ez az anyag jórészt az épület érzékeny részein foglalt helyet, ú. m. a Budapesti Gyüjtemény kiállítási (kupola-) termében, valamint a felső szintet képező II. emeleti könyvraktárban. Miután megállapítottuk, hogy a légitámadás és tűzveszély szempontjából az épület viszonylagosan legbiztonságosabb raktárrésze a félemeleti belső, vaslemezajtóval zárható ú. n. »Szüry«-raktár, ritkaságanyagunkat a légvédelmi készültség elrendelésekor haladéktalanul ezen védőraktárba szállítottuk.

Ugyanakkor készenlétbe helyeztük rendes és különleges tűzvédelmi eszközeinket (kézifecskendők, tűzcsapok, mótorfecskendő). Kiigényeltük a még szükséges légoltalmi tárgyakat és felszereléseket is.

Tömegvédelem szempontjából a szomszédos ház felé vészátjáró létesült; a megfelelő nagyságú óvóhely szabályszerű mérnöki kijelölése megtörtént.

Hatósági felszólításra elkészítettük a könyvtár légoltalmi tervét, amelyet a honvédelmi miniszter illetékes osztálya mintatervnek minősített és mint ilyent a hivatalos Légoltalmi Közleményekben teljes terjedelmében nyomtatásban is megjelentetett.

A szigorú légvédelmi készültség ideje alatt a könyvtár tisztviselői éjszakai légoltalmi ügyeleti szolgálatot teljesítettek.

A könyvtár légoltalmi parancsnoka: dr. *Németh* Endre könyvtáros, helyettesei dr. *Chirke* Géza segédkönyvtáros, *Liffa* László gondnok és *Schwertner* Gábor könyvtári gyakornok voltak.

Enyvvári Jenő
könyvtári igazgató

1. Függelék

A KÖNYVTÁR KÖLTSÉGVETÉSE 1941-BEN ÉS 1942-BEN

Bibliotheksvoranschläge für die Jahre 1941 und 1942

	1942			1941		
	Központ *Zentrale*	Fiókok *Zweigstellen*	Együtt *Zusammen*	Központ *Zentrale*	Fiókok *Zweigstellen*	Együtt *Zusammen*
	Pengő			Pengő		
I. KIADÁSOK *Ausgaben*						
Személyi kiadások ..... *Besoldungen*	533.868		533.868	468.590		468.590
Munkabérek ..... *Arbeitslöhne*	28.910		28.910	25.180		25.180
Házbér ..... *Miete*	32.580		32.580	33.230		33.230
Épületfenntart., fűtés, világítás stb. *Erhaltung der Gebäude, Heizung, Beleuchtung etc.*	57.300		57.300	48.350		48.350
Könyvbeszerzés ..... *Bücheranschaffung*	148.290		148.290	124.600		124.600
Könyvkötés ..... *Büchereinbände*	22.100		22.100	19.190		19.190
Katalógusok, Évkönyv nyomása *Katalogdruck, Jahrbuch*	14.500		14.500	12.600		12.600
Különféle dologi kiadások ..... *Verschiedene sachliche Ausgaben*	37.187		37.187	29.990		29.990
Rendkívüli szükséglet ..... *Ausserordentliche Ausgaben*	15.000		15.000	23.000		23.000
Összesen ..... *Insgesamt*	889.735		889.735	784.730		784.730
II. BEVÉTELEK ..... *Einnahmen*	4.900	34.000	38.900	5.100	33.800	38.900

2. Függelék

A KÖNYVTÁR 1942. ÉVI ZÁRSZÁMADÁSA

Schlussrechnung 1942

Tárgy *Benennung*	Központ és Fiókok *Zentrale und Zweigstellen*	A zárszámadás eredménye az előirányzatnál több (+) vagy kevesebb (—)
	Pengő	
I. KIADÁSOK *Ausgaben*		
Személyi kiadások *Besoldungen*	593.035	+ 59.167
Munkabérek *Arbeitslöhne*	38.089	+ 9.179
Házbér *Miete*	30.704	— 1.876
Épületfenntartás, fűtés, világítás stb. *Erhaltung der Gebäude, Heizung, Beleuchtung etc.*	62.817	+ 5.517
Könyvbeszerzés *Bücheranschaffung*	147.845	— 445
Könyvkötés *Büchereinbände*	17.884	— 4.216
Katalógusok, Évkönyv nyomása *Katalogdruck, Jahrbuch*	23.640	+ 9.140
Különféle dologi kiadások *Verschiedene sachliche Ausgaben*	42.883	+ 5.696
Rendkívüli szükséglet *Ausserordentliche Ausgaben*	1.551	— 13.449
Összesen *Insgesamt*	958.448	+ 68.713
II. BEVÉTELEK *Einnahmen*	51.002	+ 12.102

3. Függelék

KIMUTATÁS A KÖNYVTÁR 1942. ÉVI BEVÉTELEIRŐL

Ausweis über die Einnahmen d. Bibliothek 1942

	Könyvtárhasználati díj	Intésdíj	Vegyesek[1])	Összesen
	P e n g ő			
Központ	12.366·75	1.577·90	992·50	14.937·15
1. sz. fiók	3.537·—	360·40	30·—	3.927·40
2. « «	4.150·—	771·20	120·—	5.041·20
3. « «	743·—	462·10	—	1.205·10
4. « «	—	—	—	—
5. « «	108·70	45·—	—	153·70
6. « «	4.185·80	1.431·50	150·—	5.767·30
7. « «	1.279·—	177·72	90·—	1.456·72
8. « «	2.468·40	863·50	30·—	3.361·90
9. « «	2.553·—	651·60	150·—	3.354·60
10. « «	2.418·20	127·90	30·—	2.576·10
11. « «	4.274·—	1.406·50	150·—	5.830·50
12. « «	1.112·—	631·—	60·—	1.803·—
14. « «	1.228·40	269·20	—	1.497·60
Fiókok összesen ...	28.057·50	7.197·62	810·—	36.065·12
Mindösszesen	40.424·25	8.775·52	1.802·50	51.002·27

[1]) Ez a rovat az újból kiadott »Útmutató«, továbbá — a központban — a könyvtári kiadványok eladásából, valamint a fényképészeti munkálatok díjából eredő bevételeket foglalja magában.

4. Függelék

A GYARAPODÁS KIMUTATÁSA SZÁRMAZÁS SZERINT, 1941—1942

Zuwachsstatistik nach der Herkunft der Bücher

Származás *Herkunft*	1942			1941		
	Központ *Zentrale*	Fiókok *Zweigstellen*	Összesen *Zusammen*	Központ *Zentrale*	Fiókok *Zweigstellen*	Összesen *Zusammen*
	darab — *Stücke*			darab — *Stücke*		
1. Kötelespéldány *Pflichtexemplare*	286	—	286	222	—	222
2. Ajándék és csere *Schenkung u. Tausch*	1.406	—	1.406	1.961	—	1.961
3. Vétel *Kauf*	6.382	11.427	17.809	7.189	12.667	19.856
Összesen *Zusammen*	8.074	11.427	19.501	9.372	12.667	22.039

5. Függelék

A GYARAPODÁS MEGOSZLÁSA NYELVEK SZERINT, 1941—1942

Zuwachsstatistik nach Sprachen

Nyelv *Sprache*	1942						1941					
	Központ *Zentrale*		Fiókok *Zweigstellen*		Összesen *Zusammen*		Központ *Zentrale*		Fiókok *Zweigstellen*		Összesen *Zusammen*	
	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%
1. Magyar ..... *Ungarisch*	3.635	45·0	10.839	94·9	14.474	74·2	4.142	44·1	11.607	91·7	15.749	71·4
2. Német ..... *Deutsch*	3.058	37·9	389	3·4	3.447	17·7	2.903	31·0	484	3·8	3.387	15·4
3. Francia ..... *Französisch*	307	3·8	60	0·5	367	1·9	489	5·2	174	1·4	663	3·0
4. Angol ..... *Englisch*	246	3·0	46	0·4	292	1·5	390	4·2	106	0·8	496	2·3
5. Olasz ..... *Italienisch*	344	4·3	90	0·8	434	2·2	1.037	11·1	292	2·3	1.329	6·0
6. Egyéb ..... *Sonstiges*	306	3·8	2	0·0	308	1·6	273	2·9	4	0·0	277	1·3
7. Többnyelvű ..... *Mehrsprachig*	178	2·2	1	0·0	179	0·9	138	1·5	—	—	138	0·6
Összesen ..... *Zusammen*	**8.074**	**100·0**	**11.427**	**100·0**	**19.501**	**100·0**	**9.372**	**100·0**	**12.667**	**100·0**	**22.039**	**100·0**

6. Függelék

A GYARAPODÁS MEGOSZLÁSA SZAKOK SZERINT, 1941—1942

Zuwachsstatistik nach Klassen

	1942						1941					
	Központ *Zentrale*		Fiókok *Zweigstellen*		Összesen *Zusammen*		Központ *Zentrale*		Fiókok *Zweigstellen*		Összesen *Zusammen*	
	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%
0 Általános művek	790	9·8	54	0·5	844	4·3	917	9·9	56	0·4	973	4·4
1 Bölcselet	448	5·5	83	0·7	531	2·7	690	7·4	62	0·5	752	3·4
2 Vallás. Egyház	346	4·3	56	0·5	402	2·1	483	5·1	49	0·4	532	2·4
3 Társadalmi tudományok	*2.748*	*34·0*	*530*	*4·6*	*3.278*	*16·8*	*2.937*	*31·3*	*486*	*3·8*	*3.423*	*15·5*
Ebből:												
30 Szociológia	337	4·2	203	1·8	540	2·8	403	4·3	225	1·8	628	2·8
31 Statisztika, demológia	101	1·3	7	0·1	108	0·6	112	1·2	—	—	112	0·5
32 Politika	536	6·6	19	0·2	555	2·8	454	4·8	46	0·4	500	2·3
33 Szociálpolitika ...	75	0·9	6	0·0	81	0·4	72	0·8	11	0·1	83	0·4
34 Jog	460	5·7	15	0·1	475	2·4	412	4·4	7	0·1	419	1·9
35 Közigazgatás	304	3·8	116	1·0	420	2·1	234	2·5	58	0·4	292	1·3
36 Társadalmi tevékenység	54	0·7	2	0·0	56	0·3	63	0·7	2	0·0	65	0·3
37 Nevelés, oktatás .	222	2·7	64	0·6	286	1·5	515	5·5	43	0·3	558	2·5
38 Közgazdaság	575	7·1	49	0·4	624	3·2	631	6·7	39	0·3	670	3·1
39 Néprajz	84	1·0	49	0·4	133	0·7	41	0·4	55	0·4	96	0·4
4 Nyelvészet	95	1·1	66	0·6	161	0·8	91	1·0	45	0·3	136	0·6
5 Természettudomány ...	388	4·8	205	1·8	593	3·0	334	3·5	225	1·8	559	2·5
6 Alkalmazott tudományok	537	6·7	138	1·2	675	3·5	493	5·3	190	1·5	683	3·1
7 Művészet	836	10·4	384	3·3	1.220	6·3	904	9·6	323	2·6	1.227	5·6
*8 Szépirodalom	*612*	*7·6*	*9.230*	*80·8*	*9.842*	*50·5*	*1.039*	*11·1*	*10.303*	*81·3*	*11.342*	*51·5*
Ebből:												
809 Irodalomtörténet..	23	0·3	402	3·5	425	2·2	90	0·9	206	1·6	296	1·3
9 Történelem	448	5·5	139	1·2	587	3·0	561	6·0	184	1·5	745	3·4
91 Földrajz	272	3·4	283	2·5	555	2·8	340	3·6	470	3·7	810	3·7
92 Életrajzok	554	6·9	259	2·3	813	4·2	583	6·2	274	2·2	857	3·9
Mindössze .... *Insgesamt*	8.074	100·0	11.427	100·0	19.501	100·0	9.372	100·0	12.667	100·0	22.039	100·0

7. Függelék

A KÖNYVTÁR KÖLCSÖNZŐINEK FOGLALKOZÁSI STATISZTIKÁJA, 1942

Berufsstatistik der Bibliotheksbenützer

	Tudományos központ	1. számú fiók	2. számú fiók	3. számú fiók	4. számú fiók	5. számú fiók	6. számú fiók	7. számú fiók	8. számú fiók	9. számú fiók	10. számú fiók	11. számú fiók	12. számú fiók	14. számú fiók	Összesen
Egyetemi tanár ..	32	22	3	—	—	—	1	—	—	—	2	2	—	—	62
Író, művész	160	58	18	8	—	3	23	8	6	22	31	24	1	—	362
Köztisztviselő	380	402	259	67	12	38	341	118	290	338	227	491	196	—	3.159
Szabadfoglalkozású (ügyvéd, orvos, mérnök)	208	137	61	5	—	4	58	35	107	73	81	54	5	—	828
Tanszemélyzet ...	250	261	112	56	2	9	132	51	59	142	91	211	44	—	1.420
Katonatiszt	42	47	19	10	—	3	55	5	3	12	29	75	2	—	302
Iparos, kereskedő .	35	145	83	18	10	39	51	24	101	92	11	58	110	—	777
Magántisztviselő ..	295	159	243	48	6	37	215	145	331	343	201	248	111	—	2.382
Bérmunkás és ker. alkalmazott ...	158	347	622	101	6	35	112	324	558	504	614	162	100	15	3.658
Főiskolai hallgató.	661	471	121	15	—	16	159	29	27	154	193	171	28	—	2.045
Középisk. tanuló .	—	—	582	95	4	73	601	281	132	408	486	393	105	1.057	4.217
Szakisk. és polgári iskolai tanuló ..	44	42	417	418	2	69	207	592	225	82	302	9	9	454	2.872
Elemi isk. tanuló .	—	—	186	156	—	34	78	63	141	—	—	—	—	110	768
Tanonc	38	48	207	20	2	9	48	102	41	164	402	35	44	65	1.225
Háztartásbeli ...	82	268	261	95	—	59	372	161	258	124	256	519	119	15	2.589
Altiszt (állami, fővárosi, üzemi) ..	8	27	54	34	—	17	25	113	113	79	17	42	34	—	563
Egyéb	17	86	51	—	4	7	51	77	11	37	43	30	30	27	471
Összesen...	2.410	2.520	3.299	1.146	48	452	2.529	2.128	2.403	2.574	2.986	2.524	938	1.743	27.700

8. Függelék

A KÖZPONT SZÁMÁRA AJÁNDÉKKÉPEN JÁRÓ FOLYÓIRATOK JEGYZÉKE, 1942

Verzeichnis der geschenkweise überlassenen Zeitschriften

Állatorvosi Lapok
Bányászati és Kohászati Lapok
Baromfitenyésztők Lapja
Békésvármegye Hivatalos Lapja
Bibliografia Fascista
Bibliographie a. Deutschtums im Ausland
Botanikai Közlemények
Budapest Szfőv. Elektromos Művei Szemle
Budapest Szfőv. Gázművei Lapszemléje
Budapest Szfőv. Közlekedési R.-T. Közlönye
Budapest Szfőv. Vízműveinek Lapszemléje
Bulgarische Wochenschau
Corriere del Danubio
Danubian Review
Debreceni Protestáns Lap
Deutsche Allgemeine Zeitung, Deutschland
Ekonomisk Tidskrift
Emericana
Építőmesterek
Firenze
Fogorvosi Szemle
Fogtechnikai Szemle
Független Ujság (Újpest)
Gazette de Hongrie
Geist d. Zeit
Gyógyszerészi Közlöny
Igazság és Élet
Írás, Az
Kamarai Közlöny
Kárpáti Magyar Hirlap
Katolikus Missziók
Keresztény Magvető
Koszorú
Könyvkötők Lapja
Közgazdasági és Közlekedési Tudósító
Lélek Szava, A.
Magyar Biztosítástudományi Szemle
Magyar Kat. Orvosok Szent Lukács Egyesületének Tudósítója
Magyar Kir. Közp. Statisztikai Hivatal Havi Külforgalmi Adatai
Magyar Kórház
Magyar Nemzetgazda
Magyar Országos Szabványok
Magyar Országos Szabványok Gyüjteménye
Magyar Protestánsok Lapja
Magyar Szakszervezeti Értesítő
Magyar Szövetkezés
Magyar Út
Magyar Utazó Kereskedő
Mértékügyi Közlemények
Mezőgazdák
Missziói Lapok
Mone
Nemzeti Élet
Nemzetnevelés
Népujság
Nouvelles Danubiennes
Nyukosz
Omke
Országépítés
Orvosszövetség
Pénzügyi Fogalmazók Lapja
Philips' Technische Rundschau
Rajzoktatás
Református Élet
Református Hiradó
Református Jövő
Romana
Sociala Meddelanden
Südostforschungen
Südost-Echo
Szalézi Értesítő
Számviteli Közlöny
Tenger, A
Tőke, A
Turquie Kamaliste
Új Élet
Unitárius Értesítő
Vendéglátóipari Szemle
Voix des Peuples. Minorité.

A KÖZPONT SZÁMÁRA CSEREKÉPEN JÁRÓ FOLYÓIRATOK JEGYZÉKE, 1942

Verzeichnis der tauschweise überlassenen Zeitschriften

Archiginnasio
Bánya- és Kohómérnöki Osztály Közleményei, A
Belügyi Közlöny
Hivatalos Közlöny
Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtárából
Magyar Gyáripar
Népegészségügy
Numizmatikai Közlöny
Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny
Szabadalmi Közlöny
Typographia
Ügyvédi Kamarai Közlöny

A KÖZPONTNAK KÖTELESPÉLDÁNYKÉPEN JÁRÓ FOLYÓIRATOK JEGYZÉKE, 1942

Pflichtexemplare

Anya- és Gyermekvédelem
Budapest Jogszabályai
Budapest Szfőv. Stat. Havi Füzetek
Főváros Közlöny
Hivatalos Árjegyzés
Statisztikai Értesítő
Természet, A
Városi Szemle

9. Függelék

A GYARAPODÁS ÉS ÁLLOMÁNY KIMUTATÁSA GYŰJTEMÉNYENKINT

Ausweis des Zuwachses und des Bestandes nach Sammlungen

A gyűjtemény jelzése és neve *Bezeichnung und Name der Sammlung*	Kötetek száma az év elején *Bändezahl zum Jahresbeginn*	Gyarapodás az év folyamán *Zuwachs*	Elveszett és kiselejtezett *Verloren, ausgesch.*	Kötetek száma az év végén *Bändezahl zum Schluss des Jahres*
I. KÖZPONT				
Raktár *Magazin*	162.657	4.241	—	166.898
A Keleti és szláv gyűjtemény *Orientalische und slaw. Sammlung*	14.298	399	—	14.697
B Budapesti gyűjtemény *Budapestiniensien-Sammlung*	32.496	1.086	—	33.582
B-H Bpesti kisnyomtatvány-gyűjtemény *Historische Kleindrucke*	19.861	58	—	19.919
B-T Budapesti térképek *Landkarten*	280	4	—	284
B-M Bpesti metszetgyűjtemény *Kupferstichsammlung (Budapestiensia)*	571	11	—	582
Ősnyomtatvány *Incunabeln*	47	2	—	49
K Kézikönyvtár *Handbibliothek*	4.184	318	—	4.502
P Idegen nyelvű röpiratgyűjtemény *Ausländ. Broschüren*	12.693	461	—	13.154
R Magyar nyelvű röpiratgyűjtemény *Ungarische Broschüren*	15.213	687	—	15.900
T Térképek *Landkarten*	466	6	—	472
01 Könyvészeti gyűjtemény *Bibliographien*	5.241	140	—	5.381
02 Könyvtártani gyűjtemény *Bibliothekwesen*	3.174	38	—	3.212
09-091 Bibliofilia *Bibliophilie*	2.649	458	—	3.107
Sz Szüry-gyűjtemény *Szüry-Sammlung*	7.551	165	—	7.716
Ball Ballagi-gyűjtemény *Ballagi-Sammlung*	5.238	—	—	5.238
Központ összesen *Zentrale zusammen*	*286.619*	*8.074*	—	*294.693*
II. FIÓKOK				
Fiókok és a Fiókközpont raktára *Zweigstellen u. Zentralmagazin*	245.038	11.427	2.767	253.698
Főösszeg *Insgesamt*	**531.657**	**19.501**	**2.767**	**548.391**
Duplum	11.261	114	—	11.375

10. Függelék

AZ EGÉSZ NYILVÁNOS
Übersicht des gesamten

A könyvtár ága *Dienststelle*	A használat módjai *Benützungsarten*	Hány napon nyitva *Zahl der Öffnungstage*	Hetenkint nyitva (óra) *Wöchentliche Öffnungsstunden*					
			Kölcsönzésre *Für die Ausleihe*			Helybenolvasásra *Für Lesesaalbenützung*		
			Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Összesen *Zusammen*	Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Összesen *Zusammen*
Központ *Zentrale*	Kölcsönzés és helybenolvasás	320	59·5	—	59·5	63	—	63
Fiókközpont	—	—	—	—	—	—	—	—
1. sz. fiók *1. Zweigstelle*	Kölcsönzés	184	19·5	—	19·5	—	—	—
2. sz. fiók *2. Zweigstelle*	Kölcsönzés	213	19·5	8	27·5	—	—	—
3. sz. fiók *3. Zweigstelle*	Kölcsönzés és helybenolvasás	263	10·5	10·5	21	—	6	6
4. sz. fiók *4. Zweigstelle*	Kölcsönzés és helybenolvasás	295	22	—	22	22	—	22
5. sz. fiók *5. Zweigstelle*	Kölcsönzés	242	21	—	21	—	—	—
6. sz. fiók *6. Zweigstelle*	Kölcsönzés	256	19·5	10·5	30	—	—	—
7. sz. fiók *7. Zweigstelle*	Kölcsönzés és helybenolvasás	260	19·5	5	24·5	14	—	14
8. sz. fiók *8. Zweigstelle*	Kölcsönzés és helybenolvasás	225	18·5	3	21·5	18·5	—	18·5
9. sz. fiók *9. Zweigstelle*	Kölcsönzés és helybenolvasás	188	21	—	21	21	—	21
10. sz. fiók *10. Zweigstelle*	Kölcsönzés és helybenolvasás	241	21	—	21	18	—	18
11. sz. fiók *11. Zweigstelle*	Kölcsönzés	264	20	—	20	—	—	—
12. sz. fiók *12. Zweigstelle*	Kölcsönzés	266	19·5	—	19·5	—	—	—
14. sz. fiók *14. Zweigstelle*	Kölcsönzés	249	—	17·5	17·5	—	—	—
Fiókok együtt *Alle Zweigstellen*		*3.146*	*231·5*	*54·5*	*286*	*93·5*	*6*	*99·5*
Összesen *Insgesamt*		**3.466**	**291**	**54·5**	**345·5**	**156·5**	**6**	**162·5**

SZOLGÁLAT ÁTTEKINTÉSE 1942-BEN

öffentlichen Dienstes 1942

Ülőhelyek száma *Sitzgelegenheiten*			Kötetek száma az év elején *Bändezahl zum Jahresbeginn*			Gyarapodás az év folyamán *Zuwachs*			Elveszett vagy kiselejtezett (kötet) *Verloren, ausgeschossen*	Kötetek száma az év végén *Bändezahl zum Schluss des Jahres*	Kurrens folyóiratok és újságok száma *Aufliegende Zeitschriften u. Zeitungen*			
											Felnőtt *Erwachsene*		Gyermek *Jugendliche*	
Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Összesen *Zusammen*	Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Összesen *Zusammen*	Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Összesen *Zusammen*			Cím *Titel*	Példány *Exemplar*	Cím *Titel*	Példány *Exemplar*
174	—	174	286.619	—	286.619	8.074	—	8.074	—	294.693	492	499	—	—
—	—	—	14.518	—	14.518	182	—	182	—	14.700	—	—	—	—
—	—	—	22.885	—	22.885	1.142	—	1.142	52	23.975	4	4	—	—
—	—	—	18.288	2.546	20.834	1.108	501	1.609	—	22.443	2	2	—	—
—	38	38	10.688	2.191	12.879	495	212	707	300	13.286	6	6	7	7
50	—	50	3.433	—	3.433	104	—	104	170	3.367	13	13	—	—
—	—	—	6.101	—	6.101	508	—	508	550	6.059	—	—	—	—
—	—	—	29.094	5.697	34.791	825	25	850	—	35.641	3	3	—	—
40	—	40	20.883	—	20.883	694	—	694	428	21.149	54	54	4	4
12	—	12	17.858	2.835	20.693	785	210	995	520	21.168	38	38	1	1
32	—	32	23.913	—	23.913	966	—	966	144	24.735	68	68	—	—
24	—	24	21.175	—	21.175	624	—	624	62	21.737	71	71	—	—
—	—	—	20.810	—	20.810	1.224	—	1.224	141	21.893	1	1	—	—
—	—	—	9.212	—	9.212	390	—	390	198	9.404	—	—	—	—
—	—	—	—	12.911	12.911	—	1.432	1.432	202	14.141	—	—	—	—
158	*38*	*196*	*218.858*	*26.180*	*245.038*	*9.047*	*2.380*	*11.427*	*2.767*	*253.698*	*260*	*260*	*12*	*12*
332	**38**	**370**	**505.477**	**26.180**	**531.657**	**17.121**	**2.380**	**19.501**	**2.767**	**548.391**	**752**	**759**	**12**	**12**

10. Függelék (Folytatás és vége)

AZ EGÉSZ NYILVÁNOS

Übersicht des gesamten

A könyvtár ága *Dienststelle*	Újonnan beírt kölcsönző *Neue Entlehner*			Kölcsönzők összes száma *Zahl der Ausleiher*			Olvasóteremben használt kötet *Benützung im Lesesaal*						
							Szépirodalom *Schöne Literatur*			Ismeretterjesztő *Belehrendes*			
	Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Összesen *Zusammen*	Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Összesen *Zusammen*	Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Együtt *Zusammen*	Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Együtt *Zusammen*	Összesen *Insgesamt*
Központ ..... *Zentrale*	1.322	—	1.322	2.410	—	2.410	—	—	—	103.954	—	103.954	103.954
1. sz. fiók ..... *1. Zweigstelle*	470	—	470	2.520	—	2.520	—	—	—	—	—	—	—
2. sz. fiók ..... *2. Zweigstelle*	572	326	898	2.670	629	3.299	—	—	—	—	—	—	—
3. sz. fiók ..... *3. Zweigstelle*	160	294	454	546	600	1.146	—	2.442	2.442	—	600	600	3.042
4. sz. fiók ..... *4. Zweigstelle*	15	—	15	48	—	48	3.961	—	3.961	860	—	860	4.821
5. sz. fiók ..... *5. Zweigstelle*	100	84	184	251	201	452	—	—	—	—	—	—	—
6. sz. fiók ..... *6. Zweigstelle*	471	140	611	2.097	432	2.529	—	—	—	—	—	—	—
7. sz. fiók ..... *7. Zweigstelle*	620	268	888	1.481	674	2.128	—	—	—	6.299	—	6.299	6.299
8. sz. fiók ..... *8. Zweigstelle*	350	130	480	2.028	375	2.403	—	—	—	12.247	—	12.247	12.247
9. sz. fiók ..... *9. Zweigstelle*	589	—	589	2.754	—	2.754	14.469	—	14.469	11.006	—	11.006	25.475
10. sz. fiók ..... *10. Zweigstelle*	347	—	347	2.986	—	2.986	—	—	—	38.153	—	38.153	38.153
11. sz. fiók ..... *11. Zweigstelle*	528	—	528	2.524	—	2.524	—	—	—	—	—	—	—
12. sz. fiók ..... *12. Zweigstelle*	268	—	268	938	—	938	—	—	—	—	—	—	—
14. sz. fiók ..... *14. Zweigstelle*	—	624	624	—	1.743	1.743	—	—	—	—	—	—	—
Fiókok együtt ..... *Alle Zweigstellen*	*4.490*	*1.866*	*6.356*	*20.843*	*4.627*	*25.470*	*18.430*	*2.442*	*20.872*	*68.565*	*600*	*69.165*	*90.037*
Összesen ..... *Insgesamt*	5.812	1.866	7.678	23.253	4.627	27.880	18.430	2.442	20.872	172.519	600	173.119	193.991

SZOLGÁLAT ÁTTEKINTÉSE 1942-BEN

öffentlichen Dienstes 1942

Kölcsönzött kötet *Ausgeliehene Bände*							Összes forgalom (kötet) *Gesamtverkehr (Bände)*						
Szépirodalom *Schöne Literatur*			Ismeretterjesztő *Belehrendes*			Összesen *Insgesamt*	Szépirodalom *Schöne Literatur*			Ismeretterjesztő *Belehrendes*			Összesen *Insgesamt*
Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Együtt *Zusammen*	Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Együtt *Zusammen*		Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Együtt *Zusammen*	Felnőtt *Erwachsene*	Gyermek *Jugendliche*	Együtt *Zusammen*	
—	—	—	55.357	—	55.357	55.357	—	—	—	159.311	—	159.311	159.311
101.320	—	101.320	36.621	—	36.621	137.941	101.320	—	101.320	36.621	—	36.621	137.941
100.497	17.417	117.914	37.859	8.194	46.053	163.967	100.497	17.417	117.914	37.859	8.194	46.053	163.967
28.958	15.890	44.848	7.105	4.449	11.554	56.402	28.958	18.332	47.290	7.105	5.049	12.154	59.444
3.742	—	3.742	.768	—	768	4.510	7.703	—	7.703	1.628	—	1.628	9.331
10.847	6.263	17.110	2.958	1.557	4.515	21.625	10.847	6.263	17.110	2.958	1.557	4.515	21.625
85.311	15.641	100.952	32.942	6.900	39.842	140.794	85.311	15.641	100.952	32.942	6.900	39.842	140.794
62.471	15.405	77.876	20.099	5.060	25.159	103.035	62.471	15.405	77.876	26.398	5.060	31.458	109.334
63.768	9.727	73.495	30.066	3.060	33.126	106.621	63.768	9.727	73.495	42.313	3.060	45.373	118.868
78.415	—	78.415	37.068	—	37.068	115.483	92.884	—	92.884	48.074	—	48.074	140.958
79.903	—	79.903	40.179	—	40.179	120.082	79.903	—	79.903	78.332	—	78.332	158.235
113.776	—	113.776	58.854	—	58.854	172.630	113.776	—	113.776	58.854	—	58.854	172.630
43.443	—	43.443	23.109	—	23.109	66.552	43.443	—	43.443	23.109	—	23.109	66.552
—	57.676	57.676	—	25.308	25.308	82.984	—	57.676	57.676	—	25.308	25.308	82.984
772.451	*138.019*	*910.470*	*327.628*	*54.528*	*382.156*	*1,292.626*	*790.881*	*140.461*	*931.342*	*396.193*	*55.128*	*451.321*	*1,382.663*
772.451	**138.019**	**910.470**	**382.985**	**54.528**	**437.513**	**1,347.983**	**790.881**	**140.461**	**931.342**	**555.504**	**55.128**	**610.632**	**1,541.974**

11. Függelék

AZ ÖSSZES FORGALOM KIMUTATÁSA 1929—1942

Gesamtverkehr

	Összesen *Zusammen* kötet *Bände*	Emelkedés *Zunahme* kötet *Bände*	Összesen *Zusammen* kötet *Bände*	Emelkedés *Zunahme* kötet *Bände*
Központ *(Zentrale)*	Összes forgalom *Gesamtverkehr*		Ismeretterjesztő *Belehrendes*	
1929	180.706	— 16.992	180.706	— 16.992
1930	152.227	— 28.479	152.227	— 28.479
1931	100.002	— 52.225	100.002	— 52.225
1932	118.872	18.870	118.872	18.870
1933	114.734	— 4.138	114.734	— 4.138
1934	111.591	— 3.143	111.591	— 3.143
1935	123.546	11.955	123.546	11.955
1936	183.564	60.018	183.564	60.018
1937	191.650	8.086	191.650	8.086
1938	216.349	24.699	216.349	24.699
1939	209 601	— 6.748	209.601	— 6.748
1940	176.777	— 32.824	176.777	— 32.824
1941	225.232	48.455	225.232	48.455
1942	159.311	— 65.921	159.311	— 65.921
Fiókok *(Zweigstellen)*				
1929	835.716	132.283	247.923	42.003
1930	972.958	137.242	285.109	37.186
1931	963.186	— 9.772	257.679	— 27.430
1932	1,031.372	68.186	294.427	36.748
1933	1,000.704	— 30.668	320.601	26.174
1934	936.647	— 64.057	285.650	— 34.951
1935	1,009.480	72.833	294.671	9.021
1936	1,064.674	55 194	303.885	9.214
1937	1,079.785	15.111	288.800	— 15.085
1938	1,109.878	30.093	309.600	20.800
1939	1,165.520	55.642	322.302	12.702
1940	1,288.909	123.389	367.986	45.684
1941	1,306.984	18.075	401.403	33.417
1942	1,382.663	75.679	451.321	49.918
Együtt *(Zusammen)*				
1929	1,016.422	115.291	428.629	24.971
1930	1,125.185	108.763	437.336	8.707
1931	1,063.188	— 61.997	357.681	— 79.655
1932	1,150.244	87.056	413.299	55.618
1933	1,115.438	— 34.806	435.335	22.036
1934	1,048.238	— 67.200	397.241	— 38.094
1935	1,133.026	84.788	418.217	20.976
1936	1,248.238	115.212	487.449	69.232
1937	1,271.435	23.197	480.450	— 6.999
1938	1,326.227	54.792	525.949	45.499
1939	1,375.121	48.894	531.903	5.954
1940	1,465.686	90.565	544.763	12.860
1941	1,532.216	66.530	626.635	81.872
1942	1,541.974	9.758	610.632	— 16.003

Helyben *(Lesesaal)*	A forgalom megoszlása *Verteilung des Verkehrs*		Központ	Kölcsönzés *Ausleihe*	
1929	187.506	— 5.281	1929	50.465	— 4.594
1930	184.809	— 2.697	1930	44.998	— 5.467
1931	144.470	— 40.339	1931	37.253	— 7.745
1932	163.560	19.090	1932	51.337	14.084
1933	169.743	6.183	1933	54.642	3.305
1934	153.645	— 16.098	1934	49.891	— 4,751
1935	184.850	31.205	1935	51.847	1.956
1936	253.065	68.215	1936	49.608	— 2.239
1937	246.649	— 6.416	1937	47.321	— 2.287
1938	268.197	21.548	1938	47.491	170
1939	276.073	7.876	1939	41.993	— 5.498
1940	252.171	— 23.902	1940	46.951	4.958
1941	240.495	11.676	1941	54.569	7.618
1942	193.991	— 46.504	1942	55.357	788

11. Függelék (Folytatás)

AZ ÖSSZES FORGALOM KIMUTATÁSA 1929—1942

Gesamtverkehr

	Összesen *Zusammen* kötet — *Bände*	Emelkedés *Zunahme* kötet — *Bände*		Összesen *Zusammen* kötet — *Bände*	Emelkedés *Zunahme* kötet — *Bände*
Kölcsönzés *(Ausleihe)*			Fiókok		
1929	828.916	120.752	1929	778.451	125.166
1930	940.376	111.460	1930	895.378	116.927
1931	918.718	— 21.658	1931	881.465	— 13.913
1932	986.684	67.966	1932	935.347	53.882
1933	945.695	— 40.989	1933	891.053	— 44.294
1934	894.593	— 51.102	1934	844.702	— 46.351
1935	948.176	53.583	1935	896.329	51.627
1936	995.173	46.997	1936	945.565	49.236
1937	1,024.786	29.613	1937	977.465	31.900
1938	1,058.030	33.244	1938	1,010.539	33.074
1939	1,099.048	41.018	1939	1,057.055	46.516
1940	1,213.515	114.467	1940	1,166.564	109.509
1941	1,258.800	45.285	1941	1,204.231	37.667
1942	1,347.983	89.183	1942	1,292.626	88.395
Központ	Napiátlagforgalom — *Täglicher Durchschnitt*				
1929	559			— 49	
1930	469			— 90	
1931	338			— 131	
1932	366			28	
1933	358			— 8	
1934	330			— 28	
1935	387			57	
1936	528			141	
1937	593			65	
1938	680			87	
1939	653			— 27	
1940	570			— 83	
1941	699			129	
1942	498			— 201	
Fiókok					
1929	2.804			640	
1930	3.002			198	
1931	3.265			263	
1932	3.484			219	
1933	3.403			— 81	
1934	3.122			— 281	
1935	3.425			303	
1936	3.609			184	
1937	3.711			102	
1938	3.867			156	
1939	3.924			57	
1940	4.460			536	
1941	4.988			528	
1942	5.359			371	
Együtt	Napi átlagforgalom — *Täglicher Durchschnitt*				
1929	3.363			591	
1930	3.472			109	
1931	3.604			132	
1932	3.885			281	
1933	3.793			— 92	
1934	3.494			— 299	
1935	3.840			346	
1936	4.231			391	
1937	4.141			— 90	
1938	4.573			432	
1939	4.599			26	
1940	5.037			438	
1941	5.760			723	
1942	5.863			103	
Ebből ismeretterjesztő *(Davon Belehrendes)*					
1929	1.327			85	
1930	1.349			22	
1931	1.212			— 137	
1932	1.396			184	
1933	1.480			84	
1934	1.324			— 156	
1935	1.417			93	
1936	1.618			201	
1937	1.565			— 53	
1938	1.813			248	
1939	1.779			— 34	
1940	1.528			— 251	
1941	2.356			828	
1942	2.322			— 34	

Közös alosztások

Adalék a könyvtári szakrendszer kérdéséhez

Írta: *dr. Chirke Géza*

Ha végigtekintünk a bibliográfiai és könyvtári szakrendszerek történetén, azt tapasztaljuk, hogy akár filozófiai alapon nyúltak a kérdéshez, tehát a tudományok hierarchikus rendje szerint igyekeztek szakrendszert alkotni, akár tisztán gyakorlati szempontok figyelembevételével történt a szakrendszer megalkotása, ezeket előbb vagy utóbb túlhaladta a tudományok fejlődése s következetesen eljött az idő, amikor a megállapított keretek szűkké váltak s a korlátok közé szorított tudományok megdagadt folyamok módjára feszegetni kezdték gátjaikat s ha nem sikerült a szakrendszer átdolgozása útján helyet biztosítani számukra, új rendszert kellett alkotni.

Az állandóan fejlődő és bővülő tudományok, de még inkább a tudományok egyes ágain belül mind nagyobb és nagyobb számban napvilágot látó munkák szükségessé tették, hogy az egyes tudományágakon belül is, a mindjobban gyarapodó és egymástól alig-alig különböző munkákat rendszerezzék. Ez a rendszerezés szükségszerűen éppen azokat a különbségeket vehette csak figyelembe, amelyeket az azonos tárgyú munkák egymással szemben felmutattak.

Amig Platon vagy Aristoteles korában elégséges volt a tudományok három főcsoportba osztása, s ezek mindegyike megelégedett további két-három osztállyal, addig ma már bármely tudományos részletkérdés is olyan hatalmas irodalommal rendelkezik, hogy azoknak a tárgyi részletezésen túlmenő egyéb részletezése nem mellőzhető.

A szakrendszerek gyors elavulásával kapcsolatban már régen felmerült a gondolat, hogy mellőzzünk minden szisztematikát a könyvanyag csoportosításánál és azt a fogalmak betűrendjében (szótárkatalógus) bocsássuk a kutatók rendelkezésére. Ez a rendszer állítólag sohasem avul el és bármilyen új fogalom minden nehézség nélkül azonnal beilleszthető, tehát korlátlanul bővíthető. A kérdés kritikáját mellőzve, itt is felmerül az előbbi probléma, hogy az anyag felszaporodása következtében, még ez a módszer sem nélkülözhet bizonyos rendszert. Vegyünk csak egy egészen új, alig két évtizedes fogalmat: a »nemzeti szocializmus«-t. Ha ennek irodalmát minden rendszerezés nélkül, egyszerűen »nemzeti szocializmus« címszó alá csoportosítanók, máris néhány ezer címet kellene a kutatónak átnéznie, még akkor is, ha csak a könyv és füzet formájában megjelent anyagról van szó, s teljesen elhanyagoljuk a sok ezerre menő folyóirat és ujságcikket.

Ki kell tehát analizálni azokat a tárgyaktól független különbségeket, amelyek néha csak a mű terjedelmében, máskor a tárgyalási formában, majd a vonatkozásban vagy a szempontban, esetleg csak a mű nyelvében mutatkoznak.

Ilyen törekvéssel már Johann Samuel *Ersch* 1812—14-ben megjelent 8 kötetes Handbuch d. deutschen Literatur c. bibliográfiai munkájában találkozunk, ahol a főcsoportokon belül visszatérően: 1.) tudománytörténeti- és 2.) értekezőiratok

csoportját különböztet meg, s az értekezőiratokat *a)* bevezető iratok; *b)* tankönyvek és általános kiadványok, valamint *c)* vegyestartalmú iratok csoportosításban adja.

Ettől a kezdetleges kísérlettől Hans Wilhelm *Eppelsheimernek* a közös elemek kianalizálásán alapuló mainzi rendszeréig[1]) és Hans *Trebst* analitikai rendszeréig,[2]) amely már kizárólag a közös elemek analizálására szorítkozik, hosszú út vezet a szakrendszerek sorában. Ezek közül a közös elemek analizálása terén, a probléma jelentőségének felismerése folytán Melvil *Dewey:* Decimal classification-jéé (a továbbiakban röviden: DK) és a közös elemek kidolgozása terén a DK-ból tovább fejlesztett brüsszeli decimális klasszifikáció (BDK) a Classification décimale universelle-é a legfőbb érdem.

Közös elemek

A közös elemek kianalizálásánál szembetűnően azt tapasztaljuk, hogy vannak

1. olyan visszatérő elemek, amelyek minden (vagy legalább is a legtöbb) tudományágnál illetve szakcsoportnál ismétlődnek,

2. olyan visszatérő elemek, amelyek csak egy szakcsoporton belül térnek állandóan vissza.

Sigismund *Runge*[3]) az állandóan visszatérő elemeket 1. irodalmi formák (Literaturformen) és 2. helyi kapcsolatok (Raumbindungen) csoportokba foglalja össze. Az irodalmi formák megjelölés azonban egy lépéssel tovább megy a kelleténél, mert kétségtelenül irodalmi forma az általa felsorolt bibliográfián, biográfián, történeten, forráson, folyóiraton gyüjteményes munkán, rendszeres leíráson és monográfián kívül, sőt mindennapi használatban elsősorban: a regény, dráma, költemény stb. is, holott ezek a megjelölések már csak a szoros értelemben vett irodalom: a szépirodalom terén alkalmazhatók. Az utóbbiak tehát a fent említett második csoportba, az egy-egy szakcsoporton belül visszatérő elemek közé tartoznak. Nem vitás ugyanis, hogy a regény, dráma, költemény stb. szintén közös elem, mégpedig formai elem, de csak a szépirodalom területén. Ezt a későbbiek folyamán maga Runge is megállapítja, megjegyezve, hogy a legtöbb rendszer ezek számára külön segédrendszert alkotott.[4])

Trebst a formai elemeket két csoportba foglalja: 1. tudományforma (Wissenschaftsform), mint például a »történet« és 2. irodalmi forma (Literaturform), ilyen például a tanulmány. Ez is azt igazolja, hogy ha a formai megjelölést megszorítjuk, a kétségtelenül formai elemek egy része kiszorul ebből a csoportból. Helyesebb tehát ezeket az elemeket »formai« elemeknek jelölni, mert az irodalmi megjelölés csak felesleges vitára ad okot és kizár ebből a csoportból olyan formai elemeket, amelyek nem sorozhatók az irodalmi formák közé.

A Runge által második csoportként felállított »helyi kapcsolatok«-on kívül, Trebst a már említett kétféle formai elemen felül, a közös elemek közé sorolja az »időkapcsolat«-ot (Zeitbindung) is. Trebst szerint egyébként minden műből[5]) 5 elem analizálható ki. Ezek: 1.) tárgyi elem, 2.) tudományforma, 3.) időkapcsolat, 4.) helyi kapcsolat és 5.) irodalmi forma. Ezek közül az első, magát a szakcsoportot képezi, míg a további négy a közös elem, amely minden szakon belül előfordul.

---

[1]) *Eppelsheimer, H. W.:* Der neue Sachkatalog der Mainzer Stadtbibliothek. Zentralblatt für Bibliothekswesen Jg. 46. (1929.) p. 406—424.

[2]) *Trebst, H.:* Studien zu einer analytischen Sachkatalogisierung. Lpzg. 1931.

[3]) *Runge, S.:* Vereinheitlichung der Allgemeingruppen im systematischen Katalog. Zentralblatt für Bibliothekswesen Jg. 51. (1934.) p. 57—71, 146—161.

[4]) *Runge, S.:* I. m. p. 69.

[5]) *Trebst* szerint tulajdonképen minden szakcímből.

A négy közös elem szerintünk nehezen magyarázható bele minden műbe, mert például egy fizikai tankönyvnél alig lehet idő- és helyi kapcsolatot felfedezni. Trebst szerint az ilyen munkáknál is megvannak ezek az elemek, mert minden időre és minden helyre vonatkoznak. Itt már túllő a célon, amely a közös elemek kianalizálásánál nem arra irányul, hogy ilyen elemeket minden műbe belemagyarázzunk hanem éppen ellenkezőleg arra, hogy kiválogassuk és rendszerbe foglaljuk azokat az elemeket, amelyek mindig, vagy legalább is gyakran és ha nem is minden, de sok műnél ismétlődnek.

A formai elemeken, helyi kapcsolaton és időkapcsolaton kívül még két olyan elemet találunk, amelyeket szükség esetén kianalizálhatunk a főcsoportokból: a nyelvi és a szempontok szerinti elkülönítések. Mindkettő jó szolgálatot tehet ott, ahol az anyag nagyon felszaporodott, vagy nagyon specializálódott.

A közös elemek jelölése

Melvil Dewey 1876-ban megjelent munkájában[1]) merül fel először az a gondolat, hogy a közös elemeket a szakrendszeren belül állandóan egységesen jelöljük. Minden későbbi rendszer — írja Runge[2]) — Deweyra vezethető vissza; egységes alapelvük az általános csoportoknak a főrendszertől való különválasztása és egységes szabályozása az egész rendszer számára. Az elv megértését legjobban egy olyan rendszer ismertetése teszi lehetővé, amelyben éppen ez az elv nem érvényesül.

A *Library of Congress* hatalmas rendszerében is megtaláljuk a közös elemek közös csoportosítását, de a szabályozás nem egységes az egész rendszerben. Különválasztva sincsen — hiszen magában a főrendszerben marad — de az egység mindig csak egy-egy főszakon belül érvényesül.

A Library of Congress rendszerének formai alosztásai nagy általánosságban a következőképen csoportosíthatók:[3])

1. Periodicals
2. Yearbooks
3. Congress
5. History
6. Local
7. Directories, Lists
8. A—Z Individual, Societies

Azonban ezek már maguk sem feltétlenül mindig ezen a helyen szerepelnek, tehát nem egységes a jelölésük. További részletezésük ugyancsak mindig az illető szakcsoport kívánalmaihoz alkalmazkodik és szintén nélkülözi az egységes jelölést. Így például az időszaki nyomtatványok besorozása a különböző szakcsoportokba a következőképen történik:

A osztály. Általános és sorozati munkák. Folyóiratok (időszaki közlemények).

Ap 1	nemzetközi	Ap 60—64	spanyol
2— 9	angol	65—69	portugál
14—17	holland és flamand	73—77	kelta
20—28	francia	80—83	finn-magyar
30—36	német	85	görög (modern)
37—39	olasz	86	román
40—49	skandináv	89	egyéb
50—58	szláv		

[1]) A Classification and Subject Index for Cataloguing and Arranging the Books and Pamphlets of a Library.

[2]) *Runge, S.:* I. m. p. 64.

[3]) *Phillips, W, Howard:* A Primer of Book Classification. London 1937. p. 93.

A szakfolyóiratoknál azonban az ilyen mérvű részletezés már felesleges s így nem akartak ezek számára ennyi helyet lefoglalni. Néhány kiragadott példában a szakfolyóiratok részletezése a következő:

B osztály. Bölcselet Folyóiratok	PN osztály. Irodalom Folyóiratok	T osztály. Technológia Folyóiratok és társaságok
B 1 angol és amerikai	PN 1 nemzetközi (többnyelvű)	T 1 amerikai és angol
2 francia és belga	2 amerikai és angol	2 francia
3 német	3 francia	3 német
4 olasz	4 német	4 egyéb
5 spanyol	5 olasz	
8 egyéb, A—Z	6 spanyol	
11—18 Társaságok	9 egyéb	
	21—29 Társaságok	

U osztály Hadtudomány	V osztály Tengerészet
Folyóiratok és társaságok.	
U 1 amerikai és angol	V 1 amerikai és angol
2 francia	2 francia
3 német	3 német
4 egyéb	4 olasz
	5 egyéb

Jóllehet az egységes szabályozásra való törekvés, különösen a T, U és V osztályokból vett példákat figyelembe véve, egészen szembetűnő, hiányzik az egységes szabályozás és jelölés. Amig a B és PN osztályokban a folyóiratok és a társaságok kiadványai külön-külön, addig a T, U és V osztályokban már azonos szakjelzés alá kerülnek, vagyis nélkülözzük az egységes és állandó alosztást. A további részletezésnél az eltérés még szembetűnőbb.

A 2-es jelzés például:

az AP osztályban angol,
a B « francia és belga,
a PN « amerikai és angol,
a T, az U, a V osztályban francia folyóiratot, illetve az utolsó háromban társaságot is jelent.

A 4-es jelzés

az AP osztályban nagybritanniai és európai angol folyóiratot 1800-tól [English, Great Britain (and continental Europe), Periodicals, 1800—],
a B osztályban olasz,
a PN « német,
a T és U « egyéb,
a V « olasz folyóiratot (illetve társaságot) jelent.

Ha már most úgy nézzük a rendszert, hogy például a belga folyóiratokat hol találja meg a kutató, azt tapasztaljuk, hogy

az általánosakat AP 14—17 holland és flamand, — de a francia nyelvű folyóiratokat

ebben az osztályban AP 22 alatt [French (Europe With the exception of France)]

a filozófiaiakat B 2 alatt (French and Belgian), míg
az irodalmiakat PN 9,
a technikaiakat T 4,
a katonaiakat U 4, és
a hajózásiakat V 5 alatt.

Eltekintve attól, hogy a szabályozás ilyen módja nagyon felduzzasztja a rendszert, mind az osztályozó, mind a kutató terhesnek érzi, ha mindig más és más szakjelzés alatt jut a formai szempontból azonos anyaghoz.

Ez az egyetlen példa is teljes mértékben feltárja Dewey felismerésének jelentőségét, hogy a közös elemeket egységesen és az egész rendszer számára állandóan kell szabályozni. Dewey minden szaknál a főszámhoz fűzött 05 jelzéssel jelöli a folyóiratokat és 06 jelzéssel a társaságokat.

A DK egységesen szabályozza a formai és földrajzi alosztásokat az egész rendszer, továbbá a nyelvi alosztásokat a nyelv és irodalom szakján belül. Mind a formai, mind a földrajzi alosztásokat egyszerűen a főszámhoz fűzi. Formai alosztásai a következők:

01 elmélet	06 társaságok
02 kézikönyvek	07 tanítás és tanulmányozás
03 szótárak	08 gyüjtemények
04 értekezések	09 történet
05 folyóiratok	

Az alosztások közül a 03, 04, 05, 06 és 08 megfelel a rendszerben az általános művek azonos jelzésű csoportjainak is.

A földrajzi alosztások a történelem szak 9 utáni számaiból alakulnak és Dewey megjelöli azokat a helyeket, ahol alkalmazhatók.

A Dewey által lefektetett alapokra építi fel a BDK a közös alosztások egész rendszerét. Ennek részletes tárgyalása előtt azonban, lássuk még néhány más rendszer közös alosztásait.

Charles Ammi *Cutter* bostoni könyvtáros Expansive Classification-jében (1891) Dewey nyomdokain halad s ha más csoportosításban is, csaknem azonos jelzésű alosztásokat alkalmaz Formai alosztásai a következők:

.1 elmélet	.6 kézikönyvek, stb.
.2 bibliográfia	.7 folyóiratok
.3 életrajz	.8 társaságok
.4 történet	.9 gyüjtemények
.5 szótárak	

Az alosztásokat pont választja el a főleg nagybetűkből álló főszakjelzésektől.

Y irodalom
Y44 francia irodalom
Y44.8 francia irodalmi társaság

Földrajzi alosztása: Az F történelem, és G földrajz és utazások szakban számjelzéses földrajzi megjelöléseket használ. A jelek mindkét szakban ugyanazt a földrajzi helyet jelentik.

F 45 Anglia története;
G 45 Anglia földrajza és angliai utazások.

A jelöléseknél az alá- és fölérendelt fogalmakra nincs tekintettel. A kisebb földrajzi egységet is magában foglaló nagyobb egység ugyanolyan értékű jelet kap, mint a kisebb. Így 30 Európa, 35 Olaszország, 36 Róma, tekintet nélkül arra, hogy Európának Olaszország, annak pedig Róma alárendelt fogalmai, vagyis az utóbbi az előbbiben bennfoglaltatik.

Helyenkint viszont időbeli különbségeket vesz figyelembe. A klasszikus Görögország és Róma (Italia) 31-es jelzést kap. Mint ahogy az újkori Itáliának — mint már láttuk — más jelzése van, (35), ugyanúgy az újkori Görögországnak is (32).

A földrajzi alosztásokat a formaiaktól csak az különbözteti meg, hogy amig az utóbbiakat pont választja el a főszakjelzéstől, az előbbiek közvetlenül kerülnek hozzá.

Már a rendszer elnevezéséről is látható, hogy különböző terjedelmű anyag osztályozásához, különböző kiterjesztésű rendszer áll rendelkezésre. A hatodik kiterjesztésben a földrajzi alosztásokat használja a nyelv és az irodalom szakokban is.

X nyelv	Y irodalom
X35 olasz nyelv	Y35 olasz irodalom

A hetedik kiterjesztésben földrajzi alosztás helyett második betűjelzést használ s így

X35 helyett	XN az olasz nyelv és
Y35 helyett	YN az olasz irodalom jelzése,

de a használt jel mindkét szaknál azonos, tehát az nyelvi alosztásnak tekinthető.

James Duff *Brown:* Subject Classificationjében (1894) a Deweynál és Cutternél egyformán 9-ben megállapított formai alosztással nem elégszik meg, hanem »Categorical Tables«-jében 975 alosztást sorakoztat fel. Ezek természetesen nem mind írásformák, hanem mindenféle általános vonatkozások és közös szempontok. Annak megértéséhez, hogy miért lett ilyen sok alosztása, ismerni kell Brown főrendszerét, amely megközelíti a rendszerezett szótárkatalógus fogalma alá tartozó rendszert.

A rendszer lehetőleg egy fogalom alatt gyüjti össze az arra a fogalomra vonatkozó összes szempontokat. Ennyiben hasonlít a szótárkatalógushoz. Főszakjait az abc nagybetűivel jelöli és azon belül 000—999-ig terjedő számokat alkalmaz a fogalmak jelölésére. Ha egy-egy tudományágnál az így rendelkezésre álló 1000 fogalom nem elégséges, a következő nagybetűvel és újra 000 jelzéssel folytatja a szak részletezését. Így a fizikai tudományok részletezése a B, C és D betük, a biológiai tudományoknál az E és F, az etnológiánál és orvostudománynál a G—H, a filozófiánál és vallásnál a J—K, végül a történelem és földrajznál az O—W betüket használja fel, amelyek mindegyike 1000—1000 számot jelent. Valószínű, hogy a Categorical Tables-ben is 1000 fogalmat akart összegyüjteni a főszakok részletezésére és az utolsó 25 számot, vagy későbbi szempontok számára tartotta fenn, vagy pedig egyszerűen kimerültek a lehetőségek a 975 összegyüjtése után. Alosztásait a főszámtól pont választja el. Például:

.1 bibliográfia, mint alosztás; S400 Magyarország.
S400.1 Magyarországról szóló munkák bibliográfiája.

A történelem és földrajz számai egyúttal földrajzi alosztásként használhatók s ezeket egyszerűen a főfogalmat jelölő főszakszám mellé kell írni. Például :

B450 Építészet, S450 Budapest, B450S450 Budapest építészete.

Tekintve azt, hogy a bibliográfiának a főszakban is megvan a helye, az előbbi példa az utóbbi mintájára úgy is kifejezhető lett volna, hogy M760S400, mert a bibliográfia a főszakban M760, ezt azonban a Categorical Tables szerint kell kifejezni a rendszer kifejezett előírása szerint, tehát mint már fenn láttuk : S400.1.

Mind Cutter, mind Brown közös alosztási rendszere Dewey eszméjén alapszik.

Alapgondolatában és jelzéseiben hasonlít Brown rendszeréhez a már említett *Eppelsheimer*- féle *Mainzi-rendszer*. Brown rendszerére azt mondottuk, hogy megközelíti a rendszerezett szótárkatalógus fogalmát, Eppelsheimer rendszere viszont már maga a rendszerezett szótárkatalógus. Jelzéseiben annyiban hasonlít Brown rendszeréhez, hogy ő is nagybetűt és hozzáírt számjelzést használ. A kiindulás azonban a Schlagwort, rövidített alakban. A rövidített fogalommegjelöléshez kerül a nagybetű, amit szükség esetén százas számok követnek. A százas számok 1—99-ig terjedő számai az alosztások. Ha a százas számok elmaradnak, akkor azok helyett kerülnek a betűjelzéshez az alosztások.

Az alosztások főcsoportjai a következők :

1—12 segédművek,
13—23 egyesületek és intézmények,
24—27 a tudomány története (tantörténet),
28—30 gyüjtemények,
32—40 források,
42—62 történet,
63—72 rendszer, elmélet, technika,
73—78 idő és hely szerinti rendezés,
79—82 statisztika,
83—86 rendeletek, határozatok, szakvélemények,
87—88 tanulmányi módszer, eszközök,
89—99 monográfiák.

Az 1—12 alatt szerepelő segédművek részletezése a következő :

1 bibliográfia,
2 időszaki nyomtatványok (folyóiratok, stb.).
3 naptárak, almanachok, zsebkönyvek,
4 szótárak, lexikonok, glosszáriumok,
4a életrajzi szótárak (lexikonok),
5 címtárak,
6 minták, formulárék, táblák, táblázatok,
7 feladatgyüjtemények,
8 tanulmány [Studium], (tanulmányvezetők, vizsgarendek),
9 hivatás (díjszabályzatok is),
10 lényeg, módszer, alap,
11 a tudomány vonatkozásai (más tudományhoz),
12 segédtudományok (pl. művészeti anatómia).

Az alosztások utolsó 11 száma (89—99), a monográfiák, úgy értendő, hogy ide a tárgy alárendelt fogalmai kerülnek s így az alosztások közé a formai elemeken túl, tárgyi elemeket is bevon a rendszer, amely a már említett nagy-

betűk és számok segítségével tetszés szerint kiterjeszthető. Például a mainzi rendszerben a földrajzot a következőképen részletezik és jelölik:

geogr.	A100	Matematikai földrajz,
	200	térképismeret, térképészet,
	B	Néprajz, etnológia, antropogeográfia,
	C	Fizikai földrajz,
	100	folyók,
	200	tavak,
	300	tengerek, oceanográfia,
	400	hegyek, orográfia,
	500	időjárástan, klimatológia,
	600	sarkok,
	D	Geodézia, földméréstan, fokmérés,
	E	Politikai földrajz,
	F	Felfedezések, világutazások.

Ha a könyvtár anyaga megkívánná, hogy az éghajlat optikai tüneményeinek meghatározott jelzése legyen, úgy azok beoszthatók geogrC590 alá, de ha az anyag annyira speciális, hogy még ezeket is részletezni kell, tehát szükséges, hogy a délibáb, Alpenglühn, szivárvány stb. külön-külön is szerepeljenek, úgy ezek kerülnek a monográfiák közé és az összefoglaló fogalom: az éghajlat optikai tüneményei részére külön főszakot kell kreálni. Vagyis ilyen esetekben az alárendelt fogalom nem a 89 és további számok alá kerül, hanem szintén főszámot kap, s így az alosztás 1—99 száma most már ennek az új fogalomnak áll rendelkezésére. Az viszont már más kérdés, hogy ennek a részletkérdésnek szüksége van-e az egész »kulcs«-ra, — így nevezi Eppelsheimer alosztási rendszerét — de bővíteni csak az egész kulcsot egyszerre lehet. A rendszer hátránya tehát, hogy a részletkérdéseknél sok üres hely keletkezik.

A kulcsrendszer földrajzi alosztások helyett, földrajzi katalógus használatát ajánlja, ami megfelel a szótárkatalógus kívánalmainak. A földrajzi katalógusra azonban nincs feltétlen szükség a mainzi rendszerben, habár Eppelsheimer szerint nélküle nehezen boldogul az, aki a pontos rendszerre súlyt helyez, viszont általa olyan értékes új csoportosítási lehetőségeket nyer, amelyek igen hasznosak lesznek a rendszerben, mert nagyon sok feltétlenül helyhez kötött fogalom létezik. Ahol a földrajzi katalógus kérdése mégsem oldható meg, a kulcs 77 és 78-as számainak felhasználásával lehet a földrajzi helyhez kötött anyagot rendezni. A földrajzi katalógus a helynevek betűrendjén belül a főrendszertől elütő csoportosításban rendszerezi az anyagot. Ez Eppelsheimer második kulcsa: a Länderschlüssel. Itt a fogalmak jelölésére nagybetűket alkalmaz, amelyek az általános kulcs segítségével újra részletezhetők. A Länderschlüssel felosztása a következő:

A általános munkák,
B föld és természet,
C történet,
D kultúrtörténet,
E jog,
F állam,
G társadalom,
H közgazdaság, kereskedelem, forgalom,
I technika, mérnöki tudomány,
K nyelv,
L irodalom,
M művészet,
N vallás, mitológia,
O műveltség, nevelés,
P tudomány, filozófia, publicisztika,
Q az ország egyes politikai részei,
R az ország egyes földrajzi részei
S az ország egyes városai, helyiségei.

A Länderschlüssel L irodalom osztályának részletezésére szolgál a harmadik, az irodalmi kulcs (Literaturschlüssel). Ennek jelölésére kisbetűket alkalmaz. Részletei a következők:

a gyüjteményes munkák,
b memoárok, emlékezések, önéletrajzok, naplók,
c lira,
d alkalmi költészet,
e eposz, verses elbeszélések,
f dráma,
g vígjáték, komédia,
h regény, nagy elbeszélések,
i szórakoztató regény,
k novella,
l monda,
m népmese, (Märchen),
n legenda,
o népkönyvek,
p tanítómese, (Fabeln),
q bohózat, tréfás elbeszélés, groteszk,
r anekdóták,
s epigramma, mondások, idézetek,
t aforizmák, gondolatok,
u közmondások,
v prózai írások,
w essayk,
x beszédek,
y humor,
z ifjúsági irodalom.

A három kulcs szükség esetén egyszerre is használható. Pl. a Niebelungenlied beosztása a földrajzi katalógusban mind a három kulcs felhasználásával a következő:

Deutschland L 52 e

s ebből az L a földrajzi kulcs irodalomcsoportját, az 52 az általános kulcsból a történelem 13—15. századát: a gotikát és az »e« az irodalmi kulcsból az eposzt jelenti.

A már ugyancsak említett és alapgondolatában ismertetett Hans *Trebst* analitikai rendszerében egyáltalában nem használ jelzéseket, csak választólapokat. A választólapok színe és helyzete különböző jelentésénél fogva, a felsorolt rendszerek analógiájára, különböző alosztásokat jelentenek. Pl. a piros választólap a formai alosztások közül[1]) a tudományformát jelenti. A szürke választólap az időalosztást, a fehér a helyi kapcsolatot jelenti és a sárga az irodalmi forma színe.

Választólapokat természetesen a többi rendszer sem nélkülözhet. A kutatónak egyébként ismernie kellene az egész szakrendszert a legkisebb részleteiben is, ha pusztán a szakjelzések alapján akarná kutatását végezni. A szakjelzés csak lerögzíti a cédulák helyét és sorrendjét a katalógusban. Szakjelzés nélkül a könyvtáros nem a mű, hanem a kész katalóguscédulán feltüntetett cím alapján állapíthatná csak meg a mű helyét a szakkatalógusban, mint ahogyan Trebst valóban »Sachtitelemente« névvel jelöli azokat az elemeket, amelyek minden műben megvannak.

Trebst rendszere, mint már láttuk, teljesen a közös elemek kianalizálásából áll, mégpedig a tárgyi elemen kívül a kétféle formai, az idő- és a helyi kapcsolatból (illetve alosztásból).

A tizedes osztályozás közös alosztásai

Az Institut International de Bibliographie felállításánál[2]) olyan szakrendszerre volt szükség, amely az előreláthatóan nagy anyag pontos rendezését lehetővé teszi s azonkívül belátható időn belül nem fog kimerülni, tehát szükség esetén

[1]) Amint már láttuk Trebst kétféle formai alosztást használ.
[2]) Brüsszel, 1895.

a lefektetett alapok érintése nélkül bővíthető. Az intézet megalapitói Henri *Lafontaine* és Paul *Otlet*, hosszasan és alaposan áttanulmányozták a számottevő szakrendszereket s választásuk az Európában nagy idegenkedéssel és lesujtó kritikával fogadott Dewey-féle tizedesosztályozásra esett. A DK annyival inkább megfelelt igényeiknek, mert a jelzésül használt arabs számjegyek következtében — nemzetközi intézetről lévén szó — minden nyelvtől függetleníthették. Az arabs-számjegyek a művelt világban mindenütt ismeretesek. A jelzés ezen felül megfelelt ama követelményüknek is, hogy bármikor korlátlanul kiterjeszthető anélkül, hogy az alapot meg kellene változtatni. Mindazáltal nem vették át teljesen kritika nélkül. Dewey helyenkint előnyben részesítette Amerikát.[1]) Ezt a körülményt a rendszer nemzetközivé tételekor ki kellett küszöbölni. Az átdolgozás szakemberek bevonásával történt s az újítások közül később maga Dewey is sokat átvett. Az átdolgozás nagyjából három irányban történt:

1. a helyi jellegű előnyök kiküszöbölése;
2. a rendszernek az anyag nagyságához mért részletes kiépítése;
3. a közös alosztások kidolgozása.

Bennünket ez a harmadik rész érdekel közelebbről.

A DK közös alosztásait már láttuk. Dewey itt helyes elvet vallott, de a keresztülvitel nem mindig következetes. A BDK a közös alosztásokat teljesen külön választja a főrendszertől és minden esetben külsőleg is szembetűnően jelzi, hogy alosztással állunk szemben. A DK például a formai alosztásokat egyszerűen hozzáfűzte a főszámhoz, a BDK ezeket zárójelbe teszi s úgy fűzi a főszámhoz. A művészeti lexikonokat pl. a DK 703, a BDK 7(03) jelzéssel látja el.

Hasonlóképen jár el a földrajzi alosztásoknál is. Ezeket a DK-ban — mint láttuk — csak a külön megadott helyeken volt szabad használni. Azáltal ugyanis, hogy az alosztásokat elválasztójel nékül kellett hozzáírni a főszámhoz, azok a főszámmal teljesen egybeforrtak. A formai alosztásoknál a zéróval kezdődő szám még figyelmeztetett, hogy itt formai alosztás következik. A földrajziak ilyen intőjel híjján csak a megjelölt helyeken váltak alkalmazhatókká. Használatuk egyebütt ugyanis könnyen zavart okozhatott azáltal, hogy összetéveszthetők voltak a DK tizedes alosztályaival. Például: 271 szerzetesrendek szakjánál a DK-ban nem használható földrajzi alosztás. A DK az európai szerzetesrendekről írt munkát csak 271 alá teheti, mert a 271.4 az Ágoston-rend száma.

A BDK-ban a földrajzi alosztások bárhol használhatókká váltak azáltal, hogy zárójelbe kerültek. A fenti példa a BDK beosztása szerint 271(4), tehát nem téveszthető össze a 271.4-es számmal. Ilyen összetévesztési lehetőség még aránylag kevés van a DK-ban, mert Dewey csak kevés helyen megy el a negyedik és további tizedes számig. A hosszabb szakszám már rendszerint maga figyelmeztet közös alosztási elemre. Miután a BDK sokkal részletesebben dolgozta ki a rendszert, az összetévesztési lehetőségek szaporodtak volna, ha továbbra is elválasztójel nélkül akarták volna a földrajzi alosztásokat a DK számhoz írni.

A DK nem mindenütt fejezte ki alosztással a helyi kapcsolatot. Így például a 347 az amerikai és angol magánjog száma, tehát itt maga a DK szám már helyi kapcsolatot is kifejez. Földrajzi alosztással csak az egyéb magánjog 349 szakja látható el. Így például a római jog a DK-ban 349.37. A BDK a magánjogot egységesen 347-el fejezi ki s a helyi kapcsolatot mindenkor földrajzi alosztás hozzáfűzésével jelöli. Tehát az angol magánjog 347(42), az amerikai (Egyesült Államok) 347(73), viszont a római is itt van 347(37).

---

[1]) Dewey rendszere nem készült nemzetközi rendszernek, hanem amerikai könyvtárak számára.

A nyelvi alosztásnál a helyzet analóg. A DK a 4-es (nyelvi) szak második és további tizedesszámait használja fel a 8-as (irodalom) szakban is ugyanazon nyelv irodalmának jelzésére, de felhasználja ezt a nyelvi felosztást külön megjelölt helyeken egyszerű hozzáírással. A BDK a nyelvi alosztást is külön jellel jelöli és használatát a szakséma egész területén lehetővé teszi. Az alosztások egyébként a DK-ban megismert 4-es szakból alakulnak úgy, hogy a 4-es szám helyébe = (egyenlőségjel) kerül az irodalmi 8-as szak kivételével, ahol használata a DK-éval megegyezik. Az Újtestamentum németnyelvű fordítása pl. a DK-ban: 22[illegible].053, a BDK-ban 225.05=3.

Bevezeti a BDK a nyelvi alosztás új alkalmazását is s ezáltal tulajdonképen egy új, a nyelvi és földrajzi alosztás között álló alosztást létesít: a faji alosztást. Ez a nyelvi alosztástól csak annyiban különbözik, hogy zárójelbe kerül. Tehát =3 német nyelv; (=3) germánok. Ennek az alosztásnak azoknál a népeknél van nagy jelentősége, amelyek földrajzi elhelyezkedése nem fejezhető ki földrajzi alosztással, így pl. a diaspora zsidóság (=924) esetében, de még az araboknál is a (=927) faji alosztás szélesebb körű, mint az (53) Arábia földrajzi alosztás, amely nem foglalja magában az arabok elterjedésének egész területét.

A DK a mórok 700 éves spanyolországi uralmát 946.02 számmal fejezi ki, de arab szempontból ugyanezt kifejezni nem tudja, mert Arábia történetébe ez nem osztható be. A BDK ellenben ezt az uralmat akár Spanyolország történetében: 9(46)"07 : 14", akár az arabok történetében: 9(=927)(46), ki tudja fejezni.

A zsidók történetét a DK 933-ba kénytelen tenni akkor is, ha nem az ókori, hanem újabbkori történetükkel foglalkozik valamelyik munka, holott Judea története az ókorban[1]) nem fedi például a zsidóüldözések történetét tárgyaló mű esetében a tárgyat. Ugyanezt a BDK 9(=924) számmal ki tudja fejezni s ha szükséges, még további földrajzi alosztással korlátozni is tudja meghatározott földrajzi helyre.

Egészen különös módon, mondhatnánk huszáros vágással oldotta meg a BDK az időalosztás kérdését. A betűjelzést használó szakrendszereknél érthető volt, hogy legmerészebb újítás esetében, mint például Brown rendszerében, bizonyos évszámokat betű, vagy betűkombináció segítségével fejeztek ki. Az arabs számokat felhasználó DK esetében önként kínálkozott az ugyancsak arabs számokkal kifejezett időmegjelölés felhasználása. Ez a megoldás mégis csak a BDK megalkotóinak jutott eszébe. Amig a DK csak a történelem egyes korainak meghatározására alkotott számmal tud időpontot kifejezni más szaknál is, a BDK egyszerűen idézőjelbe teszi azt az évszámot, amelyik az esemény időpontját jelzi, a történelemnél éppúgy, mint más szakoknál is. Ha csak évtizedre van szükség, elhagyja az utolsó számjegyet, ha évszázadra, az utolsó kettőt. Sőt ha évezredre lenne szükség, csak az első számjegyet tartja meg. Így azonban összetévesztési lehetőségek keletkeztek. Ezek kiküszöbölésére minden nem ezres helyértékű évszám, ezres helyértékűre egészítendő ki. Ezt egy, illetve két zérus[2]) beiktatásával a tényleges évszám előtt, könnyen végre lehet hajtani. Tehát az »1« nem a Kr. u. első évet, hanem a Kr. u. második évezredet[3]) jelenti, s a Kr. u. első évet »0001«-el kell jelölni.

A Krisztus születése előtti és utáni időszámítás megkülönböztetését ott, ahol az nem egészen nyilvánvaló a — és + jeleknek az évszám előtti feltüntetésével kell végrehajtani úgy, hogy a — jel minden esetben, a + jel azonban csak ott használandó, ahol ezt az időszámítást általában akarjuk jelölni, vagy ahol esetleg félreértésre adhatna alkalmat a jel elmaradása. Pl. "—001" jelenti a Kr. e. utolsó

[1]) Ezt jelenti pontosan a 933-as szám.
[2]) A Kr. u. és e. első, illetve utolsó évtizednél három zérus.
[3]) Az 1000-et elkezdődő évezredet.

évtizedet, míg "001" a Kr. u. elsőt. A zéró igénybevétele az 1000-ig terjedő évszámoknál szükséges Kr. e. és u. egyaránt.

Eddig azokat a közös alosztásokat láttuk, amelyeket már a DK is használt, de a BDK átdolgozott s esetleg más formában való felhasználását is lehetővé tette. (Pl. faji alosztás.) Ezeken kívül a BDK teljesen új közös alosztásokat is kreált. Ezek a következők:

1. A kapcsolati alosztás (Subdivisions de relations), amely két tudomány egymás közötti vonatkozásának kifejezésére szolgál és jele a : (kettőspont). Pl. 133 : 54 alkímia (okkultizmus és kémia viszonya).

Ez tulajdonképen már nem nevezhető közös alosztásnak. A közös alosztás lényege, hogy figyelmezteti az olvasót, hogy a mű a tárgyat bizonyos szűkebb területen tárgyalja, csak bizonyos szempontból érinti vagy egy megjelölt formában, nyelven stb. nyujtja. A kapcsolat mindig csak az egyik tárgy szempontjából jelent szűkítést, míg a másik szempontból kiterjesztést jelent. Például: 7 : 17, művészeti etika. Ez az etika szempontjából közös alosztás, mert az etikát a művészeti etika területére korlátozza, de a művészet szempontjából kiterjesztés, mert a művészetnek nem része a művészeti etika.[1])

A kapcsolati alosztás lényege talán a következő példán érthető meg a legvilágosabban, amikor nem is két DK szám, hanem két földrajzi alosztás kapcsolata áll fenn:

327(43:45) német—olasz külpolitika.

Ezt a fogalmat másképen pontosan kifejezni nem lehet. Ha külön-külön írjuk fel a két számot: 327(43) és 327(45) az német, illetve olasz külpolitikát jelent, de nem a két állam külpolitikáját egymással szemben. Ilyen esetben, amikor két közös alosztást állítunk kapcsolatba, az alosztással korlátozott kör tovább szűkül.

2. A személyi alosztás. (Subdivisions alphabétiques.) Ez a tárgynak valamilyen személyhez fűződő, vagy általa képviselt irányát fejezi ki. Felhasználható nemcsak személyek, hanem helynevek vagy tárgyak (intézmények) megnevezéseinek a DK számhoz fűzésére is. Jele a BDK-ban zárójelbe zárt név: (A—Z). Például:

92 (Arany János).

Ha a szakrendszert jó betűrendes katalógus egészíti ki, ahol a műben előforduló fontos neveket is pontosan kiutalják, alárendelt jelentőségű. Jó szolgálatot tesznek a személyi alosztáshoz kapcsolható analitikai alosztások abban az esetben, ha a szerzőnek különböző kiadású és különböző formában megjelent nagyszámú munkáját akarjuk csoportosítani. Például:

83 Goethe 7 Faust 03=4 (Goethe Faustjának francia fordítása).

A példa a személyi (betűrendes) alosztást az analitikaival váltakozva használja, mert Goethe egyes munkáin belül (7), ismét betűrendes alosztás van, amit megint a fordítások (03) analitikai alosztás követ.

A személyi alosztásnak ez az összetett formája lehetőséget nyujt arra, hogy pl. az összes Faust fordításokat egymásután csoportosítsuk a katalógusban, mégpedig nemcsak a szak-, hanem a betűrendes katalógusban is.

3. A szempontok szerinti alosztás. (Subdivisions de points de vue.) Ez annak kifejezésére szolgál, hogy a mű a tárgyat csak egy bizonyos szempontból vizsgálja. Jelzése: .00 (pont után két zéróval kezdődő szám). Például:

634.95.003 az erdősítés gazdasági jelentősége.

[1]) A művészet akkor is művészet maradhat, ha az etikai törvényeket esetleg teljesen figyelmen kívül hagyná.

A felsoroltakon kívül bevezet még a BDK úgynevezett analitikai alosztásokat, amelyek azonban csak egy-egy szakon belül nyernek alkamazást. Ezek közül legjelentősebbek a 4 nyelv és 8 irodalom szakon belül bevezetett analitikai alosztások. Mind a kettő jele a — (kötővonal).

Ezeket a BDK mind a nyelvi, mind az irodalmi szakon belül az egyik nyelvre, illetve irodalmára vonatkozólag részletesen kidolgozza. A részletezés ezután ugyanúgy a többi nyelvnél is használható. Például: a 44 a francia nyelv száma. A francia nyelvtanok 44—5 jelzés alá kerülnek. Ez a —5-ös alosztás azonban a német: 43—5, vagy magyar: 494.511—5 nyelvtanok esetében is felhasználható.

Az irodalomnál is elsősorban a nyelvi alosztás részletezi az anyagot. 8 irodalom, 83 német-, 84 francia irodalom, stb. A további alosztás az analitikai alosztás segítségével történik: 8—3 regény általában 84—3 francia regény, 83—3 német regény. Itt jegyezhető meg, hogy a DK által az amerikai irodalom részére lefoglalt 81-es számot a BDK szabadon hagyja s így ez jól felhasználható az olyan irodalmak osztályozásánál, amelyek a nyelvi szakban hosszú (sokszámjegyű) szakszámot kaptak. Ilyen a magyar nyelv szakszáma, a 494.511-es hatszámjegyű szám. Helyette sokkal megfelelőbb az irodalomban a kétszámjegyű 81-es szám. A Fővárosi Könyvtár s példáját követve több magyar könyvtár, így a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára is ezt a számot használja a magyar irodalom jelzésére.

A tizedes osztályozás közös alosztásainak teljes kiépítése és összefoglalása a BDK második kiadásában az általános mutatóval közös kötetben 1933-ban jelent meg. Ez a kötet hozza az általános mutatón kívül a közös alosztások betűrendes indexét is. Az alosztásokat a következő sorrendben tárgyalja és ez a sorrend a katalóguscéduláknak a szakkatalógusban való elhelyezésére is irányadó, tehát a közös alosztások sorrendjét is rögzíti:

1. Mellérendelés és kiterjesztés. + és /
   (Subdivisions d'addition et d'extension.)
2. Kapcsolat. :
   (Subdivisions de relation.)
3. Nyelvi alosztás. =
   (Subdivisions communes de langues.)
4. Formai alosztás. (0)
   (Subdivisions de formes.)
5. Földrajzi alosztás. (1/9)
   (Subdivisions de lieu.)
   Ide kerül a faji alosztás is. (=)
   (Peuples et Races répandus en plusieurs pays.)
6. Időalosztás. " "
   (Subdivisions de temps.)
7. Személyi alosztás. A/Z, vagy szám.
   (Subdivisions par noms, lettres ou numéros d'ordre.)
8. Analitikai alosztás. —
   (Subdivisions analytiques.)
9. Szempontok szerinti alosztás. .00
   (Subdivisions communes de point de vue.)
10. Analitikai alosztás. .0
    (Subdivisions analytiques.)

Az egyszerű DK szám az 1. és 2. közé kerül.

A BDK második kiadásának megjelenésekor már készült a BDK németnyelvű kiadása, a Dezimal Klassifikation. Deutsche Gesamtausgabe (röviden DDK), amely részletekben jelenik meg. Ezt a brüsszeli intézet, illetve a Nemzetközi Dokumentációs Intézet hivatalos harmadik nemzetközi kiadásként ismeri el. Ennek első kötete a francianyelvű második kiadás befejezése, illetve befejező kötetének megjelenése után egy évre, 1934-ben jelent meg s míg a francia kiadás a közös alosztásokat az utolsó, a német kiadás az első kötetben hozza.[1]) A DDK a közös alosztásokat Allgemeine Anhängezahlen-nek nevezi.

A DDK az alosztások terén annak ellenére, hogy a BDK megfelelő kötetének megjelenése óta mindössze egy év telt el, néhány lényeges változást hoz.

1. Éles határt von a +, / és : által jelölt[2]) anyag és a közös alosztások, másrészt a közös és különös (anatikai) alosztások között.

A + (Beiordnung), / (Erstreckung) és : (Beziehung) a DDK-ban nem közös alosztás. Nem az „allgemeine Anhängezahlen " között vannak felsorolva.

A mellérendelésre főleg bibliográfiákban van szükség, ahol a bibliografus két, egymással szoros kapcsolatban levő anyagot, nem akar egymástól elválasztani. Szükség lehet rá ott is, ahol a könyveket is szakrendben állítják fel s kifejezésre akarják juttatni, hogy a könyvben több van, mint amennyit az első beosztás[3]) kifejez. Például két szorosan kapcsolódó témakör:

355+623 hadügy és haditechnika;

illetve két témakör egy kötetben:

910.4(54+92) utazás Indiában és Hollandindiában.

Ezek az esetek magában a szakkatalógusban teljesen kielégítő módon megoldhatók úgy, hogy mindkét számot felírjuk, Vagyis:

355	illetve	910.4(54)
623		910.4(92)

A kiterjesztés nagyon hasonlít a mellérendeléshez, de a kiterjesztésnél a szakrendben egymásután következő, a mellérendelésnél a sémában egymástól távolabb eső DK számokat lehet összekapcsolni. A kiterjesztésnek a szakkatalógusban van nagyobb jelentősége, különösen akkor, ha kettőnél több szám összekapcsolásával új szakcsoportot alkotunk, amikor katalóguscédulát is megtakarítunk. Pl. 44 franciafilológia, 45 olaszfilológia, 46 spanyolfilológia, de

44/46 a román nyelvek filológiája.

Ugyancsak élesen megkülönbözteti a DDK a bárhol[4]) használható és a csak egy-egy szakon belül, vagy bizonyos tárgyaknál használható alosztásokat. Az előbbieket »allgemeine«-, az utóbbiakat »besondere Anhängezahlen«-nek nevezi. Ez utóbbiakat, a BDK-ban analitikainak nevezett alosztásokat, minden szaknál külön felsorolja és az oszlop szélén vastag vonallal jelöli meg figyelmeztetésül, hogy a beosztó a szakon belül a közös alosztásokon túl, még ezeket a különös alosztásokat is használhatja.

[1]) A második francia kiadás 1929-ben megjelent első kötetében is hoz közös alosztásokat, de nem teljes kidolgozást.
[2]) A BDK ezeket szintén »subdivisions«-nak nevezi.
[3]) Ebben az esetben a könyv helyszáma.
[4]) A szakséma egész területén.

2. A formai alosztásoknál megszünteti a (01), a »tárgy elmélete« alosztást. Ennek két oka lehetett: *a)* a tárgy elmélete megjelölésre a szempontok szerinti .001 alosztás (elméleti szempont) is rendelkezésre áll ; *b)* a megszüntetés mellett szól az a körülmény, hogy a kézikönyvek (02) alosztással így első helyen kerülnek a kutató elé.

A formai alosztások (09) történeti alosztását tovább építi és itt gyüjti össze a történelmi forrásokat (093), és a jogforrásokat (094) is, míg magát a történeti formát (091) alosztással fejezi ki, a (092) alosztást pedig az életrajzi formában megirt munkák jelzésére használja

3. A földrajzi alosztásoknál az általános (nemzetközi) helymegjelölésre használt matematikai végtelen jelet (∞) — valószínűleg technikai okokból[1]) (100) jellel cseréli fel.

4. Az időalosztásnál a BDK két időpont által határolt intervallumot kettőspont által kapcsolt egybe. Pl. a középkort így "04 : 14". A kettőspont a BDK-ban két fogalom egymáshoz való viszonyának (kapcsolatának) kifejezésére szolgált. Az időalosztásnál azonban nem ilyen értelemben használták. A DDK a két szélső időpontot törtvonallal kapcsolja össze, tehát a középkort pl. így fejezi ki: "04/14". Ez a megoldás a mindennapi használatban is előfordul,[2]) de sématechnikailag is megfelel a több egymásután következő szakszám összekapcsolásának. (Kiterjesztés.)

A kettőspontos jelzést megtartja a kapcsolati alosztás értelmében, tehát akkor, ha két időpont eseményeinek összehasonlításáról, kapcsolatáról van szó, Például: 9.44"1789 : 1830". Az 1789-i és 1830-i francia forradalmak összehasonlítása.

A Fővárosi Könyvtár alosztásai

A Fővárosi Könyvtár az 1905. évi kiadású BDK alapján vezette be a tizedes osztályozást. Az átdolgozott tizedes osztályozást »Könyvtárak nemzetközi osztályozó rendszere magyar viszonyokra alkalmazva« címmel adta ki, s ennek első füzete : Bevezetések, rövidített osztályozás, közös alosztások, 1912-ben jelent meg. Mint már a címből is kiderül, annélkül a kiadásnál nem változatlan lefordításról, hanem átdolgozásról van szó. Az átdolgozás a főszakoknál is túlhaladja azokat a módosításokat, amelyeket a BDK a DK-val szemben alkalmazott. Ha bár címében »nemzetközi«-nek nevezi a kiadást, éppen a rendszer nemzetközi jellegét veszélyeztette a változtatásokkal.

A közös alosztásoknál néhány új formai alosztást vesz fel s egynek (057) az értelmét megváltoztatja. Sokkal mélyrehatóbb a változás a földrajzi alosztások terén. A magyar vonatkozású földrajzi számoknál az átdolgozás még indokolható, de itt is a tizedes osztályozás nyujtotta bővítési lehetőségek felhasználásával kellett volna az átdolgozást végrehajtani.

Érdekes, hogy a BDK időalosztásai mellett, mint raktárrendező jelzéseket[3]) átveszi Brown évtábláját, a már említett betűkombinációs időalosztási rendszert.

Eltérést mutat a rendszer a közös alosztások sorrendje tekintetében is.

A Fővárosi Könyvtár ma már nem ezt a közös alosztási rendszert használja, bár még ma is vannak eltérések a BDK-val, illetve DDK-val szemben, de fokozatosan igyekszik visszatérni a nemzetközi jelzésekhez, s így kitölteni azt a mély szakadékot, amely az 1912-es kiadás és a BDK között keletkezett.

[1]) Az irógépeken ez a jel rendszerint hiányzik.
[2]) Pl. 1848/49.
[3]) Akkor még szakrendben voltak a könyvtár könyvei felállítva.

A közös alosztások sorrendje a szakkatalógusban

Az egyszerű DK számokkal ellátott katalóguscédulák besorozása a szakkatalógusba a tizedestörtekre vonatkozó matematikai szabályok szerint történik. Vitás eset itt nem lehet. A közös alosztással megjelölt katalóguscédulák sorrendje sem volna problematikus, ha ott is csak számjelzések lennének; a különböző jelzések azonban a sorrend kérdését vitássá teszik.

A különböző jelekkel megjelölt közös alosztású katalóguscédulák sorrendjét a szakséma egész területén lerögzíti mind a BDK, mind a DDK. Ez utóbbi külön táblázatban sorolja fel az összetett DK-számokat azzal a megjegyzéssel, hogy az általánosnak a különöst — lehetőség szerint — meg kell előznie. A sorrend a következő:

+	mellérendelés,
/	kiterjesztés
Egyszerű DK szám,	
:	kapcsolat,
=	nyelvi alosztás,
(0)	formai alosztás,
(1/9)	földrajzi alosztás,
" "	időalosztás,
A/Z	személyi alosztás,
—	kötőjellel kapcsolt különös (analitikai) alosztás,
.00	szempontok szerinti alosztás,
.0	zéróval kezdődő különös alosztás.

A sorrend lerögzítése nem szerencsés:

1. A tárgy és az anyag természete szabja meg, hogy bizonyos alosztással ellátott anyag milyen helyen szerepeljen.

2. Ha már kimondjuk azt az elvet, hogy az általánosnak a különöst meg kell előznie, akkor a fenti rögzítés nem felel meg ennek a követelménynek.

Az egészen természetes, hogy valamilyen sorrendet be kell tartani s nem lehet a könyvtáros hangulatára, vagy különböző könyvtárosok különböző felfogására bízni, hogy a katalóguscédulát, milyen sorrendben rakják be a szakkatalógusba, de helyesebb lenne tárgyankint mérlegelni és főszakonkint[1]) megállapítani és rögzíteni a sorrendet. Abban az esetben azonban, ha mégis az egész rendszer számára akarunk egységes sorrendet biztosítani, feltétlenül a helyesen lefektetett elv szerint kell azt végrehajtani: az általánosabb megelőzi a kevésbbé általánost és az a különöst. Ennek az elvnek a szem előtt tartásával a következő sorrend alakul ki:

A + és / tulajdonképen nem közös alosztás, sőt bizonyos mértékig a : sem, mint azt már láttuk. Az első kettő egészen természetesen meg kell, hogy előzze az egyszerű DK számot, mert annál nagyobb területet ölel fel.

A kapcsolat, mint láttuk az egyik kapcsolt szám esetében kiterjesztést, a másiknál szűkítést jelent. Itt vita tárgyát képezheti, hogy megelőzze ez is az

[1]) A 3-as (társadalomtudomány) szakon belül a két számjegy által határolt szakonként.

egyszerű DK számot, vagy közvetlenül az után következzék. A leghelyesebb lenne, hogy ott, ahol kiterjeszti az anyag területét: előtte, ahol pedig szűkíti azt: utána sorakoztassuk. Ez azonban állandóan mérlegeléseket tenne szükségessé s így itt is elfogadhatjuk a DDK sorrendjét, hogy ez legyen az egyszerű DK szám után az első helyen.

Ezek után következnek a szoros értelemben vett közös alosztások. A legáltalánosabb anyagot a nyelvi alosztások képviselik. Gyakorlatilag azonban az a helyzet, hogy ott, ahol következetesen alkalmazzák a közös alosztásokat, egyszerű DK szám nincsen, viszont a nyelvi alosztás[1]) ebben az esetben szerintünk csak második, vagy további alosztásként kerülhet alkalmazásra, vagyis a nyelvi alosztás mint egyedüli alosztás így megszűnik.

Formai alosztással azt az anyagot látjuk el, amely még mindig a szak egész területét felöleli, de a mű a tárggyal különböző formában foglalkozik. Gyakorlatilag tehát ez áll az alosztások között az első helyen.

A formai alosztások alkalmazása kényes kérdés, mert ha nem használjuk következetesen[2]) az egyszerű DK szám alatt összegyűlik egy csomó, a tárggyal futólag foglalkozó cikk, értekezés, tanulmány stb., s a laikus, a tizedes osztályozást nem ismerő kutató elveszti türelmét, amíg a tárgyat kimerítően tárgyaló kézikönyvekhez eljut. Ebből kettős következtetést vonhatunk le:

1. vagy vaskövetkezetességgel használjuk a formai alosztásokat, vagy egyáltalában ne;
2. formai alosztások használata esetén az első számnak[3]) a kézikönyvek jelölésére kell rendelkezésre állnia.

A DDK, mint láttuk, megszüntette a (01) formai alosztást. Ott jeleztük is a megszüntetésre vonatkozó nézetünket, miszerint a megszüntetés egyik oka az a kívánalom lehetett, hogy az olvasók, különösen pedig az olvasóknak az a nagy rétege, amely főleg kézikönyveket akar tanulmányozni, a szakon belül elsősorban ezekkel találkozzék.

Ha a formai alosztások következetes alkalmazásától eltekintünk, megint előtérbe léphet a nyelvi alosztás első helyen való alkalmazásának szükségessége. Itt még a sorrend szempontjából fontos a gyüjtemény főanyagát képező nemzeti nyelven írt anyagot nyelvi alosztás nélkül hagyni, különösen olyan nyelveknél, mint a magyar[4]), amelyiknek sokszámjegyű nyelvi alosztása van: =945.11, (akár az egyszerű DK számhoz fűzzük, akár másodalosztásként alkalmazzuk azokat), mert ennek elsőségét csak így tudjuk a többi (idegen nyelven megjelent) anyaggal szemben biztosítani.

A formai alosztások után mind a BDK, mind a DDK a földrajziakat (1/9) sorolja s közvetlenül utánuk következnek a velük egy tekintet alá eső faji (=) alosztások és csak azután következik az időalosztás. Ez a sorrend áttöri azt az elvet, hogy az általánosabb megelőzi a különöset, mert a tárgy bizonyos időre korlátozva általánosabb, mint bizonyos helyre korlátozva.

Ha a történelemnél nem lenne kötelező a földrajzi alosztás használata, amellyel szinte összeforrt, akkor a 15. század története, amelyben a középkort lezáró két esemény történt: Amerika felfedezése és Konstantinápoly eleste, hátrább kerülne a katalógusban, mint a legeldugottabb hely története. A sorrend ez volna:

[1]) A 4 és 8 szakok figyelmenkívül hagyásával, ahol a nyelvi alosztás magát az egyszerű DK számot képviseli.

[2]) A kézikönyveket, lexikonokat, szótárakat, folyóiratokat, társaságokat, gyüjteményes munkákat és történetet ellátjuk formai alosztással, a többit viszont egyszerűen csak a DK szám alá osztjuk.

[3]) Az első formai alosztásnak.

[4]) De tulajdonképen az angolon kívül bármelyiknél.

9.969 Hawai szigetek története,
9"14" A középkor történetét lezáró 15. század története.

Ilyen a sorrend azoknál a szakoknál is, ahol nem kötelező a földrajzi alosztás használata :

282(969) Katolicizmus a Hawai szigeteken,
282"16" Katolicizmus a vallásháborúk korában.

Mindkét esetben kétséget kizáró módon megállapítható, hogy az időalosztással ellátott anyag általánosabb, mint a földrajzilag alosztott anyag.

A segítés módja a következő lehet :

1. vagy a földrajziak elé kell sorolni az időalosztásokat ;
2. vagy időalosztást csak földrajzilag alosztott anyagnál szabad használni, tehát az időalosztást is, mint már gyakorlatilag a nyelvi alosztással is tettük, a csak másodalosztásként használható alosztások közé utaljuk.

Az első megoldás mellett szól az a körülmény, hogy így az időalosztással ellátott anyag szorosan kapcsolódik a formai alosztások utolsója, a történeti formában megírt munkákhoz s annak mintegy részletezését képezi. Például :

51(09) a matematika története,
51"—05" a matematika Pythagoras korában.

A második megoldás közeledést jelentene Trebstnek ahhoz az elképzeléshez, hogy minden műnek van helyi kapcsolata is, de ilyen esetben a már említett példák 9.∞"14" és 282(∞)"16" nem jelentenek problémát, mert így az egészen helyi jelentőségű anyag feltétlenül hátrább kerül, mint a csak időben korlátozott de egyébként teljesen általános anyag.

Ezzel már tisztáztuk a földrajzi alosztások helyét is. A földrajzi alosztások végére kerülnek a faji alosztással ellátott cédulák.

Mint az alosztások legspeciálisabbja, utolsó helyre kerül a személyi alosztás. Az anyag természete egyes szakoknál úgy kívánhatja, hogy előkelőbb helyet biztosítsunk a személyi alosztással ellátott katalóguscédulák számára, sőt esetleg azt is, hogy az összes alosztások elé tegyük őket. Ha a sorrend általánosan rögzített, a személyi alosztás csak az utolsó helyre kerülhet a közös (a DDK-ban általánosnak nevezett) alosztások között.

A három különös alosztásnál : —, .00 és .0 a kétféle analitikai alosztásnak a szempontok szerinti után kell következnie, mert az még mindig közös alosztás és csak azután következhetnének az analitikai (különös) alosztások, amelyek már egymást nem zavarják, mert egy szakon belül csak az egyik kerül alkalmazásra, mindkettő egyszerre nem.

Összefoglalva az elmondottakat, a helyesbbített sorrend a következő :

+, /, DK szám, :, =, (0), " ", (1/9), (=), A/Z, .00, —, .0,

illetve a formai alosztások következetes alkalmazása esetén és az időalosztásoknak földrajzi alosztáshozkötése esetén :

+, /, :, (0), (1/9), (=), A/Z, .00, —, .0

Ilyen esetben egyszerű DK szám nincsen[1]) és nyelvi, valamint időalosztás csak másodalosztásként használható.

[1]) Egy-két egészen kivételes esettől eltekintve, mint amilyen például a Biblia. Ezt csak nyelvi alosztással lehet ellátni.

A közös alosztások használata

A tizedes alosztásnak egyik legnagyobb előnye, hogy a legkisebb könyvtár éppúgy használhatja, mint a legnagyobb. A különbség csak az, hogy a néhány száz kötetes könyvtár csak az első számot fogja használni, az egy-kétezer kötetes már elmegy a második tizedesig és így tovább a legnagyobbig, amelyik már a legteljesebb részletességgel használja a legaprólékosabb beosztást is. Ez persze az általános gyüjtőkörű könyvtárakra áll, mert lehetséges, hogy csak néhány száz kötetnyi, de teljesen speciális könyvtár is, nemcsak a legaprólékosabb tizedesig fogja beosztani az anyagot, hanem a közös alosztásokat is kénytelen lesz használni, mert másképen nem tudja az anyagot részletezni. Viszont a legnagyobb könyvtárakban is előfordulhat, hogy bizonyos szakot csak néhány mű képvisel, amelyeknél nem lesz szükség részletes beosztásra. (Előfordulhat például, hogy egy vidéki városi könyvtár ajándékba kap egy kínai szótárt, mondjuk egy Huang & Chüféle német—kínai, vagy egy Rüdenberg-féle kínai—német szótárt. Ezek pontos beosztása 43—3=951, illetve 495.1—3=3 lenne, mégis bármelyik esetben megelégedhetik a könyvtár, amelyikben talán csak az ajándékozott könyv lesz az egyetlen kínai nyelvű, a 495.1 beosztással.)

Nagy előnye a tizedes osztályozásnak és a közös alosztásoknak, hogy mindaddig, amíg csak néhány mű van valamely szakon belül, elég a fő DK-szám felírása, mert az anyag gyarapodása esetén a tizedesszám részletezésével, illetve a közös alosztások utólagos hozzáírása által az anyagot megfelelőképen rendezni lehet. Felesleges tehát a nevetségesnek és nagyképűnek tűnő aprólékos beosztást ott alkalmazni, ahol egy-két műről van mindössze szó.

Az alosztások közül először a földrajzi alosztások használatának szükségessége merül fel. Igen sok olyan tárgy van, amely csak helyi kapcsolat feltüntetésével rögzíthető. Ilyen elsősorban a jog. Minden jog csak addig érvényesül, amig az államhatalom ki tudja kényszeríteni a törvények megtartását. Így sok szakrendszerben a jog helyhezkötöttsége folytán a földrajzi meghatározás annyira előtérbe lép, hogy megelőzi magát a szakbeli meghatározást, az eredeti DK-ban pl. az amerikai és angol jognál, Hartwig rendszerében, a müncheni Staatsbibliotheknál stb. Diesch[2]) is megállapítja, hogy "... Gegenstände wie Rechtswissenschaft, ... zu neun Zehnteln in ihrer literarischen Auswirkung national gebunden sind ..." Pedig éppen Diesch helyteleníti a továbbiakban, a tizedesrendszer eljárását, mert szerinte nagyon szétszóródik a jog azáltal, hogy minden részletkérdést külön határolunk el földrajzilag, s nem a jog egész területét rendezzük földrajzi helyek szerint. Ez a kifogás gyakorlatilag nem állja meg a helyét, mert igen kevés kutató akad, aki a jog egész területével kíván egyszerre foglalkozni. Mindenesetre többen lesznek, akiket az fog érdekelni, hogy valamilyen jogi kérdést hogyan szabályoztak különböző országokban s ilyenkor nagy segítség az, hogy nem kell állandóan más és más országok jogából kihámozni a megfelelő részletkérdést, sőt megnyugtató, hogy a kérdés teljes[2]) irodalmát egy helyen találja. Természetesen lesz olyan kutató is, akit valamely állam teljes jogrendszere érdekel. Erre az esetre a DDK a felírást fordított sorrendben ajánlja, pl. (439)347 magyar magánjog. Ez megfelel az Eppelsheimer által ajánlott földrajzi katalógusos megoldásnak. A Fővárosi Könyvtár földrajzi katalógusa mindkét újításnál jóval régebbi keletű, s analóg esetekben jó szolgálatokat tett.

A földrajzi alosztás tulajdonképen szakrendszer a szakrendszeren belül s ennyiben igaza van Eppelsheimernek, hogy földrajzi katalógusa számára külön »Länderschlüssel«-t létesített. A földrajzi alosztással ellátott anyagnál az összes

[1]) *Diesch:* Katalogprobleme und Dezimalklassifikation. Lpzg. 1929. p. 34.
[2]) Az összefoglaló jogi munkák odavágó anyagának kivételével.

többi alosztás éppúgy alkalmazható, mint az egyszerű DK számnál: 347(439)(02) magyar magánjogi kézikönyv stb., mig ez a többi alosztásra ilyen korlátlanul nem áll.

A földrajzi alosztással rokon faji alosztás vagy akkor kerül alkalmazásra, amikor a szóban forgó népet területileg nem lehet pontosan körülhatárolni, tehát földrajzi alosztással nem lehet kifejezni,[1]) vagy amikor egy földrajzi helyen belül is szükség van népfajok szerinti részletezésre.[2])

A formai alosztások használatával már a sorrend kérdésénél kimerítően foglalkoztunk. Ha az anyag olyan mértékben felszaporodott, hogy földrajzilag már nem lehet eléggé tagolni,bizonyos külső, vagy belső forma szerint kell rendezni. Itt újból le kell szögezni, hogy formai alosztásokat csak akkor és ott használjunk, ahol az anyag nagysága megkívánja, de ha használunk, akkor feltétlenül következetesen és mindig használjuk.

A formai alosztásoknál a DDK által bevezetett (092), (093) és(094) alosztások közül a két utolsó lehetővé teszi, — ennek szükségessége gyakran felmerül — hogy a források megjelölést nemcsak bizonyos területekre korlátozva, hanem minden szaknál használhassuk. A (092) életrajzi formában megírt munkák alosztása hiányt pótol. A gyakorlat azt mutatja, hogy az életrajzoknak kb. $^3/_4$ része értékes adatokat nyujt az életrajzban tárgyalt személy szakjának vagy korának történetéhez s így ezeket a munkákat másodbeosztásban mindig be kell osztani a megfelelő szakba is. Ezzel az alosztással ezt az anyagot a többi — eddig (09) alosztással ellátott, vagy anélkül besorozott — anyagtól félreérthetetlenül el lehet különíteni.

A (09) alosztás és az időalosztás használata nem egészen tisztázott. Ez a körülmény vegyes alkalmazásukra ad lehetőséget. A DK (09) alosztása megfelel a mainzi rendszer általános kulcsa 24—27, a tudomány története (tantörténet) alosztásnak s így nem mindegy, hogy (09)-el vagy időalosztással látjuk el az anyagot, mégis a gyakorlatban egyrészt nehéz elhatárolni a kérdést, másrészt nehéz elkerülni a vegyes alkalmazást, sőt a DDK kifejezetten előírja, hogy amennyiben nem az egész történeti időről van szó, az időalosztást kell használni és a következő példát hozza:

53(091) a fizika története, de
53"17" a fizika a 18. században,

holott mindkét esetben tantörténetről van szó.

Amennyiben mégis szükség volna a (09)-nek a tantörténetre való korlátozására, úgy az időalosztást itt úgy kellene szabályozni, hogy azt csak a (09) után másodalosztásként szabad használni s nem tantörténet esetében az egész történeti idő (idő általában) jelölésére az "—"-t kellene használni.

Mint ahogyan a jognál és más tudományágaknál a helyi kapcsolat lép fel elsőbbségi igénnyel, úgy különösen a művészet területén, az idő fontosabb tényező, mint a hely. Itt a tizedesrendszernek is át kellett törnie az általános szabályt és az időalosztás alkalmazási lehetősége mellett módot kellett nyujtania, hogy bizonyos korok művészetét a szakon belüli elrendezhessük. Ezeket a művészeti stílusok alatt sorakoztatja a rendszer s alkalmazásukat, mint különös alosztásokat, az alkotóművészet területén egységesen szabályozza.

A nyelvi alosztások a nyelv- és irodalomszaknál összeforrtak a főszakszámmal, illetve a 4-es szak számaiból alakulnak, tehát itt és a 8-as szakban még kis anyag esetén is használni kell őket. Az anyag további részletezése ezeken a szakokon belül már analitikai alosztással történik, ami azonban a közös alosztások használatát nem zárja ki.

---

[1]) Például: 9.=945.11"...:08" a magyarok őstörténete.
[2]) Nemzetiségi kérdés, faji kérdés stb.

Nagy óvatosságot kíván a kapcsolati alosztás használata. Különösen kezdő osztályozók hajlamosak arra, hogy nehezebben beosztható művek beosztásánál két tárgy viszonybaállításával fejezzék ki a tartalmat. Itt mindig tartsuk szem előtt, hogy a kapcsolati alosztás az egyik tárgy szempontjából kiterjesztés, és azt, hogy csak akkor használhatók, ha más megoldás nincsen.

A különös alosztások és a szempontok szerinti alosztás főleg egészen speciális gyüjtemények rendezésénél tesznek jó szolgálatot s nemcsak könyvanyag, hanem iratok rendezésére is igen alkalmasak. Tekintettel arra, hogy így rendszerint igen hosszú számok keletkeznek, a különböző DK-k módot adnak, hogy a főszámokat X jellel helyettesítsük s csak a különös alosztásokat részletezzük.

Reformjavaslatok

A tanulmány befejezése előtt még két reformjavaslatról kell beszámolnunk. Az egyik Máday István javaslata: Verbesserte Dezimaleinteilung.[1]) A javaslatnak az alosztásokra vonatkozó része a következő:

Máday az egész DK-t átdolgozza s a 0 szakot az általános munkák s egyúttal a közös alosztások számára a séma egész területén fenntartja. »Die 0 ist heilig; — írja Máday — sie darf niemals von keiner der Klassen als ihr Besitz behandelt und eingeteilt werden.[2]) Sie hat zwei Funktionen: erstens ist sie allgemeine Hauptklasse, zweitens liefert sie sämtliche Indices.«

A 0-szak részeletezése a következő:

00 Általános és vegyes. Enciklopédiák.
01 Beosztás, rendszer, módszer.
02 Bibliográfia és katalógusok.
03 Folyóiratok.
04 Naptárak, időindex, (tantörténet).
05 Útikalauzok, földrajzi és nyelvi index.
06 Gyüjtemények. (Múzeumok, kiállítások.)
07 Címtárak. Személyi (szerzői) index.
08 Egyesületek, kongresszusok, ankétok.
09 Iskolák, intézetek, eszközök. Tanítási index.

A 05 földrajzi és nyelvi index további felosztása pl. a következő:

051 Ázsia
052 Afrika
053 Amerika
054 Ausztrália
055 Európa általában
056 Román országok és nyelvek
057 Germán országok és nyelvek
Itt 0572 Osztrák—Magyar monarchia
058 Szláv országok és nyelvek
059 Egyéb európai országok és nyelvek.
Itt 0591 Magyarország és magyar nyelv.

Máday javaslatának lényege az, hogy a különböző jelölési módok helyett, minden alosztást egyformán jelöljünk. Az alosztást egyszerűen a főszámhoz írja. A zéró mindig és mindenütt alosztást jelent.

[1]) Zentralblatt für Bibliothekswesen 1913. p. 161—180.
[2]) Célzás Deweyra, aki a 0 osztályt hasonló szellemben alkalmazta, de nem következetesen.

Az elszaporodott különféle jelek és alosztási módok egységesítésének gondolata később is felmerült. Máday eszméjét csaknem teljesen átveszi Donker-Duyvis a tizesed osztályozás nemzetközi bizottságának titkára, aki a brüsszeli intézet 1933. évi ülésén tartott előadásában[1]) többek között a közös alosztásoknál használt sokféle jelölés következtében az alosztási rendszer bonyolultságát emeli ki.

Javaslatában a kiterjesztés /, kapcsolat :, és kötőjel — segítségével kifejezett különös alosztásokon kívül, a Máday javaslatában már látott, egy csoportba összevont alosztásokat indítványozza bevezetni. A 0 főosztályba összevont közös alosztásoknál a rendelkezésre álló 10 osztályból csak hetet tölt be, hogy a jövő fejlődése számára is rendelkezésre álljon még három osztály. A betöltött osztályok a következők: [2])

01 A dokumentum formája.
Kézikönyv, röpirat, folyóirat stb.

02 A dokumentum kifejezési formája.
Nyelv, tartalmi és írásforma.

03 A tárgy fogalmazása.
Elmélet, módszer.

04 Időrendi forma. A tárgy időrendi szempontból.

05 Helyi forma. A tárgy helyi szempontból.

06 A tárgy szervezési és igazgatási szempontból.
Testületek, egyesületek, személyzet.

07 A tárgyra vonatkozó tevékenység formája.
Megvalósítás, műveletek, eszközök, felszerelés.

A javaslatban Máday[3]) eszméjén kívül Trebst[4]) eszméje is hatott Donker-Duyvisra. A javaslat igazolja a közös alosztások sorrendje fejezetben a közös alosztások mai sorrendjével szemben kifejezett kifogásokat. Az alosztások kérdésének fenti megoldása ugyanis a sorrend kérdését is egyszer s mindenkorra rendezné s Donker-Duyvis helyesen állapította meg a sorrendet is, azonkívül, hogy a sokféle jelzés közül az összevonás által az =, (0), " ", (.), .00, .0 használatát feleslegessé teszi.

Megvalósítása ott, ahol már hosszabb ideje bevezették a tizedes osztályozást, különösen azért, mert nemcsak a közös alosztások terén, hanem magában a főrendszerben is lényegbevágó változtatásokat javasol, igen nagy nehézségekbe ütközik. A terbevett magyar tizedes osztályozás kidolgozásánál Donker-Duyvis gondolatai mindazáltal termékenyítőleg hathatnak.

A közös alosztások jó és időálló logikus kiépítése talán magának a szakrendszernek jó felépítésénél is fontosabb, mert a kutató a keresést bizonyos főszakra korlátozza, amelyet talán csak a közös alosztások segítségével tudunk részletezni. Ezáltal a kutató szempontjából a szakrendszer teljes csoportosítása mellékessé válik, s számukra csak az marad fontos, hogy az anyag az adott szakon belül legyen jól csoportosítva.

A tizedes rendszer egyik főerőssége a közös alosztások rendszere. Tanulmányunkkal a tökéletesség felé vezető utat kívántuk egyengetni. Kritikai megjegyzéseinknél nem az elgáncsolás, hanem a javítani akarás vezetett.

---

[1]) Dezimalklassifikation. Zwangslose Mitteilungen 1933. Nr. 10/11.

[2]) Phillips, W. H. : A Primer of Book Classification. London 1937. p. 160.—164.

[3]) A 0 főosztály a közös alosztások osztálya, sőt részleteiben a 04 és 05 osztályok teljes átvétele.

[4]) A többféle formai alosztás. (Wissenschaftsform, Litteraturform.)

Die allgemeinen Anhängezahlen

Ein Beitrag zur Sachkatalogfrage

(Inhaltsangabe)

Von: *Dr. Géza Chirke*

Die permanente Entwicklung der Wissenschaften, das schnelle Anwachsen und die Differenzierung der wissenschaftlichen Literatur benötigen innerhalb der Bibliothekssysteme die Allgemeingruppen einheitlich zu regeln und gleichförmig zu bezeichnen. Der Erste, der diesen Grundsatz erkannt und praktisch angewandt hat, war Melvil *Dewey*.

Die Bedeutung dieser Erkenntnis kann am besten an einem System, in welchem dieser Grundsatz nicht zur Geltung gelangt, abgemessen werden. Ein solches ist das System der *Library of Congress*, das ein neueres als das Dewey-System ist. Die späteren Systeme, in welchen dieses Prinzip eine Rolle spielt, gehen auf das System von Dewey zurück und sind eine bessere oder schlechtere Variation des gleichen Themas, die Allgemeingruppen für das Gesamtsystem einheitlich zu regeln und womöglich dieselben auch aus dem Hauptsystem loszulösen. Hienach strebten aus dem letzten Jahrzehnte des vorigen Jahrhunderts die Systeme *Cutters* und *Browns*, ferner die modernsten deutschen Systeme des letzten Jahrzehntes: das *Eppelsheimersche* Mainzersystem und das analytische System von *Trebst*.

Die Begründer des Brüsseler Internationalen Bibliographischen Institutes, Henri *Lafontaine* und Paul *Otlet* haben das System von Dewey bedeutend erweitert und fortentwickelt. Sie brachten aus den allgemeinen Anhängezahlen ein Nebensystem der Dezimalklassifikation zustande. Diese Entwicklung ist noch nicht beendet. Die dritte internationale deutschsprachige Ausgabe bringt noch immer Neuerungen und Verbesserungen. Die Bedeutendsten sind: der weitere Ausbau der allgemeinen Anhängezahl (09), die Aufhebung der Anhängezahl (01) und die Anpassung der Bezeichnung der allgemeinen Anhängezahl der Zeit zur Technik des Systems. Die Bedeutung der Aufhebung der Anhängezahl (01) besteht darin, dass die mit der Anhängezahl (02) bezeichneten Handbücher gleich an erster Stelle erscheinen. Zur Bezeichung der Fachbibliographien und der Fachstatistik wäre es auch empfehlenswert Anhängezahlen dieser Form zu schaffen. Die deutschsprachige Ausgabe der DK klärt die Frage der Benützung der Anhängezahl der Zeit und (09) nicht beruhigend. Die Reihenfolge betrefend befolgt sie nicht ihre selbst aufgestellte Regel: " dass das Allgemeine nach Möglichkeit dem Besonderen vorangehen soll ". Die Reihenfolge wäre folgendermassen zu ändern.

An Stelle des heutigen

+, /, Einfache DK-Zahl, :, =, (0), (1/9), " ", A/Z, —, .00, .0

lautet unser Vorschlag

+, /, Einfache DK-Zahl, :, =, (0), " ", (1/9), (=), A/Z, .00, —, .0.

Er könnte im Sinne unserer Abhandlung bei konsequenter Benützung der Anhängezahlen und bei Verbindung der Anhängezahl der Zeit und des Ortes, wie folgt lauten

+, /, :, (0), (1/9), (=), A/Z, .00, —, .0

In diesem Falle könnte die einfache DK-Zahl nicht benützt werden; die Anhängezahlen der Sprache und die der Zeit dürften nur an zweiter Stelle angewandt werden.

Stefan von *Máday* versuchte im Jahre 1913 in der Klasse 0 die allgemeinen Anhängezahlen zu vereinheitlichen und sie gleichförmig zu bezeichnen. 20 Jahre später befleissigte sich *Donker-Duyvis* diesen Versuch auf ähnliche Weise zu vervollkommnen. Seine Verwirklichung stösst aber an Stellen, wo die Dezimalklassifikation schon seit längerer Zeit eingeführt ist, auf fasst unüberwindliche Schwierigkeiten.

Brahms-bibliográfia

Készítette: *Koch Lajos*

Előszó

A Brahms-kultusz nemcsak a külföldön, hanem nálunk is állandóan erősödik. Brahms szerzeményei előadásuk száma szerint is az élen állanak. A művészi alkotásokkal szemben megnyilatkozó kérlelhetetlen kiválasztó folyamatban Brahms művei a próbát régen kiállották. Ezt csak valóban jelentékeny egyéniség érheti el.

Bach, Beethoven és Brahms a zene történetének három nagy csúcsa. A bennük jelentkező három világ három zárt kör, amelyek a lánc szemeiként kapcsolódnak egymásba. Bach, az ellenpont legnagyobb mestere, az útegyengető alap. Belőle sarjad ki minden későbbi zenei irány. Beethoven a klasszikus szimfónikus zene beteljesedése. Soha többé el nem érhető magasságpont. Brahms helye nem ily könnyen meghatározható. Beethoven után a zene továbbfejlődése lehetetlennek látszott. Természetszerűen mégis be kellett következnie. A romantika, miután a költészetre és a képzőművészetre oly nagy hatást gyakorolt, a zene felett sem haladhatott el nyomtalanul. Fejlődésére éppen a zene a legalkalmasabb talaj. A romantika lénye: a sejtelmes vágyakozás, az álmodozó alkony, a szavakba és képekbe csak tökéletlenül öltöztethető bizonytalan érzések kifejezésüket leginkább a zenében találják meg. A zene ott kezdődik, ahol az emberi beszéd megszűnik. Bizonyos romantikus vonás már Beethoventől sem vitatható el. A különbség mégis nagy közte és a tulajdonképeni romantikusok között, akikhez Brahms mint legjelentékenyebb sorolható. Brahms azonban nemcsak romantikus. Lénye szerint az, de a klasszikusokban gyökerezik. Alkotásai a klasszikus és romantikus művészet sajátos összetétele. Beethovenhez hasonló nemes pátosz, mély komolyság jellemzi, amely műveinek jelentős erkölcsi értéket kölcsönöz.

Mint városi muzsikus fia született 1833 V. 7-én Hamburgban. Nyiladozó tehetségét Otto Cossel és Eduard Marxsen, kora két jeles zenetanítója ápolgatták. Hajóscsárdákban zongorázással kereste meg kenyerét, de ez nem vált ártalmára, ami kitűnik abból, hogy közben Eichendorff és Brentano műveit olvasta. 1853-ban Joachim, mint Reményi zongorakísérőjét felfedezte és ajánlólevelet adott neki Schumannhoz, Düsseldorfba. Hónapok mulva került hozzá. Schumann meghallgatta Brahms első műveit és a maga szófukar módján ekkép nyilatkozott róla Joachim előtt: »Ő az, akinek jönnie kellett.« A letűnő mester teli lelkesedéssel még egyszer tollat ragad és »Új utak« címen látnoki szemekkel hirdeti, hogy a bágyadozó kornak éppen ilyen őseredeti tehetségre van szüksége. Brahms mindennapos vendég lett Schumann házánál. Szivélyes kapcsolat fűzte a mesterhez és feleségéhez, Klárához, az ünnepelt, finomérzésű zongoraművésznőhöz, akinek Schumann halála után hűséges jóakarója maradt.

Nyilvánvaló sikere Brahmsnak hosszú időn át nem volt. Seholsem képes gyökeret verni. A detmoldi fejedelmi udvarnál betöltött karmesteri állásáról három év mulva lemondott, mert az udvari etikettet nem bírta el. Lipcsében, az akkori zenemetropolisban műveivel szemben értetlenül állottak. Nem csoda! Ilyen titáni hangokat, ilyen szívet- és fületsértő diszharmóniákat előtte senkisem merészelt megszólaltatni. A közönség zavarosnak, groteszknek és nehéznek találta a Brahms-féle muzsikát. De aki egyszer megértette, többé nem szabadult tőle.

Brahms 1862-ben Bécsbe, a Glucktól Schubertig terjedő nagy zenei hagyományok városába költözött. Rövid megszakítással harmincöt évet töltött itt. A vidám zeneváros őt is vonzotta. Schubert zenéje és a bécsi táncvarázs hatása alatt, a begombolkozott északnémet keringőket írt. Bécsben érvényesült mint zeneszerző. Előbb a Zenekedvelők Egyesületének karmestere volt, később kizárólag az alkotásnak élt. A sok kitüntetés, amellyel elhalmozták odahaza és külföldön, nem szerzett neki örömet. Elkéstek vele. Alapjában nem volt boldog természet. Gyermekkora komor benyomásai és heves belső küzdelmei életét szomorúvá tették. Utolsó művei mélységesen komolyak. 1897 IV. 3-án halt meg.

Brahms egyike a legsajátosabb és legerőteljesebb egyéniségeknek. A zene birodalmában korlátlan fejedelem. Uralmát az összes kifejezőeszközökön, szinte elképesztő ismereteit a zene titkaiban, kemény munkával szerezte meg. Tanítói fáradhatatlan szorgalmát tanusítják. Ez végigkíséri egész életén. Tudása sokféle elem összetételéből áll, mint ahogy egész művészi személyisége, bármily egységes is, erősen összetett. Semmi sem kerülte el figyelmét, amit a zene jelentős tüneményekben létrehozott. Jártassága a zeneirodalomban bámulatos. A 16. század mestereinek harmóniai és ritmikai változatosságát, Bach ellenpontos művészetét, a bécsi mesterek erőteljes tematikai munkáját behatóan ismeri és bennük teljesen otthonos. Az egyes hagyományok egyéniségébe felszívódtak. A régi művészet átértékelődött benne, mint még soha senkiben.

Brahms művészete korán kívül áll. Az újnémet iskolától és Liszttől sokirányú gondolkodása és programm nélküli, csak a zeneiségnek elkötelezett alkotásmódja elválasztja. Wagnertől távol tartja a pszichológiai elem elhanyagolása, a romantikától eltér formabiztos mértéktartása úgy nagy, mint kisebb műveiben. Brahms klasszikus volt a romantika korában: példaképeivel, Schützzel, Bacchal, Beethovennel szemben állandóan felülvizsgálta önmagát, míg mindig szívből előtörő zenei nyelve romantikusan hat.

Abszolút zenész, akinek vezérelve a zene által feltételezett forma. Továbbépítése ránézve közömbös. Kötelező csak a költői tartalommal való megtöltés. A melodika vonalakat választ ki, amelyek következetesen ívelő harmóniába és polifón hangszövedékbe építhetők be. Ez az egyidejű harmonikus és polifónikus gondolkodás képezi legtöbb műve alapját. Az így keletkezett vonalnyalábok változatos ritmikájukkal új mozgásingert kapnak. Ennek a zenei gondolkodásmódnak külső tükre zongora- és zenekartétele: telt, de nem duzzadt, meleg, de nem hevülő.

Dologbeli készsége mellett áll elhasználatlan ereje, amely a teljességből alkot anélkül, hogy kiadná magát és jelentőset mond anélkül, hogy elfecsérelődnék. Egész alkotásának sajátossága — néhány lendületes fiatalkori művétől eltekintve — a meggondoltság magatartásban és megfontoltság alakításban. Kifejező-lehetőségeinek gazdagsága mégis szinte felmérhetetlen.

A zongorából indult ki. E hangszerre bízta legbizalmasabb mondanivalóját. Fanyarsága azonban nem egyenlő a merevséggel. Bizonyítják zongoraszonátáinak úgy súlyos, mint álmodozva-daloló tételei, a pezsgő rapszódiák, a kifejezésteli balladák, az intermezzók és capricciók értékei, de elsősorban variációs művei. Ezek új világot tárnak fel.

Kamarazenéje jórészt lépcső a szimfóniáihoz. Gondolatai itt súlyosan törnek elő. Fegyelmezettségére és formakészségére szüksége van, hogy egységesen építsen. De gyakran átengedi magát a boldog zenélésnek, amint azt Schuberttől és Schumanntól tanulta. Négyesei, hatosai, hegedűszonátái vágyakozások nagyobb hangjátékok után. Ez vezeti át a zenekari művekhez. Két zenekari szerenádja a 19. század legszebb esti zenéje. Aránylag későn bocsátotta útra első szimfóniáját. Folyton vizsgálta, csiszolta önmagát és dolgozott előre a szimfónia számára. Az előmunkálatok fontosabbja közé tartozik a Haydn-témára írott variációk. E mű Beethoven mellé állítja és bizonyság feltalálóképességének kimeríthetetlensége mellett. A szimfóniához való előkészület első zongoraversenye, amely megrendülését fejezi ki Schumann halála fölött. Maguk a szimfóniák rokonok a Beethovenéivel: az első szélesre nyujtott kezdő- és zárótételével, a vidámlendületű második, természetérzést sugárzó végződésével, a drámaian szerkesztett harmadik férfias biztonságával, a magatartásában lovagias negyedik, a régi formáknak termékeny beteljesülésével (chaconne!). Zenekari művei közül említésre méltó még: az Akadémiai ünnepi nyitány és a Tragikus nyitány mellett a 2. zongoraverseny, amely tisztult ellentéte az elsőnek, a szellemi magatartásban Beethovenével vetekedő hegedűversenye, végül szimfónikus versenyműve hegedűre és gordonkára.

Elsőrangú mester az énekes zenében is. Kereken 200 dalt írt. Kiindulópontja a népdal, amelynek egyszerű szerkezete lenyűgözte formaérzékét. Később egyideig dalait kantáta- és áriaszerűen dolgozta ki, de dalköltészete végén ismét felvette a strófásszerkezetet, megtöltötte változatos tematikával, hogy a szövegnek nemcsak lényegét, de finom fordulatosságát is kifejezhesse. Dalainak sajátossága az énekhang és zongora tematikus egybeszövésében rejlik: a zongorarész az énekelt dallammal egységesen szövődik úgy, hogy akaratlanul is szimfónikus munkára gondolunk. Ezeket a dalokat tényleg megépítette. Még a legegyszerűbben is megérzik, hogy milyen hallatlan felelősséggel oldotta meg feladatát Brahms.

Dalaihoz csatlakozik még egy sereg finom duett, meleghangú és bájos világi karének, vallásos kórus. Karműveit az ő korában senkisem szárnyalta túl. A karének utolérhetetlen szerzőjévé avatja az a képessége, hogy formai fegyelmezettségét töretlen érzéskifejezéssel egybeolvasztja, mindenütt a magas művészet szigorú törvényeinek enged szabad folyást és egyúttal az örök népies kifejezésvágy szolgálatában áll. Ennek a tulajdonságnak megértését bizonyítja a Német rekviem sikere, amelynek 1868. évi, a brémai dómban lezajlott első előadása óta Brahms híresség volt. A csodálatos törvényszerűség és az emberi együttérzés hatalmas épülete e mű. Zenei nyelve és kifejezése hasonló nagyszerűségével hat többi zenekarkíséretes karműve, a Rinaldo, a Sorsdal, az Altrapszódia, a Diadalének, a Nänia és a Párkák dala, amelyeket megtöltött népies erővel, dalszerű melegséggel és egyéniségének pompás gondolataival.

Brahms a Beethoven óta jelentkezett legkomplikáltabb zenei jelenség: hősi erejű, de kétkedő és habozó, szertelen és melancholikus; a férfi komolyságával és a gyermek játékos kedvével jelenik meg egyszerre; gúnyosan raffinált és igazában népies; makkegészséges, de ismeri a dekadencia hangulatkifejezéseit. Művészi győzelme abban áll, hogy lénye veszedelmesen sokértelműségét síkos átjáróival és váratlan ellentéteivel egyetemben a forma szigorú logikájával tartja féken. E forma különös bűvészete fölött kényelemszerető kora átsiklott. Ezt a küszöböt csak kevesen léphették át, de fokmérője lett annak a készségnek, hogy képesek vagyunk-e Brahms értékelésére, rendelkezünk-e azzal a mozgásszabadsággal, hogy ennek a dallamívnek változatos lelki áramlataival lépést tartsunk. A jelszavak, amelyeket kortársai számára készen tartottak, a következő nemzedék pedig átvett, ismeretesek. Azzal kezdődött, hogy Wagnerrel mérték össze. Balgaság volt e két férfiút egymás ellen kijátszani, sőt maga az a gondolat, hogy egybe-

vethető nagyságnak tartották őket. Művelt egyének, akiknek sohasem jutott volna eszükbe, hogy Kleistet Adalbert Stifterrel, vagy Hebbelt Gottfried Kellerrel torkolják le, elismerték a lehetetlen párhuzamot Wagner és Brahms között. Azután következett a haladók harcizaja. A szonáta szerintük elavult, a fugát nevetségesnek tartották, aki pedig vonósnégyeseket merészelt írni, azt konok iskolamesternek tartották. Brahms — mondották — a mult komponistája, a haladás ellensége, bizonyos vonatkozásban tiszteletreméltó, de szűk látókörű és makacs. A visszafelé tekintő Brahmsról e vélemény beidegződött és ezt vallották még oly korban is, amely már belátta, hogy nem a forma az, ami elavul. Ez átokként nehezedett Brahmsra és amikor helyét a mult és jövő között először meghatározták, kaján mellékértelmet kapott.

Sohase higyjünk azoknak, akik Brahms mestert lekicsinylik. Művészetében közvetlen hatalom rejlik, mint a népdalban, amelyből kiindult. Alkotásai mondanivalójuk eredetiségében megrázóak, kifinomult formájuk szerves élete gazdag feszültségekben és a lélek nem sejtett tájait tárják fel. Brahms nélkül a későbbi muzsika nem lett volna olyan, amilyen. Semmiféle más visszapillantó jelenségről ez nem állítható. Brahms tagadhatatlan érdeme, hogy mélyen a romantikában gyökerezve, csalhatatlan művészi ösztönével és Kantra emlékeztető önfegyelmezéssel visszatalált a klasszicizmus formaelveihez. Az abszolút zene csodálatos logikáját Beethoven és Schubert kezéből oltalmába vette és tiszta tartalmát minden támadástól megvédte. A forrongó nyugtalanság korszakában, midőn az egyes művészetek egymással való elkeveredésre törekedtek, a hagyomány megőrzője lett. Egyedül Brahmsnak köszönhető az a töretlen fejlődésvonal, amely Bachtól, Haydntól, Mozarttól, Beethoventől saját művein keresztül Max Regerig vezet. Brahms nagy jelentősége a zene fejlődéstörténetében abban áll, hogy a legnemesebb szellemi örökséget megőrizte és gyümölcsöző fennmaradását biztosította. Tudásban századának magasrangú klasszikusa volt, aki munkája értékében a legkérlelhetetlenebb igényeket támasztotta önmagával és másokkal szemben. Munkássága a zeneművészet egyik legdrágább birtokállománya, amely sokáig nem fog eltűnni sem a hangversenyműsorokról, sem az otthon zeneműveléséből.

*

A Brahms-irodalom bibliográfiai feldolgozására eddig mindössze egyetlen kísérlet történt: Otto Keller a »Die Musik« c. folyóirat 1912. évf. 2. számában közölt rövid összefoglalást, amelyet e lap 1912. évf. 5. számában Arthur Seidl kiegészített. Így szerény munkánk tulajdonképen az első rendszerező Brahms-bibliográfia. Teljesnek ez sem nevezhető. De lehet-e tökéletes bibliográfiát készíteni? Mindenesetre sok ismeretlent tár fel Brahms életéről és munkásságáról. Általa a nagy zenei géniusz csodálatos világához akartuk az utat megkönnyíteni.

Mi magyarok külön hálával tartozunk Brahmsnak. Két oknál fogva. Egyrészt viszonozzuk azt a nagy szeretetet és ragaszkodást, amely őt magyar, főleg pesti baráti köréhez fűzte. Magyarországi hangversenyútjain eljutott Kolozsvárra és Brassóba is, huzamosabb időn át évente többször is megjelent a pesti hangversenydobogón. Itt több művének ősbemutatója hangzott el. Másrészt hálásak vagyunk neki azért, mert sok alkotását teleszórta magyar motívumokkal és azokat műveibe szervesen beledolgozta. Ezáltal számottevő része van abban, hogy a magyar zenét a legkizárólagosabb zenei körökben is megismerték és megszerették. Magyar témájú műveit illetőleg utalunk a Fővárosi Könyvtár Évkönyve II. kötetében (1932) megjelent »Brahms Magyarországon« c. tanulmányunkra.

A Brahms-bibliográfia összeállításánál a kiadásunkban közreadott Liszt-bibliográfia bevált elveit követtük. Törekvésünk arra irányult, hogy Brahms életéről

és műveiről lehetőleg kerek képet adjunk, mindenből a fontosat. A címek felsorolásánál a szerző vagy tárgyszó szerint betűrendes sorrendet követtük. Ettől az elvtől csak azoknál a műveknél tértünk el néhány helyen, ahol a címeket a tárgyalt műfajok szerint osztottuk be. Minden cím csupán egy helyen szerepel, még akkor is, ha több művet foglal magában; ez esetben tartalma szerint a legalkalmasabb besorolást kapta. Recenzióktól a monografikus munkáknál eltekintettünk, a folyóirat- és hírlapanyagnál is csak ott adtunk tartalmi ismertetést, ahol a címből a tartalom nem világlik ki, vagy ahol a cím más tekintetben szorul magyarázatra. Anyagtakarékosság miatt a tárgy- és névmutató elmaradt. A hiányt az anyag gondos részletezése pótolja.

Brahms-Bibliographie

Zusammengestellt von *Ludwig Koch*

Vorwort

Das musikalische Schrifttum über Johannes Brahms bibliographisch zu erfassen, hat in einer kurzen Zusammenstellung — unseres Wissens zum erstenmal — Otto Keller im Jahrgang 1912 Nr. 2. der Zeitschrift »Die Musik« unternommen, welche in der Nr. 5. desselben Jahrganges durch Arthur Seidl ergänzt wurde. So darf unsere vorliegende Arbeit als die erste systematische Brahms-Bibliographie betrachtet werden. Sie erhebt durchaus keinen Anspruch auf Vollständigkeit. Eine vollkommene Bibliographie zu geben ist fast unmöglich; unsere Zusammenstellung bringt jedoch viel Unbekanntes über Brahms' Leben und Wirken.

Das Ungarntum ist Brahms zu einem besonderen Dank verpflichtet. Einesteils fühlt es sich gezwungen die Liebe und Anhänglichkeit zu erwidern, die ihn mit seinem ungarischen, respektive Pester Freundeskreis verband. Während seiner Konzertreisen in Ungarn gelang Brahms bis nach Kolozsvár und Brassó, erschien oft, jährlich auch mehrmal, in Pester Konzertsälen, in welchen auch Uraufführungen mancher seiner Werke verklungen sind. Anderseits sind wir ihm dankbar, weil er in vielen seiner Werke ungarische Themen aufgenomen hat und sie in dieselben organisch einwebte. Durch diese Tat hat er einen bedeutenden Anteil daran, dass auch die exklusivsten musikalischen Kreise mit der ungarischen Musik bekannt wurden und sie liebgewonnen haben.

In der vorliegenden Arbeit verfolgten wir die Prinzipien der im Jahre 1936 von uns verfertigten Liszt-Bibliographie. Wir waren bestrebt ein womöglich zusammenfassendes Bild über Brahms' Leben und Wirken zu geben, stets das Beste. Bei der Eingliederung wurden die Titel überall nach dem Alphabet der Verfasser oder des Schlagwortes geordnet. Von diesem Grundsatz sind wir nur an einigen Orten, in denjenigen Kapiteln abgewichen, in welchen die Titel nach den Kunstgattungen ihre Einreihung fanden. Jeder Titel ist nur an einem einzigen Orte angeführt, auch dann, wenn derselbe auf mehrere Werke Bezug hat. In letztem Fall bekam er die je nach seinem Inhalt geeignetste Eingliederung. Von Rezensionen wurde bei den monographischen Werken abgesehen. Auch bei dem Zeitschriftenmaterial sind sie nur in Ausnahmsfällen den Titelaufnahmen angegliedert, und zwar wenn der Titel auf den Inhalt des Artikels ungenügend hinweist oder in anderer Hinsicht eine Aufklärung benötigt. Aus materiellen Gründen mussten Namen- und Sachregister wegbleiben. Diesem Mangel wurde durch eine sorgfältigere Detaillierung des Materials abgeholfen.

TARTALOM — INHALT

I.

Brahms élete — Brahms'Leben

1. Életrajzok — Biographien 71
2. Életrajzi vonatkozású és méltató cikkek — Biographische und würdigende Aufsätze 72
3. Részletek Brahms életéből — Lebensausschnitte 75
   a) Családja, gyermekkora — Familie und Kindheit 75
   b) Elindulás. Reményi és Joachim kíséretében. Düsseldorf: Schumannék. Detmold, Göttingen és Hamburg. — Der Aufbruch. In Begleitung Reményis und Joachims. Düsseldorf: bei Schumanns. Detmold, Göttingen und Hamburg. 76
   c) Bécs 1863—1897. — In Wien 1863—1897. 78
   d) Brahms úton. Ausztriai és svájci fürdőhelyek: Pörtschach, Ischl, Mürzzuschlag, Gmunden; Thun, Basel. Németország. Olaszország. — Brahms auf Reisen. Österreichische und schweitzer Badeorte: Pörtschach, Ischl, Mürzzuschlag, Gmunden; Thun, Basel. Deutschland. Italien. 81
   e) Magyar kapcsolatok — Ungarische Verbindungen. 83
   f) Emlékek, megemlékezések, epizódok Brahms életéből — Andenken, Erinnerungen, Episoden aus Brahms'Leben 88
   g) Betegsége, halála — Krankheit, Tod 96

II.

Brahms viszonya kortársaihoz — Brahms'Beziehungen zu Zeitgenossen

1. Személyi és szellemi kapcsolatok — Persönliche und geistige Beziehungen 98
2. Levelezése — Briefwechsel 104
3. Emberi és művészi jellemzése — Menschliche und künstlerische Charakteristik 107
4. Brahms és a nők — Brahms und die Frauen 108

III.

Brahms művei — Brahms'Werke

1. Esztétikai méltatások — Ästhetische Würdigungen 109
2. Szerzemények esztétikai méltatása — Ästhetische Würdigung der Kompositionen 116
   A) Hangszeres művek — Instrumentalwerke 116
   a) Általános esztétikai méltatás — Allgemeine ästhetische Würdigung 116
   b) Zenekari művek — Orchesterwerke 117
   1. Szimfóniák — Symphonien 117
   2. Versenyművek — Konzerte 121
   3. Egyéb zenekari művek — Weitere Orchesterwerke 125
   c) Kamarazene — Kammermusikwerke 127
   1. Szonáták — Sonaten 127
   2. Hármasok — Trios 129
   3. Négyesek — Quartette 131
   4. Ötösök — Quintette 133
   5. Hatosok — Sextette 135
   d) Zongoramuzsika — Klaviermusik 135
   e) Orgonaművek — Werke für Orgel 138
   B) Énekes művek — Vokalwerke 138
   a) Általános esztétikai méltatás — Allgemeine ästhetische Würdigung 138
   b) Dalok (szólók, duettek, szólókvartettek) — Lieder (Solos, Duette, Soloquartette) 139
   c) Karművek — Chorwerke 141

IV.

Brahms a szépirodalomban — Brahms in der Belletristik

1. Brahms-anekdoták — Brahms-Anekdoten 143
2. Költemények, novellák, regények — Gedichte, Novellen, Romane 144

V.

Brahmskultusz — Brahmspflege

a) Brahms-ünnepélyek — Brahms-Feste 144
b) Századik születésnap — Brahms-Zentenar 147

I.

Brahms élete — Brahms'Leben

1. Életrajzok — Biographien

(A helyszámmal ellátott művek a Fővárosi Könyvtárban megvannak)
(Die Standnummern bezeichnen die in der Stadtbibliothek vorhandenen Werke)

Abendroth, Walter. Johannes Brahms. Sein Wesen und seine musikgeschichtliche Bedeutung. Berlin: Bote & Bock 1939. 48 p. **P 780.711 Brahms**

Antcliffe, Herbert. Brahms. London: Bell 1905. 56 p. (Bell's Miniature series of musicians.)

Barth, Richard. Johannes Brahms und seine Musik. Hamburg: Meissner 1904. 61 p.

Blom, Eric. Brahms. New York: Dutton 1934. (Master musicians.)

Colles, H. C. On Brahms. London: Lane 1908. 180 p. (Music of Masters.)

Cooke, James Francis. Johannes Brahms. A short biography. Philadelphia: Presser 1928. 16 p. (The etude musical booklet library.)

Creuzburg, Eberhard. Johannes Brahms. Leben und Werk. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1939. 83 p. 2 t.

Deiters, Hermann. Johannes Brahms. Teil 1—2. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1880—1898. (Sammlung musikal. Vorträge, Nr. 23—24.) **80505**

Ehrmann, Alfred. Johannes Brahms. Weg, Werk und Welt. Mit zahlreichen Bildern und Dokumenten. Bd 1—2. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1933. **88360**

Bd 1. Hauptwerk. XII, 534 p.
Bd 2. Ergänzung: Thematisches Verzeichnis seiner Werke. VI, 164 p.

Erb, J. Lawrance. Brahms. London: Dent 1905. 202 p. (Master musicians.)

Erb, John Lawrance. Brahms. London: Dent 1934. 200 p. (Master musicians.)

Ernest, Gustav. Johannes Brahms. Persönlichkeit, Leben und Schaffen. Berlin: Deutsche Brahms-Gesellschaft 1930. 416 p.

Fellinger, Richard. Klänge um Brahms. Erinnerungen. Berlin: Deutsche Brahms Gesellschaft 1933. 135 p.

Fey, Hermann. Johannes Brahms. Hamburg: Hermes 1919. 16 p. (Nedderdüütsche Welt, 6.)

Friedrich, Julius. Johannes Brahms. Berlin: Hesse 1935. 15 p. 4 t. (Musikalische Schriftenreihe d. N. S.-Kulturgemeinde, 4.)

Fuller-Maitland, John Alexander. Brahms. Deutsch v. A. W. Sturm. Berlin: Schuster & Loeffler 1912. 186 p. 89 t.

Geiringer, Karl. Johannes Brahms. Leben und Schaffen eines deutschen Meisters. Wien: Rohrer 1935. XI, 325 p. 7 t. **86012**

Geiringer, Karl. Brahms. His life and work. Translated by H. B. Weiner and B. Miall. London: Allen & Unwin 1936. 352 p.

Gerber, Rudolf. Johannes Brahms. Potsdam: Athenaion Verlag 1938. 128 p. 20 t. (Unsterbliche Tonkunst. Lebens- und Schaffensbilder grosser Musiker.) **91300**

Hernried, Robert. Johannes Brahms. Leipzig: Reclam 1934. 157 p. (Reclam Universal Bibliothek, 7251/52.)

Hill, Ralph. Brahms: a study in musical biography. London: Archer 1933. 188 p.

Hillmann, Adolf. Brahms. Stockholm: Wahlström & Widstrand 1918.

Hohlbaum, Robert. Brahms—Bruckner—Strauss. Berlin: Hillger 1933. 31 p. (Deutsche Jugendbücherei, 436.)

Hutschenruyter, Wouter. Brahms. 's-Gravenhage: Krusemann 1929. 127 p. (Beroemde musici, Dl. XIII.)

Imbert, Hugues. Brahms. Paris: Fischbacher 1888. 16 p. (Profils de Musiciens.)

Imbert, Hugues. Johannes Brahms, sa vie et son oeuvre. Préf. par d'Edouard Schuré. Paris: Libr. Fischbacher 1906.

Kalbeck, Max. Johannes Brahms. Bd 1—4. Berlin: Deutsche Brahms-Gesellschaft 1904—1914. **78678**

Kellerborn, Louis. Johannes Brahms. Boston: Millet [W. Y.] 11 p. (Famous composers and their works.)

Köhler, Louis. Johannes Brahms und seine Stellung in der Musikgeschichte. Hannover: Simon 1880. 48 p. **80428**

Landormy, Paul. Brahms. Paris: Alcan 1920. 217 p.

Lee, Ernest Markham. Brahms: the man and his music. London: Low 1916. 194 p.

[Lipsius, Marie]. Johannes Brahms. Von La Mara. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1911. 54 p.

Mason, Daniel Gregory. From Grieg to Brahms. Re-issue. New York: Macmillan 1936. X, 259 p.

May, Florence. Life of Brahms. Vol. 1—2. London: Arnold 1905.

Mies, Paul. Johannes Brahms. Werk, Zeit, Mensch. Leipzig: Quelle & Meyer 1930. 129 p.

Misch, Ludwig. Johannes Brahms. Bielefeld: Velhagen und Klasing 1913. 34 p. (Volksbücher der Musik, 79.)

Müller-Blattau, Josef. Johannes Brahms. Potsdam: Athenaion 1933. 86 p.
P 92.78(43) Brahms

Nagel, Willibald. Johannes Brahms. Stuttgart: Engelhorn 1923. 164 p. (Musikalische Volksbücher.)

Niemann, Walter. Brahms. Berlin: Schuster & Loeffler 1920. 437 p. **48482**

Orel, Alfred. Johannes Brahms 1833—1897. Sein Leben in Bildern. Leipzig: Bibliographisches Institut 1937. 40 p. 20 t. (Meyers Bild-Bändchen, 32.)

Pauli, Walter. Brahms. München: Pan Verl. 1907. 136 p. (Moderne Geister, 2—3.)

Perger, R. Brahms. Leipzig: Reclam 1908. 87 p.

Pulver, Jeffrey. Johannes Brahms. London: Paul 1926. 391 p. (Masters of music.)

Pulver, Jeffrey. Johannes Brahms. London: Kegan Paul 1933. XIV, 377 p. (Masters of music.)

Reimann, Heinrich. Johannes Brahms. [1897.] 6. Aufl. v. Bruno Schrader. Berlin: Schlesische Verl.-Anst. 1922. 124 p. (Berühmte Musiker.) **80346**

Robertson, Alec. Brahms. London: Novello 1939.

Schauffler, Robert Haven. The unknown Brahms; his life, charakter and works; based on new material. New York: Dodd, Mead 1933. 574 p.

Scherwatzky, Robert. Johannes Brahms. Osnabrück: Fromm 1941. 72 p.

Sell, Sophie Charlotte. Johannes Brahms. Ein deutscher Künstler. Stuttgart: Steinkopf 1931. 145 p.

Specht, Richard. Johannes Brahms. Leben und Werk eines deutschen Meisters. Hellerau: Avalun-Verl. 1928. 400 p.

Spengel, Julius. Brahms. Hamburg: Lütcke & Wulff 1898. 52 p. (Hamburgische Liebhaberbibliothek.)

Steiner, A. Johannes Brahms. Teil 1—2. Zürich: Fäsi & Beer 1898—99. (Neujahrsstück der Allgem. Musikgesellschaft in Zürich 86, 87.)

Thomas San Galli, W. A. Johannes Brahms. [1905.] 5. Aufl. München: Piper 1922. XII, 278 p.

Vogel, Bernhard. Brahms. Sein Lebensgang und eine Würdigung seiner Werke. Leipzig: Hesse 1888. 84 p. **80379**

Wallner, L. Johannes Brahms. Notice biographique et critique. Bruxelles: Schott 1909. 21 p.

2. Életrajzi vonatkozású és méltató cikkek

Biographische und würdigende Aufsätze

Ábrányi Kornél. Általános zenetörténet. [Allgemeine Musikgeschichte.] Bp.: Harmonia 1886. IV, 201 p. **56748**
Brahms: p. 106.

Adler, Guido. Handbuch der Musikgeschichte. [1924.] 2. Aufl. Bd 1—2. Berlin-Wilmersdorff: Keller 1930. **73063**
Brahms: p. 950 ff., 953, 961, 968 f., 1013.

Allgemeine Deutsche Biographie. Bd 1—56. Leipzig: Duncker & Humblot 1875—1912. **K 9200/1**
Brahms: Bd 47. p. 760—767. (v. Eusebius Mandyczewski).

Andreas, Willy & Wilhelm Scholz. Die grossen Deutschen. Neue deutsche Biographie. Bd 1—4. Berlin: Propyläen-Verlag 1936.
Stuckenschmidt, H. H.: Johannes Brahms. Bd IV. p. 148—163.

Batka, Richard & Wilibald Nagel. Geschichte der Musik. Bd 1—3. Stuttg.: Grüninger [1908].
Brahms: Bd III. p. 101—119.

Bopp, Wilhelm. Johannes Brahms. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1928. Bd 217. p. 233—247.

Bremer, Friedrich. Handlexikon der Musik. Eine Enzyklopedie d. Tonkunst. [1905.] 5. Aufl. d. neuen Ausg. Hg. v. Bruno Schrader. Leipzig: Reclam 1924. 440 p.
Brahms: p. 53—54. **311471**

Bücken, Ernst. Die Musik der Nationen. Eine Musikgeschichte. Leipzig: Kröner 1937. X, 494 p. 30 t. **87871**
Brahms: p. 384—390.

Bücken, Ernst. Musik des 19. Jahrhunderts bis zur Moderne. Wildpark-Potsdam: Akademische Verlagsgesellschaft Athenaion 1929. 320 p. XX t. (Handbuch d. Musikwissenschaft.) **X 6120/4**
Brahms: p. 251—264.

[Chop, Max]. Zeitgenössische Tondichter. Bd 1—2. Von M. Charles. Leipzig: Rossberg 1888—90. **86491**
Brahms: Bd I. p. 169—192.

Combarieu, J. Histoire de la musique. Des origines au début du XXe siècle. Tom. 1—3. Paris: Colin 1919. **80190**
Brahms: Tom. III. p. 624—627.

Creuzburg, Eberhard. Was weist du von Brahms? Leipzig: Breitkopf & Härtel 1931. 24 p.

Deutsche Männer. 200 Bildnisse und Lebensbeschreibungen. Mit einer Einführung von Wilhelm Schüssler. Berlin: Steiniger 1938. 424 p.
Johannes Brahms: p. 372. (Preussner E.)

Deutschland. Lesebuch für studierende Ausländer. Land und Volk, Sprache und Literatur, Kunst und Wissenschaft. Berlin: Verlag d. Deutschen Instituts für Ausländer 1942. XIV, 270 p. **311635**
Else Vollenbruck: Brahms p. 216—221.

Eaglefield-Hull, A. Das neue Musiklexikon. Nach d. Dictionary of modern music and musicians hg. v. —. Übers v. Alfred Einstein. Berlin: Hesse 1926. XXV, 729 p.
Brahms: p. 71—72. **K 7800/4**

Ehrlich, Heinrich. Aus allen Tonarten. Studien über Musik. Biographische Studien. Berlin: List 1888. 264 p. **80429**
Brahms: p. 73—86.

Fétis, F. J. Biographie universelle des musiciens et bibliographie générale de la musique. T. 1—8. Paris: Didot 1866.—Supplement et complement. T. 1—2. Publié M. Arthur Pougin. Paris: Firmin-Didot 1881. **61463**
Brahms: Supplement Tom. I. p. 53.

Fey, Hermann. Schleswig-holsteinische Musiker von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart. Hamburg: Holler 1922. XI, 126 p.
Brahms: p. 6—15.

Friedrichs, Elsbeth. Aus dem Leben deutscher Musiker. Braunschweig: Wollermann 1923. XX, 230 p.
Brahms: p. 218—230.

Gál György Sándor. A zene története. [Geschichte der Musik.] Budapest: Dante 1937. 296 p. 19 t. **89599**
Brahms: p. 235—243.

Grove, Georg. Dictionary of music and musicians. [1879.] 3. ed. Vol. 1—5. Ed. by H. C. Colles. London: Macmillan 1927. **65302**
Brahms: Vol. I. p. 444—453 (by I. A. Fuller—Maitland).

Grunsky, Karl. Musikgeschichte seit Beginn des 19. Jahrhunderts. [1902.] 2. Aufl. Bd 1—2. Berlin: Göschen 1908.
Brahms: Bd II. p. 64—77.

Huneker, James Gibbons. Essays. Selected with an introd. by H. L. Mencken. New York: Scribner 1929. XXIII, 492 p.
Enthält Aufsätze über Brahms, Mussorgsky, Nietzsche, Rich. Strauss, Verdi u. Wagner.

Huneker, James. Mezzotints in modern music: Brahms, Tschaikowsky, Chopin, Richard Strauss, Liszt and Wagner. [London]: Reeves 1900. 322 p.

Jullien, Adolphe. Johannes Brahms. 1833—1897.
= Revue Internationale de Musique (Paris) 1898. Mars.

Kabay Kálmán. A zene egyetemes története. [Geschichte der Musik.] 1—2. k. Budapest: Németh & Szolnok: Vargha 1916—1927.
Brahms: II. k. p. 137—142. **56872**

Káldor János. A magyar zenetörténet kistükre. Bp.: Rózsavölgyi 1938. 282 p. **90971**
Brahms: p. 179—180, 182, 191, 239—240, 243, 250—253, 258.

Karpath, Ludwig. Begegnung mit dem Genius. Denkwürdige Erlebnisse mit Johannes Brahms, Gustav Mahler, Hans Richter, Max Reger, Puccini ... und vielen anderen bedeutenden Menschen. Wien: Fiba Verl. 1934. 416 p. 16 t. **83577**
Brahms: Bekanntschaft mit Johannes Brahms. p. 325—337.

Keller, Otto. Geschichte der Musik. Bd 1—2. München: Rösl 1923. **58332**
Brahms: Bd I. p. 279—286.

Kothe, B. Abriss der allgemeinen Musikgeschichte. [1874.] 9. Aufl. v. Rudolf Prohaska. Leipzig: Leuckart 1915. XIII, 496 p.
Brahms: p. 309—311. **57192**

Köstlin, H. A. Geschichte der Musik. [1874.] 6. Aufl. hg. v. Wilibald Nagel. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1910. XV, 746 p.
Brahms: p. 309—311. **57193**

Kurt-Schaab, Olga & Hans Gál. Musikgeschichte von der Antike bis zur Gegenwart. In 600 Fragen. Wien: Passer 1935. 301, 31 p. **86604**
Brahms: p. 109—110; 131—132; 148—149; 189—191; 234—236.

Lavignac, Albert & Lionel de la Laurence. Encyklopédie de la musiques et dictionnaire du conservatoire. Tom. 1—5. Paris: Delagrave 1920—25. **K 7800/7**
Brahms: Tom. 2. p. 1172—1173.

Lavotta Rezső. Általános zenetörténet. [Allgemeine Musikgeschichichte.] [1912.] 4. kiad. Budapest: Németh 1923. 176 p. (Zenetudományi könyvtár, 7.) **54178**
Brahms: p. 150—151.

Louis, Rudolf. Die deutsche Musik der Gegenwart. [1909.] 2. Aufl. München: Müller 1909. 323 p. 12 t. **87862**
Brahms: p. 147—163, 265—268.

Malsch, Rudolf. Geschichte der deutschen Musik, ihrer Formen, ihres Stils und ihrer Stellung im deutschen Geistes- und Kulturleben. [1926.] 2. Aufl. Berlin: Vieweg 1928. XII, 364 p. **67791 & 60813**
Brahms: p. 319—325.

Mauclair, Camille. Histoire de la musique européenne. 1850—1914. [1914.] 2. ed. Paris: Fischbacher [191?]. X, 310 p. **62671**
Brahms: p. 72—79.

Merian, Hans. Geschichte der Musik im neunzehnten Jahrhundert [1901.] 2. Aufl. Leipzig: Spamer 1906. VIII, 739 p. **50390**
Brahms: p. 696—702.

Mersmann, Hans. Eine deutsche Musikgeschichte. Potsdam: Sanssouci Verl. [1934]. XI, 523 p. 32 t. **84384**
Brahms: p. 467—471.

Meyer, Wilhelm. Charakterbilder grosser Tonmeister. [1920.] 3. Aufl. Bd 1—4. Bielefeld: Velhagen & Klasing 1928. **67609**
Brahms: Bd IV. p. 37—89.

Molnár Antal. A zeneművészet könyve. [Buch der Musikwissenschaft.] Budapest: Dante 1922. 311 p. **51567**
Brahms: p. 240—244.

Molnár Géza. Általános zenetörténet. 1—2. [Allgemeine Musikgeschichte. Bd 1—2.] Budapest: Rozsnyai 1911—1916. **K 7800/2**
Brahms: 2. k. p. 287—292.

Moser, Hans Joachim. Geschichte der deutschen Musik. Bd 1—3. Stuttgart: Cotta 1921—28. **58144**
Brahms: Bd III. p. 320—348.

Moser, Hans Joachim. Kleine Deutsche Musikgeschichte. Stuttgart: Cotta 1941. XII, 332 p. **99847**
Brahms: p. 279—287.

Naumann, Emil. Deutsche Tondichter von Sebastian Bach bis auf die Gegenwart. Berlin: Oppenheim 1882. 377 p.
Brahms: p. 361 f.

Nef, Karl. Einführung in die Musikgeschichte. [1919.] 2. Aufl. Basel: Kober 1930. [4], 351 p. **72305**
Brahms: p. 316—318.

Niemann, Walter. Die Musik der Gegenwart und der letzten Vergangenheit bis zu den Romantikern, Klassizisten und Neudeutschen. [1913.] 9—12. Aufl. Berlin: Schuster & Loeffler 1910. XVI, 303 p. **48472**

Orel, Alfred. Aufsätze und Vorträge. Zu seinem 50. Geburtstag gesammelt und herausgegeben von Freunden und Schülern. Wien: Verl. f. Wirtschaft und Kultur 1939. 174 p.
Johannes Brahms. Das Leben im Werk. p. 126—135.

Papp Viktor. Muzsika. Budapest: Gergely 1935. 222 p. **86340**
Brahms: p. 135—143.

Paul, Oscar. Handlexikon der Tonkunst. Bd 1—2. Leipzig: Schmidt 1873. **46286**
Brahms: Bd I. p. 155—156.

Reinecke, Carl. »und manche lieben Schatten steigen wieder auf.« Gedenkblätter an berühmte Musiker. Leipzig: Reinecke 1900. 164 p. **80377**
Brahms: p. 109—119.

Riemann, Hugo. Abriss der Musikgeschichte. [1888.] 5. Aufl. T. 1—2. Leipzig: Hesse 1914. (Max Hesses Illustrierte Handbücher, 2—3.)
Brahms: Teil II. p. 191—192.

Riemann, Hugo. Geschichte der Musik seit Beethoven (1800—1900). Berlin: Spemann 1901. VII, 816 p.
Brahms: p. 742—754.

Riemann, Hugo. Handbuch der Musikgeschichte. Bd 1—2. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1904—1913. **56413**
Brahms: Bd 2. T. 3. p. 199 f., 237—38.

Riemann, Hugo. Musik-Lexikon [1882.] 11. Aufl. Bd 1—2. Bearb. v. Alfred Einstein. Berlin: Hesse 1929. **70862**
Brahms: Bd 1. p. 217—219.

Riemann, Hugo. Kleines Handbuch der Musikgeschichte. [1907.] 2. Aufl. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1914. XI, 295 p. (Handbücher d. Musiklehre.)
Brahms: p. 263—264.

Roubakine, Boris. Brahms. Sa vie. Son oeuvre.
= Schweizerische Musikpädagogische Blätter (Zürich) 1938. Jg 27. p. 156—58; 187—91; 204—07.

Scherber, Ferdinand. Ein Brahms-Brevier.
= Neues Wiener Tagblatt 1906. 22. VI.

Schmidt, Leopold. Aus dem Musikleben der Gegenwart. Beiträge zur zeitgenössischen Kunstkritik. Berlin: Hofmann 1909. XVI, 367 p. **70995**
Brahms: p. 255—267.

Schmidt, Leopold. Meister der Tonkunst im neunzehnten Jahrhundert. [1908.] 2. Aufl. Berlin: Bard 1912. 310 p. 12 t. **63375**
Brahms: p. 136—147.

Schumann, Otto. Geschichte der Deutschen Musik. Leipzig: Bibliographisches Institut 1940. 398 p. 20 t. **95735**
Brahms: p. 312—318.

Sternfeld, Richard. Berühmte Musiker und ihre Werke, die unsere Jugend kennen sollte. Unter Beteiligung berufener Mitarbeiter hrsg. v. —. Berlin: Bong 1922. 362 p. **310274**
Schmitz, Eugen: Johannes Brahms p. 243—252.

Storck, Karl. Geschichte der Musik. [1905.] 4. Aufl. Bd 1—2. Stuttgart: Metzler 1921.
Brahms: Bd II. p. 236—241. **54578 & 61127**

Szabolcsi Bence. A zene története. [Musikgeschichte.] Budapest: Rózsavölgyi 1940. 425 p. XXXII t. **96063**
Brahms: p. 354—358.

Szabolcsi Bence & Tóth Aladár. Zenei lexikon. 1—2. k. [Musiklexikon. Bd 1—2.] Budapest: Győző 1930. **K 7800/6**
Brahms: I. k. p. 127—128.

Unger, Hermann. Musikgeschichte in Selbstzeugnissen. München: Piper 1928. 474 p.
Brahms: p. 386—396. **66634**

Zenetörténet. 1—2. k. [Musikgeschichte. Bd 1—2.] Budapest: Ny. n.] [189?]. **71608**
Brahms: II. k. p. 162—165.

3. Részletek Brahms életéből — Lebensausschnitte

a) Családja, gyermekkora — Familie und Kindheit

Ahnentafeln berühmter Deutscher. Bearb... unter der Schriftl. v. Peter von Gebhardt u. Johannes Hohlfeld. Bd 1—2. Leipzig: Zentralstelle f. Deutsche Personen- und Familiengeschichte 1929—1935. 4°.
Bd I.: 13 Generationen der Ahnenreihe der Mutter Brahms', bis Johanne Henrika Christiane Nissen zurückverfolgt.

Aus Brahms' Schulzeit.
= Hamburger Nachrichten 1915. 8. IX.

Aus der Jugendzeit von Johannes Brahms.
= Hamburger Nachrichten. Beilage. 1905. Nr. 20.

Aus der Zeit des jungen Brahms. Nach Erinnerungen v. Elisabeth Proffen geb. Roesing.
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1927. p. 416—18.

Becker, C. Aus Brahms Jugendzeit.
= Schweizerische Zeitung für Gesang (St.-Gallen) 1915. 8. Jg. No. 20.

Brahms in seiner Jugend.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1898. p. 130.

Broesicke-Schön, Max. Die Brahmssche Ahnenreihe.
= Kölnische Zeitung 20. X. 1937. & Die Musikwoche (Berlin) Jg 5. Nr. 51. p. 2.

Dietrich, Albert. Erinnerungen an Johannes Brahms in Briefen bes. aus der Jugendzeit. Leipzig: Wigand 1898. 76 p.

Duckstein, H. Das 100 jährige Brahms-Haus.
= Gut Ton. Zeitschrift f. deutsche Volksmusik (Dresden) 1941. Jg 28/29. p. 165.

Frankenfeld, Alfred. Brahms in Hamburg. **87**
= Berliner Tageblatt 1933. 7. V.
Kurze Schilderung der Berühmtheiten Hamburgs, die sich an Brahms knüpfen. In Erinnerung an die zahlreichen Stätten, an denen Brahms gelebt und gewirkt hat, hat Hamburg ein Recht aus solcher Erinnerung neue Kraft und neuen Willen zur Pflege von Kunst und Kultur zu schöpfen, die neben Handel und Wirtschaft Grösse und Ruhm Hamburgs begründet haben.

Geiringer, Karl. The Brahms Family. With hitherto unpublished letters.
= Musical Opinion (London) 1936. Ann. LX. p. 21—22; 120—121.

Hermann László. Brahms ifjúkora. [Brahms' Jugend.] **2757**
= A zene (Budapest) 1910. p. 133—136, 154—156.
Brahms hamburgi életét, valamint Reményi magyar hegedűssel való kapcsolatát tárgyalja.
Behandelt Brahms' Leben in Hamburg und seine Beziehungen zu dem ungarischen Geiger Eduard Reményi.

Hübbe, Walter. Brahms in Hamburg. Hamburg: Lütcke & Wulff 1902. 67 p. (Hamburgische Liebhaberbibliothek.) **80450**

Jenner, Gustav. War Marxsen der rechte Lehrer für Brahms? **1683**
= Die Musik (Berlin) 1912/13. Bd 45. p. 77—83.
Schreibt über Brahms' Lehrer Eduard Marxsen und polemisiert mit Kalbecks Ansicht, dass ein besserer Lehrer für den jungen Brahms gar nicht hätte gefunden werden können.

Kalbeck, Max. Aus Brahms' Jugendzeit. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1902. Okt.
Umfassendes Bild der Verhältnisse, welche Brahms' Jugendentwickelung und sein späteres Wirken beeinflusst haben.

Kalbeck, Max. Vom jungen Brahms.
= Neues Wiener Tagblatt 1897. 7. & 8. V.

Kerr, Caroline V. Brahms' birthplace.
= The musician (Boston) 1907. No. 1.

Keyserlingk, Botho Graf von. Brahms und seine Ahnen.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1938. Jg 96. p. 25—27.

[Kritik über Brahms' erstes öffentliches Auftreten.]
= Freischütz (Hamburg) 1847. 27. XI.
Der junge Virtuose hatte nicht nur durch seine Fertigkeit im Spielen, sondern auch durch die geistige Auffassung einen ungeteilten Beifall errungen.

[Kritik über das 1849. 14. IV. stattgefundene Konzert Brahms'.]
= Freischütz (Hamburg) 1849. 17. IV.
Diese Kritik hebt besonders den vollendeten Vortrag Br.'heraus. Br. spielte Beethovens Waldstein Sonate op. 53. Die Rezension über Br. 2. Konzert in Hamburg ist von seinem Lehrer Eduard Marxsen.

Kulenkampff, Hans Wilhelm. Brahms und Hamburg. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1937. Jg 30. p. 17—21.
Über die Bedeutung der Vaterstadt Hamburg für die Persönlichkeit und menschliche Entwicklung des Meisters.

Leinburg, Mathilde. Eine Erzählung aus Johannes Brahms' Kindheit.
= Daheim (Leipzig) 1911. 16. XII.

[Lipsius, Maria.] Johannes Brahms. Von La Mara.
= Westermanns Illustrierte Deutsche Monatshefte (Braunschweig) 1874. Dezemberheft.
In diesem Essay mitteilt Verfasserin einen Brief Marxsens über den Unterricht Br.' bei demselben.

Meisner, Robert. Aus Brahms' Schulzeit.
= Mitteilungen des Vereins für Hamburgische Geschichte 1916. p. 193—203.

Müller-Blattau, Joseph. Der junge Brahms. (Ein Nachklang zum Brahms-Jubiläum.) **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933. Jg 25. p. 168—176.
Über die Kompositionen des jungen Brahms', während seiner Studienzeit (Sonaten, Lieder, Trios, Quartette, Variationen) und über seine Volksliedsammlung. Seine Neigung zum Volkslied, mit welchem sein Schaffen beginnt und endet.

Proffen, Elisabeth, geb. Roesing. Aus der Zeit des jungen Brahms. Erinnerungen. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1927. p. 416—418.
Erinnerung an die Zeit, welche Br. im Hause Roesing in Ham bei Hamburg verbrachte.

Programm von dem Concerte am Donnerstage, den 21-sten Sept. (Abends 7 Uhr) im Saale des Herrn Honnef (alter Rabe) vor dem Dammthore gegeben von J. Brahms.
= Hamburger Nachrichten 20. IX. 1848.
Brahms' erstes selbständiges Konzert.

Pulwer, Jeffrey. The masters of Johannes Brahms.
= The Sackbut (London) 1926. April.

Schäfer, Rudolf. Der jugendliche Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1894. No. 19.

Stange, H. Brahms in seiner Beziehung zur engeren schleswig-holsteinschen Heimat.
= Die Heimat (Kiel) 1898. p. 193—199.

Wasielewski, W. Josef. Aus siebzig Jahren. Lebenserinnerungen. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt 1897. 278 p.
Über ein Fehlschlagen des Br.-schen Versuches mit Schumann in Hamburg eine Annäherung anzuknüpfen (März 1850).

Weinrich, Otto. Das Geburtshaus von Johannes Brahms.
= Signale für die Musikalische Welt (Leipzig) 1904. Jg 62. No. 40—41 & Nationalzeitung (Berlin) 1904. 29. Mai.
Kurze Schilderung des Geburtshauses von Brahms. Der Zentralausschuss der Hamburger Bürgervereine will das Geburtshaus in würdiger Weise erhalten.

Wild, Irene. Johannes Brahms' Geburtshaus.
= Hamburger Nachrichten 1904. 17. März.
Beklagt den jammervollen Zustand des Gebäudes.

Zinne, Wilhelm. Brahms in Hamburg.
= Neue Freie Presse (Wien) 1903. 11. XI.

b) Elindulás. Reményi és Joachim kíséretében. Düsseldorf: Schumannék. Detmold, Göttingen és Hamburg

Der Aufbruch. In Begleitung Reményis und Joachims. Düsseldorf: bei Schumanns. Detmold, Göttingen und Hamburg

Brahms and Reményi.
=Etude (Philadelphia) 24. Year. No. 7.

Düsterbehn, Heinrich. Ein Beitrag zur Entstehung der FAE Freundschafts-Sonate. **2578**
= Zeitschrift f. Musik (Regensburg) 1936. Jg CIII. p. 284—286.
Ergänzung des Artikels »Die FAE-Sonate« von Erich Valentin (erschienen in Zeitschrift für Musik 1935. Heft XII.)

Hanslick, Eduard. Brahms und Joachim.
= Neue Freie Presse (Wien) 1892. 26. I.

Hirschfeld, Robert. Künstlerbriefe. Brahms und Joachim. **75**
= Pester Lloyd 1908. 15. XII.
Vf. schildert aus dem Briefwechsel Br.—Joachim die innige Freundschaft beider und das hingebungsvolle Wirken Joachims, mit welchem dieser die herrlichen Schöpfungen Br.' der Welt vermittelte.

Imbert, Hugues. Johannes Brahms.
= Revue bleue (Paris) 1903. 17. I.
Erzählung der kuriosen Geschichte, wie Brahms und Reményi zu Liszt auf die Altenburg in Weimar kamen.

Kelley, Gwendolin Dunlevy & George P. Upton. Edouard Reményi. Musician, litteratur and man. Chicago: Mc Clurg 1906. XI, 255 p. **76488**
Brahms: p. 11—15, 79—95.

Korngold, Julius. Brahms und Joachim.
= Neue Freie Presse (Wien) 1908. 11. XII.

Mason, William. Memoires of a musical life. New-York: Century co. 1901.
In diesen Erinnerungen wird erzählt, wie Br.', Liszt in Weimar vorgestellt wurde. Liszt spielte Br.' es-moll Scherzo op. 4 aus dem Manuscripte.

Moser, Andreas. Joseph Joachim. Ein Lebensbild. [1898.] 2. Aufl. Bd 1—2. Berlin: Deutsche Brahms-Gesellschaft 1908—1910. **80564**
Brahms: Bd I. p. 18, 98, 163—165 ff., 168—170 f., 171—176, 179—181, 184—187, 192—194, 206—209, 214—215, 217—218, 222—225; Bd II. p. 5—8, 17 ff., 21—42, 57—61, 74—81, 85—87, 136, 208—215, 220—222, 229—245, 250—254, 319—320, 350—352, 371—374, 376—379.

Moser, H. Joachim. Joseph Joachim.
= Neujahrsblätter der Musikgesellschaft (Zürich) 1908.
Auch über Joachims Beziehungen zu Brahms.

Reményi, Liszt and Brahms.
= New York Herald 1879. I. 18.
Ebben az interjuban, amelyet a New York Herald tudósítója Reményivel folytatott, elmondja Reményi Br.-szal való ismeretségét, hangversenykörutaikat s a Magyar táncok eredetét, amelyeket először tőle hallott Br., midőn szállodai szobájukban esténkint hegedülgetett Reményi. In diesem Interview erzählt Reményi seine Bekanntschaft mit Br., seine Konzertreisen mit ihm und die Entstehung der Ungarischen Tänze, deren Originale Reményi abendlich in ihrem Hotelzimmer Br. vorspielte.

Valentin, Erich. Die FAE-Sonate. Das Dokument einer Freundschaft. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1935. Jg 102. p. 1337—1340.
Über die heitere und tragische Vorgeschichte und Veranlassung der FAE-Sonate, welche »in Erwartung der Ankunft des verehrten und geliebten Freundes Joseph Joachim componierten Robert Schumann, Johannes Brahms, Albert Dietrich.«

—

Boetticher, Wolfgang. Robert Schumann. Einführung in Persönlichkeit und Werk. Beiträge zur Erkenntniskritik der Musikgeschichte und Studien am Ausdrucksproblem des neunzehnten Jahrhunderts. Berlin: Hahnefeld 1941. XV, 688 p. (Veröffentlichung der Deutschen Robert Schumann-Gesellschaft-Festschrift zur 130. Wiederkehr des Geburtstages von Robert Schumann.) **x 7863**
Brahms: p. 277 ff., 368 f.

Boetticher, Wolfgang. Robert Schumann in seinen Beziehungen zu Johannes Brahms. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1936. Jg 29. p. 548—54.
Bei den Beziehungen Schumanns zu Brahms handelt es sich nicht um eine jener zahlreichen Bekanntschaften, von denen uns die Tagebücher Schumanns Zeugnis ablegen. Vielmehr ist die Verknüpfung der beiden künstlerischen Lebenslinien Brahms—Schumann nur das plötzliche Sichtbarwerden eines langen und keineswegs regelmässig zu verfolgenden geistesgeschichtlichen Verlaufs in Schumanns spätem Schaffensabschnitt.

Dahms, Walter. Schumann. Berlin: Schuster & Loeffler 1916. VIII, 459 p. 96 t. **48484**
Brahms: p. 209—210, 222—225, 234—236.

Diesterweg, Adolf. Clara Schumann und Johannes Brahms als Opfer einer Hintertreppenphantasie.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1926. August.

fs. Schumann und Brahms.
= Hagener Zeitung 1905. 5. VIII.
Der Artikel rühmt Schumanns selbstlose Freundschaft und neidlose Anerkennung Brahms gegenüber.

Galiwitz, S. D. Clara Schumann und Brahms.
= Weser Zeitung (Bremen) 1919. 6. X.

Hanslick, Eduard. Aus Robert Schumanns letzte Tage.
= Neue Freie Presse 1896. 27. & 29. X.
Der Aufsatz enthält die Äusserungen Schumanns über Br. aus der Endenicher Zeit und einige Briefe an Br. — Der Artikel erschien auch in »Die moderne Oper« (Am Ende des Jahrhunderts) Bd VIII. p. 317—342. unter dem Titel: »Robert Schumann in Endenich«

Hernried, Robert. Schumann-Brahms Schändung.
= Das Orchester (Berlin) 1926. 15. Juni.
Kritik des Buches »Johannes Brahms der Vater von Felix Schumann.«

Höcker, Karla. Clara Schumann. Regensburg: Bosse 1938. 93 p. 8 t. (Von deutscher Musik, 22.)
Brahms: p. 52—69; 70—73; 77—80.

Kalbeck, Max. Schumann und Brahms. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1903. No. 5.

Kleefeld, Wilh. Clara Schumann. Bielefeld: Velhagen & Klasing 1910. 136 p. (Frauenleben, 14.)

[Konzert der Frau Clara Schumann im Leipziger Gewandhaus am 29. X. 1854.]
= Süddeutsche Musikzeitung (Mainz) 1854. Oktober.
Frau Clara Schumann spielte eine Sonate von Johann Brahms. Dieser Versuch, dem neuen Messias Jünger zu gewinnen, schlug fehl. Die mühsam zusammengetragenen Produkte desselben liessen kalt.

Litzmann, Barthold. Clara Schumann. Ein Künstlerleben. [1902—8.] 5—8. Aufl. Bd 1—3. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1923—25.

»Neujahrsbetrachtung.«
= Süddeutsche Musikzeitung (Mainz) 1854. Januar 9.
Dieser Artikel ist gegen Schumann und die Anpreisung einer neuen Grösse (Brahms), die von Schumann entdeckt worden ist, gerichtet.

Schmitz, Eugen. Clara Schumann und Johannes Brahms.
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1922. Heft 17.
Beschreibung der einzelnen Phasen der innigen Freundschaft zwischen Brahms und Clara Schumann.

Schoeppel, Grete. Schumann und Brahms.
= Gelbe Hefte (München) 1939. Jg 15. p. 605—07.

Schumann, Eugenie. Erinnerungen. Stuttg.: Engelhorn 1925. 336 p. (Musikalische Volksbücher.)

Schumann, Ferdinand. Erinnerungen an Brahms.
= Neues Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1915. p. 225—228, 233, 241.
Schumann Aufzeichnungen über Br., als dieser bei des Verfassers Grossmutter, Clara Schumann, in Frankfurt wohnte.

Schumann, Ferdinand. Joh. Brahms in Frankfurt. Erinnerungen von —. **92**
= Frankfurter Zeitung 1915. 22. VII.
Die Erinnerungen stammen aus den Jahren 1894, 1895, 1896. Ferd. Schumann ist ein Enkel von Clara Schumann. Br. wohnte, wenn er in Frankfurt weilte, bei Clara Schumann. Bei ihr lernte Ferd. Schumann Br. kennen und begann dort seine Aufzeichnungen über Br. zu machen.

Segnitz, E. Clara Schumann und Johannes Brahms.
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1922. p. 368—371.

Segnitz, E. C. Schumann und J. Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1912. Nr. 50—52.

Virneisel, Wilhelm. Johannes Brahms & Clara Schumann.
= Musica d'oggi (Milano) 1928. Nr. 12.

Wasieliewski, Wilhelm Joseph von. Robert Schumann. [1858.] 4. Aufl. Hrsg v. Waldemar v. Wasieliewski. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1906. XXVI, 532 p.

Wetzel, Justus Hermann. Clara Schumann und Johannes Brahms.
= Musikpädagogische Blätter (Berlin) 1927. No 6.

—

Brahmserinnerungen aus dem Tagebuch von Frau Wasserbaudirektor Lentz, geb. Meier.
= Jahrbuch der Gesellschaft der Hamburger Musikfreunde 1902.
Dieses Tagebuch gibt ein anziehendes Bild der heiteren Hamburger Frühling- und Sommertage, als Brahms Dirigent des Hamburger Damenchorvereins war. Die Notizen reichen bis zum 3. März 1861.

Meysenbug, Hermann Freiherr von. Aus Johannes Brahms' Jugendtagen.
= Neues Wiener Tageblatt. 1901. 9. & 11. Mai.
Erinnerungen aus der Zeit der Anstellung Brahms' am Detmolder Hofe.

Meysenbug, Karl von. Aus Johannes Brahms' Jugendtagen.
= Neues Wiener Tagblatt 1902. 3. und 4. April.
Aus der Zeit von Brahms' Aufenthalt in Detmold, 1857—1860.

Schramm, Willi. Johannes Brahms in Detmold. Leipzig: Kistner & Siegel 1933. VIII, 64 p.

Unger, William. Aus meinem Leben. Wien: Gesellschaft für vervielfältigende Kunst 1929. 206 p.
p. 96: Der berühmte Radierer berichtet in seinen Lebenserinnerungen über die Göttinger Tage die Brahms mit Joachim verlebte.

c) Bécs 1863–1897 — In Wien 1863–1897

A. F. S. Brahms und die Wiener. **92**
= Frankfurter Zeitung 1933. 7. V.
Wahrhaft grosse durchschlagende Erfolge hatte Brahms erst im letzten Drittel seines Lebens. Seine Anhänger in Wien bildeten zuerst einen gewählten, aber nicht allzu grossen Kreis, wie das ja bei einem Komponisten von symphonischen, kammermusikalischen und Chorwerken nicht anders sein kann. Populär wurden eigentlich manche seiner Lieder und die Ungarischen Tänze. Schliesslich war Brahms so eingewienert, als ob seine Wiege an der schönen blauen Donau gestanden hätte.

Ambros, A. W. Wiener Chronik: Brahms' Wiener Erfolge. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1876. Bd 7. p. 146.
Brahms ist in Wien »in die Mode gekommen«. Man kann kaum ein Concertprogramm in die Hand nehmen, ohne seinen Namen zu lesen.

Beliczay Gyula. Brahms első karmesteri szereplése a bécsi énekakadémián 1863. XI. 15-én. [Brahms' erste Dirigententätigkeit an der Wiener Singakademie am 15. XI. 1863.] **Bq 780/51**
= Zenészeti lapok (Pest) 1863. p. 109.
Br. karmesterré választása szerencsés gondolat volt, mert komoly művészeti irányát ismerve, ez új hatáskörében is meg fog felelni a várakozásnak. Első hangversenye igazolta ezt. Első műsorában szerepel Bach kantátéja (Ich hatte viel Bekümmernis), Beethoven Áldozati dala, német népdalok, amelyeket Br. összhangosított s Schumann: Requiem Mignonért.
Es war ein glücklicher Gedanke Br. zum Dirigenten der Wiener Singakademie zu wählen. Sein erstes Konzert rechtfertigte die Erwartungen. Auf seinem Programm waren Bachs Kantate (Ich hatte viel Bekümmernis), Beethovens Opferlied, Deutsche Volkslieder von Br. harmonisiert und Schumanns Requiem für Mignon gestanden.

Beliczay Gyula. Brahms hangversenye Bécsben 1862. XI. 27. és a bécsi zenebarátok egyletének hangversenye XII. 7.-én : Brahms D-dur szerenádja. [Konzert Brahms in Wien am 27. XI. und Konzert des Vereins der Musikkfreunde am 7. XII. 1862. Brahms: Serenade in D-dur.] **Bq 780/51**

= Zenészeti lapok (Pest) 1863. p. 133.

Br. hangversenyt adott, amelyen a Händel variációkat adta elő és az a-dur zongoranégyest, amelynek külső hatása ugyan nagyobb, mégsem mérkőzhetik a g-moll zongoranégyessel. A Br. által előadott Händel variációk nagy sikert arattak. Br. mint zongorista nem tartozik a nagy virtuózok közé, nála a virtuozitás nem cél, hanem eszköz. A legnagyobb nehézségeket legyőzi s előadása minden tekintetben művészi és finom ízlésű. — A zenebarátok egyesületének hangversenyén előadott d-dur szerenádból ítélve szép jövő vár Br.-ra, mint symphonikusra. A mű hat tételből áll. Egyes tételei rendkívül hatásosak. A hangszerelés gazdag és finom.

Br. arrangierte ein Konzert, in welchem er seine Händel-Variationen und das Klavierquartett in A-dur vortrug, dessen äussere Wirkung zwar grösser ist, das sich jedoch mit dem Klavierquartett in g-moll nicht messen kann. Grossen Beifall hatten die von Br. gespielten Händel-Variationen. Br. gehört als Klavierspieler nicht zu den grossen Virtuosen; bei ihm ist das Virtuosentum kein Zweck, sondern Mittel. Er bekämpft die grössten Schwierigkeiten und sein Vortrag ist in jeder hinsicht kunstvoll und von feinem Geschmack. — Im Konzert des Vereins der Musikfreunde wurde die Serenade in d-dur von Br. vorgetragen. Aus dem Werke urteilend wartet eine schöne Zukunft auf Br. als Symphoniker. Das Werk besteht aus sechs Sätzen und die einzelnen Sätze sind sehr wirkungsvoll. Die Instrumentation ist reich und fein gehalten.

Beliczay Gyula. Brahms hangversenye 1863. jan. 6-án Bécsben. [Konzert Brahms' in Wien am 6. I. 1863.] **Bq 780/51**

= Zenészeti lapok (Pest) 1863. p. 143.

Br. e hangversenyén szép dalszerzeményei közül négyet hallottunk, valamint az f-moll szonátát, amelynek nyilvános előadásával Br. inkább ártott, mint használt magának.

In diesem Konzert Br.' hörten wir vier seiner schönen Liederkompositionen, so auch seine F-moll Sonate, deren öffentlicher Vortrag aber mehr zu seinem Nachteil war.

Binder, Fritz. Es war einmal!

= Lied und Heimat (Sollingen) 1936. Jg XII. p. 47. Erinnerung an Brahms in Wien 1893.

Brahms als Hausgenosse.

= Neues Wiener Journal 1912. 2. II.

Brahms-Denkmal in Wien.

= Musikwoche (Leipzig) 1903. Nr. 28.

Brahms-Denkmal in Wien.

= Illustrierte Zeitung (Leipzig) 1908. 14. V.

Cloeter, Hermine. Johannes Brahms in Wien.

= Gut Ton. Zeitschrift für deutsche Volksmusik (Dresden) 1939. Jg 26.

Ehrmann, Alfred von. Brahms'sche Weihnachten. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1936. Jg XXIX. p. 161—164.

Über die Christabende Brahms' im Elternhause, bei Schumann in Düsseldorf, von 1862 an in Wien bei den Familien Faber und dr. Fellinger.

Erinnerungen an Johannes Brahms. Von einem alten Lübecker. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1930. p. 474—475.

Einzelnes aus Brahms' Wiener Leben.

Geschichte der k. k. Gesellschaft der Musikfreunde. Bd 1—2. Wien : Holzhausen 1911—1912.

Bd 1. 1812—1870. Von Richard v. Perger. 1911. IV, 348 p.

Bd 2. 1870—1912. Von Rob. Hirschfeld & Eusebius Mandyczewski. 1912. XVI, 265 p.

Über Brahms' Dirigententätigkeit in der Gesellschaft.

Grabdenkmal Brahms' an dem Wiener Centralfriedhof.

= Illustrierte Zeitung (Leipzig) 1903. Nr. 3124.

Graener, Paul. Besuch bei Brahms.

= Magdeburger Bühnenblätter. Spielzeit 1936/37. p. 50—52. & Staatsoper Berlin. Programheft von 15. IX. 1936. p. 6—8.

Gutmann, Albert. Aus dem Wiener Musikleben. Künstlererinnerungen 1873—1908. Bd 1. Wien : Gutmann 1914. 152 p.

Hanslick, Eduard. Aus meinem Leben. Bd 1—2. Berlin : Allg. Verein für deutsche Litteratur 1894. **61441**

Brahms : Bd II. p. 14—20.

Hanslick, Eduard. [Brahms' erstes selbständiges Auftreten in Wien 29. Nov. 1862.]

= Presse (Wien) 1862. 3. XII.

Das Konzert war im Musikvereinsaal unter Mitwirkung des Hellmesbergerschen Quartetts abgehalten. Auf dem Programm standen das A-dur Quartett, die Händel-Variationen, Bachs Orgel-Tokkata in F und die C-dur Phantasie op. 17 von Schumann. Franciska Passy-Cornet und Emil Förchtgott sangen Br. Lieder. — Über diese Werke Br. schreibt Hanslick, dass sich Br. zwar von der wilden Genialität seiner Jugendwerke zu reiferen Schöpfungen emporgearbeitet hat jedoch sei es derzeit noch ein bedenkliches Unternehmen über Br.' Talent und Wirksamkeit ein endgültiges Urteil auszusprechen.

Hanslick, Eduard. [Brahms' zweites selbständiges Konzert in Wien am 6. Januar 1863.]

= Presse (Wien) 1863. 8. I.

Br. spielte in diesem Konzerte seine Sonate F-moll op. 5. Frau Marie Wilt sang die Br. Lieder »Treue Liebe«, »Parole«, »Liebestreue«, »Juchhe«. — Hanslick schreibt über die Sonate, dass sie zum Besten gehört, was in der neueren Klaviermusik existiert.

Hanslick, Eduard. Konzert der Wiener Singakademie unter Leitung des Chormeisters, Herrn Johannes Brahms am 15. November 1863.

= Presse (Wien) 1863. XI, 17.

Das Niveau der Singakademie war in den letzten Jahren unleugbar gesunken. Der Hauptgrund dieses Sinkens war die ungenügende Leitung. Indem die Gesellschaft Brahms an das verwaiste Pult berief, hatte sie den denkbar heilsamsten Entschluss gefasst.

Helm, Theodor. Brahms als Dirigent.

= Österreichische Theater- und Musikzeitung (Wien) 1898. 15. I.

Helm, Theodor. Fünfzig Jahre Wiener Musikleben 1866—1916. Erinnerungen eines Musikkritikers. **2906**

= Der Merker (Wien) 1915—1920.
Brahms: 1915. p. 501, 602, 639, 641, 718.
1916. p. 194—196, 310, 344—345, 440, 504, 648, 728, 768.
1917. p. 38, 118, 194, 497—498.
1918. p. 220, 442, 627—629.
1919. p. 59, 136, 449.

Herbeck, Ludwig. Johann Herbeck. Ein Lebensbild von seinem Sohne. Wien: Gutmann 1885. 591 p.

Über Brahms' und Herbecks im Laufe der Jahre erkaltete Freundschaft.

Heuberger, Richard. Aus der ersten Zeit meiner Bekanntschaft mit Brahms. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1902/3. Bd V. p. 323—329.
Erinnerungen aus der Zeit 1867—1880.

Heuberger, Richard. Brahms als Vereinsmitglied. **2906**

= Der Merker (Wien) 3. Jg. Heft 2.
Über die Mitgliedschaft Brahms' im Wiener Tonkünstlerverein, dessen Ehrenpräsident Brahms seit 14. XII. 1886 war.

[Heuberger, Richard.] Johannes Brahms und sein Denkmal.

= Wiener Tagblatt 1898. 2. IV.

[Hevesi, Ludwig.] Wiener Brief: Brahmsiana. Von: L. H-i. **75**

= Pester Lloyd 1886. 14. II.
Kleinigkeiten aus Br.' Leben, anlässlich der Erstaufführung der vierten Symphonie bei den Wiener Philharmonikern; über das Ignorieren Br.' Werke Anton Rubinsteins in seinen Konzerten. Eine Br.—Ehrung Lewys im Münchener Opernhause.

[Hevesi, Ludwig.] Wiener Brief: Liszt und Brahms. — Bülowiana. Von L. H-i. **75**

= Pester Lloyd 1882. 25. II.
Über die Versöhnung zwischen Br. und Liszt. — Bülows Br.—Abende in Wien.

Hirschfeld, G. Zu Tisch mit Brahms.

= Vossische Zeitung (Berlin) 1927. 24. VI.

Hirschfeld, Robert. Ein Festtag in Wien.

= Berliner Tageblatt 1908. Mai.

Kalbeck, Max. Brahms-Häuser.

= Neues Wiener Tagblatt 1905. 7. V.

Kalbeck, Max. Brahmshäuser.

= Rheinische Musik- und Theaterzeitung (Köln) 1905. 6. Jg. No. 11.

Kalbeck, Max. Brahms in Wien.

= Neues Wiener Tagblatt 1907. 21. XI.

Kalbeck, Max. Brahms und Wien.

= Neues Wiener Tagblatt 1908. 7. & 8. V.

Kalbeck, Max. Erinnerungen an Johannes Strauss und Johannes Brahms.

= Velhagen und Klasings Monatshefte (Langensalza) 1907. September.

Kalbeck, Max. Jamben: Gesprochen vom k. k. Hofburg-Schauspieler Georg Reimers zur Feier der Enthüllung des Grab-Denkmals von Johannes Brahms am 2. Mai 1903 zu Wien.

= Rheinische Musik- und Theaterzeitung (Köln) 1903. No. 20.

Karpath, Ludwig. Die Enthüllung des Brahms-Denkmals in Wien.

= Signale für die Musikalische Welt (Berlin) 1908. No. 20.

Kähler, Otto. Altes und neues von Brahms.

= Hamburger Nachrichten 1902. 9. Juli.
Besprechung Brahms' Verhältnis zur Vaterstadt Hamburg, sein Leben in Wien, seine Bekanntschaften, Reisen und seine Persönlichkeit.

Keller, Otto. Brahms' erstes Auftreten in Wien.

= Die Zeit (Wien) 1902. 14. XI.

Keller, Otto. Die Brahms-Ausstellung in Wien.

= Augsburger Postzeitung 1908. 23., 27. Mai.
U. a. Auszüge unbekannter Briefen Brahms'.

Keller, Otto. Die Enthüllung des Brahms-Denkmales in Wien und die Brahmsausstellung.

= Neue Musikalische Rundschau (München) 1908. No. 1.

Kobald, Karl. Brahms und Wien. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1933. Jg 25. p. 567—571.
Brahms dauernder Aufenthalt in Wien (seit 1862) war mehr als ein Zufall des Schicksals. Es war die Verwirklichung eines im Inneren schlummernden, mit den Jahren immer mächtiger vordringenden Strebens des Künstlers, aus der Enge der Heimat in den damaligen Mittelpunkt des musikalischen Lebens zu gelangen.

Komorn, Maria. Brahms und Furtwängler als Chordirigenten an gleicher Stelle. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. Jg 100. p. 441—443.
Über die Tätigkeit beider Musiker als Dirigente der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien.

Komorn, Maria. Johannes Brahms als Chordirigent in Wien und seine Nachfolger bis zum Schubert-Jahr 1928. Wien: Universal-Edition 1928. 143 p.

Korngold, Julius. Ein Brahms-Haus in Wien.

= Neue Freie Presse (Wien) 1904. 6. V.

Korngold, Julius. Ein Brahmshaus in Wien.

= Neue Freie Presse (Wien) 1905. No. 14619.
Anlässlich der Demolierung des Wohnhauses Brahms'.

Korngold, Julius. Der Wiener Brahms. (Glossen zum Wiener Brahms-Denkmal.)

= Programmbuch des ersten Deutschen Brahms-Festes in München. 1909.

Korngold, Julius. Zur Enthüllung des Brahms-Monuments.

= Neue Freie Presse (Wien) 1908. 6. V.
Verfasser ist der Ansicht, dass Brahms in Wien den niederdeutschen Charakter seiner Kunst nicht verloren hat.

Kralik, Heinrich von. Die Wiener Philharmoniker. Monographie eines Orchesters. Wien: Frick 1938. 114 p. 86 t. **x 6984**
P. 46—54: Brahms und Bruckner.

Lederer, Viktor. Das Brahms-Denkmal in Wien.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1908. 29. Jg. No. 16.

Leinburg, Mathilde. Brahms als möblierter Zimmerherr.
= Der Tag (Berlin) 1922. 23. III.
Auch in: Hamburger Nachrichten 1922. 3. IV.

Marsop, Paul. Von Brahms, Bülow, dem Konzertvereinsgebäude und der Zukunft Wiens. **2906**
= Der Merker (Wien) 1915. p. 138—142.
Über die Brahms-Aufführungen Hans v. Bülows.

Müller, Erich H. Der erste Brahms-Abend in Wien.
= Simrock-Jahrbuch (Leipzig) 1934. Jg. III. p. 87—89.

Münz, Siegmund. Wiener Brahms-Erinnerungen.
= Hamburger Fremdenblatt 1922. 3. IV.

P. V. S. Der Igel.
= Abendpost (Wien) 1905. 11. IV.
Über Brahms' Stammgasthaus.

Schönthan, Paul v. Alte Wiener Wirtshäuser: Der rote Igel.
= Abendpost (Wien) 1905. Juni.
Über Brahms' Stammgasthaus.

Seligmann, A. F. Brahms-Erinnerungen eines Wiener Musikfreundes.
= Neue Freie Presse (Wien) 1908. 3. V.

Seligmann, A. F. In der Brahms-Wohnung.
= Neue Freie Presse (Wien) 1902. 6. III.

Specht, Richard. Zur Enthüllung des Wiener Brahmsdenkmals. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1907/8. Bd 27. p. 353—356.
Ausführliche Kritik des von Prof. Rudolf Weyr geschaffenen Denkmals.

Wien. Gesellschaft der Musikfreunde. Geschichte des Singvereins. Festschrift von August Böhm. Wien: Holzhausen 1908. XII, 183+92 p. 7 t. **100228**
Brahms: p. 163—167.

Wiener Kunstwanderungen. (In der Wohnung von Brahms.)
= Neues Wiener Tagblatt 1902. 10. III.

Wittmann, Karl Frdr. Stammtischabende. Erinnerung an Brahms.
= Neue Freie Presse (Wien) 1908. 10. V.
In amüsanter Weise erzählte Brahms-Erinnerungen.

Zellner, Leopold Alexander. Zweites Konzert der Wiener Singakademie unter Leitung Brahms' am 6. Januar 1864.
= Zellners Blätter für Theater, Musik (Wien) 1864 Januar.
Zellner nennt Br. einen Pedanten, der den Geist der Musik verkennt. Verfasser hofft, dass Br. seine Bemerkungen über das Konzert als freundschaftliche Winke im Interesse eines jungen Dirigenten erkennen wird. — Von diesem missglückten Konzert schreiben in demselben Tone die Kritiker Ludwig Speidel (Fremdenblatt) und Rudolf Hirsch (Wiener Zeitung).

d) Brahms úton. Ausztriai és svájci fürdőhelyek: Pörtschach, Ischl, Mürzzuschlag, Gmunden; Thun. Basel. Németország. Olaszország

Brahms auf Reisen. Österreichische und schweizer Badeorte: Pörtschach, Ischl, Mürzzuschlag, Gmunden; Thun. Basel. Deutschland. Italien

Berlepsch, H. A. Basel und seine Umgebung. Basel: Schweighauer 1867. 171 p.

Birt, Th. Noordwyk und Brahms.
= Frankfurter Zeitung 1909. 8. IX.
Über den Aufenthalt Brahms' im Nordseebad Noordwyk, wo sich Brahms auf das Münchener Brahms-Fest vorbereitet hat.

Brahms in München.
= Münchner Neueste Nachrichten 1922. 1., 2., 3. IV.

Eberts, K. Brahms und Ziegelhausen.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1915. p. 30.
Über den Aufenthalt Br.' in Ziegelhausen bei Heidelberg.

Enderwitz, F. M. C. Brahms' Beziehungen zu Breslau.
= Schlesische Zeitung (Breslau) 1919. 21—22. XII.

Franchi Verney della Valetta, Ippolyte. L'académie de France à Rome. 1666—1903. Paris: Fischbacher 1903.
Brahms római tartózkodásairól.
Über Brahms' römische Aufenthalte.

H. P. Bei Johannes Brahms auf dem Lande. Im Gmundener Gartenhäuschen der Familie Miller-Aichholz. **77**
= Neue Freie Presse (Wien) 1933. 7. V.
Im Gmundner Miller-Aichholz Häuschen, in welchem Brahms öfters bei der Familie Viktor Miller v. Aichholz wohnte, ist heute das Brahms-Museum untergebracht.

[Holstein, Hedwig.] Eine Glückliche. Hedwig v. Holstein in ihren Briefen und Tagebuchblättern [1901.] 3. Aufl. Leipzig: Hessel 1907. 481 p. 6 t.
Enthält einiges aus Brahms' Aufenthalt in Leipzig.

Kalbeck, Max. Brahms in München.
= Programmbuch des ersten Deutschen Brahms-Festes in München 1909.

Kalbeck, Max. Brahms in Wiesbaden.
= Neues Wiener Tagblatt 1912. 5. und 7. VI.
Über Brahms' Aufenthalt in Wiesbaden. Hier gedieh die weltfreudige F-dur Symphonie zur Vollendung.

Kalbeck, Max. Brahms in Wiesbaden. (Mit ungedruckten Briefen.)
= Programmbuch des zweiten Deutschen Brahmsfestes in Wiesbaden 1912. Juni. (Dtsche Brahmsgesellschaft.)

Karell, Viktor. Johannes Brahms als Karlsbader Kurgast.
= Sudetendeutsche Monatshefte (Teplitz-Schönau) 1937. p. 197—202.

Karpath, Ludwig. Johannes Brahms in Karlsbad.
= Neues Wiener Tagblatt 1897. 17. VIII.
Über Br.' Aufenthalt in Karlsbad, über seine unheilbare Leberkrankheit und seine vorgeschriebene Karlsbader Kur.

Karpath, Ludwig. Vom kranken Brahms. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1903. Bd VII. p. 225—226.
Vf. beschreibt einen Besuch beim kranken Brahms in Ischl, dann seinen Tod in Wien.

Kaufmann, M. Ernstes und Heiteres aus Johannes Brahms' Kuraufenthalt in Karlsbad.
= Neue Zeitschrift für Musik (Stuttgart) 1912. p. 236.

Koch, Adolf. Johannes Brahms in Ziegelhausen.
= Frankfurter Zeitung 1902. Nr. 104.
Der Aufsatz behandelt Brahms' Aufenthalt in Ziegelhausen bei Heidelberg 1875.

Leinburg, Mathilde. Johannes Brahms in Tutzing. Ein Beitrag zur Brahmsbiographie. **x 6112**
= Neue Musik-Zeitung (Stuttgart) 1907. No. 13.
Über den Aufenthalt Br.' in Tutzing im Jahre 1873 von Ende März bis Oktober. Hier komponierte er die Variationen über ein Thema von Haydn. (Erschien auch: Münchner Illustrierte Zeitung 1909. No. 36.)

Leinburg, Mathilde. Johannes Brahms in Baden-Baden.
= Neue Musik-Zeitung (Stuttgart) 1905. No. 14. — Auch Atlant. Tageblatt 1911. Mai.
Br. wohnte seit 1865 jährlich im Sommer in Baden-Baden bei der Advokatenwitwe Frau Dr. Becker, Lichtenthal Nr. 136.

Lindau, Paul. Johannes Brahms und Hans v. Bülow. Berliner Brief.
= Kölnische Zeitung 1882. 21. I.
Über das in der Berliner Singakademie stattgefundene Konzert der Meininger Hofkapelle unter Mitwirkung Br.' und Bülows.

Manz, G. Brahms und Berlin.
= Velhagen und Klasings Monatshefte (Langensalza) 1922. p. 146—152.

Melsbach, Heinrich. Krefelder Brahms Erinnerungen.
= Heimat (Krefeld) 1928. p. 126—130.

Müller-Reuter, Theodor. Fünfzig Jahre Musikleben in Krefeld. Ein Beitrag zur Musikgeschichte des Niederrheins. 1902.
Vf. behandelt auch Brahms' mehrmalige Aufenthalte und den Freundeskreis in Krefeld.

Münz, Sigmund. Römische Reminiszenzen und Profile. Berlin: Allg. Verein f. deutsche Litteratur 1900. 346 p.
Über Brahms' römische Aufenthalte.

Noack, Friedrich. Das Deutschtum in Rom seit dem Ausgang des Mittelalters. Bd 1—2. Stuttgart: Deutsche Verlagsanstalt 1927.
Brahms: Bd I. p. 702, II. p. 100. **86449**

Pohl, Luise. Brahms-Erinnerungen.
= Frankfurter Zeitung 1907. 14. IV. & Allgemeine Musikzeitung (Berlin) Jg. 34. No. 19.
Verfasserin erzählt von einer Abendgesellschaft in ihrem Hause in Baden-Baden, bei welcher Bülow-Sarasate-Krasselt-Cossmann Br.' Klavierquartett op. 60 c-moll spielten.

Pohl, Louise. Eine Brahms-Joachim-Hausmann Erinnerung.
= Allgemeine Musik-Zeitung (Berlin) 1909. 36. Jg. No. 13.
Über Erlebnisse in Baden-Baden am Anfang der siebziger Jahre.

Prochaska, Heinrich. Geschichte des Badeortes Ischl. Linz 1924.
Im Kapitel: Chronik von Ischl über Brahms' Sommeraufenthalte in den Jahren 1882—1896.

R. Brahms' Heim in Gmunden.
= Neue Freie Presse (Wien) 1900. 28. IX.

Refardt, Edgar. Brahms in der Schweiz. Zürich: Hug 1933. p. 341—350. (Aus »Schweizerische Musikzeitung u. Sängerblatt«, Jg. 73. No. 9.)

Riezler, W. München und Brahms.
= Frankfurter Zeitung 1909. 28. IX.

Rössler, Oskar. Johannes Brahms in Baden-Baden.
= Frankfurter Zeitung 1910. 25. IV.

Schütz, Max. Regentage in Ischl. (Mit Musikbegleitung.) **75**
= Pester Lloyd 1880. 19. & 20. X.
Über einen Besuch, den Verfasser bei Br. während seiner Ischler Sommerfrische abgestattet hat.

Sp. Thuner Erinnerungen an Brahms. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1926. p. 99—100.
Einige Erinnerungen des Musikers Künzelmann, der im Thuner Kurorchester spielte, als Br. sich in Thun in der Sommerfrische aufenthielt.

Spitzer, Daniel. Reisebriefe eines Wiener Spaziergängers.
= Neue freie Presse (Wien) 1889. 18. VIII.
In humoristischem Ton gestimmter Bericht über einen Ischler Br.—Sommertag.

Widmann, J. V. Erinnerungen an Brahms: Brahms in Italien. **4647/92**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1897. Juli. p. 89—106.

Vf. behandelt die Italien-Reisen Br.' i. d. Jahren 1889, 1890, 1893.

[Widmann, J. V.] Erste Begegnungen [mit Brahms]. Eine Oper? Sommer in Thun. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1897. Okt. p. 120—141; Nov. p. 211—14.

Widmann, Josef Viktor. Sizilien und andere Gegenden Italiens. Reisen mit Johannes Brahms. [1898.] 3. Aufl. Frauenfeld: Huber 1912. VIII, 299 p.

Wiens, E. Johannes Brahms und die Rheinlande.

= Kölnische Zeitung 1909. 25. IV.

Wintzer, Richard. Eine Generalprobe unter Brahms. Zum letzten Konzert des Meisters in Berlin.

= Hamburger Nachrichten 1932. 5. I.
In der Berliner Singakademie 10. I. 1896.

Wintzer, Richard. Eine Generalprobe unter Brahms. Das letzte Konzert des Meisters in Berlin.

= Die Musik-Woche (Berlin) 1936. Jg. IV. Nr. 31. p. 17—18.

Z.—F., Frau L. Erinnerungen an Johannes Brahms' Schweizer Besuche.

= Neue Zürcher Zeitung 1912.

e) Magyar kapcsolatok — Ungarische Verbindungen

(á. k.) [Ábrányi Kornél.] Brahms J. és a húsvéti hangversenyek. [J. Brahms und die Oster-Konzerte in Pest 1867. IV. 22.] **Bq 780/51**

= Zenészeti lapok (Pest) 1867. p. 465—469.

Röviden leírja Br. eddigi pályafutását. Azután jellemzi Br.-ot, mint zongoraművészt és zeneszerzőt. Mint zongoraművész a technika oly fokán áll, amely nehézséget nem ismer. Nála a zongora valóságos zenekarrá válik, minden szólamot tisztán meg lehet különböztetni. Játékából a biztos öntudatra jutott egészséges szellem szólal meg. A szó legnemesebb értelmében művész, aki érzi hivatását s önbecsülését. — Mint zeneszerző hasonló Schumann irányának követője, továbbfejlesztője, de amellett van egyéni stílusa is. Műveiben sehol sincs közönséges frázis vagy elkoptatott futam. Műveiben egységes eszmét találunk s amellett legváltozatosabb a kidolgozásban. Ezt láthatjuk előadott saját műveiben, mint a Változatok egy saját téma felett, a Paganini változatokban és a Scherzoban. A közönség tapsaira előadta a Luiza csárdás felett rögtönzött művét.

Verfasser schildert die bisherige Laufbahn Br.' Dann charakterisiert er Br. als Klaviervirtuosen und Komponisten. Br.' Klaviertechnik kennt keine Schwierigkeiten. Bei ihm wird das Klavier zu einem Orchester, jedoch ist eine jede Stimme zu unterscheiden. Aus seinem Spiel klingt der gesunde Geist eines sicheren Selbstbewusstseins. Er ist ein wahrer Künstler im edelsten Sinne des Wortes, der seinen Beruf und seine Selbstachtung fühlt. — Als Komponist ist er das Gleiche. Er ist ein Anhänger der Schumannschen Richtung, die er aber weiter entwickelt, dabei hat er seinen eigenen Stil. In seinen Werken findet sich nirgend eine gewöhnliche Phrase oder ein abgenützter Lauf. In seinen Werken finden wir einheitliche Ideen und dabei ist er mannigfaltig in der Bearbeitung. Das sehen wir an seinen vorgetragenen Werken, in den Paganini-Variationen und im Scherzo. Um den Applaus zu bedanken spielte er eine Improvisation über den Luisen-Csárdás.

(á) [Ábrányi Kornél.] Joachim József és Brahms János. [Josef Joachim und Johannes Brahms.] **Bq 780/51**

= Zenészeti lapok (Pest) 1867. p. 169—171.

Br. és Joachim együttes hangversenyt adtak Pesten 1867. dec. 7-én és 10-én. Br.-nak nehéz helyzete volt Joachim mellett, mert Joachim varázshegedűjével a legtökéletesebb zongoristának is nehéz versenyre kelni. Mindamellett kevés művész ért úgy a klasszikus muzsikához, mint Br.

Br. und Joachim gaben gemeinsam zwei Konzerte in Pest am 7. und 10. XII. 1867. Br. war neben Joachim in einer schweren Lage, denn es ist auch für den grössten Klaviervirtuosen eine schwierige Aufgabe mit der Zaubergeige Joachims zu wetteifern. Es verstehen jedoch wenige Künstler so die klassische Musik, wie Br.

Áldor Imre. Brahms pesti hangversenyei. [Brahms' Pester Konzerte.] 1867. IV. 22. & 26. **Bq 051/61**

= Magyarország és a nagyvilág (Budapest) 1867. IV. 27.

Beszámoló Brahms hangversenyeiről. Cikkírót nem ragadtatta el Brahms játéka. Hiányzik belőle a melegség és szenvedély. Technikája azonban bámulatos.

Referat über die Konzerte Brahms'. Verfasser ist nicht besonders entzückt von Brahms' Vortrag, der jeder Wärme und Leidenschaft entbehrt. Seine Technik ist aber fabelhaft.

(—) Brahms és Stockhausen együttes hangversenye a pesti Vigadó kistermében 1869. III. 9-én. [Konzert Brahms' und Stockhausens am 9. III. 1869.]

= Zenészeti lapok (Pest) 1869. p. 388.

Brahmsot már ismeri a pesti közönség. Mint zeneköltő geniális, mint zongoraművész csodálatraméltó. Br. zongorajátéka maga az őserő. Előadásának fénypontja Bach a-moll fugája és Schumann tanulmányai voltak. Stockhausen Schubert, Rubinstein és Br. dalait énekelte.

Das Pester Publikum ist mit Brahms schon bekannt. Als Komponist ist er genial, als Klavierkünstler bewunderungsvoll. Das Klavierspiel Br'. ist selber die Urkraft. Seine Glanznummern waren die Fuga in A-moll von Bach und die Schumann-Etuden. Stockhausen sang Lieder von Schubert, Rubinstein und Br.

Balassa, Ottilie. Die Brahmsfreundin Ottilie Ebner und ihr Kreis. Wien: Bondy 1933. 151 p. 8 t. **83331**

Bazaroff. Brahms. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1879. XII. 10.
Brahms két hangversenyen vett részt pesti tartózkodása alatt. Kamarazeneestélyén (XII. 9.) eljátszotta c-moll zongoranégyesét, a filharmonikus hangversenyen (XII. 10.) pedig eljátszotta d-moll zongoraversenyét és vezényelte a D-dur szimfóniát. A cikk hosszabban ismerteti Brahms pályafutását és az előadott műveket.
Während seines Pester Aufenthaltes wirkte Brahms in zwei Konzerten mit. Er spielte in einem Kammermusikabend (9. XII.) sein Klavierquartett in C-Moll, im Philharmonischen Konzert (10. XII.) trug er sein Klavierkonzert in D-Moll vor und dirigierte die Symphonie in D-Dur. Der Artikel bespricht die Laufbahn Brahms' und die vorgetragenen Werke ausführlich.

Brahms J. búcsúhangversenye a pesti Vigadóban 1867. IV. 26-án. [Brahms Abschiedskonzert im Pester Redoutensaale am 24. IV. 1867.] **Bq 780/51**

= Zenészeti lapok (Pest) 1867. p. 494.
A hangversenyen nagyszámú hallgatóság vett részt. Az eredeti műsor azonban változást szenvedett, amennyiben Br. a hirdetett g-moll zongoranégyese helyett Beethoven Kreutzer szonátáját adta elő Grün Jakabbal. Mindketten méltó interpretálói voltak a remekműnek. Br. még eljátszotta Händel-variációit. Br. zongoratechnikája nagy bámulatot keltett s általános tetszésben részesült.
Im Konzert Br.' war ein grosses Publikum anwesend. Das ursprüngliche Programm litt eine Veränderung, indem statt Br.' Klavierquartett in G-moll Beethovens Kreutzer Sonate gespielt wurde und zwar von Br. und von J. Grün. Beide waren würdige Interpreten des Meisterwerkes. Br. spielte noch seine Händel-Variationen. Die Klaviertechnik Br.' erregte grosse Bewunderung und erntete allgemeinen Beifall.

Brahms és Stockhausen 2. hangversenye. [Das 2. Konzert Brahms' und Stockhausens in Pest.] 1867. III. 15. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1869. III. 17.
E hangversenyre még nagyobb és fényesebb közönség gyűlt egybe, mint az elsőre, bár műsora nem volt annyira érdekes. Brahms Clementi szonátát, Schumann Davidsbündlertänze-jeit, Beethoven Andanteját, Rameau Gigue és rondóját, saját variációit, egy keringőt és egy magyar ábrándot játszott.
Zu diesem Konzert versammelte sich ein noch zahlreicheres und glänzenderes Publikum, als zum ersten, obwohl das Programm weniger interessant war. Brahms spielte eine Sonate von Clementi, Schumans Davidsbündlertänze, Beethovens Andante, Gigue und Rondo von Rameau, eigene Variationen, einen Walzer und eine ungarische Phantasie.

Brahms pesti búcsúhangversenye. [Brahms Pester Abschiedskonzert.] 1867. IV. 26. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1867. IV. 28.
Brahms 2. pesti hangversenyének fénypontja Beethoven Kreutzer szonátája volt, amelyet Grün Jakabbal adott elő. Játszotta még Schubert Indulóját, két Schumann művet és saját Händel-variációit.
Der Glanzpunkt des 2. Pester Konzertes Brahms' war die Kreutzer-Sonate von Beethoven, die er mit Jakob Grün vorgetragen hat. Brahms spielte noch einen Marsch von Schubert, zwei Schumann Kompositionen und seine Händel-Variationen.

Brahms és Joachim 2. hangversenye. [Brahms' und Joachims 2. Konzert in Pest.] 1867. XII. 10. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1867. XII. 12.
E hangversenyen a lelkesedés még nagyobb volt, mint az elsőn. Joachim és Brahms együtt Beethoven G-dur szonátáját, Bach Suitéjét, Schubert Rondóját, Spohr Andante és Scherzóját, Schumann Esti dalát, Tartini Ördögtrilla szonátáját játszották; majd Brahms Scarlati Capriccióját, saját Scherzóját és Schumann Kreisleriánájából részleteket adott elő.
In diesem Konzert war die Begeisterung noch grösser, als im ersten. Joachim und Brahms spielten zusammen die G-Dur Sonate von Beethoven, eine Suite von Bach, Schuberts Rondo, Spohrs Andante und Scherzo, Schumanns Abendlied, die Teufelstrilla-Sonate von Tartini; Brahms trug noch Scarlattis Capriccio, sein eigenes Scherzo und Teile aus Schumanns Kreisleriana vor.

Brahms és Stockhausen hangversenye 1869. III. 11.-én a Vigadó kistermében. [Konzert unter Mitwirkung von Brahms und Stockhausen am 11. III. 1869 im kleinen Redoutensaal.] **128**

= Pesti Napló 1869. III. 10.
A műsoron szerepel Br.-tól: Andante és Scherzo az f-moll szonátából, op. 5. és »Von ewiger Liebe« op. 43. Nr. 1. c. dal.
Am Programm von Br.: Andante und Scherzo aus der Sonate F-moll (op. 5.) und das Lied »Von ewiger Liebe« op. 43. Nr. 1.

Brahms és Stockhausen búcsúhangversenye. 1869. III. 19-én a Vigadó kistermében. [Abschiedskonzert Brahms' und Stockhausens am 19. III. 1869 im kleinen Redoutensaale.] **128**

= Pesti Napló 1869. III. 18.
A műsoron szerepel Brahmstól: »Ein Sonette« (op. 14. No. 4.) c. dal.
Am Programm von Brahms: »Ein Sonett« op. 14. No. 4. Lied.

Brahms és Stockhausen második hangversenye a pesti Vigadóban 1869. III. 11-én. [Zweites Konzert Brahms' und Stockhausens in der Pester Redoute am 11. III. 1869.]

= Zenészeti lapok (Pest) 1869. p. 403.
Br. második hangversenyén is remekelt óriáserejű játékával. Schumann Davidsbündler táncait elragadóan értelmezte. Előadta saját keringőit is. Ezek telve vannak költőiséggel és eredetiséggel. Ráadásul néhány magyar dalátiratát is előadta.
In seinem zweiten Konzert brillierte Br. wieder mit seinem grossartigen Klavierspiel. Er interpretierte Schumanns Davidsbündlertänze hinreissend, spielte seine eigenen Walzer voll mit Poesie und Originalität. Als Zugabe trug er einige seiner Ungarischen Tänze vor.

Brahms és Joachim temesvári hangversenye [Brahms' und Joachims Konzert in Temesvár.] 1879. IX .15. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1879. IX. 19.
A két művész hangversenye a Redoutban izgalomba és elragadtatásba hozta a közönséget.
Das Konzert in der Redoute der beiden Künstler brachte das Publikum in grosse Aufregung und Entzückung.

Brahms és Joachim hangversenye Temesvárott 1879. IX. 15. [Das Konzert Brahms' und Joachims in Temesvár.]

= Temesi Lapok (Temesvár) 1879. IX. 19.
A műsor főpontja Brahms Hegedűversenye volt. Brahms a jelenkor legtehetségesebb zeneszerzője, amit az előadott hegedűverseny is igazol.
Die Glanznummer des Programmes war Brahms' Violinkonzert. Brahms ist der talentvollste Komponist der Gegenwart, was auch das vorgetragene Violinkonzert beweist.

Brahms és Joachim Temesvárott. [Joachim und Brahms in Temesvár.] **128**

= Pesti Napló 1879. IX. 18.

A Joachim—Brahms hangverseny (IX. 15.) óriási mozgalmat idézett elő a városban. Valóságos népvándorlás volt az utcákon. A Vigadó nagytermét zsúfolásig megtöltötte a közönség. A két művész játéka sokáig emlékezetes marad.

Das Konzert Joachim—Brahms (15. IX.) verursachte eine grosse Bewegung in der Stadt. Eine grosse Menschenmenge durchwogte die Strassen. Den Saal der Redoute füllte gänzlich das Publikum. Das Spiel beider Künstler bleibt lange in Erinnerung.

Brahms' und Joachims Konzert in Kronstadt 19. IX. 1879.

= Kronstädter Zeitung (Brassó) 1879. IX. 21.

Der Kronstädter Gesang- und Musikverein bereitete einen feierlichen Empfang beider Künstler. Brahms trug aus eigenen Werken zwei Capricen vor und auch Glucks Gavotte in eigener Bearbeitung.

Brahms és Joachim 1879 IX. 19-én Brassóban, 21-én Szebenben, 23-án Kolozsvárott hangversenyezett. [Brahms und Joachim konzertierten am 19. IX. 1879 in Kronstadt, am 21. IX. in Hermannstadt, am 23. IX. in Klausenburg.] **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1879. IX. 20.

Brahms és Joachim kolozsvári hangversenyének előzetes jelentése. [Voranzeige des Klausenburger Konzertes Brahms' und Joachims.]

= Kelet (Kolozsvár) 1879. IX. 12.

A cikk e hangversenyben Lisztéhez hasonló műélvezetet jósol. Brahms nagy mint zongoraművész, de nagyobb mint zeneszerző.

Vf. prophezeit in diesem Konzerte einen Lisztartigen Kunstgenuss. Brahms ist ein grosser Klaviervirtuose; als Komponist ist er jedoch noch grösser.

Brahms és Joachim kolozsvári hangversenye 1879. IX. 23-án. [Brahms' und Joachims Konzert in Klausenburg.]

= Kelet (Kolozsvár) 1879. IX. 25.

A városi Vigadóban zajlott le a hangverseny, amelyre vidékről is sokan jöttek be Kolozsvárra. Elragadtatással hallgatták a két művészt, akik brassói és nagyszebeni hangversenyük műsorát játszották: Spohr 8. hegedűversenyét, Brahms: 2. capriccio, Beethoven: Kreutzer-szonáta, Bach: Preludium, Menuette és Gavotte, Schumann—Paganini: Etude, Gluck: Gavotte, Schubert: Scherzo és Joachim: Románc a Magyar versenyműből.

Das Konzert, zu welchem auch viele vom Lande nach Klausenburg pilgerten, wurde in der Redoute abgehalten. Entzückt hörte man beiden Künstler zu, die das Programm ihrer Kronstädter und Hermannstädter Konzerte spielten: 8. Violinkonzert von Spohr; 2 Capriccios von Brahms; Beethovens Kreutzer-Sonate; Preludium, Menuette und Gavotte von Bach; Schumann—Paganini: Etude; Gluck: Gavotte; Schuberts Scherzo und die Romanze aus Joachims Violinkonzert in ungarischer Weise.

[Brahms és Joachim kolozsvári hangversenye. — Das Konzert Joachims und Brahms' in Klausenburg.] **212**

= Ellenőr (Budapest) 1879. IX. 25. (Esti kiadás — Abendblatt.)

Brahms és Joachim IX. 23-án tartották meg hangversenyüket. A redoute válogatott közönséggel telt meg. Belépésükkor megéljenezték őket. Brahms ezúttal nem játszott magyar dalokat, de az általa előadott négy számban nemes játéka a nagy mesterre vallott. A hangversenyt követő banketten Esterházy Kálmán gróf főispán köszöntötte a két művészt, akik másnap délután elutaztak Kolozsvárról.

Brahms und Joachim konzertierten am 23. IX. Die Redoute war von einem auserlesenen Publikum gefüllt. Beim Eintritt wurden sie mit Hochrufen begrüsst. Brahms spielte diesmal keine ungarischen Lieder, aber sein edles Spiel in den vorgetragenen Werken deutete auf den grossen Meister. In dem nachfolgenden Bankett begrüsste Graf Koloman Esterházy beide Künstler, die nächsten Tag Klausenburg verliessen.

Brahms és Joachim kolozsvári hangversenye. [Das Konzert Joachims und Brahms' in Klausenburg.] **128**

= Pesti Napló 1879. IX. 26.

A kolozsvári Kelet jelenti, hogy Brahms és Joachim IX. 23-iki hangversenyén a Vigadó nagy termét szorongásig megtöltötte a közönség. Távolabbi vidékről (Dés, Enyed, Szamosújvár) is sokan eljöttek. A közönség lelkesen ünnepelte a két művészt. Brahms négy művet zongorázott: saját Capriceát, Schumann Paganini variációit, Gluck Gavotteját és Schubert Indulóját.

Das Klausenburger Tagblatt »Kelet« meldet, dass der grosse Saal der Redoute anlässlich des Konzertes Brahms' und Joachims (23. IX.) gedrängt voll war. Viele kamen aus der Ferne nach Klausenburg um Brahms und Joachim zu hören. Das Publikum feierte beide Künstler begeistert. Brahms spielte vier Nummern: seine Caprice, Schumanns Paganini-Variationen, die Gavotte von Gluck und einen Marsch von Schubert.

Brahms és Joachim Kolozsvárott. [Brahms und Joachim in Klausenburg.] **212**

= Ellenőr (Budapest) 1879. IX. 24. (Esti kiadás — Abendblatt.)

A két művész IX. 22-én érkezett meg Kolozsvárra. A pályaudvaron a zenekonzervatórium választmánya fogadta őket. A Nemzeti Szállóban szálltak meg, amelynek éttermében Brahms különös érdeklődéssel hallgatta Salamon János muzsikálását. Másnap, 23-án a zenekonzervatórium küldöttsége átadta Brahmsnak és Joachimnak tiszteletbeli tagságukról szóló díszokmányokat. Este a hangverseny után fényes bankettet rendeztek a művészek tiszteletére.

Die beiden Künstler sind am 22. IX. in Klausenburg angekommen. Am Bahnhof wurden sie vom Komitee des Konservatoriums empfangen. Sie sind im National-Hotel abgestiegen, in dessen Speisesaal Brahms mit besonderem Interesse dem berühmten Zigeunerprimas Johann Salamon zuhörte. Am 23-sten übergab eine Deputation des Konservatoriums Brahms und Joachim die Urkunden über ihre Ehrenmitgliedschaft. Nach dem Konzert fand ein glänzendes Bankett statt.

Brahms és Joachim hangversenye Kolozsvárott. [Das Konzert Brahms' und Joachims in Klausenburg.] 1879. IX. 23. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1879. IX. 26.

Kolozsvárott, ahol a jó zenét mindig szerették és ápolták, Brahmsot és Joachimot lelkesen fogadták. A pályaudvarról hosszú kocsisorban kísérték őket a Nemzeti Szállodába. A Zenekonzervatórium tiszteletbeli taggá választotta őket. Hangversenyükkel elragadtatták a közönséget. Utána a konzervatórium díszlakomát rendezett tiszteletükre.

In Klausenburg, wo man gute Musik stets liebte und pflegte, wurden Brahms und Joachim mit grosser Begeisterung empfangen. Vom Bahnhof wurden sie in langer Wagenreihe in das National-Hotel begleitet. Das Konservatorium wählte sie zu Ehrenmitgliedern. Brahms und Joachim entzückten das Klausenburger Publikum durch ihr Konzert.

d. Brahms-hangverseny. [Das Konzert Brahms' in Pest.] 1867. IV. 22. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok(Budapest) 1867. IV. 24.

Brahms nagy zongoraművész. Bach Toccátájában és Schumann Szimfónikus variációiban megmutatta, hogy technikája nem üres csillogás, hanem a zongorából egészen meglepő hangokat varázsol. Minden hangja erőt, tömörséget, csengést és dallamot nyer. Pompásan gördülő futamai mellett mestere a kifejezésnek is. A legkomolyabb művészek egyike. Ez nemcsak külső modorában nyilatkozik meg, hanem abban a lelkiismeretességben is, amelyet a művek kiválogatásában és előadásában tanusít.

Brahms ist ein grosser Klavierkünstler. In der Toccata von Bach und in Schumanns Symphonischen Variationen bewies er, dass seine Technik kein leerer Glanz ist, denn er bringt aus dem Klavier ganz überraschende Töne heraus. Ein jeder Ton bekommt Kraft, Massive, Klang und Melodie. Nebst den rollenden Läufen ist er ein Meister des Ausdruckes. Brahms ist einer der ernstesten Künstler. Dies offenbart sich nicht nur in seinem äusseren Benehmen, sondern in seiner Gewissenhaftigkeit bei Auswahl und Vortrag der Werke.

E. Brahms J. hangversenye 1867. ápr. 22-én a Vigadó kistermében. [J. Brahms' Konzert im kleinen Saale der Redoute am 22. April 1867.] **128**

= Pesti Napló 1867. IV. 24.

Br. hangversenyén számos zenebarát gyült egybe. Bátran elmondhatjuk, hogy régen hallottunk ilyen tökéletes zongorást. Br. nemcsak minden technikai nehézséget legyőz, hanem játékában oly sok az érdekesség, hogy a zongoraművészet egyik legnagyobb mesterének mondhatjuk. Előadása ihletett s átérzett. Br. műsorában Bach J. S., Scarlatti, Schumann és saját művei szerepeltek. (Változatok egyik saját tétele felett op. 21. Nr. 1.; Scherzo op. 4., Változatok Paganini egy tétele felett, op. 35.) A közönség szünni nem akaró tapssal jutalmazta Br. előadását, aki azt néhány magyar dal eljátszásával köszönte meg.

In diesem Konzert Br.' versammelten sich viele Musikfreunde. Wir können getrost sagen, dass wir schon lange Zeit keinen so vollkommenen Klavierspieler gehört haben. Br. überwindet nicht nur jede technische Schwierigkeit, sondern auch sein Spiel ist so interessant, dass wir ihn einen der grössten Virtuosen der Klavierkunst nennen können. Sein Vortrag war begeistert und gefühlvoll. Im Programm Br.' befanden sich Werke von J. S. Bach, Scarlatti, Schumann und auch eigene Werke. (Variationen über ein eigenes Thema, op. 21. Nr. 1., Scherzo, op. 4., Variationen über ein Thema von Paganini, op. 35.) Das Publikum honorierte mit einem Applaus ohne Ende das Spiel Br.', der sich mit dem Vortrag einiger ungarischen Lieder bedankte.

E. Brahms és Joachim együttes hangversenye 1867. XII. 7.-én és 10.-én a Vigadó kistermében. [Brahms' und Joachims gemeinsames Konzert am 7. und 10. XII. 1867 im kleinen Redouten-Saale in Budapest.]

= Pesti Napló 1867. XII. 14. **128**

Br. és Joachim e két hangversenye fővárosunk összes művelt köreire nézve ünnepélyek voltak. De ünnepe volt a zeneművészetnek is, midőn e két, igénytelen fellépésű és szerény művész ujjai és nyirettyűje alatt feltámadtak a régi mesterek. E két nagy művész előadását leírni tollunk nem méltó, mert művészetük a tökéletesség oly fokán áll, hogy mint a művészet prototypját kell elfogadni. — Saját műveiből Br. az f-moll szonáta (op. 5.) andantéját s scherzóját adta elő.

Die beiden Konzerte Br.' und Joachims waren Feste für die gebildeten Kreise der ungarischen Hauptstadt. Es war aber auch ein Fest der Tonkunst, als unter den Fingern und unter dem Fiedelbogen dieser beiden anspruchslosen und bescheidenen Künstler die Werke der alten Meister auferstanden. Unsere Feder ist nicht mächtig genug den Vortrag dieser beiden grossen Künstler zu schildern, denn ihre Kunst steht auf einem so hochem Grade der Vollkommenheit, dass sie als Prototyp der Kunst angenommen werden muss. — Aus eigenen Werken trug Br. das Andante und Scherzo aus der Sonate in F-moll (op. 5.) vor.

(g. h.) Brahms és Stockhausen búcsúhangversenye a pesti Vigadóban 1869. III. 19-én. [Abschiedskonzert Brahms' und Stockhausens in der Pester Redoute am 19. III. 1869.]

= Zenészeti lapok (Pest) 1869. p. 419—420.

Br. ezúttal is remekül játszott, bár a tömeget sohasem fogja zongorajátékával meghódítani. Inkább a zeneértőknek játszik, mint az érzést kívánó közönségnek. Stockhausen Br. Sonette-jét énekelte.

Br. spielte auch diesmal brillant, er wird aber die Menge mit seinem Klavierspiel nicht erobern. Er spielt mehr den Musikkennern, als dem gefühlvollen Publikum. Stockhausen sang die »Sonette« von Br.

Haraszti Emil. Hubay Jenő élete és munkái. [Jenő von Hubay. Sein Leben und seine Werke.] Budapest : Singer & Wolfner 1913. 206 p. **6084**

Brahms: p. 31, 108—112, 118, 137—138.

Hubay Jenő. Brahms és a magyarok. [Brahms und die Ungarn.] **1790**

= Új Idők (Budapest) 1933. p. 582—83.

Hubay és Brahms barátságának története. Brahms kapcsolata a Hubay—Popper vonósnégyessel, amely több kamarazene alkotását mutatta be először.

Die Geschichte der Freundschaft zwischen Hubay und Brahms. Die Beziehungen Brahms' zu dem Streichquartett Hubay—Popper, welches mehrere seiner Kammermusikwerke in Uraufführung brachte.

Hubay Jenő. Misserfolge. Erinnerungen an Brahms.

= Menschen und Menschenwerke (Wien) 1926. Bd II. p. 146.

Hubay Jenő. Visszaemlékezés Brahmsra. [Erinnerungen an Brahms.] **2757**

= A zene (Budapest) 1932/33. 14. évf. p. 199—202.

Szerző személyes emlékei Brahms-szal való kapcsolatai idejéből.

Persönliche Erinnerungen des Verfassers aus den Zeiten der Beziehungen mit Brahms.

Koch Lajos. Brahms Magyarországon. [Brahms in Ungarn.] Budapest : Székesfővárosi házinyomda. 1933. 25 p. (A Fővárosi Könyvtár Évkönyve II. kötetéből. Tanulmányok, II. S. A. aus Bd 2 des Jahrbuches der Stadtbibliothek Budapest.) **0274/288/2**

Lakatos István. Brahms és Joachim erdélyi hangversenykörútja. [Brahms' und Joachims Siebenbürger Konzertreise.] **1699**

= Pásztortűz (Kolozsvár) 1942. 18. évf. 2. sz. & Ungarn (Budapest) 1942. Nr. 5. (in deutscher Sprache.) Pukánszky Béla: Deutsch-Ungarische Begegnungen. Budapest: Danubia Verl. 1943. p. 194—197.

Tárgyalja Brahms és Joachim 1879 szept. 15—23. erdélyi hangversenyeit: Temesvár, Brassó, Nagyszeben, Kolozsvár.

Behandelt Brahms' und Joachims Siebenbürger Konzerte in Temesvár, Kronstadt, Hermannstadt, Kolozsvár 15—23. Sept. 1879.

Musikalische Wochenschau: Abschiedskonzert von Johann Brahms.

= Pester Lloyd 1867. 30. IV. Nr. 102.

Auch in diesem Konzerte hat Brahms die unwiderleglichsten Beweise seiner wahrhaft grossen Kunst gegeben. Er spielte seine Variationen und Fuge über ein Thema von Händel, Allegro alla marcia (aus op. 17.) von Schumann, die Fuge aus dem Streichquartett op. 59 von Beethoven, die Kreutzer-Sonate von Beethoven mit I. Grün, zum Schluss die Romanze und Nouvellette von Schumann und den Marsch op. 121 von Schubert. Frau Ottilie Ebner sang.

Neubauer Pál. Hubay Jenő. Egy élet szimfóniája. [Jenő v. Hubay. Die Symphonie eines Lebens.] 1—2. k. Budapest: Helikon kiad. 1941. **99970**

Brahms: I. k. p. 206—211; 277—284; 384—385. II. k. p. 39; 322.

Papp Viktor. Dohnányi Ernő (Arckép). [Ernő v. Dohnányi. Ein Portrait.] Bp.: Stádium 1927. 60 p. 4 t. **63837**

Brahms: p. 15—16.

—r. Konzert des Herrn Johannes Brahms.

= Pester Lloyd 1867. 24. IV. Nr. 97.

Brahms ist ein Apostel der grossen Virtuosität. Seine Technik ist riesig, für den Zuschauer fast Schwindel erregend und dabei verschmäht er jede, auch die leiseste Konzession an einen vorübergehenden, auf der Oberfläche schwimmenden Geschmack. Brahms spielte die F-Dur Toccata von Bach, Schumanns Symphonische Etuden, Capriccen von Scarlatti und eine der letzten Sonaten von Beethoven. Frau Ottilie Ebner trug Gesänge vor.

Radó Richard. Brahms János pesti hangversenyei. Visszaemlékezések a zeneköltő centenáriuma alkalmából. [Die Pester Konzerte Johannes Brahms'. Erinnerungen zum Centenar des Tondichters.] **73**

= Pesti Hirlap 1932. IX. 11.

Br. első pesti vigadóbeli hangversenyeiről. — Az ellentétes kritikák. Hon, Pesti Napló, Pester Lloyd és Pester Journal mellette, Áldor Imre, a Magyarország és a Nagyvilágban kíméletlenül levágja. — Br. nyilatkozata a tiszteletére rendezett vacsorán: Minden nyilvánosság előtt szereplő művésznek el kell viselnie a szigorú és sokszor igazságtalan kritikát.

Über Br.' erste Konzerte in der Pester Redoute. — Die sich widersprechenden Kritiken. Die ungarischen Blätter »Hon«, »Pesti Napló«, »Pester Lloyd« und »Pester Journal« neben Br., Emmerich Áldors ungünstige Kritik im »Magyarország és a Nagyvilág« (Ungarn und die grosse Welt). — Br'. Äusserung über diese Kritik auf dem zu seinen Ehren arrangiertes Festbankett lautete: Ein jeder vor der Öffentlichkeit Mitwirkende muss die strenge und öfters ungerechte Kritik vertragen.

Sebestyén Ede. Brahms budapesti hangversenyei. [Brahms' Budapester Konzerte.] **2757**

= A zene (Budapest) 1933—34. 15. évf. p. 94—99.

A magyar muzsika és a magyar muzsikusok varázsa élete végéig fogva tartotta Brahmsot. Ez vonzotta gyakran Budapestre, ez ihlette folytonos hódolásra a magyar zenével szemben és szerzett műveinek egyre több barátot a magyar zenekedvelő közönség körében.

Der Zauber der ungarischen Musik und der ungarischen Musiker fesselten Brahms bis zu seinem Lebensabend. Sie lockten ihn oft nach Budapest, begeisterten ihn dauernd zur Huldigung der ungarischen Musik gegenüber und erwarben seinen Werken immer mehr Freunde im Kreise des ungarischen musikliebenden Publikums.

Sebestyén Ede. Brahms és a Filharmonikus társaság. [Brahms und die Budapester Philharmonische Gesellschaft.] **134**

= Magyar Hirlap (Budapest) 1933. III. 28.

Brahms a pesti filharmónikus társaság külföldi vendégei közül a legjelentősebbek közé tartozott. Első itt bemutatott műve a Haydn-variációk volt 1877-ben. Először Brahms személyesen 1879-ben szerepelt, amikor d-moll zongoraversenyét játszotta és a Haydn variációkat dirigálta. Szerepelt még 1881., 1882., 1890-ben.

Brahms war stets einer der vornehmsten ausländischen Gäste der Budapester Philharmonischen Gesellschaft. Sein erstes hier aufgeführtes Werk, die Haydn-Variationen stammen aus Jahre 1877. Brahms wirkte persönlich zum ersten Male im Jahre 1879 mit, als er sein D-moll Klavierkonzert spielte und die Haydn-Variationen dirigierte. Er gastierte noch in den Jahren 1881., 1882., 1890 bei den Pester Philharmonikern.

(y.) Joachim és Brahms [Joachims und Brahms' Konzert in Pest.] 1867. XII. 7. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1867. XII. 10.

A két művész életrajzi adatai után hosszabban méltatja játékukat. Brahms azonban mintegy devalválja művészetét, amikor olyan nagy hegedűssel együtt adja hangversenyeit, mint Joachim. Mozart g-dur hegedűszonátáját, Joachim Románcát a Magyar hangversenyből, Schubert hegedű-zongora ábrándját játszották. Brahms Bach és Beethoven műveket adott elő.

Vf. gibt die biographischen Angaben der beiden Künstler und würdigt dann ihren Vortrag. Brahms devalviert seine Kunst im engsten Sinne des Wortes, wenn er mit einem so grossen Violinkünstler seine Konzerte gibt, wie Joachim ist. Sie trugen gemeinsam die Violinsonate in G-Dur von Mozart vor, ferner Joachims Romanze aus dem Ungarischen Konzert und Schuberts Phantasie für Violine und Klavier. Brahms spielte noch Werke von Bach und Beethoven.

(y.) Brahms és Stockhausen hangversenye. [Das Konzert Brahms' und Stockhausens in Pest.] 1869. III. 11. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1869. III. 13.

Brahms harmadszor jött el Pestre. A zongorajáték plasztikusa volt most is. Beethoven c-moll szonátáját játszotta, egy Bach fugát, Couperin Rondóját, Gluck Gavotteját, Schumann Románcát és Paganini-etüdjeit.

Brahms kam zum dritten Male nach Pest. Auch diesmal war er ein Plastiker des Klavierspiels. Er spielte die Klaviersonate in C-Moll von Beethoven, eine Fuge von Bach, das Rondo von Couperin, Glucks Gavotte, eine Romanze und die Paganini-Etuden von Schumann.

f) Emlékek, megemlékezések, epizódok Brahms életéből
Andenken, Erinnerungen, Episoden aus Brahms' Leben

Aber, Adolf. Brahms und die Gegenwart.
= Leipziger Neueste Nachrichten 1922. 2. IV. Über die gegenwärtige Pflege der Brahmsschen Musik.

Altmann, Wilhelm. Brahmssche Urteile über Tonsetzer. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1912/13. Bd 45. p. 46—55. Zitaten aus Brahms-Briefen über Komponisten.

Bachrich, Siegmund. Erinnerungen eines Musikers. (Brahms, Goldmark, Bruckner, Richter.) **92**
= Frankfurter Zeitung 1906. Juli 1, August 9. Über Brahms' Weigerung vor dem Publikum zu erscheinen.

Bahr, Hermann. Essays. [1912]. 2. Aufl. Leipzig: Insel-Verl. 1921. 255 p. **312157**
p. 40—46: Brahms von Klinger. Erschien zum ersten Male in »Neue Freie Presse« (Wien) 1908. 21. II.

Baser, Friedrich. Brahms und die Oper. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. 25. p. 485—487. Über Brahms' Opernplänen waltete ein tragisches Geschick: ein endloses Suchen nach dem rechten Stoff.

Batka, Richard. Der Monatsplauderer: Zum zehnten Todesjahrtag Johannes Brahms'. **x 6112**
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1907. Nr. 13. Über die Bedeutung Br.' — Über den musikalischen Clique der Brahmsianer.

Bauer, M. Einige Bemerkungen über Brahms und den Brahmskreis betreffende neue Literatur.
= Zeitschrift für Musik Wissenschaft (Leipzig) 1928. p. 300—308.

Beck, Julius. Erinnerung an Brahms.
= Neue Freie Presse (Wien) 1897. 13. VII.

Beck, Julius. Erinnerungen an Brahms.
= Der Sammler (Augsburger Abendzeitung) 1911. Juli.

Behm, Eduard. Brahms, der Kinderfreund.
= Neues Wiener Journal 1912. 13. IX.

Behm, Eduard. Brahms Erinnerungen.
= Deutsche Tonkünslerzeitung (Berlin) 1911.

Behrend, Wilhelm. Ein Besuch bei Johannes Brahms.
= Wiener Rundschau 1898. 15. V.

Bei Meister Brahms.
= Deutsche Militärmusikerzeitung (Berlin) 1911. 3. II.

Berten, Walter. Brahms' 30. Todestag.
= Musik im Leben (Köln) 1927. No. 5.

Binns, Richard. Some reflections over a Brahms-Renaissance.
= The musical times (London) 1924. Nr. 977.

Böttcher, G. Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1922. p. 205.

Br. A. Brahmsiana.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1897. 21. IV & 28. IV.

Brahmskalender für 1909. Berlin: Schuster & Loeffler 1909. 89 t.

Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1898. p. 17

Brahms.
= Temple Bar (London) 1905. VII.

Brahms als Kinderfreund.
= Hamburger Correspondent 1911. 16. IX.

Brahms-Erinnerung, Eine —.
= Neues Wiener Journal 1908. 10. IX.

Brahms-Erinnerungen eines alten Esseners, mitgeteilt v. Wilhelm Altmann.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1917. p. 338.

Brahms-Haus.
= Zeitschrift der Internationalen Musikgesellschaft (Leipzig) 1906. Jg. VIII. Heft I. p. 28.

Brahms-Literatur mit Ausschluss der Musikalischen.
= Börsenblatt für den deutschen Buchhandel (Leipzig) 1897. 27. IV.

Brahms' Notenschreiber.
= Neues Wiener Tagblatt 1906. 12. II.
Über William Kupfer, der Brahms' Kopist war.

Brahms-Reliquien.
= Musikhandel und -pflege (Leipzig) 3. Jg. No. 5.

Brahms über das musikalische Schaffen. **2906**
= Der Merker (Wien) 1912. p. 211.
Mitteilung aus einem Gespräch mit Georg Henschel. Im musikalischen Schaffen ist der Gedanke wie mit dem Samenkorn. Er keimt unbewusst im Innern fort.

Brahmsiana.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) 1897. Nr. 245, 270.

Brahmsiana.
= Der Kunstwart (München) 1897. Heft 22.

Brauer, Max. Johannes Brahms.
= Badische Presse (Karlsruhe) 1911. 25. II.

Cahn, R. Eine Erwiderung an Felix Weingartner. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1912. Juni. p. 361—364.
Die Erwiderung geht gegen den Artikel Weingartners »Zum Brahms-Fest in Wiesbaden.« (Erschienen in Signale f. d. Mus. Welt 1912. No. 22.)

Conze, Johannes. Die verloren geglaubte Messe von Johannes Brahms.

= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1908. No. 35—36.

Coster, Joh. H. Brieven uit Weenen.

= Weekblad voor Muziek (Amsterdam) 10. Jg. No. 21.
Über die Weihe des Brahmsdenkmals im Wiener Zentralfriedhof.

Daffner, Hugo. Eine Aphorismensammlung von Johannes Brahms.

= Königsberger Allgemeine Zeitung 1908. No. 567

Denhoff, E. Eine Morgenmusik bei J. V. Widmann. Zu Brahms 30. Todestag.

= Bund (Bern) 1927. 1. IV.

Dömpke, G. Erinnerungen an Brahms.

= Königsberger Hartungsche Zeitung 1922. 4. IV.

Dresdner, Dr. Klingers Brahms-Denkmal.

= Propyläen (München) 1909. 24. II.

Dunkl, J. N. Aus den Erinnerungen eines Musikers. Wien: Rosner 1876. 68 p. **61834**

Brahms: p. 51—54.

Dunkel Norbert. A világ urai. Visszaemlékezések és intimitások világhírű művészek életéből. Számos ismeretlen levéllel. [Die Beherrscher der Welt. Erinnerungen und Intimitäten aus dem Leben weltberühmter Künstler. Mit zahlreichen unedierten Briefen.] Budapest: Egyetemi ny. 1933. 294 p.

Brahms: p. 112—117. **82675**

Eckhardt, Julius. Erinnerungen an Brahms.

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1910. Febr.
Auch: Neues Wiener Journal 1910. 31. I.

Eckstein, Friedrich. Bruckner, Brahms und Wolf. Erinnerungen.

= Rhein-Mainische Volkszeitung (Frankfurt a. M.) 1931. 25. VII.
Erinnerungen eines Wiener Spaziergängers, der täglich die drei grössten Männer der absoluten Musik seit Beethoven und Schubert begegnete. Br. machte den Eindruck eines vornehmen Hamburger Kaufherrn.

Ehrenbürgerrecht für Brahms in Hamburg.

= Deutsche Kunst- und Musikzeitung (Wien) 1889. 10. XI.

Ehrlich, Heinrich. Neues von Brahms.

= Leipziger Volkszeitung 1908. No. 227.

Ehrmann, A. von. The »terrible« Brahms.

= The Musical Quarterly (New York) Ann. 23. p. 64—76.

Ehrmann, Alfred von. Zahlenspiele um Brahms. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1938. Jg. 30. p. 616—18.
Wie man das Material für einen bevorzugten Gegenstand des Studiums gerne ordnet, in Mappen unterbringt, in Laden verteilt, die man mit Zetteln beklebt, so möchte nach jahrelanger Beschäftigung mit den Werken eines Komponisten der Biograph die Lebensdaten und Opuszahlen und andere Einzelheiten doch endlich im Gedächtnis behalten, sie aus dem Kopfe anführen können, wenn davon die Rede ist. Am Beispiel »Brahms« sei hier gezeigt, wie einem Künstlerleben gedächtnismässig beizukommen wäre.

Ein Besuch bei Brahms.

= Deutsche Musikzeitung (Berlin) 1906.

Erinnerungen an Brahms.

= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1898. p. 55.

Erinnerungen an Brahms.

= Neue Züricher Zeitung 1912. 28. I.

Erinnerungen an Brahms.

= Weekblad voor Muzike (Amsterdam) 1904. 11. Jg. No. 32.

Erinnerungen an Johannes Brahms. Altes und neues aus seinem Leben.

= Neues Wiener Journal 1902. 12. VII.

Eulenberg, Herbert. Das deutsche Angesicht. Berlin: Cassirer 1917. V, 189 p.

Brahms: p. 135—145.
Erschien auch in: Ergebnisse der Immunitätsforschung (Jena) 1916. p. 247—257.

Eulenberg, Herbert. Letzte Bilder. Berlin: Cassirer 1915. XIV, 305 p. **80354**

Brahms: p 247—257.

F. M. Neue Brahms-Erinnerungen.

= Neues Wiener Journal 1905. 10. X.

F-n A. Aus dem Leben von Johannes Brahms.

= Harmonie (Hannover) 1901. 20. IX.

Falke, A. Erinnerungen an Johannes Brahms.

= Rheinisch-Westfälische Zeitung (Essen) 1921. 4. XI.

The fathers of great musiciens: Brahms.

= Musical times (London) 1905. 62. Ann. No. 756.

Fellinger, Marie. Brahms Bilder. [1900.] 2. Aufl. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1911. 4 p. 40 t.

Fey, Hermann. Brahms.

= Niedersachsen (Bremen) 1922. p. 392.

Fischer, Georg. Kleine Blätter. Hannover: Hahn 1916. 287 p.

Brahms: 14 Operntakte von Brahms. — Der Artikel erschien zuerst in Neue MZtg. 1897. Nr. 23.

Franke, H. Zur Brahms-Literatur.

= Rheinische Musik- und Theaterzeitung (Köln) 1907. 8. Jg. No. 5—6.

Frey, H. Besprechung von Brahms' Werken, Briefen usw.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1907. No. 13—14.

Friedland, Martin. Brahms und der Pessimismus.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1925. Okt.—Nov.
Der Aufsatz weist die Parallelen im Leben und Werk von Schopenhauer und Brahms nach.

Friedländer, E. Zum 25. Wiederkehr des Todestages von Brahms.
= Vaterländische Blätter 1921. p. 34.

Gade, Niels W. Aufzeichnungen und Briefe. Hg. v. Dagmar Gade. Basel: Geering 1894. 279 p.
Brahms: p. 209. Über den Verlauf des fünfzigjährigen Stiftungsfestes der Hamburger Philharmonischen Gesellschaft am 25. Sept. 1878, in welchem Br. gefeiert wurde, als er seine zweite Symphonie dirigierte. Die Feier begann als Stiftungsfest und endete als Br.-Fest.

Gale, N. Johannes Brahms.
= Critic (New York) 1901. Dezember.

Ganghofer, Ludwig. Lebenslauf eines Optimisten.
= Süddeutsche Monatshefte (München) 1911. Okt.

Geiringer, Karl. Brahms als Musikhistoriker **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. 25. p. 571—578.

Geiringer, Karl. Brahms as a reader and collector.
= Musical Quarterly (New York) 1933.

Geiringer, Karl. Brahms' zweites »Schatzkästlein des jungen Kreisler«. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. Jg. 100. p. 443—446.
Vf. spricht über den innigen Anteil Brahms' an Dichtung und Literatur. Schon in jungen Jahren legte sich der Meister Hefte an, in die er gewissenhaft all jene Stellen aus Büchern eintrug, welche ihn besonders ergriffen.

Goldmark, Carl. Johannes Brahms-Erinnerungen.
= Wiener Fremden Blatt 1906/7.

Göhler, Georg. Brahms.
= Das Deutsche Volkslied (Wien) 1922. p. 31.

Groth, Klaus. Erinnerungen an Brahms.
= Gegenwart (Berlin) 1897. 6., 13., 20. XI.

Groth, Klaus und die Musik. Erinnerungen an Johannes Brahms. Briefe, Gedichte und Aufzeichnungen nebst einem Verzeichnis von Vertonungen Grothschen Dichtungen, hg. v. Heinrich Miesner. Heide: Heider Anzeigen 1933. 148 p.

Gröhn, W. Brahms.
= Schwäbischer Merkur (Stuttgart) 1922. 29. III. — Auch »Badische Landeszeitung« (Karlsruhe) 1922. 3. IV.

Gund, Robert. Meine Erinnerungen an Brahms.
= Musikbote (Wien) 1925. Heft 1.

Gunn, G. D. Brahms.
= Music (Chicago) 1901. January.

Gusinde, Alois. Johannes Brahms.
= Die Stimme (Berlin) 1907. 1. V.

H. M. Erinnerungen an Brahms.
= Wiener Konzertschau 1911. No. 3.

Haelssig, Arthur. Brahms und die junge Generation.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1928. No. 11.

Hanslick, Eduard. Ein Monument für Brahms.
= Neue Freie Presse (Wien) 1898. 4. IV.

Hanslick, Eduard. Der neue Brahms-Katalog.
= Neue Freie Presse (Wien) 1888. 10. IV.
Besprechung des vom Verlag Simrock anlässlich des op. 100 Br.' herausgegebenen Thematischen-Katalogs.

Hanslick, Eduard. Neuestes über Brahms.
= Neue Freie Presse (Wien) 1880. 17. III.

Hanslick, Eduard. Von Brahms' letzten Tagen.
= Neue Freie Presse (Wien) 1897. 4. IV.
Über die Testamentangelegenheit Br.' Verfasser hat Br. vor etwa fünf Jahren (1892) veranlasst seinen letzten Willen schriftlich niederzulegen. Verfasser hat die von Br. nach ein paar Tagen überbrachte versiegelte Urkunde zur Aufbewahrung an sich genommen, später aber an Simrock weitergegeben, weil dieser als Jüngerer die meiste Wahrscheinlichkeit des Überlebens hatte.

Hardin, H. A. Johannes Brahms and his Peers.
= Musical opinion (London) 1915. Year 39. No. 359.

Heise, P. Johannes Brahms in seinem Verhältnis zur Religion.
= Christliche Freiheit (Bonn) 1925. p. 245—253.

Helm, Theodor. Brahms' erstes und letztes künstlerisches Auftreten.
= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1903. 34. Jg. No. 19.

Hernried, Robert. Unbekannte Aufzeichnungen über Johannes Brahms.
= Anbruch (Wien) 1936. Jg. XVIII. p. 34—38.

[Heuberger, Richard.] Johannes Brahms.
= Deutsche Kunst- und Musikzeitung 1893. 15. V. Artikel anlässlich Brahms' 60. Geburtstag.

Heuberger, Richard. Musikalische Skizzen. Leipzig: Seemann 1901. 95 p. (Musikalische Studien, 6.) **80419**
Brahms: p. 56—65; 84—92.

Heuberger, Richard. Zum Gedächtnis an Brahms. **80415**
= Kunstwart (München) 1907. Heft 13.
Vf. spricht darüber, wie warm Brahms die Leistungen anderer Musiker anerkannte und wie gerne er bedrängten Künstlern half.

Heyne, Hildegard. Brahms und Klinger. **120**
= Illustrierte Zeitung (Leipzig) 1933. 4. V. Nr. 4599. p. 564 & 582.
Über Max Klingers Illustrationen zu Brahms-Liedern und das Brahms-Denkmal für die Musikhalle von Hamburg.

Hirschfeld, Robert. Brahms und seine Bücher.
= Frankfurter Zeitung 1903. 7. V.

Hogy támadtak Brahms zenei gondolatai? [Wie entstanden die musikalischen Gedanken Brahms'?] **114**
= Egyetértés (Budapest) 1897. IV. 9.
A bécsi lapok Br. halála alkalmából fölelevenítik azokat a kedves apróságokat, amelyek a híres zeneköltővel történtek. Ezek egy-egy új vonást szolgáltatnak Br. életrajzához. Egy ízben György meiningeni hercegnél ebédelt Br. szűkebb társaságban. A társaság egyik tagja, aki keveset értett a zenéhez, megjegyezte, hogy el tudja képzelni, hogy fessenek egy képet, hogy mintázzanak egy szobrot, csak azt nem tudja elképzelni, hogy jönnek létre a zenei gondolatok. Mindenki Br. felé fordult, tőle várva a feleletet. »Magam sem tudom« — felelte Br. »Hirtelen megcsendül képzeletemben egy parányi motívum, amely mindjobban nő, szélesedik, míg végre készen áll bennem, csak le kell írnom. S ez oly hirtelen jön, hogy magam is alig veszem észre.«
Einmal speiste Br. in engerer Gesellschaft bei dem Herzog Georg von Meiningen. Ein Mitglied der Gesellschaft, das wenig Verständnis vom Komponieren hatte, bemerkte, dass er sich vorstellen kann, wie man ein Bild malt, wie eine Statue modelliert wird, nur das eine nicht, wie ein musikalischer Gedanke entsteht? Die ganze Gesellschaft wendete sich an Br.', von ihm die Antwort wartend. »Ich weis es selber nicht« — war die Antwort Br.' »Es erklingt plötzlich in meiner Phantasie ein winziges Motiv, welches immer mehr wächst, breiter wird, bis es in mir fertig steht und ich es nur abschreiben muss. Und das ganze kommt so plötzlich, dass ich es kaum selber bemerke«.

Horusitzky Zoltán. Brahms nagy szenvedélye. [Die grosse Leidenschaft Brahms'.] **2757**
= A zene (Budapest) 1938—39. XX. évf. p. 171—172.
Brahms határtalanul lelkesedett a régi zenéért. Ezt bizonyítja gazdag zenetudományi könyvtára, amelyben a XVIII. század teoretikus munkái foglalnak helyet. Rendkívül érdekes, a XV. század végéig visszanyúló kótagyüjteménye volt, nagyobbrészt sajátkezű másolatban. A Wiener Singakademie élén eltöltött évek alatt (1872—75) közülök Bach és Händel mellett Eccard, Schütz, Gabrielli, Rovetta, Hassler, Ahle, Gallus és Isaac kórusait gyakran előadta.
Brahms begeisterte sich grenzenlos für alte Musik. Dies beweist seine reiche musikwissenschaftliche Bibliothek, in welcher sich die theoretischen Werke des XVIII. Jahrhunderts befanden. Er besass eine sehr interessante, bis in das XV. Jahrhundert zurückgreifende Notensammlung, grösstenteils in eigenhändiger Abschrift. Als Leiter der Wiener Singakademie (1872—75) brachte er neben Bach und Händel mehrere Werke von Eccard, Schütz, Gabrieli, Rovetta, Hassler, Ahle, Gallus und Isaac zur Aufführung.

Hubbard, E. Little journeys to the home of great musiciens: Brahms. London: Putnam 1903.

Huettner. Niedersachsens Seele in der Musik. Erinnerungsblatt an den 25. Todestag von Brahms 1897.
= Weser Zeitung (Bremen) 1922. 20. IV.

Huschke, Konrad. Johannes Brahms' Nationalgefühl.
= Deutsche Sängerbundes-Zeitung (Berlin) 1936. Jg. XXVIII. p. 369—70.

Huschke, Konrad. Johannes Brahms und der Tanz.
= Pforzheimer Musik- und Sänger Zeitung 1937. Nr. 7—8. p. 5—6.

Huschke, Konrad. Max Klinger und die Musik. 3. Klinger und Brahms. **2578**
= Zeitschrift f. Musik (Regensburg) 1936. Jg. CIII. p. 1465—69.
Über die Seelenverwandschaft zwischen Brahms und Klinger. Klingers Huldigung an Brahms ist das tiefinnigste und ergreifendste aller Brahmsdenkmäler. Es wurde am Eingang zur Musikhalle in Brahms' Vaterstadt Hamburg aufgestellt.

Hübbe, Thomas. Eine Fingerübung von Johannes Brahms. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Regensburg) Jg. 109. p. 29.
Da Brahms nur kurze Finger hatte, ersann er zur Förderung der Spannweite der Hände eine Übung, deren Zweckmässigkeit er zunächst an sich selbst erprobte und dann seine Klavierschüler spielen liess, solange er noch Klavierunterricht erteilte.

Joachim, Joseph. Festrede zur Enthüllung des Brahmsdenkmales in Meiningen.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1899. No. 42.

Jullien, Adolphe. Musiciens d'aujourd'hui. Paris: Librairie de l'Art 1891.

K. A. Johannes Brahms.
= Fremdenblatt (Wien) 1907. 3. IV.

Kaiser, Georg. Hugo Wolf über Brahms als Kritiker.
= Dresdner Nachrichten 1912. 14. IV.

Kalbeck, Max. Brahms als Briefsteller.
= Neues Wiener Tagblatt 1906. 28. XI.

Kalbeck, Max. Brahms als Patriot.
= Berliner Tageblatt 1913. 3. XI.

Kalbeck, Max. Brahms-Museum.
= Neues Wiener Tagblatt 1902. 20. X.
Mitteilungen über das von Viktor v. Miller in Gmunden errichtete Brahms-Museum.

Kalbeck, Max. Brahms und Klinger.
= Vossische Zeitung (Berlin) 1913. 2. XI.

Kalbeck, Max. Brahms-Wagner-Cornelius. Aus einer Brahms Biographie.
= Berliner Tageblatt 1907. 11. XI.

Kalbeck, Max. Johannes Brahms.
= Neues Wiener Tageblatt 1907. 4. IV.

Kalbeck, Max. [Bülows gesprochene Polemik gegen das »Fremdenblatt« und Ludwig Speidel. — Brahms als Prügelknabe zwischen Künstler und Kritiker. — Das von Bülow provozierte Plebiszit des Publikums für Beethovens Egmont Ouverture gegen Brahms' »Akademische«.]
= Presse (Wien) 1884. 2. XII.

Kalbeck, Max. Ein deutscher Meister der Tonkunst [Brahms].
= Über Land und Meer (Leipzig) 1917. p. 561

Kalbeck, Max. Ein Passionsweg. Aus Tagebuchblättern.
= Neues Wiener Tageblatt 1907. 3 & 4. IV.

Kalbeck, Max. Erinnerungen an Brahms.
= Der Lotse (Hamburg) 1900. I. Jg. Okt.

Kalbeck, Max. Neues über Brahms.
= Neues Wiener Tageblatt 1898. 2. & 5. IV.

Kalbeck, Max. Persönliches über Joh. Brahms.
= Der Lotse (Hamburg) 1901. I. J. 15. H.

Kalbeck, Max. Persönliches über Brahms.
= Badener Buch (Wien) 1919. p. 112—119.

Kampf um den 50jährigen Schutzfrist, Fall Brahms.
= Germania (Berlin) 1927. 30. XI.

Kanth, Gustav. Hugo Wolff als Kritiker Brahms'. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1911/12. Bd 41. p. 148—160.
Wolff war Wagnerianer, und als solcher war er ein bittrer Gegner Brahms'.

Karpath, Ludwig. Der musikalische Nachlass von Brahms.
= Neues Wiener Tagblatt 1897. 17. VIII.

Karpath, Ludwig. Der musikalische Nachlass von Brahms.
= Signale für die musikalische Welt (Leipzig) 1902. No. 21.
Über den Prozess, der sich um den Nachlass von Johannes Brahms entsponnen hat.

Karpath, Ludwig. Neues von Brahms.
= Neues Wiener Tagblatt 1909. 4. XII.

Karpath, Ludwig. ZuWagners »Briefen an eine Putzmacherin«. Unterredungen mit der Putzmacherin Bertha. Berlin: Harmonie 1906. 39 p.

Keller, Otto. Meine Erinnerungen an Brahms.
= Schweizerische Musikpädagogische Blätter (Zürich) 1923. p. 50.

Kienzl, Wilhelm. Miszellen. Gesammelte Feuilletons und Aufsätze über Musik, Musiker und musikalische Erlebnisse. Leipzig: Matthes 1886. 335 p. **80470**
Brahms: p. 81—82, 140, 143, 169, 239—240, 294.

Kirstein, Gustav. Brahms, Bruckner und die Schutzfrist.
= Vossische Zeitung (Berlin) 1926. 27. Juli.

Kitzler, Otto. Musikalische Erinnerungen. Mit Briefen v. Wagner, Brahms, Bruckner u. R. Pohl. Brünn: Winiker 1904. 39 p.

Klengel, Julius. Zu der neuen Brahms-Büste von Albert Leistner. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1925. p. 418.
Mitunter auch persönliche Erinnerungen Verfassers an Brahms.

Komitee für ein Brahms-Denkmal in Thun. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933/34. Jg. XXVI. p. 44—45.
Brahms lebte in den Sommermonaten 1886—1888 in Thun. Hier schuf er seine Zigeunerlieder, die Thunersonate für Violine und Klavier, die d-moll Violinsonate und das Doppelkonzert für Violine und Cello. Nach Brahms' Tode wurde an dem Wohnhaus eine Gedenktafel errichtet. Aus dieser Situation heraus entstand in Thun ein Komitee für ein Brahmsdenkmal mit dem Willen, zum Andenken des Meisters im Garten des einstigen Brahms-Hauses eine Gedenkstätte erstehen zu lassen.

Koptjaev, A. Johannes Brahms in russischer Beleuchtung. (Deutsch v. M. Bessmerty.)
= Rheinische Musik- und Theaterzeitung (Köln) 1903. No. 45.

Krause, Emil. Brahms und einige Erinnerungen aus seinem Leben.
= Fremdenblatt (Hamburg) 1903. Nr. 2.

Krause, Emil. Die Enthüllungsfeier des Max Klingerschen Brahms-Denkmales.
= Blätter für Haus- und Kirchenmusik (Langensalza) 1909. 13. Jg. No. 9.

Krause, Emil. Zu Johannes Brahms 70. Geburtstag.
= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1903. No. 17—19.
Br.' Musik ist ein weihevoller Gottesdienst, der uns in höheren Sphären erhebt und uns dem Weltgetriebe entrückt.

Krebs, Carl. Brahms als Sammler.
= Der Tag (Berlin) 1912. 29. V.

Krebs, Carl. Des jungen Kreislers Schatzkästlein. Aussprüche von Dichtern, Philosophen und Künstlern. Zusammengetragen durch Johannes Brahms. Hg. v. Carl Krebs. Berlin: Deutsche Brahms-Gesellschaft 1909. 201 p.

Krienitz, Willy. Münchener Brahms-Woche. **1890**
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1931. p. 772—774.
Während der von der Münchener Stadtgemeinde veranstalteten Brahms-Woche hielt Universitätsprofessor Rudolf Ficker einen Vortrag über »Johannes Brahms und unsere Zeit«.

Krug, Walther. Brahms unter den Jungen. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. Jg 100. p. 425—427.
Vf. spricht über die Ablehnung Brahms' durch die jungen Komponisten. Ursache: Allzu nah ist Brahms den Jungen und sie spüren, wie sich sein Blut in ihren Adern regt. Wer jedoch Brahms ausschaltet, nimmt gerade den Menschen unserer Zeit die Möglichkeit jenen Weg zu finden, von dem am weitesten und klarsten ein Überblick, und Einblick auf und in das gesamte Musikschaffen gewonnen werden kann.

Kuczinski, Paul. Erlebnisse und Gedanken Dichtungen zu Musikwerken. Berlin: Concordia 1898. 196 p.

Kühn, Alfred. Weshalb Brahms keine Oper geschrieben hat?

= Strassburger Post 1897. Nr. 296.
Verfasser versucht aus dem Wesen der Br.-schen Musik den Beweis zu führen, dass Br. nie ernsthaft daran dachte, Opernmusik zu schreiben.

Leinburg, Mathilde. Brahms und sein Deutschtum.

= Münchener Neueste Nachrichten 1917. 3. IV.

Lemacher, H. Brahms im Urteil dieser Zeit.

= Hellweg (Essen) 1924. p. 784.

Lentz, Franziska. Brahms Erinnerungen.

= Jahrbuch der »Gesellschaft Hamburgischer Kunstfreunde« 1902.

Lessmann, Otto. Eine neue Brahms-Ausgabe und anderes.

= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1901. 8. XI.

Lewinsky, Joseph. Eine Brahms-Reminiszenz.

= Berliner Tageblatt 1897. & Harmonie (Hannover) 1897. 15. IV.

Lienau, Robert. Erinnerungen an Johannes Brahms.

= Deutsche Musikkultur (Kassel) 1938. Jg. 2. p. 275—280.

Lienau, Robert. Erinnerung an Johannes Brahms. Berlin: Lienau 1934. 48 p.

Lissauer, Ernst. Im Brahms Museum ...

= Münchner Neueste Nachrichten 1926. 18. März.
Hinweis auf ein wenig beachtetes, wertvolles Museum in Gmunden.

Lissy, Th. Brahms.

= Kunstgarten (Wien) 1927. p. 241—246.

Löw, R. Persönliches aus Brahms' Leben.

= Basler Nachrichten 1916. 5. III.

Ludwig, August. Stachel und Lorbeer! (Aus drei Redaktionsjahren.) Gr.-Lichterfeld: Ludwig 1897. 328 p.
Brahms: p. 153, 190, 208.

Lützow, K. v. Max Klingers Brahms-Phantasie.

= Neue Freie Presse (Wien) 1904. 12. XII.

Mandyczewski, Eusebius. Die Bibliothek Brahms'. **78102/1**

= Musikbuch aus Österreich (Wien) 1904. p. 7—17.
Von starkem Geist und grossem Kunstverstand gibt die von Br. hinterlassene Bibliothek Zeugnis. Sie ist nach Br'. Tode in den Besitz der Gesellschaft d. Musikfreunde in Wien übergangen.

Markees, E. Th. Brahms in der Beurteilung eines französischen Musikers.

= Schweizerische musikpädagogische Blätter (Zürich) 1920. p. 50—53.
Über dieses Thema in demselben Blatt von G. Bundi p. 68. & G. Humbert p. 69.

Marnold, I. Dialogues des Morts: Mendelssohn, Brahms.

= Le Mercure musical (Paris) 1/1 und 2.

Marschalk, Max. Brahms' 30. Todestag.

= Vossische Zeitung (Berlin) 1927. 2. IV.

Mayer-Mahr, M. »Bürger« Brahms.

= Vossische Zeitung 1932. V. 28.
Persönliche Erinnerungen Verfassers anlässlich der erstmaligen Revision des gesamten Klavierschaffen von Brahms.

Meinardus, Ludwig. Kulturgeschichtliche Briefe über deutsche Tonkunst. 12 Briefe. Bd 1.: Des einigen deutschen Reiches Musikzustände. Oldenburg: Schulze 1872. 176 p.
Brahms: p. 165 f.

Michelmann, Emil. Johannes Brahms und die Kritik. Eine Lustige Erinnerung. Göttingen: Göttinger Tageblatt 1938. 7 p.

Miller zu Aichholz, O. von. Ein Brahms-Bilderbuch. Mit erläut. Text v. M. Kalbeck. Wien: Lechner 1905. 119 p.

Misch, Ludwig. Der Brahmskenner von Fiesole.

= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1925. Nov.-Dez.
Ein Artikel, der sich gegen Frank Wohlfahrts »Johannes Brahms« der Prototyp einer Persönlichkeit (Die Musik XVIII. 1.) richtet.

Misch, L. Zum Brahms-Gedenktag.

= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1922. p. 241.

Moser, Hans Joachim. Und Brahms?

= Der Tag (Berlin) 1916. 12. I.

Mouchanoff-Kalergis, Marie von — in Briefen an ihre Tochter. Hg. v. La Mara. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1907. XIX, 330 p.
Brahms: p. 177, 182, 184. **67418**

Münz, Siegmund. Erinnerungen an Brahms.

= Neue Freie Presse (Wien) 1898. 3. IV.

N. Der Nachlass von Brahms.
= Neue Freie Presse (Wien) 1900. 15. VII.

Nagel, Willibald. Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1922. p. 193.

Neuerlicher Streit um den Nachlass von Brahms.
= Musikhandel und -pflege (Leipzig) 4. Jg. No. 6.

Niemann, Walter. Brahms und die Gegenwart. Zum 10. Todestag. **x 6112**
= Neue Musik-Zeitung (Stuttgart) 1907. No. 13.
Verfasser meint, dass der gegenwärtige Br.-Kultus zum guten Teile auf Mode und Dirigentenbefeierungen hinausläuft; die Zeit schaltet jedoch gerecht und sie wird uns zeigen, was Br. uns lehrt, worin er uns nützlich und worin er uns unentbehrlich ist.

Ophüls, Gustav. Brahms-Texte. Vollständige Sammlung der v. Johannes Brahms komp. und musikalisch bearb. Dichtungen [1897.] 2. Aufl. Berlin: Dtsche Brahmsgesellschaft 1908. 406 p.

Paetow, W. Neuere Brahms Literatur. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1897. Sept. p. 470—474.

Paetow, W. Zur Brahms-Literatur.
= Der Kunstwart (München) 1914. Januar.

Perger, R. von. Johannes Brahms (Zur 20. Wiederkehr seines Todestages am 3. April 1897.) **2906**
= Der Merker (Wien) 1917. p. 256—258.
Ein Gedenkblatt. — Brahms ist der Unabhängigste von allen grossen der Tonkunstgeschichte. In der Epoche fieberhafter Veränderungen suchte er immer die Wahrheit. Brahms hat uns das Teuerste gegeben: »den Hinweis auf ewigen Besitz, den Mut, ihn zu verteidigen gegen alle Irrlehre der Eintagsfliegen«.

Perger, Richard. Vor zehn Jahren. Brahms und Bruckner-Erinnerungen und Bekenntnisse.
= Die Zeit (Wien) 1906. 24. X. & Schweizerische Musikzeitung und Sängerblatt (Zürich) 1906. No. 31/36.
Verfasser erzählt Br. habe ihn bei einem seiner ersten Besuche, die er ihm im Herbst 1895 machte, gefragt, ob er schon bei Bruckner gewesen wäre. Auf die verneinende Antwort versetzte Br. ganz ernsthaft: »Sie müssen baldigst zu Bruckner gehen und ich glaube, dass es auch Ihre Sache wäre, gleich im ersten Jahre eines seiner Chorwerke aufzuführen«.

Pfannenstiel, A. Gesamtausgabe der Werke Brahms.
= Rheinisch-Westfälische Zeitung (Essen) 1925. 2. XII.

Pulver, Jeffrey. Brahms and Joachim's influence on him.
= The musical times (London) 1925. January.

Pulver, Jeffrey. Brahms and England.
= Monthly musical record (London) 1928. No. 685.

Püringer, August. Ein Brahms-Denkmal in Wien.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1908. No. 21—22.

—r. Das Brahms-Denkmal auf dem Wiener Zentralfriedhof.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1903. 24. Jg. No. 14.

Reger, Max. Degeneration und Regeneration in der Musik.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1908. No. 3.
Eine Antwort auf Hugo Riemanns Aufsatz unter selbigem Titel in Max Hesses »Deutschem Musikkalender für 1908.« Spricht über die schwere Aufführbarkeit der modernen Komponisten, darunter auch Brahms.

Reinecke, Carl. Brahms-Dedikationen.
= Deutsche Revue (Stuttgart) 1902. Mai.

Roner, Anna. Zum 3. April 1897.
= Neue Züricher Zeitung 1922. 2. IV.
Zur 25.-sten Wiederkehr des Todestages Brahms'.

Rudorff, Ernst. Brahms als Philologe. Briefwechsel mit E. R. über die Herausgabe d. Werke von Chopin und Schumann.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1907. 18. X.

Rüdiger, Theo. Brahms.
= Der Chorleiter (Hildburghausen) 1927. No. 4.

Scherlog. Bewusste und unbewusste Brahms-Heuchelei.
= Signale für die Musikalische Welt (Berlin) 1918. p. 643—648.

Schloenbach, Arnold. Offener Brief an Franz Brendel.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1853. Bd 39. p. 256—258.
Beschreibt in diesem Brief die Begeisterung Berlioz' Br. gegenüber, als er ihn seine Kompositionen bei Brendel, der damals Redakteur der Neuen Zeitschrift für Musik war, spielen hörte.

Schmitz, Eugen. Neues von Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (München) 1909. 13. XI.

Schnirlin, Ossip. Erinnerungen an Brahms.
= Berliner Tageblatt 1926. 11. Februar.

Scholz, Bernhard. Ein Scherzwort von Brahms.
= Dresdener Nachrichten 1911. 30. XII.

Schrenk, W. Brahms.
= Deutsche Allgemeine Zeitung (Berlin) 1922. 1. IV.
Auch in: Hamburger Fremdenblatt 1922. 1. IV.

Schweich, B. Johannes Brahms. Ein Gedenkblatt.
= Kompass (Stuttgart) 1908. No. 416.

Segnitz, E. Brahms.
= Leipziger Tageblatt 1922. 2. IV.

Seibert, Willy. Brahms.
= Rheinische Musik- und Theaterzeitung (Köln) 1912. 13. Jg. No. 3.

Smekal, Richard. Unbekanntes von Johannes Brahms. Relikvien und Briefe aus seinem Nachlass.
= Neues Wiener Journal 1930. Juni.

Sorgoni, Angelo. Johannes Brahms.
= Le croniche musicale (Roma) 2. ann. No. 14.

Söhle, Karl. Brahms-Literatur.
= Deutsches Volkstum (Hamburg) 1921. p. 255.

Specht, Richard. Späne zu einem Brahms-Buch.
= Die Musikwelt (Hamburg) 1929. No. 4.

Spengel, Julius Heinrich. Erinnerungen an Johannes Brahms.
= Deutsche Musik-Zeitung (Köln) Jg. 37. p. 95—96 & Jg. 38. p. 2—3.

Spitzer, Daniel. R. Wagners Briefe an eine Putzmacherin. Wien: Konegen 1906. 122 p.

Springer, Hermann. Bach-Beethoven-B r a h m s Autographen in der Berliner Königlichen Bibliothek.
= Allgemeine Musik-Zeitung (Berlin) 1913. No. 17.

Stanford, Ch. V. Erinnerungen an Brahms.
= Leisure Hour 1903. Dezember. Auszug: Neues Wiener Journal 1903. 28. XII.

Suter, E. Landschaft und Charakter.
= Deutsche Zeitung (Berlin) 1922. 2. IV.
Über den norddeutschen Charakter Brahms'.

Tessmer, H. Zu Brahms' 25. Todestag.
= Tägliche Rundschau (Berlin) 1922. 3. IV.

Th. Eine Erinnerung an Brahms.
= Neue musikalische Presse (Wien) 1899. 2. IV.

Thoms-Paetow, J. Johannes Brahms.
= Deutscher Glaube (Stuttgart) 1937. p. 182—188.

Trautwein, S. Brahms und der Walzer.
= Deutsche Zeitung (Berlin) 1922. 2. IV.

Unsittliche Brahms, Der —.
= Signale für die musikalische Welt (Leipzig) 1904. 24. II.

[**Über die vereitelte Promotion Brahms**' an der Universität in Cambridge.]
= The Daily News (London) 1877. 9. III.
Brahms Joachim, Sir John Goss und Arthur Sullivan sollten am 16. Mai 1876 die Würde eines Doktors der Musik erhalten. Joachim und Br. konnten bei der Promotion nicht erscheinen. Joachim kam am 7. III. 1877 nach Cambridge, Br. aber war ausgeblieben.

V. H. Brahms und ich. Eine Jugenderinnerung.
= Die Lesestunde (Berlin) 1938. Jg. 14. p. 314—15.

Vancsa, Max. Nachklänge zur Brahms-Feier.
= Die Wage (Wien) Jg. 10. No. 15.

Verlassenschaftsprozess Brahms (Abweisung der Amerikanischen Verwandten).
= Neue Freie Presse (Wien) 1900. 6. XI.

Vogel, Bernhard. Brahms.
= Illustrierte Zeitung (Leipzig) 1883. p. 403.
Zu Brahms' 50. Geburtstage.

Vogel, Bernhard. 60. Geburtstag Joh. Brahms'.
= Illustrierte Zeitung (Leipzig) 1893. Bd 478.

Vom Meister Johannes Brahms.
= Neues Wiener Tagblatt 1897. 4. IV.

Wallaschek, Richard. Erinnerungen an Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1897. Nr. 198.

Wendt, Gustav. Lebenserinnerungen eines Schulmannes. [Über Brahms.]
= Deutsche Militärmusikzeitung (Berlin) 1910. 28. X.

Werner, Th. W. Brahms.
= Hannoverscher Kourier 1922. 31. III.

[**Widmann,** J. V.] Erinnerungen an Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1897. p. 186.

Widmann, J. V. Erinnerungen an Brahms. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1907. Bd CXXXI.

Widmann, J. V. Johannes Brahms in Erinnerungen. [1898.] 4. Aufl. Berlin: Paetel 1921. 176 p. **80496**

Widmann, J. V. Johannes Brahms.
= Neue Zürcher Zeitung 1907. April.

[**Widmann,** J. V.] Die letzten Jahre [Brahms']. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1897. Nov. p. 215—227.

Widmann, J. V. Persönliches über Brahms.
= Nation (Berlin) 1897. p. 427—429.

Widmann über Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1897. p. 286.

Wild, Irene. Das Brahms-Denkmal von Klinger.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1909. No. 1.

Wild, Irene. Etwas von Johannes Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1906. 33. Jg. No. 18.

Wilfferodt, F. Zum 10. Todestage von Brahms.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1907. 74. Jg. No. 13—14.

Willner, A. Brahms und die Dollarprinzessin.
= Deutsche Militärmusik Zeitung (Berlin) 1909. 15. I. & Nord und Süd 1908. Nov.

Witte, G. H. Erinnerungen an Brahms.
= Rheinische-Westfälische Zeitung (Essen) 1922. 2. IV.

Witte, G.H. Erinnerungen an Johannes Brahms.
= Hellweg (Essen) 1924. p. 268.

Wohlwill, Adolf. Die Hamburger Bürgermeister Kirchenpauer, Petersen, Versmann. Hamburg: Meissner 1903. 196 p.
Brahms: Über die feierliche Überreichung des Ehrenbürgerrechtsdiploms der Stadt Hamburg durch Bürgermeister Carl Heinrich Petersen an Br. am 14. Sept. 1889.

Wulstein, F. Deutsches Wesen und Wirken. Zum 90. Geburtstag von Brahms.
= Burschenschaftliche Blätter 1923. p. 72.

Wüllner, F. Zu Johannes Brahms' Gedächtnis.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1897. 12. V.

Zemlinsky, Alexander. Brahms und die neuere Generation.
= Musikblätter des Anbruch (Wien) 1924. Nr. 69—70.

Ziehn, B. Der »edle neidlose« Brahms.
= Deutsch-amerik. Geschichtsblätter (Chicago) 1927. p. 49—51.

Zitatensammlung, Eine — des jungen Brahms.
= Bund (Bern) 1908. 9. XI.

Zöllner, H. Erinnerungen an Brahms.
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1922. p. 226.

Zschorlich, P. Brahms.
= Die Hilfe (Berlin) 1912. Nr. 50.

Zschorlich, P. Ein Wort für Brahms.
= Deutsche Zeitung (Berlin) 1925. 13. XII.

Zur Enthüllung des Brahms-Denkmal in Wien 1908. 7. Mai. Bericht. Wien: Denkmalkomitee 1908.

20jährige Brahms, Der —.
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1921. p. 277.

g) Betegsége, halála — Krankheit, Tod

[Bericht über die Krankheit Brahms'.] **75**
= Pester Lloyd 1897. 3. IV. Nr. 80.
Über das Konsilium, welches Professor Nothnagel und der ordinierende Arzt Bauer abhielten. Es konnte leider nur die völlige Hoffnungslosigkeit des Zustandes konstatiert werden.

Brahms betegsége. [Die Krankheit Brahms'.]
= Egyetértés (Budapest) 1897. IV. 3. **114**
Br., a nagy zeneköltő veszélyesen beteg. Kezelőorvosai eleinte múló rosszullétnek minősítették betegségét, most azonban konstatálják, hogy gyógyíthatatlan. A katasztrófa közel van. Ugyanezt konstatálta a betegnél konzultált Nothnagel professzor.
Br. der grosse Musikdichter, ist schwer erkrankt. Die ihn behandelnden Ärzte konstatierten zuerst ein vorübergehendes Unwohlsein. Nun ist aber festgestellt geworden, dass die Krankheit unheilbar und die Katastrophe sehr nahe sei. Dasselbe konstatierte der bei dem Kranken konsultierende Professor Nothnagel.

Brahms, Johannes † **75**
= Pester Lloyd 1897. 4. IV. Nr. 81.
Beschreibung der letzten Stunden Br.'

Brahms' Nachlass.
= Neue Freie Presse (Wien) 1900. 25—26. VI., 6. XI., 1901. 8. X.

Brahms' Nachlass.
= Neues Wiener Tagblatt 1901. 24. X.

Brahms' Nachlass. **75**
= Pester Lloyd 1897. 14. IV. Nr. 89.
Br. richtete einige Monaten vor seinem Tode einen Brief an seinen Berliner Freund und Verleger Simrock mit dem Inhalt, dass dieser Brief als letztwillige Verfügung zu gelten habe, wenn nach seinem Tode kein Testament vorgefunden werden sollte.

Brahms' Testament.
= Der Klavierlehrer (Berlin) 1898. 1. V.

Brahms végrendelete. [Das Testament Brahms'.]
= Egyetértés (Budapest) 1897. IV. 7. **114**
Br. végrendeletét egy Simrock kiadóhoz intézett levél képezi, amelynek tartalma az, hogy amenynyiben más végrendelet nélkül hal meg, úgy ez érvényes. A végrendelet végrehajtásával Mandyczewski Eusebiust, a bécsi zenekedvelők egyesületének archiváriusát bízta meg. E levelet Simrock azzal küldte vissza Br.-nak, hogy írjon szabályszerű végrendeletet. Br. íratott is egyet dr. Fellingerrel, mielőtt azonban aláírta volna, meghalt. Így mégis a Simrockhoz írott levél lett az érvényes végrendelet. A hagyaték több mint 100.000 forint.
Das Testament Br.' bildet ein an den Verleger Simrock gerichteter Brief laut dessen, wenn Br. ohne ein anderes Testament absterben sollte, dieser Brief als gültiges Testament angenommen werde. Mit der Vollstreckung des Testamentes hat er Eusebius Mandyczewski, den Archivar der Gesellschaft der Musikfreunde, betraut. Diesen Brief sandte Simrock Br. mit der Bemerkung zurück, dass Br. ein regelrechtes Testament machen soll. Br. liess eins durch Dr. Fellinger verfassen, jedoch ist Br. ohne es zu unterfertigen, gestorben. So ist der an Simrock gerichtete Brief das gültige Testament geworden. Der Nachlass Br.' wiegt mehr als 100.000 Gulden.

Lessmann, O. Das Testament Brahms'.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) 1898. p. 235.

Nelsbach, Hans. Die letzte Krankheit Johannes Brahms'.
= Hamburger Fremdenblatt 1928. 8. IX.

Perger, Richard. Brahms' letzte Tage. [Abgedruckt aus: Die Zeit (Wien) 1897. 3. IV.] **78102/5**
= Musikbuch aus Österreich (Wien) 1908. p. 41—45.
Über den Verlauf der Krankheit und über den Tod Brahms'.

Testament von Johannes Brahms, Das —.
= Berliner Tageblatt. 1900. 30. Jg. No. 404.

Truxa, Celestine. Am Sterbebette Brahms'.
= Neue Freie Presse 1903. No. 13899.
Persönliche Erinnerung an Brahms' Tod.

—

Abel, H. Johannes Brahms.
= Gegenwart (Berlin) 1897. 17. IV.

Beer, August. Johannes Brahms. **75**
= Pester Lloyd 1897. 4. 10.
Nekrolog und Würdigung.

Biographisches Jahrbuch und Deutscher Nekrolog. Bd 1—18. Hg. v. Anton Bettelheim. Berlin: Reimer 1897—1914. **K 9200/4**
Bd II. Heuberger, Richard: Johannes Brahms p. 90—96.

Brahms †
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1897. p. 99—103.

Brahms, Johannes †
= Die Umschau (Frankfurt) 1897. No. 16.

Brahms, Johannes.
= Gartenlaube (Leipzig) 1897. Nr. 17.

Brahms, Johannes †. Nekrolog aus »Neue Freie Presse.«
= Signale für die Musikalische Welt (Leipzig) 1897. p. 369—375.

Brahms.
= Westermanns Illustrierte deutsche Monatshefte f. d. gesamte geistige Leben d. Gegenwart (Braunschweig) 1897. p. 109—121; 233—243.

Brahms, Johannes † **75**
= Pester Lloyd 1897. 5. IV. Nr. 77. (Abendblatt.)
Über das Verhältnis Brahms' zu engeren Kunstgenossen, so z. B. zu Goldmark.

Brahms, Johannes † **75**
= Pester Lloyd 1897. 6. IV. Nr. 82.
Über die Trauerkundgebungen anlässlich Br.' Ablebens. — Über den Nachlass Brahms'.

Brahms, Johannes.
= The musical times (London) 1897. 1. V.

Brahms, Johannes.
= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1897. 8. IV.

Brahms, Johannes.
= Fremdenblatt (Wien) 1897. 6. IV.

Brahms János 1833—1897. **25**
= Vasárnapi Ujság (Budapest) 1897. Nr. 15.
Nekrolog és méltatás.
Nekrolog und Würdigung.

Brahms meghalt. [Brahms ist gestorben.] **72**
= Budapesti Hirlap 1897. IV. 7.
Nekrolog. Egyúttal felemlíti Br. magyar müveit.
Nekrolog. Zugleich Br.' Werke mit ungarischen Themen erwähnt.

Brahms temetése. [Das Begräbnis Brahms'.]
= Egyetértés (Budapest) 1897. IV. 7. **114**
Br. temetése nagy pompával ment végbe. A temetésen úgy a kül-, mint a belföldi zenevilág képviseltette magát.
Das Begräbnis Br.' hat mit grosser Pracht stattgefunden. Bei der Bestattung liess sich sowohl die inländische, als auch die ausländische Musikerwelt vertreten.

Curtius, F. Johannes Brahms.
= Christliche Welt (Freiburg) 1897. p. 348.

Helm, Theodor. Johannes Brahms †.
= Die Zeitung (Wien) 1897. 6. IV. Morgenblatt.
Nekrolog.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Trauerfeier für Brahms. **75**
= Pester Lloyd 1897. 14. IV. Nr. 89.
Zur Trauerfeier für Br. wurde in Wien das Deutsche Requiem aufgeführt. Br. hat in diesem Werk nicht nur seiner Mutter, sondern auch sich selbst das schönste Denkmal in ewigen Tönen gesetzt. Aus dem lugubren Anlass wirkte das Werk erschütternd, wie vielleicht noch nie.

Herzfeld, Viktor. Johannes Brahms.
= Neue Musikalische Presse (Wien) 1897. 2. IV.

Heuberger, Richard. Johannes Brahms.
= Wiener Tagblatt 1897. 6. IV.

Kauders, A. Johannes Brahms.
= Neues Wiener Journal 1897. 4. IV.

Keller, Otto. Johannes Brahms.
= Deutsche Kunst- und Musikzeitung 1897. 15. IV.

Krebs, Carl. Johannes Brahms † **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1897. Bd 91. p. 300—302.
Nekrolog und Würdigung.

Leichenbegängniss Johannes Brahms', Das —.
= Pester Lloyd 1897. 7. IV. Nr. 83. **75**
Die Stadt der Musik hat den dahingeschiedenen Meister zu Grabe getragen. Die Teilnahme an dem Trauerakt war eine ausserordentliche. Das Trauergemach Br.' wurde von mehr als 200 Kränzen geschmückt. In den Strassen und Gassen, welche der Leichenzug zu passieren hatte, postierte eine dichte Menschenmenge.

Leinburg, Mathilde. Beerdigung von Brahms.
= Der Türmer (Stuttgart) 1922. März. p. 127.

Lessmann, O. Johannes Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) 1897. p. 229.

[Lipsius, Marie.] Johannes Brahms. Von La Mara.
= Leipziger Zeitung. Beilage 1897. 6. V.

Loewenfeld, H. Johannes Brahms †
= Monatsschrift für neue Litteratur und Kunst (Berlin) 1897. p. 565—574.

Marsop, Paul. Johannes Brahms.
= Gegenwart (Berlin) 1897. 1. V.

Neitzel, Otto. Brahms.
= Kölnische Zeitung 1897. Nr. 307. 4. IV.
Nekrolog. Dieser Artikel ist gegen Brahms gerichtet.

Nodnagel, E. O. Johannes Brahms.
= Magazin für Literatur (Berlin) 1897. p. 469.

Pfohl, F. Johannes Brahms.
= Daheim (Leipzig) 1897. p. 496—498.

Pfohl, Ferdinand. Nekrolog und Hamburger Trauerfeier auf Johannes Brahms.
= Hamburger Nachrichten 1897. April.

Schenker, H. Johannes Brahms.
= Zukunft (Berlin) 1897. p. 261—265.

Schönaich, Gustav. Johannes Brahms.
= Reichswehr (Wien) 1897. 4. IV.

Schuster, H. Johannes Brahms.
= Allgemeine Zeitung (München) Beilage 1897. 7. V.

Seidl, Arthur. Von Palestrina zu Wagner. Berlin: Schuster & Loeffler 1901. 520 p. (Wagneriana, Bd 3.) **71735**
Zur Brahms Frage. p. 363—375.
Der Artikel erschien i. J. 1897 anlässlich Br'. Absterbens.

Söhle, C. Johannes Brahms.
= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1897. p. 210.

Speidel, Ludwig. Johannes Brahms † [Nekrolog aus dem »Wiener Fremdenblatt«.]
= Signale für die Musikalische Welt (Leipzig) 1897. p. 385—388.

T. H. Johannes Brahms.
= Fremdenblatt (Wien) 1897. 4. IV.

Vogel, Bernhard. Johannes Brahms.
= Illustrierte Zeitung (Leipzig) 1897. Nr. 2806. Nekrolog.

Vogel, Bernhard. Zum Heimgang von Johannes Brahms.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1897. 14. IV.

Walker, Ernst. Brahms.
= Musical Association (London) 1897. 8. VI.

Wallaschek, Richard. Johannes Brahms.
= Zeit (Wien) 1897. Nr. 26.

Welti, H. Johannes Brahms.
= Nation (Berlin) 1897. p. 426.

Wüllner, Franz. Zu Johannes Brahms' Gedächtnis. Worte der Erinnerung. Gesprochen am 2. V. 1897 im Konservatorium der Musik in Köln.
[Manuscript im Kölner Konservatorium.]

II.

Brahms viszonya kortársaihoz
Brahms' Beziehungen zu Zeitgenossen

1. Személyi és szellemi kapcsolatok — Persönliche und geistige Beziehungen

Altmann, Wilhelm. Brahms und der Verlag Simrock.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1917. p. 31, 49.

Altmann, Wilhelm. Brahms und Wagner.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1922. p. 245.

Altmann, Wilhelm. Brahms und seine Verleger. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. Jg. 100. p. 430—434.
Bespricht die Beziehungen Brahms' zu den Verlegern Breitkopf & Härtel, Bartolf Senff, Rieter-Biedermann, Edition Peters.

Altmann, Wilhelm. Brahms und Franz Wüllner.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1923. Nr. 6.

Altmann, Wilhelm. Heinrich von Herzogenberg. Sein Leben und Schaffen. Leipzig: Rieter-Biedermann 1903. 30 p.
Über Brahms' Beziehungen und Freundschaft zu Heinrich und Elisabeth Herzogenberg.

Antcliffe, Herbert. Händel and Brahms.
= Musical opinion and music trade review (London) 1904. No. 321.
Ausser Bach wurde Brahms noch nie mit einem anderen älteren Meister verglichen. Die grösste Ähnlichkeit besteht aber zwischen Brahms u. Händel.

Antcliffe, Herbert. Liszt and Brahms.
= Monthly musical record (London) 1909. Januar. No. 457.

Asbach, I. Hermann Deiters (1833—1907).
= Jahresbericht f. Altertumswissenschaft (Leipzig) CXLI Bd 1908.
Über die seit 1855 dauernde aufrichtige Freundschaft des Philologen und Musiker Deiters mit Br.

Avé-Lallemant, Theodor. Rückerinnerungen eines alten Musikanten. Hamburg [O. Dr.] 1878.
Über die Freundschaft Br.' mit d. Verfasser.

Behm, Eduard. Aus meinem Leben. Wien und Ischl 1890.
= Deutsche Tonkünstler-Zeitung (Berlin) 1911. p. 222—231.
Über die persönlichen Beziehungen Verfassers zu Brahms.

Boros Rezső. Brahms és a többiek. (A mester művészegyénisége s viszonya a kortársakhoz és utódokhoz.) [Brahms und die Anderen. Des Meisters Künstlerindividualität und sein Verhältnis zu seinen Zeitgenossen und Nachfolgern.] **2757**
= A zene (Budapest) 1934. No. 13—16. p. 206—8; 229—32; 247—51.

Brahms, Elgar and Newman.
= Musical Courier (New York) 1903. 25. Year. No. 22.

Brahms und Brüll.
= Leipziger Neueste Nachrichten 1911. 20. IX.

Brahms und Bülow.
= Hamburger Nachrichten 1882. 16. I.

Brahms und Bülow.
= Musikdirektorenzeitung (Leipzig) 1907. 20. XI.

Brahms und Dvorak.
= Neue Militärmusikzeitschrift (Hannover) 1904. 11. Jg. No. 29.
Über den freundlichen Verkehr beider.

Brahms, Joh. und Ph. Spitta.
= Frankfurter Zeitung 1909. 3. IV.

Brahms Johannes und Johann Strauss.
= Gut Ton. Zeitschrift für deutsche Volksmusik (Dresden) 1939. Jg. 26. p. 26.

Brahms und Zemlinszky.
= Münchener Neueste Nachrichten 1909. 28. V. Auch »Neues Wiener Tageblatt« 1909.

Cornelius, Carl Maria. Peter Cornelius. Der Wort- und Tondichter. Bd 1—2. Regensburg: Hesse 1925. (Deutsche Musikbücherei, 46—47.)
Brahms: Bd I. p. 153, 172, 392—394, 425—428.

Cornelius, Peter. Literarische Werke. Bd 1—4. Hg. v. K. M. Cornelius und Edgar Istel. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1904.

Damrosch, Walter. My musical life. New York: Scribner 1923. VIII, 376 p.

Decsey, Ernst. Brahms und Bruckner.
= Grazer Tagespost 1900. Okt.

Decsey, Ernst. Claude Debussy. Biographie. Graz: Leykam 1936. XI, 218 p. 4 t. **88426**
Brahms: p. 41—42.

Decsey, Ernst. Hugo Wolf. Bd 1—4. Berlin: Schuster & Loeffler 1903—1906. **99571**
Brahms: Bd I. p. 87—89.

Decsey, Ernst. Johann Strauss. Ein Wiener Buch. Stuttgart: Deutsche Verlagsanstalt 1922. 288 p. 25 t. **65061**
Brahms: p. 121—122.

Door, Anton. Persönliche Erinnerungen an Brahms. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1903. Bd VII. p. 216—221. & 1933. Jg. XXV. p. 601—2 (verkürzt).
Über Verfassers erste Begegnung in Danzig mit Brahms auf einem Konzert Joachims, später über seine Freundschaft mit Brahms in Wien.

Du Moulin-Eckart, Richard. Hans von Bülow. München: Rösl 1921. 502 p.
Brahms: p. 479—489.

Ein Freund von Brahms (v. Diest.)
= Leipziger Tageblatt 1911. 9. III.
Über die Freundschaft Br.' zu dem in Merseburg lebenden Regierungspräsidenten v. Diest, der ein alter Bekannter Br.' aus der Düsseldorfer Zeit war.

Erinnerungen an Ignaz Brüll und Johannes Brahms.
= Hamburger Nachrichten 1918. 5. VI.

Ernst, E. Brahms und Wagner.
= Vossische Zeitung Sonntagsbeilage (Berlin) 1897. Nr. 15.

Eulenberg, Herbert. Brahms und das Rheinland. **77**
= Neue Freie Presse (Wien) 1933. 16. V.
Der Aufsatz bespricht die Freundschaft zwischen Brahms und der Familie Schumann.

Fink, Hermann. Brahms und Klaus Groth.
= Niederdeutsche Monatshefte (Lübeck) 1933. März.
Über das Verhältnis Brahms' zu dem Dichter seiner Heimat.

Fink, H. Klaus Groth und Johannes Brahms.
= Niedersachsen (Bremen) 1924. p. 178—182.

Förster-Nietzsche, Elisabeth. Der junge Nietzsche. Leipzig: Kröner 1912. VIII, 453 p.

Förster-Nietzsche, Elisabeth. Das Leben Friedrich Nietzsches. Bd 1—2. Leipzig: Naumann 1895—1904. **54411**
Brahms: Bd II. p. 179 f., 230 ff., 868.

Friedrich, W. Johannes Brahms und J. O. Grimm.
= Zeitschrift für Literatur, Kunst und Wissenschaft (Beilage des Hamburger Correspondent) 1907. No. 23.

Gast, P. Nietzsche und Brahms.
= Zukunft (Berlin) 1897. p. 266—269.

Gauer, O. Beethoven und Brahms.
= Musical courier (New York) 1909. 31. Jg. No. 361.

Glasenapp, Carl Frdr. Das Leben Richard Wagners. [1876—77.] 4. Aufl. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1905—1911. **78572**
Brahms: Bd III. p. 366 A., 415, 474.
Bd V. p. 148—149, 185—186, 217, 324, 350 A.
Bd VI. p. 63, 67 A., 68—69, 71, 137, 220, 428, 500, 589.

Goldmark, Carl. Erinnerungen aus meinem Leben. Vorw. v. Ferd. Scherber. Wien: Rikola Verl. 1922. 165 p. **67171**
Brahms: p. 84—96, 139—140.

Göhler, Georg. Brahms und Scharwenka.
= Königsberger Hartungsche Zeitung 1922. 10. XII.

Göhler, Georg. Brahms und Bülow.
= Der Türmer (Stuttgart) 1922. Sept. p. 409.

Graevenitz, G. Brahms und Goethe.
= Die Propyläen (München) 1922. p. 202.

Graevenitz, G. Brahms und Goethe.
= Berliner Zeitung 1924. 28. VIII.

Hase, Oskar von. Breitkopf & Härtel. Gedenkschrift und Arbeitsbericht. 1542—1918. Bd 1—2. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1917—1919.

Henschel, George. Musings and memories of a musician. London: Macmillan 1918. 400 p.
Über Verfassers Freundschaft mit Brahms.

Henschel, George. Personal recollections of Brahms. Boston: Gorham Press 1907.

Hessen, Alexander Friedrich von. Aus meinen Erinnerungen an Brahms. **92**
= Frankfurter Zeitung 1933. 6. V.
Verfasser erzählt seine persönliche Bekanntschaft mit Brahms seit 1881, die durch Clara Schumann vermittelt wurde.

Heuberger, Richard. [Wagner und Brahms.]
= Münchener Allgemeine Zeitung. Beilage 1901. 24. V.
Verfasser ist der Meinung, dass die Freundschaft zwischen Wagner und Br. durch sinnlosen Parteieifer zerstört wurde. Es ist tief zu bedauern, dass die Wege beider Meister auseinander führten.

Hirschberg, Walter. Wolf und Brahms.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1912. No. 22.
Das Antipodentum von Wolf und Brahms ist nicht ein zufälliges, es liegt in der Natur beider begründet.

Hubay [Jenő] Eugen v. Erinnerungen an Brahms. Zur hundertsten Jahreswende seines Geburtstages. **75**
= Pester Lloyd 1933. 5. V.
Aus dem persönlichen Verkehr Verfassers mit Brahms. Bezieht sich hauptsächlich auf die Uraufführungen der Kammermusikwerke Brahms' mit dem Streichquartett Hubay—Popper in Budapest.

Huschke, Konrad. Anselm Feuerbach und Johannes Brahms **2578**
= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1937. Jg. 100. p. 434—440.
Über die Freundschaft des geistvollen Malers Feuerbach mit Brahms.

Huschke, Konrad. Fritz Steinbach und Johannes Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) 1936. Jg LXIII. p. 625—26.

Huschke, Konrad. Johannes Brahms, Johann Strauss und Hans v. Bülow.
= Neue Musik-Zeitung (Stuttgart) 1927. No. 7—8.

Huschke, Konrad. Musiker, Maler, Dichter als Freunde und Gegner. Leipzig: Heling 1939. 352 p. 16 t.
Wagner und Brahms. p. 132—165.
Brahms—Feuerbach und Menzel. p. 165—180.
Hebbel, Brahms und Cornelius. p. 180—191.
Joachim, Raff—Bülow, Wagner, Brahms und Cornelius p. 202—217.
Brahms, Bruckner und Hugo Wolf. p. 237—266.
Johann Strauss, Brahms und Bülow. p. 267—277.
Max Klinger—Beethoven, Brahms, Reger und Wagner. p. 318—338.

Huschke, Konrad. Peter Cornelius und Johannes Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) Jg. 64. p. 439—440.

Huschke, Konrad. Unsere Tonmeister unter einander. Bd 1—5. Pritzwalk: Tienken 1928.
Bd 2.: Richard Wagner u. Johannes Brahms. 100 p.
Bd 4.: Johannes Brahms, Anton Bruckner und Hugo Wolf. 92 p.
Bd 5.: Carl Maria v. Webers Beziehungen zu Ludwig von Beethoven u. Franz Schubert. Anton Rubinstein u. Hans v. Bülow. Anton Rubinstein über Franz Liszt. Johannes Brahms, Johann Strauss u. Hans v. Bülow. Engelbert Humperdinck u. Hugo Wolf. Hugo Wolf u. Detlev v. Liliencron. Johannes Brahms u. Elisabeth v. Herzogenberg. 139 p.

Istel, Edgar. Wagner und Brahms.
= Münchener Neueste Nachrichten 1909. 11. & 12. IX.

Ivichich, Max. Kleine Geschichten über Wagner, Bruckner und Brahms. **77**
= Neue Freie Presse (Wien) 1917. 28. I.
In diesem Artikel schreibt Verfasser über die Aufenthalte Brahms' in Graz in den Jahren 1882 (anlässlich des Todes des Musikgelehrten Gustav Nottebohms) und 1884 (Konzerte der Meininger Hofkapelle 26. & 28. XI. unter Leitung und Mitwirkung von Brahms und Bülow).

Jacob, Heinrich Edvard. Johann Strauss und das neunzehnte Jahrhundert. Die Geschichte einer musikalischen Weltherrschaft (1819—1917). Amsterdam: Querido Verl. 1937. 438 p. 20 t. **93693**
= Brahms: p. 378—380.

Kalbeck, Max. Brahms, Levi und Stockhausen.
= Berliner Tageblatt 1908. 16. XI.

Kalbeck, Max. Brahms und Wagner.
= Neues Wiener Tagblatt. 1901. 7. IV.

Kapp, Julius. Liszt. Eine Biographie. [1909.] 2. Aufl. Berlin: Schuster & Loeffler 1911. 307 p. **48490**
Brahms: p. 157—158; 183; 254.

Kienzl, Wilhelm. Meine Lebenswanderung. Erlebtes und Erschautes. Stuttgart: Engelhorn 1926. 344 p. 4 t.
Brahms: p. 234—239.

Klauwell, Otto. Theodor Gouvy. Berlin: Harmonie 1902. 158 p.
Brahms' Beziehungen zu dem Komponisten Gouvy.

Kleffel, Arno. Johannes Brahms und Hermann Levi.
= Berliner Tageblatt 1908.

Koch, Max. Richard Wagner. T. 1—3. Berlin: Hoffmann 1907—1918. (Geisteshelden. Bd 55—56, 60—61, 63—65.) **72983**
Brahms: für Wagner III, 160; Gegner II, 279. III, 128. 498. Brahms besucht Liszt in Weimar II, 267. 278. Brahms' Vertrauensbruch III, 170. 354. 447/48. 630. Brahms Breslauer Ehrendoktor III, 454. Brahms' Maximiliansorden III, 239. Brahms' Gegensatz zu Bruckner III, 435. Bülows und Nietzsches Hinwendung zu Brahms. III, 354. 514.

Korngold, Julius. Brahms und Bülow.
= Neue Freie Presse (Wien) 1907. 3. X.

Köstlin, H. A. Johannes Brahms und H. v. Herzogenberg.
= Korrespondenzblatt des Evangelischen Kirchengesangvereins für Deutschland (Leipzig) 1906. 21. Jg. No. 6.

Krebs, Carl. Johannes Brahms und Philipp Spitta. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1909. 36. Jg. No. 7—8.

L. A. Richard Strauss über Johannes Brahms und Hans von Bülow.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1910. No. 2.
Episoden aus Strauss' Berührungen mit beiden Meistern.

Lamond, Frederick. Brahms, wie ich ihn sah.
= Neues Wiener Journal 1933. II. 3.
Persönliche Erinnerungen Verfassers aus dem Verkehr mit Brahms.

Leinburg, Mathilde. Johannes Brahms und seine Künstlerfreundschaft.
= Daheim (Leipzig) 1922. Nr. 27—28.

Leinburg, Mathilde. Wagnerianer und Brahmsianer.
= Der Türmer (Stuttgart) 1910. 13. Jg. No. 1.

Liebscher, A. Brahms und der Verlag Simrock.
= Dresdner Anzeiger 1917. 25. II.

Lissauer, F. Brahms und Wilhelm Müller.
= Schweizerische Musikpädagogische Blätter (Zürich) 1920. p. 101.

Litterscheid, Richard. Hugo Wolf. Potsdam: Akademische Verlagsges. Athenaion 1939. 124 p. 20 t. (Unsterbliche Tonkunst.)
Brahms: p. 54—59.

Manz, Gustav. Brahms-Erinnerungen. Nach eigenen Erlebnissen erzählt von —. **75**
= Pester Lloyd 1897. 11. IV.
Erinnerungen aus dem Jahre 1887 aus der Thuner Zeit.

Marschner, Franz. Brahms-Hans Rott.
= Österreichische Revue 1903. No. 1.

Marsop, Paul. Auf Draesekes »Konfusion in der Musik«. Brahms und Bülow.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1907. No. 12.
Über das Verhältnis Hans von Bülows zu Brahms.

Mason, G. Brahms and Tschaikowsky.
= Atlantic Monthly 1902. Februar.

Massanet, Jules. Memoires.
= Die Zeit (Wien) 1911. 26. II.
Beziehungen zu Brahms.

Michelmann, Emil. Feuerbach und Brahms. Eine psychologische Skizze. Berlin: Bote und Bock 1940. 14 p. 2 t.
P 75 Feuerbach, Anselm

Miesner, Heinrich. Klaus Groth und die Musik. Erinnerungen an Johannes Brahms. Briefe, Gedichte und Aufzeichnungen nebst einem Verzeichnis von Vertonungen Grothscher Dichtungen. Heide: Heider Anzeiger 1933. 148 p.

Moser, H. Joach. Aus R. Wagners Triebschener Tagen. (Joh. Brahms über Theodor Kirchner und R. Wagner.)
= Süddeutsche Monatshefte (München) 1911. August.

Moser, Karl. Erlebnisse mit Brahms.
= Neues Wiener Journal 1933. II. 5.
Aus den Zeiten der Gründung des Wiener Tonkünstlervereins 1. XI. 1885.

Mühlfeld, Christian. Die herzogliche Hofkapelle in Meiningen. Biographisches und Statistisches. Meiningen: Brückner 1910. IV, 96 p. (Neue Beiträge zur Gesch. des deutschen Altertums, 23.)

Müller, Erich H. Robert Franz über Johannes Brahms.
= Leipziger neueste Nachrichten 1926. 19. Nov. Abgedruckt auch: Schweizerische Musikzeitung 1926. Okt.—Nov. (Zürich.)
Aus einem unbekannten Briefe Franz'.

Newmann, Ernest. Hugo Wolf. Aus dem Englischen übers. v. Hermann v. Hase. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1911. VI, 263 p. 23 t.
Brahms: p. 25—26, 32 u. A., 33, 47, 63, 65, 68, 70, 80, 93, 141, 168—169.

Niemann, August. Lebenserinnerungen. Dresden: Pierson 1909. 359 p.

Nietzsche, Frdr. Werke. Bd 1—11. Leipzig: Kröner 1919. **57945**
Brahms: Bd IV: 411, 465, 467; IX: 85; XI: 11, 219 f.

Ophüls, G. Erinnerungen an Johannes Brahms. Berlin: Dtsche Brahmsgesellschaft 1921. 77 p.

Orel, Alfred. Anton Bruckner. Das Werk — Der Künstler — Die Zeit. Wien: Hartleben 1925. XV, 255 p. 4 t. **100219**
Brahms: p. 185—194.

Orel, Alfred. Johannes Brahms und Julius Allgeyer.
= Simrock Jahrbuch I. (Berlin) 1928.

Perger, Richard. Brahms und Bruckner.
= Schweizerische Musikzeitung (Zürich) 1907. No. 1—2.

Petzold, Max. Eine Erinnerung an Brahms zum 7. Mai.
= Halbmonatsschrift für Schulmusikpflege (Essen) 1923. Heft 3.

Pfohl, Ferdinand. Arthur Nikisch. Sein Leben, seine Kunst, sein Wirken. Hamburg: Alster Verlag 1925. 199 p. 8 t.
Brahms: p. 140. **81894**

Pfordten, H. v. d. Brahms und Bruckner. **4677**
= Deutsche Revue (Stuttgart) 1922. April. p. 43—47.
Paralelle zwischen beiden Meistern.

Pieper, Carl. Johannes Brahms und sein Freundeskreis.
= Die Heimat (Krefeld) 1938. Jg. 17. p. 398—400.
Mit einem Briefe v. Gustav Ophüls von 1892 aus Berlin.

Pilcz, A. Brahms über Wagner, Wagner über Brahms.
= Die Kultur (Wien) 1910. p. 285—295.

Pisk, P. A. Johannes Brahms und Anton Bruckner.
= Almanach für Arbeitersänger (Wien) 1930.

Pretzsch, Paul. R. Wagner und Johannes Brahms.
= Chemnitzer Tageblatt 1912. No. 111.

Probst, Emanuel. Friedrich Riggenbach-Stehlin (11. IX. 1821—3. III. 1904).
= Basler Jahrbuch 1905.
Erinnerungen an Brahms' Baseler Aufenhalt 1865.

Rappoldi, Adrian. Meine Erinnerungen an Brahms. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. Jg. 100. p. 446—448.
Verfassers (Violinkünstler) Zusammentreffen mit Brahms in Dresden, später in Bad Ischl.

S. R. Weingartner et Brahms.
= Le Guide Musical (Bruxelles) 1906. 51. Jg. No. 18.

Sauer Emil. Ismeretségem Brahms-szal. [Meine Bekanntschaft mit Brahms.] **2757**
= A zene (Budapest) 1912. p. 254—255.
Fejezet a: Meine Welt c. könyvből.
Ein Kapitel aus dem Buch »Meine Welt«.

Sauer Emil. Meine Bekanntschaft mit Brahms.
= Wiener Konzertschau 1912. No. 10.

Sauer, Emil. Meine Welt. Bilder aus dem Geheimfache meiner Kunst und meines Lebens. Stuttgart: Spemann 1901. 292 p.
Brahms: p. 192—196. **86458**

Schiedermair, L. Brahms und F. Gehring.
= Kölnische Zeitung 1927. 18. IX.
Brahms' Beziehungen zu dem Musikgelehrten und Mathematiker Franz Gehring.

Schmidt, Leopold. Johannes Brahms und seine Interpreten.
= Berliner Tageblatt 1909. Sept. 23.

Schmitz, E. Brahms und Wagner.
= Hochland (München) 1912. Mai. p. 220—227.

Scholz, Bernhard. Musikalisches und Persönliches. Berlin: Spemann 1899. 237 p.
Brahms: p. 218—220. **80375**

Scholz, Bernhard. Verklungene Weisen. Erinnerungen. Mainz: Scholz 1911. 288 p. **80464**
Brahms: p. 84, 141—143, 229, 250, 264—265.

Schwarz, Hermine. Erinnerungen an meinen Bruder Ignaz Brüll, Brahms und Goldmark. **4677**
= Deutsche Revue (Stuttgart) 1918. Mai p. 146—57, 239—49, Juli p. 24—35, August p. 136—48, Sept. p. 271—.

Schwarz, Hermine. Ignaz Brüll und sein Freundeskreis. Erinnerungen an Brüll, Goldmark und Brahms. Vorw. v. Felix Salten. Wien: Rikola-Verl. 1922. 128 p. 4 t. **67277**

Schweitzer, Albert. Johann Sebastian Bach. [1907.] 9. Aufl. Vorrede von Charles Marie Widor. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1930. XVI, 844 p. 5 t. **83023**
Brahms: p. 43, 205, 234 ff.

Sirp, Hermann. Anton Dvorák. Potsdam: Akademische Verlagsges. Athenaion 1939. 132 p. 20 t. (Unsterbliche Tonkunst.)
Brahms: p. 41—42, 60—64, 67—68.

Smend, Julius. Johannes Brahms und H. v. Herzogenberg.
= Deutsche Monatsschrift f. d. gesamte Leben der Gegenwart (Berlin) 6. Jg. No. 6.

Somssich Andor. Liszt Ferenc élete. [Das Leben Franz Liszts.] Budapest: Magyar irodalmi társaság 1925. 480 p. **56160**
Brahms: p. 278—280, 380—381, 432.

Sourek, Otakar. Zivot a dilo Antonina Dvoráka. (A. Dvoraks Leben u. Werke.) Bd 1—3. Prag 1916—1933.

Specht, Richard. Ein Gespräch mit Brahms.
= Zeit (Wien) 1903. 7. V.
Dieses »Gespräch« hat im Todesjahre (1897) Brahms' stattgefunden und enhält Brahms' Äusserungen über Wagners und Bruckners Musik.

Stein, Richard H. Tschaikowskij. Berlin: Deutsche Verlagsanstalt 1927. XIX, 508 p. 1 t. **64912**
Brahms: p. 164—166; 216—218.

Steiner, A. Hermann Götz.
= Neujahrsblätter der Musikgesellschaft (Zürich) 1907.
Über die Bekannschaft zw. Brahms und Götz.

Stettner, Thomas. Johannes Brahms in seinen Beziehungen zu Anselm und Henriette Feuerbach. **2578**
= Zeitschrift f. Musik (Regensburg) 1937. Jg. 104. p. 382—385 & Fränkische Heimat (Nürnberg) Jg. 15. p. 270—273.
Die Freundschaft zwischen Brahms und dem grossen Maler Feuerbach ist ein schönes Beispiel dafür, wie glücklich und fruchtbar die Wechselbeziehungen zwischen den auf ihrem Gebiet Grossen sind.

Stolz, H. Brahms und Klaus Groth.
= Rheinisch-Westfälische Zeitung (Essen) 1917. 27. V.

Stoverock, D. Brahms und Bruckner.
= Völkische Musikerziehung (Braunschweig) 1940. Jg. 6. p. 167—172.

Strauss, Richard. Persönliche Erinnerungen an Hans v. Bülow.
= Neue freie Presse (Wien) 1909. 25. XII.
Strauss wurde am 1. Okt. 1885 zweiter Kapellmeister in Meiningen und begann seine Dirigententätigkeit unter Bülows Ägide. Am 18. Okt. 1885 debütierte er mit seiner f-moll Symphonie. Unter den Zuhörern dieses Konzertes befand sich auch Br., der nach der Aufführung dem jungen Kappelmeister mehrere beherzigenswerte Lehren gab.

Ternant, Andrew de. Debussy and Brahms.
= Musical Times (London) 1924. Nr. 977.
Über eine angebliche Begegnung zw. Debussy und Brahms in Wien 1887.

Tschaikowsky, P. J. Erinnerungen an Brahms und Grieg.
= Bühne und Welt (Berlin) 1899. p. 635—639.

Tschaikowsky, Peter. Musikalische Erinnerungen und Feuilletons. Deutsch von H. Stümcke. Berlin: Harmonie 1899. 127 p.

Tucholsky, Berta. Erinnerungen an Johannes Brahms.
= Frankfurter Zeitung 1908. 8. März. & Pester Lloyd 1908. 4. & 5. III.
Verfasserin teilt die Aufzeichnungen des Sängers u. Komponisten Georg Henschel mit. Henschel verkehrte freundschaftlich mit Brahms und hat in seinen Erinnerungen manche interessante Aussprüche Brahms' wiedergegeben. (Der Artikel ist aus dem Pester Lloyd übernommen.)

Volkmann, Hans. Briefe von Robert Volkmann. Gesammelt u. hrsg. v. —. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1927. XVI, 513 p. 1 t.
Brahms: p. 159, 283, 307, 309 f., 402. **97636**

Volkmann, Hans. Johannes Brahms' Beziehungen zu Robert Volkmann. Mit bisher ungedruckten Schreiben beiden Meister. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1911/12. Bd 43. p. 3—13.
Beide Tondichter haben verwandtes in ihrer Kunst: sie gingen aus dem Kreise Schumanns hervor.

Volkmann, Hans. Robert Volkmann. Leipzig: Reclam 1915. 95 p. (Musiker-Biographien, 33.)
Brahms: p. 56, 64—65,. 75.

Wasiliewski, Wilhelm Joseph von. Aus siebzig Jahren. Lebenserinnerungen. Stuttgart: Deutsche Verlagsanstalt 1897. 278 p.

Weber, Wilhelm. Brahms und Billroth.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1904. 24. Jg. No. 12.

Weidemann, A. Brahms und Wagner.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1922. p. 200, 217, 235.

Weidemann, A. Johann Strauss und Brahms. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1928. p. 557—558.
Über die innige Freundschaft zwischen Brahms und Strauss.

Weigl, Bruno. Johannes Brahms und Hermann Goetz. **x 6112**
= Neue Musik-Zeitung (Stuttgart) 1907. Jg. 28. No. 13.
Über die persönlichen Beziehungen der beiden Komponisten zueinander.

Weingartner, Felix. Lebenserinnerungen. Bd 1—2. Wien: Wiener Literarische Anstalt 1923 & Zürich: Orell Füssli 1929. **63524**
Brahms: Bd I. p. 232, 389—391.
Bd II. p. 62—70.

Weissheimer, Wendelin. Erlebnisse mit Richard Wagner, Franz Liszt und vielen andern Zeitgenossen, nebst deren Briefen. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt 1898. 408 p.
Brahms: p. 226 f. **57420**

Wichmann, Hermann. Frohes und Ernstes aus meinem Leben. Leipzig: Rom, Loescher 1898. 271+64 p.

Widmann, Fritz. Erinnerungen an Ferdinand Hodler. Zürich: Rascher 1918. 76 p.

Widmann, V. J. Brahms und Nietzsche.
= Zukunft (Berlin) 1897. p. 326—328.

Wilbrandt, Adolf. Lebenserinnerungen. Stuttgart: Cotta 1905. 258 p.
Brahms: p. 127 ff.

Wilfferodt, F. Brahms in seinen Beziehungen zu H. v. Herzogenberg.
= Neue Militärmusikzeitung (Hannover) 1907. 14. Jg. No. 26.

Wirth-Stockhausen, Julia. Julius Stockhausen, der Sänger des deutschen Liedes. Nach Dokumenten seiner Zeit dargestellt. Frankfurt a. M.: Englert & Schlosser 1927. 4°. VII, 537 p. (Frankfurter Lebensbilder, 10.)

Wurm, Ernst. Beethoven und Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) 1936. Jg. 64. p. 621—623.

Wüllner, Josepha. Johannes Brahms in seiner Lebensfreundschaft mit Franz Wüllner. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1942. Jg. 34. Heft 6.
Seit den 1851, 1852, 1853 in Mehlem am Rhein verbrachten Ferien knüpfte sich zwischen Brahms u. F. Wüllner ein künstlerisches, freundschaftliches Verhältnis, das die beiden zum Höchsten strebenden Musiker lebenslang verband.

Zoellner, Heinrich. Brahms und Bruckner.
= Leipziger Tagblatt 1904. 13. Nov.
Zieht eine Parallele zwischen beiden Musikern. Brahms »zielbewusst«, Bruckner »weltunerfahren«.

2. *Levelezése — Briefwechsel*

A. K. Ungedruckte Briefe von Johannes Brahms.
= Neue Musik-Zeitung (Stuttgart) 1911. Heft 17.
Kurze Auszüge aus der im Besitz des Berliner Autographenhändlers K. E. Henrici befindlichen Sammlung von 18 Briefen des Komponisten an den Verleger Bartholf Senff in Leipzig.

Altmann, Wilhelm. Aus dem Briefwechsel von Brahms mit B. u. L. Scholz.
= Österreichische Rundschau (Brünn) 1908. p. 50—56.

Altmann, Wilhelm. Aus dem Briefwechsel von Johannes Brahms mit Karl Reinthaler. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1907/8. Bd 25. p. 98—106.
Reinthaler war Bremer Musikdirektor und hatte die erste vollständige Aufführung des »Deutschen Requiem« im Bremer Dom am 10. April 1868. zustande gebracht.

Altmann, Wilhelm. Aus neu veröffentlichte Briefen von Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1921. p. 193, 236, 253.

Altmann, Wilhelm. Brahms' Briefe an den Verleger F. Simrock.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1921. p. 564.

Altmann, Wilhelm. Brahms im Briefwechsel mit dem Ehepaar Herzogenberg. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1907. 2. Maiheft.

Altmann, Wilhelm. Briefwechsel zwischen Brahms und Prof. Dr. Th. W. Engelmann.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1918. p. 403.

Andro, L. Brahms im Briefwechsel mit dem Ehepaar Herzogenberg.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1907. 29. IV.

Billroth, Theodor. Briefe. [1895.] 5. Aufl. Hannover: Hahn 1899. XII, 598 p. **61438**
Brahms: p. 69—70, 87, 92, 165—166, 196, 204, 208, 220, 233—234, 248—249, 289—290, 302—305, 330, 332—333, 356—361, 364, 370—372, 375—376, 382—383, 390—392, 401—402, 413, 424—425, 434—436, 440, 464—467, 479—480, 500, 531, 553—554, 578, 582—585, 586, 590.

Billroth und Brahms im Briefwechsel. Mit Einleitung und Anmerkungen herausgegeben von Otto Gottlieb-Billroth. Berlin: Urban & Schwarzenberg 1935. VIII, 528 p. 4 t. **92505**

Brahms, Johannes. Briefwechsel. Bd 1—16. Berlin: Deutsche Brahmsgesellschaft 1907—1920.
Bd 1— 2. Im Briefwechsel mit Heinr. und Elisab. v. Herzogenberg. Hg. v. Max Kalbeck. 1907. XXIX, 100 & 287 p. 3 t.
Bd 3. Im Briefwechsel mit Karl Reinthaler, Max Bruch, Herm. Deiters, Friedr. Heimsoeth, Karl Reinecke, Ernst Rudorff, Bernh. u. Luise Scholz. Hg. v. Wilh. Altmann. 1908. 237 p. 2 t.
Bd 4. Im Briefwechsel m. J. O. Grimm. Hg. v. Rich. Barth. 1908. 165 p. 3 t.
Bd 5— 6. Im Briefwechsel mit Jos. Joachim. Hg. v. Andreas Moser. 1908. 329 & 306 p.
Bd 7. Im Briefwechsel m. Hermann Levi, Friedrich Gernsheim, sowie d. Familien Hecht u. Fellinger. Hg. v. Leop. Schmidt. 1910. IX, 324 p.

Bd 8. Im Briefwechsel mit Josef Viktor Widmann, Ellen u. Ferdinand Vetter, Adolf Schubring. Hg. v. Max Kalbeck. 1915. 244 p.
Bd 9—12. Im Briefwechsel mit P. I. Simrock und Fritz Simrock. Hg. v. Max Kalbeck. 1917—1919. 224, 230, 224, 237 p.
Bd 13. Im Briefwechsel m. Th. Wilh. Engelmann. Verl. v. W. Engelmann. Hg. v. Julius Röntgen. 1915. 182 p.
Bd 14. Im Briefwechsel mit Breitkopf & Härtel, Bartolf Senff, I. Rieter—Biedermann, C. F. Fritzsch u. Robert Lienau. Hg. v. Wilh. Altmann. 1920. 341 p.
Bd 15. Im Briefwechsel mit Franz Wüllner. Hg. v. Ernst Wolff 1922. 194 p.
Bd 16. Im Briefwechsel mit Philipp Spitta u. Otto Dersoff. Hg. v. Carl Krebs. 1920. 222 p.

Brahms im Briefwechsel mit H. Levi und anderen.
= Bund (Bern) 1910. 17. II.

Brahms, Johannes. Heimatbekenntnis in Briefen an seine Hamburger Verwandten. Eingeleitet und herausgegeben von Kurt Stephenson. Hamburg: Hartung 1933. 104 p.

Brahms-Joachim-Schuman. Briefe.
= Süddeutsche Monatshefte (München) 1908.

Brief von Brahms an F. Steinbach.
= Neue Freie Presse (Wien) 1897. 5. XI.

Briefe von Johannes Brahms. **75**
= Pester Lloyd 1897. 6. IV. Nr. 82.
Vf. teilt sechs Briefe von Br. an einen Pester Freund mit. An Budapest knüpften den Meister die Bande herzlicher Sympathie, welche Ungarn im Allgemeinen und einigen Persönlichkeiten unserer musikalischen Welt im Besonderen galt. Eine dieser Persönlichkeiten stellte der Redaktion des »Pester Lloyd« mehrere Briefe Br.' zur Verfügung, die aus der Periode 1867—71 stammend, markante Züge zur Ergänzung des Porträts Br.' aufweisen. Die Briefe sind datiert: I: Wien, Ostern 1867; II: Wien, 1868, III: Wien, 1869; IV: Wien o. J.; V: Wien, am 7. Jänner 1869; VI: Wien, im Jänner 1871.

Briefe von J. Brahms und J. Joachim.
= Tägliche Rundschau (Berlin) 1908. 27. IX.

Daffner, Hugo. Johannes Brahms und Joachim in Briefen.
= Königsberger Allgemeine Zeitung 1908. No. 457 & 459.

Deiters, Hermann. Briefe von Brahms.
= Münchener Allgemeine Zeitung (Beilage) 1899. 4. XI.
Die Briefe behandeln die Volksliederbearbeitungen Br'.

Dunkel, Norbert. Unbekannte Briefe von Brahms.
= Neues Wiener Journal 1932. 12. II.
Verfasser mitteilt 3 Briefe Brahms' an Joh. Nep. Dunkel, Mitchef der Hofmusikalienhandlung Rózsavölgyi in Budapest. Die Briefe beziehen sich auf Brahms' Pester Aufenthalte.

Ebert, H. Briefe von Anselm Feuerbach und Johannes Brahms.
= Süddeutsche Monatshefte (München) 1907. März.
Veröffentlichung zweier Briefe Brahms' an des Malers Stiefmutter, der Brahms seine »Nänie« widmete.

Einstein, A. Briefe von Brahms an Ernst Frank.
= Zeitschrift für Musikwissenschaft (Berlin) 1922. p. 385—416.

Franz und Ludwig Wüllners Nachlass an die Preussische Staatsbibliothek.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) 1939. Jg. 66. p. 618.
Briefe, Musikalische Aufzeichnungen, darunter Briefe von Brahms.

Geiringer, Karl. Der Brahms-Freund C. F. Pohl. Unbekannte Briefe des Haydn-Biographen an Johannes Brahms. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1935. Jg. 102. p. 397—399.
Als Denkmal der Wiener Freunde haben sich die Briefe erhalten, die Pohl während der Sommermonate an Brahms richtete.

Geiringer, Karl. Brahms' Mutter. Briefe von Christine Brahms an Johannes aus den Jahren 1853—1856.
= Schweizerische Musikzeitung (Zürich) 1936. Jg. LXXVI. p. 1—6; 42—47; 107—112.

Geiringer, Karl. Johannes Brahms im Briefwechsel mit Eusebius Mandyczewski.
= Zeitschrift für Musikwissenschaft (Leipzig) 1933. Mai-Heft.

Geiringer, Karl. Wagner and Brahms, with unpublished letters. Translated by M. D. Herter Norton.
= The musical quarterly (New York) 1936. Vol. XXII. p. 178—189.
Mit Briefen von Peter Cornelius, Carl Tausig und Mathilde Wesendonk an Brahms.

Hanslick, Eduard. Johannes Brahms, Erinnerungen und Briefe.
= Neue Freie Presse (Wien) 1897. 27. VI., 29. VI., 1. VII., 6. VII.
Vf. teilt einige, an den Verfasser gerichtete Briefe von Br. mit und begleitet sie mit Erläuterungen.

Heuberger, Richard. Briefe von Johannes Brahms.
= Allgemeine Musik-Zeitung (Berlin) 1899.

Heuberger, Richard. Briefe von Johannes Brahms.
= Allgemeine Zeitung (München) 1899. No. 260.

Heuberger, Richard. Briefe Josef Victor Widmanns. **2906**
= Der Merker (Wien) 1912. p. 59—63.
Einige Notizen über Brahms.

Horowitz-Barnay, Ilka. Brahms-Briefe.
= Neue Freie Presse (Wien) 1906. 18. Januar.
Vf. teilt einige Briefe an Dr. Fellinger, an Brahms' warmherzigen Freund und Ratgeber, mit.

Hunziker, R. Ein Brief von Johannes Brahms an Rieter-Biedermann.
= Schweizerisches Jahrbuch f. Musik (Basel) 1926. II. p. 107.

Isóz Kálmán. Zenei kéziratok jegyzéke. 1—2. füzet. [Verzeichnis musikalischer Handschrifte. Heft 1—2.] Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum 1921—23. **0171/87/6**

Brahms: II. f. p. 128—129.
Brahms három levele Erkel Sándorhoz: Drei Briefe Brahms' an Alex. Erkel: 1) 1879. XI. 1.; 2) 1881. XI. 1.; 3) kelet nélkül. [ohne Datum.]

Jemnitz Sándor. A művészet rabszolgája. [Der Sklave der Kunst.] Brahms, Clara Schumann, Agatha von Siebold. **2757**

= A zene (Budapest) 1935. 16. évf. p. 254—57.
A bécsi Gesellschaft der Musikfreunde könyvtárában elhelyezett Brahms hagyatékban őrzött levelekről. Ez a levélköteg Brahms meghagyása szerint csak születésének 100. évfordulójakor (1933) volt felbontható, hogy az életben levő levélírókat kellemetlenül ne érintse a bizalmas közlemények esetleges nyilvánosságra jutása.
Über die im Brahms-Nachlass aufbewahrten Briefe der Bibliothek der Wiener Gesellschaft der Musikfreunde. Dieses Briefpaket durfte laut Brahms' Anordnung nur an seinem 100. Geburtstage geöffnet werden.

Joachim und Brahms in ihrem Briefwechsel.

= Bund (Bern) 1909. 10. II.

Joachim und Brahms in ihrem Briefwechsel.

= Dresdner Anzeiger 1909. 23. V.

Kohut Adolf. Max Bruch und Johannes Brahms (Briefe).

= Berliner Börsen-Courier 1908. 5. Januar.
Drei Briefe Bruchs an Brahms und ein Brief Brahms' an Bruch, mit Erläuterungen.

Krebs, Carl. Brahms an Simrock.

= Der Tag (Berlin) 1917. 17. IV.

Lepel, Felix von. Ein unbekannter Brahms-Brief.

= Signale für d. musikalische Welt (Berlin) 1938. Jg. 96. p. 27—28.
An Ad. Jensens Witwe nach dessen Tod.

Lepel, Felix von. Sieben unbekannte Briefe von Brahms. Aus der Handschrift erstmalig veröffentlicht.

= Signale f. d. musikalische Welt (Berlin) 1936. Jg. XCIV. p. 509—10.
An Emil Streicher in Wien [1869, 1877, 1878].

[Lessmann Otto.] Ungedruckte Briefe von Brahms. Von (L. O.)

= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1908. 9. X.

[Lipsius, Maria.] Briefe von Brahms an Schumann. Von La Mara.

= Neue Freie Presse (Wien) 1887. 8. V.

Litzmann, Berthold. Clara Schumann—Johannes Brahms. Briefe aus den Jahren 1853—1894. Bd 1—2. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1927.

Das Werk enthält auch eine Brahms-Biographie von Littmann.

Moser, Andreas. Briefwechsel zwischen Brahms und Joachim.

= Süddeutsche Monatshefte (München) 1908. Oktober.

Moser, Andreas & Johannes Joachim. Briefe von und an Joseph Joachim. Bd 1—3. Berlin: Bard 1911—1913.

O. L. Ungedruckte Briefe von Johannes Brahms.

= Allgemeine Musik-Zeitung (Berlin) 1908. No. 41.
Briefe an den Verleger Bartholf Senff.

Prelinger, Fritz. Der Briefwechsel zwischen Johannes Brahms und dem Ehepaar von Herzogenberg.

= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1907. No. 51.

Prelinger, Fritz. Johannes Brahms im Briefwechsel mit Joachim.

= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1909. Jg. 67. No. 15—16.

Roner, Anna. Clara Schumann und Johannes Brahms in ihren Briefen.

= Schweizerische Musikzeitung (Zürich) 1927. No. 28—30.

Schmidt, Leopold. Johannes Brahms in Briefen an das Ehepaar Herzogenberg.

= Berliner Tageblatt 1906/7.

Ungedruckte Briefe von Brahms.

= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1900. 17. VIII.

Ungedruckte Briefe an Johannes Brahms.

= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1900. 27. Jg. No. 32—33.

Ungedruckte Briefe von Johannes Brahms.

= Hamburger Nachrichten 1908. 11. X.

Ungedruckte Briefe v. Johannes Brahms.

= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1911. p. 350.

Über die Briefe Brahms'.

= Zeitschrift der internat. Musikgesellschaft. (Leipzig) 1901. 3. Jg. p. 206.

Vaterhaus, Das —. Briefe von Johannes Brahms an seinen Vater Johann Jakob Brahms und an seine Stiefmutter Karoline. Hamburg: Genzsch & Heyse 1937. (Heimatbekenntnisse in Briefen an seine Hamburger Verwandten [Ausz.] Imprimatur. Bd 7., Beil.)

Wagner, Richard. Briefe an Freunde und Zeitgenossen. Hg. von Erich Kloss. Berlin: Schuster & Loeffler 1909. XXVII, 616 p.

Wagners Briefe an Brahms.

Wetzel, Justus Hermann. Der Briefwechsel zwischen Brahms und Clara Schumann. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1927. No. 7—8.
Vf. schildert das Verhältnis zwischen Brahms und Clara Schumann aus beider Briefe.

Wilfferodt, F. Ungedruckte Brahmsbriefe.

= Leipziger Tageblatt 1908. 3. XI.

Zwei ungedruckte Briefe von Brahms.

= Wiener Almanach 1910. p. 171.

3. Emberi és művészi jellemzése — Menschliche und künstlerische Charakteristik

Altmann, Wilhelm. Brahms als Mensch. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. 25. p. 588—592.
Brahms steht als Mensch nicht minder gross da wie als Tondichter, aber ein wirklich glücklicher Mensch ist er nie gewesen.

Bagge, Selmar. Johannes Brahms.
= Allgemeine Musikalische Zeitung (Leipzig) 1863. Juli p. 463 ff.
An treffenden Bemerkungen reiche Studie über Brahms.

Behm, Eugen. Mein Unterricht bei Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1922. p. 244.

Behm, Eugen. Studien bei Brahms.
= Allgemeine Musik-Zeitung (Leipzig) 1936. Jg. 64. p. 183—185.

Bekker, Paul. Johannes Brahms.
= Musik für Alle (Berlin) 1912. 7. Jg. No. 3.

Brahms piano technic, The —.
= Musical Courier (New York) No. 1101.

Closson, Ernest. Schubert, Schumann, Brahms und Hugo Wolf in Frankreich und Belgien.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1928. No. 12.

Conrat, Hugo. Brahms, wie ich ihn kannte.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1904. No. 1.
Französisch: Revue musicale (Paris) 1904. No. 21.

Davidson, J. A. Johannes Brahms.
= The musical Standard (London) Tom. 23, 592.

Door, Anton. Johannes Brahms.
= Frankfurter Zeitung 1903. 7. V.

Downes, R. P. Johannes Brahms.
= Great Thoughts (London) 1903. April.

Ehrlich, Heinrich. Johannes Brahms.
= Nord und Süd (Breslau) 1882. Mai.

Göhler, Georg. Johannes Brahms.
= Der Kunstwart (München) 1900. H. 14. p. 52—58.

Göhler, Georg. Johannes Brahms.
= La musique en Suisse (Genf) 1901. 2. Jg. No. 24.

Gumprecht, O. Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1890. p. 214.

Heimann, Wilhelm. Brahms als Künstler und Mensch.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1927. No. 16.

Huschke, Konrad. Johannes Brahms als Pianist, Dirigent und Lehrer. Karlsruhe: Jutsch 1935. 116 p. 2 t.

J. A. J. Johannes Brahms.
= Musical times (London) No. 737.

Jenner, Gustav. Johannes Brahms, als Mensch, Lehrer und Künstler. Marburg: Elwert 1905. 78 p.

Jullien, Adolphe. Johannes Brahms.
= Le courrier musical (Paris) 1905. 8. Jg. No. 11.

Kalbeck, Max. Johannes Brahms, ein deutscher Musiker.
= Bühne und Welt (Berlin) 1919. Nr. 15.

Keller, Otto. Johannes Brahms-Literatur. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1912/13. Bd 45. p. 86—101.

Leinburg, Mathilde von. Brahms als Klavierspieler und Dirigent.
= Propyläen (München) Jg 24. p. 221—222.

Leinburg, Mathilde. Johannes Brahms als Mensch.
= Bergstadt 1925. März. p. 619.

Leyen, R. v. d. Johannes Brahms als Mensch und Freund. Nach persönlichen Erinnerungen. Düsseldorf: Langewiesche 1905. 99 p.

Litterscheid, Richard. Der »bürgerliche« Brahms. Eine notwendige Korrektur. **1683**
= Musik im Kriege (Berlin) 1943. Heft 3/4. p. 50—52.
Brahms' Schaffen wurde öfters als »bürgerlich« charakterisiert. Selbst bei manchen aufrichtigen Freunden der Brahmsschen Musik hat sich bis in unsere Tage hinein eine solche Bewertung erhalten. Brahms war durchaus Bewahrer der Tradition und Mehrer des musikgeschichtlichen Erbes. Er riss nichts Bestehendes ein, sondern baute es aus. Brahms gegenüber werden wir uns endgültig zu einer Auffassung bekehren müssen, die sein Werk frei von dem Vorwurf des Bürgerlichen versteht.

May, Florence. Brahms als Klavierlehrer.
= Hamburger Nachrichten. Beilage. 1907. Nr. 4—5.

Mencken, H. L. Brahms.
= Vossische Zeitung (Berlin) 1926. 21. August.

[Neitzel, Otto.] Brahms.
= Kölnische Zeitung 1900. 4. IV.

Neuda-Bernstein, Rosa. Brahms als Lehrer.
= Neue Freie Presse (Wien) 1908. 11. V.

Niggli, Arnold. Johannes Brahms.
= Schweizerische Musikzeitung (Zürich) 1893. April.

Osthoff, Helmuth. Johannes Brahms und seine Sendung. Bonn: Scheur 1942. 18 p. (Kriegsvorträge der Rheinischen Friedrich Wilhelms Univers. Bonn a. Rh. 81. Aus der Vortragsreihe: »Kunst und Wissenschaft«.) **P 780.711 Brahms**

Pfohl, Ferdinand. Johannes Brahms. Der Mensch und Künstler. Festrede. Hamburg: Hermann 1933. 31 p.

Pfordten, Frhr v. d. Brahms als Mensch und Künstler.
= Deutsche Volksbildung (München) Jg. 11. p. 57—58.

Pohl, Richard. Brahms.
= Bade-Blatt (Baden-Baden) 1872. August.
Br. ist mit einer Selbständigkeit auf seinen Bahnen geschritten, welcher selbst seine Gegner ihre Hochachtung schliesslich nicht versagen konnten. (Pohl war nämlich ein Gegner Br.') — Dieser Artikel ist auch im Musikalischen Wochenblatt (Leipzig) 1872 abgedruckt.

[Pohl, Richard.] Johannes Brahms. Von Hoplit*
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1855. Bd 43. Nr. 2, 24—25.

Polemiken über Brahms.
= Harmonie (Hannover) 1899. 12. VII.

—r. Johannes Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1881. No. 7.

Sachau, E. Brahms als Mensch.
= Deutsche Allgemeine Zeitung (Berlin) 1922. 25. III.

Schmid, Otto. Johannes Brahms.
= Orchester (Dresden) 1886. 10. VI.

Schmidt, Leopold. Brahms als Mensch.
= Programmbuch des Ersten Dtschen Brahms-Festes. München 1909.

Schmidt, Leopold. Erlebnisse und Betrachtungen. Aus dem Musikleben der Gegenwart. Berlin: Hofmann 1913. VI, 227 p.
Brahms als Mensch p. 206—214. **71208**

Schumann, Ferdinand. Brahms als Künstler und Mensch.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1925. Februar, März.

Seidl, Arthur. Nachtrag zu Otto Kellers »Johannes Brahms-Literatur«. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1912/13. Bd 45. p. 287—289.

Selinko, Annamarie. Begegnungen mit Johannes Brahms.
= Die Bühne (Wien) 1937. Nr. 445. p. 2—5.

Taubert, Ernst Eduard. Johannes Brahms.
= Über Land und Meer (Leipzig) 1911. No. 51.

Thomas, Wolfgang. Brahms-Selbstporträt. Nach seinen Briefen. **2906**
= Der Merker (Wien) 1913. p. 441—445, 521—523, 561—564.

Thomas, W. Johannes Brahms als Mensch und Künstler.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 73. Jg. No. 29—30.

Vogel, Bernhard. Brahms.
= Die Grenzboten (Leipzig) 1884. p. 123—132, 167—179.

von der Pfordten, Hermann Frhr. Brahms als Mensch und Künstler.
= Deutsche Volksbildung (München) 1937. Jg. p. 57.

Wohlfahrt, Frank. Johannes Brahms, der Prototyp einer Persönlichkeit. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1925/26. p. 5—20.
Schilderung der Brahmsschen Kunst.

4. Brahms és a nők — Brahms und die Frauen

Altmann, Wilhelm. Brahms' Jugendliebe.
= Die Zeit (Wien) 1904. No. 506.
Über Brahms' Liebe zu Agathe Siebold.

Bock, Alfred. Erinnerungen an Clara Simrock und Johannes Brahms. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1931. p. 477—78.
Über die Freundschaft zwischen Brahms und Frau Simrock (Gemahlin des Verlegers von Brahms).

Bonaria, F. Dialogues in Elysium. II: Brahms and Agathe von Siebold.
= The Monthly Musical Record (London) 1936. Jg. LXVI. p. 34—35.

Dorn, Otto. Hermine Spiess und Brahms.
= Rheinische Musik- und Theaterzeitung (Köln) 1905. 6. Jg. No. 4.
Über die Beziehungen zwischen Brahms und seiner Liederinterpretin.

Ernest, Gustav. Johannes Brahms' Jugendliebe. **1890**
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1929. p. 1257—58.
Über Agathe von Siebold, die in Brahms' Leben eine bedeutende Rolle spielte. Brahms hat ihr ein Denkmal in seinem G-dur Sextett gesetzt — aus den Buchstaben A G A (D) H E hat er das Hauptthema des ersten Satzes gewebt.

Heldburg, Helene Freifrau von Ellen Franz. Fünfzig Jahre Glück und Leid. Ein Leben in Briefen aus den Jahren 1873—1923. Hg. von Else von Hase-Koehler. Leipzig: Koehler & Amelang 1926. 264 p.

Hitschmann, Eduard. Johannes Brahms und die Frauen. Wien [o. Dr.] 1933.

Horovitz-Barnay, Ilka. Berühmte Musiker. Erinnerungen. Berlin: Concordia 1900. 119 p.
Auch: Erinnerungen an Brahms.

Horowitz-Barnay, Ilka. Erinnerungen an Brahms.
= Deutsche Revue (Stuttgart) 1899.

[Horovitz-Barnay, Ilka.] Von Johannes Brahms. Von Ilias. **4677**
= Deutsche Revue (Stuttgart) 1897. p. 67—75. Erinnerungen der Verfasserin aus ihrem Verkehr mit Brahms. — Derselbe Artikel ist auch in »Simfonia« (Budapest) 1917 Nr. 7. p. 57—64 in ungarischer Übersetzung erschienen.

Huschke Conrad. Brahms és a nők. [Brahms und die Frauen.] **2757**
= A zene (Budapest) 1932/33. 14. évf. p. 204—213. Tárgyalja Brahmsnak Schumann Klárával, Agatha v. Siebolddal, Elisabeth v. Herzogenberggel, Hermine Spiessel, Bertha Faberrel, Maria Fellingerrel és Alice Barbival való kapcsolatát.
Vf. behandelt die Beziehungen Brahms' zu Clara Schumann, Agathe v. Siebold, Elisabeth v. Herzogenberg, Hermine Spies, Bertha Faber, Marie Fellinger und Alice Barbi.

Huschke, Konrad. Die erste Geigerin, die das Brahmssche Violinkonzert meisterte. (Röger-Soldat Marie.)
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) 1939. Jg. 66. p. 199—200.

Huschke, Konrad. Frauen um Brahms. Karlsruhe: Gutsch 1936. 234 p.

Huschke, Konrad. Johannes Brahms und Elisabeth v. Herzogenberg. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1926/27. p. 557—573. Über die edle Freundschaft zwischen Brahms und Elisabeth v. Herzogenberg.

K. Johannes Brahms' Göttinger Liebe.
= Leipziger neue Nachrichten 1908. Anfang Mai. Über Brahms' Beziehungen zu Agathe Siebold.

Kaufmann, Paul. Brahms-Erinnerungen. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. 25. p. 749—754. Über die Beziehungen Brahms' zu Frau Klara Simrock, Gemahlin des Verlegers Simrock.

Kaufmann, Paul. Die Jugendliebe von Johannes Brahms. Zum hundertsten Geburtstag von Agathe von Siebold. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1935. Jg. 27. p. 753—754. Agathe von Siebold schien vom Schicksal bestimmt, die Lebensgefährtin Brahms' zu werden. Der Weg, den sie zusammen gingen, war nur kurz, aber so eindrucksvoll, dass er niemals vernarbte Wunden hinterlassen hat.

Le Beau, Louise Adolpha. Lebenserinnerungen einer Komponistin. Baden-Baden: Sommermeyer 1910. 289 p.

Prilipp, E. Johannes Brahms und die Frauen.
= Kölnische Zeitung 1925. 7. & 9. Januar.

Siebold, Agathe von —. Gedenkfeier am 100. Geburtstag d. Jugendliebe von Johannes Brahms zu Göttingen im Geburtshause am Geismartor 5. VII. 1935.
= Mitteilungen d.Universitätsbunds Göttingen 1935. Jg. 17. Heft 1. p. 9—17.

Smyth, Ethel Mary. Female pipings in Eden. London: Davies 1933. VIII, 294 p.
Enthält: Recollections of Brahms.

Spies, Minna. Hermine Spies. Ein Gedenkbuch für ihre Freunde. Mit einem Vorwort v. H. Bulthaupt. M. e. Reihe ungedruckter Briefe v. J. Brahms und K. Groth. Leipzig: Göschen 1905. 317 p.

Stern, Adolf. Margarete Stern, ein Künstlerinnenleben. Dresden: Koch 1901. 259 p.
= Brahms: p. 191 & 209.

Uhde-Bernays, Hermann. Henriette Feuerbach. Ihr Leben in ihren Briefen. Berlin: Meyer & Jessen 1912. 490 p.

Von Brahms-Sängerinnen.
= Wiener Mode 1907. 7. XI.

III.

Brahms művei — Brahms' Werke

1. Esztétikai méltatások — Ästhetische Würdigungen

Abendroth, Walter. Brahms' Bedeutung f. seine und unsere Zeit.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) 1936. Jg. 64. p. 178—182.

Aber, Adolf. Handbuch der Musikliteratur. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1922. XX, 696 p. (Kleine Handbücher der Musikgeschichte, 13.) **61355 & 01678/1**
Brahms: p. 254—256.

Bekker, Paul. Analysen Johann Brahms'scher Werke.
= Programmbücher der Berliner Philharmonischen Konzerte 1906/8.

Bekker, Paul. Brahms-Studien.
= Berliner neueste Nachrichten 1908. 16. XI.

Bekker, Paul. Musikgeschichte als Geschichte der musikalischen Formwandlungen. Stuttg.: Deutsche Verlags-Anst. 1926. 237 p. **59919**
Brahms: p. 210—216.

Bellaigue, Camille. Un grand musicien conservateur: Brahms.
= Revue des Deux Mondes (Paris) 1907.

Berrsche, Alexander. Trösterin Musika. Gesammelte Aufsätze und Kritiken. Hg. v. Hermann Rinn & Hans Rupe. Vorw. v. Karl Alexander von Müller. München: Callwey 1942. 789 p. **311874**
Brahms: p. 277—297.

Bie, Oscar. Deutsche Musik. **4455**
= Die neue Rundschau (Berlin) 1915. Bd I. p. 530—541.
Br. hat das Schumannsche Erbe organisiert und ins Grosse gewendet. Brahms lebt nur in Musik und für Musik. Seine Werke kennen keine andere Konzession als die blutig gezeugte Schönheit, an der wir mit Rührung und Ergebenheit hängen. Die Br.-sche Musik steht in reinstem Verhältnis zu sich selbst. Keine andere Musik unserer Zeit duldet so wenig Überschüsse, als die Br.-sche.

Brahms, Johannes.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1880. p. 61, 69.

Brahms, Johannes. Born 7. V. 1833. **79**
= The Times (London) 1933. 6. V.
A short appreciation of the arts of Brahms.

Brahms, Johannes. Oktaven und Quinten und anderes. Aus dem Nachlass herausgegeben und erläutert v. Heinrich Schenker. Wien: Universal Edition 1933. 16 p.

Brahms and the Classical Position.
= Contemporary Review 1897.

Brahms, Johannes. Verzeichnis seiner Werke. Mit Einführung von Adolf Aber. Lpzg: Peters 1928. XXIII, 49 p.

Brahms.
= Wochenschrift für Kunst und Musik (Wien) 1903. Nr. 17 & 1905. Nr. 12.
Würdigung der Werke Brahms'.

Brahms, Johannes. Erläuterungen seiner bedeutendsten Werke v. C. Beyer, R. Heuberger, J. Knorr, H. Riemann, J. Sittard, K. Söhle und G. H. Witte. Nebst einer Darstellung seines Lebensganges mit besonderer Berücksichtigung seiner Werke von A. Morin. Lpzg: Seemann 1897. 44, 307 p.

Brahms-Nummer der Neuen Musik-Zeitung. Stuttgart: Grüninger 1907. [24 p.] **x 6112**

Brahms und der Dirigent. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. XXV. p. 587—88.
Äusserungen der Kapellmeister Max Fiedler und Siegmund Hausegger über die Brahms'sche Musik.

Bruyck, Karl Debrois van. Federstiche zur Charakterisierung des gegenwärtigen Standes der Tonkunst in einigen ihrer renomierten Vertreter.
= Wiener Zeitung 1857. September.
Der Artikel ist eine Revue der neuesten Komponisten von Wagner bis Rubinstein. Verfasser bespricht auch Br'. Werke 1—10 und meint, dass Br. »innerhalb des geweihten Kreises« stehe. Br.' Wollen entspricht ein sehr bestimmtes Können, welches zur Zeit noch unebenmässig ist. Gewiss ist aber, dass von Br'. Talent in der Zukunft reinere Früchte zu erwarten sind.

Burkhardt, Max. Führer durch die Konzertmusik. Berlin: Globus-Verl. 1909. 271 p.
Brahms: p. 98—107. **57088**

Burkhardt, Max. Johannes Brahms. Führer durch seine Werke m. einer einleit. Biogr. u. e. Überblick üb. d. Brahmsliteratur. Berlin: Globus Verl. 1912. 223 p. **80452**

Bülow, Hans von. Briefe und Schriften. Bd 1—5. Herausgegeben von Marie von Bülow. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1895—1900. **88791**
Brahms: Bd II. p. 114—115, 160, 166, 183, 187.
Bd III. p. 228, 265, 267, 270, 317, 369, 372, 400, 409, 425, 432, 435, 438, 440, 443, 444, 445, 458.
Bd IV. p. 313, 316, 327, 439, 440, 604.
Bd V. p. 158, 247, 352.

Bülow, Marie von. Hans von Bülow in Leben und Wort. Stuttgart: Engelhorn 1925. 298 p. **81936**
Brahms: p. 137 f., 151 ff., 163 f., 169 ff., 257 f. Klavierkonzert d-moll (op. 15.) 138; Klavierkonzert B-dur (op. 83.) 137 f; Klaviersonate C-dur (op. 1.) 50; Rhapsodie (op. 90.) 272; 1. Symphonie 137; 2. Symphonie 150; Triumphlied 165.

Cherbuliez, Antoine Élisée. Johannes Brahms. Wege zum Verständnis seiner Kunst. Chur: Bischofberger 1934. 31 p. (Abdruck aus dem Bündner Haushaltungs- und Familienbuch.)

Colles, H. C. Johannes Brahms' Werke. Autor. Bearbeitung v. A. W. Sturm. Bohn: Georgi 1913. 129 p.

Cursch-Bühren, Franz Theodor. Zu Johannes Brahms' 70. Geburtstag. Brahms als Lyriker.
= Sängerhalle (Leipzig) 1903. 43. Jg. No. 19.

DAS [Dr. A. Schubring.] Schumanniana.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1862. Nr. 12—16.
Diese »Schumanniana« laufen in eine Verherrlichung der Brahmsschen Musik hinaus. — Fortsetzung d. »Schumanniana« in: Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1868. Nr. 6—7 & 1869. Nr. 2—3.

DAS. [Dr. A. Schubring.] Von Beethoven bis Brahms.
= Musikalisches Wochenblatt (Magdeburg) 1878. Nr. 25., 27., 44.

Demény Dezső & Meszlényi Róbert. Hangversenykalauz. 1—2. k. Bp.: Rózsavölgyi 1937—38. **89303**
Brahms: I. k. p. 194—208; 376—377.
II. k. p. 186—193; 284—292.

Dömpke, Gustav. Brahms und seine Werke.
= Gegenwart (Berlin) 1883. p. 374, 396.

Dömpke, Gustav. Die Pflege der Brahms'schen Musik.
= Allgemeine Zeitung (Wien) 1885. 14. III.

Ehlers, Paul. Ein Beethoven—Brahms—Bruckner-Zyklus.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1910. No. 36—37.

Ehlert, Louis. Aus der Tonwelt. Bd 1—2. Essays. Berlin : Behr 1877—1884. **80413**
Brahms : Bd II. p. 213—248.

Ehlert, Louis. Brahms. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1880. Bd 23. p. 341—57.
Zusammenfassende Würdigung der Brahms'schen Tonschaffung.

Ehrlich, Heinrich. Dreissig Jahre Künstlerleben. Berlin : Steinitz 1893. 416 p. **80417**
Brahms : p. 97—99, 141, 149, 179—180, 184—187, 189—190, 223.

Ehrlich, Heinrich. Johannes Brahms in seinem Verhältnis zur Moderne.
= Leipziger Volkszeitung 1909. No. 211.

Ehrlich, Heinrich. Modernes Musikleben. Berlin : Allg. Verein f. Deutsche Litteratur 1895. 326 p. **80416**
Brahms : p. 262, 298.

Einstein, Alfred. Der in sich beruhende Brahms.
= Berliner Tageblatt 1933. 7. V. **87**
Brahms war ein deutscher Humanist. Er bildet in Liedern und Chören, in Klavierstücken und schöpferischen Bearbeitungen all die Kleinkunst fürs Haus, die zu seinem Bild gehört, wie das grosse Werk der Sinfonien und Konzerte, der grossen und kleinen Chorwerke. Brahms war ein Erbe im höchsten Sinn. Er will aus dem Rahmen der Vergangenheit nicht heraustreten. Dass er ihn noch einmal zum letztenmal schöpferisch erfüllen konnte, ist sein höchster Ruhm.

Elling, Catherinus. Johannes Brahms.
= Ringeren (Kristiania) 1899.
Eingehende Brahmsstudie.

Ernest, Gustav. Johannes Brahms. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. 25. p. 561—566.
Es ist um die Zukunft der Brahmsschen Kunst nicht zu bangen. Was als Kunstwerk dem höchsten Massstab genügt, lebt zeitlos weiter. Es sind ihrer nicht zu viele, die dieser höchsten Probe gewachsen sind, aber einer von ihnen, ist Johannes Brahms.

Evans, Edwin. Historical, descriptive and analytical account of the entire works of Johannes Brahms. With analyses, full explanations of technical detail and appropriate biographical and historical information. Vol. 1—4. London : Reeves 1933—1938. 1600 p.
Vol. 1. Chamber and orchestral works. First ser. to op. 67.
« 2. Chamber and orchestral works. Second ser. op. 68 to the end.
« 3. Pianoforte and organ works.
« 4. Vocal works.

Fischer, Hans. Wege zur deutschen Musik. Die Musik im Schaffen d. grossen Meister und im Leben des Volkes. Berlin : Vieweg 1939. 158 p. 8 t.
Brahms : p. 83.

Fleischer, Hugo. Brahms Einflüsse bei Reger. **2906**
= Der Merker (Wien) 1917. p. 446—450.
Die Brahms Einflüsse bei Reger sind : Die streng logische Art des Entwickelns und thematischen Gestaltens, eigentümliche Herbheit der Harmonik, rhythmisch verwickelte Bildungen.

Furtwängler, Wilhelm. Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1922. p. 241.

Furtwängler, Wilhelm. Johannes Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) Jg. 64. p. 177—78.

Furtwängler, Wilhelm. Johannes Brahms.
= Geist der Zeit (Halle) 1940. Jg. XVIII. p. 257.

Galston, Gottfried. Studienbuch. Bach—Beethoven—Chopin—Liszt—Brahms. Berlin : Cassirer 1910. VIII, 221 p.

Grabner, H. Das Elegische bei Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1922. p. 195.

Graf, Max. Johannes Brahms.
= Bühne und Welt (Berlin) 1903. No. 3.
Knapper zusammenfassender Artikel über Brahms. Die Musik Brahms' ist modern, wie Wagner. Modern ist die freie Art der Melodiebildung, modern die Harmonik. Seine ganze Gesamtkunst ist modern. Der edle Künstlerkopf des Meisters Brahms ist der Zukunft zugewendet.

Graf, Max. Johannes Brahms.
= Hamburger Nachrichten 1903. 7. V.
= Breslauer eitung 1903. No. 316.
= Bühne und Welt (Berlin) 1903. I/II.
Vf. feiert Brahms als einen Verwalter des künstlerischen Vermögens aller Jahrhunderte, in dessen Werke sich Tradition und Phantasterei vermischen.

Graf, Max. Wagner-Probleme und andere Studien. Wien : Wiener Verlag 1900. 183 p.
Brahms-Probleme (Erschien zu erst : Wiener Rundschau 1899.) p. 173—175.

Grimstedt. Johannes Brahms.
= Aftonbladet (Stockholm) 1928. 27. III.
Würdigung der Brahmsischen Kunst.

Groeg, Ernst. Die Kunst Johannes Brahms'.
= Sozialistische Monatshefte (Berlin) 1903. No. 4. — 1904. No. 1.
Brahms zeigte, dass die alten Kunstformen nicht an den alten Inhalt gebunden sind, durch sie kann auch modernes Empfinden ausgedrückt werden.

Hadow, W. H. Studies in modern music. 2. series : Chopin, Dvorak, Brahms. London : Seeley 1894.

Haics Géza. Brahms. **173**

= Magyarság (Budapest) 1933. V. 7.
Müveinek rövid méltatása. — Kapcsolata a magyar zenéhez és a magyarsághoz: Reményi, Joachim, Liszt, Hubay, Dohnányi.
Kurze Würdigung der Werke. — Verbindungen mit der ungarischen Musik und mit seinen ungarischen Freunden: Reményi, Joachim, Liszt, Hubay, Dohnányi.

Hanslick, Eduard. Aus dem Concert-Saal. Kritiken und Schilderungen aus 20 Jahren des Wiener Musiklebens 1848—68. [1870.] 2. Aufl. Wien: Braumüller 1897. 604 p. **80451**

Brahms: Johannes Brahms p. 255—258.
Serenade in D-dur p. 259—261.
Serenade in A-dur p. 287—288.
Sextett in B-dur op. 18. p. 296.
Waffenruhe am Klavier (Walzer zu vier Händen von Brahms) p. 404—407.
Deutsches Requiem p. 426—427.
Sextett in G-dur op. 36. p. 427—428.
Joachim und Brahms p. 437—441.

Hanslick, Eduard. Concerte, Componisten und Virtuosen der letzten fünfzehn Jahre. 1870—1885. Berlin: Allg.-Verein für Deutsche Literatur 1889. XVI, 448 p. **71629**

Brahms: Trio op. 8. p. 23—24.
Triumphlied und Schicksalslied p. 51—54.
Thema mit Variationen p. 71—72.
3 Chöre op. 62. p. 106—107.
Klavierkonzert in d-moll p. 110—111.
Drei Streichquartette p. 116—117.
Deutsches Requiem und Rhapsodie p. 134—138.
Vocalquartette op. 31 & 64. p. 146—147.
Erste Symphonie p. 165—169.
Sonate op. 5. p. 200—201.
Motette p. 222—223.
Zweite Symphonie p. 225—227.
Violinsonate op. 78. p. 258—260.
Violinkonzert p. 266—268.
Tragische Ouverture p. 280—281.
Akademische Festouverture p. 297—299.
Zweites Klavierkonzert in B-dur p. 299—303.
Nänie p. 346—348.
Sextett p. 351.
Hans v. Bülow (Brahms-Abend) p. 353—355.
Dritte Symphonie F-dur p. 361—366.
Gesang der Parzen p. 372—374.
Rinaldo p. 383—386.
F-dur Quintett p. 387—388.
Lieder op. 75, 84, 85, 86. p. 395—397.
Klavierquartett C-moll p. 423—424.

Hanslick, Eduard. Geschichte des Concertwesens in Wien. Wien: Braumüller 1869. XV, 438 p. **13277**

Brahms: p. 396, 418.

Hanslick, Eduard. Die moderne Oper. Kritiken und Studien. Bd 1—9. Berlin: Allg. Verein für Deutsche Literatur 1874—1900. **71630**

Brahms: Bd 5.: Der neue Brahms-Katalog p. 129—141.
Neue Gesänge von Brahms p. 143—149.
Brahms' neueste Instrumental-Compositionen p. 149—156.
Bd 6.: Vierte Symphonie p. 203—206.
Zwei neue Sonaten op. 99, 100, p. 209—210.
Concert für Violine und Violincello p. 264—267.
Streichquintett p. 316—318.
Klaviertrio op. 8. (Neue Bearbeitung) p. 320—321.
Klavierkonzert D-moll p. 344—345.
Bd 7.: Klarinett-Quintett und Trio p. 168—173.
Klavierstücke op. 116, 117, 118, 119, p. 257—259.
Zwei Klarinettsonaten p. 312—314.
Bd 8.: Vier ernste Gesänge p. 210—213.
B-dur Concert p. 286—287.
Alice Barbi für das Brahms-Monument p. 296—301.
Brahms und Dvorak p. 308—313.
Johannes Brahms' letzte Tage p. 365—372.
Johannes Brahms' Erinnerungen und Briefe p. 273—409.

Heuss, Alfred. Eine Händel—Beethoven—Brahms Parallele. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1907/8. Bd 28. p. 147—151.
Vf. will zeigen, dass eine Menge Themen sich bei Brahms auf frühere Komponisten zurückführen lassen und dass seine Schaffensweise stark der Händelschen gleicht.

Heuss, Alfred. Johannes Brahms als Hüter und Mehrer musikalischen Kulturgutes. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. Jg. 100. p. 427—430.
Die deutsche Tonkunst hat keinen Meister aufzuweisen, an dem sich Grunderfordernisse einer musikalischen Entwicklung klarer beobachten liessen, als bei Brahms. Die Grösse und die Bedeutung von Brahms liegt darin, dass er Ecksteine, die die Bauleute verworfen hatten oder selbst nicht mehr kannten, wieder zu Ehren brachte.

Heuss, Alfred. Was kann uns Brahms heute bedeuten?

= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1922. p. 153—156.

Hohenemser, R. Joh. Brahms und die Volksmusik. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1903. Bd VII. p. 199—215, 422—446.
Behandelt die Kompositionen von Brahms, auf welche die Volksmusik Einfluss übte und die Bearbeitungen. Verfasser beschreibt die Wirkung der ungarischen Musik auf Brahms' Kunst und befasst sich eindringlich mit den »Ungarischen Tänzen«.

Hohenemser, Richard. Brahms und die Volksmusik. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. XXV. p. 599—600.
Brahms hat intensiver als irgendein Romantiker die Volksmusik in sich aufgenommen. Dafür liefern sowohl seine Bearbeitungen von Volksliedern und Volkstänzen, als auch zahlreiche seiner eigenen Werke den vollgültigen Beweis.

Hohenemser, Richard. Welche Einflüsse hatte die Wiederbelebung der älteren Musik im 19. Jahrhundert auf die deutschen Komponisten? I—II. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1900. 135 p. (Breitkopf & Härtels Sammlung musikwissenschaftlicher Arbeiten von deutschen Hochschulen, 4.)

Hohlbaum, Robert. Brahms — Bruckner — Strauss. Berlin: Hillger 1933. 31 p.

Imbert, Hugues. Etude sur Johannes Brahms. Paris: Fischbacher 1894. 32 p.

Jacobi, Frederick. Brahms und Amerika. **92**
= Frankfurter Zeitung 1933. 7. V.
Der Brahms-Kult begann in Amerika schon früh. Die Aufführungen der Hauptwerke von Brahms in Amerika liegen nicht in sehr weitem Abstand von den Daten ihrer Uraufführungen in Europa. Leopold Damrosch, Wilhelm Gericke, Franz Kneisel, Rafael Joseffy und Marcella Sembrich taten in den Anfangszeiten für die Ausbreitung der Brahmsschen Musik viel.

Járosi Dezső. Brahms János zeneesztétikai méltatása. [Johannes Brahms. Musikästhetische Würdigung.] Temesvár: Csanád egyházmegyei kvny. 1908. 15 p.

Jenner, Gustav. Brahms als Mensch, Lehrer und Künstler. Studien und Erlebnisse.
= Die Musik (Berlin) 1903. Bd VII. p. 171—198, 389—403.
Würdigung der Brahmsschen Kunst. (Erschien auch: Marburg: Elwert 1905. [2. Aufl. 1930] III, 78 p. 4 t.)

Kappelmacher. Brahms und Wagner. (Zwei Schulen, Vortrag.)
= Wiener Ortsgruppe der Internationalen Musikgesellschaft 1908. 25. II.

Krause, Emil. Johannes Brahms in seinen Werken. Hamburg: Gräfe & Sillem 1892. 107 p.

Kretzschmar, H. Brahms.
= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1874.
Charakteristik der Brahmsschen Musik.

Kretzschmar, Hermann. Führer durch den Konzertsaal. [1886.] 7. Aufl. Bd 1—3. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1932. **79837**
Bd 1. Sinfonie und Suite (von Gabrieli bis Schumann) bearbeitet und ergänzt v. Friedrich Noack. 353 p.
Bd 2. Sinfonie und Suite (von Berlioz bis zur Gegenwart) bearbeitet und ergänzt v. Hugo Botstiber. VIII, 496 p.
Bd 3. Das Instrumentalkonzert von Hans Engel. XIV, 612 p.
Brahms: Bd II. p. 81—106 (Sinfonien I—IV); 414—421 (Serenaden I—II). Bd III. p. 277—278 (Doppelkonzert); p. 346—352 (Klavierkonzerte); 446—448 (Violinkonzert.)

Kretzschmar, Hermann. Gesammelte Aufsätze über Musik und anderes aus den »Grenzboten«. Bd 1—2. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1910—11. **80420**
Brahms: Bd I. Johannes Brahms p. 151—207. (Erschien zuerst in den Grenzboten, Leipzig 1884. Nr. 30, 31, 33.) Das deutsche Lied seit dem Tode Richard Wagners p. 284—300. (Erschien zuerst im Jahrbuch der Musikbibliothek Peters 1897.)

Lacroix-Novaro, Yves. De Schumann à Brahms.
= La Revue Musicale (Paris) 1936. Ann. XVII. p. 89—94.

Lakatos István. Magyaros részek Brahms muzsikájában. [Ungarische Themen in Brahms' Musik.] **2757**
= A zene (Budapest) 1938—39. XX. évf. p. 167—170.
A Brahms muzsikájában fellelhető magyar elemek két tényezőre vezethetők vissza: 1. Külső, személyes körülményekre; 2. belső, pszihikai okokra, amelyek invenciójának fogyatékosságában rejlenek s terelték érdeklődését a magyar zene tematikus felhasználására.
Die in Brahms' Musik vorhandenen ungarischen Elemente sind auf zwei Faktoren zurückzuführen: 1. äussere, persönliche Umstände; 2. innere, psychische Gründe, welche in der Mangelhaftigkeit seiner Invention bestehen und seine Aufmerksamkeit auf die thematische Behandlung der ungarischen Musik leiteten.

Lévy, Lazare. Johannes Brahms. Cours d'interprétation et de technique.
= Le monde musicale (Paris) 1916. Ann. XLVII. p. 235—236.

Linke, O. Brahms in seinen Werken.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1891. p. 250.

Luithlen, Viktor. J. Brahms' Werke in Variationenform. Diss. Wien 1926.
Erschien auch in: Studien zur Musikwissenschaft (Beihefte d. Denkmäler d. Tonkunst in Österreich Wien) 1927. Bd XIV. p. 286—320.

Marsop, Paul. Musikalische Essays. Berlin: Hofmann 1899. 287 p. **80378**
Brahms: p. 184—195.

Mason, D. G. From Grieg to Brahms. Studies of some modern Composers and their Art. London: Gay 1903.

Mayer, Anton. Wir hören Musik. Berlin: Deutsche Buch-Gemeinschaft 1939. 395 p. **96556**
Brahms: p. 193—197; 283—287; 333—335; 347—348; 374—377; 390—391.

Mayer-Wolff, E. Brahms.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1899. p. 1—4, 15, 25—28, 37—40, 49, 61—64, 73—76.

Mesnard, Léonce. Oeuvres. Vol. 1—5. Paris: Fischbacher 1891—92.
Tom. 3.: Essais de critique musicale: R. Schumann, R. Wagner, H. Berlioz, J. Brahms etc.

Mészáros Imre & D'Isoz Kálmán. A filharmóniai társaság multja és jelene. [Die Geschichte der Philharmoniker.] 1853—1903. Budapest: Hornyánszky 1903. 107 p.
Brahms: p. 68, 82—83, 96—97. **Bq 780/2**

Mies, Paul. Aus Brahms' Werkstatt.
= Simrock Jahrbuch I. (Berlin) 1928.

Mies, Paul. Der kritische Rat der Freunde und die Veröffentlichung der Werke bei Brahms.
= Simrock Jahrbuch II. (Berlin) 1929.

Mies, Paul. Die Tonmalerei in den Brahmsschen Werken. Ein Beitrag zum Persönlichkeitsstil. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1923/24. p. 184—188.
Vf. beweist in seinen Untersuchungen, dass von Brahms die Bestrebungen der sinfonischen Dichtungen und der Programmusik, ferne lagen.

Minotti, Giovanni. Die Geheimdokumente der Davidsbündler. Grosse Entdeckungen über Bach, Mozart, Beethoven, Schumann, Liszt und B r a h m s. Leipzig: Steingräber 1934. 237 p.

Morin, A. Johannes Brahms. Erläuterungen seiner bedeutendsten Werke von C. Beyer, R. Heuberger, J. Knorr, H. Riemann, J. Sittard, K. Söhle und G. H. Witte. Nebst einer Darstellung seines Lebensganges v. A. Morin. Frankfurt: Bechold 1897. 4, XLIV, 307 p.

Müller-Reuter, Theodor. Lexikon der deutschen Konzertliteratur. Ein Ratgeber f. Dirigenten, Konzertveranstalter, Musikschriftsteller u. Musikfreunde. Bd 1—2. Leipzig: Kahnt 1909—13. (Nachtrag z. 1. Bd ebenda 1921.)

Nagel, Willibald. Johannes Brahms als Nachfolger Beethovens. Zürich: Hug 1892. 32 p.

Nef, Karl. Einführung in die Musikgeschichte. [1919.] 2. Aufl. Basel: Kober 1930. 351 p.
Brahms: p. 316—318. **72305**

Niemann, Walter. Die Musik der Gegenwart und der letzten Vergangenheit bis zu den Romantikern, Klassizisten und Neudeutschen. [1913.] 9—12. Aufl. Berlin: Schuster & Loeffler 1920. XVI, 303 p. **48472**
Brahms: p. 7—9, 20—23, 25—26, 32—60, 160—162.

Niemann, Walter. Die Musik seit Richard Wagner. Berlin: Schuster & Loeffler 1913. XVI, 296 p.
Brahms: p. 32—64.

Niemann, Walter. Niedersächsische Kultur und Musik.

= Signale für die musikalische Welt (Leipzig) 1907. No. 31—34.
Verfasser nennt Brahms die reinste Inkarnation schleswig—holsteinischen Volkstums in der Musik.

Oboussier, Robert. Brahms und Frankreich. **92**

= Frankfurter Zeitung 1933. 7. V.
Im Gegensatz zu Schumann, der als eine der liebenswertesten Verkörperungen des »génie allemand« allgemein die grösste Verehrung geniesst und dessen Kunst aus dem französischen Musikbewusstsein überhaupt nicht wegzudenken ist, bleibt Brahms nach wie vor der Fremdling, den man zwar um seiner unbestreitbaren Qualitäten willen achtet, dessen Wesen jedoch der französischen Psyche letzthin unzugänglich ist.

Orel, Alfred. Ein eigenhändiges Werkverzeichnis v. Johannes Brahms. Ein wichtiger Beitrag zur Brahmsforschung. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1936. Jg. 29. p. 529—541.
Das von Brahms selbst angelegtes Werkverzeichnis liegt unter den zahlreichen Brahms-Schätzen der Wiener Stadtbibliothek. Die Eintragungen reichen bis op. 79, als späteste Zeitangabe Mai 1880. Warum Brahms 1880 mit den Eintragungen aufhörte, ist unbekannt.

Radecke, Ernst. Von Schubert bis Brahms. Universitätsvortrag (Zürich) 1909.

Reger, Max. Über seine Bearbeitungen Brahmsscher Werke.

= Simrock Jahrbuch I. (Berlin) 1928.

Reissmann, August. Was wird aus unserer deutschen Musik? Berlin: Driesner 1897. 164 p.

Riemann, Hugo. Johannes Brahms.

= Blätter für Haus- und Kirchenmusik (Langensalza) 1897. p. 72—77.

Riemann, Hugo. Johannes Brahms und die Theorie der Musik. Ein paar kleine Erinnerungen.

= Programmbuch des ersten Dtschen Brahms-Festes in München 1909.

Riemann, Hugo. Präludien und Studien. Gesammelte Aufsätze zur Ästhetik, Theorie und Geschichte der Musik. Bd 1—3. Leipzig: Seemann 1895—1900. **80374**
Brahms: Bd III. p. 109—128; 214—223.

Riemann, Hugo. Seltsame Noten bei Brahms und anderen.

= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1889. Nr. 317, 328, 343.

Riemer, Otto. Vom alten Brahms zum jungen Reger.

= Allgemeine Musik-Zeitung (Leipzig) 1938. Jg. 65. p. 293—295.

Rietsch, Heinrich. Brahms—Bruckner. **77274**

= Almanach der deutschen Musikbücherei (Regensburg) 1926. p. 92—102.
Eine Parallele zw. beiden Meistern.

Rietsch, Heinrich. Die Tonkunst in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts. [1900.] 2. Aufl. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1906. 192 p. (Breitkopf & Härtels Sammlung musikwiss. Arbeiten v. dtsch. Hochschulen, 3.)

Ritter, William. Johannes Brahms (Notes d'Art).

= Le Revue Générale (Bruxelles) 1893. Juli.

Roy, Otto. Brahms in der Schulmusik.

= Die Musikpflege (Leipzig) 1933. III. 10.
Über die eigenartige Tonsprache und musikalische Ausdrucksweise des Meisters, die sich auch dem Ohr des Schülers bei einiger Erziehung zum Hören leicht kenntlich macht.

Röttgers, B. Der Entwicklungsgang von Johannes Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1904. No. 15, 16.

Rubinstein, Josef. Einige Betrachtungen über den musikalischen Styl der Gegenwart in Deutschland. **x 2615**
= Bayreuther Blätter 1880. III. Stück.
Verfasser behandelt in dem Brahms betreffenden Teil seines Artikels das Klavierkonzert in d-moll und das Deutsche Requiem und kommt zum Resultat, dass die durch die Stimme der öffentlichen Meinung gestellten Beethoven-Brahms Parallelen unhaltbar sind, da Brahms mit den Beethoven entlehnten Themen völlig unbeethovenisch und unkünstlerisch verfuhr.

Schering, Arnold. Johannes Brahms und seine Stellung in der Musikgeschichte des 19. Jahrhunderts. **1899**
= Jahrbuch der Musikbibliothek Peters für 1932. (Leipzig) Jg. 39. p. 9—22.

Schering, Arnold. Von grossen Meistern der Musik. Leipzig: Koehler und Amelang 1940. 188 p. **96117**
p. 153—184: Johannes Brahms und seine Stellung in der Musikgeschichte des 19. Jahrhunderts.

Schmidt, Leopold. Moderne Musik. Berlin: Simion 1905. 86 p. **70775**

Schumann, Robert. Gesammelte Aufsätze über Musik und Musiker. Bd 1—3. Hg. v. Heinrich Simon. Leipzig: Reclam 1888. **76454**
Brahms: Neue Bahnen. Bd III. p. 175—177. (Erschien in d. Neuen Zeitschrift für Musik 28. Okt. 1853.)

Schuster, H. Kompositionen von Brahms.
= Allgemeine Kunstchronik (Wien) 1883. 5. V.

Schwers, Paul & Martin Friedland. Das Konzertbuch. Stuttgart: Muth 1926. XXIV, 501 p. **71284**
Brahms: p. 219—235.

Seidl, Arhur. Brahms—Bruckner-Parallele.
= Die Gesellschaft (München) 1902. No. 1.

Sherwood, Percy. Johannes Brahms.
= Dresdener Nachrichten 1911. 27. X.
Vortrag in der Gesellschaft für Literatur und Kunst, Dresden.

Shewood, Percy. Vortrag über Brahms im Brahms-Abende des Musikpädagogischen Vereins zu Dresden.
= Dresdner Nachrichten 1912. 29. I.

S[iklós] A[lbert]. A magyar zene tükrözése külföldi mesterek müveiben. [Die Spiegelung der ungarischen Musik in den Werken ausländischer Meister.] **2757**
= A zene (Budapest) 1931. No. 5—6, 1932. No. 7.
Brahms magyaros irányú müveiről.
Über Brahms' Werke mit ungarischen Motiven.

Simon, P. Eine Pariser Stimme über die Wertschätzung fremder Komponisten, besonders Brahms'.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1888. No. 7.

Sittard, Josef. Analysen Brahmsscher Werke.
= Programmbücher der Philharmonischen Konzerte zu Hamburg 1897/98.

Smolian, Arthur. Zur Verständigung über Johannes Brahms.
= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1901. No. 34—37.

Specht, Richard. Zum Brahms-Problem. **2906**
= Der Merker (Wien) 1912. 3. Jg. p. 41—16.
Spricht über Brahms, den »Klassiker«.

Spitta, Philipp. Brahms und Herzogenberg in ihrem Verhältnis zur Kirchenmusik.
= Monatsschrift für Gottesdienst und kirchliche Kunst (Göttingen) 1907. No. 2.

Spitta, Philipp. Sechzehn Aufsätze zur Musik. Berlin: Paetel 1892. 471 p. **80380**
Brahms: p. 385—428.

Stefan, Paul. Brahms. **2906**
= Der Merker (Wien) 1912. 3. Jg. p. 58.
Kleine Rückerinnerung an Brahms' Schaffen.

Sturke, August. Der Stil in Johannes Brahms' Werken. Eine stilkritische Untersuchung seiner Klavier-, Kammermusik-, Chor- und Orchesterwerke. Diss. Hamburg. Würzburg: Triltsch 1932. 90, 8 p.

Thomas-San Galli, Wolfgang A. Brahms, eine musikpsychologische Studie in 5 Variationen. Strassburg: Heitz & Mundel 1905.

Tonwerke von Brahms, Die —.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1899. p. 111.

Tronnier, Richard. Vom Schaffen grosser Komponisten. Stuttgart: Grüninger [1917]. 263 p. **64716**
Brahms: p. 218—255.

Tschaikowsky, Peter. Beurteilung von Brahms. (Wilhelm Altmann: Tschaikowsky als Beurteiler anderer Komponisten.)
= Zeitschrift der Internationalen Musikgesellschaft (Leipzig) 1903. 5. Jg. p. 61.

Tschaikowsky über Brahms.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1899. 10. V.

Unger, Hermann. Musikgeschichte in Selbstzeugnissen. München: Piper 1928. 474 p. **66634**
Brahms: p. 276, 381, 386—396, 401—403, 422, 425, 429, 433.

Urbantschitsch, Victor. Die Sonatenform bei Brahms. Diss. Wien 1925.
Erschien auch in d. Studien zur Musikwissenschaft. Beihefte d. Denkmäler d. Tonkunst in Österreich. (Wien: Univ. Ed.) 1927. Heft XIV. p. 265—285.

Vollständiges Verzeichnis aller im Druck erschienenen Werke von Johannes Brahms, nebst systematischem Verzeichnis und Register der Textanfänge. Berlin: Simrock 1908.

Wagner, Richard. Gesammelte Schriften und Dichtungen. Bd 1—10. Leipzig: Fritzsch 1873—83.
Brahms: Bd VIII. p. 392—394. Bd X. p. 41 f., 168, 194—199, 225, 238 f., 374 f.

Weber, F. W. Johannes Brahms und seine Stellung in der Musikgeschichte.
= Merseburger Correspondent 1925. 24. Okt.

Wetzel, Hermann. Zur Harmonik bei Brahms. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1912/13. Bd 45. p. 22—31. Verkürzt abgedruckt: 1933. Jg 25. p. 597—599.
Verfasser zählt Brahms zu den letzten Klassikern, ein echtes Genie, das aus dem alten, ewig gleichen Material neue ungehörte Schönheiten herausbringt.

Wetzel, Justus Hermann. Johannes Brahms' Werke.
= Musikpädagogische Blätter (Berlin) 1928. No. 3.

Wichmann, H. Zur Charakteristik von Brahms.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) 1897. Nr. 270.

Wild, Irene. Was ist uns Brahms?
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1907. 29. III.

Wolf, Hugo. Musikalische Kritiken. Hg. v. R. Batka und H. Werner. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1911. VII, 378 p.
Enthält die zwischen 1884—87 im »Wiener Salonblatt« erschienene Br.-Kritiken.

Die Zeit der künstlerischen Entscheidung bei Johannes Brahms.
= Schweizerische Instrumentalmusik (Luzern) Jg. 26. p. 150—151.

Zur Verständigung über Johannes Brahms.
= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1901. 32. Jg. No. 34.

2. Szerzemények esztétikai méltatása
Ästhetische Würdigung der Kompositionen

A) Hangszeres művek — Instrumentalwerke

a) Általános esztétikai méltatás — Allgemeine ästhetische Würdigung

Abendroth, Walter. Orchestersatz und -stil bei Brahms.
= Die Musikwoche (Berlin) 1939. Jg. 7. p. 242.

Bekker, Paul. Viertes Frankfurter Opernhauskonzert. [Johannes Brahms gewidmet.] **92**
= Frankfurter Zeitung 1912. 14. III.
Dieses Konzert enthielt in gut gewählter Zusammenstellung ein Jugendwerk, die behaglich heitere D-dur Serenade op. 11 — eine Frühlingswanderung, das innig schwärmerische Violinkonzert — ein Sommertag und die wuchtig herbe c-moll Sinfonie — ein ergreifendes Erlebnis aus den Tagen, wo Herbst und Winter um die Herrschaft ringen. Verfasser würdigt sodann die Kunst Br.' und kommt zum Resultat, dass hier eine Kunst vorliege, die im Grunde nur Tatsachen und Erfahrungen spiegelt. Aber Ausblicke, Erweiterungen unseres Gesichtskreises gibt sie nicht. Es ist eine Kunst die uns die Augen schliesst, nicht öffnet. Br. ist ein Stillstand, ein Ausruhen, kein Schreiten.

Colles, H. C. The colour in Brahms.
= Academy (London) 1906. No. 1796—1808.
Vf. schreibt darüber, wie schwer das orchestrale Kolorit für Br. war, der schon 40 Jahre alt war, als er seine erste Symphonie schrieb.

Freitag, Johann. Das orchestrale Klangbild in Brahms' Orchesterwerken. Dissertation. Wien 1938.
[Manuscript.]

Krause, Emil. Johannes Brahms als Instrumentalkomponist.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1891. p. III.

Lee, E. Markham. Brahms' Orchestral works. London: Oxford Univers. press. 1931. 45 p.

Schroeder. Brahms'sche Orchesterwerke.
= Der Musiksalon (Berlin) 1914. 5. 11/12.

Simon, J. Brahms' Orchesterwerke.
= Deutsche Allgemeine Zeitung (Berlin) 1922. 26. IV.

Spemanns Goldenes Buch der Musik. 2. Aufl. Berlin: Spemann 1900. 1313 Nro. **85381**
Brahms: Nro 173, 137, 195.
Ouverturen Nr. 522.
Serenade in D-dur Nr. 516.
Symphonien I—IV. Nr. 487—490.

Tenschert, Roland. Zur Frage d. Brahmsschen Instrumentation.
= Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) Jg. 64. p. 182—183.

Weingartner, Felix. Akkorde. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1912. IV, 295 p. **80456**
Brahms, ein Meister der Instrumentationskunst p. 145—154.

Weingartner, Felix. Brahms als Meister der Instrumentationskunst.
= Allgemeine Musik-Zeitung (Berlin) 1905. No. 1.

Weingartner, Felix. Brahms als Instrumentator.
= Musijkaalja Mir 1905. No. 12.

Zenger, Max. Entwicklung der Instrumentalmusik seit Beethoven bis inklusive Johannes Brahms.
= Blätter für Haus- und Kirchenmusik (Langensalza) 1905. No. 10, 11.

b) Zenekari művek — Orchesterwerke

Szimfóniák — Symphonien

Antcliffe, H. The symphonies of Brahms.
= Monthly Musical Record (London) 1904. No. 406.

Bekker, Paul. Die Sinfonie von Beethoven bis Mahler. Berlin: Schuster & Loeffler 1918. 61 p.
Brahms: p. 39—44.

Blume, Walter. Brahms in der Meininger Tradition. Seine Sinfonien und Haydn-Variationen in der Bezeichnung von Fritz Steinbach. Stuttgart: Verfasser 1933. 89 p.

Brahms, Johannes Symphonien u. andere Orchesterwerke. Erläut. v. J. Knorr, H. Riemann, S. Sittard, nebst e. Einleitung: Johannes Brahms' Leben und Schaffen v. A. Morin. Berlin: Schlesinger 1908. 158 p. (Meisterführer, 3.)

Browne, P. A. Brahms: the Symphonies. London: Oxford univ. pr. 1933. 71 p.

Chop, Max. Johannes Brahms: Symphonien. Geschichtlich und Musikalisch analysiert. Leipzig: Reclam 1922. 88 p. (Erläuterungen zu Meisterwerken d. Tonkunst, 31.) **311470**

Dauge, Maurice. Les quatres symphonies de Johannes Brahms.
= Le Ménestrel (Paris) 1938. Ann. 100. p. 17—18.

Harrison, Julius A. G. Brahms and his four symphonies. London: Chapman & Hall 1939. XII, 312 p.

Holle, H. M. Regers Einzeichnungen in den Symphonien von J. Brahms.
= Almanach d. Musikbücherei (Regensburg) 1924/25.

Huschke, K. Brahms' Aufstieg zur Sinfonie.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1926. p. 1035.

Huschke, K. Vom Sinfoniker Brahms. **1890**
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1930. No. 13. p. 310—313.
Über die Sinfonien Brahms'. Über die Zögerung Brahms' Sinfonien zu schreiben.

Kabay Kálmán. A szimfónia története. I. rész. Bp.: Rózsavölgyi 1933. 44 p.
Brahms: p. 40—41. **R 781.508.2**

Kozáky István. Brahms szimfónikus művészete. [Die symphonische Kunst Brahms'.] **2757**
= A zene (Budapest) 1932/33. 14. évf. p. 203—207.
Brahms szimfóniái Beethoventől indulnak ki. Beethoven utolsó vonósnégyeseinek áttört tematikájú feldolgozási módját felnagyítva a szimfónikus zenekarra alkalmazta. Konstruktiv munkája a kontrapunktikának mindig szigorúbb keretei közé viszi. Tematikájában szereti a »zenei idézeteket«, amiért plágiummal vádolták meg. A történelem azonban igazolta őt s Brahms művészi nagysága egyre tisztultabban emelkedik fel.

Brahms' Symphonien gehen von Beethoven aus. Brahms hat die durchbrochene thematische Arbeitsweise der letzten Quartette Beethovens für das symphonische Orchester angewendet. Die konstruktive Arbeit führt er in fortwährend strengerer Fassung der Kontrapunktik zu. In der Thematik bevorzugt er die »musikalischen Zitate«, wofür er mit Plagisierung beschuldet worden ist. Die Geschichte jedoch rechtfertigte ihn und seine künstlerische Grösse erhebt sich unablässig klärend.

Llongueres, Joan. Les quatre Simfonies de Johannes Brahms.
= Revista Musical Catalana (Barcelona) 1933. No. 360.

Mayer, Alois. Die drei Symphonieen von Brahms.
= Wiener Montagszeitung 1884. 4. II.

Nef, Karl. Geschichte der Sinfonie und Suite. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1921. VIII, 344 p. (Kleine Handbücher d. Musikgeschichte, XIV.) **310268**
Brahms: p. 241—251.

Niemann, Walter. Einführung in Brahms' Sinfonien.
= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1921. p. 273—277.

Sittard, Josef. Studien und Charakteristiken. Bd 1—3. Hamburg: Voss 1889.
Bd 1. Bunte Blätter. 223 p.
Bd 2. Alte u. neue Opern. Musikal. Gedenktage. Aphorismen. 165 p.
Bd 3. Künstler-Charakteristiken. Aus d. Konzertsaal. 158 p.
Brahms als Sinfoniker. Bd II. p. 117.

Specht, Richard. Zur Brahmsschen Symphonik. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1912/13. Bd 45. p. 3—9.
Über die Charakteristik der Brahmsschen Symphonien.

Weingartner, Felix. Brahms oder Wagner? Wie soll der Dirigent Brahms nahen? (Aus einem Gespräch.) **77**
= Neue Freie Presse (Wien) 1933. 7. V.
Über die Aufführung der Symphonien Brahms': die erste Symphonie ist monumental, die Zweite pastoral, die Dritte eher mysteriös und die Vierte tragisch zu nehmen. Seine Symphonien müssen grosszügig, jedoch einfach dirigiert werden.

Weingartner, Felix. Die Symphonie nach Beethoven. [1897.] 4. Aufl. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1926. 113 p. **80563**
Brahms: p. 42—57.

Die erste Symphonie von Brahms, im Leipziger Gewandhauskonzerte am 18. Januar 1877.

= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1877. Januar.

Diese Symphonie Br.', verglichen mit den Beethovenschen, setzt diese fort. Die musikalische Produktion der nach-Beethovenschen Zeit kann etwas gleichgewaltiges, eine ähnliche monumentale Tat in dieser klassischen Form nicht aufweisen.

Grove, G. The first Symphony of Brahms.

= Musical Times (London) 1904. 61. Ann. No. 747.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Johannes Brahms' erste Symphonie. Aufgeführt zum ersten Male in Wien 17. XII. 1876. **75**

= Pester Lloyd (Abendblatt) 1876. 18. XII. Nr. 289.

Nach eingehender Besprechung des Werkes meint Verfasser, dass das Werk für das Publikum zu schwer ist und zwei Drittel des Auditoriums die Novität nicht verstanden hat, denn es fehlt ihr eine gleich auf's erstemal Hören fortreissende Gewalt, wie es bei Beethovens Meisterwerken der Fall ist.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms' Symphonie in c-moll. **75**

= Pester Lloyd 1878. 31. XII.

Br.' c-moll Symphonie ist eine wahre Mannestat. Grossartige Intention, zwingende musikalische Logik, aber ein geringer Ideengehalt, spärlich sickernde Melodie charakterisieren das Werk.

Kretzschmar, Hermann. Brahms: Symphonie Nr. 1. (c-moll.) Leipzig: Breitkopf & Härtel 1899. 16 p. (Kleiner Konzertführer.)

Krigar, Hermann. Brahms: Erste Symphonie (op. 68, c-moll.) **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1878. Bd 14. p. 148—49.

Dass Brahms sich dem ausgedehntesten und sprechendesten Orchesterwerke, der Symphonie, zuwenden würde und musste, konnte man sicher voraussetzen, ebenso, dass er sie von neuen Angriffspunkten erfassen würde. Seine Sprache ist das Ergebnis einer unaufhaltsam fortstürmenden Zeit, der man sich doch allmählig gewöhnen wird.

—

Brahms: D-dur szimfónia a pesti filharmonikusok hangversenyén. [Die Symphonie in D-Dur im Konzert der Pester Philharmoniker.] 1878. XI. 13. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1878. XI. 15.

A kor egyik legnemesebb és legnagyobb zenei terméke Brahms e szimfóniája, amelynek finaléja olyan, mint az igazi győzelmi zene. A mű nagy hatást gyakorolt minden hallgatójára.

Diese Symphonie Brahms' gehört zu den edelsten und grössten musikalischen Schöpfungen unseres Zeitalters. Das Finale klingt wie eine echte Siegesmusik. Das Werk machte einen tiefen Eindruck auf die Zuhörer.

Brahms 2. (D-dur) szimfóniája a philharmonikus hangversenyen. [Die 2. (D-dur) Symphonie von Brahms im Philharmonischen Konzert.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1878. XI. 14.

Br. e műve a legtökéletesebb zenei termékek közé tartozik, amelyeket a Schumann utáni zene felmutathat. Br. lelkében a klasszikus zene hagyományai új életre kelnek. Beethoven szelleme érinti néha. Br. bírja a zenei kifejezés minden titkát. Zenéjében a borongó, magát egy zenei gondolatba Schumann módjára bevésző mélység és a beethoveni jókedv egyaránt kifejezést lel. Br. tulajdonságai e szimfóniában különösen érvényesülnek. A reflektív elem s a művészi inspiráció a legszerencsésebben egyesülnek.

Dieses Werk Br.' gehört zu den vollkommensten musikalischen Schöpfungen, welche die nachschumannische Musik aufweisen kann. In Br.' Seele auferstehen die Traditionen der klassischen Musik. Es berührt ihn der Geist Beethovens. Br. handhabt sämtliche Geheimnisse des musikalischen Ausdruckes. In seiner Musik findet die düstere, sich nach Schumanns Manier in einen musikalischen Gedanken hineinarbeitende Tiefe und der beethovensche Frohsinn gleichmässigen Ausdruck. Die Eigenschaften Br.' kommen in dieser Symphonie besonders zur Geltung. Das reflektive Element und die künstlerische Inspiration vereinigen sich hier am glücklichsten.

Dömpke, Gustav. Brahms' D-dur Symphonie und Lieder.

= Allgemeine Zeitung (Wien) 1885. 27. III.

Hanslick, Eduard. Die neue Symphonie [D-dur, op. 73.]

= Neue Freie Presse (Wien) 1877. 30. XII.

Hanslick, Eduard. Brahms: Zweite Symphonie (op. 73., D-dur). **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1878. Bd 14. p. 503—4. & 1879. Bd 15. p. 316—17. (Hermann Krigar.)

Diese Komposition ist eines der grossartigsten Werke der Sinfonienliteratur. Sie wird überall bewundert und geliebt. Ihre freundliche Klarheit erinnert an die zweite und sechste Symphonie Beethovens und leuchtet in gesunder Frische.

Hanslick, Eduard. Das fünfzigjährige Stiftungsfest der Philharmonischen Gesellschaft in Hamburg 25. IX. 1878.

= Neue Freie Presse (Wien) 1878. Okt.

Auf diesem Fest dirigierte Br. seine II. Symphonie. Joachim spielte im Orchester die erste Violine. Am Schluss der Symphonie warfen die Damen vom Chor und aus den vorderen Sitzreihen Brahms ihre Blumensträusschen zu.

Hanslick, Eduard. Brahms: II. Symphonie D-dur.

= Neue Freie Presse (Wien) 1878. 3. I.

In diesem Werk hat sich Br. nach dem Pathos faustischer Seelenkämpfe der frühlingsblühenden Erde wieder zugewendet.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms' II. Symphonie. **75**

= Pester Lloyd 1878. 5. I.

Nach der pathetischen ersten Symphonie ist die Zweite eine echte Tondichtung in anmutsvoller Form, die sich einen durchschlagenden Erfolg errungen hat.

Kretzschmar, Hermann. Brahms: Symphonie Nr. 2. (D-dur.) Leipzig: Breitkopf & Härtel 1900. 16 p. (Kleiner Konzertführer.)

Schütz Miksa. Brahms II. symphoniája. Előadta a filharmonikus társaság 1878. XI. 13-án. [II. Symphonie (D-dur) von Brahms. Vorgetragen von der Philharmonischen Gesellschaft am 13. XI. 1878.] **128**

= Pesti Napló 1878. XI. 15.

Br. szimfóniái közül ez a legjelentékenyebb. Az egész művön, amely oly szépen egyesíti a fenségest a bájjal, a legtisztább világosság vonul végig. Kristálytiszta átlátszósággal tünnek fel a motívumok. Br. e szimfóniája legjobban közelíti meg a klasszikus korszak eszményeit.

Unter den Symphonien Br.' ist diese die bedeutendste. Es durchzieht das ganze Werk, in welchem sich Erhabenheit und Liebreiz so schön paaren, die reinste Klarheit. Mit kristallheller Durchsichtigkeit kommen die Motive uns entgegen. Diese Symphonie Br.' nährte sich am besten den Idealen der Klassizität.

[Schütz, Max.] Brahms' II. D-dur Symphonie. Vorgetragen im Philharmonischen Konzert 13. XI. 1878. **75**

= Pester Lloyd 1878. 14. XI. & 5. XII.

Die Wirkung des grandiosen Werkes war mächtig. Langher hatte kein Werk eines lebenden Meisters solchen bedeutenden Eindruck hinterlassen, wie diese Symphonie.

—

Bazilio [Vavrinecz Mór]. Brahms: Tragikus nyitány és Akadémiai ünnepi nyitány. — F-dur szimfónia a pesti filharmonikusok hangversenyén. [Brahms: Tragische Ouverture-Akademische Festouverture. — Symphonie in F-Dur im Konzert der Pester Philharmoniker.] 1884. IV. 2. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1884. IV. 3.

Részletes ismertetése a műveknek, főleg az f-dur szimfóniának, amely ez alkalommal került bemutatásra.

Eingehende Besprechung der Werke, hauptsächlich der Symphonie in F-Dur, die zum ersten Male vorgetragen wurde.

Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány, Tragikus nyitány, 3. szimfónia (f-dur) a pesti filharmonikusok hangversenyén. [Brahms: Akademische Festouverture, Tragische Ouverture, 3. Symphonie (F-Dur) im Konzert der Pester Philharmoniker.] 1884. IV. 2. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1884. IV. 3.

Brahms ismét eljött Pestre és maga vezényelte műveit. Közülük az f-dur szimfóniát most játszották először Pesten.

Brahms kam wieder nach Pest und dirigierte seine Werke, von welchen die Symphonie in F-Dur zum ersten Male in Pest vorgetragen wurde.

Dömpke, Gustav. Die III. Symphonie [von Brahms].

= Allgemeine Zeitung (Wien) 1883. 5. XII.

Filharmonikus hangverseny: Brahms f-dur symphonia, Akadémiai ünnepi nyitány, Tragikus nyitány. [Philharmonisches Konzert: F-dur Symphonie, Akademische Festouverture, Tragische Ouverture von Brahms.]

= Egyetértés (Budapest) 1884. IV. 3. **114**

A pesti közönség ítélete Br.-ról határozottan kedvező, mert a közönség nem tud arról a harcról, amely Németországban Br. körül dúl. Így ítélete annál nyomósabb, mert nincs befolyásolva. Br. mindhárom művét nagy tetszéssel fogadta. A műveket Br. vezényelte.

Das Urteil des Pester Publikums über Br. ist entschieden günstig, denn dieses Publikum weis nichts von dem Kampf, der in Deutschland um Br. tobt. Sein Urteil ist umso wichtiger, weil es von keiner Seite beeinflusst ist. Die drei Werke Br.' wurden mit grossem Beifall aufgenommen. Sie wurden von Br. dirigiert.

Hanslick, Eduard. Die III. Symphonie.

= Neue Freie Presse (Wien) 1883. 5. XII.

Br'. dritte, neue Symphonie, ist tatsächlich eine neue, denn sie wiederholt weder das schmerzliche Schicksalslied der Ersten, noch die heitere Idylle der Zweiten. Ihr Grundton ist selbstbewusste, tatenfrohe Kraft. Hans Richter hat sie auf den Namen »Eroica« getauft. In ihrem musikalischen Charakter erinnert sie an die zweite Beethovensche Periode. Diese Symphonie ist künstlerisch vollkommener, als die zwei ersten Symphonien von Br. Sie ist gedrungener in der Form, durchsichtiger im Detail, plastischer in den Hauptmotiven. Auch die Instrumentierung ist reicher an Farbenmischungen, als die früheren.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Die neue F-dur Symphonie von Brahms. **75**

= Pester Lloyd 1883. 12. XII.

Mit dieser Symphonie errang sich Br. in Wien den glänzendsten Erfolg seines Lebens. Br. hat noch kein Werk geschrieben, das so bezaubernde Kontraste aufzuweisen hätte, wie diese Symphonie. Es ist auffallend, dass Br., der in den Ecksätzen seiner Symphonien stets so aus dem Vollen erfindet und ausführt, in den Mittelsätzen dagegen merklich zurückbleibt. Der erste und vierte Satz der Symphonie sind die vortrefflichsten, die je geschrieben wurden.

Kalbeck, Max. Brahms' III. Symphonie. **2906**

= Der Merker (Wien) 1912. p. 47—56, 81—87.

Entstehungsgeschichte und Analyse des Werkes.

Kretzschmar, Hermann. Brahms: Symphonie Nr. 3. (F-dur.) Leipzig: Breitkopf & Härtel 1900. 26 p. (Kleiner Konzertführer.)

Schütz, Max. Die dritte Symphonie von Johannes Brahms. **75**

= Pester Lloyd 1884. 13. IV.

Die dritte Symphonie von Br. ist in ihrer Grundstimmung mit der zweiten Symphonie verwandt. Eine männlich-kräftige Empfindung, eine in sich gefestete, energische Stimmung waltet in derselben vor. In den beiden Aussensätzen fliesst der breite symphonische Strom unaufhaltsam dahin, in den Innensätzen waltet eine romantische, melancholisch angehauchte Phantasie lyrisch gearteter, dem Volkston verwandter Stimmungen.

Schütz, Max. Philharmonisches Konzert: Brahms' Symphonie in F-dur, Akademische Festouverture und Tragische Ouverture. **75**

= Pester Lloyd 1884. 3. IV.

Br. dirigierte seine neue Symphonie in F-dur, die edelste Blüte jener romantischen Stimmung, welcher Br. in einigen seiner Werke so entzückenden Ausdruck verliehen hat.

Weidemann, Alfred. Brahms' Dritte Symphonie in F-dur.

= Skizzen (Berlin) 1936. Jg. X. H. 5. p. 13—16.

—

Bairstow, E. Brahms' Fourth Symphony op. 98.

= The Musical Times (London) 1937. Ann. 78. p. 220—224.

Brahms IV. szimfóniája (e-moll). Bemutatta a philharmonikus társaság. [IV. Symphonie (e-moll) von Brahms: Vorgetragen von der Philharmonischen Gesellschaft.] **128**

= Pesti Napló 1886. XI. 30.
Br. e művét kissé hidegen fogadta a közönség, csak a dallamosabb andante keltett mélyebb impressziót.
Dieses Werk von Br. wurde vom Publikum etwas kühl aufgenommen, nur das melodiösere Andante machte einen tieferen Eindruck.

Dömpke, Gustav. Die e-moll Symphonie [von Brahms].

= Allgemeine Zeitung (Wien) 1886. 21. I.
Verfasser spricht von der »strengen Grösse und Majestät« des Werkes, besonders des vierten Satzes und von dem »bald feierlichen, bald düsteren Pathos« seiner Variationen.

Hanslick, Eduard. Die e-moll Symphonie.

= Neue Freie Presse (Wien) 1886. 19. I & 1887. 5. I.
Vergleicht die Symphonie mit einem dunklen Brunnen; je länger man hineinschaut, desto mehr Sterne glänzen uns entgegen.

Harrach József. Brahms IV. symphoniája (e-moll). Előadta a filharmonikus társaság. — Brahms: Zongoraquintett f-moll, op. 34. Előadta a Krancsevics vonósnégyes társaság D'Albert Jenővel. [Vierte Symphonie (e-moll) von Brahms. Vorgetragen von der Philharmonischen Gesellschaft in Budapest. — Klavierquintett in f-moll op. 34. Vorgetragen vom Streichquartett Krancsevics. Am Klavier Eugen D'Albert.] **128**

= Pesti Napló 1886. XII. 6.
Br. negyedik szimfóniája a legnagyobb érdeklődést keltette a hangversenyt látogató közönség körében. Ez természetes is, mert Br. korunk legnagyobb szimfónikusa. Br.-ot teljes megismerésére sokszor kell hallanunk. Azt az egyéni sajátosságot, amely Br. zenéjén végig vonul, meg kell szokni. Br. e-moll szimfóniája jóval világosabb, egyszerűbb a régieknél. Talán szűkebb körre is fogja e művét, habár gondolatainak nem tud valóban plasztikus jelleget adni. Br. e műve bővelkedik zenei szépségekben, a mesterkéltség kevesebb benne, mint előző műveiben. — Br. f-moll zongoraquintettjét a Krancsevics vonósnégyes társaság mutatta be. Igazi gyönyört keltett. A nagyon is egyenlőtlen sikerrel alkotó mester egyik legköltőibb műve.
Die vierte Symphonie von Br. weckte beim Konzertpublikum grosses Interesse. Das ist auch selbstverständlich, denn Br. ist der grösste Symphoniker unserer Zeit. Um Br. vollkommen zu kennen, müssen wir ihn öfters hören. An die individuelle Eigentümlichkeit, die sich durch die Musik Br'. zieht, muss man sich gewöhnen. Die Symphonie in e-moll von Br. ist um vieles klarer, einfacher, als die Vorigen. Er fasst auch das Werk vielleicht knapper, obgleich er seinen Gedanken kein wahres plastisches Gepräge geben kann. Auch dieses Werk ist reich an musikalischen Schönheiten und weniger gekünstelt, als seine Vorherigen. Das Klavierquintett in f-moll wurde von der Streichquartettgesellschaft Krancsevics vorgetragen. Es ist eines der poetischesten Werke des mit so ungleichem Erfolg schöpfenden Meisters.

Hausegger, Frdr. Gedanken eines Schauenden. München: Bruckmann 1903. 549 p.

Brahms: p. 231—236.
Die e-moll Sinfonie v. Br. p. 237—239.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms' vierte Symphonie. **75**

= Pester Lloyd 1886. 10. II.
Das Werk ist höchst merkwürdig. Es verrät vor Allem ein enormes technisches Können. Am bewunderungswürdigsten ist der letzte Satz, wo die altklassische Form der Passacaglia so grossartig, neu und kühn behandelt wurde (32 Variationen über ein Thema von acht Takten), wie seit Johann Sebastian Bach in keinem anderen Werke.

Huschke, Konrad. Vom Wesen der letzten Brahms-Sinfonie.

= Neue Musik-Zeitung (Stuttgart) 1926. Sept. & Allgemeine Musikzeitung (Leipzig) Jg. 64. p. 185—187.

Kalbeck, Max. Die e-moll Symphonie.

= Presse (Wien) 1886. 21. I.

Kretzschmar, Hermann. Brahms: Symphonie Nr. 4. (e-moll.) Leipzig: Breitkopf & Härtel 1900. 24 p. (Kleiner Konzertführer.)

(m. g.) [Molnár Géza.] Brahms: e-moll szimfóniája a filharmónikus hangversenyen. [Brahms' Symphonie in e-moll bei den Pester Philharmonikern.] 1893. XII. 20. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1893. XII. 21.
Brahms négy szimfóniája közül az e-moll a legérettebb.
Von den vier Symphonien Brahms' ist die Vierte am reifsten.

(n. k.) Filharmoniai hangverseny: Brahms IV. szimfóniája. [Brahms' IV. Symphonie.]

= Egyetértés (Budapest) 1893. XII. 21. **114**
Brahms e szimfóniájában sokkal több a tudás, a routine, mint az invenció. Br.-nak nagyon szép motívumai vannak e szimfóniájában, de azokat sok részlettel veszi körül, úgyhogy a leggyakorlottabb zenész is csak nehezen követi rejtett útjain. A művet Nikisch Artur interpretálta tökéletesen.
In dieser Symphonie von Br. ist mehr Gelehrtheit und Routine, als Invention. Br. hat sehr schöne Motive in dieser Symphonie angewendet; er hat sie aber mit so viel Nebenstellen umgewebt, dass es dem geübtesten Musiker seine geheime Wege zu folgen Mühe kostet. Das Werk wurde von Arthur Nikisch meisterhaft interpretiert.

Paumgartner, H. Die e-moll Symphonie und das Triumphlied.

= Abendpost (Wien) 1887. 18. I.

Schütz, Max. Brahms' Vierte Symphonie. Vorgetragen von der Philharmonischen Gesellschaft in Budapest 1886. 29. XI. **75**

= Pester Lloyd 1886. 30. XI.
Diese Symphonie Br.' trägt das Gepräge der zweiten Stylperiode des Meisters. Der lyrische Charakterzug ist in ihr der Vorwaltende. Der symphonische Grundzug tritt in diesem Werk nicht so klar und entschieden hervor, wie in den früheren Symphonien; die klare, durchsichtige Gestaltung tritt jedoch auf dem Untergrund höchster kontrapunktischer Kunst sieghaft hervor.

Speidel, Ludwig. Brahms' IV. Symphonie e-moll.

= Fremdenblatt (Wien) 1886. 19. I.
Verfasser meint, dass die Symphonie förmlich nach einem Programm schreie und beruft sich auf einen »Jemand«, der das Finale ein Soldatenbegräbnis nannte.

Sztojanovits Jenő. Brahms negyedik szimfóniája e-moll. Előadja a filharmonikus társaság. [Vierte Symphonie in e-moll. Vorgetragen vom Philharmonischen Orchester.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1886. XI. 30.

Brahms e művének legfeltűnőbb hibája az, hogy gondolatokban igen szegény. Mit ér a fényes, káprázatos tematikai kidolgozás, mit ér a zseniális instrumentáció, ha a tartalom és gondolatok jelentéktelenek. A közönség hidegen fogadta.

Der auffallendeste Fehler dieses Werkes von Br. ist Armut an Einfällen. Was nützt die glänzende tematische Bearbeitung, was die geniale Instrumentation, wenn Inhalt und Gedanken unscheinbar sind. Das Publikum hat das Werk kühl empfangen.

V[avrinecz] M[ór].) Brahms: e-moll szimfónia a pesti filharmonikusoknál. [Brahms: Symphonie in e-moll bei den Pester Philharmonikern.] 1886. XI. 29. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1886. XI. 29.

Részletes ismertetése a Pesten először játszott műnek.

Eingehende Besprechung des in Pest zum ersten Male gespielten Werkes.

Vetter, Walther. Der erste Satz von Brahms e-moll Symphonie. Ein Beitrag zur Erkenntnis moderner Symphonik. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1913/14. Bd 51. p. 3—15, 83—92, 131—145.

In diesem Satz vereinigen sich grösste Geistesschärfe, vollendeter Formensinn und wunderbarste Gefühlstiefe.

2. *Versenyművek — Konzerte*

Schering, Arnold. Geschichte des Instrumentalkonzertes bis auf die Gegenwart. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1905. 226 p. (Kleine Handbücher d. Musikgeschichte.) **56785**

Brahms: p. 195—196. (Klavierkonzerte); 211. (Violinkonzert.)

Stengel, Theophil. Die Entwicklung des Klavierkonzertes von Liszt bis zur Gegenwart. Heidelberg: Reiher und Kurt 1931. 146 p.

—

Brahms: d-moll zongoraverseny. — D-dur symphonia. Előadta a Philharmonikus zenekar. [Brahms: Klavierkonzert in d-moll. — Symphonie in D-dur. Vorgetragen vom Philharmonischen Orchester.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1879. XII. 11.

Br. d-moll zongoraversenye magán hordja szerzője egyéniségének bélyegét. Nincs benne koncesszió a könnyű ízlés számára. E komolyság lebilincseli a hallgatót. A művet Br. játszotta. — A hangverseny másik száma Br. d-dur szimfóniája. Br. e művében a klasszikus zeneszerzők társává lesz. Nem epigon, hanem méltó társ.

Das Klavierkonzert in d-moll von Br. trägt das Gepräge der Individualität seines Verfassers in sich. Es enthält keine Konzession für den leichteren Geschmack. Dieser Ernst fesselt den Zuhörer. Das Werk trug Br. vor. — Die zweite Br.-Nummer des Konzertes war seine zweite Symphonie in D-dur. Br. wird in diesem Werk ein Gefährte der klassischen Komponisten. Kein Epigon, sondern würdiger Genosse.

Brahms: d-moll zongoraverseny és d-dur szimfónia a pesti filharmónikus hangversenyen. [Brahms: Klavierkonzert in d-Moll und Symphonie in D-Dur im Konzert der Pester Philharmoniker.] 1879. XII. 10. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1879. XII. 11.

Brahms ezúttal mint zeneszerző, előadóművész és karmester lépett a közönség elé. Eljátszotta a d-moll zongoraversenyt, amelyet most hallottak először, majd a d-dur szimfóniát vezényelte.

Brahms trat diesmal als Komponist, Vortragskünstler und Kapellmeister auf. Er spielte sein Klavierkonzert in d-Moll, welches man zum ersten Male in Pest hörte, dann dirigierte er seine zweite Symphonie.

Brahms d-moll zongoraversenyének titka. [Das Geheimnis des d-moll Klavierkonzertes von Brahms.] **1767**

= Literatura (Budapest) 1933. VIII. évf. p. 197—200.

Brahms ifjúkori lelki élete kulcsát a d-moll zongoraversenyben kell keresnünk. Amint Schumann d-moll novelettjei Schumann Klárának köszönik létrejöttüket, úgy Brahms tragikus d-moll versenyében Klára iránti érzelmei nyernek kifejezést.

Den Schlüssel Brahmsens jugendlichem Seelenlebens müssen wir im Klavierkonzert d-moll suchen. Wie Schumanns Novelletten in d-moll ihr Zustandekommen Clara Schumann danken, gewinnen auch die Gefühle Brahms' gegenüber Clara Schumann in seinem tragischen d-moll Konzert Ausdruck.

D-i. Brahms. — A harmadik philharmoniai hangverseny. [Brahms. — Das dritte Philharmonische Konzert.] **212**

= Ellenőr (Budapest) 1879. XII. 11. (Esti kiadás — Abendblatt.)

Brahmsot ezúttal a pesti közönség két hangversenyen hallotta: A Krancsevics-kamarazeneestélyen, amelyen c-moll zongoranégyese (op. 60.) zongoraszólamát játszotta és a filharmonikus hangversenyen. Ezen d-moll zongoraversenyét adta elő és a d-dur szimfóniát vezényelte. Részletesebben foglalkozik Brahms művészetével és az előadott művekkel.

Diesmal hatte das Pester Publikum Gelegenheit Brahms in zwei Konzerten zu sehen: im Kammermusikabend des Streichquartetts Krancsevics, in welchem er den Klavierteil des Klavierquartetts in c-moll (op. 60.) spielte und in dem Philharmonischen Konzert. In diesem trug Brahms sein Klavierkonzert in d-moll vor und dirigierte seine Zweite Symphonie in D-Dur. Der Artikel befasst sich eingehend mit Brahms' Kunst und mit den aufgeführten Werken.

Filharmoniai hangverseny. Brahms: D-moll zongoraverseny. — D-dur symphonia. [Philharmonisches Konzert. Brahms: Klavierkonzert in d-moll. — Symphonie in D-dur.]

= A Hon (Budapest) 1879. XII. 11. **211**

Br. kettős minőségben lépett a közönség elé: mint zongoraművész és zeneszerző. A zongoraverseny három részből áll s mint Br. minden szerzeménye, úgy ez is erőteljes, férfias hangulatú. Legszebb motívumok az első és harmadik tételben vannak, míg a második tétel inkább az észre, mint szívre hat. Br. azután ismert második symphoniáját vezényelte. Ebben ezúttal sok más karmesternél elmosódott szépséget emelt ki.

Br. trat als Klaviervirtuose und Komponist vor das Publikum. Sein Klavierkonzert besteht aus drei Teilen und wie sämtliche Kompositionen Br.', ist auch dieses Konzert kraftvoll und männlich. Die schönsten Motive sind im ersten und dritten Satz, während der zweite Satz mehr auf die Vernunft, als aufs Gemüt wirkt. Br. dirigierte dann seine schon bekannte zweite Symphonie und brachte viele bei anderen Kapellmeistern verblasste Schönheiten hervor.

Fischer, Georg. Opern und Konzerte im Hoftheater zu Hannover bis 1866. Hannover: Hahn 1899. 370 p.

Brahms: Aufführung des Klavierkonzertes d-moll (22. I. 1859), Aufführung der Serenade I. D-dur (3. III. 1860.).

Grädener, Karl. Brahms' Klavierkonzert d-moll.

= Neue Berliner Musikzeitung 1859. 29. VI.

Diese Antikritik, Antwort auf eine Kritik der »Signale für die musikalische Welt« über das Klavierkonzert, ist »Hamburg April 1859« datiert (nach der Hamburger Aufführung 24. März 1859) und ist verspätet erschienen. Grädener nennt das Werk »Symphonie-Konzert« oder »Symphonie mit obligatem Piano«.

—h. Brahms: D-dur symphonia és d-moll zongoraverseny. Előadásra került a Philharmonikus társaság hangversenyén 1879. XII. 10-én. [Brahms: Symphonie in D-dur und Klavierkonzert d-moll. Vorgetragen von dem Philharmonischen Orchester in Budapest den 10. XII. 1879.] **128**

= Pesti Napló 1879. XII. 11.

Br. művei mélyrehatóan tanulmányt követelnek. E zenében nincsenek játszi formák, sem behízelgő melódiák, sem virtuóz hangszerelés, hanem meglepő erkölcsi komolyság uralkodik rajta. — A mai hangversenyen bemutatott szimfónia nagyrabecsült értékű. Ilyen szimfóniát Beethoven óta nem írtak. A zenekar nagy fáradtságot fordított a mű betanulására, de megérte, mert korunk legklasszikusabb alkotása. — Br. d-moll zongoraversenyét most mutatta be először. Tulajdonképen szimfónia, amelyben zongora is szerepel. Bár csak 15. műve, mégis teljes nagyságában mutatja őt már be.

Die Werke Br.' fordern eingehendes Studium. In dieser Musik sind keine spielende Formen, weder einschmeichelnde Melodie, noch virtuose Instrumentation, sondern es herrscht in ihr überraschender moralischer Ernst. — Die vorgetragene Symphonie ist ein Werk von hohem Werte. So eine Symphonie wurde seit Beethoven nicht geschrieben. Das Orchester verwendete grosse Mühe zum Einstudieren des Werkes, aber es lohnte sich der Mühe, denn das Werk ist die klassischeste Schöpfung unseres Zeitalters. — Br. trug sein Klavierkonzert in d-moll zum ersten Male in Budapest vor. Dieses Werk ist eigentlich eine Symphonie, in welcher auch das Klavier mitwirkt. Trotzdem es erst das 15. Werk Br.' ist, zeigt es ihn in seiner ganzen Grösse.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms' d-moll Klavierkonzert. **75**

= Pester Lloyd 1879. 12. IV.

Br.' d-moll Klavierkonzert ist das grossartigste aller modernen Klavierkonzerte. Der pyramidale Aufbau des ersten Satzes steht in der Klavierkonzert-Literatur einzig da.

Jenner, Gustav. Zur Entstehung des d-moll Klavierkonzerts op. 15. von Johannes Brahms. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1912/13. Bd 45. p. 32—37.

Über die Entstehung dieses Klavierkonzertes aus der d-moll Sonate für 2 Klaviere und über die Schwierigkeiten seiner Umarbeitung.

[Kritik über die Erstaufführung des I. Klavierkonzertes in d-moll von Brahms am 27. I. 1859 im Leipziger Gewandhause.]

= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1859. 4. II.

Das Klavierkonzert enthält seinem inneren dichterischen Gehalte nach eine bedeutende Schöpfungskraft von echt poetischer Ursprünglichkeit und Originalität.

Schütz, Max. Philharmonisches Konzert: Brahms' Klavierkonzert d-moll und Symphonie D-dur. **75**

= Pester Lloyd 1879. 11. XII.

Das Klavierkonzert von Br. steht in der nach-beethoven'schen Klavier-Literatur einzig da, einzig und einsam, nur sich selbst vergleichbar. — Die hohen Schönheiten der D-dur Symphonie in der das Ganze beherrschende Leitung Br.' wirkten unwiderstehlich.

—

B-ff. A meiningeni zenekar hangversenye. Vezényelt Bülow János. Brahms: B-dur zongoraverseny. [Konzert der Meininger Hofkapelle. Dirigiert von Hans von Bülow. Brahms: Klavierkonzert in B-dur.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1884. XI. 25.

A zenekar a zongoraversenyt vezénylés nélkül játszotta. A zongoraszólamot Br. adta elő. E mű sokkal világosabb, mint Br. első zongoraversenye. E műben Br. klasszikus motívumfűzése és tematikájának hatásos átlátszósága nyilatkozik meg.

Das Orchester spielte das Werk ohne Dirigenten. Das Klavierkonzert wurde von Br. vorgetragen. Dieses Werk ist viel klarer, als Br.' erstes Klavierkonzert. In diesem Werk offenbart sich die klassische Motivenbildung und die wirkungsvolle Durchsichtigkeit der Tematik Br.'

Bazaroff. Brahms-ünnep. A pesti filharmonikusok hangversenye. [Brahms-Feier. Konzert der Pester Philharmoniker.] 1881. XI. 9. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1881. XI. 9.

Brahms új művekkel jelentkezett Pesten. Ismerteti a hangversenyen előadásra kerülő új műveket: az Akadémiai ünnepi nyitányt, a B-dur zongoraversenyt és az e-moll szimfóniát. A Krancsevics vonósnégyes estélyén pedig hegedűszonátáján kívül eljátszotta két új zongorarapszódiáját.

Brahms meldete sich mit neuen Werken in Pest. Verfasser bespricht die zum Vortrag kommenden Kompositionen: die Akademische Festouverture, das Klavierkonzert in B-Dur und die Symphonie in e-moll. Im Konzert des Streichquartetts Krancsevics spielte Brahms nebst seiner Violinsonate die zwei neuen Klavierrhapsodien.

[**Beer,** August.] Philharmonisches Konzert: Brahms' Klavierkonzert B-dur, op. 83. und Akademische Festouverture. Dirigiert von Brahms. **75**

= Pester Lloyd 1890. 18. XII. No. 346.
Br. war wieder Weihnachtsgast in Budapest und dirigierte zwei seiner Werke. Das Klavierkonzert in B ist nichts weniger als ein Konzert in landläufigem Sinne. Es ist eine »Sinfonie mit obligatem Klavier«. Wie so oft, gibt sich auch hier Br. vornehm verschlossen. Das Werk verlangt ein volles musikalisches Verständnis und liebevolle Versenkung in ihre tiefer liegende Schönheiten. Trotzdem fehlt es auch hier an volkstümlichen Partien nicht, wie z. B. die kräftige Marschweise des ersten Satzes, der poetische Schluss des Andante, die Zigeunermelodie im Finale. — Das zweite Werk, welches Br. dirigierte, war die Gelegenheitskomposition: Akademische Festouverture. Sie trägt trotzdem, wie Alles bei Br., den Stempel hohen künstlerischen Ernstes. Das Ganze ist eine meisterhafte symphonische Verwebung bekannter Deutscher Studentenlieder.

Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány, B-dur zongoraverseny, c-moll szimfónia a pesti filharmonikusok hangversenyén. [Brahms: Akademische Festouverture, Klavierkonzert in B-Dur, Symphonie in c-moll im Konzert der Pester Philharmoniker.] **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1881. XI. 10.
Beszámoló a hangversenyről, amelyre Bécsből Hanslick és Billroth Tivadar is eljöttek.
Referat über das Konzert, zu welchem auch Hanslick und Theodor Billroth von Wien nach Pest gereist sind.

Brahms: B-dur zongoraverseny, op. 83. — Akadémiai ünnepi nyitány. Előadta a philharmonikus zenekar. [Brahms: Klavierkonzert in B-dur, op. 83. — Akademische Festouverture. Vorgetragen vom Philharmonischen Orchester.] **128**

= Pesti Napló 1890. XII. 18.
Br. mindkét művét maga vezényelte. A zongoraverseny nehéz szólamát D'Albert játszotta, azőt kiválóan jellemző technikával. Br. e zongoraversenye oly nehéz, hogy valóban egy D'Albertéhez hasonló vaskezeket és izmokat igényel. A közönség nagy tapssal jutalmazta a szerzőt és előadót, aki ráadásul Br. egyik magyar témákra szerzett művét adta elő.
Br. hat seine beiden Werke selbst dirigiert. Das schwere Solo des Klavierkonzertes spielte D'Albert mit virtuoser Technik, welche ihn so vorzüglich charakterisiert. Dieses Klavierkonzert Br.' ist so schwer, dass es wahrhaft Hände und Muskeln eines D'Alberts beansprucht. Das Publikum belohnte mit grossem Applaus Komponisten und Virtuosen, der als Zugabe ein über ungarische Themen komponiertes Stück Br.' vortrug.

Hanslick, Eduard. Brahms' zweites Klavierkonzert in B-dur.

= Neue freie Presse (Wien) 1881. 18. XII.
Eingehende Besprechung des Werkes. Verfasser meint, das der magyarisierende letzte Satz (Rondo) der Gipfel des Konzertes ist.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms' II. Klavierkonzert B-dur. **75**

= Pester Lloyd 1882. 19. I.
Der glänzende Erfolg des Werkes beweist, dass sich ein auffallender Umschwung im Verhalten des Publikums Br. gegenüber seit den letzten zehn Jahren entwickelt hat. Noch im Jahre 1871 war das erste Klavierkonzert wenig bekannt, heute aber braucht sich Br. ein gläubig und respektvoll zuhörendes Auditorium nicht mehr erbitten, heute ist Br. schon völlig Mode geworden. Von der überreich ausgeführten Komposition abgesehen, war es ein Hochgenuss Br.' Klavierspiel zu lauschen.

(i. l.) A meiningeni zenekar hangversenye Bülow vezényletével. Brahms: B-dur zongoraverseny. Előadta Brahms. [Konzert des Meininger Hof-Orchesters unter Leitung Hans v. Bülow. Brahms' Klavierkonzert in B-dur. Vorgetragen von Brahms.] **128**

= Pesti Napló 1884. XI. 25.
Br. e zongoraversenye nem az a mű, amelynek előadása vagy hallgatása hálás dolog lenne. Minden elfogulatlanul ítélőnek be kell vallania, hogy dacára a szerző nagy tudásának, magas technikai képességének, nem rendelkezik azzal a valódi szikrával, amely az égből száll alá, hanem az íróasztalról a tollba. Egymásra halmozza a legkeresettebb gondolatokat, a legszövevényesebb harmoniai modulációkat, ritmikai képleteket, amelyek hatásosak, de hiányzik belőlük, amit a francia »feu sacré«-nek nevez. Az a magas színvonal, amelyen Br. áll, magával hozza, hogy zenei elmélkedése közben eltalálja sokszor a szív, a kedély húrjait, de mindig több benne a reflexió, mint a valódi ihlettség.
Dieses Klavierkonzert Br.' ist nicht das Werk, welches vorzutragen oder anzuhören eine dankbare Sache wäre. Der unbefangene Beurteiler muss es bestätigen, dass trotz des grossen Wissens, trotz der hohen technischen Fähigkeiten des Komponisten, dieser nicht über die wahre Funke verfügt, welche aus dem Himmel kommt. Seine gelangt vom Schreibtisch in die Feder. Er häuft die gesuchtesten Gedanken, die kompliziertesten harmonischen Modulationen, rhytmische Formeln, welche zwar wirksam sind, jedoch fehlt es ihm an dem was der Franzose »feu sacré« nennt. Das hohe Niveau Br.' bringt es mit sich, dass er zwischen seinen musikalischen Reflexionen die Klänge des Herzes und Gemüts trifft, aber dies ist immer mehr Reflexion, als echte Inspiration.

Pollak, Egmont. Brahms Klavierkonzert B-dur, op. 83.

= Breslauer Zeitung 1912. 2. II.

Schnitzler, Viktor. Erinnerungen aus meinem Leben. Köln: Tischer & Jagenberg 1935. 158 p.

p. 65—66: Brahms 2. Klavierkonzert B-dur.

Schütz, Max. Konzert der Meininger Hofkapelle unter Leitung Hans v. Bülows. Solist Johannes Brahms. **75**

= Pester Lloyd 1884. 25. XI.
Br. spielte sein zweites Klavierkonzert in B-dur, eigentlich eine Symphonie mit obligater Klavierstimme, da dem Orchester eine ungleich wichtigere Aufgabe zugeteilt wird, als in den meisten Werken dieser Gattung.

[**Sztojanovics** Jenő.] Brahms: B-dur zongoraverseny. — Akadémiai ünnepi nyitány a filharmonikus hangversenyen. [Brahms' Klavierkonzert in B-dur. — Akademische Festouverture im Philharmonischen Konzert.]

= Egyetértés (Budapest) 1890. XII. 18. **114**

Br. müveit maga vezényelte. Ritka élvezetet nyujtott Br. második zongoraversenye D'Albert csodálatosan szép előadásában. Br. temperamentumos vezénylése varázserővel hatott a zenekarra, amely finom árnyalással, hévvel és precizitással játszotta az Akadémiai ünnepi nyitányt. A közönséget valósággal felvillanyozta.

Br. dirigierte seine Werke selbst. Das zweite Klavierkonzert Br.' im wundervollen Vortrag D'Alberts war ein seltener Genuss. Das temperamentvolle Dirigieren Br.' wirkte mit Zauberkraft auf das Orchester, welches die Akademische Festouverture mit feiner Nuancierung, mit Wärme und Prezisität spielte. Das Publikum wurde förmlich elektrisiert.

X. Philharmonikus hangverseny. Brahms: B-dur zongoraverseny. — Akadémiai ünnepi nyitány. — C-dur symphonia. [Philharmonisches Konzert. B-dur Klavierkonzert. — Akademische Festouverture. — Symphonie in C-dur von Brahms.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1881. XI. 10.

Br. b-dur zongoraversenye Budapesten került először nyilvános előadásra. Zenei szépségekben gazdag mü, főleg a második tétele elragadó. Tulajdonképen symphonia zongorával. A zongoraverseny végén Br.-ot mint költőt és mint előadóművészt ünnepelték. — Közvetlenebb hatást gyakorolt az Akadémiai ünnepi nyitány. Ebben Burschenlieder-témákat dolgozott fel és a Gaudeamusszal végződik. — A hangverseny utolsó száma a C-dur symphonia volt. Zenei szépségekben és eredetiségben gazdag mü. Érte Br.-ot második Beethovennek nevezik tisztelői.

Das Klavierkonzert in B-dur von Br. gelangte in Budapest zum ersten Male vor die Öffentlichkeit. Es ist ein Werk von grossen musikalischen Schönheiten. Der zweite Satz ist besonders entzückend. Eigentlich ist das Werk eine Symphonie mit Klavier. Am Ende des Klavierkonzertes wurde Br. als Komponist und als Vortragskünstler gefeiert. — Den unmittelbarsten Eindruck machte auf das Publikum die Akademische Festouverture, in welcher Burschenlieder verwendet sind und welches mit dem Studentenlied »Gaudeamus igitur« endet. — Letzte Nummer des Konzertes war die Symphonie in C-dur, ein Werk, reich an Originalität und musikalischen Schönheiten. Ihrethalben nannten seine Verehrer Br. einen zweiten Beethoven.

—

Brahms: Hegedűverseny. Előadta Joachim József 1879. I. 8-án. [Brahms: Violinkonzert. Vorgetragen von Josef Joachim am 8. I. 1879.] **211**

= A Hon (Budapest) 1879. I. 9.

Joachim a hegedűversenyt Br. vezénylete alatt adta elő. A mű nem gyakorolta a közönségre a várt hatást. Az első tétel erőteljes, gazdag eredeti gondolatokban, a második gyengébb, a harmadik tétel első motívumai ismét emelkednek, de a befejezés nem áll arányban az első tétel hatalmas szenvedélyével.

Das Violinkonzert spielte Joachim unter Br.' Leitung. Das Werk hatte nicht die erwartete Wirkung auf das Publikum. Der erste Satz des Werkes ist kraftvoll, reich an originellen Gedanken, der Zweite ist schwächer, während der dritte Satz sich wieder hebt; der Abschluss aber steht nicht in Verhältnis mit der grossen Leidenschaft des ersten Satzes.

Hanslick, Eduard. Brahms: Violin-Concert. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1880. Bd 22. p. 466—67.

Ein stimmungsvolles Werk von hohem, starkem Wuchs, dabei von ruhiger, echt männlicher Heiterkeit. Das Violinkonzert erscheint nicht blos durch die Tonart D-dur, sondern in seinem ganzen Charakter nahe verwandt mit Brahms' zweiter Symphonie.

Hanslick, Eduard. Das neue Violinkonzert [von Brahms].

= Neue Freie Presse (Wien) 1880. 20. II.

Ein Musikstück von meisterhaft formender und verarbeitender Kunst, aber von etwas spröder Empfindung und gleichsam mit halbgespannten Segeln auslaufender Phantasie.

Helm, Theodor. Konzert Joachims in Wien.

= Pester Lloyd 1879. 16. I.

Joachim spielte Br.' Violinkonzert. Br.' Violinkonzert ist ein kompliziertes symphonisch aufgebautes Werk. Dieses Konzert dürfte in unserer Zeit eine Stelle, wie das Beethovensche für seine Zeit einnehmen.

[Joachim József hangversenye: Brahms hegedűverseny. — Das Konzert Josef Joachims: Brahms' Violinkonzert.] **211**

= A hon (Budapest) 1879. I. 9.

Brahms hegedűversenye Pesten került először előadásra. A mű azonban nem gyakorolta a kellő hatást. Az 1. rész erőteljes, gazdag eredeti gondolatokban, szépen alkotott egészet képez, a 2. tétel gyengébb, a 3. rész újból emelkedik, de nem felel meg az első tétel hatalmas szenvedélyének.

Das Violinkonzert Brahms' wurde in Budapest aus der Taufe gehoben. Es machte aber nicht die gehörige Wirkung. Der 1. Teil ist kräftig, reich an originellen Gedanken und bildet ein schön gestaltetes Ganzes, der 2. Satz wirkt zwar etwas schwächer, der 3. Teil hebt sich wieder, entspricht aber nicht der grossen Leidenschaft des ersten Satzes.

[Péterfy Jenő.] Joachim József és első hangversenye. Brahms: Hegedűverseny. [Josef Joachim und sein erstes Konzert. — Violinkonzert von Brahms.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1879. I. 9.

Cikkíró Joachim művészetének hosszabb méltatása után áttér a hangversenyen előadott Br. hegedűkonzert bírálatára. Most játszották először Pesten. Br. ez alkalomra lejött Bécsből, hogy művét Joachimtól hallhassa. Br. e műve gondolatteljes, tartalmas munka. Tartalomra nézve vetekszik Beethoven vagy Mendelssohn hegedűversenyével, habár kissé ködösebb.

Nach einer längeren Würdigung der Kunst Joachims kritisiert der Verfasser das vorgetragene Violinkonzert von Br. Dieses Werk wurde zum ersten Male in Pest gespielt. Zu dieser Gelegenheit reiste Br. nach Pest, um sein Werk im Vortrag Joachims zu hören. Dieses Werk Br.' ist eine gedankenreiche, gehaltvolle Arbeit. Seinem Inhalt nach wetteifert es mit den Violinkonzerten Beethovens und Mendelssohns, obwohl es ein wenig nebelhaft ist.

[Péterfy Jenő.] Joachim hangversenye. Brahms: Hegedűverseny. [Das Konzert Joachims. Brahms: Violinkonzert.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1880. I. 31.

Joachim már egy évvel ezelőtt játszotta Br. hegedűversenyét. Tavaly a zenemű még egészen új volt. Joachim akkor még kéziratból mutatta be. A szokásos koncertek útjától messze eltérő zenemű ma nagyobb hatást tett, mint tavaly.

Joachim spielte schon vor einem Jahre das Violinkonzert von Br. Voriges Jahr war das Werk ganz neu, Joachim spielte es damals noch aus der Handschrift. Das von den gewohnten Konzerten gänzlich abweichende Werk machte jetzt einen tieferen Eindruck, als im vorigen Jahr.

Péterfy Jenő. Zenekritikái. [Musikkritiken.] Budapest: Egyet. ny. 1932. 114 p. (Magyar irodalmi ritkaságok, 7.) **80085**

Brahms: Hegedűverseny (Violinkonzert) p. 13—14, 67.

Prelinger, Fritz. Johannes Brahms und sein Violinkonzert.

= Schweizerische Musikzeitung (Zürich) Jg. 50. 1910. No. 2—3.

Nach seinem Briefwechsel mit J. Joachim dargestellt.

-r- Joachimról (Brahms hegedűversenye). [Von Joachim (Das Violinkonzert von Brahms).]

= Pesti Napló 1879. I. 10. **128**

Tizenöt évi távollét után látogatott el Pestre Joachim, hogy bemutassa barátjának új hegedűversenyét. E mű rajta van Br. egyénisége. Nehezen érthető. Tetszetős elem nincs benne, ép úgy, mint ahogy technikailag is úgyszólván megközelíthetetlen nehézségeket tartalmaz és csak a Joachimhoz hasonló művészek képesek megbirkózni vele.

Nach fünfzehnjähriger Abwesenheit besuchte Joachim Budapest um das neue Violinkonzert seines Freundes vorzutragen. Auch dieses Werk trägt die Individualität Br.' in sich. Das Werk ist schwer verständlich. Anmutige Elemente vermisst es gänzlich, wie es auch technisch unüberwindliche Schwierigkeiten enthält, die nur ein Virtuose, wie Joachim zu überwältigen fähig ist.

Schütz, Max. Joachim's Konzert. **75**

= Pester Lloyd 1879. 9. I.

In diesem Konzert spielte Joachim Br'. Violinkonzert, unter Br'. Orchesterleitung. David Ney trug das Lied »Von ewiger Liebe« von Br. vor.

Schütz, Max. Joachims Konzert im Redoutensaal mit dem Orchester des National Theaters. Brahms: Violinkonzert. **75**

= Pester Lloyd 1880. I. 31.

Die Bedeutung des Werkes ist in der ganzen musikalischen Welt zur Anerkennung gelangt. Wir dürfen mit einiger Genugtuung darauf hinweisen, dass dieses Konzert von Budapest aus seinen Siegeszug durch die Welt genommen hat: die erste Aufführung desselben fand im Jänner vorigen Jahres unter der Direktion des Komponisten statt. Kein besseres Mittel, um die Zweifler an Br. zu bekehren, als dieses Konzert von Joachim zu hören. Wer auch da von der hohen Schönheit dieser edelsten Musik ungerührt bleibt, der ist überhaupt nicht zu überzeugen.

Swalin, B. F. The Brahms violin concerto a stylistic criticism.

= Papers read at the annual meeting of the American Musicological Society (Chicago) 1936. XII. 29.

—

Hanslick, Eduard. Das Konzert für Violine und Violoncell op. 102.

= Neue Freie Presse (Wien) 1888. 28. XII.

Diese Novität hatte einen unwidersprechlichen Erfolg, doch scheint es keinen so hohen Genuss zu gewähren, als die früheren grossen Werke von Br. Die beiden Soloinstrumente haben keine führende Rolle in dieser symphonisch behandelten Komposition und so gleicht das Doppelkonzert einer Symphonie, welche von einer Geige und einem Violoncell mit feinem Passagenwerk ausgeschmückt wird. Das Werk scheint mehr die Frucht eines grossen kombinatorischen Verstandes zu sein, als der schöpferischen Phantasie und Empfindung.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Die Brahms-Woche. — Des Meisters neues Konzert für Violine und Violoncell. — Ein deutsches Requiem. **75**

= Pester Lloyd 1888. 25. XII.

Das Konzert für Violine und Violoncell liess Br. durch Jos. Joachim und Robert Hausmann aufführen. Und Br. hat gewiss Recht daran getan! Von Musikern, die mit dem verwickelten, oft labyrinthischem Gang des neuen Doppelkonzertes weniger vertraut gewesen wären, vorgetragen, hätte das Werk keinen so durchschlagenden Erfolg errungen, wie er ihm tatsächlich beschieden war.

Schnirlin, Ossip. Brahms und Joachim bei der Entstehung des Violin- und Doppelkonzertes von Johannes Brahms. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1928/29. p. 97—103.

Über die von Joseph Joachim stammende Veränderungen des Brahmschen Violin- und Doppelkonzertes.

3. Egyéb zenekari művek — Weitere Orchesterwerke

A. M. R. Frage über Verwendung der Studentenlieder in Brahms' Akademischer Festouverture.

= Zeitschrift der Internat. Musikgesellschaft (Leipzig) 1901. 3. Jg. p. 41.

Antwort von Aloys Obrist: Jg. 3. p. 84.

Brahms' Serenade II. op. 16. A-dur. Aufführung im Gewandhauskonzerte in Leipzig am 26. XI. 1860.

= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1860. Dez.

Die Serenade fand bei den einzelnen Sätzen nur geringen, am Schlusse etwas lebhafteren Beifall.

Brahms: Tragikus nyitány. — Hegedűverseny a pesti filharmonikusok hangversenyén. [Brahms: Tragische Ouverture. — Violinkonzert bei den Pester Philharmonikern.] 1882. III. 29. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1882. III. 30.

A közönséget némi csalódás érte Brahms Tragikus nyitányával szemben, amelyért kárpótolt az eszményi világba vezető hegedűverseny előadása.

Die Tragische Ouverture von Brahms war eine Enttäuschung, für welche das Publikum mit dem Vortrag des Violinkonzertes entschädigt wurde.

Brahms' Variationen über ein Thema von Haydn. Zum ersten Male vorgetragen von der Philharmonischen Gesellschaft in Budapest 1877. 28. XI. **75**

= Pester Lloyd 1877. 29. XI.

Br. hat in seinen Haydn-Variationen ein Meisterstück in Bezug der Polyphonie und Instrumentation geschaffen. Aus dem einfachen Thema erwachsen fesselnde und in echter Orchesterpracht erklingende Variationen.

[Brahms: Változatok egy Haydn-témára. — Die Haydn-Variationen.] **211**

= A hon (Budapest) 1877. XI. 29.
Erkel Sándor vezényelte a művet a filharmonikusok hangversenyén. A mű nem a legsikerültebb alkotása Brahmsnak. Maga a téma sem tartozik a legszebbek közé és a változatok sem új gondolatok, sem a hangszerelés által nem tűnnek ki. A variációk ideje lejárt. Ilyen mű csak különös szépségek vagy bizarr gondolatok által kelthet tetszést. Brahms változataiban pedig ebből semmi sincs. A jó előadás ellenére sem tetszettek.
Alexander Erkel dirigierte das Werk im Philharmonischen Konzert. Es ist nicht die gelungenste Komposition Brahms'. Auch das Thema gehört nicht zu den Besten und die Variationen erhellen sich weder durch neue Gedanken, noch durch die Instrumentation. Die Zeit der Variationen ist abgelaufen. So ein Werk kann nur durch sonderbare Schönheiten oder bizarre Gedanken auffallen. In Brahms' Variationen finden wir jedoch solche nicht. Trotz guter Aufführung fanden sie kein Gefallen.

Brahms: Változatok Haydn egy témája fölött. Előadta a philharmonikus társaság. [Variationen über ein Thema von Joseph Haydn. Vorgetragen von der Philharmonischen Gesellschaft.] **128**

= Pesti Napló 1877. XI. 29.
Br. e műve a genialitás bélyegét hordja magán, bár Br. a jó öreg Haydnt úgy felöltöztette, hogy alig lehetett ráismerni. A téma szellemét azonban nem hamisította meg, ellenkezőleg mindenütt kiéreztette azt a változatokban.
Dieses Werk Br.' trägt das Zeichen der Genialität in sich. Br. kleidet den guten alten Haydn so sehr um, dass man ihn kaum erkennt. Den Geist des Themas ändert aber Br. in den Variationen trotzdem nicht; er lässt ihn im Gegenteil in jeder derselben fühlen.

Brahms' Serenade II. A-dur, op. 16. Aufführung im Hamburger Philharmonischen Konzerte am 10. II. 1860.

= Hamburger Nachrichten 1860. 11. II.
Die Brahmsschen Serenaden sind keine Nachtständchen, sondern Szenen mit wechselnder Stimmung. Am besten gefiel das heitere Rondo-Finale mit seinen populären Melodien.

Brahms' Serenade II. A-dur op. 16. Aufführung im Leipziger Gewandhause am 26. XI. 1860.

= Signale für die musikalische Welt (Leipzig) 1860. Dez.
Verfasser nennt das Werk ein zähes, ewig zwischen Wollen und Nichtkönnen umherschwankendes und vor allen Dingen urlangweiliges Produkt.

Hanslick, Eduard. Die Akademische Festouverture.

= Neue Freie Presse (Wien) 1881. 20. III.
Die Ouverture baut sich aus Themen von Studentenliedern auf. Aus den Studentenliedern klingen Jugenderinnerungen. Br. hat diese Lieder mit Joachim im Studentenkreis oft und begeistert gesungen.

Hanslick, Eduard. Brahms: Tragische Ouverture, Akademische Festouvertüre. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1881. Bd 27. p. 304—5.
Beide Werke sind ihrem Wesen nach grundverschieden, doch haben sie Eines gemein: die Meisterschaft.

Harrach József. Brahms: Változatok egy Haydn-théma fölött. [Variationen über ein Thema von Haydn.] **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1877. XI. 27.
Részletesen ismerteti a művet a pesti filharmonikus társaság 1877. XI. 28. bemutatója alkalmából.
Vf. bespricht das Werk anlässlich des ersten Vortrages von der Pester Philharmonischen Gesellschaft am 28. XI. 1877.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms' Tragische Ouverture. **75**

= Pester Lloyd 1880. 28. XII.
Die Tragische Ouverture Br.' macht mehr den Eindruck eines weit ausgeführten Symphonie-Satzes, als einer Ouverture.

Orel, Alfred. Skizzen zu Johannes Brahms' Haydn-Variationen.

= Zeitschrift für Musikwissenschaft (München) 1923. Heft 6.

Philharmoniai hangverseny. Brahms: Variációk Haydn egy témája fölött. [Philharmonisches Konzert. Brahms: Variationen über ein Thema von Haydn.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1877. XI. 29.
Br. e változataiban Haydn témája egészen esetleges, külsőleges valami. A közönség »elismerő tudomásul vételénél« többet nem birtak aratni.
In diesen Variationen, welche bei dem Publikum nicht mehr Anklang, als eine »anerkennende Kenntnisnahme« fanden, ist das Thema Haydns nur etwas zufälliges, äusserliches.

Pohl, C. F. Brahms' I. Serenade D-dur op 11.

= Signale für die Musikalische Welt (Leipzig) 1869. p. 1110.
Dieses Werk von Br. ist reich an Gedanken und interessant in der Instrumentierung.

Rost, G. W. Chorale Sancti Antonii (Jos. Haydn-Variationen von Johannes Brahms).

= Kirchenmusik. Zeitschrift d. allgemein. Cäcilienverein f. Deutschland, Österreich und die Schweiz (Düsseldorf) 1942. V. Jg. p. 6—8.

Schmitz, Eugen. Liebeslieder. Walzer von Brahms in Orchester-Fassung.

= Deutsche Musikkultur (Kassel) 1940/41. Jg. V. p. 64—68.

Schmitz, Eugen. Nochmal »Chorale Sancti Antonii«. (Haydn-Variationen von Johannes Brahms.)

= Kirchenmusik. Zeitschrift d. allgemein. Cäcilienverein f. Deutschland, Österreich und der Schweiz (Düsseldorf) 1942. V. Jg. p. 55.

Schütz, Max. Philharmonisches Konzert: Brahms' Tragische Ouverture. **75**

= Pester Lloyd 1882. 30. III.
Die gedankentiefe, kunstreich auf zwei Themen aufgebaute Ouverture appelliert mehr an den Verstand, als an die Phantasie des Hörers. Sie ist ungleich ernster und tiefer angelegt, als die Akademische Festouverture.

V-i. [Brahms: Haydn-változatok a Philharmonikus hangversenyen. — Brahms: Haydn-Variationen im Philharmonischen Konzert 1877. XI. 28.] **212**

= Ellenőr (Budapest) 1877. XI. 29. (Reggeli kiadás — Morgenblatt).

Brahms Haydn-variációi nagyszerű hangszerelésük ellenére sem találtak nagyobb elismerésre, bár a zenekar a legnagyobb tökéletességgel játszotta Erkel Sándor vezetésével.

Die Haydn-Variationen von Brahms machten trotz der grossartigen Instrumentation keinen bleibenden Eindruck, obschon das Orchester unter der Leitung Alexander Erkels das Werk mit grösster Vollkommenheit vortrug.

c) Kamarazene — Kammermusikwerke

Altmann, Wilhelm. Schnirlins Neausgabe Brahmsscher Kammermusikwerke.

= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1928. p. 317.

Antcliffe, Herbert. The chamber music of Johannes Brahms.

= Monthly musical record (London) 1906. Juni, July.

Brand, Friedrich. Das Wesen der Kammermusik von Brahms. Diss. Berlin 1936. Gräfenhainichen: Schulze 1937. XII, 156 p.

Colles, H. C. The chamber music of Brahms. London: Oxford univ. pr. 1933. 64 p.

Drinker, Henry. The chamber music of Brahms. Philadelphia: Elkan-Vogel 1933. 130 p.

Mason, Daniel Gregory. The chamber music of Brahms. New York: Macmillan 1933. XII, 276 p.

Moser, Andreas. Geschichte des Violinspiels. Berlin: Hesse 1923. 586 p. **72676**

Brahms: p. 265, 391/92, 433, 458, 530, 538, 541.

Schnirlin, Ossip. Die neue Ausgabe der Brahmsschen Kammermusikwerke. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1926/27. p. 93—98.

Söhle, Karl. Johannes Brahms in seiner Kammermusik.

= Kunstwart (München) 1907. Heft. 14.

Wer zu einer wahren und vollen Würdigung des Meisters kommen will, muss sich in Brahms' Kammermusik vertiefen.

1. Szonáták — Sonaten

Altmann, Wilhelm. Bach-Zitate in der Violincello-Sonate, op. 29. von Brahms. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1912/13. Bd 45. p. 84—85.

Vergleichung des Finale der Violincello-Sonate mit Bachs »Kunst der Fuge« 13. Fuge.

B-ff. Krancsevics vonósnégyes hangversenye a Vigadó kistermében. Brahms: Sonate für Violincello und Klavier in e-moll, op. 38. [Konzert des Streichquartett Krancsevics im kleinen Redoutensaal.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1884. XI. 27.

A művet a közönség szívesen fogadta, bár első hallásra Br. nehezen érthető alkotásai közé tartozik.

Das Opus gefiel dem Publikum, obzwar es zu den auf erstes Hören schwer verständlichen Werken Br.' gehört.

Beer, August. Brahms-Abend der Kammermusikgesellschaft Hubay-Popper. **75**

= Pester Lloyd 1888. 22. XII.

Es war ein echter rechter Brahms-Abend, an dem Br. persönlich mitwirkte. Er hatte ein tintenfeuchtes Manuskript, die Violin-Sonate, op. 108. aus Wien mitgebracht. An dieser Sonate erfreut die Stylreinheit, die sich bei dem ersten und einzigen Klassiker unserer Zeit von selbst versteht, und das Festhalten der Grundstimmung, welche das ganze Werk wie aus einem Gusse erscheinen lässt. — Mit Br. war ein zweiter illustrer Gast mitgekommen, der Wiener Kammersänger, Gustav Walter, der die neuesten Br.-Lieder, namentlich das »Ständchen«, »Auf dem See« und »Minnelied« darreichte.

Brahms: Hegedűszonáta g-dur op. 78. — Két rapszódia (h-moll; g-moll) zongorára, op. 79. Előadta a Krancsevics vonósnégyes estéjén Brahms. [Violinsonate G-Dur, op. 78. Zwei Rhapsodien (h-moll; g-moll) für Klavier, op. 79. — Vorgetragen im Krancsevics Klavierquartettgesellschaft von Brahms.] **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1881. XI. 12.

Brahms Krancseviccsel játszotta a szonátát. Majd előadta a két rapszódiát.

Brahms spielte die Sonate mit Krancsevics. Dann trug er die beiden Rhapsodien vor.

Brahms: Hegedűszonáta g-dur, op. 78. — Két rhapsodia (h-moll; g-moll) zongorára, op. 79. Előadta a Krancsevics vonósnégyes estéjén Brahms. [Violinsonate g-dur, op. 78. Zwei Rhapsodien (h-moll; g-moll) für Klavier, op. 79. Vorgetragen im Krancsevics Quartettgesellschaft von Brahms.] **128**

= Pesti Napló 1881. XI. 12.

A szonátát Br. és Krancsevics adták elő. A tartalmas, mesteri kidolgozású mű élénk tetszést keltett. — Kisebb sikert aratott a két rhapsodia. Kissé mesterkélt, színtelen kompoziciók. Br. előadása sokkal tartózkodóbb, semhogy extázisba ejthette volna a közönséget.

Die Sonate wurde von Br. und Krancsevics vorgetragen. Das gehaltvolle und meisterhaft gearbeitete Werk machte einen lebhaften Eindruck. — Mässigeren Erfolg hatten die beiden Rhapsodien, diese ein wenig gekünstelte, farblose Kompositionen. Der Vortrag Br.' war auch viel kühler und zurückhaltender, als dass die Rhapsodien das Publikum in Extase hätten bringen können.

Brahms-estély. [Brahms-Abend] 1887. XII. 21. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1887. XII. 22.

A Pesten időző mester tiszteletére és közreműködésével a Hubay vonósnégyes Br.-estét adott. Brahms új hegedűszonátáját (op. 100.) játszották, majd az f-dur vonósötöst (op. 88.) és a c-moll zongoraharmast (op. 101.). A művek lelkes fogadtatásra találtak. A hangversenyt követő banketten Brahms tisztelői ezüst koszorút nyujtottak át.

Zu Ehren des in Pest weilenden Meisters und mit seiner Mitwirkung gab das Streichquartett Hubay einen Brahms-Abend. Es wurde die neue Violinsonate (op. 100.), sodann das Streichquartett in F-Dur (op. 88.) und das Klaviertrio in c-Moll (op. 101.) vorgetragen. Die Werke fanden grossen Beifall. Während des nach dem Konzert abgehaltenen Banketts übergab man Brahms einen Silberkranz.

Brahms-estély. A Hubay—Popper vonósnégyes hangversenye. [Brahms-Abend des Hubay—Popper Streichquartetts.] 1886. XII. 22. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1886. XII. 23.

Brahms ismét új művet hozott magával, az f-dur gordonkaszonátát. A mű nem annyira invenciója, mint kidolgozása által hat. Előadták még a c-dur zongoratriót, a b-dur vonóshatost, Ney Dávid pedig Brahms-dalokat énekelt.

Brahms brachte wieder ein neues Werk mit sich, u. zw. die Sonate für Violincello in F-Dur. Die Komposition wirkt nicht so sehr durch ihre Invention, als durch ihre schöne Bearbeitung. Es wurden noch das Klaviertrio in C-Dur und das Streichquartett in B-Dur vorgetragen. David Ney sang Brahms-Lieder.

Brahms-estély. [Brahms-Abend in Budapest] 1888. XII. 21. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1888. XII. 22.

Brahms ismét eljött hozzánk és résztvett a Hubay vonósnégyes hangversenyén. Az érdeklődés oly nagy volt, hogy új széksorokat kellett a Vigadó termébe állítani, de még így is állva szorongtak. Új mű volt a hegedűszonáta (d-moll, op. 108.), amelyet Hubayval adott elő. Brahms világos szerkezete meglepő, igazi zenei inspiráció sugallata. Előadásra került még a g-dur vonóshatos, Walter Gusztáv bécsi operaénekes pedig hat Brahms dalt adott elő.

Brahms ist wieder nach Budapest gekommen und wirkte im Konzert des Hubay-Streichquartetts mit. Das Interesse war so gross, dass man neue Stuhlreihen im Saal der Redoute anbringen musste; aber auch so hörten viele das Konzert stehend zu. Als neues Werk wurde die Violinsonate in d-moll, op 108 aufgeführt. Die klare Konstruktion Brahms' ist überraschend, sie ist von einer wahren Eingebung inspiriert. Es wurde noch das Streichsextett in G-dur vorgetragen, der Wiener Opernsänger, Gustav Walter sang sechs Brahms-Lieder.

Hanslick, Eduard. Brahms: Sonate für Clavier und Violine, op. 78. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1880. Bd 23. p. 456—457.

Ein durchaus sinniges, wie aus reinen Silberfäden gesponnenes Tonstück, eher contemplativen als leidenschaftlichen Charakters.

Hanslick, Eduard. Die neue Violinsonate d-moll, op. 108.

= Neue Freie Presse (Wien) 1889. 15. II.

Aus jedem Takt dieser Sonate blickt unverkennbar Br.' Charakterkopf. Sie ist doch ganz anders, als ihre beiden Vorgängerinnen, mächtiger, inhaltreicher, grösser. Sie ist auch konzertmässiger, glänzender und fordert von beiden Spielern grössere Virtuosität im Vortrag.

Hanslick, Eduard. Zwei neue Sonaten. [Zwei Sonaten für Klarinette (oder Bratsche) und Pianoforte, op. 120.]

= Neue Freie Presse (Wien) 1895. 15. I.

Die zwei Sonaten für Klarinette (Es-dur und f-moll) gehören keineswegs zu den schwerfasslichen Werken Br.', doch liegen ihre feinsten Züge nicht gerade auf der Oberfläche. Der Komponist verfügt hier über keinen sehr weiten Spielraum. Er kann nicht in jedem der acht Sonatensätze stets überraschend Neues bringen, ohne an Stellen seiner früheren Klarinettkompositionen zu erinnern.

Helm, Theodor. Wiener Musikbriefe: Brahms' Piano—Violin Sonate G-dur, op. 78. **75**

= Pester Lloyd 1886. 12. XII.

Diese Violin-Sonate erscheint in ihrer scheu in sich gekehrten, wie absichtsvoll jedem kräftigeren Accent ausweichenden Haltung als eine wunderliche Grille.

Helm, Theodor. Wiener Musikbriefe: Brahms' Cello-Sonate F-dur und Violin-Sonate A-dur.

= Pester Lloyd 1886. 10. XII. **75**

Diese beiden Werke Br.' sind echt gediegene Kammermusik und reihen sich den früheren Arbeiten des Tondichters auf diesem Felde würdig an. Die Cello-Sonate ist leidenschaftlicher, die Violin-Sonate anmutiger, beide heitermelodiös, volkstümlich.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Zwei neue Klarinettensonaten von Brahms. [Op. 120. Nr. 1. Es-dur, Nr. 2. F-moll.] **75**

= Pester Lloyd 1895. 16. I. Nr. 14.

Mit den Piano-Klarinetten-Sonaten hat Br. nicht nur zwei neue Werke geschaffen, sondern auch ein ganz neues Kunstgenre ins Leben gerufen. Obwohl Br. mit den zwei Sonaten einen starken Erfolg hatte, ist es fraglich, ob dieses neugeschaffene Kunstgenre ein glückliches, ein überhaupt lebensfähiges sei.

Kalbeck, Max. Brahms' Violoncellosonate F-dur, op. 99.

= Presse (Wien) 1887. 15. XI.

Der Violoncellist Robert Hausmann und Br. spielten das Werk im Wiener Musikvereinsaale aus dem Manuskript. Am Manuskript hängt noch der Hauch des schöpferischen Geistes und die Persönlichkeit des Komponisten tritt uns von Angesicht zu Angesicht entgegen.

Nüll, Edwin von der. Strukturelle Grundbedingungen der Brahmsschen Sonaten-Exposition im Vergleich zur Klassik. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1929. Jg. 22. Heft 1.

Brahms hat 39 Werke geschrieben, deren erster und häufig auch letzter Satz das Gerüst der Sonatenform verwendet. Diese Werke weisen schon in der Themenexposition des ersten und letzten Satzes Merkmale auf, die in der Klassik nicht existieren. Was Brahms wesentlich von der Klassik trennt, ist die nicht vorhandene wellenförmige Spannungskurve im Ablauf seiner Exposition, das Fehlen dualistischer Kopfthemen, womit ein Mangel dramatischer Anlage in Verbindung gebracht werden kann.

Pauer, F. X. Über Brahms' Geigensonaten.

= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1922. p. 160—163.

Schütz, Max. Brahms-Feier der Quartett-Gesellschaft Hubay—Popper 21. XII. 1887.

= Pester Lloyd 1887. 22. XII. **75**

In diesem Abend wirkte auch Br. mit. Er spielte den Klavierpart seiner Violinsonate (op. 100.) und des Klaviertrios (op. 101.). Vorgetragen wurde noch das Streichquintett, op. 88, eine der reichsten und vollendetsten Schöpfungen der absoluten Musik.

Schütz, Max. Brahms' Sonate E-moll für Violincello und Klavier, op. 38. Vorgetragen im Kammermusik Soirée des Quartetts Krancsevics. **75**

= Pester Lloyd 1884. 27. XI.
Diese Sonate für Cello und Klavier trägt ein ernstes, strenges Gesicht und bleibt dieser Grundstimmung auch in dem Mittelsatze »quasi Menuetto« getreu.

Shedlock, I. S. The Pianoforte Sonata: its origin and development. Schumann—Chopin-Brahms. London: Methuen 1895.

[Sztojanovits Jenő.] Hubay—Popper vonósnégyes társaság Brahms-estje. [Brahms-Abend der Streichquartett Gesellschaft Hubay—Popper.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1887. XII. 22.
A Hubay—Popper négyes ezt az estélyét Br.-nak szentelte. Előadták az a-dur hegedűszonátát (op. 100), c-moll zongoratriót (op. 101.), ezekben Br. is közreműködött és az f-dur quintettet (op. 88.). A hegedűszonáta főtémája ismeretes és pedig a Mesterdalnokokból. Br. különben nem is annyira az eredeti témák feltalálásában, mint azok geniális feldolgozásában nagy. Ezt a témát is szétszedi a legapróbb részekre és nagy művészettel foglalja szerves egészbe. A második tételben egy dallamos hegedűtéma ragadja meg a hallgatót, amely ismét a feldolgozásban nyer újabb érdekességet. — A vonósötös és zongorahármas gyakran játszott művei Br.-nak. Ezeket a kamarazene kedvelő közönség jól ismeri.
Das Hubay—Popper'sche Quartett widmete diesen Abend Br. Es wurden die Violinsonate in A-dur (op. 100.). das Klaviertrio in c-moll (op. 101.), in welchem auch Br. spielte und das Quintett in F-dur (op. 88.) vorgetragen. Das Hauptthema der Violinsonate ist aus den Meistersingern bekannt. Übrigens ist Br. nicht in der Erfindung originaler Themen gross, sondern in der genialen Verarbeitung derselben. Dieses Thema ist in kleinste Details zerstückelt und mit grosser Kunst zu organischer Einheit zusammengefasst worden. Im zweiten Satz ergreift den Hörer ein melodiöses Violinthema, das in der Bearbeitung wieder spannend wird. — Das Streichquintett und Klaviertrio sind oft gespielte Werke Br.', welche dem Kammermusik liebenden Publikum schon gut bekannt sind.

[Sztojanovits Jenő.] Hubay—Popper vonósnégyes társaság Brahms-estje. [Brahms-Abend der Streichquartett Gesellschaft Hubay—Popper.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1888. XII. 22.
Az est újdonsága Br. harmadik hegedűszonátája (op. 108., d-moll) volt. A szonátát kéziratból játszották. A szonáta négy tételből áll. Az allegro markáns témával kezdődik, a Br.-ot jellemző változatos és meglepő fordulatokban gazdag kidolgozásban új, meg új alakot ölt. Az adagio rövid, de rendkívül szép. A harmadik tétel tematikus kidolgozásánál fogva tetszett, míg az utolsó tétel aránylag a leggyöngébb. Érdekesek az új Br.-dalok. Walter Gusztáv bécsi kamaraénekes adta elő. — Bevezetésül Br. gyönyörű g-dur sextettjét játszották el.
Die Novität des Abends war die dritte Violinsonate in d-moll (op. 108.) von Br. Die Sonate ist noch in Handschrift. Sie besteht aus vier Sätzen. Das Allegro beginnt mit einem markanten Thema, welches in der Br. charakterisierenden, an wechselvollen und überraschenden Wendungen reichen Bearbeitung neue und aber neue Gestalt annimmt. Das Adagio ist kurz, aber sehr schön. Der dritte Satz fand durch seine thematische Ausarbeitung Beifall, während der letzte Satz verhältnismässig am schwächsten ist. — Interessant sind die neuen Br.-Lieder, die der Wiener Kammersänger Gustav Walter gesungen hat. Zur Einführung wurde das schöne Sextett in G-dur von Br. gespielt.

X. Brahms: Hegedű-zongora szonáta g-dur, op. 78. — Két rhapsodia zongorára, op. 79. (1. h-moll; 2. g-moll). Előadta a Krancsevics vonósnégyes társaság estéjén Brahms. [Brahms: Violinsonate G-dur, op. 78. — Zwei Rhapsodien für Klavier, op. 79. (1. h-moll; 2. g-moll.) Vorgetragen im Konzert der Krancsevics-Quartettgesellschaft von Brahms.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1881. XI. 12.
Brahms g-dur hegedűszonátája becses munka. A vivaceja gyengébb hatású ugyan, az adagio és allegro tételnek komoly dallamossága és elegikus mélysége a közönségre nagy hatást tett. — A két rhapsodia hatása nem oly frappáns, mint a szonátáé. Az első kissé nehezen érthető, a második monumentálisabb és legalább is olyan készültségű zongoraművészt igényel mint Br.
Die Violinsonate in G-dur von Br. ist ein sehr wertvolles Werk. Das Vivace macht zwar mässigeren Eindruck, die ernste Melodie und die elegische Tiefe der Adagio- und Allegro-Sätze übten aber auf das Publikum eine grosse Wirkung. Die beiden Rhapsodien wirkten nicht so frappant wie die Sonate. Die Erste ist etwas schwer verständlich; die Zweite ist monumentaler und erfordert einen Virtuosen mit der Zurüstung von Br.

2. *Hármasok — Trios*

Altmann, Wilhelm. Das kürzlich veröffentlichte Brahmssche Klaviertrio in A-dur.

= Allgemeine Musik-Zeitung (Leipzig) 1938. Jg. 65. p. 636—639.

[Ambrozovics Dezső.] Kamarazeneestély: Brahms a-moll klarinéttrió. — Kammermusikabend: Klarinettentrio a-moll, op. 114. von Brahms. **114**

= Egyetértés (Budapest) 1892. XI. 8.
Az est újdonsága Br. a-moll klarinéttriója volt. A mű nem jelentékeny, bár magán viseli Br. stílusa minden jellemző vonását. Legszebb része a harmadik tétel. Ebben a klarinét és gordonka szellemes dialógusa üde és friss hatást tesz.
Die Novität des Abends war das Klarinettentrio in a-moll von Br. Das Werk ist nicht sehr bedeutend, trotzdem es sämtliche Eigenschaften des Br.'schen Styls an sich trägt. Der schönste Teil ist der dritte Satz, in welchem der geistreiche Dialog des Klarinettes und Cellos eine frische und erquickende Wirkung macht.

[Beer, August.] Brahms-Abend der Quartett-Gesellschaft Hubay—Popper am 10. I. 1890.

= Pester Lloyd 1890. 11. I. No. 11. **75**

Br. ist schon zur Gewohnheit geworden zwischen Weihnachten und Fasching nach Budapest zu kommen. Diesmal brachte er ein Manuskript mit, das zwar noch tintenfeucht, aber nur eine halbe Novität war. Es war das Klaviertrio in H-dur, op. 8., eine Jugendkomposition, die Br. einer teilweisen Umarbeitung unterzog. Durch die Umarbeitung wurde dieses Trio zu seinem Vorteile verändert, gedrungener in der Fassung, klarer und plastischer in der tematischen Durchführung. Br. spielte das Trio mit Hubay und Popper.

Brand, Friedrich. Das neue Brahms-Trio. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. 31. p. 321—27.
Vf. bespricht und analysiert das neuaufgefundene A-dur Klaviertrio von Brahms, welches nach den Ausführungen der Herausgeber, Ernst Bücken und Karl Hasse, im Herbst 1853 entstanden sein dürfte.

Bücken, Ernst. Ein neuaufgefundenes Jugendwerk von Johannes Brahms. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1937. Jg. 30. p. 22—25.
Vf. bespricht das A-dur Klaviertrio, welches Jahrzehnte hindurch in einer Abschrift in Bonn lag.

Eccarius-Sieber, A. Meisterwerke der Kammermusik und ihre Pflege: Johannes Brahms' H-dur Trio. **x 6112**

= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1907. 28. Jg. No. 13.
Eingehendes Studium über das Werk.

Fellinger, R. Ist das Klaviertrio in A-Dur ein Jugendwerk von J. Brahms? **1683**

= Die Musik (Berlin) 1942. Jg. 34. Heft 6.
Das Werk hat Brahms im Jahre 1853 komponiert. Es geschah in einer Zeit der Gärung, in der sich Brahms gerade vor und um 1853 befand, als ihm Schumanns Musik nahegekommen und er in den engeren Kreis um den Meister eingetreten war.

Hanslick, Eduard. Das Trio op. 8. [H-dur für Pianoforte, Violine und Violoncell.]

= Neue Freie Presse (Wien) 1890. 4. III.
In diesem Trio reisst uns der stürmische Jugenddrang, die strotzende Kraft der Komposition mit sich. In dem Werke findet sich eine Fülle schöner Gedanken und ein ganz eigentümlicher energischer Musikgeist.

Hanslick, Eduard. Das Trio für Klavier, Violoncello und Klarinette a-moll, op. 114.

= Neue Freie Presse (Wien) 1891. 22. I.
Verfasser meint, dass das Trio mehr das Werk tonkünstlerischer Kombination, als freudigen Schaffens wäre.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Ein sensationeller Brahms-Abend. **75**

= Pester Lloyd 1890. 26. II. Nr. 56.
Br. spielte im »Rosé'schen Quartett« sein schon früher so herrlich erfundenes, jetzt auf das glücklichste umgearbeitetes H-dur Trio op. 8.

Hubay—Popper vonósnégyes társaság Brahms estélye. Brahms: c-moll zongoratrió, op. 101., cellószonáta f-dur, op. 99., b-dur vonóssextett, op. 18. [Brahms-Abend der Quartettgesellschaft Hubay—Popper. Klaviertrio c-moll, op. 101; Violoncello-Sonate F-dur, op. 99.; Streichsextett B-dur, op. 18.] **128**

= Pesti Napló 1886. XII. 23.
Br. tiszteletére rendezte e hangversenyét zenei életünk e nagyhírű társasága. A hangversenyen Br. is részt vett. Azzal kedveskedett a magyar közönségnek, hogy magával hozta két még kéziratban levő művét. A c-moll zongoratrió egyike Br. legszebb alkotásainak. Világos átlátszó forma, dallamosság, hangulat tükröződik vissza a hangszerek játékából. Minden tétele más jellegű. A trió oly szép, hogy rövidesen Br. egyik legnépszerűbb alkotása lesz. — Annál nehezebb és hálátlanabb mű az új gordonkaszonáta. Alig ad alkalmat a gordonka nemes jellege bemutatására. Még Popper Dávid művészete által sem tudott a közönségben nagyobb érdeklődést kelteni. A zongorarészeket Br. játszotta. A műsor utolsó száma a már ismert b-dur sextett volt. Most sem tévesztette el hatását a közönségre.
Zu Ehren Br.' wurde dieses Konzert von der berühmten Quartettgesellschaft der ungarischen Musikwelt arrangiert. In demselben wirkte auch Br. mit. Dem ungarischen Publikum zuliebe brachte er zwei nur noch in Handschrift existierende Werke. Das Klaviertrio in c-moll ist eines der schönsten Schöpfungen Br.' Klare, durchsichtige Form, Wohllaut, Stimmung spiegelt sich in dem Spiel der Instrumente. Ein jeder Satz hat ein anderes Gepräge. Das Trio ist so schön, dass es in kurzer Zeit eines der populärsten Werke Br.' sein wird. — Ein desto schwereres und undankbareres Werk ist die neue Sonate für Violoncello, die den edlen Charakter des Cellos vorzustellen kaum Gelegenheit bietet und die nicht einmal durch die Kunst David Poppers einen grösseren Anklang beim Publikum finden konnte. Die Klavierteile spielte Br. Die letzte Nummer des Konzertes war das schon bekannte Sextett in B-dur, welches die Wirkung auf das Publikum auch jetzt nicht verfehlt hat.

Korngold, Julius. Ein Brief Hanslicks an Brahms. **2906**

= Der Merker (Wien) 1912. 3. Jg. p. 57—58.
Der Brief behandelt das umgearbeitete H-dur Trio, op. 8.

[Mandyczewski, Eusebius.] Brahms' Klaviertrio H-dur, op. 8. Von »E«.

= Deutsche Kunst- und Musikzeitung (Wien) 1890. 1. III.
Besprechung und vergleichende Kritik der beiden Fassungen des Werkes.

Paumgartner, H. Das Trio für Klavier, Violoncell und Klarinette.

= Abendpost (Wien) 1891. 23. XII.

R. M. Brahms-triók. **71566**

= Szimfónia (Budapest) 1917. p. 55.
Beethoven után egyedül Br. volt hivatott arra, hogy felvegye a versenyt Schubert és Schumann kamarazenéjével. Br. zongoratrióiban három hangszer olvad össze egyforma súllyal.
Nach Beethoven war Br. als einziger berufen die Wette mit Schuberts und Schumanns Kammermusik aufzunehmen. Br. schmelzt in seinen Klaviertrios die drei Instrumente mit gleichförmigem Gewicht zusammen.

Schütz, Max. Brahms-Abend der Quartettgesellschaft Hubay—Popper im Redoutensaal in Budapest 1886. 22. XII. **75**

= Pester Lloyd 1886. 23. XII.
Br. hatte zu diesem Abend sein Klaviertrio c-moll mitgebracht, das seine erste öffentliche Aufführung in Pest erlebte. Das Werk ist von reifster Schönheit und blühender Anmut. Br., Hubay und David Popper spielten das Werk. Br. spielte ausserdem seine neue Cello-Sonate mit Popper. Sie ist eine gedankenreiche Arbeit von intimen Schönheiten. Zum Schluss gelangte das prachtvolle B-dur Sextett, die Krone der Br.'schen Kammermusik und das Bedeutendste, was die nachklassische Zeit in dieser Gattung hervorgebracht hat, zur Aufführung.

Sztojanovits Jenő. Hubay—Popper vonósnégyes társaság Brahms-estélye. [Brahms-Abend der Quartettgesellschaft Hubay—Popper.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1886. XII. 23.
Előadásra került a c-moll zongoratrió, op. 101., cellószonáta f-dur, op. 99.; b-dur vonóssextett, op. 18. A műsor két kéziratos szerzeményt tartalmazott. A zongorarészt Br. adta elő. A gordonkaszonáta nem tartozik Br. legsikerültebb alkotásai közé. Itt még a formaszépség sincs meg, amely Br. legnagyobb erénye. Annál szebb a zongoratrió. Mindenkinek gyönyörűségére válik. Üde, klasszikus dallamok, világos, finom szerkezet jellemzik. Legtöbb közvetlenség az Andante graziosoban van, legtöbb zenei érték az első és második tételben van. A mű hamarosan népszerű lesz.

Vorgetragen wurden das Klaviertrio in c-moll, op. 101; Sonate für Violincello in F-dur, op. 99; Streichsextett in B-dur, op. 18. Auf dem Programm standen zwei Werke, die nur noch in Handschrift existieren und deren Klavierpart Br. spielte. Die Violincello-Sonate gehört nicht zu den gelungensten Werken Br.' Hier ist nicht einmal die Formenschönheit vorhanden, welche die grösste Tugend Br.' ist. Desto schöner ist das Klaviertrio. Es ist ein Werk, an welchem ein jeder sein Wohlgefallen finden kann. Frische, klassische Melodien, klare, feingebaute Konstruktion charakterisieren das Werk. Die grösste Unmittelbarkeit ist im Andante grazioso, der grösste musikalische Wert im ersten und zweiten Satz enthalten. Das Werk wird bald populär werden.

3. Négyesek — Quartette

Bagge, Selmar. [Brahms' Klavierquartett g-moll im Hellmesberger'schen Quartett am 16. Nov. 1862. in Wien.]

= Deutsche Musikzeitung (Wien) 1862. Nov.
Die melodische Erfindung des Werkes ist unbedeutend, monoton, es fehlen die erforderlichen Gegensätze. Der allzu realistische Zigeunersatz ist schroff und unmotiviert. — Dieses abfällige Urteil Bagges wurde mit seinem Erlaubnis im Jahre 1865 von Deiters in der Leipziger Allgemeinen Musikalischen Zeitung korrigiert.

Beliczay Gyula. Brahms: g-moll zongoranégyes. [Klavierquartett in g-moll von Brahms.] **Bq 780/51**

= Zenészeti lapok (Pest) 1862. p. 79.
A művet a Hellmesberger négyestársaság adta elő Bécsben 1862. XI. 16-án. A mű minden részéből a művelt zenészt lehet felismerni, akinek vannak eszméi és fel is tudja őket használni. Legnagyobb hibája azonban a keresettség. Ez annál inkább hátrányos, mert Br.-nak nincs szüksége erre. Több természetesség, kevesebb reflexió mindenesetre használna. A közönségnek legjobban a Rondo zingarese tetszett. Br. zongoraművészetét a rondo előadásával bizonyította be.
Das Werk wurde vom Hellmesberger-Quartett am 16. XI. 1862 vorgetragen. Sämtliche Teile des Werkes zeugen für den gebildeten Musiker, der Ideen hat und sie auch benützen kann. Sein grösster Fehler aber ist, dass seine Musik oft gesucht ist und das ist umsomehr ein Fehler, da Br. nicht darauf angewiesen ist. Mehr Natürlichkeit und weniger Reflexion möchte allerdings nützen. Dem Publikum gefiel das Rondo Zingarese am besten. Mit dem Vortrag des Rondos bewies Br. welch' geübter Klaviervirtuos er ist.

Brahms: Zongoranégyes g-moll, op. 23. Előadja a Grün vonósnégyes társaság 1867. XII. 9-én a vigadó kistermében. A zongoránál Brahms. [Brahms: Klavierquartett in g-moll. Vorgetragen vom Streichquartett Grün im kleinen Redouten-Saale am 9. XII. 1867.] **128**

= Pesti Napló 1867. X. 19.
Grün J. M. vonósnégyes társaság műsorhirdetése a Pesti Napló 1867. X. 19-iki számában.
Programmveröffentlichung der Streichquartettgesellschaft J. M. Grün in d. Nummer vom 19. X. 1867 d. Pesti Napló.

Brahms: g-moll zongoranégyes. Előadta a Krancsevics vonósnégyes társaság (a zongorarészt Deutsch Vilmos) 1880. nov. 17-én a Vigadó kistermében. [Brahms: Klavierquartett in g-moll. Vorgetragen vom Streichquartett Krancsevics (den Klavierpart Wilhelm Deutsch) am 17. Nov. 1880 im kleinen Redoutensaal.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1880. XI. 18.
Nagy érdeklődést keltett Br. zongoranégyese, amelynek zongorarészét néhány év előtt maga Br. játszotta el a Zenekedvelők termében. A mű a kiváló zeneszerző nehezen hozzáférhető, de geniális egyéniségét kitűnő mértékben tünteti föl. Az andante és rondo nagy sikert aratott. A közönség figyelmét a hosszú és nehéz mű mindvégig lekötötte.
Das Klavierquartett Br.', dessen Klavierpart vor einigen Jahren Br. selbst im Saal der Musikfreunde spielte, weckte grosses Interesse. Das Werk zeigt uns die schwer zugängliche, aber geniale Invidualität des ausgezeichneten Komponisten. Das Andante und Rondo fand bemerkenswerten Beifall. Das lange und schwerwiegende Werk fesselte die Aufmerksamkeit des Publikums andauernd.

Brahms: g-moll zongoranégyes a Krancsevics vonósnégyes társaság előadásában. A zongorarészt Deutsch Vilmos adta elő. [Brahms: Streichquartett in g-moll im Vortrage der Streichquartettgesellschaft Krancsevics. Den Klavierpart spielte Wilhelm Deutsch.] **128**

= Pesti Napló 1880. XI. 18.
Az érdekes és nagyszabású mű az egyes hangszereket hatásosan alkalmazza. Szép zenei gondolatokat, erőt és kifejezést találunk. Becsét nagyban emeli a mű klasszikus formája is.
In dem interessanten und grosszügigen Werk sind die einzelnen Instrumente effektvoll angebracht. Wir finden schöne musikalische Gedanken, Kraft und Ausdruck. Der Wert dieser Schöpfung wird durch die klassische Form des Werkes gehoben.

Brahms: g-moll zongoranégyes. Előadta a Krancsevics vonósnégyes 1881. I. 24-én. [Klavierquartett in g-moll. Vorgetragen vom Streichquartett Krancsevics am 24. I. 1881.] **128**

= Pesti Napló 1881. I. 25.

A közönség hálásan fogadta Br. szép zongoraquartettjének előadását Krancsevics, Sabathiel, Ruhoff és Deutsch Vilmos játéka most is oly szabatos és összevágó volt, mint néhány hónappal azelőtt, midőn első kamarazeneestélyükön e becses művet bemutatták.

Das Publikum empfang die Aufführung des schönen Klavierquartetts von Br. dankbar. Das Spiel der Herrn Krancsevics, Sabathiel, Ruhoff und Wilhelm Deutsch war auch diesmal so precise und übereinstimmend, wie vor einigen Monaten, als sie in ihrem ersten Kammermusik-Abend diese wertvolle Komposition aufführten.

Brahms g-moll zongoranégyese. Előadta a Krancsevics vonósnégyes társaság 1881. jan. 24-én. [G-moll Klavierquartett von Brahms. Vorgetragen von der Quartettgesellschaft Krancsevics am 24. I. 1881.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1881. I. 25.

E mű Br. legkönnyebben felfogható, legnépszerűbb szerzeménye..

Dieses Werk ist die begreiflichste, populärste Komposition von Br.

Brahms: c-moll zongoranégyes, op. 60. Előadta a Krancsevics vonósnégyes társaság Brahmsszal. [Brahms: Klavierquartett in c-moll, op. 60. Vorgetragen vom Quartett Krancsevics, am Klavier mit Brahms.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1879. XII. 9.

Br. zenei jelentősége abban mutatkozik leginkább, hogy a mai zeneszerzők közül benne él leginkább a klasszikus zene tradiciója. Hogy Br. gondolatmélysége által magasan kiválik a klasszikus formákat művelő társai közül, azt a bemutatott c-moll zongoranégyes is mutatja. Egy kissé a »gondolat halványsága betegíti«, de szépen fűzött motívumai s a kidolgozás mesteri volta egyaránt biztosítják sikerét.

Die Tradition der klassischen Musik lebt unter den zeitgenössischen Komponisten am meisten in Br. fort. Darin besteht seine musikalische Bedeutung. Das vorgetragene Klavierquartett in c-moll ist ein Beweis dafür, dass Br. an Gedankentiefe die klassische Form kultivierenden Tondichter seiner Zeit übertrifft. Zwar kränkelt es an Blässe des Gedankens, jedoch sichern die schön aneinander gehefteten Motive und die meisterhafte Bearbeitung gleichmässig den Erfolg.

Brahms: c-moll zongoranégyes, op. 60. Elő adta a Krancsevics vonósnégyes és Brahms [C-moll Klavierquartett, op. 60. von Brahms Vorgetragen vom Streichquartett Krancsevics und Brahms.] **128**

= Pesti Napló 1879. XII. 10.

Br. művei az első hallásra nem gyakorolnak nagy hatást. A bennük rejlő tartalom többszörös hallást igényel, főleg oly komplikált szerkezettel bírók, mint e zongoranégyes. E mű, bár nagyszabású, mégsem tartozik Br. legsikerültebb alkotásai közé. Ritmusa szétfolyó, témái helyenkint komorak, kissé száraz, majdnem pedáns zenei kombinációja inkább reflexióra vallanak. Legsikerültebb része a dallamos, bensőségteljes Andante.

Die Werke Br.' machen auf das erste Hören keine grosse Wirkung. Der in ihnen verborgene Inhalt fordert ein mehrmaliges Zuhören der Werke, besonders derjenigen, die eine so komplizierte Konstruktion haben, wie dieses Klavierquartett. Es ist zwar auch dieses Werk grosszügig, doch gehört es nicht zu den gelungensten Schöpfungen Br'. Der Rhytmus ist locker, die Themen sind teilweise düster, die ein wenig trockene, fasst pedante musikalische Kombination deutet eher auf Reflexion Die gelungenste Partie ist das melodiöse, innige Andante.

Brahms: g-moll zongoranégyes, op. 25. Előadta a Grün vonósnégyes társaság 1867. dec. 9. A zongorarészt Brahms játszotta. [Brahms: Klavierquartett in g-moll, op. 25. Vorgetragen vom Streichquartett Grün am 9. XII. 1867. Am Klavier: Brahms.] **Bq 780/5i**

= Zenészeti lapok (Pest) 1867. p. 171.

E mű figyelmet érdemlő szerzeménye a kamarazeneirodalomnak. Br.-ot költészetének bizonyos eredeti jellege minden más kamarazene írótól megkülönbözteti. Sokszor keresett ugyan, de formáit mindig megnemesíti. Főjellemvonása borongó, mély kedély. Ebbe gyakran kelleténél jobban belemerül. Legjobban tetszett az utolsó tétel. Pregnáns keleti jellegü ritmusa és tüzes kidolgozása felvillanyozta a közönséget.

Dieses Werk ist eine beachtungswerte Komposition der Kammermusikliteratur. Die Dichtkunst Br.' hat ein gewisses originelles Gepräge, welches ihn von anderen Kammermusikkomponisten unterscheidet. Seine Musik ist öfters gesucht, er veredelt aber immer seine Formen. Sein Hauptcharakter ist ein düsteres, tiefes Gemüt, darin er sich oft masslos vertieft. Von dem Werk gefiel der letzte Satz am besten. Sein pregnanter orientalischer Rhytmus und seine feurige Bearbeitung elektrisierten das Publikum.

(—) Brahms g-moll zongoranégyese. Előadta a bécsi Hellmesberger vonósnégyes társaság 1869. I. 4. [Klavierquartett in g-moll von Brahms. Vorgetragen vom Streichquartett Hellmesberger in Pest am 4. I. 1869.]

= Zenészeti lapok (Pest) 1869. p. 238.

A geniális mű telített a genius szikrájával. Utolsó tétele magyar motívumokból áll s a közönségre megkapó és felvillanyozó hatást gyakorol. A klasszikusok ugyan fintorgatják az orrukat, de azért többet ér, mint sok valcerré pulverizált klasszikus finálé.

Das Werk ist genial. Der letzte Satz besteht aus ungarischen Motiven und ist auf das Publikum von hinreissender und elektrisierender Wirkung. Zwar gefällt das den Klassikern nicht, es ist jedoch wertvoller, als manches zum Walzer pulverisiertes klassisches Finale.

[**Brahms** erstes Auftreten in Wien mit dem Hellmesberger Quartett 16. Nov. 1862.]

= Zellners Blätter für Musik (Wien) 1862. Nov.

Vorgetragen wurde Br.' Klavierquartett g-moll. Br. spielte die Klavierstimme. Das Klavierspiel des dem Wiener Publikum noch fremden Künstlers gefiel besser, als das Werk. Den meisten Anklang fand das ungarisierende Finale des Quartetts.

Ehlert, Louis. Brahms: Quartett C-moll. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1874. Bd 1. p. 475.

Das Werk besitzt alles, was einen Autor hervorragend machen kann: Grösse des Stils, Noblesse, Empfindung, Originalität, Wissen.

Florenci vonósnégyes társaság hangversenye 1874. XI. 9-én a pesti Vigadó kistermében. Br. c-moll négyese. [Konzert des Florentiner Quartettgesellschaftes im kleinen Saale der Pester Redoute am 1. XI. 1874. Klavierquartett in c-moll von Brahms, op. 60.]

= Zenészeti lapok (Pest) 1874. p. 119.

Br. négyese genialis mű. Az élő zeneszerzők közt ma egyedül ő egyesíti a klasszikus formát és szellemet az új irránnyal.

Das Quartett Br.' ist ein geniales Werk. Von den lebenden Komponisten ist er der einzige, der Form und Geist der Klassik mit der neuen Richtung vereinigen kann.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms' Streichquartett, op. 67. B-dur. **75**

= Pester Lloyd 1876. Nr. 306. 4. XII.

Kritiker hält die Komposition für kompliziert. Der Genuss des Werkes ist nur dem gewiegtesten Kenner der Quartettmusik möglich.

(i. l.) A Hubay—Popper négyes társulat Brahms-estélye. [Brahms-Abend der Quartett Gesellschaft Hubay—Popper.] **128**

= Pesti Napló 1890. I. 11.

A Hubay—Popper négyes társulat kamaraestélyét Br. tiszteletére és közreműködésével rendezte. Előadásra került: B-dur vonósnégyes (op. 67.), H-dur zongoratrió (op. 8.), B-dur vonóssextett (op. 18.). — Br. zenéje inkább a mesteri kombinációk, az összhangzó modulációk és ritmikus képletek, mint a közvetlen inspiráció eredménye. Ha támad lelkében egy szép gondolat, azt nem arra használja fel, hogy költői képpé dolgozza fel, hanem zenei algebrai problémákat állít fel. Innen ered fárasztó hatása zenéjének. Tartósan nem képes magával ragadni. Az előadott három műben is észlelni lehetett ezt, mert a sok érdekes részlet és mesteri kidolgozás ellenére is, ez a zene inkább agyunkra, mint szívünkre hat.

Die Hubay—Popper'sche Quartettgesellschaft veranstaltete ihren Kammermusik-Abend zu Ehren und unter Mitwirkung Br.' Zum Vortrag kamen: Streichquartett in B-dur (op. 67.), Klaviertrio in H-dur (op. 8.), Streichsextett in B-dur (op. 18.) — Die Musik Br.' ist mehr das Ergebnis der meisterhaften Kombinationen, harmonisierender Modulationen und rhytmischer Formeln, als einer unmittelbaren Inspiration. Wenn seiner Seele ein schöner Gedanke entspringt, benützt ihn Br. nicht dazu, ein dichterisches Bild zu verarbeiten, sondern um musikalisch-algebraische Problemen aufzustellen. Daher die ermüdende Wirkung seiner Musik, welche nicht im Stande ist dauernd zu fesseln. Dies konnte man auch in den drei vorgetragenen Werken beobachten, denn trotz der vielen interessanten Teile und der virtuosen Bearbeitung, wirkte diese Musik mehr auf die Vernunft, als auf das Herz.

Krigar, Hermann. Brahms: Quartett (B-Dur, op. 67.) **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1876. Bd 9. p. 467.

Das neue Quartett ist eine durchweg vornehme Arbeit, die in allen Teilen eine vollständig frei geschriebene Meisterhand bekundend, schwierigste Aufgaben mit der Sicherheit künstlerischer Lösung spielend überwindet.

Schütz, Max. Kammermusik-Soirée: Brahms' Klavierquartett c-moll, op. 60. **75**

= Pester Lloyd 1879. 9. XII.

Das Krancsevics Quartett spielte das c-moll Klavierquartett, op. 60. von Br.', in welchem den Klavierpart Br. spielte. Auch in diesem Werke zeigt sich Br. als Klassiker im modernen Gewande, der die alte Form mit neuem Inhalt füllt. Das Werk trägt einen tiefernsten Charakter, dessen Hauptstärke weniger in der Erfindung, als in der kunstwürdigen Arbeit liegt.

[Sztojanovits Jenő.] Hubay—Popper vonósnégyes társulat Brahms-estélye. [Brahms-Abend der Streichquartett Gesellschaft Hubay—Popper.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1890. I. 11.

A Hubay—Popper társulat úgy látszik állandósította a Br.-estélyeket, mert évente rendez ilyet. Br. örömmel vesz részt ezeken. Előadásra került: B-dur vonósnégyes (op. 67.), H-dur zongoratrió (op. 8.), B-dur vonóshatos (op. 18.). A B-dur négyes két utolsó tétele ragadta meg főleg a közönséget, a harmadik tételt meg kellett ismételni. A zongoratrió érdekes, mint Br. minden műve. Főleg a harmonikus és ritmikus hatások lepik meg a hallgatót, bár a tételek hosszúsága kifáraszt. A B-dur vonóshatos volt a hangverseny utolsó száma, Br.-nak közismerten szép műve.

Die Hubay—Popper'sche Gesellschaft scheint die Br.-Abende stabilisiert zu haben, da sie jährlich einen arrangiert. Br. nimmt mit Freude an diesen Abenden Teil. Es kam zu Vortrag: Streichquartett in B-dur (op. 67.), Klaviertrio in H-dur (op. 18.), Streichsextett in B-dur (op. 18.). Im Streichquartett in B-dur ergriffen das Publikum hauptsächlich die beiden letzten Sätze; der dritte Satz musste sogar wiederholt werden. Das Klaviertrio ist interessant, wie ein jedes Werk von Br. Es überraschen hauptsächlich harmonische und rhytmische Wirkungen den Zuhörer, obzwar die Länge der Sätze ermüdend wirkt. Die letzte Nummer des Konzertes war das Streichsextett in B-dur, ein allgemein bekanntes schönes Werk Br'.

4. Ötösök — Quintette

Ambros, A. W. Ein neues Klavierquintett von Brahms op. 34.

= Abendpost (Wien) 1875. 30. XII.

[Ambrozovics Dezső.] [Brahms h-moll ötöse klarinétra és vonósnégyesre. — Klarinettenquintett in h-moll, op. 115 von Brahms.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1892. I. 21.

A nagy német mester e műve négy különböző értékű hangulatkép benyomását kelti. Előnyük, hogy nincs meg bennük a Brahmsnál megszokott tudálékosság, hátrányuk, hogy nagyon kevés bennük a változatosság. Legsikerültebb az első és utolsó tétel. A mű második tételében magyaros motívumok vannak. A művet a Joachim-quartett adta elő, a klarinétszólót Mühlfeld Richard meiningeni kamaraművész játszotta.

Dieses Werk des grossen deutschen Meisters macht den Eindruck vier Stimmungsbilder von abwechselndem Werte. Ihr Vorteil ist, dass sie die bei Br. gewohnte Pedanterie nicht besitzen, der Nachteil aber ist, dass die Sätze Mannigfaltigkeit vermissen. Die gelungensten Teile sind der erste und der letzte Satz. Im zweiten Satz sind ungarische Motive eingewebt. Das Werk wurde vom Joachim-Quartett vorgetragen, das Klarinetten-Solo vom Meininger Kammervirtuose Richard Mühlfeld gespielt.

Brahms-estély. [Brahms-Abend in Budapest] 1891. I. 19. **Bq 071/5**

= Fővárosi Lapok (Budapest) 1891. I. 20.

A Hubay vonósnégyes Brahms hangversenyén Brahms is közreműködött és pedig az esz-dur zongoratrió előadásában. A mű közvetlen hatást gyakorolt. Előadták még a b-dur vonósnégyest, op. 67. és az esz-dur vonósötöst, op. 111., amely itt került először előadásra. Ebben a műben Brahms szárnyaló dallamait virtuozitással szövi és megfelelően illeszti be technikai keretébe.

Im Konzert des Hubay-Streichquartetts wirkte auch Brahms mit, und zwar im Klaviertrio in Es-Dur. Das Werk machte einen unmittelbaren Eindruck. Es wurden noch vorgetragen: das Streichquartett in B-Dur, op. 67. und das Streichquintett in Es-Dur, op. 111; letzteres hatte seine Uraufführung in Pest. In diesem Werke webt Brahms seine schwungvollen Melodien mit grosser Virtuosität und fügt sie entsprechend in den technischen Rahmen ein.

Brahms: Klarinétötös, op. 115. Előadta a Joachim-vonósnégyes Mühlfeld Richard meiningeni klarinétművésszel. [Brahms: Quintett für Klarinette und Streichquartett. Vorgetragen von der Streichquartettgesellschaft Joachim mit dem Klarinettvirtuosen Richard Mühlfeld.] **72**

= Budapesti Hirlap 1892. I. 21.

A még kéziratban levő quintett Br. egyik legszerencsésebb alkotása. A műben nyoma sincs Br. megszokott homályosságának és hosszadalmasságának. Csupa eleven költőiség, az adagiokban és a variációs utolsó tételben beethoveni szépségek találkoznak. A második tétel klarinétmotívuma erősen magyaros zamatú.

Dieses Quintett ist eines der glücklichsten Schöpfungen Br'. Hier finden wir keine Spur der von Br. gewöhnten Unklarheiten und Weitschweifigkeiten. Das ganze Werk ist lebendige Poesie und im Adagio und im variierten letzten Satz finden sich Beethovensche Schönheiten. Das Klarinettmotiv des zweiten Satzes hat ein starkes ungarisches Gepräge.

Brahms: zongoraquintett f-moll, op. 34. Előadta a Krancsevics vonósnégyes társaság. [Brahms: Klavierquintett f-moll, op. 34. Vorgetragen von der Quartettgesellschaft Krancsevics.] **128**

= Pesti Napló 1886. XII. 4.

E nagybecsű szerzemény Br. egyik legüdébb alkotása. A zongorarészt D'Albert játszotta.

Diese wertvolle Komposition ist eines der erquickendsten Schöpfungen Br.' Den Klavierpart spielte Eugen D'Albert.

Hanslick, Eduard. Das Quintett in h-moll, op. 115.

= Neue Freie Presse (Wien) 1892. 12. I.

Der unwiderstehlich wehmütige Reiz, den das Quintett auf den Zuhörer ausübt, entspringt dem Gefühle, dass man auch vom Liebsten scheiden muss.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms' Klavierquintett f-moll, op. 34a. **75**

= Pester Lloyd 1879. 29. III.

Das Klavierquintett von Br. ist ein echtes Sturm- und Drang-Werk. Eigentlich war es ein Streichquintett, welches Br. zu einer Sonate für zwei Klaviere überarbeitete und Ende der sechziger Jahre aus ihr ein Klavierquintett machte. Aus dem Sturm- und Drang-Werk wurde ein echtes Meisterwerk und das grossartige Pianoforte-Quintett der Gegenwart.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Neues Quintett von Brahms. [Streichquintett in G, op. 111.] **75**

= Pester Lloyd 1890. 18. XI. Nr. 317.

Das neue Streichquintett von Br. ist eine Erbauung für den Kenner. Bei Br. tritt diesmal mehr die Arbeit, die echte kammermusikalische thematische Entwicklung und Verflechtung der Stimmen hervor. Der letzte Satz ist eine charakteristische Zingarese, Br.' Lieblingsmanier.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: G-dur Quintett, op. 111. von Brahms im Joachim-Quartett. **75**

= Pester Lloyd 1897. 21. I. Nr. 18.

In diesem Quintett von Br. glaubt man ein ganzes Orchester zu hören. Der schönste Teil des Quintetts ist das poetische Adagio. Dem anwesenden, schwer leidenden Meister wurde eine stürmische Ovation bereitet.

[Kritik des zur Sonate für zwei Klaviere umgearbeiteten Streichquintetts f-moll, op. 34. — Aufgeführt im Extrakonzert der Wiener Singakademie am 17. April 1864 durch Brahms und Karl Tausig.]

= Allgemeine musikalische Zeitung (Leipzig) 1864. Mai.

Die beiden ersten Sätze des Werkes enttäuschten die Zuhörer, weil sie instrumental gedacht waren, die beiden letzten richteten die gedruckte Stimmung des Auditoriums wieder auf, weil sie klaviermässiger waren. — In demselben Konzert wurde das reizende Vokalquartett »Neckereien« von Br. aufgeführt, gesungen von den Sängerinnen Marie Wilt, Ida Flatz, den Sängern F. Prihoda und Dr. Panzer.

[Mandyczewski, Eusebius.] Ein neues Quintett von Brahms, op. 111. Von (e).

= Deutsche Kunst- und Musikzeitung (Wien) 1891. I. XII.

Paumgartner, H. Ein neues Quintett von Brahms op. 111.

= Abendpost (Wien) 1890. 19. XI.

Paumgartner, H. Das h-moll Quintett, op. 115.

= Abendpost (Wien) 1892. 23. I.

Sztojanovits Jenő. Hubay—Popper vonósnégyes társaság estélye Brahms tiszteletére 1891. I. 19-én a Vigadó kistermében. [Brahms-Abend der Hubay-Poppers'schen Streichquartettgesellschaft am 19. I. 1891.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1891. I. 20.

A hangversenyen résztvett Br. is és mint minden évben szokta, úgy most is hozott magával újdonságot. Az újdonság ezúttal G-dur (op. 111.) vonósötöse volt. Ez azonban úgy dallamban, mint kidolgozásban jelentéktelenebb mű, mint Br. eddigi kamarazeneművei. Legjobban az adagio tétel tetszett. Előadták még a B-dur vonósnégyest és az Esz-dur kürttriót, amelynek kürtszólamát Drescher Rajmund, az opera kürtöse játszotta.

In dem Konzert war auch Br. anwesend, und wie alljährlich brachte er wieder eine Novität mit sich, das Streichquintett in G-dur (op. 111.), welches aber so in der Melodie, wie in der Bearbeitung wesentlich unscheinbarer ist, als Br'. bisherige Kammermusikwerke. Am besten gefiel das Adagio. Es wurde noch das Streichquartett in B-dur vorgetragen, nachher das Klaviertrio in Es-dur mit Horn. Die Hornpartie hat Raimund Drescher, Hornist der ung. Oper, geblasen.

Welti, Heinrich. Brahms: Streichquintett in G-dur. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1891. Bd 66. p. 297—298.

Das Werk gehört zu den durchsichtigsten und freundlichsten Arbeiten Brahms'.

5. *Hatosok — Sextette*

Brahms: B-dur vonóssextett, op. 18. Előadta a Krancsevics társaság. [B-dur Streichsextett, op. 18 von Brahms. Vorgetragen von der Quartettgesellschaft Krancsevics.] **128**

= Pesti Napló 1881. X. 27.
Br. e műve a kamarazene becses terméke. A finom műfaj szépségét a formák arányának tökéletességében tárja elénk. E mű Br. érdekes zeneköltői egyéniségét, amely a fantáziát és reflexiót egyaránt leköti, kedvesen tükrözi vissza. A zenei gondolatok eredetisége és logikai törvényszerűsége teszi e művet érdekessé. A hangszerek változatos, színgazdag képeket festenek, különböző jellegükkel folyton meglepik a hallgatót.
Dieses Werk Br.' ist eine wertvolle Schöpfung der Kammermusikliteratur und bringt uns die Schönheiten dieser feinen Kunstform in der vollendeten Proportion der Formen hervor. Dieses Werk spiegelt die Phantasie und Reflexion gleichmässig fesselnde interessante kompositorische Individualität Br.' lieblich. Die Originalität und logische Gesätzmässigkeit der musikalischen Gedanken malen wechselvolle, farbenreiche Bilder, welche mit ihren verschiedenen Geprägen den Zuhörer fortwährend überraschen.

Gumprecht, Otto. Brahms: B-dur Sextett. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1876. Bd 6. p. 461.
Mit seiner voll und kräftig strömenden Empfindung, seinem edlen Wohllaut, dem hellen Kunstverstand in der Gestaltung, gehört dieses Werk zu den Zierden der Nachbeethoven'schen Kammermusik.

Gumprecht, Otto. Brahms: Sextett (Nr. 2' G-dur). **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1876. Bd 6. p. 305.
Dieses zweite Sextett von Brahms steht hinter dessen erstem in B-dur an Feinheit der Tongestaltung, an sinn- und kunstreicher Verwendung der Ausdrucksmittel nicht zurück.

Hubay—Popper vonósnégyes társaság Brahms-estélye. [Brahms-Abend der Streichquartett Gesellschaft Hubay—Popper.] **128**

= Pesti Napló 1888. XII. 22.
A Hubay—Popper vonósnégyes társaság hangversenye nagy közönséget vonzott. Br. részvétele tette érdekessé. A műsort Br. G-dur sextettje (op. 36.) nyitotta meg. A dallamos és költői invencióban gazdag mű nagy hatást gyakorolt. Szünni nem akaró tapsviharral fogadta a közönség az új hegedűszonátát (op. 108.). Br. Hubayval játszotta. A költői mű mély benyomást keltett. A műsort Walter Gusztáv bécsi kamaraénekes zárta le, aki Br. dalokat adott elő.
Zum Konzert der Streichquartettgesellschaft Hubay-Popper, versammelte sich bei Teilnahme Br.' ein grosses Publikum. Die erste Nummer war das Sextett in G-dur (op. 36.). Das melodiöse und an dichterischer Invention reiche Werk fand grossen Beifall. Die neue Violinsonate (op. 108.), welche Br. mit Hubay spielte, machte einen tiefen Eindruck. Zum Abschied sang der Wiener Kammersänger Gustav Walter einige Br.-Lieder.

Kretschmann, Theobald. Tempi passati. Aus den Erinnerungen eines Musikanten. Bd 1—2. Teschen: Prochaska 1910—1913.

Verfasser erzählt in seinen Erinnerungen, dass die Königin von Hannover sich in Gmunden Brahms' 2. Sextett (G-Dur, op. 36.) dreimal nacheinander vorspielen liess.

X. Brahms: B-dur sextett, op. 18. Előadta a Krancsevics vonósnégyes társaság. [Brahms: Sextett in B-dur, op. 18. Vorgetragen von der Quartettgesellschaft Krancsevics.] **114**

= Egyetértés (Budapest) 1881. X. 27.
E mű sok barátot szerzett Br. muzsájának. A mester egyik legdallamosabb műve, különösen a két első tétel hangulatos. A két utolsó tétel művészi feldolgozása ellenére is csekélyebb hatású.
Dieses Werk erwarb viele Freunde der Br.'-schen Muse. Es ist eines seiner melodiösesten Werke. Die beiden ersten Sätze sind besonders stimmungsvoll. Die zwei letzten Sätze machen trotz der kunstvollen Bearbeitung einen geringeren Eindruck.

Zenészeti estély: Brahms b-dur hatosa, op. 18. Előadta a Krancsevics vonósnégyes társaság 1873. XII. 28-án. [Musikabend. B-dur Sextett, op. 18 von Brahms. Vorgetragen von der Quartettgesellschaft Krancsevics am 28. XII. 1873.] **128**

= Pesti Napló 1873. XII. 30.
E művet ez alkalommal játszották először Budapesten. Br. jobb művei közé tartozik, de azért sem különös eredetiség, sem a kompozició egysége nincs meg benne.
Das Werk wurde diesmal zum ersten Male in Budapest vorgetragen. Es gehört zu den besten Werken Br.', trotzdem es ihm an besonderer Originalität und an Einheit der Komposition mangelt.

d) Zongoramuzsika — Klaviermusik

Antcliffe, Herbert. The poetic basis of Brahms' pianoforte music.

= Monthly musical record (London) 1908. Mai.

Bagge, Selmar. [Brahms' Konzert im Musikvereinssaale am 29. Nov. 1862 in Wien unter Mitwirkung des Hellmesberger-Quartetts.]

= Deutsche Musikzeitung (Wien) 1862. Dez.
Br. spielte seine Händel-Variationen. Das Werk nahm Br. in einem Tempo, besonders die Schlussfuge, das ein Verstehen selbst dem mit dem Werk Vertrauten schwierig wurde. — Das Klavierquartett A-dur ist eine durchweg verständliche, fein und interessant gearbeitete liebenswürdige Komposition.

Bagge, Selmar. Brahms' Händel-Variationen

= Allgemeine Musikalische Zeitung (Leipzig) 1863. Neue Folge I. p. 626 f.
Eingehende Würdigung des Werkes.

Bie, Oskar. Das Klavier und seine Meister. München: Bruckmann 1898. VIII, 312 p.
Brahms: p. 290. **56511**

Breithaupt, Rudolf Maria. Die natürliche Klaviertechnik. 35. Aufl. Bd 1—2. Leipzig: Kahnt 1921. **x 7595**
Brahms: Klavierwerke. Bd 1. p. 544—556.

Deiters, Hermann. Brahms' Liebeslieder-Walzer, op. 52.
= Allgemeine musikalische Zeitung (Leipzig) 1870. p. 468 ff.
Verfasser macht das zwieschlägige Wesen der Walzer (nämlich dass sie 1. Walzer für das Pianoforte zu vier Händen, 2. mit Gesang ad libitum sind) zum Gegenstand seiner Diskussion und meint, dass für Br. in diesem Fall doch das Instrument die Hauptsache sei und dass zum Hervorheben der künstlerischen Idee der Gesang unwesentlich sei.

Dietrich, Albert. Über die Ungarischen Tänze von Brahms.
= Der Klavierlehrer (Berlin) 1879. Nr. 14.

Fabó Bertalan. A magyar népdal zenei fejlődése. [Die musikalische Entwicklung des ungarischen Volksliedes.] Budapest: Akadémia 1907. X, 608 p. **84916**
Brahms: p. 562—564.

Flinsch, Erich. Die 51 Klavierübungen von Johannes Brahms.
= Der Musikerzieher (Mainz) 1938. Jg 35. p. 4—6.

Georgii, Walter. Klaviermusik. Geschichte der Musik für Klavier zu zwei Händen von den Anfängen bis zur Gegenwart. Berlin: Atlantis Verlag 1942. 488 p. **311551**
Brahms: p. 341—63; 472—73.

G[eszler Ödön.] Brahms-est. [Brahms-Abend.]
= Pesti Napló 1918. XI. 13.
Dohnányi Ernő e hangversenyét Brahmsnak szentelte. Eljátszotta az f-moll szonátát, a Schumann témára írott változatokat, a h-moll capricciót, az Esz-dur rapszódiát és Székely Arnolddal a két zongorára írott szonátát. Előadásában utolérhetetlenül érzékítette azokat a szellemes fordulatokat és ötleteket, amelyek annyira jellemzik e műveket.
Ernst von Dohnányi widmete dieses Konzert Brahms. Er spielte die Sonate in f-Moll, die Schumann-Variationen, die h-Moll Capriccio, die Es-Dur Rhapsodie und mit Arnold Székely die Sonate für zwei Klaviere zu vier Händen. In seinem Vortrag darstellte er unübertrefflich die geistreichen Wendungen und Ideen, welche diese Werke so sehr charakterisieren.

Hanslick, Eduard. Waffenruhe am Clavier.
= Neue freie Presse (Wien) 1866. August.
Liebenswürdige und feinsinnige Kritik des Hanslick gewidmeten »Walzer für das Pianoforte zu vier Händen«, op. 39 von Br.

Hirschfeld, Robert. Neue Werke von Brahms.
= Presse (Wien) 1894. 20. XI.
Über Brahms' letzte Klavierwerke.

Hofer, H. Ungarische Tänze.
= Skizzen. Hausmitteilungen der Electrola GmbH (Berlin) 1938. Jg. 12. H. 11.

Hubay Károly. Zeneviszonyaink. [Ungarische Musikverhältnisse.] **1852**
= Magyar Szalon (Budapest) 1890. p. 507—515.
Brahms Magyar táncairól és Cigánydalairól.
Über Brahms' Ungarische Tänze und Zigeunerlieder.

Kalbeck, Max. Brahms und die ungarischen Tänze.
= Neues Wiener Tagblatt 1897. 25. V.

Kéler Béla támadása Brahms ellen a Magyar táncokkal kapcsolatban. [Der Angriff Béla Kélers gegen Brahms im Bezug der Ungarischen Tänze.]
= Temesi Lapok (Temesvár) 1879. IX. 6.
Közli Kéler Béla a hamburgi lapokban 1879 augusztusában megjelent levelét Brahms ellen a Bártfai Emlék c. magyar táncdarabjának a szerző megjelölése nélkül való felhasználása miatt a Magyar táncokban. Kéler Bártfai Emlék c. művét 1858-ban írta és előadta a debreceni arénában. Ugyanebben az évben 31. opuszszámmal megjelent a pesti Rózsavölgyi cégnél. Ezt a dallamot feldolgozta Brahms az 5. számú Magyar táncban.
Mitteilung eines, in den Hamburger Blättern im August 1879 erschienenen Briefes Béla Kélers gegen Brahms, in dem sich Verfasser gegen die Benützung seines ungarischen Tanzstückes »Erinnerung an Bartfeld« in den Ungarischen Tänzen ohne die Angabe des ursprünglichen Komponisten verwahrt. Kéler hat seine »Erinnerung an Bartfeld« im Jahre 1858 komponiert und hatte dieselbe in Debrecen aufgeführt. Sie erschien im selben Jahre als Opus 31. im Verlag Rózsavölgyi zu Budapest. Diese Melodie benützte Brahms in der 5. Nummer der Ungarischen Tänze.

Klasinc, Roman. Die konzertante Klaviersatztechnik seit Liszt. Diss. Wien 1934.

Köhler, Louis. Besprechung der Werke op. 1—4. von Brahms.
= Signale der musikalischen Welt (Leipzig) 1854. Nr. 18.
Eingehende Kritik der ersten Klavierwerke Br.' besonders der Sonaten op. 1. (C-dur) und op. 2. (Fis-moll). In Br.' Werken zeigt sich eine reichbegabte Künstlernatur, die aber einen Abklärungsprozess erfahren muss, bevor wir sie auf der Schumannschen »neuen«, aber richtigen »Bahn« sehen.

[Kritik von opus 1—4 von Johannes Brahms].
= Süddeutsche Musikzeitung (Mainz) 1854. Mai.
Der anonyme Verfasser beschuldigt Br., er habe den unglücklichen Schumann dazu missbraucht in seinem Artikel »Neue Bahnen« für seine Person eine schamlose Reklame zu machen. Br. hat Schumann dazu benützt sich einen Namen zu verschaffen, bevor er öffentlich auf irgend etwas Anspruch hatte.

Kullak, Adolph. Ästhetik des Klavierspiels. [1860.] 7—8. Aufl. Hrsg. v. Walter Niemann. Leipzig: Kahnt 1920. XVI, 374 p.
Brahms: p. 35.

Kurzweil, Elisabeth Katharina. Der Klaviersatz bei Johannes Brahms. Diss. Wien 1934.

Linke, O. Klavierwerke von Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1891. p. 151, 163.

Lliurat, F. Johannes Brahms i les seves obres per a piano.
= Revista Musical Catalana (Barcelona) 1933. No. 360.

Major Ervin. Brahms és a magyar zene. A »Magyar táncok« forrásai. [Brahms und die ungarische Musik. Die Quellen der »Ungarischen Tänze«.] Budapest: Arany János-ny. 1933. 11 p. **80579**

Meyer, Hans. Linie und Form. Bach—Beethoven—Brahms. Leipzig: Kahnt 1931. 235 p.
Über Brahms' Klavierstücke, op. 118.

Meyer, Hans. Der Plan in Brahms' Händel-Variationen.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1928. No. 11, 15, 16.

Mies, P. Herders Edward-Ballade bei Brahms.
= Zeitschrift für Musikwissenschaft (Berlin) 1920. p. 225—232.

Minotti, Giovanni. Die Geheimdokumente der Davidsbündler. Grosse Entdeckungen über Bach, Mozart, Beethoven, Schumann, Liszt und Brahms. Leipzig: Steingräber 1934. 237 p.
Kritische Analyse über Brahms': Episode, op. 119. Nr. 1/4.

Murdoch, William. Brahms; with an analytical study of the complete pianoforte works. London: Rich 1938. 408 p.

Nagel, Willibald. Brahms' Klaviermusik für Haus.
= Blätter für Haus- und Kirchenmusik (Langensalza) 1898. Nr. 86, 101.

Nagel, Willibald. Die Klaviersonaten von Joh. Brahms.
= Neue Musik-Zeitung (Stuttgart) 1913. Heft 14—15, 18, 20; 1914. Heft 9, 11, 22, 24., & Stuttg.: Grüninger 1915. 128 p.
Technisch-ästhetische Analysen.

Neitzel, Otto. [Besprechung des 11. Gürzenich-Concertes.]
= Kölnische Zeitung 1897. Nr. 336.
In dieser Kritik schreibt Verfasser u. A., dass die Ungarischen Tänze unter dem Namen Br. erschienen sind und das Wort »gesetzt« für Klavier nur später und nicht ganz freiwillig hinzugefügt wurde.

Niemann, Walter. Das Klavierbuch. Geschichte der Klaviermusik und ihrer Meister. [1907.] 2. Aufl. Leipzig: Kohut 1910. XIII, 200 p. **71605**
Brahms p. 102—104.

Niemann, Walter. Taschen-Lexikon für Klavierspieler. Leipzig: Kohut [1912.] 237 p.
Brahms: p. 122. **71593**

Niemann, Walter. Johannes Brahms als Klavierkomponist. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1903—4. Bd XI. p. 419—434.
Brahms schuf in seiner Klaviermusik echte Stimmungsmusik. Es sind Stimmungen eines Norddeutschen, in denen Br. sein Eigenstes gibt.

Niemann, Walter. Johannes Brahms und die neuere Klaviermusik. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1912/13. Bd 45. p. 38—45.
Schreibt über den Klavierstil Br.' und die Br.-Schule in der Klaviermusik.

[Recension über die Sonate in C-dur, op. 1. von Brahms.]
= Süddeutsche Musikzeitung (Mainz) 1854. Nr. 11, 18.
Ausführliche, aber vernichtende Kritik über Br. und die soeben bei Breitkopf u. Härtel erschienene Sonate. Recensent schreibt, dass die Sonate bei nicht zu verkennendem Talent an solcher Formlosigkeit und »genialer« Zerissenheit leidet, dass für die Zukunft des jungen Mannes manchem bange werden mag.

[Referat über Brahms' Konzert im Leipziger Gewandhause.]
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1854. Nr. 1.
Br. spielte in der Quartett-Soiree Ferd. Davids seine C-dur Sonate und das es-moll Scherzo. Dies war Br'. erstes Auftreten im Gewandhause.

Rehberg, W. Brahms als Klavierkomponist.
= Münchener Neueste Nachrichten 1922. 6. & 7. V.

Rehberg, W. Klavierwerke von Johannes Brahms.
= Frankfurter Zeitung 1922. 6. V.

Rietsch, Heinrich. Deutsche Klaviermusik von Haydn bis Reger.
= Der Auftakt (Prag) 1926. Heft 3.
Behandelt die klassische und nachklassische Periode der Klaviermusik.

Schenker, H. Brahms' Variationen und Fuge über ein Thema von Händel, op. 24.
= Der Tonwille (Wien) 1924. p. 3—46.

Schünemann, Georg. Ungarische Motive in der deutschen Musik. **2085**
= Ungarische Jahrbücher. Berlin: Gruyter 1924. p. 63—77.
Über die Variationen, op. 21., No. 2., Ungarischen Tänze und Zigeunerlieder.

Schwartz, Heinrich. Aus meinem Klavierunterricht. Gesammelte Aufsätze. [1917.] 2. Aufl. München: Halbreiter 1918. 131 p. **86461**
Brahms: Drei Intermezzi (op. 117.) p. 124—131. (Der Artikel erschien zu erst in »Neue Musikzeitung« Stuttgart 1910. Nr. 4.)

Storck, Karl. Die Musik der Zigeuner.
= Blätter für Haus- und Kirchenmusik (Langensalza) 1902. Jg. 6. Heft 8—9.
Auch über Brahms' Ungarische Tänze.

Tappert, Wilhelm. Komponisten der Originale zu den »Ungarischen Tänzen«, Heft I und II. gesetzt von J. Brahms.

= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1874. p. 348.
Nr. 1.: Isteni csárdás (d. h. Göttlicher Csárdás) v. Pecsenyánski, Sárközy.
Nr. 2.: Emma csárdás v. Windt Mór.
Nr. 3.: Tolnai lakodalmas (Tolnaer Hochzeitstanz) v. Rizner József.
Nr. 4.: Kalocsai emlék (Erinnerung an Kalocsa) v. Mérty, N.
Nr. 5.: Bártfai emlék (Erinnerung an Bartfeld) v. Kéler, Béla.
Nr. 6.: Rózsabokor (Rosenstrauch) v. Nittinger, Adolf.
Nr. 7.: Volkstümlich, Komponist unbekannt.
Nr. 8.: Lujza csárdás v. Frank Ignác.
Nr. 9.: Makói csárdás v. Travnyik János.
Nr. 10.: Tolnai lakodalmas v. Rizner J.

Tappert, Wilhelm. Die ungarischen Tänze von Brahms. Beiträge zur Geschichte derselben.

= Allgemeine Deutsche Musikzeitung (Berlin) 1880. 27. II.

Tetzel, Eugen. Die Schumann-Variationen von Brahms. Eine musikalische Analyse. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1929. No. 6.

Thomas San-Galli, W. A. Brahms: Die letzten Monologe. **2906**

= Der Merker (Wien) 1912. p. 800—804.
Über Brahms' letzte Klavierstücke (op. 116—119.), welche Hanslick »Monologe« genannt hat.

[Ungarischen Tänze von Brahms, Die —.]

= Tribüne (Berlin) 1880. Nr. 292.
Von Br. sind zwei neue Hefte Ungarische Tänze erschienen. Mit dem Erscheinen ist der Streit über das geistige Eigentumsrecht der ersten beiden Hefte nicht beigelegt, sondern von Neuem genährt, weil auch diese Serie nur innen das Wort »gesetzt« zeigt.

Weitzmann, C[arl] F[riedrich]. Geschichte des Klavierspiels und der Klavierliteratur. [1863.] 2. Aufl. Stuttg.: Cotta 1879. XX, 387 p. **86546**

Brahms: p. 205—206.

Zur Abwehr. Johannes Brahms und die »Ungarischen Tänze«. Berlin: Simrock 1897. 13 p. **80376**

e) Orgonaművek — Werke für die Orgel

Beckmann, Gustav. Johannes Brahms' Schwanengesang (11 Choralvorspiele für die Orgel, op. 122.).

= Monatschrift für Gottesdienst und kirchliche Kunst (Göttingen) 1904. Jg. IX. No. 2.

Egidi, Arthur. Meister Johannes' Scheidegruss. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1903. Bd VII. p. 222—225.
Über das einzig nachgelassene Werk Br.': Elf Choral-Vorspiele für die Orgel, op. 122.

Isler, Ernst. Das letzte Werk von Brahms. [Elf Choralvorspiele für die Orgel, op. 122.]

= Schweizerische Musikzeitung (Zürich) 1902. 2. VIII.

Kalbeck, Max. Choralvorspiele von Brahms.

= Rheinische Musik- und Theaterzeitung (Köln) 1902. 10. V.

Stock, Andreas. Brahms' opus posthumum.

= Signale für die musikalische Welt (Leipzig) 1902. No. 23.
Über die Elf Choralvorspiele, op. 122.

B) Énekes művek — Vokalwerke

a) Általános esztétikai méltatás — Allgemeine ästhetische Würdigung

Bie, Oskar. Das deutsche Lied. Berlin: Fischer 1926. 274 p. **65894**

Brahms: p. 135—188.

Boros Rezső. Brahms dalok. 38 dalszöveg. — műfordítása. Szabados Béla előszavával. [Brahms' Lieder. 38 Gesangstexte. Übers. v. Rezső Boros. Vorwort von Béla Szabados.] Budapest: Magyar Goethe társaság 1934. 31 p.

Bücken, Ernst. Das deutsche Lied. Probleme und Gestalten. Hamburg: Hanseatische Verlagsanstalt 1939. 194 p. **98399**

Brahms: p. 132— 140.

Conze, Johannes Formenstrenge im Brahms-Liede.

= Signale f. d. musikalische Welt (Berlin) 1936. Jg. XLIV. p. 633—634.

Cooper. Brahms Part-Music.

= Church Music (Philadelphia) 1906. 2. Ann. No. 14.

Friedländer, Max. Brahms'Lieder. Einführung in seine Gesänge für eine und zwei Stimmen. Berlin: Simrock 1922. XI, 208 p. **80414**

Gerber, Rudolf. Formprobleme im Brahmsschen Lied. **1899**

= Jahrbuch der Musikbibliothek Peters für 1932. (Leipzig) Jg. 39. p. 23—42.

Hammermann, W. Brahms als Liederkomponist. Diss. Leipzig: Spamer 1912. 69 p. **78928**

Herzogenberg, H. von. Johannes Brahms in seinem Verhältnis zur evangelischen Kirchenmusik.
= Monatsschrift für Gottesdienst und kirchliche Kunst (Göttingen) 1897. p. 68—71.

Hohenemser, R. Welche Einflüsse hatte die Wiederbelebung der älteren Musik im 19. Jahrhundert auf die deutschen Komponisten. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1900. 315 p.
Ausführliche Behandlung des Verhältnisses der Volksliederbearbeitungen zu den Liedern des 16. Jahrhunderts und Brahms' Stellung zu den Alten.

Krause, Emil. Johannes Brahms als Vokalkomponist.
= Sängerhalle (Leipzig) 1891. 1. I.

Malerische Element, Das — in den Liedern von Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1899. p. 31, 44, 47.

Mies, Paul. Stilmomente und Ausdrucksstilformen im Brahmsschen Lied. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1923. V, 147 p. **80457**

Moser, Hans Joachim. Das deutsche Lied seit Mozart. Bd 1—2. Berlin: Atlantis Verl. 1937. **98253**
Bd I. Johannes Brahms und das Lied. p. 214—234. Das deutsche Chorlied von Brahms bis zur Jugendbewegung. p. 328—347.
Bd II. Daumergesänge von Brahms. p. 111—125. Brahms: Die schöne Magelone op. 33. p. 125—137.

Ochs, Siegfried. Der deutsche Gesangsverein für Gemischten Chor. Bd 1—4. Berlin: Hesse 1923—1928.
Bd III. Choraufführungen Haydn, Beethoven, Bruckner, Brahms. 1926. 176 p.

Riemann, Hugo. Brahms' Taktfreiheit im Lied. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1912/13. Jg. 12. p. 10—21. & abgekürzt auch 1933. Jg. 25. p. 595—596.
In bezug auf die Taktordnung verfährt Brahms in vielen seiner Lieder sehr frei. Br'. höchstes Ziel ist der Dichtung im vollsten Masse gerecht zu werden.

Thiessen, K. Johannes Brahms und Hugo Wolf als Liederkomponisten.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1906. 27. Jg. No. 7.

Wintzer, Richard. Brahms als Liederkomponist.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1895. Nr. 289, 301.

Wintzer, Richard. Die Lieder von Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1894. No. 13.

b) Dalok (szólók, duettek, szólókvartettek) — Lieder (Solos, Duette, Soloquartette)

A. N. Johannes Brahms: Op. 112. Sechs Quartette.
= Schweizerische Musikzeitung (Zürich) 1892. 15. XII.

Allmers, Hermann. Brief über sein Lied: Feldeinsamkeit von Brahms.
= Wiener Abendpost 1899. 14. I.

Döhrn, Gisella. Die Volksliedbearbeitungen von Johannes Brahms. Diss. Wien 1936.

Drei geistliche Chöre für Frauenstimmen ohne Begleitung von Brahms, op. 63.
= Chorwächter (St. Gallen) 1878. Nr. 12.
Br. hat in diesen polyphon gehaltenen Motetten den strengsten Kirchenstil bewahrt. Alle drei Stücke sind wert und würdig der Aufführung beim Gottesdienste.

Friedländer, Max. Brahms' Lieder. Einführung in seine Gesänge für eine und zwei Stimmen. Berlin: Simrock 1922. 208 p.

Friedländer, Max. Brahms' deutsche Volkslieder. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1922. Nov. — p. 177—182.
In seinen Volkslieder-Bearbeitungen trat Brahms seinen Quellen als Künstler gegenüber. Er wollte die Melodien der Lieder lebendig machen. Diese Volkslieder gehören heute zum schönsten Besitz der deutschen Hausmusik.

Friedländer, Max. Brahms'Volkslieder.
= Peters Jahrbuch (Leipzig) 1902.

Friedländer, Max. Neue Volkslieder von Brahms. Berlin: Deutsche Brahms-Gesellschaft 1926. 62 p.

Gennrich, Friedrich. Glossen zu Johannes Brahms' »Sonett, op. 14. Nr. 4. Ach könnt' ich, könnte vergessen sie!«
= Zeitschrift für Musikwissenschaft (Berlin) 1927. Nr. 3.

Graevenitz v. Brahms und das Volkslied.
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1907. 33. Jg. No. 2.

Graevenitz v. Brahms und das deutsche Volkslied.
= Süddeutsche Sänger-Zeitung (Heidelberg) Jg. 31. p. 136—137.

Groth, Klaus. Brahms und das Volkslied.
= Die Gegenwart (Berlin) 1897. Nr. 45—47

Hanslick, Eduard. Brahms: Rhapsodie für Altsolo, Männerchor und Orchester, op. 53. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1875. Bd 2. p. 318—19.

Das Werk wirkt durch die überaus düstere Stimmung anfangs befremdend; recht musikalisch wird das Gedicht eigentlich erst mit der Schlussstrophe, die Trost und Versöhnung bringt. Der eigentümlich ethische Charakter tritt in d. »Rhapsodie« mit fast tendenzioser Stärke auf und lässt sie als ein Seitenstück zu seinem »Schicksalslied« erscheinen.

Hanslick, Eduard. Neue Gesänge von Brahms. Liederhefte Op. 105, 106, 107. Fünf Gesänge für gemischten Chor, op. 104. — Zigeunerlieder, op. 103.

= Neue Freie Presse (Wien) 1888. 11. XII.

Vf. behandelt die neuen Gesänge von Br. eingehend und meint, dass sie die musikalischen Kreise überraschend schnell eroberten. Die Zigeunerlieder sind die vortrefflichsten und reizendsten, die es im Bereich der modernen Vocalmusik gibt.

Hanslick, Eduard. Vier ernste Gesänge, op. 121.

= Neue Freie Presse (Wien) 1896. 14. I.

Diese Gesänge gehören zu Br.' tiefstempfundenen und künstlerisch vollendetsten Werken. Das Populärwerden ist ihnen versagt, weil sie zu grosse Anforderungen an den Sänger stellen. Der Stil der Gesänge erinnert an das Deutsche Requiem und das Schicksalslied. Dieser Stil ist unbestreitbar Br.' Eigentum. Er muss jedoch auf Bach zurückgeführt werden.

Hazay, Oe[dön.] Entwicklung und Poesie des Gesanges und die wertvollen Lieder der Gesamt-Musikliteratur. Bd 1—2. [1911.] 2. Aufl. Leipzig: Hesse 1915. **36496**

Brahms: Bd 1. p. 196—197, 372—383.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Neue Lieder von Brahms. **75**

= Pester Lloyd 1883. 6. III.

Die schönsten aus Br.' »Neue Lieder, op. 84. & 86.« sind: »Feldeinsamkeit«, »Therese«, »Vergebliches Ständchen«, »Nachtwandler«. Diese Lieder sind alle feinfühlig, vornehm und hochpoetisch.

Hirschfeld, Robert. Hugo Wolfs Lyrik (Brahms Lyrik).

= Zeitschrift der Internat. Musikgesellschaft (Leipzig) 1902. 4. Jg. p. 459.

Kalbeck, Max. Brahms als Lyriker. Drei Lieder: »Mainacht«, »Sapphische Ode«, »Nachtwandler«. Nach d. Handschriften hrsg. in Faks. Repr. vom Besitzer Max Kalbeck. Wien: Universal Edition 1921. X, 9 p. (Musikalische Seltenheiten, III.)

Kalbeck, Max. Musikalische Frühlingstage.

= Neues Wiener Tagblatt 1897. 23. VI.

Die irrtümliche Auffassung, dass Br. die »Vier ernsten Gesänge« anlässlich des Todes Clara Schumanns (20. V. 1896.) komponiert hat, wird richtiggestellt. Br. hat sie dem Verfasser schon am 7. V. 1896 mit den Worten gezeigt: »Das habe ich mir zum Geburtstag geschenkt«.

Kalbeck, Max. Die schöne Magelone.

= Neues Wiener Tagblatt 1902. 22. XI.

Über Brahms' Liederzyklus.

Linke, O. Brahms' Zigeunerlieder.

= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1892. p. 98.

Mac Connel, Wood. The songs of Schumann and Brahms.

= The musical Standard (London) 1884. 23. Ann. No. 591.

[Mandyczewski, Eusebius.] Neue Werke von Brahms, op. 112., 113. Von (e).

= Deutsche Kunst- und Musikzeitung (Wien) 1891. 10. XII.

Mies, Paul. Das Marienlied bei Johannes Brahms.

= Im Dienste der Kirche (Essen) 1937. p. 139—140.

Müller, Hermann. Brahms' Volkslied »In stiller Nacht«.

= Cäcilienvereinsorgan (Regensburg) 1915. p. 157.

Neitzel, Otto. Hugo Wolf und die nachbrahmsische Lyrik.

= Die Kultur (Köln) 1903. Nr. 2.

Über den Einfluss Br.' Lieder auf die Spätere Lyrik.

Pena, Joachim. Les cancons de J. Brahms.

= Revista Musical Catalana (Barcelona) 1933. No. 360.

R. Das malerische Element in den Liedern von Brahms.

= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1899. No. 3—5.

Salten, Felix. Brahms-Lieder. Ein Gedenkblatt.

= Neue Freie Presse (Wien) 1933. 7. V. **77**

Brahms ist im Monat Mai geboren. Er trug den ganzen Mai in seiner Seele, entfaltete in seinen Werken alle herrlichen Maiwunder, alle maienhaft kostbaren Widersprüche. Der Flieder blüht und duftet in seinen Liedern. Brahms war Himmelsbote, zur Erde gesendet um der Welt seine Lieder zu bringen, seine unsterblichen, himmlischen Lieder.

Schenker, H. Johannes Brahms: 5 Lieder für eine Singstimme.

= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1891. 1. X.

Seidl, Arthur. Moderner Geist in der deutschen Tonkunst. Gedanken eines Kulturpsychologen um des Jahrhunderts Wende 1899/1900. [1900.] 2. Aufl. Regensburg: Bosse 1920. X, 291 p. (Deutsche Musikbücherei, 5.)

Brahms: p. 193—194. (Brahms-Texte.)

Th. Ein neues Regenlied von Brahms.

= Rheinische Musik- und Theaterzeitung (Köln) 1908. 9. Jg. No. 50.

Vogt, Paul. Brahms und Goethe.

= Hamburger Nachrichten 1932. V. 26.

Über die Vertonung Goethescher Dichtungen.

Wetzel, Justus Hermann. Eine neue Volksliedersammlung aus Brahms' Jugendzeit.

= Zeitschrift für Musikwissenschaft (Berlin) 1927. X/1.

Wüllner, Ludwig. Brahms und das Lied. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. 25. p. 582—584.

In Brahms' Lieder erschien ein neuer, grosser, herber und dem Schöpfer angehöriger Liederstil.

c) Karművek — Chorwerke

Blume, Friedrich. Die evangelische Kirchenmusik. Potsdam: Akademische Verlagsges. Athenaion 1931. 171 p. 10 t. (Bücken: Handbuch der Musikwissenschaft.)
Brahms: p. 161—162.

Grunsky, Karl. Das Christus-Ideal in der Tonkunst. Leipzig: Siegel 1920. 160 p. 14 t. (Die Musik, 37/38.)
Brahms: p. 131—132.

Keller, H. Chorlieder von Brahms.
= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1922. p. 198.

Petzoldt, Richard. Brahms und der Chor. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. 25. p. 578—582.
Vf. schildert das Wirken Brahms' als Chordirigent und Chorkomponist.

Schnerich, Alfred. Messe und Requiem seit Haydn und Mozart. Wien: Stern 1909. VIII, 178 p. **65902**
Brahms: p. 97.

—

Beer, August. Brahms' Deutsches Requiem. **75**
= Pester Lloyd 1910. 19. IV.
Über eine Aufführung des Werkes in Budapest.

Bellaigue, Camille. Le Requiem allemand.
= Revue des Deux mondes (Paris) 1898. X. 15.

[Billroth, Theodor. Brahms' Rinaldo. Von—th.]
= Allgemeine musikalische Zeitung (Leipzig) 1869. IV. p. 77.
Billroth schreibt, dass der Komponist aus Rinaldo nicht einen durch Bezauberung sinnlich verliebten Mann in reiferen Jahren, sondern einen von der Schwärmerei der Liebe beseelten Jüngling gemacht hat. Mit diesem Werk zeigte Br., dass er auch das Zeug zur dramatischen Komposition hatte. — Die erste Aufführung des Werkes fand am 28. II. 1869 im Wiener Akademischen Gesangverein statt.

Brahms: Német requiem. Előadta a Zenekedvelők egyesülete a Vigadó nagytermében. [Ein deutsches Requiem von Brahms. Vorgetragen vom Verein der Musikfreunde im grosser Redoutensaal.] **114**
= Egyetértés (Budapest) 1884. IV. 8.
Brahms egyénisége oly határozott, hogy minden művéből kiérezzük azt a sajátságot, amely Br. tulajdona. Zenéje nem fölszínes; aki csak fölületesen érintkezik vele, hidegnek, mogorvának találja, aki azonban foglalkozik vele, megtalálja benne azt a sok kedélyt, a sok tudás mögött a meleg szivet, amely miatt e zene Németországban oly népszerű. A Requiem minden tekintetben alkotójára vall. Br. egyéniségének kiváló voltát az a körülmény is támogatja, hogy csekély invencióval, fogyatékos teremtőerővel is mesteri alkotást tudott létrehozni.
Br.' Musik ist nicht oberflächlich und wer sich mit ihr nur flüchtig befasst, wird sie für kalt und düster halten, wer sich aber mit ihr ernst befasst, wird in ihr das reiche Gemüt und hinter dem grossen Können das warme Herz finden. Das Requiem deutet in jeder Hinsicht auf seinen Schöpfer.

Brahms: Requiem [Brahms: Ein Deutsches Requiem. Vortrag in Budapest] 1910. IV. 18.
= Egyetértés (Budapest) 1910. IV. 19. **114**
A Magyar Nők Karegyesülete az Operaház fértikara és zenekara közreműködésével előadta Brahms Német requiemjét. Ez volt az első nyilvános szereplése a karegyesületnek, amely finom ízléssel tolmácsolta Brahms magasszárnyalású művét.
Der Frauenchorverein in Budapest trug unter Mitwirkung des Männerchores und des Orchesters der Oper Brahms' Deutsches Requiem vor. Bei diesem ersten öffentlichen Auftritt sang die Chorvereinigung Brahms' schwungvolles Werk mit feinem Geschmack.

Brahms Rekviemje. **72**
= Budapesti Hirlap 1910. IV. 19.
Br. e műve a modern német zeneirodalom egyik legkiválóbb alkotása. Bach ellenpontozó művészetét egyesíti Schumann romantikájával. A művet a budapesti Magyar Nők Karegyesülete adta elő.
Dieses Werk Br.' ist eine hervorragendste Schöpfung der modernen deutschen Musikliteratur. Das Werk vereinigt Bachs kontrapunktische Kunst mit Schumannscher Romantik. Das Requiem wurde von dem Budapester Chorverein der ungarischen Frauen vorgetragen.

Brahms, Johannes. Ein deutsches Requiem.
= Fränkischer Kourir (Nürnberg) 1918. 30. X.

Dettner, H. Ein deutsches Requiem: Johannes Brahms, Werk 45.
= Hannoverscher Kourir 1917. 21. XI.

E. F. T. The Requiem of Brahms.
= Musical Times (London) 1905. 62. Ann. No. 755

F[odor] Gy[ula.] Magyar Nők Karegyesülete. Brahms: Requiem. [Ungarischer Frauenchorverein. Brahms: Requiem.] **1791**
= A Hét (Budapest) 1910. 17. szám.
Az újonnan alakult karegyesület az Operaház férfikarával és a Filharmoniai Társasággal szövetkezve előadta Brahms legszebb oratoriális művét: a Requiemet. A mű impozáns méretei, az egyes részek nagyvonalú konstrukciói, gondolatbeli egysége plasztikusan fejlődött ki a hallgatóság előtt, a fölépítés architektonikus szépségeit, logikus biztonságát a megszólaltatás imponáló határozottsága kitünően éreztette meg.
Der neu entstandene Chorverein verbunden mit dem Männerchor des Opernhauses und der Philharmonischen Gesellschaft, trug Brahms' schönstes oratoriales Werk, das Deutsche Requiem vor. Die imposanten Dimensionen des Werkes, die grosszügige Konstruktion der einzelnen Teile, die gedankliche Einheit entwickelten sich plastisch vor dem Zuhörer, die architektonischen Schönheiten des Aufbaues, ihre logische Sicherheit machten die imponierende Entschlossenheit des Vortrages ausgezeichnet fühlbar.

Hanslick, Eduard. Johannes Brahms: Drei Sätze aus »Ein deutsches Requiem«.
= Presse (Wien) 1867. 2. XII.
Nach dem Vf. ist das Werk von ungewöhnlicher Bedeutung, eine der reifsten Früchte der kirchlichen Musik.

Hanslick, Eduard. Das deutsche Requiem.

= Neue Freie Presse (Wien) 1875 & 1879. 30. XI.
Wirft einen Rückblick auf dem Misserfolg des Werkes im Jahre 1867. Seit Bachs h-moll Messe und Beethovens Missa solemnis wurde ein Werk vom Maszstabe des »Deutschen Requiem« nicht geschrieben.

Hanslick, Eduard. Brahms: Ein deutsches Requiem. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1880. Bd 23. p. 456.
Das Werk ist nicht blos die kunst- und geistreichste, sondern klarste und wärmste Schöpfung des Tondichters.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms' Ein Deutsches Requiem. **75**

= Pester Lloyd 1879. 13. XI.
Über beide Aufführungen des Werkes am 1. und 2. November 1879 im Wiener Opernhause unter Leitung Br'.

Hirsch, Rudolf. Brahms: Drei Sätze aus »Ein deutsches Requiem« für Solo, Chor und Orchester. Aufführung am 1. Dez. 1867 im II. Gesellschaftskonzert in Wien.

= Wiener Zeitung 1867. 2. XII.
Bericht über den Durchfall des Werkes in Wien.

Kalbeck, Max. Ein Deutsches Requiem.

= Neues Wiener Tagblatt 1897. 7. IV.

Kalbeck, Max. Ein Deutsches Requiem.

= Presse (Wien) 1888. 21. XII.

Kleinert, P[aul]. Ein deutsches Requiem von Brahms.

= Neue evangelische Kirchenzeitung (Berlin) 1869. Nr. 11, 13.
Der Artikel ist eines der sachlichsten Besprechungen über das Werk. Verfasser rühmt die Art, wie Br. die Schranken der Tradition in der Zusammenstellung der Bibelstellen durchbrochen hat. Er tritt für den neuzeitlichen Geist der Musik ein. Br. hat den alten Meistern das Geheimnis ihrer Kunst abgelauscht und ist dann seinen eigenen Weg gegangen.

Krause, Theodor. Brahms: Deutsches Requiem. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1886. Bd 47. p. 465—466.
Die wahrhaft klassische Form des Werkes ist der eigentliche Gradmesser seines Adels. Eine Fülle von Gedanken ergiesst sich aus dem Orchester, dem der Chor als gleichberechtigte Macht ergänzt.

Kretzschmar, Hermann. Das deutsche Requiem. Leipzig: Breitkopf & Härtel 1898. 18 p.

Lichtenberg Emil. Brahms: Requiem. Budapest: Méry [1910]. 37 p. **71573**

Möller, W. Über Ein deutsches Requiem von Brahms.

= Deutsch-evangelische Blätter 1883. p. 108—120

Paumgartner, H. Das Deutsche Requiem

= Abendpost (Wien) 1888. 18. XII.

Schütz, Max. Ein deutsches Requiem von Brahms. Aufgeführt vom Verein der Musikfreunde am 8. IV. 1884. **75**

= Pester Lloyd 1884. 9. IV.
Das Deutsche Requiem bezeichnet den Höhepunkt in dem Schaffen von Br. auf dem Gebiete der Chormusik. Es überragt andere Werke durch die Einheit der Stimmung, die herbe Grösse des musikalischen Ausdruckes, die ideale Vereinigung des strengen Kirchenstyles mit der reicheren Empfindung und der gesteigerten Erkenntnis der Gegenwart.

—

Ambros, A. W. Das Triumphlied, op. 55. von Brahms.

= Wiener Zeitung 1872. Nr. 284.
Diese Komposition von Br. ist überwältigend grossartig. Mehr dem Pindarschwung Händels als der Dialektik Bachs verwandt.

Brahms über sein Chorwerk »Gesang der Parzen«.

= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1921. p. 279.

Deiters, Hermann. Brahms' Cantate Rinaldo, op. 50.

= Allgemeine musikalische Zeitung (Leipzig) 1869.
Wenn Br. mit dem Rinaldo vor dem Deutschen Requiem aufgetreten wäre, wäre der äussere Erfolg günstiger gewesen. Br. konnte aber mit dem Rinaldo nicht herauskommen, da er mit dem Schlusschor nicht zufrieden war und denselben erst im Sommer 1868 in endgültiger Fassung vollendete.

Gehring, Franz. Triumphlied, op. 55 von Brahms.

= Deutsche Zeitung (Wien) 1872. Nr. 159.
Verfasser meint, dass seit Händel und Bach derartig Gedrungenes und Überzeugendes, Gesundes und Kräftiges in der Musik nicht erfunden worden ist. — Der Artikel wurde in der »Allgemeinen musikalischen Zeitung« 1872. Nr. 26. nachgedruckt.

Gumprecht, Otto. Brahms: Triumphlied. **4647**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1875. Bd 3. p. 143—145.
Brahms benützte zu diesem Werk das 19. Kapitel der Apokalypse. Die Musik erscheint von einem spezifisch modernen Element beherrscht und erfüllt. Sie weist durchweg den charaktervollen Stempel eines kräftigen, alles äusserlichen, oberflächlichen, leidenschaftlich verneinenden Willens auf. Sie hat etwas Sprödes, Herbes, fast Polemisches. Harmonie und Modulation sind wie von einer gewaltigen Gährung ergriffen, die Stimmen bis an die äussersten Grenzen ihrer Leistungsfähigkeit geführt. Auf Schritt und Tritt begegnet man prägnanten, mit feinstem Spürsinn den Worten abgewonnenen Ausdruckswendungen. Anteilvoll vertieft sich der musikalisch gebildete Hörer in den Reichtum der einander drängenden bedeutsamen Tongestalten.

Hanslick, Eduard. Schillers Nänie, für Chor und Orchester von Brahms.

= Neue Freie Presse (Wien) 1882. 6. I.
Brahms' Nänie ist eine musikalische Totenfeier für Anselm Feuerbach. Es durchzieht ein reiner und edler Geist das ganze Werk. Br. verzichtet hier auf eine gefällige Melodie und hält seinen Trauerchor in einem abgeschlossenen Satze von wehmütiger Feierlichkeit zusammen.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms: op. 74. Zwei Motetten für gemischten Chor a capella. **75**

= Pester Lloyd 1878. 12. XII.
Dieses Werk gehört zu den schönsten und ergreifendsten Vokalkompositionen des Meisters.

Helm, Theodor. Wiener Musikbrief: Brahms' Parzengesang. — Neues Streichquintett von Brahms (F-dur). **75**

= Pester Lloyd 1883. 22. II.
Br.' »Gesang der Parzen« gehört zu den bedeutendsten Offenbarungen seines Zeitalters. Es ist ein würdiges Seitenstück des herrlichen Schicksalsliedes, wenn auch in kleineren Dimensionen. — Die Aufführung des Hellmesberger Quartetts war vollkommen. Aus den drei Sätzen ist der erste mit seinen einfach-populären Themen ein in glücklicher Stunde entworfenes Stück. Interessant ist der zweite Satz (Andante) mit seinem eingeschobenen Allegro. Das Finale ist kontrapunktisch bearbeitet.

Kalbeck, Max. Der Parzengesang.

= Presse (Wien) 1883. 20. II.

Kalbeck, Max. Schillers Nänie. [Brahms' Composition.]

= Allgemeine Zeitung (Wien) 1882. 6. I.

Kalbeck, Max. Das Triumphlied.

= Presse (Wien) 1887. 15. I.

Mandyczewski, Eusebius. Neue Chorwerke von Brahms, op. 109, 110.

= Deutsche Kunst- und Musikzeitung (Wien) 1890. 20. III.

Niemann, Walter. Brahms' »Gesang der Parzen« und Ophüls' Brahms-Erinnerungen.

= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1922. p. 156—160.

Ophüls, Gustav. Die fünfte Strophe des Gesanges der Parzen von Goethe in der gleichnamigen Kantate, op. 89. von Johannes Brahms.

= Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1925. Heft 1.

Schenker, H. Johannes Brahms: 5 Gesänge für gemischten Chor, op. 104.

= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1892. 18. VIII.

Schmitz, Eugen. Das »Triumphlied« von Brahms ein musikalisches Denkmal aus grosser Zeit. **4702**

= Hochland (München) 1914/15. p. 250—253.
Die Entstehungsgeschichte des Triumphliedes. — Br. als Patriot.

Steinhauer, Karl. Über Johannes Brahms, mit besonderer Berücksichtigung des »Gesanges der Parzen«. Eine musikalische Studie.

= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1884. 1. VII.

IV.

Brahms a szépirodalomban — Brahms in der Belletristik

1. Brahms-anekdoták — Brahms-Anekdoten

Brahms-Anekdoten.

= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1906. 27. VII.

Decsey, Ernst. Die Spieldose. Musiker-Anekdoten. Stuttgart: Engelhorn 1928. 186 p. **78069**

Brahms: Die patzenden Hofkapellmeister p. 69.
Nachruhm. p. 111—112.
Brahms als Brahmsbegleiter. p. 132.
Der Stern. p. 133.
Die letzte Welle. p. 169—170.

Hübbe, Thomas. Brahms-Anekdoten. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1941. p. 532—33.
Das Tafelmusikspielen Brahms' in vornehmen Häusern Hamburgs. — Vater Brahms' als Bassgeiger. — Das Triospielen in der Familie Brahms: Besetzung: Klavier, Bassgeige und Oboe.

Karpath, Ludwig. Lachende Musiker. Anekdotisches v. Richard Wagner, Richard Strauss, Liszt, Brahms, Bruckner, Goldmark, Hugo Wolf, Gustav Mahler u. a. Musikern. Erlebtes u. Nacherzähltes. München: Knorr & Hirth 1929. 132 p. **80351**

Brahms, Johannes: p. 31—41.
Brahms und Goldmark: p. 43—47.

Leinburg, Mathilde. Der Anekdotenhafte Brahms.

= Neue Musikzeitung (Stuttgart) 1922. p. 205.

Leinburg, Mathilde. Der lachende Brahms.

= Germania (Berlin) 1922. 2. IV.
Auch in: Hannoverscher Kourier 1922. 2. IV. — Chemnitzer Tageblatt 1922. 2. IV.

Nägele, H. Der schlagfertige Brahms. Eine dutzend Anekdoten.

= Hamburger Fremdenblatt 1927. 5. IV.

2 *Költemények, novellák, regények — Gedichte, Novellen, Romane*

Findeisen, Kurt Arnold. Lied des Schicksals. Roman um Johannes Brahms. Leipzig: Koehler & Amelang 1933. 331 p.

Fodor Gyula. Zenélő óra. Történetek zenéről és zenészekről. [Die Spieluhr. Geschichten über Musik und Musiker.] Budapest : Singer és Wolfner 1941. 307 p. **98858**

Brahms : p. 39, 60, 61, 63, 64, 69, 139, 152, 153, 154, 254.

Lestyán Sándor. Repülj fecském . . . Reményi Ede regényes élete. [Das romantische Leben Eduard Reményis.] Budapest : Renaissance kiad. 1942. 202 p. 15 t. **99748**

Brahms : p. 31—32, 34—44.

Matthes, Alfons. Berühmte Tondichter. Bach, Händel, Gluck, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Weber, Schumann, Mendelssohn, Löwe, Wagner, Gounod, B r a h m s, Wolf, Humperdinck. 16. Seelengemälde. In Versen. Berlin: Buchverl. Humanitas 1927. 32 p.

Michelmann, Emil. Agathe von Siebold, Johannes Brahms' Jugendliebe. Göttingen : Häntzschel 1930. 419 p.

Nothingham, Ethel. Ein Besuch bei Brahms. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1913/14. Bd 50. p. 218—219.

Novellistischer Brief, der einen nie stattgefundenen Besuch bei Brahms ironisch beschreibt.

Rhenanus, Beatus. Auf Johannes Brahms. **4647/92**

= Deutsche Rundschau (Berlin) 1897. p. 86—88.

Zwei Gedichte : 1. Dem Genius (1874); 2. Brahms erste Sinfonie (1876).

Richter, Hermann. »Von ewiger Liebe«. Ein Schumann—Brahms—Roman. Leipzig : Koehler & Amelang 1929. 223 p. [2. Aufl. 1938.]

Rosegger, Peter. Mein Weltleben. Erinnerungen eines Siebzigjährigen. [1898.] Bd 1—2. Lpzg : Staackmann 1924. 372 p. **80427**

Brahms : Ein fremder Herr (1886) Bd II. p. 207—210.

Weingartner, Felix. Musikalische Walpurgisnacht. Ein Scherzspiel. Leipzig : Breitkopf & Härtel 1907. 38 p. **80455**

Brahms : p. 35—36.

Widmann, Joseph Viktor. Gedichte. Frauenfeld : Huber 1912. VIII, 192 p.

Brahms : Thunersonate von Johannes Brahms (op. 100.).
Die Mehlspeis'.

V.

Brahms-kultusz — Brahmspflege

a) Brahms-ünnepélyek — Brahms-Feste

Adler, Felix. Das erste deutsche Brahmsfest.

= Pester Lloyd 1909. 17. IX. **75**

Über den Verlauf des in München abgehaltenen Brahms-Festes.

Adler, Felix. Das erste Deutsche Brahmsfest.

= Neues Wiener Tagblatt 1909. 16. IX.

Bertha, Alexandre. Au 1er Festival Brahms, Munich 10—14 septembre 1909.

= La vie musicale (Lausanne) 1909/10. No. 2.

Binzer, Erika. Das I. Deutsche Brahms-Fest in München.

= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1909. Sept.—Okt.

Brahms Tage in München.

= Tägliche Rundschau (Berlin) 1909. 11. IX. Über den Verlauf der Münchener Br.-Woche.

Brandes, F. Erstes deutsches Brahmsfest.

= Kunstwart (München) 1909. Okt. p. 128.

Daffner, Hugo. Das erste Deutsche Brahmsfest in München.

= Dresdener Neueste Nachrichten 1909. No. 257—258, 263.

Ehlers, Paul. Erstes Deutsches Brahms-Fest in München.

= Allgemeine Musik-Zeitung (Berlin) 1909. No. 38—39.

Glöckner, Willy. Beethoven—Brahms—Bruckner-Zyklus und das erste Deutsche Brahmsfest in München.

= Blätter für Haus- und Kirchen-Musik (Langensalza) 1909. Okt.

Humbert, Georges. Au premier Brahms-Festival Munich.

= La vie musicale (Lausanne) 1909/10. No. 2.

Istel, Edgar. Das erste Deutsche Brahmsfest.

= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1909. No. 38.

Korngold, Julius. Das Münchener Brahms-Fest.
= Neue Freie Presse (Wien) 1909. 15. IX.

Louis, Rudolf. Das I. Deutsche Brahms-Fest in München.
= Münchner Neueste Nachrichten 1909. Sept.

Paetow, Walter. 1. Deutsches Brahms-Fest in München 10—15. IX. 1909. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1909. Jg IX. p. 129—131.
Der Enthusiasmus, der die Münchener Brahmswoche beherrschte, hatte sie in Wahrheit zu einem Brahmsfest gemacht. Die stattgefundenen Konzerte waren die schönsten und bestgelungenen, die man im letzten Jahrzehnt erleben konnte. Es gab ihrer fünf: drei Orchesterkonzerte und zwei Morgenkonzerte für Kammermusik. Die imponierende Künstlerschaar wurde von Fritz Steinbach geleitet.

Programmbuch des ersten Deutschen Brahms-Festes in München 1909. München: Konzertbureau Emil Gutmann 1909.

Schmidt, Leopold. Ein deutsches Brahmsfest.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1909. No. 36.
Vf. spricht über die Aufnahme, die die Werke Brahms' seit dem Jahre 1853 gefunden haben.

Schmidt, Leopold. Erstes Deutsches Brahms-Fest.
= Berliner Tageblatt 1909. 14. IX.

Schmitz, E. Münchener Brahms-Feste.
= Allgemeine Zeitung (München) 1909. Nr. 219.

Schmitz, Eugen. Das erste deutsche Brahmsfest in München. (10. bis 14. Sept. 1909.)
= Die Orgel, Zentralblatt für Kirchenmusik (Sagan-Leipzig) 1910. No. 10.

Schmitz, Eugen. Münchener Brahms-Feste.
= Allgemeine Musikzeitung (München) 1909. 39. Beilage.

Spanuth, August. Das Erste Deutsche Brahmsfest.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1909. No. 38.

Thomas San-Galli, W. A. Das Erste Deutsche Brahms-Fest.
= Rheinische Musik- und Theaterzeitung (Köln) 1909. No. 38—39.

—

Dorn, Otto. 2. Deutsches Brahms-Fest in Wiesbaden 2—5. VI. 1912. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1912. Jg. XI. p. 127.
Aus aller Welt waren die Brahms-Freunde zu den im grossen Saal des Kurhauses abgehaltenen fünf Konzerten zusammengeströmt. Festdirigent war Fritz Steinbach.

Louis, Rudolf. Das zweite Deutsche Brahmsfest in Wiesbaden.
= Münchener Neueste Nachrichten 1912. 8. VI.

Programmbuch des zweiten Deutschen Brahms-Festes in Wiesbaden 1912. Berlin: Deutsche Brahmsgesellschaft 1912.

Schmidt, Leopold. Das II. Deutsche Brahms-Fest in Wiesbaden.
= Berliner Tageblatt 1912. Juni.

Spanuth, August. Das zweite Deutsche Brahms-Fest.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1912. No. 24.

Uhl, Edmund. Zweites Brahms-Fest.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1912. 39. Jg. No. 24.

Uhl, Edmund. Das Zweite Deutsche Brahms-Fest.
= Frankfurter Zeitung 1912. 6. VI.

Weingartner, Felix. Zum Brahms-Fest in Wiesbaden.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1912. 70. Jg. No. 22.
Vf. schreibt über den Kampf zwischen Br. und Wagner. Br. war Wagner ebenbürtig, darum konnte er ihm widerstehen.

—

Schmidt, Leopold. Vom Brahms-Fest (3) in der Philharmonie. **87**
= Berliner Tageblatt 1917. 8. V. Abendausgabe.
Das Berliner Brahms-Fest war die dritte Veranstaltung der Deutschen Brahms-Gesellschaft. Drei aufeinanderfolgende Tage waren Brahms gewidmet. Es wurden ein Orchesterkonzert, eine Kammermusik und die Aufführung des Deutschen Requiems unter Leitung von Arthur Nikisch und Siegfried Ochs abgehalten.

Schünemann, Georg. Die »drei Brahms-Abende« in Berlin. **92**
= Frankfurter Zeitung 1917. 9. V.
Die Deutsche Brahms-Gesellschaft veranstaltete in Berlin das dritte Brahms-Fest. Es ist auch ein Festprogramm mit Aufsätzen von Max Kalbeck und Wilhelm Altmann erschienen. Die drei Abende begannen mit dem Konzerte der Berliner Philharmoniker unter Leitung von Arthur Nikisch. Es folgte ein Kammermusikabend und schliesslich die von Siegfried Ochs geleitete Aufführung des Deutschen Requiems.

—

Kalbeck, Max. Brahmsfest (4) in Wiesbaden.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1921. p. 568.

Tessmer, H. Brahmsfest in Wiesbaden.
= Signale für die Musikalische Welt (Berlin) 1921. p. 566.

—

Aber, Adolf. 5. Brahms-Fest der Deutschen Brahms-Gesellschaft.
= Leipziger Neueste Nachrichten 1922. 2. VI. u. ff.

Chevalley, H. 5. Brahms-Fest der Deutschen Brahms-Gesellschaft.
= Hamburger Fremdenblatt 1922. 28. V. u. ff.

Leitzmann, A. Hamburger Brahms-Fest.
= Vossische Zeitung (Berlin) 1922. 3. VI.

Schaub, H. F. 5. deutsches Brahmsfest in Hamburg.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1922. p. 550.

—

Aber, Adolf. Das Heidelberger Brahmsfest.
= Neueste Nachrichten (Leipzig) 1926. 5. VI.

Gablentz, Otto. 6. Deutsches Brahms-Fest in Heidelberg.
= Deutsches Volkstum (Hamburg) 1926. p. 42—48.

Hauek, R. 6. Deutsches Brahms-Fest in Heidelberg.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1926. p. 1000—1004.

Krauss, Karl August. 6. Deutsches Brahms-Fest in Heidelberg. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1926. Jg. XVII. p. 782.
Das Heidelberger Brahms-Fest darf als stolzer Höhepunkt deutschen Musiklebens gelten. Im Mittelpunkt des Festes Stand Furtwängler mit den Berliner Philharmonikern. Zwei Orchesterkonzerte, zwei Morgenkonzerte, die Aufführung des Deutschen Requiems und eine Kammermusik wurden abgehalten.

Sonnemann, K. 6. Deutsches Brahms-Fest in Heidelberg.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1926. p. 548.

—

Abendroth, Walter. Siebentes deutsches Brahmsfest der deutschen Brahmsgesellschaft in Jena. **1890**
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1929. p. 698—699.
Das Fest wurde vom 29. Mai bis 2. Juni abgehalten.

Reuter, O. 7. Deutsches Brahmsfest in Jena.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1929. p. 755—758.

Wensel, Viktor. 7. Deutsches Brahms-Fest in Jena. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1929. Jg. XXI. p. 932.
In den Akademischen Konzerten Jenas war Brahms von jeher heimisch (1. Aufführung der Altrhapsodie). Während des Festes boten zwei Orchester-, ein Kirchenkonzert und eine Kammermusik reiche Auswahl aus Brahms' Schaffen.

—

Auftakt zur Brahms-Feier (8). Wilhelm Furtwängler als Festredner. **77**
= Neue Freie Presse (Wien) 1933. 17. V.
Im Musikvereinssaale fand der grosse Eröffnungsakt zur Brahms-Feier statt. Die Festrede hielt Generalmusikdirektor Wilhelm Furtwängler als Dirigent der Gesellschaft der Musikfreunde sowie als Mitglied der Deutschen Brahms-Gesellschaft. »Das Wiener Brahms-Fest sollte den Beweis dafür erbringen, dass Österreich und Deutschland einen geschlossenen Kulturverband bilden.«

Brahms-Fest (8) in Wien vom 16. bis 21. Mai 1933 veranstaltet von d. Deutschen Brahms-Gesellschaft, Berlin, gemeinsam mit der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien. Wien: Karner 1933. 32 p.

Furtwängler, Wilhelm. Johannes Brahms. **77**
= Neue Freie Presse (Wien) 1933. 28., 31. V.
Vortrag, gehalten anlässlich des Brahms-Festes in Wien am 16. V. 1933. Erschien auch in: Der Anbruch (Wien) Jg. 19. p. 33—38.

Junk, Victor. Wiener Musik [Brahmsfest.] **2578**
= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. p. 723—727.
Mit allen Anzeichen eines wirklichen Kunstfestes vollzog sich die von der Deutschen Brahmsgesellschaft gemeinsam mit der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien veranstaltete, fünf Tage dauernde grosse Brahms-Feier zum 100. Geburtstag des Meisters. Sie stand unter dem Ehrenschutz des Deutschen Reichspräsidenten v. Hindenburg und des österreichischen Bundespräsidenten Wilhelm Miklas. Ihr künstlerischer Führergeist war Wilhelm Furtwängler, einer der bedeutendsten Brahmskenner und Brahmsdirigenten.

Korngold, Julius. Festliche Brahms-Abende. **77**
= Neue Freie Presse (Wien) 1933. 20., 22., 24. V.
Über den Verlauf der Wiener Festkonzerte anlässlich des 100. Geburtstages Brahms'.

Kralik, Heinrich. Das Brahms-Fest (8) in Wien. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933/34. Jg. XXVI. p. 676—677.
Die Deutsche Brahms-Gesellschaft in Berlin hat sich mit der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien verbunden um den hundertsten Geburtstag des Meisters in dessen Wahlheimat zu begehen. Aus diesem Anlass wurden fünf Brahms-Konzerte abgehalten. Mitwirkende waren: Furtwängler, Casals, Hubermann, Schnabel, Hindemith, Adelheid Armhold, Josef Manowarda, der Singverein, die Wiener Philharmoniker, das Wiener Sinfonieorchester.

Kraus, Hedwig, Karl Geiringer, Viktor Luithlen. Johannes Brahms Zentenar-Ausstellung der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien. Beschreibendes Verzeichnis. Wien: Gesellschaft der Musikfreunde 1934. 121 p.

—

Fuhrmann, Heinz. 9. Deutsches Brahmsfest der »Deutschen Brahms-Gesellschaft« in Hamburg. 11—17. X. 1937. **2578**
= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1937. p. 1270—71.
Anlässlich des 40. Todestages Brahms' wurde die Festwoche abgehalten, die Hamburg seinem grossen musikalischen Sohn veranstaltete.

Kulenkampf, Hans-Wilhelm. 9. Deutsches Brahmsfest in Hamburg. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1937. Jg. 30. p. 107.
Das 9. Brahmsfest der Deutschen Brahmsgesellschaft fand vierzig Jahre nach dem Tode des Meisters in seiner Geburtsstadt statt.

Michelmann, Emil. Johannes Brahms. (Ansprache, 9. Brahmsfest 1937 zu Hamburg.) Göttingen: Wurm 1937. 4 p.

9. Brahmsfest der Deutschen Brahms-Gesellschaft Hamburg 1937. [Festfolge.] Herausgegeben vom General-Intendanten der Hamburgischen Staatsoper und d. Philharmonischen Staatsorchesters. Hamburg: Christian 1937. 36 p.

—

Blume, R. Brahmsfest in Bremen, April 1922.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1922. p. 398.

Ehrmann, A. von. Brahmsfeste. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1937. Jg. 30. p. 13—17.
Bespricht die von der Deutschen Brahmsgesellschaft arrangierten Brahmsfeste. Diese waren: 1909 München, 1912 Wiesbaden, 1917 Berlin, 1921 Wiesbaden, 1922 Hamburg, 1926 Heidelberg, 1929 Jena, 1933 Wien, 1937 Hamburg.

Gallwitz, S. D. Brahms-Jubiläum in Bremen.
= Weser-Zeitung (Bremen) 1918. 17. III.

Helm, Theodor. Johannes Brahms. Ein Festvortrag zur Feier des 50. Geburtstages des Meisters. Wien: Verl. der Horakschen Musikschulen 1883.

M. Öszi Kató. Brahms emlékezete. A nagy zeneköltő halálának 33. évfordulója alkalmából. [Das Gedächtnis Brahms' anlässlich seines 33. Todestages.] **72**
= Budapesti Hirlap 1930. IV. 6.
Méltatja Brahmsot, mint embert. Würdigung Brahms' als Mensch.

Pirani, Eugenio v. Brahms-Kultus in Berlin.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1896. 29. I.

Pohl, Richard. [Das Kölner Musikfest 1887. Juni.]
= Musikalisches Wochenblatt (Leipzig) 1887. XVIII. p. 340 f. & 365 f.
Vf. befasst sich in seinen Rezensionen mit dem Verlauf des Musikfestes und auch eingehend mit Br.

Raabe, Peter. Johannes Brahms. Rede, gehalten beim Brahms-Fest in Freiburg. **2578**
= Zeitschrift f. Musik (Regensburg) 1937. Jg. 104. p. 605—609.
Die Musik Brahms' wurde nicht nur als stärkster Ausdruck deutschen Wesens erkannt. Sie ist auch geistiges Eigentum der ganzen Kulturwelt geworden.

Tarub. Das Brahms-Fest in Krähwinkel.
= März (München) 1909. No. 12.

U. E. Gedächtnisfeier für Brahms, Wiesbaden.
= Neue Zeitschrift für Musik (Leipzig) 1897. 26. V.

Uhl, Edmund. Das Brahms-Kammermusikfest in Wiesbaden.
= Allgemeine Musikzeitung (Berlin) 1911. 21. IV.

Widmann, J. V. Meininger Musentage. März 1891.
= Bund (Bern) 1891. März.
Bericht über die Musikaufführungen, welche in den Zimmern der Meininger Prinzessin Marie und in der »Säulenhalle des Pompejus« stattfanden. Hofkapellmeister Fritz Steinbach dirigierte einen Br.-Abend, Ludwig Wüllner trug die sämtlichen Magelonen-Lieder vor, Br. spielte in seinem Klaviertrio H-dur den Klavierpart.

Wolf, Karl. Das Schumann—Brahms-Fest in Bonn.
= Signale für die musikalische Welt (Berlin) 1910. No. 19—20.

b) Századik születésnap — Brahms-Zentenar

Adler, Guido. Johannes Brahms. Wirken, Wesen und Stellung. Gedenkblatt zum 100. Geburtstag. Wien: Universal Edition 1933. 21 p.

Bernhard, Paul. Johannes Brahms. Geboren am 7. Mai 1833. **4647**
= Deutsche Rundschau (Berlin) 1933. Bd CCXXXV. p. 116—119.
Artikel anlässlich seines 100. Geburtstages.

Bie, Oskar. Brahms. Zu seinem 100. Geburtstage. **4455**
= Die neue Rundschau (Berlin) 1933. Jg. XLIV. p. 684 –688.
Auf der Linie der absoluten Musiker, die von Bach über Beethoven, Schubert, Schumann, Brahms, Liszt, Bruckner, Reger bis in unsere Tage reicht, nimmt Brahms eine selbstverständliche Stellung ein, durch Intimität, Ethos, Programm, Farbe, Modernität in keiner Weise beeinflusst. Er ist der reine Künstler der Mitte, der auf Beethoven fusst, den romantischen Ausdruck sich gewinnt, der in seiner Epoche liegt und aus Überlieferung und Gefühl eine geschmeidige Musik herstellt, die aus der Entwicklung gegeben und doch im Augenblick empfunden ist.

Johannes Brahms. Festschrift. **1683**
= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. 25. p. 561—615.

Brahms-Heft.
= Symphonia (Hilversum) 1933. Jg. 16. No. 5. p. 81—102.
Enthält Arbeiten von Willem Kerper, Wouter Hutschenreyter, E. Elsenaar, Strick van Linschoten, Anna Stronck-Kappel, Ant. Averkamp, H. W. de Ronde, Willem Zonderland und Cor Kint.

Brahms-Heft.
= Revista Musical Catalana (Barcelona) 1933. Ann. XXX. Num. 360 (Dez.) p. 489—514.
Enthält: Gibert, Vincentes: Johannes Brahms.
Hinrat, F.: Johannes Brahms i les seves obres per a piano.
Llongueres, Joan: Les quatre Simfonies de Joan Brahms.

Brahms-Sonderheft. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. Jg. 100. p. 425—448; 454—57; 465—476.
Enthält Arbeiten von Walther Krug, Alfred Heuss, Wilhelm Altmann, Konrad Huschke, Maria Komorn, Karl Geiringer, Adrian Rappoldi, Kurt Arnold Findeisen, J. V. Widmann.

Brahms-Sonderheft.

= The Musical Quarterly (New York) 1933. Ann. XIX. No. 2. p. 113—168.
Enthält Arbeiten von Guido Adler, Sigismond Stojowski, Maria Komorn und Karl Geiringer.

Brahms-Feier der Stadt Remscheid. Zum Gedenken des 100. Geburtstages von Johannes Brahms. Remscheid: Magistrat 1933. 40 p.

Broesike-Schoen, Max. Das Reichs—Brahms-Fest in Hamburg. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1933. Jg. XXVI. p. 761—62.
Aus den Brahms-Feiern heben sich die beiden Veranstaltungen in Hamburg und in Wien mit repräsentativer Bedeutung heraus. Während des Festes wurden vier Konzerte abgehalten.

Chantavoine, Jean. Brahms. A propos de son centenaire (7. mai 1833—7. mai 1933). **1687**

= Le Menestrel (Paris) 1933. ann. 95. p. 189—190.

Ehrmann, Alfred. Rückblick auf das Brahms-Jahr 1933. **1683**

= Die Musik (Berlin) 1933. Jg 25. p. 339—342.
Bespricht die stattgefundenen Brahmsfeste und -publikationen. Aus den verrauschten Festklängen in aller Welt ist die Gewissheit herauszuhören, dass Brahms als der letzte grosse Vertreter der absoluten Musik in der jetzigen Generation lebt und in den nächsten Geschlechtern weiterleben wird.

Fedtke, Traugott. Brahmsfest in Königsberg 6—7. V. 1933. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. p. 632—33.
Durch zwei Orchesterkonzerte und eine Kammermusik wurden nachhaltige Eindrücke von der Vielseitigkeit Brahms'schen Schaffens einer grossen Hörergemeinde vermittelt.

Funk, Heinrich. Brahmsfest in Jena. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. p. 632.
Jena feierte den 100. Geburtstag Brahms' durch ein dreitägiges Fest.

Gibert, Vincents. Johannes Brahms.

= Revista Musical Catalana (Barcelona) 1933. No. 360.

Grimmelt, Otto. Brahmsfest zu Essen. 12—19. VI. 1933. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. p. 850.
In würdiger Weise ehrte die Stadt Essen Brahms zu seinem 100. Geburtstag. Vier Orchesterkonzerte und zwei Kammermusikabende wurden abgehalten.

Hammerschlag János. Johannes Brahms. **2757**

= A zene (Budapest) 1932/33. 14. évf. p. 207—209.
Általános méltatás 100. születésfordulója alkalmából.
Allgemeine Würdigung anlässlich seines 100. Geburtstages.

Heuss, Alfred. Musik in Leipzig. [Brahms-Fest. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. p. 601—2.
Leipzig gehört, nächst Hamburg und Wien, zu den wenigen Städten, die ein dreitätiges Brahmsfest veranstaltet haben.

Holl, Karl. Johannes Brahms. Zum 100. Geburtstag. Chronik. **92**

= Frankfurter Zeitung 1933. 7. V.
Vf. zählt die wichtigsten Momente aus Brahms' Leben von seinem Geburt bis zu seinem Tode auf.

K[erschbaumer], E[rwin.] Johannes Brahms-Jahrhundert-Gedächtnisfeier der Stadt Detmold. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. p. 628.
Die Stadt Detmold hatte sich am 30. IV. und 7. V. ds. Js. angelegen sein lassen, eine Brahms-Ehrung zu veranstalten. Anschliessend wurde das von der Stadt Detmold gestiftete Brahms-Denkmal enthüllt.

Kratzi. Brahmsfest in Bremen. **2578**

= Zeitschrift für Musik (Regensburg) 1933. p. 751.
Dem Bremer ist Brahms von jeher ans Herz gewachsen. Die beherrschte Art des Charakters, die ängstliche Verschlossenheit des Innenlebens, die nie übersprudelnde Freude und die unendliche Treue zu dem Liebgewonnenen sind die hervortretenden Eigenschaften des Bremers. Seiner Gefühlswelt erschliesst sich Brahms' Musik besonders. Drei Abende wurden diesem kerndeutschen Meister gewidmet.

Kraus, Hedwig. Johannes Brahms-Gedächtnis!

= Musica (Wien) 1933. Jg. 8. Nr. 9. p. 9—12.

Lissauer, Ernst. Johannes Brahms. Zum Gedächtnis seines hundertjährigen Geburtstags am 7. Mai. **120**

= Illustrierte Zeitung (Leipzig) 1933. 4. V. Nr. 4599. p. 558—564.
Kurzer Lebenslauf und Würdigung der Werke.

Prahács Margit. Brahms (1833—1933). **2223**

= Napkelet (Budapest) 1933. XI. évf. p. 312—313.
A nagy német zeneszerző 100. születésnapját a budapesti filharmonikusok a B-dur zongoraverseny, a Vier ernste Gesänge és a 2. szimfónia előadásával ünnepelték meg. E műsorban Brahms művészetének jellegzetes vonásai feltalálhatók. Egyenes és őszinte ez a művészet, mint amilyen Brahms emberi egyénisége volt. Fegyelmezett ereje a formát nagyvonalú egységbe kényszeríti, mesteri készsége, teoretizáló hajlandósága árnyékában rejtett fájdalmak, fojtott vágyak izzanak. De az egyensúly sohasem bomlik meg: Brahms erős egyéniség, aki megőrizte sajátos lelki törvényszerűségét, anélkül, hogy ezáltal a külvilággal összeütközésbe került volna.
Die Budapester Philharmoniker feierten den 100. Geburtstag des grossen deutschen Komponisten mit dem Vortrag des Klavierkonzertes in B-dur, der Vier ernsten Gesänge und der Zweiten Symphonie. In diesem Programm sind die charakteristischen Züge der Brahmsischen Kunst auffindbar. Diese Kunst ist gerade und aufrichtig, so wie die menschliche Persönlichkeit Brahms' war. Seine disziplinierte Kraft zwingt die Form in eine grosszügige Einheit, im Schatten seiner meisterhaften Fertigkeit, seiner theorisierenden Neigung glühen verborgene Schmerze, unterdrückte Gelüste. Das Gleichgewicht kommt aber niemals in Unordnung: Brahms ist eine starke Individualität, die seine eigenartige seelische Gesetzmässigkeit bewahrte ohne, dass er dadurch in einem Konflikt mit der Aussenwelt geraten wäre.

Sebestyén Ede. Brahms Johannes élete. Születésének 100. évfordulójára. [Das Leben Johannes Brahms'. Zu seinem 100. Geburtstag.] **2757**

= A zene (Budapest) 1932/33. 14. évf. p. 214—218.

Rövid életrajzi összefoglalás a pesti kapcsolatok kiemelésével.

Kurze biographische Zusammenfassung mit der Betonung Brahms' Pester Verbindungen.

Seligmann, A. F. Der hundertste Geburtstag von Johannes Brahms. Letzte Begegnung. **77**

= Neue Freie Presse (Wien) 1933. 7. V.

Erinnerungen aus dem persönlichen Verkehr des Verfassers mit Brahms im Hause Billroth.

Sonkoly István. Apróságok a százéves Brahmsról. [Kleinigkeiten von dem hundertjährigen Brahms.] **167**

= Nemzeti Ujság (Budapest) 1933. V. 7.

Péterffy Jenő első kritikái Brahmsról. — A magyar táncok népszerűsége. Ezeket a pesti Rózsavölgyi cégnek ajánlotta kiadásra, de ez nem látott üzleti lehetőséget bennük. — Brahms és a magyar zene. — Brahms alaposssága. — Brahms csipkelődése.

Die ersten Kritiken des ungarischen Ästhetikers Jenő von Péterffy über Brahms. — Die Volkstümlichkeit der Ungarischen Tänze. Diese hat Brahms dem Pester Musikverlag Rózsavölgyi zur Ausgabe angeboten. Jedoch sah dieser keine Geschäftsmöglichkeit darin. Brahms und die ungarische Musik. — Brahms' Gründlichkeit. — Brahms' Sticheleien.

Springer, Max. Johannes Brahms. **216**

= Reichspost (Wien) 1933. 7. V.

Kurze Würdigung der Werke Brahms' anlässlich des 100. Geburtstages. Brahms ist wie Schumann von Natur aus Meister der intimeren Kunst, der kleineren Kunstformen.

Lezáratott 1943. IX. 1. — Abgeschlossen am 1. IX. 1943.

A könyvraktárrendezés kérdéséhez, különös tekintettel a Fővárosi Könyvtárra

Tapasztalatok és javaslatok

Írta: *Kondorosi Sándor*

A könyvraktár, ez a nagynyilvánosság és olvasóközönség elől — egy-egy ritka alkalom kivételével — elrejtett, elszigetelt helyiség, nem sokat hallat magáról, pedig mint a könyvtár egyik része él, sőt önálló élete, rendszere, mondhatnók sok titka van. Valahány könyvtárat ismerünk, az mind más és más rendszerben őrzi és adja tovább olvasóinak a rábízott, minden idők legnagyobb kincsét, az örökéletű könyvet. Van olyan könyvtár, amelynél már a tervrajz megalkotásánál gondolnak és számolnak a könyvtári követelményekkel, de olyanról is tudunk, amely sokat hányódik, míg végre alkalmas hajlékot talál, hogy maradéktalanul teljesítse be küldetését.

A Fővárosi Könyvtár az intézmények utóbbi fajtájához tartozik. Ha jól szemügyre vesszük, mégis olybá tűnik, mintha rajta és benne egy régi terv, elgondolás öltött volna testet, mintha minden egyes része tervszerűen illeszkednék be az előre elgondolt felépítésbe.

Nyissuk ki a raktárak ajtaját és nézzünk be különös, mozgalmas s nem kevésbé sajátságos életébe.

A könyvek könyvtári elhelyezésének, raktározásának háromféle rendszerét ismerjük. Legrégibb a hágcsós-, majd ezt követi a karzatos- (galériás) és legújabb a raktárrendszer.

A hágcsósrendszerű raktárban a magasabban álló polcokról alacsony vaskorlátszerű (hágcsó) és a könyvszekrények oldalfalaihoz erősített fogantyú segítségével emelték le a könyveket. Könyvkeresés közben a hágcsóra álltak s a fogantyúba kapaszkodva félkézzel dolgoztak. Elképzelhető, hogy egy többkötetes mű leemelése nem egyszerű művelet, hanem inkább tornamutatvány volt.

A hágcsót követte a szekrények mellett húzódó karzat (karzatosrendszer), melyről, ha megfelelő magasságban építették, a könyvet hágcsó nélkül könnyen leemelhették. A könyvszekrények a hágcsó- és karzatosrendszerben többnyire a falak mentén állanak.

A legújabb könyvtárépítési mód a könyvek elhelyezésére a raktárrendszer. Ennek előnye az előbbiekkel szemben a hely gazdaságosabb kihasználásában csúcsosodik ki. Raktárrendszerben a könyvállványok a falakra merőlegesen helyezkednek el. Az állványok vasból készülnek. A tartószerkezetet a falba építik s ezáltal a súly inkább a falakon nyugszik. A felső polc könnyen elérhető lépcső haszná-

lata nélkül. A polc két végén levő támasztónak vaskampói megakadnak az állvány belső oldalán elhelyezett fogazott vassínbe. A polc fölemelése által a kampó kikapcsolódik, a polc föl vagy le könnyen mozgatható, a könyvek által okozott nyomásra szilárdan megáll. Mivel a raktárrendszer minden helyet kihasznál, több világosságot kíván. A könyvállványok az ablak tengelyében állnak és egyeznek az ablakok tengelytávolával. Oldal és felső világítás, jó szellőztetés, a takarítási és porolási lehetőség biztosított. Az állványok tengelytávolsága legalább 2 méter, a polcok mélysége a három könyvnagyság (2°, 4°, 8°) szerint legalább 40, 30, 20 centiméter. Az ajtók vasból készülnek. A raktárrendszerű könyvtár berendezéséhez tartozik a felvonó is.

A Fővárosi Könyvtárban, ha nem is teljes alakjában, a karzatos- és a raktárrendszer képviselve van.

A Fővárosi Könyvtár jelenlegi otthona eredetileg előkelő grófi palotának épült és így helyiségeinek elrendezése könyvtári célt nem szolgált. Amikor könyvtári épületté alakult, minden vonalon bizonyos adottsággal kellett számolni. Többet, nagyobbat, jobbat nem lehetett varázsolni belőle, mint amennyit és ahogyan alapszerkezete megengedte. A szakértelem, a gondos előrelátás azonban minden eshetőséget, lehetőséget figyelembe vett s az egyes épületrészek és helyiségek könyvtári felhasználásánál és berendezésénél megtalálta a célnak legmegfelelőbbet.

Így történt ez a raktárak esetében is. A raktárak a könyvtár többi részéhez célszerűen kapcsolódnak. A könyvállványok a falakra merőleges elhelyezést, az állványok magassága, a polcok mélysége, a helyiségek oldal és felső megvilágítása, a fűtés, a takarítás és a raktározás többi kérdése az adott viszonyokhoz mérten kifogástalan megoldást nyert.

A raktárak felállításánál természetesen a legújabb rendezési módhoz, a *raktárrendszer*-hez alkalmazkodtunk és csak ott tértünk el némileg ettől, ahol célszerűségi szempontok ezt indokolták. Ha visszagondolunk régebbi könyvtári helyiségeinkre, az elavult berendezéseinkre és különösen a könyvekkel roskadásig megtöltött raktárakra, megnyugvással tölthet el bennünket jelenlegi helyzetünk mind raktári, mind más viszonylatban.

Kívülállók, sokszor még szakemberek is — akik nem foglalkoznak közvetlenül a raktárrendezés kérdésével — úgy tudják, hogy a könyvraktárak az első elrendezésük után, évekig nyugalmi állapotban vannak. Valahogy azt képzelik, hogy azok esetleges mozgása, áthelyezése csak költözködés, vagy nagyobb arányú rendezés keretében fordulhat elő és a költözködés vagy rendezés után nyugalmi állapotuk örökre biztosított. A valóság más.

Könyvtárban a könyv voltaképen kettős mozgást végez. Mozog mint mű, darab és helyzetét változtatja, mint valami nagy test, összetartozó tömb, raktár: könyvraktár.

A könyv egyedenkénti mozgását a használat idézi elő: a helybenolvasással és kölcsönzéssel járó állandó forgalom, a folytonos ellenőrzés, a leemelés takarításkor s végül a használat utáni helyrerakás. A könyvek csoportosan a költözködés vagy raktárrendezés folytán mozognak. Könyvtárban a könyv sohasem pihen. Örök mozgásban van — hiszen ez a célja — még akkor is, ha mondjuk könyvtárosi szemmel nézve nem, vagy alig érdekel valakit. Nincs ideje a beporosodásra. A modern, jó kezekben levő könyvtárvezetés fokozott éberséggel ügyel a raktárak takarítására és a viszonyokhoz alkalmazkodó állandó rendjére. Ez a körülmény már egymagában is kizárja a poros fóliánsokról alkotott romantikus véleményt.

Nem tudjuk, hogy más könyvtárban a raktárrendezés kérdése mennyire van előtérben. Miután a szakirodalom nem tér ki rá, fel kell tennünk, hogy raktárainkban más könyvtárakhoz viszonyítva sok a mozgatás, a rendezés. Önkéntelenül felmerül a kérdés, hogy mi okozza ezt a gyakori változást. Vajjon elkerülhető-e

a könyvanyagnak ez a hullámzása, amely rengeteg időt vesz igénybe és kiszámíthatatlan munkatöbbletet jelent. A következőkben ismertetjük A Fővárosi Könyvtárban szerzett tapasztalatainkat. Ezek szerint a könyveink mozgása részben összefügg könyvcsoportjaink és különgyüjteményeink könyvanyagának felállítási rendszerével.

Az átköltözés éve, 1931 óta a szaporulat részére, továbbá a forgalom gyorsabb lebonyolítása és a közönség pontosabb kiszolgálása érdekében kisebb-nagyobb raktáráthelyezések váltak szükségessé. Tíz év alatt ezeket a módosításokat keresztülvittük s ezzel 1942-re elértük, hogy viszonylag hosszabb időre véglegesnek mondható raktári rendet biztosíthattunk.

A költözködésnél minden eshetőséggel számolva az összes állványokon a felső polcokat üresen hagytuk. A felső polcok betöltésével 1939 júliusáig tudtunk helyet biztosítani az újabban besorozott könyveknek. A következő három évben a Budapesti- és Szüry Gyüjtemény kivételével, az összes raktárakat teljesen újra rendeztük; ez mintegy 250.000 kötet megmozgatását jelentette. Aki szemtanuja volt már egy nagyobb könyvraktár rendezésének, csak az tudja, hogy mennyi gonddal, munkával jár már a könyveknek egyszerű elhelyezése is. Hát mikor még sorrendre, szakrendre, a fenntartandó helyre is ügyelni kell, ily nagy kötetszám áthelyezésénél. Ez a feladat a nyári egyhónapos szünetekben, a reviziós munkák mellett három éven át, évenként kétheti, összesen hatheti munkával mégis megoldást nyert. A gyors megoldás a költözködés alkalmával használt s jól bevált kartondobozok segítségével[1]) és nyolc-tíz altiszt láncszerű felfejlődésével vált lehetségessé. Az altisztek, hol egyenes vonalba állva, hol pedig függőleges irányban, egymás fölé helyezkedve, emeletről-emeletre, a dobozok, illetőleg a könyvek kézről-kézre adogatásával, szinte gépiesen végezték nehéz munkájukat. Talán felesleges megemlíteni, hogy a költözködéskor lényegesen könnyebb volt üres raktárba, üres polcokra egymásutáni sorrendben rakni a könyveket, mint az átrendezésnél kölcsönösen felcserélni a különböző szám- vagy szakrendbe tartozó művek egy-egy raktárt betöltő csoportjait.

Ennek az átrendezésnek kapcsán egy lényeges változást vezettünk be, amikor az alulról-fölfelé haladó régi sorrendet megfordítottuk, hogy a sorszámozás az olvasás szokott módja szerint felülről-lefelé és balról-jobbra haladjon. A raktárak általános rendezése 1942 júliusában végetért. Ehhez hasonló nagymérvű rendezéssel a közeljövőben számolni nem kell. Az átrendezés után az Általános Gyüjteményben a befejezett oktáv 2610, a quart 225, a fólió 40, a folytatásos oktáv 1225, a quart 630, a fólió nagyságcsoportba tartozó könyvek 440, összesen 5170 folyóméter polcot töltöttek be. Üresen maradt 2150 oktáv, valamint 850 quart és 180 fólió méretű, összesen 3180 folyóméter polc.

A Fővárosi Könyvtárban a raktárak állandó mozgását és gyakori átrendezését előidéző okokat hat pontban foglalhatjuk össze:

1. A raktárak ideiglenes elhelyezése, 2. A különgyüjtemények könyvanyagának szakrendi felállítása. 3. A többespéldányoknak az elsőpéldány helyrajzi számára való helyezése. 4. A kikölcsönzött könyvek helyének betöltése a polcokon. 5. A folytatásos műveknél a polcon a szaporulat részére fenntartott tér bizonytalan helyzete. 6. Az Újdonság- vagy Vegyesraktár rendeltetése.

Vizsgáljuk meg már most közelebbről a könyvtárunk raktárainak mozgását, illetőleg átrendezését előidéző okokat.

1. A raktárak ideiglenes elhelyezése, illetőleg a kölcsönző osztályhoz közelálló raktárak betöltése.

---

[1]) Lásd: a Fővárosi Könyvtár Évkönyve I. 1931. 56. oldal: A Fővárosi Könyvtár költözködése.

Átköltözéskor — raktárrendszerünknek megfelelően — nem annyira a végleges rend kialakítása, mint inkább a forgalom gyorsabb lebonyolítása és egyéb gyakorlati szempontok figyelembevétele határozta meg a raktárak elhelyezési rendjét. Ennélfogva a kölcsönzőhöz legközelebb álló raktárakat töltöttük be könyvekkel. Ha a végleges rendet vettük volna figyelembe, akkor a sorrendnek megfelelően az alacsonyabb számozású régebbi besorolású könyvanyagnak a legutolsó távolabbi raktárakba való elhelyezése mellett éppen a közelálló raktárakat kellett volna üresen hagyni, az újabb könyvanyag automatikus felzárkózására. Ezzel szemben az előbb említett érvek miatt akkor egyetlen megoldásnak a közelebb álló raktárak betöltése bizonyult. A könyvtári könyvanyag gyarapodásával bizonyos könyvcsoportok távolabb kerülnek a kölcsönzőtől. Ameddig azonban bőven van hely a közelebb álló raktárakban, felfogásunk szerint a távolabbiak betöltésére nem kerülhet sor. Könyvkeresés közben az altisztek, hozzávetőleges számításunk szerint tizenöt kilométert gyalogolnak félnapi munkájuk alatt. A kilométerek számát szaporítani, a kölcsönzést lasúbbá tenni csak azért, hogy az átrendezést elkerüljük, szakemberhez nem méltó cselekedet. Amikor odajutottunk, hogy a közelálló raktárak megteltek könyvekkel s a legújabb könyvanyagot csak a távolabbi raktárakba helyezhettük volna el, akkor rendeztük át az összes raktárakat, hogy a sorrend fel ne bomoljék. Így azután kialakult a véglegesnek mondható rend, ami a legújabb könyvanyag automatikus felzárkózását biztosítja. A közeljövőben nagyobb áthelyezésekkel számolni nem kell.

A költözködéskor az Általános Gyüjtemény könyvanyagát az ujságok (folytatásos fólió 1—500-ig), a nagyalakú folyóiratok, évkönyvek (folytatásos quart 501—2000-ig), a kisalakú folyóiratok (folytatásos oktáv 3001—4000-ig) és a befejezett fóliánsok (5001—6000-ig) kivételével, a forgalomhoz közel ideiglenesen az I. emeleti és a galéria raktáraiban helyeztük el.

Innen az áthelyezéseket a következő sorrendben végeztük: A teljes átrendezést 1940 júliusában kezdtük el, amikor az I. emeleti Reviczky-utcai raktárból a 2001—3000-ig számozott nyolcadrétű folyóiratokat egyesítettük a II. emeleti 3001—5000-ig számozott ugyancsak nyolcadrétű folyóiratanyaggal. Az előbbi kettő- és háromezer helyszámú anyagot az I. emeletre a költözködéskor azért helyeztük, mert itt is kínálkozott a forgalomhoz közelebb álló megfelelő hely. A rendezés által a két részre osztott 8° folytatásos munkák, mint azonos anyag, egységesen állandó helyére került. Bizonyos folyóiratok megszűnése folytán a 3001—5000-ig számozott folyóiratok között 248 folyóméter polc maradt üresen. Ezt az ürt a költözködéskor körülbelül tíz évi szaporulat részére tartottuk fenn. A 248 folyóméter üres polcot az új fejlődési valószínűségek figyelembevételével az egész gyüjtemény rendezése és átrakása után betöltöttük. A rendezést július 1-től 15-ig, vagyis két hét alatt végeztük el.

Egy év mulva a reviziós munkák mellett 1941 július 1—20-ig történtek a következő raktáráthelyezések és rendezések: Az I. emeleti raktárakban és a galéria raktáraiban ezideig elhelyezett 10001—33500-ig számozott monografikus nyolcadrétű könyveket a II. emelet középső raktárába, a 33501—61500-ig helyszámúakat a galéria Reviczky-utcai raktárába, 61501—84600-ig számozottakat a galéria középső raktáraiba, 84601—94500-ig számú köteteket a galéria udvari raktárába, 94501—97000-ig számozott, befejezett oktávalakú könyveket az I. emeleti újdonságraktárba, 6001—10000-ig, X 6001—X 7000-ig és 100001—101000-ig számozott befejezett negyedrétű könyveket a galéria Reviczky-utcai és középső, valamint az I. emeleti középső raktárba helyeztük át. A galéria Reviczky-utcai raktárában ezideig elhelyezett Bibliográfiai (01) és Könyvtártani (02) Gyüjteményt, a Keleti (A) Gyüjteményből kiszorult A 43, A 47 és A 49-es könyvanyagot, valamint a földszinti raktárból a Térképeket (T), az I. emeleti Reviczky-utcai raktárba helyeztük

át, mivel ez a raktárrész kapcsolódik a Keleti Gyüjteményhez és az Osztályozóhoz. Ebbe a raktárba helyeztük át a Képviselőházi Naplókat, Irományokat és Jegyzőkönyveket is a galéria udvari raktárából.

A következő évben 1942 július 1—31-ig folyt reviziós munkák közben a következő áthelyezéseket és rendezéseket végeztük:

Az Ujsággyüjteményt (1—500-ig) és a nagyalakú Folyóirat stb. (501—2000-ig) gyüjteményt rendeztük kisebb áthelyezésekkel. A szaporulat részére fenntartott, bizonyos ujságok és folyóiratok időközbeni megszűnése folytán üresen maradt, továbbá az ezideig nem használt felső polcokat betöltöttük a kötetek felzárkóztatásával és teljes átrakásával. Az 5000-es (befejezett fólió) könyveket az üresen hagyott felső polcok betöltésével és a csoport teljes átrakásával rendeztük. A 94501—100000-ig számozott (befejezett oktáv) könyvanyagot az I. emeleti újdonságraktárból a középsőbe és ennek helyére a 310001-től számozott könyvanyagot állítottuk fel. Ezzel a rendezéssel az Általános Gyüjtemény könyvanyaga — a mostani adottság mellett — véglegesnek mondható helyére került.

2. Raktármozgást és átrendezést idéz elő a különgyüjtemények könyvanyagának szakrendi elhelyezése is. A különgyüjteményeknél ugyanis a könyvek polcvégi felzárkózása ritkábban fordul elő, mint a numerus currens esetében. Ezeknél a besorolandó művek a polcon inkább közbe-közbe nyernek behelyezést. A polcok aránylag rövid idő alatt betelnek s nem lehet folytatni a besorolást. Torlódás áll elő. Bizonyos ideig jobbra-balra tologathatjuk a könyveket a polcokon, míg egyszer az egész művelet megáll. A számrendi elhelyezésnél a könyv szinte »magától« megy át a sorvégi felzárkózás folytán a következő polcra.

A Fővárosi Könyvtár szakrendben felállított 15.000 kötetes Keleti Gyüjteménye különleges helyzetét csak folytonos átrendezésekkel lehet megoldani. A gyüjteménynek körülbelül 12.000 kötete külön teremben, a többi 3000 kötet a kapcsolódó raktárban nyert elhelyezést. Mivel előre nem tudhatjuk, melyik szakrész milyen mértékben szaporodik, legalább félpolcnyi, vagy még ennél is nagyobb helyet kellene hagynunk a szaporulat besorolására. Ezt a megoldást esztétikai okból a gyüjtemény otthonát képező művészi kiképzésű teremben nem lehet keresztülvinni. Nem szabad a terem pompás, izléses architekturáját, valamint finom harmóniáját a félüres polcok rikitó tömegével zavarni. Itt a fal dekorációja — túlzás nélkül mondható — a legszebb anyagból, könyvből épül. A költözködés óta a gyüjteményből, hogy helyet biztosítsunk a szaporulatnak, szükségmegoldásként évről-évre kiemeltünk egy-egy összefüggő részt. Így került az orosz szépirodalom, a folyóiratok, az A 43, A 47 és A 49-es könyvanyag, a fóliók és quartok (Af, Aq) egy része a raktárakba. Ezáltal a gyüjtemény részekre bomlott, ami a Fővárosi Könyvtár mindenkori törekvését, a közönség pontos kiszolgálását, a könyvkeresést és elrakást megnehezítette s nagyobb forgalom esetén zavarokat okozott. A gyüjteményt 1942 júliusában teljesen újjárendeztük. Az egész könyvanyagot egységesítettük és újra helyszámrendbe raktuk s így a kiemelt részek ismét helyükre kerültek. A gyüjtemény nagyobb részét a díszteremben, kisebb részét kb. a szakrend első harmadát a gyüjtemény raktárában helyeztük el. A pompás teremben a polcok betöltésénél nem annyira az egyes szakcsoportoknál várható fejlődést, szaporulatot vettük figyelembe, hanem inkább az esztétikai szempontokat. Ennek megfelelően mindenütt egyformán a polcok $^1/_5$—$^1/_6$ részét üresen hagytuk a szaporulat elhelyezésére.

A szakrendben felállított 12.693 füzetet magába foglaló idegennyelvű röpirat Pamflet (P) Gyüjteményben és a 15.213 füzetből álló magyar nyelvű Röpirat (R) Gyüjteményben is állandó a rendezés a mozgatás. Ennek egyik oka az volt, hogy a füzeteket kötetlen állapotuk miatt polcra nem állíthattuk. A másik okot a gyüjtemény szakrendi felállítása idézi elő. A röpiratok eredetileg vasszekrényben

állottak, melyben kezelésük nehézkes volt. Hogy a gyüjtemény raktári felállítását, rendjét lehetővé tegyük, a füzeteket alakjuknak megfelelő (4°, 8°) nagyságú dobozban helyeztük el, egy-egy dobozban természetesen több darabot. A dobozra, mely a füzetek kötését pótolja, a tartalom szerint kis címkén a helyszámot feltüntettük, hogy a keresés zavartalanságát biztosítsuk.

Mindkét gyüjteményt a Ballagi Gyüjteménnyel együtt a II. emeleti udvari raktárban állítottuk fel. A gyüjtemény 435 kötete 5238 politikai vonatkozású röpiratot foglal magába. A kötetek numerus currens rendszerben állanak. A három gyüjtemény 234 folyóméter polcot tölt be. A Röpirat 112, a Pamflet 100 és a Ballagi Gyüjtemény 22 folyóméter polcot foglal el.

Állandó mozgást végez a 4184 kötetes Kézikönyvtár. Mozgása szakszerűség szempontjából nem minden tekintetben indokolt, sőt természetellenes. Ezeket a mozgásokat legfőkép könyvtárunk sajátos helyzete idézi elő. Mivel az olvasóterem díszes fala és a nagy ablakok nem adtak helyet elegendő könyvállvány felállítására, a gyüjteményt három részre kellett osztani. Az olvasóterembe kerültek a szorosabb értelembe vett, állandóan keresett kézikönyvek. A referenceszolgálathoz szükséges művek és a védettebb kézikönyvek az olvasóteremhez közelálló Reference-szobában nyertek elhelyezést. Végül a ritkábban használt és sorozatos művek az olvasóteremhez kapcsolódó raktárban kaptak helyet. A három helyen álló kézikönyveknek e helyek közötti állandó csoportos cserélődését mindig a gyakorlat, a nyilvános szolgálat folyton változó szükséglete határozza meg. Azok a mozgások, melyek a könyvanyag felfrissítésével, az új évfolyamok beállításával, illetőleg az elavult művek áthelyezésével járnak, minden szakember előtt ismeretesek. Mi csak a gyüjtemény sajátos, de kiküszöbölhető mozgásairól teszünk említést.

A szakrendben felállított Budapesti Gyüjteménynél más a helyzet. Ennél a könyvanyag nagyobb része már a költözködésnél a gyüjtemény raktáraiban nyert elhelyezést. A raktárakban a célszerűségi szempontok érvényesülhetnek. Itt inkább megvalósíthatók a szakrendi elhelyezésre vonatkozó szabályok. A szaporulat besorolására a polcok felét fenntarthattuk. Ennélfogva az előző években nagyobb átrendezést nem kellett végeznünk. A gyüjteményhez tartozó ritka könyvanyag a Kiállítási teremben szekrényekben és tárlókban áll. Ezek elhelyezésénél viszont nem a raktári elvek, inkább a bibliofil, a könyvtörténeti és művészeti szempontok határoznak.

A háború ezt a gyüjteményt is kimozdította előkelő nyugalmából. Értékesebb részét az 1942 szeptember 9-iki szovjet légitámadás után védettebb helyre, a vasajtóval felszerelt, eredeti helyével azonosállvány- és polcberendezésű, magasföldszinti raktárba helyeztük. Ebbe a raktárba került a Ritkaság Gyüjtemény (09) is. A kiállított könyvanyagot a szekrények és tárlók sorrendjében helyeztük el, hogy a könyvkeresés zavartalanságát biztosítsuk.

3. Raktármozgást idéz elő a többespéldányoknak az elsőpéldány helyrajzi számára való helyezése is. Van ugyan ennek az eljárásnak számos könyvtári előnye. Raktározási szempontból ez a rendszer azonban hátrányos. Soroljunk csak egyetlen többkötetes művet többespéldányként az elsőpéldánnyal azonos helyszámra s foglaljon el az csak egy-kétméternyi helyet a polcon, máris probléma előtt állunk. Nem lesz elégséges helyünk. Helyet tartalékolni lehetetlen, mivel előre nem tudhatjuk, hova mennyi és milyen terjedelmű példány kerül majd többespéldányként a polcokra. A többespéldány szerzéseknél nem a helykérdés, hanem mindig a felmerülő igény, a szükséglet, keresettség a döntő. Mivel ezek előre meg nem határozható tényezők, helyet csak rossz benyomást keltő, sok üres »meddő« polc mellett biztosíthatnánk. A közelmultban Borovszky: Magyarország vármegyéi és városai 23, a Hóman—Szekfü: Magyar történet című mű 8 kötetének stb. stb.

többes-példánykénti besorolása megbontotta egy egész raktár rendjét. Csak egy-két helyen álljon elő torlódás, a sorrend biztosítása miatt az egész összefüggő raktárt újra kell rendezni, át kell rakni. Ez a körülmény gondolkozóba ejt bennünket abban a tekintetben, vajjon nem volna-e hasznos a többespéldányok új helyrajzi számra való helyezése? A többespéldányoknak az elsőpéldánnyal azonos számra való iktatása a könyvkeresésnél és a kikölcsönzésnél számos tévedésre adhat okot és a reviziós munkát nagy mértékben megnehezíti.

A többespéldányoknak az egyespéldánnyal azonos számra való helyezése esetén a raktármozgás kiküszöbölésére, a többespéldányok külön csoportot képező raktári felállítása is lehetséges. Ez a megoldás azonban adott esetben a kívánt mű két helyen való keresésével jár.

A többespéldányok új helyszámozása a könyvnek ugyanolyan feldolgozását igényeli mint az új könyv forgalombaállítása. Ennél az eljárásnál a többespéldányokat külön-külön kell helynaplózni, osztályozni, címfelvételezni stb., míg az elsőpéldánnyal azonos számra való helyezés esetén erre nincs szükség. A nyilvántartás új helyszámozás esetén nehézkes, mivel a helynaplóból nem tudjuk megállapítani, hogy egy bizonyos műből hány példány szerepel nyilvántartásunkban. A két megoldás közül a többespéldányoknak az egyespéldánnyal azonos számra való iktatása és külön csoportba való raktári elhelyezése mutatkozik szerencsésebbnek, mivel ez a raktármozgás megszüntetését eredményezi és a könyv feldolgozását egyszerűsíti.

A Fővárosi Könyvtár Általános Gyüjteményében a befejezett művek három nagyságcsoportjában (2°, 4°, 8°) közel 3000 műnek van többespéldánya. Ebből legtöbb másodpéldány, azonban szép számmal akadnak olyan könyvek is, melyek nyilvántartásunkban 3—4, sőt 6—8 példányban szerepelnek. A különgyüjteményeknél, valamint az Általános Gyüjtemény folytatásos műveinél kevesebb a többespéldány besorolás.

4. Raktármozgással és áthelyezéssel jár a kikölcsönzött könyvek helyének elkerülhetetlenül szükséges betöltése. A kikölcsönzött könyvek eredeti helyének biztosítása a polcokon semmiképen sem lehetséges. A leemelt könyvek helyén keletkezett ürt az általános rend, a könyvek egyenes »talpon« állása szempontjából rögtön el kell tüntetni, hogy ezáltal a könyvek ide-oda düledezését és az ebből eredő könyvrongálást megakadályozzuk. Ez a művelet a könyvek felzárkóztatásával, illetőleg a könyvsor jobbról-balra tolásával jár. Ezáltal a polcokon a könyvek valósággal harmonikaszerű mozgást végeznek. Nagyforgalmú könyvtárnál ez olyan tényező, mellyel feltétlenül számolni kell. Ezt a gyakorlati tapasztalatok igazolják. A használatra leemelt könyvek szinte szabályosan váltják egymást a visszahelyezett művekkel. Ha a leemelt és visszahelyezett könyvek darabszám szerint megközelítőleg egyeznek is, terjedelemben lényeges különbség lehet közöttük. Ha százötven oldalas könyvet emelünk le a polcról kölcsönzésre, üresen maradt helye kisebb lesz, mint mondjuk a visszahelyezendő többkötetes mű befogadására szükséges tér. Ez azonban helyenként fordítva is lehetséges, hol kisebb, hol nagyobb helyet kell eltüntetni, illetőleg előteremteni. A nagyforgalmú kölcsönzésre berendezett könyvtár a megnyitás napjától kezdve csak tulajdonosa és nem birtokosa könyvállománya tekintélyes részének. Nem fordulhat elő, hogy leltározott könyvanyagának minden darabja csak egyszer is könyvtáron belül legyen. Nyilvános könyvtárban a könyv szabályos örökforgása ezt kizárja, a nyilvántartás, ellenőrzés és a pontos leltár hátrányára. Mértékül szolgáljon, hogy a Fővárosi Könyvtár tudományos központjában a jelenleg kikölcsönzött kötetek száma körülbelül 10.000 darab. Ennek a hatalmas könyvanyagnak az elhelyezésére hét darab óriási egyenként 48 polcos könyvállvány szükséges. Egysorba helyezve 336 folyóméter könyv. A kölcsönzések által tehát fokozatosan 336 folyóméter polcot kitevő hely

ürült ki és ezt a helyet sehol nem látjuk. Tizenhét raktárunk nagy területén való szabályos eloszlása folytán, valósággal elvész a polcok sűrűjében. Ha ezt a helyet fenntarthatnók, ez csak a gazdaságos gondolkodás rovására történhetnék. A helyet bővebben kellene mérni és ezáltal a könyvanyag teljes széthúzása következnék be. A költözködésnél a kikölcsönzött könyvek helyét hozzávetőlegesen és mérsékelten tartalékoltuk. Pár év mulva különösen a régebbi beszerzés polcai, szinte észrevétlenül megteltek. Vajjon mi történnék, ha egyszer a könyvtár minden darab könyvét visszakapná? Elképzelni is nehéz. Lehetetlenség. Szerencse, hogy így van, mert ellenkező esetben összes raktárait újból kellene rendeznünk.

5. Raktármozgást idéz elő a folytatásos műveknél a polcon a szaporulat részére fenntartott tér bizonytalan helyzete. A folytatásos műveknek nagyobb helyet kell biztosítani az újabb évfolyamok elhelyezésére. Minden egyes folyóiratnál stb. a már behelyezett évfolyamok méreteinek ismeretében hosszabb időre kell férőhelyet fenntartani. Időközben azonban bizonyos részük megszűnik. A fenntartott hely kihasználatlanul hever. Idővel az élő folyóiratok évfolyamai, illetőleg a folytatásos művek kötetei a számukra tartalékolt helyet, természetesen teljesen betöltik. A megszűnteknél sok lesz a hely, az élőknél pedig nem lesz hely a polcon a szaporulat elhelyezésére. Az üres »meddő« polcok betöltése és az egész könyvanyag átrakása és rendezése válik szükségessé.

6. A többi raktárakétól eltérő, szinte »szeszélyes« mozgást végez könyvtárunkban a Kölcsönző-osztály közelében álló Újdonság, vagy »Vegyes« raktár. Középállványain mintegy 3000 darab könyv, az újonnan besorozott művek csoportját képezi. Ez a könyvanyag egy éven át itt áll, majd felzárkózik rendes nagyraktári helyén, hogy ideiglenes helyét átadja a legújabban feldolgozott könyveknek. Ebbe a raktárba kerülnek még a helybenolvasó közönség érdekében, valamint a forgalom gyorsabbá tétele szempontjából a szinte állandóan keresett ujságok újabb évfolyamai. folyóiratok, évkönyvek stb. stb. válogatott csoportjai. Ezek természetesen a kereslet szerint állandóan változnak. Bekötött napilapokon kívül a Budapesti Közlöny újabb évfolyamai, a katonai igazolások miatt állandóan keresett Honvédségi Közlöny, a Streffleur's Militärblatt összes évfolyamai, továbbá a Kézikönyvtár kiegészítő része és a folytatólagos helybenhasználatra fenntartott könyvek vegyes gyüjteménye nyer ebben a raktárban ideiglenes elhelyezést. Ennek a raktárnak rendeltetését inkább a mindennapi élettel szorosan összefüggő kérdések összessége határozza meg, a »futó« kutató mielőbbi megnyugtatására és nem egyszer megelégedésére.

A könyvcsoportok, raktárak mozgását előidéző okokat két csoportba oszthatjuk:

1. Minden könyvtárban előforduló, állandóan visszatérő és 2. könyvtárunkban tapasztalt sajátságos jelenségekre.

Az első csoportba tartozó okok természetesnek vehetők. Ilyenek a 4—5. pontban összefoglalt raktármozgással járó okok. A második csoportba tartozók inkább különlegesnek mondhatók, mivel a Fővárosi Könyvtár raktári rendjének és helyszámozási rendszerének következményei. Ilyenek az 1—3. és 6. pontban említett raktármozgást előidéző okok. Az 1., 3. és 6. pontban felsorolt okok kiküszöbölhetők a raktárak végleges rendezése által. A 2. pontban ismertetett ok, a Különgyüjtemények könyvanyaga szakrendi felállításának megszüntetésére új helyszámozási rendszert dolgoztunk ki a numerus currens alkalmazásával. Javaslatunk azonban az Általános Gyüjtemény helyszámozásaira is vonatkozik.

A könyvek raktári felállításának kérdésével sok éves tapasztalat alapján foglalkozunk. Kézenfekvő volna, hogy inkább a régi rendszert kövessük, folytassuk, semmint újat indítványozzunk. Elvégre ismerünk kevésbé szerencsés megoldásokat is.

Mert távolról sem gondoljuk, hogy a Fővárosi Könyvtárban a könyvek elhelyezési, felállítási rendje nem jó, sőt állíthatjuk: kitűnő. Ellenben — és ezt örvendetes tényként említjük — óriási arányú fejlődése folytán a könyvtár minden optimista előrelátást túlszárnyalva, időnap előtt kinőtte nagyra méretezett keretét.

Minden nagyobb könyvtár a könyvek raktári felállításánál legalább háromféle nagyságot különböztet meg. A kettedrét (2°) (fólió), a negyedrét (4°) (quart) és a nyolcadrét (8°) (oktáv) nagyságot. Az ennél kisebbeket rendszerint az utóbbihoz osztják. Kár, hogy a tizenhatodrét (16°) használatának bevezetésétől idegenkednek, pedig ezek a »liliputi« könyvek jelentéktelen alakjukkal, sokszor egész könyvsorok rendjét bontják meg. Nem állhatnak egyenesen »talpon« a könyvek ott, ahol ilyen méretű mű beférkőzik. A Fővárosi Könyvtárban 26 centiméterig az oktáv, 26—35-ig a quart és 35 centimétertől mérik a fólió nagyságot. A nagyságméretek más könyvtáraknál és más korszakokban ettől eltértek. A nagyságszerinti felállítás a rendelkezésre álló hely minél gazdaságosabb kihasználását célozza. A könyvnagyságok mérésénél természetesen ügyelni kell a pontos méretre, mivel a raktárakban ezekhez igazodnak a polcbeállítás méretei. Mert bizony sokszor előfordul, hogy a fűzött, oktáv nagyságú könyv visszaérkezve a könyvkötőtől, elvesztette eredeti alakját s megnövekedve, mint quart nagyság jelent meg a raktárban. Kijelölt helyére így nem fért be, amiért is a quart-csoportba kellett áthelyszámoztatni és oda beosztani. A nagyságméretekbe tehát bele kell számítani a kötéssel járó méretváltozásokat. Különösen fontos ennek betartása ott, ahol a polcokat jelentősebb térveszteség nélkül nem lehet nagyobbra állítani. A polcok nagyobb méretre állítása rendszerint a felső polcsorok kiesésével jár. A Fővárosi Könyvtárban a felső polcok kiesése — hozzávetőleges számítás szerint — mintegy 60.000 kötet helyének elvesztését jelentené. Ez az elvesztett hely két közepes nagyságú raktár befogadóképességével egyenlő.

A könyvek nagyságszerinti csoportosításánál nagy gondot okoz a könyvtáraknak könyvek alakjánál, nagyságánál mutatkozó rendszertelenség. A kiadó nem gondol a könyvek megőrzésének könyvtári lehetőségeire. Sok az olyan alakú könyv, amely a könyvtári rendnek megfelelően az ismert három nagyságcsoport egyikébe sem helyezhető. Nincs olyan mélységű polc, amely az alacsony (oktáv), de a lapozás irányában téglány alakú könyvet teljes egészében befogadná. Ennek következtében a könyv a polcról kiáll, a közlekedést akadályozza és könnyen rongálódik. Akad olyan könyv (folyóirat) is, mely egyidőben oktáv, majd quartalakban jelenik meg. A könyvnagyságok nemzetközi szabványosítása mielőbbi megoldásra vár.

A nagyságcsoportokon belül különválasztják a befejezett műveket a folytatásosaktól. Ennek megtörténte után, betű-, szak- vagy számrendben (sorrendben) állíthatók fel a különböző könyvcsoportok. Ahol régebben nem, vagy csak részben használták a számrendszert, ott újabban vezetik be. Ahány könyvtár, annyi a raktározási rendszer; egyikről letérnek, a másikat felveszik, változtatnak rajta, körülményeikhez igazítják, módosítják. Mivel a célszerűség szabja meg egy könyvtár könyvanyagának felállítási rendjét, talán nincs is két ugyanazon rendszer szerint berendezett könyvtár. Nagyobb könyvtárak a szakrendi felállításról letértek ismert hátrányai miatt, s mint legegyszerűbbet, a numerus currenst, a számrendi felállítást követik.

A Fővárosi Könyvtárban mind a három felállítási rendszer használatos. Betűrendben van elhelyezve fiókkönyvtáraink szépirodalmi anyaga és a központi Szüry Gyüjtemény, szak- és számrendben a Tudományos Központ egyéb gyüjteményei és raktárai. Mindhárom rendszernek van előnye és hátránya. A betű- és szakrendi felállításnál a polcon közbe-közbe és nem a sor végére kerülnek a besorolandó könyvek, mint a numerus curens esetében. Így nem lehet előre

megállapítani, hogy hol és mennyi helyet tartalékoljunk a szaporulat részére. Ha még annyi helyet hagynánk is, amely megítélésünk szerint belátható időn belül nem telik be, akkor sem lehetne teljesen elkerülni az előbb említettek miatt a helyenkinti torlódást, ami előbb-utóbb átrendezést von maga után. Ha ezenkívül a szakrendi felállításnál a szakszám helyszámmá alakul, az állandóan számokkal dolgozó könyvkereső altisztek munkája annyira nehéz lesz, hogy nagyobb forgalom esetén zavar áll be különösen ott, ahol a könyvön a kötetjelző perszámok valósággal »tülekednek«. A per-számnak — ez a Fővárosi Könyvtárban nem mindig azonos a kötetszámmal — a helyszám mellé aranyozása vagy írása olykor zavarólag hat, mindig felesleges és nem esztétikus. Egyik-másik ilyen helyszám mellé aranyozott kötetszámhalmaz hieroglifként hat a sok számolvasástól elfásult könyvkereső altisztre. Nézzünk meg közelebbről egy ilyen helyszámot. Pl.: A 50.40/27/1/1, az »A« a gyüjtemény betűjele, az 50-es szám Ázsia földrajzi alosztására utal, a 40 a nyelvészetre, a decimális klasszifikáció szerint. A per-jel után következő 27-es szám a helynapló sorszáma, az ezt követő per-jel után az 1-es az I kötetet, a következő 1-es szám a kötet első részét jelenti. A számrendben felállított Általános Gyüjteményben a könyveken a per-jel után mindjárt a kötetszám következik (pl. 16860/1), a gyüjtemények könyveinél viszont ehelyett a helynapló sorszáma áll s csak ezután a kötetszám (pl. A 50.40/27/1). Ezeket a per-jel utáni helynaplói sorszámokat az altisztek számtalanszor eltévesztik s nem egyszer mint kötetszámot értelmezik s így a kikeresett mű nem egyezik a kérőlapon feltüntetett könyv adataival. Mennyivel egyszerűbbek ezek a számok pl.: A 3260, A 3261, A 3262 . . ., vagyis a gyüjteményt jelző »A« meghagyásával a numerus currens alkalmazása. A gyüjtemény »A« jelzéssel numerus currens rendszerben sok gondtól óvná meg a vezetőséget, tisztviselőket s legfőképen a könyvkereső altiszteket. Igaz, hogy ez az eljárás a szakrend felborulásával járna. De ez nem baj, mert a leggazdagabb és ennélfogva legnagyobb forgalmú Általános Gyüjteményünk is számrendben van felállítva és éppen ezért egyszerűbb és pontosabb a könyvkeresés és az ellenőrzés. Kayser szavai jutnak eszünkbe: »egy könyv, itt vagy ott áll, egészen mindegy«, ha van jó katalógus.

A Fővárosi Könyvtárban kiváló szakkatalógus áll a kutató rendelkezésére. Ennélfogva nincs különösebb jelentősége a polcon ismétlődő szakrendnek. A szelektálást elvégzi a szakkatalógus. A polcon már csak azért sincs a szakrendnek sok értelme, mivel az olvasó odáig nem juthat el. A könyvtáros viszont egyformán biztos kézzel nyúl mind a polchoz, mind a szakkatalógushoz. Áll ez egyébként az összes különgyüjteményekre is a Budapesti Gyüjtemény és a Kézikönyvtár kivételével. Elvégre három különgyüjtemény, a Bibliofilia, a Ballagi-, a Térkép- és a Budapesti Gyüjteményhez tartozó Kisnyomtatványok, Térképek és Metszetgyüjtemény részben kezdet óta numerus currens rendszerben áll, a nyilvántartás, ellenőrzés és a könyvkeresők könnyebbségére.

A Bibliográfiai;- és Könyvtártani Gyüjtemény esetében nem betű, hanem a klasszifikációból a 01, 02 szakszám használható fel a gyüjtemény jelzésére, amint ez jelenleg is történik, de nem a mostani szak-, hanem a numerus currens rendszerben. Pl.: 01/1452, 01/1453, 01/1454..., illetőleg 02/1120, 02/1121, 02/1122..., a jelenlegi 01630/1 stb, valamint 02518/10 stb. helyszámmá alakított szakszámok helyett.

A Budapesti Gyüjtemény muzeális jellegű. Könyvanyaga házon kívül nem kölcsönözhető. Ebben a gyüjteményben nem annyira a forgalom határozza meg a raktári elvek és teendők mineműségét. A szakrendi elhelyezés ebben a gyüjteményben inkább »testhezálló« egyrészt a gyüjtemény természete, másrészt a használatos háromjegyű szakszám (pl.: B 352/16) miatt. A Budapesti Gyüjteményben a szakszám mindig három-, nem négy- vagy ötjegyű, mint a Keleti-, Bibliográfiai-,

Könyvtártani Gyüjteményben, vagy ennél több mint a Kézikönyv- és különösen a Pamflet-, valamint a Röpirat Gyüjteményben. Pl.: P 303.31(433) Würzburg »11/14«, vagy R 92.87(439)Janus Pannonius stb. stb. A Budapesti Gyüjteményben a helyszámmá alakított, mindig háromjegyű szakszám nem zavarja a könyvkeresőket. A szakrendi felállításnál nem annyira a szakszám bonyolult képe zavar, mint inkább az, hogy ez a szám négy-, öt-, hat-, tizenkét-, sőt több tagú is lehet. A legnagyobb zavart azonban az kelti, hogy az öttagú szám után sorrendben következhet egy négytagú szám. Például a Bibliográfiai Gyüjteményben 01609/66 után a polcon 0161/1-gyel számozott könyv következik. A könyvkereső altiszt a szakszámnál is, nem ok nélkül veszi figyelembe a szám abszolút értékét, mivel a háromjegyű szám: százas, az ötjegyű: tízezres és a hatjegyű: százezres. Az altisztek általánosságban pontosan keresik ki a könyveket, mivel megtanulták a módját. A szakszám azonban bonyolult, kényes, még a szakember is elvétheti, pedig ez nála beidegződés, nem egyszerű technikai ismeret, mivel teljesen tisztában van a klasszifikáció — laikus szemmel nézve — szeszélyesnek mondható változataival.

A Kézikönyvtár hasonlóképen csak szakrendi felállításban képzelhető el. Kézikönyvet, kiváltkép szabad használat mellett, kevés kivétellel, csak polcon keres az olvasó. A gyüjtemény szabadpolc rendszerénél fogva a könyv alakját, kötését, megszokott helyét rendszerint ismeri ; a kézikönyvek ezenkívül nagyobbrészt közismertek. Ebben a gyüjteményben más, mint a szakrendi felállítás el sem képzelhető, mivel rossz benyomást, zűrzavart keltene az összevisszaság. Kézikönyvtárban jó tudni és látni, hogy a könyvtár milyen művekkel képviselteti a kérdéses szaktudományt. Olvasó kézikönyvet a katalógusban akkor keres, ha a könyvet megszokott helyén nem leli. akkor is csak azért, hogy a foglalt mű helyett egy másik példány helyrajzi számát följegyezze. A Kézikönyvtár szakrendi elhelyezésének egyetlen hátránya bonyolult helyszáma (K 91439/11) mellett, hogy a leemelést, sokszor a szabályok ellenére a visszahelyezést is az olvasó maga végzi, rendszerét nem ismerve, rossz helyre teszi, ennélfogva rendbentartása nehézkes. A maga nemében tökéletes akkor lenne, ha a forgalom alatt is házikezelésben részesülhetne, viszont ezzel megszűnnék szabadpolcrendszere, a jártasabb olvasók legnagyobb szomorúságára.

A sorszámozott, de betűrendben felállított Szűry Gyüjteményt sem lehetne jobban elhelyezni. Mint az első kiadású magyar szépirodalmi munkák egyedülálló gyüjteménye csak betűrendben képzelhető el. Ebben a gyüjteményben a raktári elvek már muzeális jellegénél fogva sem érvényesülhetnek.

Harminc évvel ezelőtt helyszámozási rendszerünk bevezetői a jelzeteknél a különböző fajú (befejezett, folytatásos) és nagyságú (2°, 4°, 8°) (fólió, quart, oktáv) könyvcsoportok kezdő- és zárószámait bizonyos előrelátással állapították meg. A könyvtár gyors iramú fejlődése azonban minden számításukat felborította. A számsorban a folytatásos fólió (Ujságok) részére 1—500-ig, a folytatásos quart (Nagyalakú folyóiratok, Évkönyvek, stb.) 501—2000-ig, a folytatásos oktáv (Kisalakú folyóiratok stb.) 2001—5000-ig, továbbá a befejezett fólió részére 5001—6000-ig, a befejezett quart 6001—10000-ig és a befejezett oktáv részére 10001-től . . . végig tartották fönn a helyet.

A felsorolt hat csoport közül az első ötöt 1—10000-ig haladó számsorba osztották be. Ezeket a számhatárokat több helyütt már utolértük s most megkülönböztetésül »X« jellel újra alkalmazzuk az általuk csoportonként megállapított számsort. (X 501—, X 2001—, X 6001—). Kétségtelen, hogy az »X« betűjel használatával a lefoglalt s immáron kimerült számokat felszabadítottuk, ellenben az »X« betű használata nyilván nem tartozik a szerencsés megoldások közé. Az Útmutatóból olvasóink úgy tudják, hogy a betűjelek (A, B, K, P, R, T, Ball.)

a különgyüjtemények jelzésére szolgálnak, már pedig az x-szel jelölt fent említett három csoport nem különgyüjtemény, hanem csak nagyságcsoport. Az olvasók a katalógusból legtöbbször csak előzetes érdeklődés után írják ki az x-szel jelölt számokat, sőt az is előfordul, hogy minden további nélkül egyszerűen elhagyják, mivel csillagnak nézik. Ezenkívül a kérdést csak ideig-óráig oldja meg s akkor ismét egy alkalmas betűt kell keresni most már nem a szám, hanem az x felszabadítására.

Ma már megállapíthatjuk a következmények alapján, hogy az öt csoport jelzésére 10000 helyett legalább 100000 vagy 200000-ig kellett volna a számsort fenntartani, hogy a csoportok ütközése elkerülhető legyen. A hatodik csoport, a befejezett oktáv számozását 100001, illetőleg 200001-gyel kezdhették volna el. Tudjuk, hogy harminc évvel ezelőtt százezres számokról legfeljebb csak álmodni lehetett, de beszélni nem. Könnyen mondták az ilyesmire: utópia. Bár a Fővárosi Könyvtár újjáalapításakor mint fejlődő intézmény szerepelt, ilyen nagyarányú gazdagodással az előzmények után alig számolhattak.

Az öt csoport 1—10000-ig való számozása nem szerencsés. A gyarapodás arányait ismerve, ma már könnyen megállapíthatjuk, hogy a fenntartott számsor nem elég; ebből pedig messzemenő következtetéseket vonhatunk le.

Bármilyen csoport vagy gyüjtemény könyveinek számozására használjuk fel, mint egyedül alkalmasat a számsort, mindig az 1-es számmal kezdjük, ne zárjuk be egy előre meghatározott számmal, hagyjuk szabadon »futni«. Inkább a végtelenre gondoljunk. Ezzel az eljárással nem csak a jelen, hanem a jövő minden hasonló problémáját előre megoldjuk. A könyvtárak fejlődésének lehetőségei, méretei kiszámíthatatlanok. A költségvetésben biztosított gyarapodáson kívül nagyobb ajándékozások lehetségesek. Könyvtárak, magángyüjtemények olvadhatnak belé. Máról-holnapra ezrekkel, tízezrekkel szaporodhatik a könyvállomány. A Fővárosi Könyvtár aránylag rövid időn belül Zichy, Thallóczy, Hentaller, Vámbéry, Szüry, Ballagi, Strausz, Rákosi stb magángyüjtemény besorolásával több mint 40.000 kötettel gyarapodott.

Ha a csoportok számsorát előre bezárjuk, egy-egy ilyen nagyobb gyüjtemény besorolása kimeríti és megbénítja megszabott kereteinket. Elérjük az utolsó számot és nincs további lehetőség a számsor folytatására. A kényszermegoldás pedig nem egészséges.

Megállapítottuk már, hogy az öt könyvcsoport számrendi elhelyezésére a számsor 1—10000-ig való fenntartása elégtelennek bizonyult. Az 1—100000-ig fenntartott számsor jóval hosszabb időre elégséges ugyan, de nem oldja meg végérvényesen a kérdést, mivel elhatárolt szám. Próbálkozzunk olyan helyszámozási eljárással, amelynél minden könyvcsoportnak és gyüjteménynek helynaplói kezdőszámául az 1-es számot vesszük meg. A befejezés a végtelenben van, vagyis még elképzelni se lehessen olyan könyvmennyiséget, amely az alkalmazott számsorunkat valaha is kimeríthetné.

Könyvcsoportok megjelölésére használták már könyvtárak a könyvnagyságok jelzőszámait, vagyis 2° (kettedrét), 4° (negyedrét) és 8° (nyolcadrét) jelzést, melyet a könyvre ragasztott külön kis pajzsra írtak vagy aranyoztak. Ennek a módszernek elképzelése alapján a nagyságjelző számok felhasználhatók — pl. a kényszerből alkalmazott x helyett — nem az ismert külön pajzsra, hanem a könyvön a helyrajzi szám elé (4-1201) aranyozva. Természetesen minden könyvcsoport helyszámozását 1-es számmal kezdjük. A befejezett művek könyvcsoportjainak helyrajzi számai minden külön jelzés nélkül szabadon állhatnak, a folytatásos könyvek jelzete 0-val (nullával) kezdődnék. Feltételezhető, hogy a kiírásnál a helyszám előtti nullát épúgy elhagyhatják az olvasók, mint mondjuk az x-et. Ez igaz, csakhogy azért van száma a könyvnek, hogy a sok közül könnyen kikeres-

hető legyen, ez viszont csak akkor lehetséges, ha a számot összes tartozékaival együtt pontosan följegyezzük. Ez nem csillag. Elvégre a betűk, vagy a többi jelek, sőt a számok is elhagyhatók kényelmi szempontból. A fölösleges jelzések elkerülése végett, az ívrétjelzés feltüntetését az oktáv nagyságú könyvek helyszáma elé sem a befejezett, sem a folytatásos műveknél nem javasoljuk. A két-két csoport (befejezett (2°, 4°, folytatásos 2°, 4°) megjelölése után ez fölösleges. Ne alkalmazzuk a helyszám mellett az általában használatos kötetjelző per-számot (96870/1) sem. A helyrajzi számot ne zavarja semmi, (96870) álljon egyedül. Per-jelet a helyszám után nem, legfeljebb csak előtte, a 01, 02, 09 jelzetű gyüjtemények helyszámozásánál (pl. 01/1452 stb.) használjunk. A könyvek nagy százalékán a kötetszám világosan látható, sőt legtöbbször feltűnő. Könyvre, melyen a kötetszám szöveggel írott, pl. Első kötet, Zweiter Teil, First Volume stb. vagy csillaggal jelzett, pl. **(második kötet), ott a cím alá a szokásos helyre a betűstílusnak megfelelően a kötetszámot végső esetben ráaranyoztathatjuk. A kötetszámnak külön feltüntetését a könyv hátán (nyergén) mellőzhetjük is, ez akkor sem zavar olyan mértékben, mint a tapasztalatunk szerint nem egyszer túlzásba vitt per-számozás. Olyan műnél, ahol a kötetszám szöveggel írott, a könyv belső oldalának balsarkában feltüntethetjük a kötetszámot. Egyébként a belső oldalon valamennyi többkötetes mű kötetszámát jelezhetjük akkor is, ha a könyv nyergén feltűnő az aranyozott kötetszám.

Az Általános Gyüjteményben a három nagyságcsoportba tartozó (2°, 4°, 8°) befejezett és folytatásos művek helyszámozása a következőképen alakulna :

Befejezett fólió (2°):

2-1, 2-2, 2-3, ... 2-420, 2-421, 2-422, ...

befejezett quart (4°):

4-1, 4-2, 4-3, ... 4-1201, 4-1202, 4-1203, ...

befejezett oktáv (8°):

1, 2, 3, ... 16860, 16861, 16862, ...

Folytatásos fólió (2°):

2-01, 2-02, 2-03, ... 2-0420, 2-0421, 2-0422,

folytatásos quart (4°):

4-01, 4-02, 4-03, ... 4-01201, 4-01202, 4-01203, ...

folytatásos oktáv (8°):

01, 02, 03, ... 016860, 016861, 016862, ...

Az így kialakult nagy számoktól nem kell tartani, mivel a helyszámmá alakított most használatos szakszámok sokszor 10—12 tagból állanak, még pedig olyan gyüjteményekben vagy könyvcsoportoknál, ahol a könyv vastagsága nem haladja meg az átlagos méretet s így a helyszámnak a könyv nyergére való aranyozása lehetetlen. A folytatásos művek helyszáma az alkalmazott (0-val) nullával hosszabb lesz, mint a befejezett könyveké. A folytatásos művek csoportját általában vaskosabb könyvek alkotják, melyeknek nyergére hosszabb számokat is lehet aranyozni. Elvégre szép számmal akadnak valamennyi gyüjteményben és könyvcsoportban vékonyabb könyvek, melyeknek csak táblájuk felső sarkába lehet

helyszámot aranyozni. Jelen esetben a helyszám 9999-ig a csoportjelző számokkal együtt (2-09999) hattagú marad. Tehát tízezer darab könyvet lehet a számsorba besorolni hattagú szám alkalmazásával. A Fővárosi Könyvtárban jelenleg a folytatásos kettedrétű művek az 500-as helyszámot nem érték el. Hozzávetőleges számítás szerint a könyvtár harmincéves szaporulatát figyelembe véve a folytatásos kettedrétű könyvek a tízezres sorszámot hatszáz év mulva sem érnék el. Tudjuk, hogy az első két szám a csoport jelzésére szolgál, 2 az ívrét, 0 a folytatásos művek jele (2-04281), tehát a helyszám leolvasásánál ezeket szinte nem vesszük figyelembe. Annál fontosabb a könyvek helyrerakásánál, mivel ezek a számok a könyv csoportját, helyét határozzák meg. Ez a hattagú szám sem zavar annyira, mint egy betűvel jelzett, pontokkal, záró-, idézőjellel stb. tűzdelt, szakszámból alakult helyrajzi szám. Elvégre a százezres számot a könyvek számrendi felállításánál minden nagyobb könyvtár eléri még abban az esetben is, ha minden könyvcsoportját külön-külön számsorba helyezi el. A folytatásos negyedrétű könyveknél a csoportjelző szám 4-0 s az utána következő szám a valóságos sorszám, vagyis 4-01201-es számból bárki megállapíthatja, hogy a folytatásos quart csoportba 1201 darab a besorozott művek száma. Jelenlegi helyszámrendszerünkhöz szoktatott szemünknek kissé idegen az új szám, ez azonban csak szám és nem a betűk és egyéb írásjelek zavaró keveréke. Ez a megoldás úgy is elképzelhető, hogy a nagyságcsoport jelzőszámokat (2-, 4-) nem aranyoztatjuk a könyv hátára, hanem csak a mű táblájának belső oldalán a szokott helyen jelezzük. Tehát folytatásos negyedrétű könyv esetében (4-01201) a könyv nyergére csak a 01201-es számot aranyoztatjuk, míg a könyvtábla belső oldalán a csoportjelzőszámmal együtt (4-01201) tüntetjük fel. A könyv alakjáról könnyen megállapítható a nagyságcsoport, amelybe tartozik, csak kétes esetben kellene a tábla belső oldalán a csoportjelző számot megnézni. A könyv helyrerakásánál ez a művelet nem okozna különösebb gondot.

Az ívrét jelzés helyett a különböző könyvcsoportok megjelölésére esetleg a római számok is felhasználhatók. A befejezett kétrétű könyveknél I, a negyedrétű műveknél a II számot a helyrajzi számok elé írjuk, illetőleg aranyoztatjuk. A folytatásos műveknél a helyszám elé a 0-t tehetjük. A befejezett és folytatásos nyolcadrétű könyveknél a nagyságcsoportot jelző szám elmarad.

Ebben az esetben így alakulna a helyszámrend:

Befejezett fólió (2°):

I-1, I-2, I-3, ... I-420, I-421, I-422, ...

befejezett quart (4°):

II-1, II-2, II-3, ... II-1201, II-1202, II-1203, ...

befejezett oktáv (8):

1, 2, 3, ... 16860, 16861, 16862, ...

Folytatásos fólió (2°):

I-01, I-02, I-03, ... I-0420, I-0421, I-0422, ...

folytatásos quart (4°):

II-01, II-02, II-03, ... II-01201, II-01202, II-01203, ...

folytatásos oktáv (8°):

01, 02, 03, ... 016860, 016861, 016862, ...

Ha az előbbiekben említett helyszám utáni per-jeles kötetszám jelzést (45677/2) mellőzzük, akkor a helyszám előtt használt csoportjelző római számok nem hatnak zavarólag.

A különgyüjteményeknél (A, P, R, 01, 02), a Budapesti-, Kézikönyv-, Ritkaság- és Szüry Gyüjtemény kivételével, a könyvek helyszámozása a numerus currens alkalmazásával a következőképen alakulna:

(A) Keleti Gyüjtemény pl.: az A 62.38/11/1, A 62.38/11/2 helyett A 1, A 2, A 3, ... A 1260, A 1261, A 1262, ...

(B) Budapesti Gyüjtemény szakrendben maradna.

(K) Kézikönyvtár szakrendben maradna.

(P) Pamflet Gyüjtemény pl.: a P 303.31(433)Würzburg »11/14« helyett P 1, P 2, P 3, ... P 1810, P 1811, P 1812, ...

(R) Röpirat Gyüjtemény pl.: R 92.87(439) Janus Pannonius helyett R 1, R 2, R 3, ... R 2620, R 2621, R 2622, ...

(T) Térkép Gyüjtemény numerus currens rendszerben van felállítva.

(01) Bibliográfiai Gyüjtemény pl.: a 01605/4/41 helyett 01/1, 01/2, 01/3, ... 01/1451, 01/1452, 01/1453, ...

(02) Könyvtártani Gyüjtemény pl.: a 02512/8/1 helyett 02/1, 02/2, 02/3, ... 02/1120, 02/1121, 02/1122, ...

(09—091) Könyvészeti- és Ritkaság Gyüjtemény numerus currens rendszerben áll.

Az összes számrendszerben felállított különgyüjteményeknél a (2°) fólió és (4°) quart nagyságcsoport jelzésére a helyszámok előtt a q (quart), illetőleg az f (fólió) betűjelzést, — amint az jelenleg is történik — (Aq 175, Pq 116, q 01/111, Af 67 stb.) használhatjuk. Sorozati jelzést a kisebbanyagú különgyüjteményeknél nem javasolunk.

A különgyüjtemények és könyvcsoportok könyveinek helyszámozásánál a numerus currens követése az ismertetett előnyök mellett egy másik fontos kérdés megoldását is jelenti. A különgyüjtemények bonyolult helyszámrendszere, továbbá az Általános Gyüjtemény könyvanyagának egyetlen számsorba illesztése miatt a könyvállomány darabszámát ezideig csak a gyüjteményekben a könyvek vagy a helynaplóban a tételek átszámolása után állapíthattuk meg. Mivel a numerus currens-rendszerben minden különgyüjtemény és könyvcsoport könyveinek 1-gyel kezdődik a helyszámozása, aránylag rövid idő alatt megállapíthatjuk a könyvállomány köteteinek darabszámát. Tudjuk, hogy például a folytatásos quart csoportban az utolsó könyv száma 4-02820 (2820), tehát a besorozott művek számát ismerjük. Az összes kötetek darabszámát könnyen megállapíthatjuk, ha a besorozott művek számához hozzáadunk a többköteteseknél eggyel kevesebbet, mint ahány kötetből áll a mű.

A szakrendben elhelyezett gyüjteményeknél a numerus currens bevezetése nem okozna különösebb gondot. A gyüjtemény ezideig besorozott anyaga szakrendben maradna. Az új besorolások számrendben történnének és külön csoportot képeznének. Mivel a szakrendi besorolás megszűnik, a szaporulatnak helyet hagyni nem kell, a polcon a könyvek fölzárkózhatnak. Ennélfogva a szakrendi felállítás által előidézett átrendezések végérvényesen megszűnnek és a könyvek csupán a 4. és 5. pontban felsorolt elkerülhetetlen mozgást végzik. Vagyis a foly-

tatásos műveknél vagy helyet hagyunk a szaporulatnak, vagy ezeket kiemelve, az Általános Gyüjtemény számrendje szerint helyszámozzuk. Miután az érdekelt különgyüjteményeknél a folytatásos mű kevés, a szaporulat helyének biztosítása, illetőleg az áthelyszámozás zavart nem okoz.

Az Általános Gyüjteménynél az új helyszámozási rendszer bevezetése több munkával jár. Véghezviteléhez elegendő idő és megfelelő létszámú személyzet szükséges. Itt is nagy könnyebbség, hogy a befejezett oktáv (10001—100000-ig, 310000—) csoportnál a jelenlegi helyszámozást, besorolást egyszerűen csak folytatni kell, mivel a csoport az új helyszámozás szerint külön jelet nem kap s így a jelzet nem változik.

A többi könyvcsoportnál azonban a helyszámmódosítást minden régi katalóguscédulán át kell vezetni és a könyvet átaranyoztatni.

Egyébként az Általános Gyüjteményben az új helyszámrendszer bevezetése csak alapos megfontolással és a tervszerű kivitelezés biztosításával lehetséges.

A Fővárosi Könyvtárban az új helyszámrendszer bevezetése nem ismeretlen fogalom, mivel a régi raktári jelzeteit egyszer már megszüntette és helyette minden zökkenő nélkül új helyszámozási rendszert vezetett be.

Minthogy a könyvtár a könyvek sokaságát foglalja magába, legfontosabb része — ezt túlzás nélkül mondhatjuk — a könyvraktár. A könyvek rendszertelen halmaza még nem könyvtár. A könyvtár igazi jellegét a könyvek elrendezése, rendszerbe állítása, használatának biztosítása s a jövő számára való megőrzése határozza meg.

Ha végignézünk a könyvtárak tömegén, azt látjuk, hogy raktározási rendszerük, berendezésük kevés kivétellel elavult. A könyvtár természeténél fogva különösen raktározási rendszereiben nem tarthat lépést a minden vonalon tapasztalt gyors fejlődéssel. Mivel az újabb rendszer bevezetésével járó munka hosszabb időt igényel, a nagymultú könyvtár a raktározás öröklött, régi rendjét követni, elavult rendszerét folytatni kénytelen. Nyilvános nagyforgalmú könyvtár az újabb raktározási rendszer bevezetésével járó hatalmas feladatot csak az intézmény hosszabb időn át tartó bezárásával, forgalmának teljes szüneteltetésével valósíthatja meg. Forgalmának szüneteltetését hivatásának tudatában kevés könyvtár vállalja, mivel hatástalanul a szellemi élet vérkeringéséből hosszabb időre nem kapcsolódhatik ki. Így találjuk ezt nemcsak nálunk, hanem sok külföldi könyvtár esetében is. Kevés a korszerűen berendezett könyvtár. Az amerikai könyvtár is csak azért korszerű, mert az európaihoz viszonyítva multja nincs, újabb, fiatalabb.

Teljes raktárrendszerben csak az a könyvtár működhetik, amelynek épületét ennek a követelménynek figyelésével tervezték meg. Ellenkező esetben a könyvtár ehhez a rendszerhez csak többé-kevésbé képes alkalmazkodni, idomulni.

A Fővárosi Könyvtár a költözködéskor a már meglévő, más célokat szolgáló épület adottságainak megfelelően a raktározási rendszerek helyes megválasztásával rendezkedett be. Hogy ez mennyire sikerült, azt abból is tapasztalhatjuk, ha szerény összehasonlítást teszünk, akár a külföldi, akár a hazai hasonló nagyságú és azonos jellegű könyvtárak teljesítményével. Ebből az összehasonlításból könnyen megállapíthatjuk, hogy könyvkölcsönzési forgalmunk nagyobb, sőt jóval túlhaladja a többi budapesti könyvtárak együttes teljesítményét. Ennek az eredménynek az elérése a vezetés, elsőrendű berendezés, kifogástalan raktári rend és szakavatott tisztviselői kar nélkül nem volna lehetséges.

Gyakorlati tapasztalatainkat azzal az óhajjal írtuk le, hogy az olvasót, akinek érdekében a könyvtár működik, még símábban, zökkenéstől mentesebben támogathassuk munkájában.

Ennek első és vitathatatlan alapfeltétele meggyőződésünk szerint: a jó könyvraktár.

Zur Frage der Ordnung im Büchermagazin

Erfahrungen in der Stadtbibliothek Budapest

Von: *Alexander Kondorosi*

(Inhaltsangabe)

Die Bücher, Büchergruppen und sogar einzelne Teile der Magazine unserer Stadtbibliothek sind in stetiger Bewegung.

Das rastlose Wandern des Büchermaterials hängt mit dem Unterbringungssystem der einzelnen Gruppen und Sondersammlungen zusammen. Das häufige Umstellen und somit der ununterbrochene Ortswechsel der Bücher in den Magazinen hat folgende Ursachen:

1. Die Anlage der Magazine ist provisorisch. 2. Das Büchermaterial der Sondersammlungen ist fachweise aufgestellt. 3. Dubletten erhalten die Standortsnummer des ersten Exemplars. 4. Der Platz der verliehenen Bücher wird auf den Regalen aufgefüllt. 5. Die Grösse des für den Zuwachs der Reihenwerke vorbehaltenen Raumes schwankt fortwährend. 6. Das Material des Magazins für Neuigkeiten und der gesuchtesten Werke wechselt bestimmungsgemäss.

Unter den Ursachen, welche die Bewegung der Büchergruppen und Magazine zu Folge haben, unterscheiden wir Erscheinungen, die 1. in jeder Bibliothek vorkommen und immer wieder zurückkehren, und 2. lokale, die für unsere Bibliothek eigentümlich sind.

Zur ersten Gruppe gehören natürliche Gegebenheiten der Bibliotheken im allgemeinen. Solche sind die im Punkte 4—5. erwähnten Ursachen. Die unter 1—3., und 6. genannten Gründe gehören zur zweiten Gruppe und müssen eher als eigenartig betrachtet werden, da sie aus dem Ordnungssystem der Stadtbibliothek Budapest hervorgehen. Durch endgültiges Ordnen der Magazine können die in den Punkten 1, 3 und 6 besprochenen Urheber der Bücherbewegung beseitigt werden. Um das Umstellen, welches aus der fachweisen Gruppierung der Werke einzelner Sondersammlungen (Punkt 2) folgt, zu verhindern, arbeiteten wir mit der Anwendung des Numerus currens ein neues System der Ordnungsnummer auch für die Sondersammlungen aus.

Unser Vorschlag bezieht sich aber auch auf die Standortsbezeichung der Allgemeinen Sammlung. Vor 30 Jahren wurden nämlich zwecks Signatur unserer 6 Gruppen: monographische Werke und laufende Bücherreichen in 2°, 4°, 8° (mit Ausnahme der monographischen Oktavbände), die Nummern 1—10000 vorbehalten. Als wir nun bei diesen Gruppen die betreffenden Zahlen erschöpft hatten, waren wir gezwungen die Einordnung der Bücher mit der Anwendung einer Lokalsignatur x, die Zahlenreihe jedoch beibehaltend, fortzusetzen. Dieser Zwangslage wollen wir uns dadurch entledigen, dass wir bei der Standortsbezeichnung drei Formatgruppen (2°, 4°, 8°) der monographischen und der Fortsetzungswerke der Allgemeinen Sammlung unterscheiden. Hierauf beruht unser Reformvorschlag.

A Fővárosi Könyvtár szerzeményeinek válogatott jegyzéke, 1942

Verzeichnis ausgewählter Zugänge der Stadtbibliothek, 1942

Catalogo scelto d'acquisizioni della Biblioteca Municipale, 1942

0 Általános munkák

Allgemeines

001 Tudomány és tudás

Wissenschaft und Wissen

Frank, Walter. Die deutschen Geisteswissenschaften im Kriege. Rede. Hamburg: Hanseatische Verl. Anst. 1940. 31 p. (Schriften d. Reichsinst. f. Geschichte d. neuen Deutschlands.) **P 001(43)**

Knoll, Fr[itz]. Die Wissenschaft im Neuen Deutschland. Wien: Sexl 1942. 38 p. (Wiener wissenschaftl. Vorträge u. Reden, 1.) **P 001(43)**

Kristóf György. Tudományos intézetek Erdélyben 1519-ig. Kolozsvár: Erdélyi múzeum egyes. kiad. 1942. 30 p. **X 2215/135**
= Erdélyi tudományos füzetek, 135.

Sganzini, Carlo. Die Einheit der Wissenschaft. Walter Frey: Bericht über das Studienjahr 16. X. 1940. bis 15. X. 1941. Bern: Haupt 1941. 28 p. (Univers. Bern. Dies akademicus.) **P 001**

002 Írás és könyv

Schrift- u. Buchwesen

Adler, Mortimer I. Wie man ein Buch liest. Mit einem Verzeichnis der 100 Grossen Bücher des Abendlandes. Aus d. amerikanischen Ausgabe übers. v. Fritz Güttinger. Zürich: Amstutz & Herdeg 1941. XIII, 393 p. **310740**

Kühnel, Ernst. Islamische Schriftkunst. Berlin: Heintze & Blanckertz 1942. 4°. 86 p. (Monographien künstlerischer Schrift, 9.) **Aq 50.00/2**

Lange, Wilhelm H. Das Buch im Wandel der Zeiten. 2. Aufl. Hamburg: Hanseatische Verl. Anst. [1942]. 253 p. **091/568**

Németország. Reichsministerium für Volksaufklärung und Propaganda. Verzeichnis englischer und nordamerikanischer Schriftsteller. Lpzg: Verl. d. Börsenvereins d. Dtschen Buchhändler 1942. 44 p. (Schriftenreihe d. Gross-dtschen Leihbüchereiblattes, 4.) **0289/10**

Révay József. Ókori író — Mai olvasó. Bp.: Parthenon 1942. 96 p. (Parthenon-tanulmányok, 2.) **99345**

Trócsányi Zoltán. A XVIII. század magyar nyomtatványainak meghatározása. Bp.: Orsz. Széchenyi könyvt. kiad. 1938. 88 p. (Az Országos Széchenyi könyvt., kiadv., 6.) **01543/52**

01 Könyvészet

Bibliographie

Bartoniek Emma. Codices manu scripti latini. Vol. 1. Bp.: Orsz. Széchenyi könyvt. kiad. 1940. (A Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchenyi könyvt. címjegyzéke, 12.) **0171/84/12**
Vol. 1. Codices latini medii aevi. VI, 525, [1] p.

Deák Gyula. Polgári iskolai író-tanárok élete és munkái. Bp.: Orsz. Polg. isk. tanáregyes. 1942. 520 p. **K 3700/1**

Dezsényi Béla. A magyar hirlapirodalom első százada (1705–1805). Bp.: Széchenyi könyvt. 1941. 66, [1] p. (Magyarország idő- szaki sajtójának könyvészete, 1.) **0144/44/1**

Dezsényi Béla. Sajtó és könyvészet. Bp.: Orsz. Széchenyi könyvt. kiad. 1942. 34 p. (Az Országos Széchenyi könyvt. kiadv., 16. A »Magyar Könyvszemle« 2. sz.-ból.) **01607/18**

Dubovitz István. A magyar földrajzi irodalom 1939. Bp.: Magy. földrajzi társ. 1941. 61 p. (A »Földrajzi Közlemények«-ből.) **01691/13**

Ferenczi Zoltán. List of the translations of Jókai's works into foreign languages. With a foreword by Eugene Rákosi. Bp.: Grill 1926. 43 p. (Bibliofil könyvt., 1.) **0120/100**

Frankfurt am Main. Volksbücherei. Romane und Erzählungen. Verzeichnis des deutschen erzählenden Schrifttums nach Verfassern und in Stoffgruppen geordnet. Frankfurt a. M.: Volksbücherei 1941. 165 p. **0171/243**

Gulyás Pál. A bibliográfia kézikönyve. Bevezetés a könyvészetbe. 1—2. k. Bp.: Széchenyi Könyvt. kiad. 1941. **311043**

1. k. A leíró és rendszerező bibliográfia. 584 p. 2. k. A legfontosabb bibliográfiai segédkönyvek. 400 p.

Herceg János. A zombori Városi könyvtár könyvjegyzéke és a Délvidék bibliográfiája. Összeáll. & bev. —. Zombor: Bosnyák ny. 1942. 102 p. **0171/245**

Hochschulschrifttum. Verzeichnis von Dissertationen und Habilitationsschriften. Berlin: Eher 1942. 94 p. (Nationalsozialistische Bibliegraphie, 4.) **01632/45**

Iwanow, Sawa N. Bibliographie des Schwarzen Meeres und seiner Küstengebiete. Sofia: Impr. Knipégraph 1940. 4°. 268 p. (Veröffentl. d. Instit. z. wissenschaftl. Erforschung des Schwarzen Meeres—Warna, 1.) **A 49.01/8**

Joó Tibor. Magyar nyelvű filozófiai kéziratok a Széchenyi könyvtárban. Bp.: Orsz. Széchenyi könyvt. kiad. 1940. 27 p. (Az Orsz. Széchenyi könyvt. kiad. 12. Az »Athenaeum« 4. f.-ből.) **0171/253**

Kemény György. Magyarország időszaki sajtója 1911-től 1920-ig. Összeáll. —. Bp.: Széchenyi könyvt. kiad. 1942. XLII, [24], 474, [1] p. (Magyarország időszaki sajtójának könyvészete, 4.) **0144/44/4**

Bibliográfia: p. [1].

Könyves Tóth Kálmán. Társadalomtudományi bibliográfia. Az 1941. évben Magyarországon kiadott társadalomtud. könyvek jegyzéke. Összeáll. —. Bp.: Athenaeum 1942. XVI p. (A »Szociális Szemle«-ből.) **01630/48**

Lehmann, Paul & Otto Glauning. Mittelalterliche Handschriftenbruchstücke der Universitätsbibliothek u. des Georgianum zu München. Lpzg: Harrassowitz 1940. XII, 187 p. (Zentralblatt für Bibliothekswesen, 72.) **0171/250**

Lukács József. I. r. A magyar katonai hirlapok és folyóiratok bibliográfiája II. Rákóczi Ferenctől napjainkig (1705—1941). II. r. Bibliographie deutscher Kriegszeitungen und Zeitschriften 1914—1918. Auffindungsort in Ungarn. Bp.: Lukács 1942. 189 p. **99598**

Magyar kir. technologiai intézet nyilvános könyvtára. Műszaki bibliográfia. Bp.: Technologiai könyvtár barátainak egyesülete 1941. 37 p. (Műszaki bibliográfiai közlemények, 24. f.) **0171/244**

Monoki István. A magyar időszaki sajtó a román uralom alatt 1919—1940. Összeáll. —. Bp.: Széchenyi könyvt. kiad. 1941. XI, 266, [1] p. 3 t. (Magyarország időszaki sajtójának könyvészete, 7.) **0144/4/47**

Mummendey, Richard. Bibliographie der Gesamt-Zeitschriften Verzeichnisse. Köln: Pick 1939. 70 p. (Kölner bibliographische Arbeiten, 4.) **01605/15**

München. Städtische Volksbücherei. Romane und Erzählungen. Verzeichnis des erzählenden Schrifttums. München: Volksbücherei 1941. 126 p. **0171/242**

Nagy Julia. Térképek 1936—40. Bp.: Orsz. Széchenyi könyvt. kiad. 1942. XVI, 203 p. (Az 1936—40. évkör magyar szakkönyvészete.) **01691/15**

Nagyvárad thj. város nyilvános könyvtára. Betűrendes címjegyzék (katalógus) a városi nyilvános könyvtár magyar nyelvű szépirodalmi és tudományos könyveiről. Szerk. Soós András. Munkatársak Hegedüs Margit és Perédy Adél. Nagyvárad: Szerk. kiad. [194?]. 113, 195, [1] p. **0171/251**

Radó István. A Sopron sz. kir. thj. város közkönyvtárában őrzött Széchenyi könyvtártöredék címjegyzéke. Kamenszky Árpád előszavával. Sopron: Város közönsége 1941. 48 p. **0171/246**

Radó Polycarpus. Index codicum manu scriptorum liturgicorum Regni Hungariae. Bp.: Orsz. Széchenyi könyvt. kiad. 1941. [4], 62 p. (Az Orsz. Széchenyi könyvt. kiadv. 14. A Pannonhalmi Főapátsági Főisk. Évkönyve 1940/41.) **01609/68**

Remscheid. Werkbücherei der Bergischen Stahl-Industrie. [Katalog]. Technik, Handel und Verkehr. Remscheid: Werkbücherei 1941. 100 p. **0171/252**

Roma. Istituto nazionale per le relazioni culturali con l'estero. Bibliografia dell'Italia d'Oltremare, anno 1939. Roma: Istituto nazionale ... 1941. XI, 192 p. (Bibliografia, II. 1.) **01691/14**

Roma. Istituto nazionale per le relazioni culturali con l'estero. Bibliografie del Ventennio. Vol. 1—12. Roma: I. R. C. E. 1941. **01545/7**

Vol. 1. Mussolini e il Fascismo. Introd. di Edgardo Sulis. XXXII, 82 p.
« 2. Scienze economiche e sociali. Introd. di Agostino Espinosa. XXIV, 168 p.
« 3. Il pensiero juridico italiano. P. 1—5. Introd. di Mariano d'Amelio.
« 4. Studi storici militari. Etnografia popolare. Introd. di Federico Curato. 214 p.
« 5. Scienze religiose, filosofia, pedagogia. Introd. di Nicola Turchi. 174 p.
« 6. Letteratura italiana. Introd. di Natalino Sapegno. 238 p.
« 7. Filologia classica e romanza. Introd. di Giorgio Pasquali. 152 p.
« 8. Archeologia, arti figurative, musica. Introd. di Roberto Paribeni. 498 p.
« 9. Scienze naturali. Introd. di Mario Lo Stella. X, 102 p.
« 10. Medicina. Introd. di Azeglio Filippini. XIV, 166 p.
« 11. Geografia e viaggi. Introd. di Elio Migliorini. XVI, 194 p.
« 12. La bibliografia italiana. Introd. di Giannetto Avanzi. XVIII, 248 p.

Rothe, Edith. Katalog der Dante-Bibliothek des Königs Johann von Sachsen. Hg. v.—. Weimar: Böhlau 1942. X, 80 p. 4 t. (Schriften d. Deutschen Dantegesellschaft, 7.) **0172/51**

Singer, Waley Dorothea [etc.]. Catalogue of latin and vernacular alchemical manuscripts in Great Britain and Ireland. Dating from before the XVI. cent. By—, Annie Anderson & Robina Addis. Vol. 1—2. Brussels: Lamertin 1928—1930. (Union acad. internat.) **01613/1**

Török Jenő. A Váci Városi Könyvtár könyvjegyzéke. Vác: Iskolánkívüli népműv. bizotts. kiad. 1942. 72 p. **0171/254**

Union academique internationale. Catalogue des manuscrits alchimiques grecs. Tom. 1—7. Publ. sous la direction de J. Bidez, F. Cumont, J. L. Heiberg et O. Lagercrantz. Bruxelles: Lamertin 1924—1930. **01613/2**

Tom. 1. Les Parisini, descrits par Henri Lebègue En appendice les manuscrits des Coeranides et tables generales, par Marie Delcourt. 1924. X, 320 p.
« 2. Les manuscrits Italiens, descrits par C. O. Zuretti, avec la collab. de O. Lagercrantz, J. L. Heiberg [etz.] 1927. VI, 369 p.
3. Les manuscrits des Iles Britanniques, descrits par Dorothea Waley Singer, avec la collab. de Annie Anderson et William J. Anderson. 1924. IV, 84 p.
« 4. [Hiányzik.]
« 5. Les manuscrits d'Espagne, descrits par C. O. Zuretti. — Les manuscrits d'Athènes, descrits par A. Severyns. 1928. V, 176 p.
« 6. Michel Psellus. Épitre sur la Chrysopée. Opuscules et extr. sur l'alchimie, la météorologie et la démonologie, publ. par Joseph Bidez. 1928. XIV, 248 p.
« 7. Anonymi, de arte metallica, seu de metallorum conversione in aurum et argentum, ed. C. O. Zuretti. 1930. LX, 466 p.

Znakovszky Emma. Közegészségügy magyar irodalmának válogatott jegyzéke az 1920. utáni évekből. Bp.: M. kir. állami ny. 1942. 4°. 171 p. **01661/23**

Zolnai Klára. Bibliographia bibliothecae regis Mathiae Corvini. Mátyás király könyvtárának irodalma. Fitz József közreműködésével összeáll.—. Bp.: Orsz. Széchenyi könyvt. kiad. 1942. 160 p. (Az Orsz. Széchenyi könyvt. kiadv., 10.) **01609/67**

02 Könyvtárügy

Bibliothekswesen

Amtmann, Josef. Die Bibliothek der Universität Erlangen v. ihrer Gründung bis zum Ende der Markgrafenzeit 1743—1791. Erlangen: Univers. Bibliothek 1941. 122 p. 1 t. Bibliographie: p. 115—119. **02778/8**

Classicafition décimale universelle. (C. D. U.) Tables abrégées. Principes et règles de la classification. — La documentation et l'organisation du travail intellectuel au service de la science et de la civilisation universelle. Bruxelles: Editiones mundaneum s. c. 1938. 64 p. 2 t. (Office international de bibliographie et de documentation. Publication no 199.) **q 0254/57**

Hamvas Béla. Európa városi könyvtárai. Bp.: Szfőv. Háziny. [1942]. 64 p. (A »Városi Szemlé«-ből.) **02752/4**

Haraszthy Gyula. Az erdélyi könyvakció. Bp.: Egyet. ny. 1941. 22 p. (A »Magyar Könyvszemle«, 4. f.-ből.) **0210/12**

Harsányi András. Német könyvtárak. Bp.: Orsz. Széchenyi könyvt. kiad. 1942. 31 p. (Az Országos Széchenyi könyvt. kiadv., 17. A »Magyar Könyvszemle« 1., 2., és 3. sz.-ból.) **0274/316**

Magyarország. Református egyház. A református egyházközség parochiális könyvtárának törzskönyve. Kiadatott a 168/1941. sz. konventi határozat alapján. Bp.: »Bethlen G.« irod. és ny. rt. [1941]. 32 p. **R 027.6 : 284.2(439)**

Olaszország. Ministero dell' educazione nazionale. Le Biblioteche d'Italia dal 1932 X al 1940 XVIII. Roma: Palombo 1942. XI, 1115 p. 58 t. **0270/45**

03 Lexikonok

Lexica

Boldizsár Iván. Nagy idők kis lexikonja. Bp.: Franklin [1942]. 96 p. **K 0330/1**

Brockhaus, Der Grosse—. Bd 1.15. Aufl. von Brockhaus Konversations-Lexikon. *[1928].* Zweite völlig neubearb. Ausg. in zwanzig Bänden u. einem Atlas. Lpzg: Brockhaus 1939. **K 0300/32**

1. A-Ast 778 p.

057/059 Címtárak. Évkönyvek

Adressbücher. Jahrbücher

Bács-Bodrog vármegye címtára. Ujvidék: »Uj nép« kiad. [1942]. 441 p. **K 0570/5**

Breslau. Osteuropa-Institut. Jahrbuch. 1940. Hg. v. Georg Behaghel. Breslau: Schlesien-Verl. 1941. **X 2638**

Budapest Székesfőváros pénzintézeteinek, vállalatainak, iparosainak és kereskedőinek kettős címtára. Szerk.: Petheő Kálmán. Bp.: May ny. [194?]. XLIII, 627, 236, [2] p. **K 3800/28**

Hegedüs István. Őrségváltás. Bp.: Saját kiad. [1942]. 508 p. **K 3800/10**

Helsinki. Societas Scientiarum Fennica. Arsbok — Vousikirja. XIX. 1940—1941. Helsinki: Mercators tryck. 1941. [193] p. 3 t. **X 2644**

Proebst, Hermann [etz]. Kroatien marschiert. Erste Jahreslese ... aus d. Wochenschrift »Neue Ordnung«. Von —, Karl C. v. Loesch, Theodor Uzorinac [etz]. Zagreb: Europa Verl. 1942. 4°. 126, [2] p. **X 7821**

Schweden. 1941. Hg. v. d. Pressabteilung d. Ministeriums d. Äussern. Upsala: Almqvist & Wiksells 1941. IV, 435 p. 4 t. **99592**

Szeged szab. kir. város és környéke címtára és lakjegyzéke. Hivatalos adatok alapján összeáll. Horváth Győző & Zsadányi Oszkár. Bp.: Magyar városok és vármegyék címtárai kiadóhiv. 1942. 335 p. **K 0570/6**

07 Ujságírás

Zeitungswesen

d'Ester, Karl. Zeitung und Leser. Vortrag. Mainz: Verl. d. Gutenberg-Ges. 1941. 33 p. 6 t. **P 07(04)**

Bibliographie: p. 29—32.

Fattorello, Francesco. Il giornalismo italiano. Vol. 1. Udine: Casa ed. Idea 1941. VIII, 251 p. 31 t. **99915/1**

Gensert, Hans-Hubert & Kurt Lothar Tank. Wie schreibe ich einen Zeitungsartikel? Mit einem Vorwort v. Wilfrid Bade. Berlin: Hesse [1942]. 79, [1] p. **310061**

Klass, Eberhard. Die Anfänge des schwedischen Post- und Zeitungswesens bis zum Tode Karls XII. Diss. Berlin: Buch- u. Tiefdruck Gesellsch. 1940. 185, [3] p. Bibliographie: p. 7—39. **99026**

Kurth, Karl. Vom Wesen und Wirken der Nachricht. Wien: Sexl 1942. 32 p. (Wiener wissenschaftl. Vortr. u. Reden, 3.) **P 07**

Mense, Traugott. Die nationale Aufgabe der deutschen politischen Tagespresse in Westpreussen. (Pommerellen.) Dargest. an d. »Dtschen Rundschau in Polen« 1925—1930. Diss. Berlin. Danzig: Dr. Müller 1940. 86 p. **P 073(438)»1925/1930«**

Bibliographie: p. 85—86.

Münster, Hans A. Geschichte der deutschen Presse in ihren Grundzügen dargestellt. Lpzg: Bibliographisches Inst. 1941. 151 p. (Meyers kleine Handbücher, 26.) **99039**

Vogel, Walter. Die Organisation der amtlichen Presse- und Propagandapolitik des Deutschen Reiches. Von d. Anfängen unter Bismarck bis zum Beginn d. Jahres 1933. Berlin: Duncker & Humblot 1941. 108 p. (Zeitungswissenschaft. Jhg 16, 8/9.) **99621**

Bibliographie: 103—105.

090 Bibliofilia

Bibliophilie

Barcsay Andrásné Weissenbach Jeanette. Az exlibris és a könyv. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 16 p. (A »Magyar Könyvszemle«-ből.) **091/552**

Giraud-Badin, L. Catalogue des livres rares et précieux anciens et modernes composant la bibliothèque de M. Le Comte F**. Paris: Librairie Leclerc 1926. 167 p. 12 t. **091/557**

Heitz, Paul. Unbekannte Ausgaben geistlicher u. weltlicher Lieder, Volksbücher u. eines alten A B C-Büchlein, gedr. v. Thiebold Berger (Strassburg 1551—1584). Hg. v. —. Strassburg: Heitz 1911. 25, [3] p. 76 t. **310310**

Initialschmuck französischer Frühdrucke. 1011 Initialen des Fünfzehnten Jahrhunderts. [O. O.]: Pantheon [O. J.] XVI, 117 p. **091/556**

Szemző Piroska. Peter J. N. Geiger és Heckenast Gusztáv könyvillusztrációnk történetében. Bp.: Orsz. Széchenyi könyvt. kiad. 1942. 27, [1] p. (Orsz. Széchenyi könyvt. kiadv., 18.) **R 096.1(439)**

1 Bölcselet

Philosophie

Abbagnano, Nicola. Bernardino Telesio e la filosofia del Rinascimento. Milano: Garzanti 1941. 304 p. (I filosofi.) **98897**
Bibliografia: p. 291—293.

Béguin, Albert & Pierre Thévenaz. Henri Bergson. *[1941.]* 2. éd. Essais et témoignages inédits recueillis par—. Neuchatel: Baconnière 1941. 380 p. 1 t. **311105**

Binswanger, Ludwig. Grundformen und Erkenntnis menschlichen Daseins. Zürich: Niehans 1942. 726 p. **311010**

Böszörményi Ede. Az amerikai neo-realizmus erkölcs- és vallásfilozófiája. Pápa: Főiskolai ny. 1942. 88, [2] p. (»Philosophia«. A m. kir. H. M. Tud. egyet. filozófiai int. közlem., 6.) **R 149.2(73)**
Bibliográfia: p. 87—88.

Bredow, Gerda v. Wertanalyse zu Schleiermachers Güterethik. Würzburg: Triltsch 1941. 54 p. **P 124**

Brockdorff, Cay v. Baron. Die englische Aufklärungsphilosophie. München: Reinhardt 1924. 180 p. (Gesch. d. Philosophie in Einzeldarstellungen, 24.) **99797**

Buttersack, Felix. Zu den Pforten des Magischen. Eine Studie über die Grenzen d. exakten Erkenntnis. Stuttg.: Kröner 1941. VI, [2], 118 p. **310345**

Capone Braga, Gaetano. La filosofia francese e italiana del Settecento. *[1941.]* 2. ed. Vol. 1. Padova: Cedam 1941. (Problemi d'oggi.) **98960**

Capparelli, Vincenzo. La sapienza di Pitagora. Vol. 1. Padova: Cedam 1941. **310338**
Vol. 1. Problemi e fonti d'informazione. XII, 642 p.

Carcano, Paolo Filiasi. Antimetafisica e sperimentalismo. Roma: Perrella 1941. 168, [2] p. (Biblioteca di filosofia diretta da Antonio Aliotta.) **310577**

Cayré, Fulbert. XV. Centenaire de la mort de Saint Augustin. Par—, R. Jolivet, Ch. Boyer [etz]. Paris: Riviere 1930. p. 331—347. (Revue de Philosophie, Nouvelle serie, Tom. 1.) **311008**

Dal Pra, Mario. Scoto Eriugena ed il Neoplatonismo medievale. Milano: Bocca 1941. 306 p. (Storia universale della filosofia, 21.) **311107**
Bibliografia: p. 299—306.

Erhardt, Franz. Bleibendes und Vergängliches in der Philosophie Kants. Lpzg: Reisland 1926. VIII, 270 p. **310696**

Guzzo, A[ugusto] [ecc.]. La filosofia e i problemi dello spirito. Da—, M. Maresca, A. Masnovo, L. Stefanini [ecc.] Milano: Bocca 1942. 216 p. (Publ. del R. Istituto di studi filosofici, 8.) **311258**

Haering, Theodor. Das Deutsche in der deutschen Philosophie. Hg. v. —. Stuttg.: Kohlhammer 1941. VIII, 487 p. (Dtsche Philosophie.) **310360**

Halasy-Nagy József [stb.]. A filozófia nagy rendszerei. A Magy. filozófiai társ. vitaülései az 1940/41-es évadban. —, Iványka Endre, Jánosi József [stb.] előadásai, Dékány István, Dési Frigyes, Ervin Gábor [stb.] hozzászólásai, báró Brandenstein Béla lezáró összefoglalásai & bev. Bp.: Magy. filoz. társ. 1942. 208 p. (A Magy. Filozófiai Társ. kvtára, 8.) **310555**

Halasy-Nagy József. Történeti bevezetés a filozofiába. Bp.: Pantheon 1942. 183, [7] p. **310941**

Hartmann, Nicolai. Zur Grundlegung der Ontologie. *[1934.]* 2. Aufl. Berlin: Gruyter 1941. XVI, 322 p. **310017**

Hartmann, Nicolai. Zur Lehre vom Eidos bei Platon und Aristoteles. Berlin: de Gruyter 1941. 4°. 38 p. (Aus d. Abhandlungen d. Preussischen Akad. d. Wissenschaften, 8.) **Pq 111**

Heuer, Wilhelm. Kausalität und Willensfreiheit. Untersuchungen über die Notwendigkeit der Kausalbeziehung. Heidelberg: Winter 1924. VI, 144 p. **310692**

Jakowenko, Boris. Wilhelm Windelband. Ein Nachruf. Prag: Dr. »Litera« 1941. VII, 35 p. 1 t. (»Internationale Biblioth. f. Philosophie«, 5, 1.) **Pq 1 Windelband**
Bibliographie: p. 25—35.

Jung, C[arl] G[ustav]. Paracelsica. Zwei Vorlesungen über den Arzt u. Philosophen Theophrastus. Zürich: Rascher 1942. 188 p. **310647**

Knittermeyer, Hinrich. Schelling und die romantische Schule. München: Reinhardt 1929. 482 p. 1 t. (Geschichte d. Philosophie in Einzeldarstellungen, 30/31.) **99782**

Knoop, Bernhard. Hegel und die Franzosen. Stuttg.: Kohlhammer 1941. VI, 127 p. (Frankreich. Sein Weltbild u. Europa. Frankreich u. Europa.) **311118**

Künkel, Hans. Der furchtlose Mensch. Jena: Diederichs 1933. 128 p. **99868**

Kynast, Reinhard. Ein Weg zur Metaphysik. Ein Versuch über ihre Möglichkeit. Lpzg: Meiner 1927. XIV, 353 p. **310686**

Laun, Rudolf. Der Satz vom Grunde. Ein System der Erkenntnistheorie. Tübingen: Mohr 1942. 324, [1] p. **310349**

Marcus Aurelius [római császár Kr. u. 121—180.] Vallomásai. Ford. & bev. Vajda László. Bp.: Officina 1942. 64 p. (Officina kvt., 20.) **311237**

Martinetti, Piero. Schopenhauer. Milano: Garzanti 1941. 255, [2] p. 1 t. (I filosofi.)
Bibliografia: p. 249—256. **98892**

Metz, Rudolf. England und die deutsche Philosophie. Stuttg.: Kohlhammer 1941. [4], 75 p. (Der deutsche Beitrag zur Gestaltung u. Erforschung d. englischen Kultur.) **P 109(43)**

Meusel, Anton. Hegel und das Problem der philosophischen Polemik. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 214 p. (Neue dtsche Forschungen, 310.) **310783**
Bibliographie: p. 214.

Meyer, Hans. Geschichte der alten Philosophie. München: Kösel & Pustet 1925. IX, 510 p. (Philosophische Handbibliothek, 10.) **310687**

Müller, Otto. Ideal und Wirklichkeit. Hinweise zur Krisis der Gegenwart. Aarau: Vrelag der A Z Presse 1941. 144 p. **310121**

Nouy, Lecomte du. L'avenir de l'esprit. [Paris]: Gallimard 1941. 308 p. **310999**

Ottaviano, Carmelo. Kritik des Idealismus. Mit Einf. v. Fritz-Joachim von Rintelen: Realismus-Idealismus? Münster: Aschendorff 1941. 184 p. **310583**

Paci, Enzo. Federico Nietzsche. Milano: Garzanti 1940. 252, [1] p. 1 t. (I filosofi.)
Bibliografia: p. 243—252. **311037**

Paracelsus, [Theophrastus]. Die Geheimnisse. Ein Lesebuch aus seinen Schriften mit einer Lebensbeschreibung, einem Abriss seiner Lehre, mit Vorberichten, Anmerkungen u. einem erklärenden Register, hg. v. Will-Erich Peuckert. Lpzg: Dieterich 1941. LXI, 474 p. 7 t. (Sammlung Dieterich, 83.) **310316**

Paracelsus, Theophrastus. Sämtliche Werke... Mit Einleitung, Biographie, Literaturangaben und erklärenden Anmerkungen versehen von Bernard Aschner. Bd 1—4. Jena: Fischer 1926—1932. **09/1282**

Passweg, Salcia. Phänomenologie und Ontologie. Husserl, Scheler, Heidegger. Lpzg: Heitz 1939. XII, 214 p. (Sammlung Heitz, II/7.) **98961**

Paulus, Rudolf. Fichte und das Neue Testament. Tübingen: Mohr 1919. III, 58 p. (Sammlung gemeinverständlicher Vorträge u. Schriften aus d. Gebiet d. Theologie u. Religionsgeschichte, 93.) **P 21 Fichte**

Quitton, Jean. Justification du temps. Paris: Pr. Univers. de France 1941. VIII, 129, [2] p. (Nouvelle encyclopédie phylosophique.) **99756**

Rauschenberger, Walther. Eduard von Hartmann. Heidelberg: Winter 1942. 59 p. 1 t. **P 1 Hartmann**

Reitz, Alfred. Die Welt des Paracelsus. Leben u. Gedanken des...Theophrastus v. Hohenheim, genannt Paracelsus. Stuttg.: Verl. Bika 1937. 118 p. **99380**

Rezek S. Román. Prohászka intuiciója és á élése. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 50 p.
Bibliográfia: p. 46—47. **R 1 Prohászka**

Schneider, Ludwig Wilhelm. Die erste Periode im philosophischen Schaffen Melchior Palágyis. Würzburg: Triltsch 1942. 106 p.
Bibliographie: p. 102—105. **310526**

Sérouya, Henri. Initiation à la philosophie contemporaine. Paris: La Renaissance du livre 1933. 312, [2] p. **310629**

Siedler, Dionys. Intellektualismus und Voluntarismus bei Albertus Magnus. Münster: Aschendorff 1941. XV, 256 p. (Beiträge zur Geschichte d. Philosophie u. Theologie d. Mittelalters. XXXVI, 2.) **310022**

Sorainen, Kalle. Kultur-och bildningsidealet som filosofiskt problem och pedagogisk uppgift hos Harald Höffding. Helsingfors: Centraltryck. 1941. 256 p. (Societas Scientiarum Fennica. Commentationes humanarum litterarum, 12., 1.) **311167**

Spaventa, Bertrando. La filosofia italiana nelle sue relazioni con la filosofia Europea. A cura di Gennaro Ponzano. Padova: Cedam 1941. XXII, [2], 142 p. (Scholae et vitae.)
Bibliografia: p. [1]. **98947**

Spranger, Eduard. Schillers Geistesart, gespiegelt in seinen philosophischen Schriften u. Gedichten. Berlin: Verl. d. Akad. d. Wissenschaften 1941. 4°. 80 p. (Aus d. Abhandl. d. preuss. Akad. d. Wissenschaften. Phil.-hist. Klasse, 13.) **Pq 1 Schiller**

Szemere Samu. Filozófiai tanulmányok. Bp.: Arany J. ny. 1941. 421, [3] p. **99167**

Tautz, Johannes. Schellings philosophische Anthropologie. Würzburg: Triltsch [194?]. 112 p. 1 t. **99942**
Bibliographie: p. 111—112.

Tilgher, Adriano. Il casualismo critico. Roma: Bardi 1942. 106, [1] p. **311031**

Troberg, Gustav. Kritik der Grundwissenschaft Johannes Rehmkes. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1941. 128 p. (Neue dtsche Forschungen, 295.) **310782**
Bibliographie: p. 125—127.

Varga Béla. Az individualitás kérdése. Kolozsvár: Minerva 1932. 52, [1] p. **X 2215**
= Erdélyi magyar tudományos füzetek, 46.

Vatai László. A szubjektív életérzés filozófiája (Dosztojevszkij). Debrecen: Csuka ny. 1942. 201, [2] p. (A Sárospataki Főisk. kiadv., 1.) **310319**

Volkmann-Schluch, Karl Heinz. Plotin als Interpret der Ontologie Platos. Frankfurt am Main: Klostermann 1941. VIII, 152 p. (Philosophische Abhandlungen, X.) **99629**

Weigand, Richard. Die Anthropologie von Ernst Moritz Arndt. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1941. 99 p. (Neue Deutsche Forschungen, 305.) **P 1:572**
Bibliographie: p. 93—99.

Wilhelm, Otto. Meister Eckehart und sein deutsches Erbe. Eine Heranführung. Ebenhausen b. München: Langewiesche-Brandt 1941. 240 p. **99698**

13 Okkult tudományok

Parapszichologia — Okkultismus

Baktay Ervin. A csillagfejtés könyve. Az asztrológia elmélete és gyakorlata. Bp.: Szerző [1942]. 351 p. **310747**

Berthelot, [Pierre Eugéne Marcelin]. Les origines de l'alchimie. Paris: Steinheil [1884]. XVIII, 446 p. 2 t. **99512**

Bressendorff, Otto & W[alther] A[lbert] Koch. Astrologische Farbenlehre. München-Planegg: Bart 1930. 148 p. **99459**

Darmstaedter, Ernst. Arznei und Alchemie. Paracelsus-Studien. Lpzg: Barth 1931. 4°. VIII, 78 p. (Studien zur Geschichte d. Medizin, 20.) **X 7710**

Dénéréaz, Alex. Rythmes humains, rythmes cosmiques. Dessins de Marc Gonthier. Lausanne: Vaney-Burnier 1931. XXXVI, 32 p. (L'harmonie des nombres.) **P 511**

Devaux, Pierre. L'avenir fantastique. Paris: Denoël [1942]. 238, [2] p. **310985**

Győrffy László, bobai. Irányelvek az élet tudományához. Az egészség, hosszú élet és boldogság útja. A fizikai és lelki terápia a mindennapi életben, a természetes gyógymódok alkalmazásával. Bp.: Universitas 1942. 339 p. **310448**
Bibliographie: p. 333—335.

Herzig, Otto. Lukian a's Quelle für die antike Zauberei. Diss. Tübingen. Würzburg-Aumühle: Dr. Triltsch 1940. 33, [3] p. **P 133.4(3)**

Isaeff-Jolivet, Eugenie. Une guérisseuse mystique moderne. Étude sur ses facultés métanomales, suivie d'un appendice. — Les preuves de l'existence du magnetisme animal, par Ed. Berthelot. Lausenne: Held 1926. 204 p. **99778**

Kopp, Hermann. Die Alchemie in älterer u. neuerer Zeit. Ein Beitr. zur Kulturgeschichte. Teil 1—2. Heidelberg: Winter 1886. **99517**

Kosutány István. Kézvonalak — embersorsok. Tudományos gyakorlati kéz-tan. Bp.: Székely ny. 1942. 303 p. **99765**
Bibliográfia: p. 297—299.

Maternus, Julius Firmicus. Matheseos libri VIII. Verdeutscht v. Hagall Thorsonn. Königsberg: Kalisch 1927. IX, [381] p. **99460**

Metman, Philippe. Les astres et la destinée. Les mythes grecs, l'astrologie et la conduite de la vie. Trad. par J. Leguèbe. Paris: Payot 1941. 260, [2] p. **99305**

Poisson, Albert. Nicolas Flamel. Sa vie, ses fondations, ses oeuvres. Suivi de la réimpression du livre des figures hieroglyphiques et de la lettre de Dom Parnety a l'abbé Villain. Paris: Bibl. Chacornac 1893. XII, 239 p. 1 t. (Collection hermetique. Histoire de l'alchimie. XIV. Siècle.) **99557**

Preisendanz, Karl. Papyri graecae magicae. Die griechischen Zauberpapyri. Bd 1—2. Hg. & übers. v. —. Unter Mitarb. v. A. Abt, S. Eitrem, L. Fahz [etz.] Berlin: Teubner 1928—1931. **99536**

Read, John. Prelude to chemistry. An outline of alchemy its literature and relationships. London: Bell 1936. XXIV, 328 p. 30 t.
Bibliography: p. 295—318. **99547**

Redgrove, H[erbert] Stanley. Alchemy. Ancient and modern. *[1911.]* 2. rev. ed. London: Rider 1922. XX, 142 p. 16 t. **99549**

Reitzenstein, R[ichard]. Paimandres. Studien zur griechisch-ägyptischen u. frühchristlichen Literatur. Lpzg: Teubner 1904. VII, [1], 382 p. **99548**

Ruska, Julius. Arabische Alchemisten. 1. Chalid Ibn Jazid Ibn Mu'awija. Heidelberg: Winter 1924. 56 p. (Heidelberger Akten der v. Portheim-Stiftung, 6. Arbeiten aus d. Inst. f. Geschichte d. Naturwissenschaft, 1.) **P 133 : 54**

Ruska, Julius. Tabula Smaragdina. Ein Beitr. zur Geschichte d. hermetischen Literatur. Heidelberg: Winter 1926. VIII, 248 p. (Heidelberger Akten d. Von Portheim-Stiftung, 16.) **99537**

Schmieder, Karl Christoph. Geschichte der Alchemie. Halle: Verl. Buchhandlung des Waisenhauses 1832. 612 p. **09/1283**

Steiger, A. L. von. Der »königliche Mensch«. Nach einem Vortrag über den objektiven Wahrheitskern der geburtsastrologischen Tradition. Bern: Verfasser 1941. 16 p. **Pq 133 : 52**

Tischner, Rudolf. Fernfühlen und Mesmerismus. (Exteriorisation d. Sensibilität.) München: Bergmann 1925. 42 p. (Grenzfragen d. Nerven- u. Seelenlebens, 120.) **P 133.9**

Tischner, Rudolf & Karl Bittel. Mesmer und sein Problem. Magnetismus, Suggestion, Hypnose. Stuttg.: Hippokrates-Verl. 1941. 392 p. 1 t. **99046**

Vági [Mihály] Michael. Die Mondknoten und die Astrologie, mit mehreren Zeichen- u. Häuserreihen. Anhang: Besond. Häusertabellen. Bp.: Vajna 1942. 128 p. 2 t. **310213**

15 Lélektan

Psychologie

Alispach, Walter. Triebleben und Impulse. Triebleben, Geschlechtskraft, Impulse, Sinnlichkeit, Körperkraft, Eigenliebe. *[1941.]* 2. verbess. Aufl. Dargest. nach Carl Huters Forschungen v. —. Zürich: Helioda Verl. 1942. 46 p. **P 158**

Bibliographie: p. 42.

Benzécri, Ed. L'esprit humain selon Pascal. Paris: Alcan 1939. 178, [2] p. (Biblioth. de philosophie contemporaine.) **311124**

Bibliographie: p. 169—178.

Bruers, Antonio. La ricerca psichica. Bologna: Zanichelli 1941. 384, [6] p. **99938**

Bibliografia: p. [5—6.]

Cantoni, R. Il pensiero dei primitivi. Milano: Garzanti 1941. 352 p. 1 t. (I filosofi).

Bibliografia: p. 345—350. **310984**

Grassl, Erich. Die Willensschwäche. Gleichzeitig ein Beitrag zur Theorie des Willens, der Willensentwicklung und Willenserziehung. Lpzg: Barth 1937. 254 p. (Beihefte zur Zeitschrift für angewandte Psychologie und Charakterkunde. Beiheft 77.) **99793**

Bibliographie: p. 247—254.

Heuer, Wilhelm. Begierdewollen und Erkenntniswollen. Heidelberg: Winter 1941. 212 p. **99923**

Heymans, G. Die Psychologie der Frauen. Heidelberg: Winter 1910. VIII, 308 p. (Die Psychologie, 3.) **310828**

Bibliographie: p. 307—308.

Jacobi, Jolan. Die Psychologie von C. G. Jung. Eine Einführung mit Illustrationen. Geleitw. v. C[arl] G[ustav] Jung. Zürich: Rascher 1940. 184 p. **99664**

Keiter, Friedrich. Rassenpsychologie. Einführung in eine werdende Wissenschaft. Lpzg: Reclam 1941. 78, [2] p. **P 15 : 303.2**

Kries, Johannes von. Goethe als Psycholog. Tübingen: Mohr 1924. 52 p. (Philosophie u. Geschichte, 5.) **P 15 Goethe**

Krudewig, Maria. Vom Stand der Psychologie des Gefühls und von ihrem bleibenden Ertrag. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 139 p. (Neue deutsche Forschungen, 308.)

Bibliographie: p. 137—139. **310788**

Lipps, Hans. Die menschliche Natur. Frankfurt a. M.: Klostermann 1941. 156 p. (Frankfurter wissenschaftl. Beitr., 8.) **310037**

Mall, Gerhardt D. Konstitution und Affekt. Geleitw. v.: Oswald Kroh. Lpzg: Bartsch 1936. 104 p. (Zeitschrift für Psychologie. Erg.-Bd 25.) **99812**

Bibliographie: p. 103—104.

Moers, Martha. Das weibliche Seelenleben. Seine Entwicklung in Kindheit und Jugend. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1941. 315 p. **99625**

Paneth, Ludwig. Seelen ohne Kompass. Nervenkrankheiten u. psychische Störungen als Lebensprobleme d. modernen Menschen. Zürich: Rascher 1941. 246, [2] p. **99163**

Payot, Jules. Az akarat nevelése. *[L'éducation de la volonté 1893.]* 4. kiad. Ford. Weszely Ödön. Bp.: Franklin 1942. 333 p. **310972**

Plessner, Helmuth. Lachen und Weinen. Eine Untersuchung nach den Grenzen menschlichen Verhaltens. Langemark: Dr. Vonksteen 1941. 190 p. **99612**

Schiller Pál, Harkai. A lelki élet vizsgálatának eredményei. Kornis Gyula bevezetésével. Báró Brandenstein Béla, Boda István, Bognár Cecil [stb.] közreműködésével szerk. —. Bp.: M. k. P. P. Tudom. egyet. Lélektani int. kiad. 1942. 500 p. **310735**

Thumb, Norbert. Der Aufbau der Persönlichkeit als Entwicklungsbiologisches Problem. Wien: Deuticke 1942. [8], 202 p. **310122**

Utitz, Emil. Psychologie der Simulation. Stuttg.: Enke 1918. VIII, 98, [1] p. **310680**

Völgyesi Ferenc. »Én«, egyéniség, személyiség. Bp.: Novák [1942]. 160 p. (Lélek és természettudomány, 26.) **310020**

156.7 Jellemtan

Charakterologie

Hellpach, Willy. Deutsche Physiognomik. Grundlegung einer Naturgeschichte d. Nationalgesichter. Berlin: De Gruyter 1942. VIII, 224, [1] p. 19 t. **131003**

Jaeger, Diaz. Leitgedanken zur Charakterbeschreibung des politisch-soldatischen Menschen. Hamburg: Riegel 1941. 47, [1] p. (Erziehungswissenschaftl. u. Psycholog. Studien, 21.) **P 156.7**

Bibliographie: p. [48].

Kretschmer, Ernst. Der sensitive Beziehungswahn. Ein Beitrag z. Paranoiafrage und z. psychiatrischen Charakterlehre *[1918.]* 2. Aufl. Berlin: Springer 1927. [5], 201 p. **311324**

Lersch, Philipp. Der Aufbau des Charakters. *[1938.]* 2. umgearb. & erweit. Aufl. Lpzg: Barth 1942. XII, 340 p. **311205**

Menschenformen. Volkstümliche Typen. Einleit. v. Simoneit. Berlin: Bernard & Graefe 1941. 305 p. (Die Lehre von der praktischen Menschenkentnis. Teil III, Bd 1.) **99801**

Noszlopi László. Emberismeret és emberekkel való bánás. Bp.: Pantheon 1942. 247, [1] p. **311210**

Picard, Max. Das Menschengesicht. *[1922.]* 4. Aufl. Erlenbach-Zürich: Rentsch 1941. 250 p. 28 t. **310318**

Saulnier, Claude. Le dilettantisme. Essai de psychologie, de morale et d'esthétique. Paris: Vrin 1940. 404, [2] p. **310518**

Schaer, K. Fritz. Charakter, Blutgruppe und Konstitution. Grundriss einer Gruppentypologie auf psychol.-anthrop. Grundlage. Zürich: Rascher 1941. 110 p. 1 t. **99150**

Bibliographie: p. 108—109.

16 Logika

Logik

Ackermann, Wilhelm. Ein System der typenfreien Logik. T. 1. Lpzg: Hirzel 1941. (Forschungen zur Logik u. zur Grundlegung d. exakten Wissenschaften. N. F., 7.) **X 7754**

Gerbet, P[hilippe]. Des doctrines philosophiques sur la certitude. Paris: Libr. classique 1826. 206, [2] p. **99252**

Lipps, Hans. Untersuchungen zu einer hermeneutischen Logik. Frankfurt am M.: Klostermann 1938. 142 p. (Philosophische Abhandlungen, VII.) **98944**

Zschimmer, Eberhard. Die Logik des wissenschaftlichen Bewusstseins. Stuttg.: Enke 1936. VIII, 55 p. **P 165.3**

17 Erkölcsbölcselet. Életbölcselet

Ethik. Lebensanschauung

Almásy József. A tízparancsolat a közéletben. Bp.: Árkádia kiadó 1942. 199, [2] p. **311062**

Apponyi Albert gr. Világnézet és politika. Bev.: Kornis Gyula. Ford.: Faragó László. Bp.: Magy. filoz. társ. 1941. 68 p. (Filozófiai értek., 11.) **R 177:32**

Aristoteles. Nikomachosi ethika. Ford. & magyarázta: Szabó Miklós. 1—2. k. Bp.: Parthenon 1942. (A Parthenon kétnyelvű klasszikusai, I—II.) **99883**

Bäcker, Hans. Dasein als Dienst. Bausteine zu einem neuen Europa. Berlin: Henssel 1941. 368 p. **310074**

Carnegie, Dale. Érvényesülés. Amerikai karrier iskola. *[How to win friends and influence people.]* [Bevezetést] írta Lowell Thomas. Bp.: Bárd [1941]. 362, [6] p. **99064**

Epiktétos kézikönyvecskéje vagyis a stoikus bölcs breviáriuma. Kerényi Károly előszavával. Sárosi Gyula fordításában. Bp.: Officina 1942. 70, [2] p. (Kétnyelvű klasszikusok. B. Szövegek VIII.) **311221**

Haenisch, Erich. Mencius und Liu Hiang. Zwei Vorkämpfer f. Moral u. Charakter. Lpzg: Hirzel 1942. 88, [2] p. (Berichte über die Verhandlungen der Sächsischen Akad. d. Wissenschaften zu Lpzg, Bd 94., H. 1.) **A 51.20/10**
Bibliographie: p. [90].

Hanselmann, Heinrich. Kraft durch Leiden. Ein Trostbuch für Bekümmerte in allen Lebenslagen. Erlenbach: Rotapfel-Verl. 1942. 328 p. **99947**

Hieronimi, Martin. Zwischen Ende und Beginn. Frankfurt am M.: Diesterweg 1940. VIII, 142 p. **99153**

Hildebrandt, Kurt. Goethe. Seine Weltweisheit im Gesamtwerk. Lpzg: Reclam 1941. 589 p. **99639**

Keyserling, Hermann Graf. Betrachtungen der Stille und Besinnlichkeit. Jena: Diederichs 1941. 262, [1] p. **99336**

Mata János. Nyiladozó emberi elme. Ethikai alapjellemvonások a görög gondolkozás problématörténetében Thalestől Sokratesig. Debrecen: Nagy ny. 1940. 65 p. **R 17(38)»-06/-04«**

Mewaldt, Johannes. Hellenische Weltanschauung. Wien: Sexl 1941. 28 p. (Wiener wissenschaftl. Vorträge u. Reden, 2.) **P 177(38)**

Meyer, Rudolf. Der Protest des Gewissens in der Philosophie. Zürich: Leemann 1941. 104 p. **99646**

Montherlant, Henry de. Le solstice de juin. Paris: Grasset 1941. 322, [6] p. **99353**

Moser, E. G. Vom ewigen Menschen. Grundgedanken über Pflicht u. Gemeinschaft. Bern: Verlagsinst. Aebnit 1941. 98 p. **99704**

Perlaky Lajos. Napfényes életfilozófia. (A »Ma életművészete« folytatása.) Bp.: Szerző 1941. 157 p. **98839**

Perlaky Lajos. A szív filozófiája (Lírai filozófia). Bp.: Pantheon 1942. 155 p. **311113**

Riveline, Maurice. Montaigne et l'amitié. Paris: Alcan 1939. 268 p. **310614**
Bibliographie: p. 263—268.

Saisset, Frédéric. Les attitudes face à la vie. Paris: Pr. Univers. de France 1941. 149, [3] p. (»Dynamisme« Bibliothèque de l'énergie spirituelle.) **99754**

Schmidt, Johanna. Ethos. Beiträge zum antiken Wertempfinden. Lpzg: Noske 1941. VII, 179 p. **310377**

Spezzafumo de Faucamberge, Suzanne. Se suffire à soi-même. Introduction à la vie morale et spirituelle. Paris: Pr. Univers. de France 1941. [2], 136 p. **99755**

Steinbach, Rüdiger von. »Der Sieg des Lebens ist der Sinn der Welt«. Eine Schau des Lebens. Lpzg: v. Hase & Koehler 1940. 253, [2] p. **310263**

Zbinden, Hans. Die Moralkrise des Abendlandes. Ethische Grundfragen europäischer Zukunft. *[1940.]* 2. Aufl. Bern: Lang 1941. 116 p. **310515**

Zbinden, Hans. Wege zu schöpferischer Freiheit. Arbeit, Bildung, Glauben in unserer Zeit. Bern: Hallwag 1941. 296 p. **99686**

2 Vallás. Egyház

Religion. Kirche

Félegyházy József. A teológiai tudományok egyetemes és hazai története. Bp.: Szerző 1942. **310044**
1. A skolasztikus bölcselet. 189 p.

Löhde, Walter. Für Gewissens- und Glaubensfreiheit. Das Christentum im Urteil grosser Dichter, Denker u. Staatsmänner. Ausgewählt u. hg. v. —. Berlin: Nordland Verl. 1941. 185, [2] p. **99663**

Neuwinger, Rudolf. Die Herkunft des Christentums. Christliche Lehren, Sitten u. Gebräuche in Religionsgeschichtlicher Beleuchtung. Berlin: Nordland-Verl. 1941. 248 p.
Bibliographie: p. 245—247. **99311**

21 Vallásbölcselet. Valláslélektan

Religionsphilosophie. Religionspsychologie

Ágoston, szent. Vallomásai. Bev. ell. ford. & összevalog.: Horváth Miklós. Bp.: Officina 1942. 64 p. (Officina kvtár, 19.) **310763**

Augustinus, Aurelius. Der freie Wille. Übertragen von Carl Johann Perl. Paderborn: Schöningh 1941. 255 p. (Aurelius Augustinus Werke I. Abt.: Die frühen Werke.) **99656**

Augustinus, Aurelius püspöknek a pogányok ellen, Isten városáról írt huszonhét könyve. 1. k. Ford.: Földváry Antal. Pécs: Dunántúl ny. 1942. 361 p. **311047**

Brunner, Emil. Offenbarung und Vernunft. Die Lehre von der christlichen Glaubenserkenntnis. Zürich: Zwingli 1941. [XII], 429 p. **99709**

Casel, Odo. Glaube, Gnosis, Mysterium. Münster: Aschendorff 1941. IV, 156 p. **310008**

Causade, [Jean Pierre] de. Bizalom az isteni gondviselésben. Általános ismertetést írta: P. H. Ramière. Ford.: Trugly Józsefné. A ford. a 12. rövid. kiad. után készült. Bp.: Szalézi művek 1942. 16°. 190 p. (A lelkiélet kis könyvei, 39.) **R 231.52**

Claudel, Paul. Présence et prophétie. Fribourg en Suisse: Librairie de l'Université 1942. 301, [2] p. **98921**

Csefkó József. Nagy magyar szenttamáskövető [Horváth Sándor]. Bp.: Kultura ny. 1942. 16 p. **R 21 Horváth Sándor**

Dörries, Bernhard. Die Religion des Alltags. Königstein im Taunus: Langewiesche 1924. 158 p. (Die blauen Bücher.) **310714**

Haendler, Otto. Die Predigt. Tiefenpsychologische Grundlagen u. Grundfragen. Berlin: Töpelmann 1941. 323 p. **99583**

Hock János. A bukás könyve. Bp.: Urbányi kiad. 1941. 189, [2] p. **310482**

Hofmann, Rudolf. Die Gewissenslehre des Walter von Brügge O. F. M. u. d. Entwicklung d. Gewissenslehre in d. Hochscholastik. Münster: Aschendorff 1941. XII, 228 p. (Beitr. zur Gesch. d. Philosophie u. Theologie d. Mittelalters, 36/5—6.) **310023**

Horváth [Sándor] Alexander M. Der thomistische Gottesbegriff. Freiburg i. d. Schweiz: »Divus Thomas« 1941. 180, [2] p. 1 t. **98969**

Karrer, Otto. Vallásosság és kereszténység. *[Die Religion in d. Menschheit u. d. Christentum.]* Ford.: Gyéressy Ágoston. Bp.: Szt. István t. 1941. 390 p. **99880**

Köhler, Walter. Ernst Troeltsch. Tübingen: Mohr 1941. 421 p. 1 t. **99924**

Mayer, Augustinus. Das Gottesbild im Menschen. Nach Clemens v. Alexandrien. Roma: Herder 1942. VIII, 99 p. (Studia Anselmiana, 15.) **311144**

Opper, Otto. Theobald Thamer (1502—1569). Sein Leben u. seine religiöse Gedankenwelt. Dresden: Dittert 1941. XVI, 138 p. Bibliographie: p. VII—XII. **98914**

Pfliegler, Michael. Dienst am Leben. München: Kerle 1941. 152 p. **99786**

Rechenberg, F[riedrich] G[eorg]. An der Schwelle der Ewigkeit. Gespräche in der Nacht. Basel: Majer 1942. 84 p. **310092**

Siegmund, Georg. Naturordnung als Quelle der Gotteserkenntnis. Neubegründung des teologischen Gottesbeweises. Paderborn: Schöningh 1941. 295 p. **310041**

Trikál József. Az isteni lét dicsősége. Rákospalota: Don Bosco ny. 1942. 163 p. (Lelki kultúra könyvei, 17.) **99706**

Wegmann, Hans. Das Rätsel der Sünde. Bern: Haupt 1937. 176 p. (Gottesglaube und Welterlebnis, III.) **99816**

22 Biblia

Bibel

Chadwick, G. A. Szent Márk evangéliumának magyarázata. — nyomán angolból átdolg.: Lukácsy Imre. Bp.: Sylvester ny. 1937. 311, [1] p. **311004**

Komlós Ottó. Jóna-legendák. Karcag: Kertész ny. 1941. 17 p. (»Jubilee volume in honour of prof. Bernhard Heller« c. műből.) **R 224**

Lohmeyer, Ernst. Kultur und Evangelium. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 1942. 128 p. **311027**

Pál [szent] apostol. Isten igazsága. — levele a rómabeliekhez. Ford. & magyarázta: Karner Károly. Győr: »Keresztyén igazság« 1942. VIII, 190 p. (Az Ujtestamentom szent iratai, VI.) **99908**

Pfaff, Eduard. Die Bekehrung des h. Paulus in der Exegese des 20. Jahrhunderts. Rom: »Officium libri catholici« 1942. XXIV, 174 p. Bibliographie: p. XIII—XXIV. **310315**

Sickenberger, Joseph. Kurzgefasste Einleitung in das Neue Testament. *[1910.]* 5—6. erw. Aufl. Freiburg im Br.: Herder 1939. X, [2], 180 p. **310611**

Steiger, Robert. Die Dialektik der paulinischen Existenz. Ein morphologischer Versuch. Lpzg: Hinrichs 1931. 222 p. (Untersuchungen zum Neuen Testament, 20.) **310590**

Varga Zsigmond. A hellenistikus papyrusok, feliratok, ostrakák világa és az Ujtestamentum. Tanulmány az újszövetségi nyelvészet, irodalom és összehasonlító vall. tört. köréből. Debrecen: Pannonia ny. 1942. 177, [1] p. **310320**

Wirtz, Hans. Führung und Abenteuer. Apostelgeschichte. Olten: Walter 1942. 245 p. **311015**

232 Krisztológia
Christologie

Bayerschmidt, Paul. Die Seins- u. Formmetaphysik des Heinrich von Gent in ihrer Anwendung auf die Christologie. Münster: Aschendorff 1941. XVI, 348 p.
Bibliographie: p. VIII—XVI & 342. **310024**

Bühlmann, Joseph. Christuslehre und Christusmystik des Heinrich Seuse. Luzern: Stocker 1942. VII, [3], 252 p. 1 t. **310589**
Bibliographie: p. 229—239.

Guardini, Romano. Das Wesen des Christentums. Würzburg: Werkbund Verl. 1938. 71 p. **99578**

Hannich, Gustav. Wie können wir Christus nachfolgen? Basel: Majer 1942. 112 p. **310091**

Kinsky, Rudolf. Die frohe Kunde. Das Buch von der Zeitenwende. Berlin: Kampmann [1942]. 246, [1] p. **310371**

Marmion, Dom Columba. Krisztus misztériumai. *[Le Christ dans ses mystères.]* Lelkigyakorlatok. Ford.: Simon Ákád. Bp.: Szent István társ. 1941. 406, [2] p. **99865**

Richter Antal. Jézus-Jehova Zebaót. Jézus egyedüli Isten voltának a bizonyítása. Bp.: Bichler & Büchler 1941. 79, [1] p. **R 232.2**

Scholz László. Jézus Krisztus. Gondolkodó és igazságszerető lelkeknek. Győr: »Keresztyén Igazság« 1941. 62 p. **R 232**

Tóth Tihamér. Krisztus diadala. Bp.: Szt. István t. 1942. 256 p. **310254**

Weber, Wilhelm. Christusmystik. Eine religionspsychologische Darstellung der Paulinischen Christusfrömmigkeit. Lpzg: Hinrichs 1924. VII, 131 p. (Untersuchungen zum Neuen Testament, 10.) **310665**

Wegmann, Hans. Feuer auf Erden. Ein Wesensbild Jesu. Bern: Haupt 1942. 180 p. **99361**

Weinrich, Franz Johannes. Die Marter unseres Herrn. Erzählt v. seinen Henkern, v. Menschen u. Engeln. Freiburg i. Breisgau: Herder 1935. 292 p. **310644**

235 Szentek
Heilige

Balanyi György. Kalazanci Szent József élete. Függ.: Walter János: A kala-zanciusi törzs új hajtásai. Bp.: Szent István 1941. 238 p. **98904**
Bibliográfia: p. 236.

Beyer, Alexander. Franziskus von Assisi. Dresden: Reissner 1923. 178 p. **311035**

Graham, Gabriela Cunninghame. Santa Teresa. Being some account of her life and times. Vol. 1—2. London: Black 1894. **310824**

Gyenis András. A hitvédők fejedelme. Bellarmino szent Róbert biboros élete 1542—1621. Bp.: Szent István-társ. 1941. 307 p.
Bibliográfia: p. 288—297. **98940**

György Tamás. Szentek és nagy lelkek gondolatai. Összegyüjt.: —. Bp.: Korda 1941. 160 p. (Kincsesláda, 1.) **98887**

Jánosi József. Mária. A Mária tisztelet dogmatikája és lélektana. *[1935.]* 2. bőv. kiad. Bp.: Szt István társ. 1941. 110 p. **X 7741**

Katharina von Genua, Der Heiligen-Geistliches Zwiegespräch über die göttliche Liebe. Ins Deutsche übertr. v. Doris Zacherl. München: Theatiner-Verl. 1927. XV, 85 p. 1 t. **310958**

Mátrai János. Védő és segítő szentjeink. Összeállította: — Bp.: Szent István társ. 1941. 120 p. **99176**

Pascoaes, Teixeira de. Paulus der Dichter Gottes. Übers. v. Albert Vigoleis Thelen. Amsterdam: Tiefland-Verl. 1938. XXXIV, 324 p. 19 t. **99310**

Persico, Ilona. A szent szeretet hősnője. Az ifjabbik Szent Melánia élete (383—439). A Mariano Rampolla del Tindaro biborostól közzétett kéziratos források után irta: —. Olasz eredetiből ford. Némethy Ernő. Bp.: Szent István társ. 1941. 312, [1] p. **99876**

Thérèse de l'Enfant Jésus et de la Sainte Face. Histoire d'une Âme. Écrite par elle même. Lettres. Poésies. Paris: Libr. Saint-Paul 1911. XLIII, 502, 110, [6] p. 19 t. **99235**

Theresia von Jesu, Heilige. Sämtliche Schriften der —. Bd 1—6. Neue deutsche Ausg. übers. nach der spanischen Ausg. des P. Silverio de S. Teresa C. D. von P. Aloysius Alkofer. München: Kösel & Pustet 1933. **311282**

Bd 1. Das Leben d. heiligen Theresia v. Jesu. 545 p. 1 t.
« 2. Das Buch der Klosterstiftungen der hl. Theresia v. Jesu. 417, [1] p. 1 t.
« 3. Briefe der hl. Theresia v. Jesu. 640 p. 1 t.
« 4. Briefe der hl. Theresia v. Jesu. 604, [1] p. 1 t.
« 5. Die Seelenburg der hl. Theresia v. Jesu. Mit einem Anhang: Gedanken über die Liebe Gottes. Rufe der Seele zu Gott. Kleinere Schriften. 346, [1] p. 1 t.
« 6. Weg der Vollkommenheit mit kleineren Schriften der hl. Theresia v. Jesu: Satzungen Visitationsverfahren. Gedichte u. Liebe. 430 [1] p. 1 t.

Verkade, Willibrord. Das neue Gertrudenbuch. Freiburg im Br.: Herder 1936. XII, 186, [2] p. **310643**

Werfel, Franz. Bernadette. Ford.: J. Christianus Mária. Bp.: Pantheon [1942]. 490 p. **310623**

248.2 Misztika
Mystik

Bálint Aladárné. Felszabadító önmunkálkodás. Bp.: Bethlen ny. 1942. 219, [3] p. **99839**

Lucie, Christine a XX. század nagy misztikusának naplója. Először írta: Poulin Ágoston. Ford.: Trugly Józsefné. Bevezetőt írta: Csávossy Elemér. Bp.: Szalézi művek 1942. 197, [3] p. **311093**

Rechenberg, F. G. v. Wagnis mit Gott. Geschichte einer Seele. Basel: Majer 1941. 87 p. **P 248**

Röck Gyula. A misztika története. Tanulmány. Dombóvár: Bagó 1942. 180 p. **99986**

Seidel, [Heinrich] Wolfgang & I. Tönnies. Das Antlitz vor Gott. Hamburg: Hoffmann u. Campe 1941. 117 p. 32 t. **98956**

Spamer, Adolf. Texte aus der deutschen Mystik des 14. und 15. Jahrhunderts. Hg. v. —. Jena: Diederichs 1912. 218 p. 1 t. **310997**

Stockums, Wilhelm. Priestertum und Aszese. Religiös-aszetische Gedanken für Theologen u. Priester. Freiburg im Br.: Herder 1938. VIII, 274 p. **310617**

Stolz, Anselm. Theologie der Mystik. Regensburg: Pustet 1936. 251, [3] p. **310631**

Völker, Walther. Das Vollkommenheitsideal des Origenes. Eine Untersuchung zur Geschichte der Frömmigkeit u. zu den Anfängen christlicher Mystik. Tübingen: Mohr 1931. IV, 235, [1] p. (Beiträge z. historischen Theologie, 7.) **311262**

27 Egyháztörténet
Kirchengeschichte

Dörries, Hermann. Symeon von Mesopotamien. Die Überlieferung der Messalianischen »Makarios«-Schriften. Lpzg: Hinrichs 1941. VI, [2], 486 p. **311119**

Ernst, J. W. Die Erzählung vom Sterben des Mani. Aus d. Koptischen übertr. u. rekonstruiert v. —. Mit Einleitung über den Manichäismus u. die Wesenheit des Mani. Basel: Geering 1941. 132 p. **A 50.28/11**

Fehér Mátyás. A hétszázados vasvári Szent Domonkosrendi kolostor története 1241—1941. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 270 p. Bibliográfia: p. 262—267. **2073**
= A Szent István Akadémia II. történelem-, jog- és társadalomtudom. oszt.-nak értekezései, III. k. 1. sz.

Funkenstein, Josef. Das alte Testament im Kampf von regnum und sacerdotium zur Zeit des Investiturstreits. Diss. Basel 1933. Dortmund: Dr. Horn 1938. 86 p. Bibliographie: p. 85—86. **P 261.7»05/11«**

Galla Ferenc. A Pálosrend reformálása a XVII. században. Bp.: Stephaneum ny. 1941. 101 p. **R 271.6»16«**
Bibliográfia: p. 109—110.

Grundmann, Walter. Aufnahme und Deutung der Botschaft Jesu im Urchristentum. Weimar: Verl. Deutsche Christen 1941. 200 p. (Studien zu dtschen Theologie u. Frömmigkeit, 3.) **99780**

Horváth Antal. A csornai premontrei prépostság commendátorai a XVI—XVII. században. Keszthely: Sujánszky ny. 1942. p. 17—37. (A »Csornai premontrei kanonokrend keszthelyi gimn.-nak 1941/42. évkönyvé«-ből.) **R 271.792(439.053) Csorna**

Morin, Germain. Kétezeréves életstílus. Az ősegyház lelkisége és a szerzetes szellem. *[193?.]* 3. kiad. Ford. a Pannonhalmi bencések. Bp.: Szalézi művek 1942. 155 p. **311092**

Reuss, Elisabeth geb. Caspari. Kirche und Klerus in Frankfurt a. O. im Mittelalter. Verfassung u. Verhältnis z. Stadtgemeinde. Diss. 1939. Berlin: Dr. d. Christl. Zeitschriftenvereins 1941. 119, [1] p. **99013**
Bibliographie: p. 116—119.

Rousselot Péter [stb.]. Krisztus és az egyház —, Huby József, Brou Sándor [stb]. Franciából ford.: Bagaméri József. Bp.: Szent István társ. 1941. 360 p. **98934**

Schuster, Hermann. Das Werden der Kirche. Eine Geschichte d. Kirche auf dtschem Boden. Mit Betr. v. Hans v. Campenhausen u. Hermann Dörries. Berlin: Töpelmann 1941. XX, 530 p. **99975**

Spörri, Robert. Vom Geiste des Urchristentums. 8 Betrachtungen. Basel: Geering 1941. 203 p. **99160**
Bibliographie: p. 200.

Takács Ince. Magyar ferences aszkétikus élet és aszkétikus kiadványok, különös tekintettel a XVII. és XVIII. századra. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 103, [2] p. **2096**
Bibliográfia: p. 98—99.
= A Szent István Akadémia I. hittud. és bölcsészeti oszt.-nak értekezései, III. k. 7. sz.

Tertullianus [Quintus Septimus Florens]. Zweites Buch »Ad nationes« und »De testimonio animae«. Übertr. & Kommentar v. Max Haidenthaller. Paderborn: Schöningh 1942. 316 p. (Studien zur Gesch. u. Kultur d. Altertums, XXIII/1—2.) **310553**

Villányi Győző. A magyar papság vallás-erkölcsi reformjavaslatai a pozsonyi nemzeti zsinaton (1822). Különös tekintettel Győr-egyházmegyére. Győr: Győregyházmegyei alap ny. 1938. 89, [3] p. **310132**
Bibliográfia: p. 87—89.

Westenburger, Gottfried. Der Symmachus-prozess von 501. Kirchenkrise u. Papst-doktrin. Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1939. XII, 106 p. **P 27»05«**
Bibliographie: p. V—XII.

271.5 Jezsuiták

Jesuiten

Gyenis András. Jézus seregében. Mi a jezsuita rend? Bp.: Szalézi művek 1941. 47, [1] p. (Isten nagyobb dicsőségére, 3.) **R 271.5**

Gyenis András. Régi magyar jezsuita rendházak. Központi rendi kormányzat. Bp.: Szalézi művek 1941. 90, [1] p. (Isten nagyobb dicsőségére, 4.) **R 271.5(439)**
Bibliográfia: p. 89—90.

Gyenis András. Száz jezsuita arcél. 1—3. k. Bp.: Fővárosi ny. 1941. **98982**

Jezsuita ünnepek. Szentek, boldogok s ünnepek jegyzéke. (Martyrologium S. J.) Ford. Gyenis András. Bp.: Szalézi művek 1940. 55, [2] p. (Isten nagyobb dicsőségére, 1.) **R 271.5**

282 Katolicizmus

Katholicismus

Alberti, Paul. Die guten Willens sind! Gedanken für die Sonntage d. Kirchenjahres. Paderborn: Schöningh 1937. 238 p. **310638**

De la Taille. Az oltár áldozata. A »Mysterium Fidei«-ből rövidítette & ford.: gyulai Gaal György. Bp.: Stephaneum ny. 1941. 568 p.
Bibliográfia: p. 548—567. **99864**

Egenter, Richard. Das Edle und der Christ. München: Kösel & Pustet 1935. 144 p.
Bibliographie: p. 134—143. **310945**

Hock János. Amegváltás könyve. Bp.: Urbányi 1942. 143, [3] p. **310538**

Horváth Richard. Az örök ember (Elmélkedések). Bp.: Szent István társ. 1941. 253 p. **98905**

Karrer, Otto. Gebet, Vorsehung, Wunder. Ein Gespräch. Luzern: Räber 1941. 160 p. 1 t. **98894**

Lefebvre Gáspár. A liturgia alapvető gondolatai. Ford.: Szunyogh X[averi] Ferenc. Rákospalota: Don Bosco ny. [1942]. 216, [2] p. **99877**

Lippert, Peter. Von Wundern und Geheimnissen. Rundfunk Vorträge. München: Verl. »Ars Sacra« 1938. 261, [2] p. 1 t. (Stimme im Rundfunk.) **310633**

Pataky Géza. Élet az imádságból. Bp.: Szalézi művek 1942. 200 p. **311102**

Schorer, Robert. Christliche Weltverantwortung. Freiburg i. Breisgau: Herder 1940. VI, [2], 197 p. **310637**

Skrbensky, Leo Heinrich. Katholikenspiegel. Zur Religionspsychologie des gebildeten Laienkatholiken. München: Reinhardt 1935. 85, [2] p. **P 282**

Spee, Friedrich von. Von Glaube, Hoffnung und Liebe. Ein Trostbüchlein für katholische Christen. Frei bearb. nach d. Goldenen Tugendbuch v. Alfons Erb. Berlin: Salvator-Verl. 1941. 110 p. 1 t. **310620**

Surin János József. A lelki élet alapjai Krisztus követése nyomán. Francia eredetiből ford. Szabó M. Erzsébet. P. Müller Lajos előszavával. Bp.: Szent István társ. 1941. 288 p. **99881**

Waigand József. Ismerd meg, dolgozzál érte! Rövid missziós enciklopédia. Bp.: »Unio cleri pro missionibus« 1941. 174, [2] p. **99027**

Walter, Eugen. Die Herrlichkeit des christlichen Sterbens. Die heilige Ölung als letzte Vollendung d. Taufherrlichkeit. *[1937.]* 2. Aufl. Freiburg im Br.: Herder 1939. 88 p. **310627**

284 Protestántizmus

Protestantismus

Appenzeller, Karl. Das Problem der Bodenständigkeit von Christentum und Kirche auf dem Missionsfeld in den Verhandlungen der Weltmissionskonferenz zu Edinburgh (1910). Diss. Tübingen. Würzburg-Aumühle: Dr. Triltsch 1940. 166, [2] p. **310296**
Bibliographie: p. 163—166.

Bröking, Erich. Die christliche Theodizee. Diss. Tübingen. 1940. Witten: Westdeutscher Lutherverl. 1941. VI, 544 p. **310115**
Bibliographie: p. 535—542.

Bucsay Mihály. A reformátorok úrvacsoravitái. Bp.: »Bethlen G.« irod. és ny. rt. 1942. 26 p. (A Sárospataki Főisk. kiadv., 1.) **R 265.3 : 284**

Dancsházy Nagy Sándor. Az egyház harca. Ekklesia militans. Bp.: Exodus 1942. 340 p. **99844**

Elze, Theodor. Geschichte der protestantischen Bewegungen u. der deutschen evang. Gemeinde A. C. in Venedig. *[1883.]* Neubearb. u. bis zur Gegenwart fortgeführt v. Eugen Lessing. Florenz: Coppini 1941. XIII, 237 p. 11 t. **99916**
Bibliographie: p. XI, XII.

Fangen, Ronald. Une révolution dans la chrétienté. Trad. du norvégien par M. Metzger. Neuchâtel: Delachaux & Niestlé 1937. 138, [2] p. **99787**

Földváry Antal. A magyar református egyház és a török uralom. Bp.: Szerző 1940. 210, [3] p. **310667**

Guggisberg, Kurt. Der freie Protestantismus. Eine Einführung. Bern: Haupt 1942. 194 p. **311286**

Hegyi Mózes. Végvár. (A 75 éves brailai ref. egyh. község történetéről.) Braila: Egyh. közs. presbiteriuma kiad. 1937. 100, [8] p. **R 284.2(498) Braila**

Hoffmann, Heinrich. Die Theologie Semlers. Lpzg: Dieterich 1905. VI, [2], 128 p.
Bibliographie: p. [1—2]. **99145**

Isten ismerete. Az Orsz. Luther Szövetség által Máriabesnyőn 1942 nagyhetén ... rendezett evangelizáció előadásai és áhitatai. Győr: Baross ny. 1942. 148 p. (Evangélikus szakkönyvt., 6.) **311019**

Jakos Lajos. A holland szigorú református Egyház gyülekezeti élete és missziói munkája. Bp.: Szerző 1942. 223 p. 1 t.
Bibliographia: p. 5—7. **310790**

Kállay Kálmán. A tudományos és hívő theologia védelme. Válasz »A református theologia védelme I. & II.« c. könyvre. Debrecen: Városi ny. 1938. 144 p. **310129**

Karner Károly. Evangélium, magyarság. Írások, tanulmányok. Győr: »Keresztyén igazság« kiad. 1942. [4], 232 p. **99907**

Kayser Szilárd, gaádi. A Luther-társaság története. 1. rész. Bp.: Fébé ny. 1940. 35 p. (Evang. egyh. tört. adattár, II.) **R 284.1(06)(439)**

Kiss Sándor. Ifjúsági munka a magyar református egyházban. Gyakorlati theologiai magántanári dolgozat. Bp.: Bethlen Gábor irod. és nyomdai rt. 1941. 238 p. **99700**

Leese, Kurt. Der Protestantismus im Wandel der neueren Zeit. Texte u. Charakteristiken zur deutschen Geistes- u. Frömmigkeitsgeschichte seit dem 18. Jahrhundert bis zur Gegenwart. Ausgewählt u. erläutert v. —. Stuttg.: Krön er 1941. X, 586 p. (Kröners Taschenausgabe, Bd 180.) **99093**
Bibliographie: p. 569—584.

Leese, Kurt. Die Religion des protestantischen Menschen. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1938. XII, 386 p. **99082**

Lerch, David. Heil und Heiligung bei John Wesley. Dargestellt unter besonderer Berücksichtigung seiner Anmerkungen zum Neuen Testament. Zürich: Christliche Vereinsbuchhandlung 1941. 180 p. **99710**

Luther, D. M[artin]. Vierzehn Tröstungen für Mühselige und Beladene (Tessaradecas consolatoria pro laborantibus et oneratis). Übers. u. eingeleit. v. Th[eodor] Heckel. Helsinki: Akateeminen kirjakouppa 1941. XXXIV, 80, [1] p. 1 t. (Schriften d. Luther-Agricola Ges. in Finnland, 3.) **310314**

Maury, Pierre. Die grosse Tat Gottes. Sechs Vorträge. Übers. v. Charlotte v. Kirschbaum. Zollikon-Zürich: Evang. Verl. 1941. 126 p. **99643**

Menzies, Stephan. Reiseführer vom Tode zum Leben. Mit vielen Erzählungen. Basel: Brunnen-Verl. [1942]. 191, [1] p. **310267**

Miklós Ödön. A magyar protestáns egyházalkotmány kialakulása a reformáció századában. Pápa: Főiskolai ny. 1942. 193 p. (A Pápai Református Theologia Akadémia kiadv., 41.) **99818**

Protestáns könyv az 1941. évi (III.) országos protestáns napokról. Szerk.: Borbély László. Bp.: Orsz. Bethlen Gábor Szöv. 1941. (Bethlen G. kvtár.) **X 2621**

Révész Imre. Széljegyzetek a kálvinizmus néhány legújabb értékeléséhez. Előadás. Debrecen: Studium 1941. 15 p. (A Debreceni T. I. tudom. társ. I. oszt.-nak kiadv., 8. k. 5. f.) **R 284.2**

Roth, Paul. Durchbruch und Festsetzung der Reformation in Basel. Eine Darstellung der Politik der Stadt Basel im Jahre 1529 auf Grund der öffentl. Akten. Basel: Helbing & Lichtenhahn 1942. 111 p. (Basler Beiträge z. Geschichtswissenschaft, 8.) **310579**

Schneider, Theodor. Die echte Einheit von Volkskirche und Bekenntniskirche. Versuch einer theologischen Klärung d. Zentralfrage d. heutigen innerkirchlichen Ringens um d. Kirchengestaltung. Diss. Tübingen. Dresden: Ungelenk 1940. [2], 236, [2] p. **310297**

Sipos István. A református theologia védelme. Különös tekintettel az ószövets. bibliai tudományokra. Válaszul Kállay Kálmán & Klemm Kálmánnak. 1—2. rész. Bp.: Saját kiad. 1938. **310130**

Stephan, Horst. Geschichte der evangelischen Theologie seit dem Deutschen Idealismus. Berlin: Töpelmann 1938. XIV, [2], 343 p. (Sammlung Töpelmann.) **310550**
Bibliographie: p. XIII—XIV.

Stürmer, Karl. Gottesgerechtigkeit und Gottesweisheit bei Martin Luther. Diss. Heidelberg. Mannheim: Waldkirch 1939. 108 p.
Bibliographie: p. 105—106. **310234**

Szij Rezső. Egy szórványgyülekezet élete Sárvár és vidéke. Bp.: Sylvester ny. 1941. 32 p. **R 284.2(439.069) Sárvár**

Thurneysen, Eduard. Az ige szolgálata. Sopron: Evang. hittud. kar hallg. ifj. köre 1942. 130, [2] p. **311011**

[**Vasady** Béla szerk.] És lőn világosság. Emlékkönyv Ravasz László 60. életéve és dunamelléki püspökségének 20. évford. alkalmából. Írták tanítványai és munkatársai. Szerk. —. Bp.: Franklin 1941. 4°. 542 p. 1 t.
Bibliográfia: p. 516—539. **X 7689**

291 Összehasonlító vallástudomány

Vergleichende Religionswissenschaft

Anwander, Anton. Gloria Dei. Die religiösen Werte in religionsvergleichender Schau. Würzburg: Becker 1941. XII, 212 p. (Abhandl. zur Philosophie u. Psychologie d. Religion, H. 52/53.) **99931**

Böhm, Othmar. Durchbruch des Lichtes. Ein Beitr. zur Wiedergeburt des Abendlandes. Trogen: Sonnenkreuz-Verl. 1942. 278 p. **310030**

Erbse, Hartmut. Fragmente griechischer Theosophien. Hg. & quellenkritisch untersucht. Hamburg: Hansischer Gildenverl. 1941. VI, 234 p. (Hamburger Arbeiten zur Altertumswissenschaft, 4.) **310353**

Falsirol, Olindo. Il totemismo e l'animalismo dell'anima. Napoli: Rondinella 1941. 209, [3] p. (Civilta e pensiero dei popoli primitivi.) **99918**

Franz, Leonhard [etz.]. Symbolik der europäischen Urzeit und der germanischen Völker. Von —, Frederik Adama van Scheltema & Eugen Wohlhaupter. Lpzg: Hiersemann 1941. VI, 186 p. 12 t. (Handbuch d. Symbolforschung, 2.) **310005**
Bibliographie: p. 175—186.

Jensen, Hans-Werner. Christliche und nichtchristliche Eheauffassung, dargestellt am Konfuzianismus. Diss. Tübingen. Gütersloh: Dr. Bertelsmann 1939. 134, [2] p. **310293**
Bibliographie: p. 129—134.

Jung, C[arl] G[ustav] & K[ároly] Kerényi. Einführung in das Wesen der Mythologie. Gottkindmythos. Eleusinische Mysterien. Amsterdam: Pantheon 1941. 252 p. **99981**

Kerényi, Karl & L[eo] M[aria] Lanckoronski. Der Mythos der Hellenen in Meisterwerken der Münzkunst. Amsterdam: Pantheon Akad. Verl.-Anst. 1941. 101, [2] p. 30 t. (»Albae Vigiliae«, H. III.) **310010**

Leese, Kurt. Natürliche Religion und Christlicher Glaube. Eine theologische Neuorientierung. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1936 74, [2] p. **99083**

Mensching Gustav. Gut und Böse im Glauben der Völker. Lpzg: Hinrichs 1941. 99 p.
Bibliographie: p. 98—99. **P 291.216**

Nyéki Kálmán. Vallás és faj. Bp.: Szent István társ. 1941. 513 p. **98979**

Schubart, Walter. Religion und Eros. Hg. v. Friedrich Seifert. München: Beck 1941. [6], 246 p. **99081**

Seiler, Friedrich. Christlicher Glaube und indisches Geistesleben. Rabindranath Tagore, Mahatma Gandhi, Brahmabandhav Upadhyaya, Sadhu Sundar Singh. München: Reinhardt 1926. 104 p. (Christentum u. Fremdreligionen, 3.) **A 54.25/27**

292—299 Nem-keresztény vallások

Nicht-christliche Religionen

Baetke, Walter. Das Heilige im Germanischen. Tübingen: Mohr 1942. VIII, 226 p. **310582**

Baktay Ervin. A diadalmas jóga. Rádzsa jóga. A megismerés és önuralom tana. Bp.: Pantheon 1942. 257 p. **A 54.29/21**

Bencsi Zoltán. Ősi hitünk. Történelmi adatok alapján. Összeáll. —. Bp.: A Turáni egyistenhívők kiad. [194?]. 48 p. **R 299.41**

Bencsi Zoltán. Utmutató turáni egyistenhívők számára, az újjáéledt ősi vallás tanításairól. Bp.: A turáni egyistenhívők kiad. [194?]. 32 p. **R 299.4**

Bigandet, P. The life or legend of Gaudama the Buddha of the Burmese. The ways to Neibban, and notice on the Phongyies or Burmese monks. Vol. 1—2. *[1879.]* 14. ed. London: Kegan Paul, Trench, Trübner 1911. **A 50.24/16**

Diez, Ernst. Glaube und Welt des Islam. Stuttg.: Spemann 1941. 197 p. 8 t. (Sammlung Voelkerglaube.) **A 50.27/39**

Dumézil, Georges. Horace et les Curiaces. *[1942.]* 6. éd. Paris: Gallimard 1942. 142, [2] p. (Les mythes romains.) **310764**

Evans, Charles Johannes. Die Idee der Sünde im Koran. Diss. 1938. Tübingen: Dr. Gulde 1939. 54 p. **A 50.27/38**
Bibliographie: p. 53.

Field, Dorothy. The religion of the Sikhs. London: Murray 1914. 114 p. (The wisdom of the East series.) **A 54.28/100**

Heyer, Ingemar. Beiträge zur Kenntnis des Islam in Bosnien und der Hercegovina. Diss. Tübingen: Dr. Becht 1940. 77 p. **A 49.29/8**
Bibliographie: p. 69.

Jürgens, Heinrich. Sei Du selbst! Eine Schulung d. praktischen Yoga. Das Bewusstwerden d. inneren Natur. Gattenbach bei Gelnhausen: Pfister & Schwab 1940. 229, [3] p. **98976**

Kees, Hermann. Der Götterglaube im alten Aegypten. Lpzg: Hinrichs 1941. XI, 479 p. 5 t. (Mitteilungen d. Vorderasiatisch-Aegyptischen Gesellschaft (E. V.), Bd 45.) **99012**

Kerényi [Károly] Karl. Das ägäische Fest. Die Meergötterszene in Goethes Faust II. Amsterdam: Pantheon 1941. 72 p. (Albae Vigiliae, XI.) **310015**

Mikusch, Dagobert von. Muhammed. Tragödie des Erfolgs. Lpzg: List 1932. 211, [1] p. **A 56.20/17**

Pering, Birger. Heimdall. Religionsgeschichtliche Untersuchungen zum Verständnis der altnordischen Götterwelt. Lund: Ohlsson 1941. 298 p. **310587**
Bibliographie: p. 282—296.

Scheiber Sándor. Emlékkönyv Heller Bernát professzor hetvenedik születésnapjára. Barátai, tisztelői és tanítványai közreműködésével szerk. — . Bp.: Jubileumi bizotts. 1941. 326, 132 p. **A 50.08/27**

Schilde, Willy. Orakel und Gottesurteile in Afrika. Lpzg: Voigtländer 1940. 4°. XVI, 334 p. **X 7675**

Seidenstücker, Karl. Itivuttaka. Das Buch der Herrnworte. Eine kanonische Schrift des Palio-Buddhismus. In erstmaliger deutscher Übers. aus d. Urtext. Lpzg: Altmann 1922. XXIII, 79 p. **A 54.23/27**

Wensinck, A. J. & J. H. Kramers. Handwörterbuch des Islam. Leiden: Brill 1941. 829, [6] p. 1 t. **A 50.03/5**

3 Társadalomtudomány

Sozialwissenschaft

30 Szociológia

Soziologie

Botos Vince. A dialektikus és történelmi materializmus alapjai. Bp.: Márkus ny. 1942. 48 p. **R 306**

Branford, Victor. Interpretations and forecasts: A study of survivals and tendencies in contemporary society. London: Duckworth 1914. [10], 424 p. **310873**

Jancsó Ferenc. Az átalakuló magyar állam társadalma. Szombathely: Vasvármegye ny. 1939. 127, 13 p. **311038**

Rousseau, J[ean] J[acques]. A társadalmi szerződés. Ford. & bev. Radványi Zsigmond. Bp.: Phönix 1942. 142, [2] p. (Klasszikus írások.) **310983**

Röpke, Wilhelm. Die Gesellschaftskrisis der Gegenwart. Erlenbach-Zürich: Rentsch 1942. 410 p. **99978**

301.3 Civilizáció. Kultúra

Civilisation. Kultur

De Francisci, Pietro. Der Geist der römischen Kultur. Übers. v. Lili Sertorius. Stuttg.: Dtsche Verl.-Anst 1941. 248 p. **98974**

Dingler, Hugo. Von der Tierseele zur Menschenseele. Die Geschichte d. geistigen Menschwerdung. Lpzg: Heling 1941. 398 p. **99317**

Katz, Richard. Drei Gesichter Lucifers. Lärm, Maschine, Geschäft. Erlenbach: Rentsch 1934. 313 p. **99936**

Kornis [Gyula] Julius. Ungarn in der europäischen Kultur. Bp.: Univers. Dr. [1940]. 32 p. **R 301.3(439)(04)**

Koskenniemi, V. A. Finnland. Schild des Nordens. Eine kulturell-politische Übersicht. [Vorwort] v. Hans Metzger. Helsinki: Suomen Kirja 1941. 82 p. **A 47.30/148**

Ping Wen Ma. Kulturzyklentheorien seit 1890. Diss. Berlin-Charlottenburg: Dr. Hoffmann 1940. 125, [3] p. **99016**
Bibliographie: p. 124—125.

301.5 Kultúrák kölcsönhatása

Kulturelle Beziehungen

Bacsinszky Tivadar. Orosz-ruszin kapcsolatok a XIX. század közepén. Ungvár: Kárpátaljai tud. társ. 1942. 108 p. (Irodalmi és tudományos könyvtár, 7.) **99819**
Bibliográfia: p. 104—106.

Bernardy, A[my] A. Bulgaria e Roma. Spoleto: Panetto & Petrelli 1941. 52 p. 1 t. (Milliarium aureum, 3.) **P 301.5(497.2 : 45)**
Bibliographie: p. 51—52.

Bernardy, A[my] A. Portogallo e Roma. Roma: Ist. naz. per le relazioni cult. con l'estero 1941. 82, [2] p. (Milliarium aureum, IV.) **P 301.5(469 : 45)**

Bernardy, A[my] A. Ungheria e Roma. Spoleto: Panetto & Petrelli 1941. 80 p. 7 t. (Milliarium aureum, 2.) **R 301.5(439 : 45)**
Bibliografia: p. 77—78.

Brüch, Josef. Die Anglomanie in Frankreich. Stuttg.: Kohlhammer 1941. 102 p. (Frankreich, sein Weltbild und Europa.) **99633**

Carstensen, Richard. Der Einfluss der französischen Kulturpropaganda auf das Geistesleben Dänemarks. Berlin: Niebelungen-Verl. 1941. 78 p. **P 301.5(44 : 489)**
Bibliographie: p. 76—77.

Csia Klára. A filhellenizmus. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. könyvkiadó 1941. 67 p.
Bibliográfia: p. 64. **R 301.5(38 : 42/44)**

Gál István. Babits szerepe a magyarországi angol műveltségben. Kolozsvár: Nagy ny. 1941. 14 p. (Az Erdélyi Helikon-ból.) **R 301.5(439 : 42)**

Gál István. Magyarország és a Balkán. A magyar tudomány feladatai Délkeleteurópában. Szerk. —. Bp.: A magyar külügyi társ. Balkán bizotts. 1942. 112 p. (Balkán-könyvt., 1. A »Láthatár«-ból.) **R 301.5(439:495)**

Gáldi László. Erdély hivatása Délkeleteurópa művelődésében. Bp.: Danubia 1941. 34 p. = Minerva, XX/1. **2459**

Giuliano, Balbino. Latinität und Deutschtum. Berechtigte Übersetzung v. Hans Walter Poll. Köln: Petrarca-Haus 1941. 122, [1] p. (Veröffentl. d. Petrarca-Hauses. 3. Reihe. Übersetzungen.) **99095**

Helle Ferenc. A magyar-német művelődési kapcsolatok története. Bp.: Egyet. ny. 1942. 213, [3] p. **310616**

Leube, Hans. Deutschlandbild und Lutherauffassung in Frankreich. Stuttg.: Kohlhammer 1941. 186 p. (Frankreich, sein Weltbild u. Europa. Frankreich u. Europa.) **310363**

Szekfü Gyula (szerk.). A magyarság és a szlávok. Írta: Divéky Adorján, Fügedi Erik, Gogolák Lajos [stb.]. Bp.: Franklin 1942. 278, [1] p. 5 t. **99993**
Bibliográfia: p 275—278.

Zander, Alfred. Eidgenossenschaft und Reich. Ein Schweizer über d. Verhältnis d. Eidgenossenschaft zum Reich. *[1942.]* 2. Aufl. Berlin: Grenze u. Ausland 1942. 140, [2] p. **310236**

302.2 Város- és faluszociológia

Soziologie der Stadt und des Dorfes

Barkmann, Emma. Torscha. Eine volksdeutsche Siedlung in der jugoslawischen Batschka. Berlin: Ebering 1942. 318 p. 1 t. (Forschgen zur Kolonial- u. Völkerwissenschaft, 3.)
Bibliographie: p. 317—318. **310350**

Csizmadia Andor. Vázlat Kolozsvár társadalmáról. Bp.: Szent Erzsébet ny. 1942. 24 p. (A »Nép- és Családvédelem«-ből.) **R 308(439.039) Kolozsvár**

Dunaszekcső szociográfiai adattára. Bp.: Magy. szociogr. int. kiad. [1941]. 24 p. (Községi adattár, 2.) **R 308(439.016) Dunaszekcső**

Erdei Ferenc. Magyar tanyák. Bp.: Athenaeum [194?]. 260 p. **310736**

Erdei Ferenc. Die ungarische Stadt. Pécs: Dunántúl egyet. ny. 1942. 65, [1] p. (Ungarische Hefte, 2.) **R 725.095(439)**

Fodor Ferenc. Az elnemsodort falu. Bp.: Athenaeum 1942. 260 p. 3 t. **310192**
Bibliográfia: p. 251—257.

Kellermann, Ingeborg. Josefsdorf (Josipovac). Lebensbild eines deutschen Dorfes in Slawonien. Lpzg: Hirzel 1942. 4°. 84 p. 6 t. (Deutsche Schriften zur Landes- u. Volksforschung, 15.) **X 7822**

Lakatos Vince. Árva népem. Bp.: Stádium [1942]. 224, [2] p. **311226**

Mády Zoltán. Tanulmányok egy sárközi falu társadalmáról. Összeállította —. Írta: Kovács Erzsébet, Kovács Ágnes, Zentai Etelka [stb.]. Bp.: Államtudom. int. táj- és népkutató oszt. kiad. 1942. 70, [1] p. (A magyar táj- és népismeret könyvt. 5.) **R 308(439.061) Sárpilis**

Medefind, Heinz. Das war London. Glanz u. Elend d. grössten Stadt d. Erde. Oldenburg: Stalling 1942. 236 p. **99585**

Tafferner Antal. Vértesboglár. Egy hazai német település leírása. Bp.: P. P. tud. egyet. nyelvészeti és néprajzi int. 1941. 206 p. (Német néprajztanulmányok, 2.) **99003**
Bibliográfia: p. 202—205.

Veres Péter. Falusi krónika. Bp.: Magyar élet kiad. 1941. 266 p. **99831**

Villány szociográfiai adattára. Bp.: Magy. szociógr. int. kiad. [1940?]. 20 p. (Községi adattár, 1.) **R 308(439.016) Villány**

302.5 Család. Nemi élet

Familie. Geschlechtsleben

Bacsóka Béla. Az időszakos »Birth-control« erkölcsi megítélése. Bp.: »Élet« ny. 1941. 100 p. (Dolgozatok a P. P. tud.-egyetem erkölcstud. szemináriumából, 2.) **99898**
Bibliográfia: p. 99—100.

Biancani, E. & H. La communauté familiale. Avec un témoignage de Georges Duhamel. Paris: Plon 1942. XII, 239, [2] p. (»Présences«.) **99886**
Bibliographie: p. 229—230.

Bodnár László. A jegyesek kapcsolatainak törvényvilága. Bp.: Az Orsz. Általános Tanító Egyes. kiad. 1942. 180, [1] p. **311153**

Hartland, Edwin Sidney. Primitive paternity. The myth of supernatural birth in relation to the history of the family. Vol. 1—2. London: Nutt 1909—1910. **310835**

Ortega y Gasset, José. A szerelemről. Németből [Helene Weil után] ford. Szentkuty Pál. Bp.: Sylvester ny. 1942. 232 p. (Bibliotheca.) **310770**

Rachmanova, Alja. A család halála. (Egy orosz nő emlékirata.) *[1941.]* 2. kiad. Cz. Tamásy György ford. Bp.: Centrum 1942. 55, [1] p. **A 47.33/102**

Roth Ernő. A leviratus története. Bp.: Neuwald ny. 1941. 38 p. **R 302.552**

Todd, Arthur James. The primitive family as an educational agency. New York: Putnam 1913. IX, 251 p. **310848**
Bibliography: p. 231—241.

Truc, Gonzague. La Passion amoureuse en France. Paris: Stock 1942. 139, [4] p. **310260**

Wirtz, Hans. Vom Eros zur Ehe. Die naturgetreue Lebensgemeinschaft. Olten: Walter 1938. 314 p. **99158**

303 Társadalmi biológia Fajszociológia

Sozialbiologie. Rassensoziologie

Bosnyák Zoltán. A magyar fajvédelem úttörői. Bp.: Stádium [1942]. 290 p. 10 t. **310559**

Calestani, Vittorio. Origini della razza italiana. Fondamenti della politica razzista. Milano: Ist. per gli studi di politica internaz. 1941. 304, [2] p. (Manuali di politica internazionale, 26.) **99957**

Dubitscher, F[red]. Asoziale Sippen. Erb- u. sozialbiologische Untersuchungen. Lpzg: Thieme 1942. 262 p. **310340**
Bibliographie: p. 225—26.

Eickstedt, Egon Frhr. v. Bevölkerungsbiologie d. Groszstadt. Der Stadt Breslau zur Siebenhundertjahrfeier ihres Wiederaufbaus nach d. Mongolensturm gewidmet. Hg. v. —. Stuttg.: Enke 1941. 244 p. **310004**

Hedrich, Kurt. Der Rassegedanke im deutschen Kolonialrecht. Die rechtl. Regelung d. ehelichen u. ausserehelichen Beziehungen zwischen Weissen u. Farbigen. Diss. Tübingen. Schramberg (Schwarzwald): Dr. Gratzer & Hahn 1941. VI, 113, ([3] p. **310299**
Bibliographie: p. 106—112.

Lapouge, G. Vacher de. Der Arier und seine Bedeutung für die Gemeinschaft. Freier Kursus in Staatskunde, gehalten an d. Univers. Montpellier 1889—1890. Frankfurt a. M.: Diesterweg 1939. VIII, 366 p. **99298**

Nagy Lajos, Sassi. A turánizmus, mint nemzeti, faji és világeszme a győzelem, a jó béke és a szebb jövő alapja. *[193?.]* 2. kiad. függelékkel. Bp.: »Pátria« 1942. 48 p. **R 303.21(=94)**

Szabó Zoltán. A fajbiológia alapvonásai. Előadás. Bp.: Magy. kir. áll. ny. 1942. 4°. 8 p. **Rq 303.4**

Szabó Zoltán. Az öröklődés társadalmi vonatkozásai. Bp.: Szerző 1942. 4°. 4, [1] p. (A »Szociális Szemle« 4—6. sz.-ból.) **R 303.4**

Weale, B. L. Putnam. The conflict of colour. Being a detailed examination of racial problems throughout the world with special reference to the English-speaking peoples. London: Macmillan 1910. [10], 340 p. **A 54.30/45**

303.31 Zsidókérdés
Judenfrage

Endre László, vitéz. »A zsidókról.« A berni per tanulságai. Előszót írta: Méhely Lajos. Bp.: Stádium [1942]. 106 p. **310265**

Eriksson, Elof. Die Juden in Schweden. Anhang: Die Machtstellung der Juden in Schweden. Berechtigte Übersetzung aus d. Schwedischen v. Erich Buchmann. Erfurt: Bodung 1941. 91 p. 3 t. (»Thüringer Untersuchungen z. Judenfrage«, 6.) **P 303.31(485)**

Fester, Richard. Das Judentum als Zersetzungselement der Völker. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1941. 70 p. **P 303.31**
Bibliographie: p. 69—70.

Grau, Wilhelm. Wilhelm von Humboldt und das Problem des Juden. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1935. 154 p. **99715**
Bibliographie: p. 129—132.

Jonak von Freyenwald, Hans. Jüdische Bekenntnisse aus allen Zeiten und Ländern. Nürnberg: Der Stürmer Buchverl. 1941. 274 p. **98962**

Kósa Miklós. Hova? Mivel? Hogyan? 1. k. Bp.: Saját kiad. 1942. **310307**
1. k. A zsidóvagyon és a zsidókitelepítés Magyarországon. 68 p.

Leers, Johann von. Kräfte hinter Roosevelt. *[1940.]* 2. Aufl. Berlin: Fritsch 1941. 189 p.
Bibliographie: p. 185—189. **99331**

Meyer-Christian, Wolf. L'alleanza anglo-giudaica, lo sviluppo e l'azione del dominio capitalista sul mondo. Roma: Tosi 1941. 293, [3] p. 21 t. **310372**

Nyékhegyi István. A társadalom és a zsidóság. Bp.: Bernwallner ny. 1942. 127 p. **310402**

Preziosi, Giovanni. Giudaismo, bolscevismo, plutocrazia, massoneria. Milano: Mondadori 1941. 400, [1] p. (Collezione »Tempo nostro«, vol. XIX.) **99340**

Rosenberg, Alfred. Zsidókérdés világprobléma. *[Die Judenfrage als Weltproblem.]* Előszót írta: Fiala Ferenc. Bp.: Centrum 1942. 16 p. **R 303.31**

Seifert, Hermann Erich. Der Jude an der Ostgrenze. Berlin: Zentralverl. d. NSDAP 1940. 87, [1] p. (Der Osten Europas, 3.) **P 303.31(4—11)**

Sós Endre. Zsidók a magyar városokban. Történelmi tanulmány. Bp.: »Libanon« kiad. [1941]. 223 p. 1 t. **99172**

Zipkes, Rudolf. Jüdische Selbstkritik. Von Wesen u. Politik des jüdischen Volkes. Zürich: Buchdruckerei A. G. 1941. 135 p. **311122**

303.5 Nagyember. Vezető
Genie. Führer

Cogni, Giulio. Il segreto del genio. Firenze: Vallecchi 1941. 407, [5] p. **310798**

Günther, Hans F. R. Führeradel durch Sippenpflege. Fünf Vorträge u. ein Aufsatz. *[1936.]* 3. erweit. Aufl. München: Lehmann 1941. 176 p. **310656**

Mensching, Gustav. Kastenordnung und Führertum in Indien. Bonn: Scheur 1942. 16 p. (Kriegsvorträge, 93. Aus d. Vortragsreihe: »Führungsformen der Völker.«) **A 54.30/49**

Rauschenberger, Walther. Erb- und Rassenpsychologie schöpferischer Persönlichkeiten. Jena: Fischer 1942. VI, [2], 318, [1] p. 17 t. **311018**

Somogyi József. Magyarország tehetségtérképe. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 20 p. 1 t. (A »Társadalomtudomány«-ból.) **R 303.5(439)**

305.5 Geopolitika. Emberföldrajz.
Geopolitik. Antropogeografia

Baumgartner, Franz. Grenzsetzungskunde. Heidelberg: Vowinckel 1941. 30 p. (Schriften z. Geopolitik, 20.) **P 305.5**

Bessler, H[ans]. Das Mittelmeer als wirtschaftlichpolitischer Kampfraum. St. Gallen: Fehr 1942. 100 p. (Aus d. 26. Jahrbuch des Kant. Lehrervereins St. Gallen.)
Bibliographie: p. 100. **P 305.5(262)(09)**

Dolgos J. Korszerű magyar gondolatok. Szerk. —. Rajzok: Magyarász I. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. ny. 1942. p. 94—159.
R 305.3(439)

Haushofer, Karl. Weltmeere und Weltmächte. Berlin: Zeitgeschichte-Verl. 1941. 285 p. 29 t.
99287

Kádár Zoltán. Táj és kultúra. Bp.: Orsz. szociálpolit. int. [194?]. 19 p. (Munkásakad. könyvt., Előadássor. 5.) **R 305.3(439)**

Kalmár Gusztáv. Magyar geopolitika. Bp.: Stádium [1942]. 191 p. **311235**
Bibliográfia: p. 190.

Schneefuss, Walter. Donauräume und Donaureiche. Wien: Braumüller 1942. IV, 140 p.
Bibliographie: p. 138—139. **311266**

307 Néplélektan
Völkerpsychologie

Beythan, Hermann. Was ist Indien? Heidelberg: Vowinckel 1942. XV, 187 p. 5 t. (Indien, 1.) **A 54.30/44**
Bibliographie: p. 187.

Boda István. Magyar hibák. Kassa: »Wiko« ny. [194?]. 13 p. (»Új élet felé«, 13. Az »Új Magyar Múzeum« 1. sz.-ból.) **R 307(439)**

Boda István. A magyar személyiség főjegyei. Bp.: »Studium« 1942. 15 p. (»Új élet felé«, 12. A Protestáns Szemle aug.-i sz.-ból.)
R 307(439)

Briffault, Robert. Die Herren der Welt. Verfall u. Untergang d. Britischen Reiches. Gekürzte Fassung, mit Vorw. v Alan Sinclair Sidgwick. Dtsch v. Ulrich Steckelberg. Berlin: »Volk u. Reich« 1941. 92 p.
310058

Chateaubriant, A. de. La gerbe des forces (Nouvelle Allemagne). Paris: Grasset 1937. 351, [7] p. **99950**

Dékány István. A magyarság lelki arca. Magyar néplélektani rajzok. Bp.: Athenaeum 1942. 276 p. **99673**

Európaiak Amerikáról. Írta: Tempefői. Bp.: Aurora 1942. 62, [1] p. (Aurora-könyvek.)
R 307(73)

Grönhagen, Yrjö von. Finnische Gespräche. Berlin: Nordland-Verl. 1941. 105, [3] p.
A 47.30/143

Heuschele, Otto. Der Deutsche. Gedanken dtscher Männer zu seinem Wesen. Ausgew. v. —. Berlin: Dr. Berthold 1942. 60, [8] p.
310347

Huber, Ernst Rudolf. Aufstieg und Entfaltung des deutschen Volksbewusstseins. Strassburg: Hünenburg 1942. 24 p. (Strassburger Universitätsreden, 2.) **P 307(43)**

Jungfer, Viktor. Litauen. Antlitz eines Volkes. Lpzg: Breitkopf & Härtel 1938. 324 p. 18 t.
A 47.94/35

Lükő Gábor. A magyar lélek formái. Bp.: Exodus 1942. 340 p. XL, [4] t. **310189**

Magyar öntudat kistükre, A —. *[1935.]* 4. kiad. Szerk.: Baránszky-Jób László. Előszót írta: Jablonkay Géza. Bp.: A felső keresk. isk. tanárok nemz. szöv. kiad. 1941. 175 p.
99701

Paikert Géza. Ahogyan egy magyar a magyart látja. Előadás. Bp.: Szerző 1942. 18 p. (A Magyar-német Társaság kiadv., 13.)
R 307(439)

San Lazzaro, Clementina di. L'anima tedesca. Con pref. del Vencenzo Errante. Modena: Soc. tip. modenese 1942. X, 213, [3] p.
99932

Zbinden, Hans. Geistige Aufgaben unseres Landes. Bern: Lang 1941. 43 p. **P 307(494)**

307.1 Közvélemény. Propaganda
Öffentliche Meinung

Allard, Paul. Hazugságháború. A francia összeomlás okai egy francia ujságíró szemüvegén át. *[Guerre de mensonge.]* Ford.: Balogh Barna. Bp.: Stádium [1942]. 190 p. **99744**

Cseh Ferenc. Propaganda. Bp.: Nyilaskeresztes Párt orsz. propaganda oszt. kiad. [193?]. 16 p. **R 307.1**

Endell, Fritz. Weltkriegshetze der U. S. A.-Presse in Schlagzeilen und Zerrbildern. München: Lehmann 1942. 160 p. **99662**

Hahn, Günther H. Die deutsche Publizistik im Kampf um Oberschlesien. Diss. Berlin [O. O. & Dr.] 1940. 128 p. **99025**
Bibliographie: p. 3—5.

Hegedüs László. Munka a közért. Gyakorlati útmutató társadalmi vezetők részére. Újvidék: Délvidéki magy. közműv. szövets. [1942]. 206 p. **311233**

Tilse, Hans Joachim. Die Wurzeln des Deutschenhasses in Frankreich. Die Lehren der französischen antideutschen Propaganda 1914—1918. Geleitw. v. Ludwig Ferdinand Clauss. Stuttg.: Kohlhammer 1941. XVI, 106 p. **99296**
Bibliographie: p. XII—XVI.

308 Szociográfia

Soziale Zustandsschilderung

Csobán Endre. Debrecen sz. kir. város és Hajdu-vármegye. Szerk.: —. Főmunkatárs: Herpay Gábor. Bp.: Merkantil-ny. [1940]. 116, XV p. **X 7228/12—13**
= Vármegyei Szociografiák, XII—XIII.

Csuka Zoltán. A visszatért Délvidék. Szerk.: —. Bp.: Halász kiad. 1941. 141 p. 13 t. **98999**

Heutige Finnland, Das —. Ein kurzer Überblick. Helsinki: Suomen Kirja 1942. 16°. 39, [2] p. 4 t. **P 308(471)**
Bibliographie: p. [41].

Hoffmann, Walter. Rumänien von heute. Ein Querschnitt durch Politik, Kultur u. Wirtschaft. Bucuresti: Cugetarea 1941. [6], 230 p. 8 t. **A 49.30/111**
Bibliographie: p. 229—230.

Kodolányi János. Baranyai utazás. Bp.: Bolyai akad. 1941. 110 p. (Bolyai könyvek.) **99705**

Kraus, Herbert. Russland 1941. Volk, Kultur u. Wirtschaft. Wien: Südost-Echo-Verl. 1942. 157 p. **A 47.30/149**

Krisztics Sándor. Szociográfiai elméletek és eszmenyek. Bp.: Magy szociográfiai int. [1941]. 28 p. (Szociográfiai értekezések tára, 1.) **R 308(01)**

Simonffy Aladár von. Zweieinhalb Jahre Karpathenland. Ungarns Aufbauwerk im Karpatenlande. Bp.: Vajna & Bokor 1941. 64 p. **R 308(439.34)»1939/1941«**

Standhafte Schweiz. Hg. zum 650. Jubiläum d. Schweizerischen Eidgenossenschaft. Genf: B E R 1941. 4°. 73, [7] p. **X 7731**

309 Társadalomtörténet Kultúrtörténet

Kulturgeschichte

Bradley, Rose M. The English housewife in the seventeenth & eighteenth centuries. London: Arnold 1912. IX, [3], 336 p. 8 t. **310908**

Fowler, W. Warde. Social life at Rome in the age of Cicero. London: Macmillan 1908. XIII, 362 p. **310822**

Godfrey, Elizabeth. Social life under the Stuarts. London: Richards 1904. XXIII, 273 p. 18 t. **310911**

Juva, Einar W. Die kulturelle Entwicklung des finnischen Volkes. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino 1942. 75 p. **A 47.94/38**

Kenyeres László. A francia társadalom és az irodalmi élet a XVIII. század elején (1710—1725). Bp.: Egyetemi ny. 1942. 64 p. **R 309(44)»1710/1925«**

Lukács György. A magyar művelődés története. A magyar munka eredményei az emberi művelődés terén, számos műmelléklettel, 70 munkatárs közrem.-vel szerk.: —. 1. k. Bp.: Pantheon [194?]. 678 p. 4 t. **K 3090/3**

Ottokar, Nicola. Venezia. Cenni di storia e di cultura veneziane. Firenze: Ed. »La nuova Italia« 1941. 43 p. **P 309(45) Venezia**

Rexa Dezső. A vicispántól a kisbíróig és vissza. Miegys más a nemes vármegye portájáról. Összegy. és részben írta: —. Bp.: Officina [1942]. 180, [4] p. **310532**

Routledge, W. Scoresby & Katherine Routledge. With a prehistoric people. The akikuyu of British East Afrika. Being some account of the method of life and mode of thought found existent amongst a nation on its first contact with european civilisation. London: Arnold 1910. XXXII, 391 p. 59 t. **310870**

Scherer Ferenc. Békés vármegye társadalma 1695—1848. Gyula: Városi Múzeum kiad. 1941. 47 p. (Gyulai dolgozatok, 3.) **R 309(439.018)»1695/1848«**

Soós László. Tengerek kalandorai. Bp.: Athenaeum [1942]. 216 p. **99849**
Bibliográfia: p. 216.

Stadt am Strom, Die —. Dichter erzählen von Prag und seiner Geschichte. Hg. im Auftrag der Hauptstadt Prag. Bayreuth: Gauverlag Bayerische Ostmark 1941. 107 p. 8 t. **99300**

Staley, Edgcumbe. Heroines of Genoa and the Rivieras. London: Laurie [1911]. XXXVIII, 326 p. [1] p. 24 t. **310910**
Bibliography: p. 321—326.

Tóth László. Erdélyi biedermeier. Szeged: A Kolozsvári F. J. tud.-egyet. összehasonlító irod.-tört. int. kiad. 1942. 19 p. (Széphalom-könyvt. 33.) **R 309(439.42)»18«(003)**

Valló István. Győri képeskönyv. Bp.: Officina ny. 1942. 46, [1] p. 16 t. (Officina képeskönyvek, 39.) **99761**

Wild, Friedrich [etz.] Die Kultur Grossbritanniens, der Vereinigten Staaten, Skandinaviens u. d. Niederlande. Von —, Friedrich Schönemann, Helmut de Boor & Haja Brugmans. Potsdam: Athenaion 1934—1937. 4°. 380 p. 17 t. **X 6478**

Bibliographie: p. 377—380.
= Handbuch d. Kulturgeschichte, II/3.

31 Statisztika

Statistik

Burgdörfer, Friedrich. Die Statistik in Deutschland, nach ihrem heutigen Stand. Hg v. —. Bd 1—2. Berlin: Schmidt 1940. **K 3100/5**

Goldziher, K[arl]. Logistische Bearbeitung der säkularen Änderungen in der niederländischen Volkssterblichkeit mit versicherungsstatistischen Anwendungen. Haag: Nijhoff 1942. 72 p. (Aus d. »Verzekerings-Archief«, XXIII, 1.) **P 312.29(492)**

Bibliographie: p. 72.

Hickmann, Ernst. Statistisches Taschenjahrbuch d. Weltwirtschaft. Produktion, Aussenhandel. 1941/42. Berlin: Rödiger 1942. 182 p. **K 3100/48**

M. kir. Központi Statisztikai Hivatal. Az 1930. évi népszámlálás. VI. rész. Végeredmények, összefoglalások, továbbá az 1935., 1938. és 1939. évi népösszeírások végeredményei. Bp.: Stephaneum ny. 1941. VIII, 262, [4] p. **3882/114**

= Magyar Statisztikai Közlemények, Uj sor., 114.

M. kir. Központi Statisztikai Hivatal. Foglalkozások betűrendes jegyzéke. Bp.: Stephaneum-ny. 1941. 44 p. **R 312.93(439)**

M. kir. Központi Statisztikai Hivatal. Foglalkozások rendszeres jegyzéke. Bp.: Stephaneum ny. 1941. 46 p. **R 312.93(439)**

Stolke István Miklós. Szovjetoroszország az adatok tükrében. Bp.: Hajnal-ny. [1941]. 62 p. 1 t. **A 47.91/102**

Bibliográfia: p. 62.

Thirring Lajos. Az 1941. évi népszámlálás előzetes eredményei. Les résultats provisoires du recensement exécuté en Hongrie en 1941. Bp.: Hornyánszky ny. 1941. 36 p. **R 313(439)»1941«**

Wagemann, Ernst. Narrenspiegel der Statistik. Die Umrisse eines statistischen Weltbildes. *[1935.]* Völlig neubearb. stark erweit. 2. Aufl. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1942. X, 326 p. **310325**

Zentay Dezső. A négyszer megnagyobbodott Csonka-Magyarország. Világtermelés. A magyar közgazd. élet vezetői. Szerk.: —. Bp.: »Beszélő számok« kiad. 1942. 16°. 116 p. (»Beszélő számok« X.) **80803/10**

312 Népesedés

Bevölkerungsbewegung

Antal Lajos. A magyar népesedés kérdései. Bp.: Epol 1942. 80 p. (Magy. nemzetbiologiai int. könyvei, 10.) **R 312.8(439)**

Daig, H[ans] W[olfram]. La dénatalité française. Frankreichs Kampf gegen den Geburtenrückgang. Geleitw. v. Helmut Wilsdorf. Lpzg: Birnbach 1941. 40 p. (Arbeitshefte für den Sprachmittler, 27.) **P 312.12(44)**

Danzer, Paul. Der Wille zum Kind. Zum Geleit v. Heinz Müller. München: Lehmann 1938. 56 p. (Politische Biologie, 6.) **P 312.1**

Kovács Alajos. Magyarország népe és népesedésének kérdése. — Thirring Lajos: Tanulmányok az 1930. évi népszámlálás köréből. Bp.: Stephaneum-ny. 1941. 196 p. (Magy. Statiszt. Társ. kiadv., 16.) **99141**

Louis, Herbert. Die Bevölkerungskarte der Türkei. Berlin—Neukölln: Mier & Glasemann 1940. 43 p. 1 t. (Berliner geographische Arbeiten, H. 20.) **A 56.31/1**

Mannewitz, Rudolf. Morbidität im Deutschen Reich, ihre zeitliche Entwicklung u. ihre räumlichen Unterschiede. Dresden: Dittert 1941. 224, [10] p. 4 t. **99945**

Morgen, Herbert. Zur Frage der Übervölkerung ländlicher Räume. Ein Beitrag zur Raum- u. Sozialanalyse des Landvolkes. Dargest. an 11 Landkreisen Niedersachsens. Prag: Reichsnährstand Verl.-Ges. 1942. 120 p. 40 t. (Berichte über Landschaft. Neue Folge, 153.)

Bibliographie: p. 118—120. **311140**

Schubnell, Hermann. Der Kinderreichtum bei Bauern und Arbeitern. Untersuchungen aus Schwarzwald u. Rheinebene. Freiburg i. Br.: Albert 1941. [10], 201 p. 1 t. **99138**

Szántó Emil. A természetes szaporodás alakulása Budapesten. Bp.: Szfőv. Háziny. [1942]. 24 p. (A »Városi Szemle« 28. évf.-ból.) **R 312.8(439) Bp**

Szél Tivadar. A budapesti törvénytelen születések. Bp.: Szfőv. háziny. [1942]. 22 p. (A »Városi Szemlé«-ből.) **R 312.16(439) Bp**

Vacchini, Alfredo. La popolazione italiana. Storia della popolazione e demografia italiana. Milano: Giuffrè 1941. X, 166 p. **310205**

312.9 Településföldrajz
Siedlungsgeographie

Bakonyi János. Márkó telepítése és nyelvjárása. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. könyvkiadó 1940. 145, [1] p. (Palaestra Calasanctiana, 32.) **99004**
Bibliográfia: p. 138—142.

Gróf Imre & Niklai Péter. Magyarország tájegységei. Bp.: Magyar szociográf. int. [194?]. 16 p. 1 t. (Szociograf. értekezések tára, 2.) **R 312.9(439)**

Scheffler, Irmtraut. Beiträge zur Siedlungs- und Bevölkerungsgeschichte der Stadt Goldingen in Kurland bis zum Ausgang der herzoglichen Zeit. Diss. 1938. Würzburg-Aumühle: Dr. Triltsch 1940. X, 84, [1] p. **P 312.9(474.3)»1242/1795«**
Bibliographie: p. VII—IX.

Seemüller, Julius. Beiträge zur Siedlungsgeschichte der Gemeinde Deutschdörferl—Nagytevel im Bakonyer-Wald. Bp.: Dr. Buschmann 1941. 11 p. **R 312.9(439.070) Nagytevel**

Taba István. Baranya megye népessége a XVII. század végén. Pécs: Baranya vm. közöns. kiad. 1941. 63 p. 1 t. **R 312.9(439.016)»16«**

Völker des Ostraumes, Die —. Berlin: Stollberg [1942]. 96 p. (Die Bücherei des Ostraumes.) **P 312.9(47)**

Weifert, Ladislaus. Die deutschen Siedlungen und Mundarten im Südwestbanat. [Belgrad]: »Südost« Verl. 1941. 36 p. (Schriften des Deutschen Wissenschaftl. Instituts in Belgrad.) **R 312.9(439.417 12)**

32 Államtudomány. Politika
Staatswissenschaft. Politik

Arndt, Ernst Moritz. Germanien und Europa. (1803.) Ein Buch an der Schwelle unseres Zeitalters. System, Bedeutung, Einordnung in die Zeit. Hg. v. Ernst Anrich. Stuttg.: Kohlhammer [1941]. [6], 263 p. (Kulturpolitische Schriftenreihe, H. 1.) **99293**

Beccari, Arturo. Il pensiero politico del mondo classico. Padova: »Cedam« 1941. 144 p. (R. Universita di Firenze.) **99912**
[Könyomat.]

Bezerédj Zoltán, bezerédi. A jövő útja (Szintetizmus). *[1942.]* 2. kiad. Bp.: Szerző 1942. 143 p. **310184**

Campanella, Tommase. Aforismi politici. Con sommari e postille inedite integrati dalla rielaborazione latina del »De politica« e dal commento di Ugo Grozio. Testi critici, con le varianti dei codici e della stampe originali, introd. e note a cura di Luigi Firpo. Torino: Giappichelli 1941. 314, [2] p. (Istituto giuridico della R. Universita di Torino «Testi inediti o rari«, 5.) **310365**

Colautti, Renato. Impulsi spirituali della nuova Europa. Trieste: Trani 1941. 168 p. **310558**

De Ruggiero, Guido. Storia del liberalismo europeo. *[193?.]* 2. ed. Bari: Laterza 1941. 500 p. (Coll. storica.) **99937**
Bibliografia: p. 473—495.

Egyed István. A parlamentárizmus sorsa. Előadás. Bp.: Egyet. ny. 192. (29 p. Az Orsz. nemzeti klub kiadv., 53.) **R 321.7(439)**

Ferrari, Giuseppe. Filosofia della rivoluzione. A cura di Riccardo Micelli. Milano: Bocca 1942. 342, [2] p. (Pensatori italiani, I.) **311275**

Frank, Hans. Die Technik des Staates. Mit einem Vorwort v. Ernst Letzgus. Berlin: Dtscher Rechtsverl. 1942. 46 p. (Schriftenreihe d. Institutes f. die Technik des Staates an d. Technischen Hochschule München, 1.) **P 321.01(43)**

Gál [István] Stephan. Kossuth, America and the Danubian Confederation. [Without pl. & pr. 1940.] p. 417—433. 1 t. (The Hungarian Quarterly.) **R 32 Kossuth**

Ganzer, Karl Richard. Geist und Staat im 19. Jahrhundert. Hamburg: Hanseatische Verl. Anst. 1936. 40 p. (Schriften d. Reichsinst. für Geschichte des neuen Deutschlands.) **P 321.06»18«**

Grisebach, Eberhard. Die Schicksalsfrage des Abendlandes. Sturmzeit, Grundlagenbesinnung, Aufbaugedanken. Bern: Haupt 1942. 340 p. **99929**

Halasy-Nagy József. A politikai tudomány kezdetei. Platon és Aristoteles. Bp.: Parthenon 1942. 93, [2] p. (Parthenon-tanulmányok, 1.) **99042**

Kertész János. Gróf Teleki Pál. Nagyvárad: Szigligeti társ. 1942. 16 p. **R 32 Teleki Pál**
Bibliográfia: p. 16.

Krauss, Günther & Otto von Schweinichen. Disputation über den Rechtsstaat. Mit einer Einleitung u. einem Nachwort v. Carl Schmitt. Hamburg: Hanseat. Verl.-Anst. 1935. 88 p. (Der dtsche Staat der Gegenwart, 17.) **P 321.01(43)**

Krisztics Sándor. Nép, nemzet, állam viszonya korunkban. Bp.: Magyar szociograf. int. kiad. [194?]. 28 p. (Szociográfiai értekezések tára, 3.) **R 321.06(439)**

Lakatos Ernő. A magyar politikai vezetőréteg 1848–1918. Társad.-tört. tanulm. Bp.: »Élet« ny. 1942. 100 p. **310016**
Bibliográfia: p. 97—98.

Lottini, Gianfrancesco. Avvedimenti civili. A cura di Guido Mancini. Bologna: Zanichelli 1941. 292, [4] p. (Ist. naz. di cultura fascista. Scrittori polit. italiani, 22.) **310519**

Machiavelli, [Niccolo]. A fejedelemről. [Machiavelli: Il principe. — Nagy Frigyes: Antimachiavell.] Kiválogatta, ford. és a bev. írta: Juhász Vilmos. Bp.: Officina-ny. 1942. 127, [1] p. (Officina-könyvtár, 7/8.) **99751**

Machiavelli, Niccolo. Gedanken über Politik und Staatsführung. Übers. & hg. v. Rudolf Zorn. Stuttg.: Kröner-Verl. 1941. LXIV, 228 p. 1 t. (Kröners Taschenausg., 173.)
Bibliographie: p. 227—228. **99999**

Maggiore, Giuseppe. La politica. Bologna: Zanichelli 1941. IX, [3], 390 p. **310662**

Max, Hubert. Wesen und Gestalt der politischen Zeitschrift. Ein Beitrag zur Geschichte des politischen Erziehungsprozesses des deutschen Volkes bis zu den Karlsbader Beschlüssen. Essen: Essener Verl. Anst. 1942. 199 p. (Pressestudien, Reihe A, Bd 1.) **311016**

Orazioni politiche del cinquecento. A cura di Manlio Fancelli. Bologna: Zanichelli 1941. XXII, 241, [2] p. (Scrittori politici italiani, 23.) **310522**

Platon. Der Staat. 7., der Neuübersetzung *[1916.]* 4. Aufl. Neu übers. u. erleut. sowie mit griechisch-deutschem u. deutsch-griechischem Wörterverzeichnis versehen v. Otto Apelt. Lpzg: Meiner 1941. XXXIV, 568 p. (Philosoph. Bibliothek, 80.) **310424**
Bibliographie: p. XXIII—XXXIV.

Rüfner, V. Grundformen des staatsphilosophischen Denkens der Neuzeit v. 15. bis zum 19. Jahrhundert. Bonn: Scheur 1942. 32 p. (Kriegsvorträge d. Rheinischen Fr. W. Univers. Bonn, 94.) **P 321.01»14/18«**

Schadewaldt, Hans. Was will Roosevelt? Düsseldorf: Völkischer Verl. 1941. 131, [5] p. 12 t. **98899**

Somogyi József. A nemzeteszme. Bp.: Szent István társ. 1941. 338 p. **98927**

Szentmiklósy Lajos. A feudalizmus kialakulása Magyarországon. Debrecen: »Codex« 1942. 68 p. **310943**

Új magyarság és az új Európa. Írták: Szász Béla, Papp László, Kovács Imre [stb.]. Bp.: Máté-ny. 1942. 234, [2] p. (Bartha Miklós társ. kiadv. VI.) **99017**

[Ungarisches Heft des] »Volk und Reich«. Berlin: »Volk u. Reich« Verl. 1942. p. 379—486. 36 t. (Volk und Reich. Politische Monatshefte, Jg 18. Heft 7—8.) **311161**

Weber, Carl August. Die englische Kulturideologie. Hg. v. —. Bd 1. Stuttg.: Kohlhammer 1941. XX, 405 p. **99587**

32 Széchenyi

Aixinger László [etc.]. A legnagyobb magyar egy magyar kisebbség szemléletében. Három tanulmány. Írták: —, Mayer Imre & Duka—Zólyomi Norbert. Pozsony: Toldy kör kiad. 1942. 16 p. (A Szlovákiai magyar irod. füzetek.) **R 32Széchenyi**

Bagoly Béla. Széchenyi. A magyarság hódolása a legnagyobb magyar születésének százötvenedik évfordulóján. Bp.: Atheneum 1942. 4°. 330 p. 29 t. **X 7771**

Csery-Clauser Mihály. Széchenyi napjai. Gróf Széchenyi István élete és életműve időrendben. Szerk.: —. [Előszót írta] Lukinich Imre. Bp.: Rózsavölgyi 1942. 190 p. **310238**

Éber Ernő. A czenki földesúr. Bp.: »Pátria« 1942. 95 p. **99841**

Kemény Kolumbán. A vallás szerepe Széchenyi életében és államférfiúi tevékenységében. Győr: Győregyházmegyei alap ny. 1942. p. 5—28. (A »Pannonhalmi Szent Benedek-rend győri kat. Czuczor Gergely gimn. 1941—42. évkönyvé«-ből.) **R 32 Széchenyi**

Németh László. Széchenyi. Vázlat. Bp.: Turul szöv. kiad. [1942]. 184 p. 4 t. (Bolyai könyvek.) **310410**

Polzovics Iván, ókéri. Széchenyi nemzetiségi politikája. Bp.: Fővárosi ny. 1942. 46, [1] p. (A Kir. m. P. P. Tudom.-egyet. kisebbségjogi int.-nek kiadm., 3.) **R 32 Széchenyi**

Preszly Elemér. A Hiteltől a nagy magyar szatiráig. Harminc év Széchenyi István életéből. Bp.: Szent István társ. [1941]. 178, [1] p. **98933**
Bibliográfia: p. 177—178.

Saternus, Arthur. Der grösste Ungar. Gegenwartseindrücke v. der Persönlichkeit u. v. Werk Stefan Széchenyis. Seine Begegnung mit Friedrich List. Bp.: Pester Lloyd Ges. 1941. 56 p. (Aus d. Pester Lloyd) **R 32 Széchenyi**

Schandl Károly. Széchenyi követése. Bp.: Az Orsz. közp. hitelszöv. kiad. 1942. 65, [1] p. **R 38 Széchenyi**

Széchenyi István gróf intelmei fiához, Bélához. Ford., bev. és jegyz. ell. Váradi József. Bp.: Studium 1942. 72 p. (Széchenyi zsebkönyvtár. A magyar sors kérdései.) **R 37(04)**

Széchenyi [István] összeomlása. Az 1848-as napló. Ford. & magyarázta Ferdinandy Mihály. Bp.: Officina 1942. 102 p. (Officina kvt., 16/17.) **310760**

Szentiváni Gábor. Széchenyi fáklyavilága. Bp.: Magyar népmüvelők társ. kiad. 1942. 127, [1] p. **R 32 Széchenyi**

321.64 Fascizmus

Fascismus

Bottai, Giuseppe. Pagine de critica fascista. (1915—1926.) A cura di F. M. Pacces. Firenze: Le Monnier 1941. VIII, 518 p. **311248**

Carlini, Armando. Saggio sul pensiore filosofico e religioso del fascismo. Roma: Ist. naz. di cult. fascista 1942. 270 p. (Bibl. dell' I. N. C. F., II.) **311269**

Harsányi András. »Miénk a holnap!« (A brit fasiszták politikájának lényege.) Összeáll. —. Bp.: Stádium [1942]. 98, [2] p. **310224**

Incisa, Luigi. Spagna nazional-sindacalista. Bologna: Cappelli 1941. 249, [3] p. **310383**

Mussolini, Benito. Discorsi. Scelti da Balbino Giuliano. *[1939.]* Nuova ed. Bologna: Zanichelli 1941. 414 p. **310525**

Pacini, Zeffirino. Corso di cultura fascista. *[1941.]* 3. ed. Perugia: Tip. Commerciale 1941. 87 p. **P 321.64(45)**

Pini, Giorgio. Geschichte des Faschismus. Deutsch nach d. dritten Aufl. d. Originals v. Kuno Renatus. Berlin: Klieber 1941. 330 p. **310324**

Ulivi, Ferruccio & Manlio Magini. Storia del fascismo. Firenze: Vallecchi 1941. 276, [1] p. (Biblioteca Vallecchi, 69.) **98889**

321.65 Nemzeti szocializmus

Nationalsozialismus

Frank, Walter. Zur Geschichte des Nationalsozialismus. *[1934.]* 5. Aufl. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1939. 35 p. 1 t. **P 321.65(43)(09)**

Goebbels, [Josef] József. Naplóm. A Kaiserhoftól a birodalmi kancelláriáig. *[Vom Kaiserhof zur Reichskanzlei.] [1942.]* 2. kiad. Ford.: Fiala Ferenc. Bp.: Könyv- és lapkiadó rt. 1942. 292 p. **99734**

Goebbels, Joseph. Vom Kaiserhof zur Reichskanzlei. Eine historische Darstellung in Tagebuchblättern (vom 1. I. 1932. bis zum 1. V. 1933). München: Eher 1942. 308 p. **311030**

Griessdorf, Harry. Unsere Weltanschauung. Gedanken über Alfred Rosenberg: Der Mythus d. 20. Jahrhunderts. Berlin: Nordland-Verl. 1941. 212 p. **310491**

Hinderdael, Jef. Ich fand zu Deutschland. Briefe eines Niederländers. Übers. v. Günther Mariaanen. Wolfshagen-Scharbeutz: Westphal 1941. 126 p. **99939**

Lampe, Friedrich. Die Amtsträger der Partei. Stuttg.: Kohlhammer 1940. 166 p. (Freiburger rechtwissenschaftl. Arbeiten, 4.)
Bibliographie: p. 162—165. **99301**

Leers, Johann von. Geschichte und Idee des nationalsozialistischen Deutschlands. Hg. v. Rustinschen Lehrinstitut. Potsdam: Bonness & Hachfeld 1942. 4°. [4], 40 p. (Selbstunterrichtsbriefe Methode Rustin.) **Pq 321.65(43)**

Maier-Hartmann, Fritz. Dokumente der Sammlung Rehse aus der Kampfzeit. Bd 1. *[1938.]* 4. Aufl. Hg. v. Adolf Dresler. München: Zentralverl. d. NSDAP 1942.
Bd 1. Dokumente d. Zeitgeschichte 470, [1] p. **310385**

Öhquist, Johannes. Das Reich des Führers. Ursprung u. Kampf, Weltanschauung u. Aufbau d. Nationalsozialismus geschild. v. einem Ausländer. Bonn: Röhrscheid 1941. VIII, 354 p. 1 t. **99183**

Sponholz, Hans. Durchbruch zur Macht. Vom Kampf u. Sieg einer Weltanschauung. *[1935.]* 8. Aufl. Berlin: Siep [1942]. 156 p. **99954**

Vágó Pál, literáti & Toll Péter. Munkaállam. Bp.: Könyv- és lapkiadó rt. [1942]. 159 p. **310334**

Wirtgen, Robert. 6 Jahre nationalsozialistische Staatsführung. Das Werk Adolf Hitlers. Hg. zum 50. Geburtstag unseres Führers. Zusammengest. v. —. Neustadt an d. Weinstrasse: Deutsche Arbeitsfront 1940. 4°. 43, [7] p. 8 t. **Pq 321.65(43)»1933/1939«**

321.66 Testületi állam

Ständestaat

Beyer, Justus. Die Ständeideologien der Systemzeit und ihre Überwindung. Darmstadt: Wittich 1941. 363 p. **310343**
Bibliographie: p. 341—363.

Pajzs Elemér. Salazar. Egy kis ország nagy építője. Bp.: Auróra [1942]. 128 p. **310642**

Salleron, Louis. Naissance de l'État corporatif. Dix ans de syndicalisme paysan. Paris: Grasset 1942. 318 p. **310777**

Szeberthy János. Az új Európa és Magyarország. Rendi társadalom-, gazdaság- és államszervezés. Bp.: Szerző 1942. 327, [1] p. **310666**

321.82 Demokrácia

Demokratie

Barth, Heinrich. Der Sinn der Demokratie. Basel: Helbing & Lichtenhahn 1941. 30 p. **P 321.82(494)**

Fensterer, Wilhelm. Das Tschechische Nationalprogramm 1848—1938. Ein Beitrag zum Thema Ideologie u. Wirklichkeit in der humanitären Demokratie. Essen: Essener Verl. Anst. 1942. 151 p. (Volkslehre u. Nationalitätenrecht in Geschichte u. Gegenwart. Zweite Reihe, 4.) **310786**
Bibliographie: p. 150—151.

Meisser, Hans. Demokratie und Liberalismus in ihrem Verhältnis zueinander. Aarau: Sauerländer 1941. 155, [1] p. (Zürcher Beiträge zur Rechtswissenschaft, Neue Folge, H. 86.) **99921**

322 Állam és egyház

Staat und Kirche

Biggini, Carlo Alberto. Storia inedita della conciliazione. Milano: Garzanti 1942. 449, [3] p. **310467**

Csóka Lajos. Állam és egyház a fejedelmi abszolutizmus és a felvilágosodás korában. Bp.: Szent István társ. 1941. 348 p. **98906**
Bibliográfia: p. 338—347.

Eggers, Kurt. Rom gegen Reich. Ein Kapitel deutscher Geschichte um Bismarck. *[1935.]* 2. Aufl. Berlin: Nordland-Verl. 1941. 110 p. (Nordland-Bücherei, 23.) **310658**

Heinrich, Hellmut. John Miltons Kirchenpolitik. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 132 p. (Neue dtsche Forschungen Abt. Religions u. Kirchengesch., 306.) **310787**
Bibliographie: p. 130—131.

Kirchenpolitik des Bolschewismus, Die —. [O. O., & Dr. 194?]. 4°. 47 p. **Pq 272(47)**

323 Belpolitika

Innere Politik

Kranz, Herbert. Hinter den Kulissen der Kabinette u. Generalstäbe. Eine französische Zeit- u. Sittengeschichte 1933—1940. Frankfurt a. M.: Verl. die Zeit 1941. 351 p. **310484**

Männer um Churchill, Die —. [Berlin]: Europa-Verl. 1940. 18 p. (Informations-Schriften, 33.) **P 323.5(42)**

Panini-Finotti, Alfonso. Da Codreanu a Antonescu. Romania di ieri e di oggi. Verona: Albero 1941. 271 p. 17 t.
Bibliografia: p. 269. **A 49.32/338**

Stauning, Th[orvald]. Dänemark-Deutschland. Rede. Kopenhagen: Munksgaard 1941. 23, [1] p. **P 323(489)»194«**

Vyas, Mukund. Männer und Mächte in Indien. Heidelberg: Vowinckel 1942. VII, 135 p. 4 t. (Indien, 4.) **A 54.32/65**
Bibliographie: p. 120.

323(439) Magyar belpolitika

Innere Politik Ungarns

Dányi Károly. Kossuth és a Deák-párt hirlapi vitája 1867-ben. Kolozsvár: Minerva 1941. 136 p. **310465**

Egyény Károly. Feleljen Szálasi úr! Bp.: »Népi törekvések szolgálata« [1942]. 96 p. (Magyar sorskérdések könyvei.) **R 323(439)»193«**

Eredmények ... célok ... 1940—41. Kiad. Magyar élet pártja. Bp.: Stádium ny. 1941. 64 p. **R 323(439)»194«**

Kerecseny János. A vörösl 140 millió ... A bécsi nagy kaand. Vér, terror, ellenforradalom. A kommunizmus története. Bp.: Stádium [194?]. 61 p. (Nemzeti könyvt., 57.) **R 323.28(439)»1919«**

Lajtor László. Magyarország a század elején. Bp.: Faust kiad. 1942. 112 p. **310471**

Lendvai István. Nomád leveleiből. Bp.: Linea kiad. 1942. 132 p. **311084**

Magyarság örökéletűsége felé, A —. Bp.: Budai—Bernwallner ny. 1939. 14 p. (Magyar Népnemzeti Mozgalom, 2.) **R 323(439)»193«**

Somssich Pál beszédei 1843—1888. Összegyújt. Somssich Miklós. Horánszky Lajos életrajzi bevezetésével. Bp.: Vajna és Bokor 1942. 368 p. 2 t. **310989**

Tóth László. Magyar vártán. Bp.: Szt István társ. [1942]. 368 p. **99878**

Wesselényi Miklós. Keresztmetszet. (Gondolatok — tanulmányok.) Bp.: Gergely kiad. [1942]. 199, [1] p. **310068**

323.1 Nemzetiségi kérdés

Nationalitätenfrage

Aubin, Hermann. Geschichtliche Kräfte im Sudetenraum. Lpzg: Köhler & Amelang 1942. 170, [1] p. **310387**
Bibliographie: p. 168—170.

Beck, Robert. Schwebendes Volkstum im Gesinnungswandel. Eine sozialpsychologische Untersuchung. Stuttg.: Kohlhammer 1938. 76 p. (Schriftenreihe d. Stadt d. Auslandsdeutschen. 1.) **P 323.1(01)**
Bibliographie: p. 74—76.

Boehm, Erwin. Das Deutschtum und seine kulturgeographische Leistung in d. vier slavonischen Bezirken Diakowar, Poscheg, Neu-Gradischka, Brod. Lpzg: Hirzel 1942. 4°. X, 86 p. 4 t. (Dtsche Schriften zur Landes- und Volksforschung, 12.) **X 7780**

Christmann, Ernst. Der deutsche Charakter Lothringens. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 70, [1] p. 6 t. (Schriften des Deutschen Instituts f. Aussenpolitische Forschung, H. 93.) **310805**

Deutschen Siedlungen, Die — in Rumänien, nach der Bestandsaufnahme v. 3. XI. 1940. Mit einer Karte der deutschen Siedlungen in den Gebieten Banat, Bergland u. Siebenbürgen. Bearb. im Inst. f. Statistik u. Bevölkerungspolitik d. Deutschen Volksgruppe in Rumänien. Hermannstadt: Krafft & Drotleff 1941. 64 p. 1 t. (Schriftenreihe d. Deutschen Volksgruppe in Rumänien.) **A 49.32/336**

Haller, Hermann. Syrmien und sein Deutschtum. Ein Beitr. zur Landeskunde einer südostdtschen Volksinsellandschaft. Lpzg: Hirzel 1941. VI, 98 p. 7 t. (Dtsche Schriften zur Landes- u. Volksforschung, 10.) **99789**

Herrschaft, Hans. Das Banat. Ein deutsches Siedlungsgebiet in Südosteuropa. *[1941.]* 2. verbess. Aufl. Berlin: Verl. »Grenze u. Ausland« 1942. 338 p. 9 t. (Deutsche Arbeit, 2.) **310381**

Jahrbuch der Deutschen Volksgruppe in Rumänien 1942. Hg. v. d. Pressestelle d. Volksgruppenführung. [Hermannstadt]: Krafft & Drotleff 1942. **A 49.32/345**

Korbuly Domonkos. Az örmény kérdés a magyar közvéleményben. Bp.: Szerző 1942. 144 p.
Bibliográfia: p. 143. **310456**

Mikola Sándor. Die ungarländischen Wenden. Bp.: Dr. Kellner 1941. 14 p.
R 323.1(439)(=918.8)

Mosolygó József. A keleti egyház Magyarországon. Nemzetiségi tanulmány. Miskolc: Ludwig-ny. 1941. 146 p. **99623**

Neue Jugend, neues Volk. Erster Landesjugendtag Mágocs 1941. Bp.: Centrum 1941. 48 p.
R 323.1(439)(=3)

Pethes László, kechkeméthi. A Szarmát-Alföld történelme és néprajza. Szovjet-Oroszország feldarabolása. Nagyvárad: Grafika-ny. [194?]. 20 p. **R 312.9(47)**

Pfeiffer, Sepp. Zur Geschichte der Madjarisierung des Sathmarer Deutschtums. Hermannstadt: Krafft & Drotleff 1940. 4°. 101, [1] p. 1 t. (Beiträge zur Kenntnis des Deutschtums in Rumänien, 5.) **X 7823**
Bibliographie: p. 92—94.

Pusztai-Popovits József. Román kultúrélet a magyar Erdélyben. Pécs: Pécsi irod. & könyvny. rt. 1942. 76, [2] p. (Pécsi M. kir. Erzsébet tud. egyet. kisebbségi int. kiadv., XV.) **R 323.1(439.42)(=59)**
Bibliográfia: p. 63—73.

Sattler, Wilhelm. Die slawonische Drauniederung als deutsche Volksinsellandschaft. Lpzg: Hirzel 1941. XII, 288 p. 4 t. (Dtsche Schriften zur Landes- u. Volksforschung, 11.) **99788**

Turmezei László. Az ukrán kérdés magyar szempontjai. Bp.: Held-ny. 1939. 8 p. **R 303.21(=917.9)**

323.1(.)(=1) Magyar nemzetiségi kérdés

Ungarische Minderheiten

Eöttevényi Olivér. Nemzeti, vagy nemzetiségi állam lesz-e Magyarország? Előadás. Bp.: Szerző 1942. 34 p. **R 323.1(439)**

Esterházy János gr. A kisebbségi élet hatása a magyarságra. Két előadás a Debreceni nyári egyetem 1941. évi tanf.-án. Debrecen: Városi ny. 1941. 20 p. (Debreceni nyári egyetem előad., 1.) **R 323.1(439.31)(=1)**

Esterházy János. Magyar hétköznapok. Idézetek — beszédeiből és írásaiból. Pozsony: Toldy kör kiad. 1942. 16 p. (Szlovákiai magyar irod. füzetek.) **R 323.1(439.31)(=1)**

Jankovics Marcell. Húsz esztendő Pozsonyban. Bp.: Franklin 1939. 304 p. **99168**

Ligeti Ernő. Súly alatt a pálma. Egy nemzedék szellemi élete. 22 esztendő kisebbségi sorsban. Kolozsvár: Fraternitas-ny. [1941]. 214, [1] p. **99767**

Mikó Imre. Huszonhét év. Az erdélyi magyarság politikai története 1918. XII. 1.-től 1940. VIII. 30.-ig. Bp.: »Studium« kiad. 1941. 326 p. 1 t. **99031**

Moldvai magyarok, A — őstelepülése, története és mai helyzete. Írta: Siculus. Bp.: Pesti Lloyd-ny. 1942. 184 p. (A pécsi m. kir. Erzsébet tud.-egyet. kisebbségi int. kiadv., XIV.) **310540**

Bibliográfia: p. 183—184.

Popa-Lissenau, G. A székelyek és a románok székelyesítése. Ford. Kendy Sándor. Bukarest: Tip. Vacarescu 1936. 126 p. 2 t. **311133**

Ruh György. Magyarok Horvátországban. Bp.: Magy. szociograf. int. [1942]. 16 p. 1 t. (Szociografiai értekezések tára, 4.) **R 323.1(439.1)(=1)**

Szekfü Gyula. Állam és nemzet. Tanulmányok a nemzetiségi kérdésről. Bp.: Magyar Szemle társ. 1942. 372, [1] p. **310528**

Sziklay László. Közvéleményünk és a nemzetiségi kérdés. Bp.: Szerző [194?]. 23 p. (A »Láthatár«, 1. sz.-ból.) **R 323.1(439)**

Szlovákiai magyarság élete, A —. 1938—1942. Bev.: gróf Esterházy János. Bp.: Athenaeum 1942. 216 p. **310302**

325 Gyarmatpolitika

Kolonialpolitik

Baktay Ervin. India szabadságot akar. Ill.: Szücs Pál. Bp.: »Irás« [1942?]. 165, [3] p. 6 t. **A 54.90/56**

Barquissau, Raphael. Les Isles. Antilles. Isle Bourbon. Isle de France. Isle Dauphine ou Madagascar. Paris: Grasset 1941. 262 p. 10 t. **99745**

D'Agostino Orsini, Paolo. A gyarmati kérdés az új rendben. A holnap Afrikája. Bp.: Stádium-ny. 1941. 22 p. (Forum, magyar-olasz szemle könyvtára, 5.) **R 325(04)**

Dresler, Adolf. Die deutschen Kolonien und die Presse. Würzburg: Triltsch 1942. X, 110 p. 7 t. (Forschungen z. Kolonialfrage, 11.) **310380**

Hoffmann, F. Englands Streben nach der Herrschaft über Öl und Getreide im Nahen Osten. Heidelberg: Vowinckel 1941. 7, [1] p. 1 t. **P 325.36(42)**

Kienitz, Ernst. Zeittafel zur deutschen Kolonialgeschichte. München: Wüstrow 1941. 206 p. **99328**

Olaszország. Ministero dell'Africa Italiana. La costruzione dell'Impero. L'opera dell'Italia in A. O. I. dopo la conquista dell'Etiopia. Vol. 1—4. [Verona]: Mondadori 1939. (Gli annali dell'Africa Italiana, anno II., vol. 3—4, anno III., vol. 1—2.) **X 7814**

Pfeifer, G[ottfried]. Die Kolonisierung Nordamerikas durch die europäischen Staaten. (I. Spanien, Franzosen, Niederländer u. Russen.) Bonn: Scheur 1942. 67 p. (Kriegsvorträge d. Rheinischen Friedr.-Wilh.-Univers. Bonn, 49.) **P 325.3(4)**

Sapper, Karl. Der Wirtschaftsgeist und die Arbeitsleistungen tropischer Kolonialvölker. Stuttg.: Enke 1941. V, [3], 167 p. **99281**

Schmieder, Oskar & Herbert Wilhelmy. Die faschistische Kolonisation in Nordafrika. Lpzg: Quelle & Meyer 1939. VIII, 204 p. **A 61.32/9**

Schreiber, Hermann. Deutsche Tat in Afrika. Pionierarbeit in unseren Kolonien. Berlin: Scherl 1940. 124, [4] p. **99294**

Schweitzer, Albert. Histoires de la forêt vierge. Paris: Payot 1941. 174 p. (Collection de documents et de témoignages pour servir à l'histoire de notre temps.) **99930**

Semjonow, Juri. Glanz und Elend des französischen Kolonialreiches. Berlin: Deutscher Verl. 1942. 569 p. 15 t. **310045**

Viera, Josef. Ein Kontinent rückt näher. München: Hugendubel 1942. 323, [2] p. 12 t. **311120**

Voigt, Bernhard. Die Farmer vom Seeis-Rivier. Ein Kampf um Deutsch-Südwest. *[1936.]* 2. Aufl. Gütersloh: Bertelsmann 1936. 446, [4] p. **99884**

White, Herbert Thirkell sir. A civil servant in Burma. London: Arnold 1913. [10], 314 p. 15 t. **A 59.32/3**

Wunderlich, Curt. Das Empire. Britischer Raub und Verrat, amtlich belegt durch Postwertzeichen. Berlin: Staneck 1941. 127 p. **99148**

325.332 Telepítés

Siedlung

Becker, Frido. Das Problem der Landflucht, u. ihre erziehungspolitische Bekämpfung, unter besond. Berücks. d. Landkreises Hadeln, u. seiner Randgebiete. Hamburg: Riegel 1941. 93, [3] p. (Erziehungswissenschaftl. u. psychologische Studien, 20.) **P 325.331(435.3) Hadeln**

Gombos György. A bukovinai székelyek hazatelepítése. Újabb tennivalók. Bp.: Magyar külügyi társ. kiad. 1942. 33 p. (Külügyi könyvt., 5.) **R 325.332(439.015)»1941«**

Szabados Mihály. Magyarok hazatelepítése, zsidók kivándoroltatása. Bev.: Makay Dezső. Bp.: Egyes. ker. nemzeti liga 1942. 70 p. **R 325.1(439)**

327 Külpolitika

Auswärtige Politik

Ádám T. István. U. S. A. és a háború. Bp.: Hollóssy-ny. 1941. 48 p. **R 327(73)»193«**

Baranca, Mario da. Germania e Russia 1921—1941. Venti anni di storia diplomatica. Milano: Istit. per gli studi di politica intern. 1942. 141 p. (Problemi del giorno, 62—63—64.) **311270**

Bauer, Heinz. Die englisch-russischen Gegensätze in Persien. Das Abkommen v. 31. VIII. 1907. u. seine Auswirkungen. Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1940. 187, [5] p. Bibliographie: p. 7—11. **310295**

Berber, Friedrich. Europäische Politik 1933—1938 im Spiegel der prager Akten. *[1941.]* 2. Aufl. Essen: Essener Verlagsanstalt 1942. 135 p. (Veröffentlichungen des Deutschen Instituts für Aussenpolitische Forschung, Bd. VIII.) **99614**

Churchill, Winston. Mein Bundesgenosse. Aussprüche aus zwei Jahrzehnten. Berlin: Nibelungen-Verl. 1942. 110 p. **P 327(42:47)** Bibliographie: p. 108—110.

Cleinow, Georg. Der Verlust der Ostmark. Die Deutschen Volksräte des Bromberger Systems im Kampf um die Erhaltung der Ostmark beim Reich 1918/19. Berlin: Volk u. Reich Verl. 1934. 394 p. **99770**

Deseő Gusztáv, vitéz. Dünkirchentől Moszkváig. Világkép 1940—1941. Bp.: Vitézi Rend Zrinyi csop. 1941. 182 p. **98903**

Fall, Andrea. Italia e Ungheria nella politica di Mussolini. Versione dall'originale ungherese di Silvino Gigante. Milano: Associazione »Amici dell'Ungheria« 1940. 220, [1] p. Bibliografia: p. 217. **311151**

Federzoni, Luigi. L'ora della Dalmazia. Bologna: Zanichelli 1941. VIII, 186, [6] p. **99922**

Festari, Gian Battista. La Bessarabia tra Romania e Russia. Milano: Istituto per gli studi di politica internazionale 1939. 40 p. (Problemi del giorno, 3.) **A 49.97/183**

Finn Kék-fehér könyv. A Szovjetunió viszonya Finnországhoz a moszkvai béke után. A német kiadásból ford.: Korbuly György. Bp.: Magyar-finn társ. [1942]. 46 p. **R 327(47:471)»1940/1941«**

Gordon, Wilhelm Friedrich. Thailand. Das neue Siam. Lpzg: Goldman 1941. 151, [2] p. (»Weltgeschehen«.) **A 59.30/6**

Grimm, Frédéric. Le testament politique de Richelieu. Préf. de Fernand de Brinon. Paris: Flammarion 1941. 204, [2] p. **99952** Bibliographie: p. 201—204.

Hagen, Maximilian v. Bismarck und England. Stuttg.: Dtsche Verl.-Anst. 1941. 160, [4] p. **99166** Bibliographie: p. 156—158.

Hedin, Sven. Amerika im Kampf der Kontinente. Lpzg: Brockhaus 1942. 203, [1] p. **311224**

Horváth Jenő. Magyar diplomácia, magyar diplomaták. A magyar külpolitika századai. Bp.: Szent István társ. 1941. 445 p. **98924**

Japans Eintritt in den Krieg. Vorwort v. Hiroshi Oshima. Hg. v. d. Kaiserlich Japanischen Botschaft in Berlin. Berlin: Steiniger 1942. 30 p. **A 52.32/53**

Lange, Friedrich. Kleine und grosse Völker. Berlin: Zentralverl. d. NSDAP. 1941. 152 p. (Kontinent u. Übersee, 3.) **310545**

Lojewski, W[erner] von. Aufmarsch im Orient. *[1941.]* 2. Aufl. Lpzg: Goldmann 1942. 196, [1] p. **A 56.32/95**

Luchaire, Jean. Les anglais et nous. L'action brittanique contre la France jusqu' au 13. XII 1940. Paris: Éd. du livre moderne 1941. 92, [1] p. **P 327(42:44)**

Maurer, Emil. Weltpolitik im Pazifik. Lpzg: Goldmann 1942. 182, [2] p. **311222**
Bibliographie: p. 182—[183].

Németország. Auswärtiges Amt. Dokumente zum Konflikt mit Jugoslawien und Griechenland. Berlin: Deutscher Verl. 1941. 198 p. (Auswärtiges Amt 1939/41. Nr 7.) **X 7725**

Németország. Auswärtiges Amt. Die Geheimakten des französischen Generalstabes. Berlin: Deutscher Verl. 1941. 393 p. (Auswärtiges Amt 1939/41. Nr. 6.) **X 7729**

Neri, Italo. La questione del Nilo. Studio politico storico. Con pref. di Alessandro Lessona. Roma: Ed. Italiane 1939. 221, [3] p. **A 62.32/13**

Pase, Martin. Churchills Reden und Taten im Scheinwerfer der Presse u. Karikatur. Lpzg: Lühe Verlag [1941]. 104, [1] p. **99038**

Pase, Martin. Roosevelts Reden und Taten im Scheinwerfer der Presse u. Karikatur. Lpzg: Lühe-Verl. [1942]. 117 p. **99666**

Pattarozzi, Gaetano. Inghilterra fogna dei passatismo. Con presentazione del F. T. Marinetti. Roma: Unione edit. d'Italia [1941]. 192 p. [3] t. **99091**

Penakov, St. L'entente Bulgaro—Roumaine (Premisses). (Traduit du bulgare.) Sofia: Tschipeff 1939. 95 p. **A 49.32/339**

Ribbentrop, Joachim von. Der Freiheitskampf Europas. Rede. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 38, [1] p. (Schriften des Deutschen Inst. für aussenpolitische Forschung, 96.) **P 327(4)»193/194«**

Rohden, Peter Richard. Seemacht und Landmacht. Die Gesetze ihrer Politik u. ihrer Kriegführung. Lpzg: Goldmann 1942. 155, [3] p. (»Weltgeschehen«) **310970**
Bibliographie: p. 184—186.

Roma ed ellade. Italia e Grecia. A cura dell' Istituto di studi romani. Roma: Tip. Courrier [193?]. 24 p. 8 t. (Mare Nostrum, 5.) **P 327(45:499)**

Ronneberger, Franz. Bismarck und Südosteuropa. Vorw. v. Fritz Valjavec. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1941. 138 p. (Veröffentlichungen d. Deutschen Auslandswissenschaftl. Inst., Bd 9.) **99035**
Bibliographie: p. 135—138.

Ross, Colin. Die »Westliche Hemisphäre« als Programm und Phantom des amerikanischen Imperialismus. Lpzg: Brockhaus 1942. 228 p. 25 t. **310630**

Scarfoglio, Carlo. Davanti a questa guerra. [Verona]: Mondadori 1942. 161 p. (La guerra per l'Europa, 1.) **311088**

Schüddekopf, Otto Ernst. Die Stützpunktpolitik des deutschen Reiches. 1890—1914. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1941. 116 p. **98896**

Siewert, Wulf. Die Stützpunktpolitik der U. S. A. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 109 p. 1 t. (Schriften z. Weltpolitik, 4.) **310389**

Sowjetunion, Die — und die Baltischen Staaten. [O. O. u. Dr. 1942?]. 4°. 75 p. **Pq 327(47:474)**

Sphinx titok nélkül. Írta: Diplomata. Bp.: Stádium-ny. [1942]. 64 p. 10 t. **R 327(73:42)**

Suarez, Georges & Guy Laborde. Agonie de la paix. 1935—1939. Paris: Plon 1942. 266, [2] p. **310625**

Thost, H[ans] W[ilhelm]. England wollte keinen Frieden! Britische Reden u. Aufsätze aus d. letzten sieben Jahren. Berlin: Eher 1942. 176 p. (Das ist England!, 5.) **310087**

Tichy, Herbert. Indien. Kampf u. Schicksal eines Fünftels der Menschheit. Lpzg: Goldmann 1942. 253 p. 8 t. **A 54.32/67**
Bibliographie: p. 251—253.

U. S. A. von heute. Weltpolitik, Weltfinanz, Wehrpolitik. *[1940.]* 2. Aufl. München: Bruckmann 1941. 303, [1] p. **99856**

Walter, Rudolf. Innerasien im Ringen der Mächte. Mit einer Einführung v. Georg Leibbrandt. Berlin: Eher 1942. 120 p. 1 t. (Schriftenreihe d. NSDAP. Gr. 8.: Kontinent u. Übersee, 1.) **A 50.32/51**

Welchert, Hans-Heinrich. Als Bismarck gegangen war. Intimitäten der Weltpolitik 1890—1914. Hamburg: Hanseatische Verlagsanstalt 1942. 285, [1] p. **311074**

Westphalen, I. Die Bedeutung des Völkerbundsgedankens für die englische Aussenpolitik 1914—1919. Berlin: Junker und Dünnhaupt 1942. 240 p. (Veröffentlichungen des Deutschen Auslandswissenschaftlichen Instituts, Bd 4.) **99803**
Bibliographie: p. 235—240.

Wirsing, Giselher. Der masslose Kontinent. Roosevelts Kampf um die Weltherrschaft. Jena: Diederichs [1942]. 473 p. 1 t. Bibliographie: p. 458—462. **99795**

Ziegfeld, A[rnold] Hillen. Deutschland — das Gewissen Europas. Führung u. Ordnung als deutsche Sendung. Berlin: Runge [1942]. 100 p. **310053**

329 Politikai pártok

Politische Parteien

Buchinger Manó & Révész Mihály. Fél évszázad. 1. A félévszázad politikai mérlege. — 2. A szociáldemokrata mozgalom ötven esztendeje Magyarországon. 1890 decemberétől napjainkig. Bp.: Szoc.-dem. párt 1941. 108 p. **311172**

Fiala Ferenc. A vörös kalapács. (A magyarországi szociáldemokratapárt ötvenéves jubileumára.) Bp.: Centrum 1942. 106, [2] p. 8 t. **311009**

Indulunk... A Magyar Szocialista Párt programja. Bp.: Magyar Szoc. Párt kiad. 1937. 192, [2] p. **311040**

Magyar Megujulás Pártja. Program. Bp.: M. M. P. kiad. [194?]. 16 p. **R 329(439)182**

Meskó Zoltán. Magyar csillagmozgalom. Magyar szocializmus. Eszme, erkölcs, anyag. [H.,ny. n. 193?]. 158, [1] p. **311041**

Nemzetiszocialista Káté. Fiala Ferenc előszavával. Kóródy Tibor zárószavaival. Bp.: Centrum 1939. 29 p. (Nyilaskeresztes füzetek, 1.) **R 329(439)182**

Szüts Iván. A Nemzeti Tábor magyar szocialista mozgalom politikaiprogrammja. Magyarszocializmus, magyareszme, magyarközösség, magyarrend. Bp.: Budai kny. [193?]. 23 p. **R 329(439)17**

33 Társadalmi kérdés

Soziale Frage

Divéky Andor, vitéz. Kenyér-törvény (Lex panis). A proletáriátus felszámolása. Az új fogyasztási rend megalkotása. A munkanélküliség elleni biztosítás. Érsekújvár: Farkas ny. 1942. 112 p. **310493**

Hättenschwiller, A. Das Mittelstandsproblem. Oskar Leimgruber zu seinem 30 jährigen Dienstjubileum (1912—1942.) dargeboten v. —. Zürich: Füssli 1942. 47 p. 1 t. **310799**

Lodolini, Armando. La storia sociale del lavoro. Roma: Unione editoriale d'Italia [1940]. 350 p. **310364**
Bibliografia: p. 343—349.

331 Munkáskérdés

Arbeiterfrage

Dax, Karl. Der deutsche Bergmann im Wandel der Geschichte, seine Stellung in der Gegenwart u. die Frage seines Berufsnachwuchses. *[1941.]* 2. Aufl. Berlin: Ernst 1942. 4°. 60 p. 10 t. **X 7767**

Erdélyi munkásság küzdelme, Az — a román uralom alatt. Bp.: Szociáldem. párt 1942. 96 p. **R 331(439.42)»192/193«**

Farkas György. A hivatásszervezet megalakítása és vezetése (vezérfonal agrárvezetők számára). Bp.: Magy. dolgozók orsz. hivatásszervezete [1941]. 80 p. (Magy. dolgozók népkönyvt., 3.). **R 331 : 383(439)**

Göhns, Eberhard. Die Befugnisse der Berufsvertretungen des Handwerks auf sozialpolitischem Gebiet. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1939. X, 58, [2] p. Bibliographie: p. VII—X. **P 331.958(43)**

Karstedt, Oskar & Peter v. Werder. Die afrikanische Arbeiterfrage. Berlin: De Gruyter 1941. 262 p. 1 t. (Afrika, XVIII.) **A 60.33/1**

Kokkalis, Alexander. Die Theorie der Arbeit. Neue Grundlage d. Sozialökonomik. Bd 1. Jena: Fischer 1942. X, 303 p. 1 t. **310195**

Köhler, Bernhard. Das Recht auf Arbeit als Wirtschaftsprinzip. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1937. 34 p. (Schriften der Deutschen Hochschule für Politik, 11.) **P 331.92**

Kürschner, Ingo. Die überbetriebliche kollektive Regelung der Arbeitsbedingungen unter Treuhändern d. Arbeit. Dresden: Dittert [194?]. 58 p. **P 331.115(43)**
Bibliographie: p. 5—6.

Lipcsei H. Sándor. Érdekképviselet vagy szakszervezet. Bp.: Szoc.-dem. párt kiad. 1942. 47, [1] p. **R 331.88(439)**

Lotz, Wilhelm. Schönheit der Arbeit in Deutschland. Berlin: Dtscher Verl. 1940. 62, [2] p. (Deutschland d. Gegenwart, 6.) **P 331.82(43)**

Magyar könyvnyomdai munkások, A — szakszervezetének jelentése a központi vezetőség 1938/1942. évi működéséről. Bp.: Világosság ny. 1942. 116 p. **X 2636**

Magyarország. Törvények, rendeletek. Munkaidő, legkisebb munkabér, fizetéses szabadság. Az 1937. évi XXI. t.-c. és végrehajtási rendeletei. Bp.: Neuwald ny. 1942. VI, 74 p. **310039**

Marrenbach, Otto. Fundamente des Sieges. Die Gesammtarbeit d. Deutschen Arbeitsfront v. 1933 bis 1940. *[1940.]* 2. Aufl. Hg. v. —. Berlin: Verl. d. Deutschen Arbeitsfront 1941. 418 p. 2 t. **99712**

Mi a nemzeti munkaközpont? Bp.: Nemzeti munkaközpont kiad. [194?]. 32 p. (Munkás könyvtár.) **R 331(439)»193/194«**

Népegészségügyi és munkásvédelmi szövetség. Munkásügyi előadássorozat. 1. k. Szerk.: Solymár György. Bp.: Máté ny. 1941. 184 p. **X 2613**

Nikisch, Arthur. Arbeitsvertrag und Arbeitsverhältnis. Berlin: Dtscher Rechtsverl. 1941. 136 p. (Schriften z. Arbeitsrecht, Reihe A. Bd 6.) **98917**

Remplein, Heinz. Beiträge zur Typologie und Symptomatologie der Arbeitskurve. Lpzg: Barth 1942. VIII, 138 p. (Beih. 91. zur Zeitschrift f. Angewandte Psychologie u. Characterkunde.) **310027**

Bibliographie: p. 136—138.

Renner, Gerhard. Der Anspruch auf Urlaub im Arbeitsrecht. Diss. Göttingen. Quakenbrück: Dr. Trute 1938. XII, 70 p.
Bibliographie: p. VII—X. **P 331.814(43)**

Reuss, W[ilhelm] & W[olfgang] Siebert. Die konkrete Ordnung des Betriebes. Berlin: Dtscher Rechtsverl. 1941. 128 p. (Schriften z. Arbeitsrecht, Reihe A. Bd 7.) **98919**

Révész Mihály. Magyar politika és magyar szociális kérdések száz év előtt. Bp.: Szociáldemokrata párt 1941. 32 p. **R 331(439)»184«**

Rézler Gyula. Die soziale und wirtschaftliche Lage der ungarischen Arbeiterschaft. Bp.: Wissenschaftl. Ausschuss d. Ungarisch-deutschen Gesellsch. 1942. 54, [2] p. (Ungarische Hefte, 1.) **R 331(439)**
Bibliographie: p. [1].

Schutz der werktätigen Frau. Berlin: Verlag für Sozialpolitik 1941. 101 p. (Sonderveröffentlichung des Reichsarbeitsblattes.) **X 7721**

Siebert, Wolfgang. Die deutsche Arbeitsverfassung. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1942. 110 p. (Idee u. Ordnung des Reiches.) **310584**

Siebert, Wolfgang. Englische Sozialpolitik im Arbeitszeitrecht. Stuttg.: Kohlhammer 1941. XI, 80 p. (Die sozialen Voraussetzungen d. englischen Anspruchs in Europa, 2.) **P 331.81(42)**

Siebert, Wolfgang. A német munkaalkotmány fejlődése és alapelvei. Ford.: Kuncz Ödön közreműködésével Cottely István. Először irta: v. Marton Béla. Bp.: Révai ny. 1941. 36 p. (Nemzeti Munkaközpont könyvt.) **R 331.19(43)**

Strecke, Erich & Erika Stagge. Die Überwindung der Ungelernten. Vorschläge für eine nationalsocialist. Berufsordnung. Berlin: Zentralverl. d. NSDAP 1941. 72 p. (Das junge Deutschland, 2.) **P 331.7(43)**

Timm. Der Einsatz ausländischer Arbeitskräfte in Deutschland. — Heimbürge: Die Lohnüberweisung ausländischer Arbeiter. Berlin: [Stollberg] 1942. VII, 127, [1] p. (Aus d. Reichsarbeitsblatt.) **310054**

Tostmann, Kurt. Die Tarifkonkurrenz in der Ordnung der nationalen Arbeit. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1939. VIII, 56 p.
Bibliographie: p. V—VII. **P 331.115(43)**

Tóth József. Jog a munkához. Bp.: Gergely 1942. 199 p. **99683**
Bibliográfia: p. 193—199.

Wagner, Reinhold. Der Betriebsunfall. Seine Tatsbestandsfeststellung u. seine Beurteilung nach den Bestimmungen d. RVO. nach der Rechtsprechung u. nach dem Schrifttum. Berlin: Schmidt 1941. 302, [1] p. **99284**

Weygold, Karl J. Das Gefolgschaftsamt des Betriebsführers. Aufgabe u. Organisation. Berlin: Verl. der deutschen Arbeitsfront 1941. 47 p. (Die deutsche Arbeitsfront.) **P 331.151(43)**

Willeke, Eduard. Der Arbeitseinsatz im Kriege. Jena: Fischer 1942. 72 p. (Aus d. Jahrbüchern f. Nationalökonomie u. Statistik, 154.) **P 331.6(43)»1939/1942«**

331.2 Munkabér

Arbeitslohn

Bevölkerungspolitik und Familienzulagen. Zürich: Kommissionsverl. 1941. 44 p. (Gewerkschaftliche Schriften. H. 12.) **P 331.226**

Groothold, Wilhelm. Mehrarbeit und Überarbeit. Königsberg (Pr): Ost-Europa-Verl. 1942. VII, 108 p. (Schriften d. Albertus-Universität, Bd 34.) **99630**

Nádujfalvy József, vitéz. Gazdasági munkabérek. Bp.: Hornyánszky ny. 1942. 55 p. **R 331.2 : 383(439)**

Schäffer, C[arl] [etz.]. Lohnstopp und Lohngestaltung im Kriege. Von —, W. Kobe & U. Witting. Vorw. v. L. Daeschner. Charlottenburg: Luchterhand 1941. VI, 122 p. (Sonderschriften d. Reichswirtschaftsführers f. Industrie, Handel u. Gewerbe, 4.) **99781**

Sommer, Josef. Bedeutungswandel und Formwechsel des Arbeitslohnes. Würzburg: Triltsch 1941. 103 p. (Untersuchungen zur Wirtschaftsstruktur, H. 10.) **99794**

Bibliographie: p. 102—104.

331.83/85 Szabadidőmozgalom

Freizeit

Fluck András, raggambi. A gyáripari munkavállalók szabadideje. A balatonkenesei szabadidőtanfolyamon elhangzott előadások. Szerk. —. Bp.: Magy. gyáriparosok orsz. szövets. [1940?]. 132 p. **310126**

Fluck András, raggambi. Szabadidő-tevékenység a magyar gyáriparban. A balatonöszödi szabadidő-értekezleten elhangzott beszámolóelőadások. Szerk. —. Bp.: Magy. gyáriparosok szövets. 1942. 104 p. **310128**

Kocsis Mihály. Vállalati sport, munkástestedzés. Csepel: Szerző 1942. 127, [1] p. **X 7785**

Bibliográfia: p. 5.

[Mercati, Cristoforo]. Il dopolavoro in Germania. [A cura di] Krimer. Bologna: Cappelli 1941. 92, [1] p. 20 t. **99944**

331.93 Munkaszolgálat

Arbeitsdienst

Albrecht, Gertrud. Das Pflichtjahr. Mit einem Geleitw. v. Erna Pranz. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 79 p. **P 331.93(43)**

Pirospöttyös kisasszonyok. »Levente Hirvivő« Emese könyve. Szerk.: v. Dezséry Endre & Varga Erzsébet. Színes képesriportok a magyar női munkatáborokról és a leventeleánymozgalomról. Bp.: Madách ny. 1942. 60 p. **R 331.93(439)**

333.32 Lakáskérdés

Wohnungsfrage

Dörre Endre. Kislakásépítési problémák. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf.-nak anyaga. Bp.: »Pátria« 1942. 20 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., 5. k. 1. f.) **R 333.32(439)**

Lubahn, Johannes. Bauland, Mietwohnung, Heimstätte. Die Verwurzelung unseres Volkes mit seinem Boden. Jena: Fischer 1941. 68 p. (Forschungs- u. Wohnungswesen an d. Universität Münster i. W. Materialen Sammlung, 39.) **P 333.32(43)**

Pápai Károly. A lakáskérdés legújabb fejlődése Németországban és az új nagy német lakásépítkezési programm. Bp.: Szfőv. háziny. [194?]. 38 p. (A »Városi Szemle«-ből.) **R 333.323.1(43)**

Pápai Károly. Nagyvárosok nemzetközi lakásstatisztikája. Bp.: Szfőv. Háziny. [1942]. 16 p. (A »Városi Szemle« 28. évf.-ból.) **R 333.32 : 31(∞—2)**

Vorläufige Richtlinien für die Planung und Erschliessung von Wohn- und Siedlungsgebieten. Bearb. v. der Deutschen Akademie f. Städtebau, Reichs- u. Landesplanung. Berlin: Elsner 1942. 36, [1] p. (»Zugleich«, 9.) Bibliographie: p. 36—[37]. **P 333.323.1(43)**

Zarncke, Lilly. Zur Unterbringung asozialer Familien. Frankfurt a. M.: Demuth [194?]. 16 p. (Beiträge zur Kriegswohlfahrtspflege. D. V. — Schriften, H. 5.) **P 333.322(43)**

334 Szövetkezés

Genossenschaftswesen

Marsovszky Gyula & Schandl Károly. A hitelszövetkezeti és földmunkásszövetkezeti ügy a magyar országgyűlésen. Összeállították: —. Bp.: »Pátria« ny. 1941. V, 383 p. **99855**

Mayor, Ladislau Carol. Cooperatia de credit Maghiara. Oradea: »Grafica« 1938. 23 p. **R 334.2(439)**

Salamon Aurél, alapi. A propaganda és a szövetkezetek. Bp.: Szalay ny. 1942. 110, [2] p. **99854**

Sövényházy Ferenc. Az építőtakaréküzlet szabályozása. Bp.: Révay ny. 1941. 16 p. (»Gazdasági Jog«, máj.-i sz.-ból.) **R 334.1(439)**

Világhy Zoltán. Idézetek Prohászka püspök szövetkezeti gondolataiból. Összeáll. és előszóval ell. —. Bp.: Csáthy 1940. 19, [1] p. 4 t. **R 334(439)**

335 Szocializmus

Sozialismus

Ernst, Paul. Der Zusammenbruch des Marxismus. München: Müller 1919. 208, [2] p. **310897**

Langer, Kurt. Sozialdemokratische Wirtschaftstheorien der Nachkriegszeit. Diss. 1934. Basel: Philographischer Verl. 1937. IX, 80 p. Bibliographie: p. V—VII. **P 335(43)»192/193«**

Sármány Ferenc. Szocializmus. Ifj. Meskó Zoltán előadása alapján összeáll. —. Bp.: M. N. Sz. P. 1937. 17 p. (M. N. Sz. P. egyöntetű cselekvések rendszere középszemináriuma, 2.) **R 335**
[Könyomat.]

Új angol szocializmus. Tanulmányok és röpiratok az angol szocializmus köréből. Ford. és bev.: K. Havas Géza. Bp.: Szociáldem. párt kiad. 1941. 72 p. **R 335(42)**

Varga László. Legyen igazság. *[1940.]* 4. kiad. Bp.: EMSZO központ 1940. 32 p. **R 335.75(439)**

335.86 Bolsevizmus

Albrecht I. Károly. Tíz év a vörös pokolban. *[Der verratene Sozialismus.]* Ford. N. I. Bp.: Stadium [1942]. 293 p. **310257**

Bojadzsiev, Momesil. Mit láttak a haditudósítók Vörös-Oroszországban? Bp.: Új-Auróra 1942. 63, [1] p. (Európa és a bolsevizmus. Magyarnyelvű sor., 3.) **A 47.33/101**

Fazekas Jenő. Észtország bolsevizálása. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. ny. 1942. 122 p. (»Külügyi szemle« 2. sz.-ból.) **R 335.86(474.2)**

Greife, Hermann. Bolschewismus und Staat. Grundzüge d. bolschewistischen Staatslehre. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 153 p. Bibliographie: p. 147—151. **A 54.33/3**

Kovrig Béla. Embersors a szovjetéletben. Bp.: Athenaeum ny. [1942]. 124 p. **A 47.33/92**

Krawtschenko, R[ich.]. Ich war Stalins Gefangener. Tatsachenbericht eines Ingenieur-Offiziers in der Sowjetunion. Übers. v. B. Gerde [Berta Gredler]. Dresden: Müller 1941. 108 p. 4 t. **A 47.33/104**

Mainardi, Lauro. A magyarországi kommunizmus bűnei. Bp.: Új-Auróra [194?]. 96 p. (Európa és a bolsevizmus, VI.) **R 335.86(439)**

Manacorda, Guido. Kommunizmus und Demokratie... T. 1. Geleitwort v. Hans Frank. Vorwort v. Giuseppe Bottai. Berlin: Wessobrunner Verl. 1939. **98929**
T. 1. Lehre und Kritik des Kommunismus. 58 p.

Marjay Frigyes. Honvédeink vörösországról... Összeáll. és szerk. —. Bp.: Hollósy ny. 1942. 189 p. **310080**

Mund, Wolfgang. Die GPU. Angriff auf das Abendland. Hg. v. Antikomintern. Dresden: Müller 1942. 213 p. **A 47.33/106**

Müller, Sven von. Die Sowjetunion. Kulisse u. Hintergrund. Hamburg: Broschek 1941. 249 p. **A 47.33/94**

Nyiry Gyula. Hogyan készítette elő a Károlyi-kormány a magyar proletárdiktatúrát? Bp.: Új-Auróra 1942. 116 p. (Európa és a bolsevizmus. Magy. nyelvű sor., 5.) **R 335.86(439)**

Pavelic, Ante. Errori e orrori. Comunismo e bolscevismo in Russia e nel mondo. Milano: Ist. per gli studi di polit. internat. 1941. 275, [3] p. **99949**

Sjöberg, Valentin. Der Angriff auf die Flanke der Welt. Vorworte v. J. F. C. Fuller u. Henri de Champs. Berlin: Nibelungen-Verl. 1941. 236 p. 6 t. (Schwertbücher. Schriften über Ostprobleme u. Bolschewismus, Bd IV.) **99304**

Szalabasev, Ilja Ivanov. Most jöttem a Szovjetpokolból. Ford. Tarczay Gizella. Bp.: Centrum [1942]. 140 p. **A 47.33/103**

Werner, Paul. Ein Schweizer Journalist sieht Russland. Auf den Spuren der deutschen Armee zwischen San u. Dnjepr. Olten: Walter 1942. 189, [2] p. 9 t. **A 47.35/53**

335.95 Utópia

Utopie

Curcio, Carlo. Utopisti e riformatori sociali del Cinquecento. A. F. Doni, U. Foglietta, F. Patrizi da Cherso, L. Agostini. A cura di —. Bologna: Zanichelli 1941. XXIV, 212 p. (Ist. nazionale di cultura fascista. Scrittori politici italiani, 19.) **310362**

Muratori, Lodovico Antonio. Della publica felicità. A cura di Bruno Brunello. Bologna: Zanichelli 1941. XIX, 268 p. (Istit. nazion. di cultura fascista. Scrittori politici italiani, 33.) **310361**

339.5 Parasztkérdés

Bauernfrage

Auhagen, Otto. Die Schicksalswende des russlanddeutschen Bauerntums in d. Jahren 1927–1930. Lpzg: Hirzel 1942. VIII, 198 p. 1 t. (Sammlung Georg Leibbrandt, 6.) **310179**

Gasser-Stäger, W. Aufgaben der bäuerlichen Sozialpolitik. Bazenheid: Kalberer 1942. 46 p. **P 339.5(494)**

Miller Jakob. Deutsche Bauerngeschichte. Stuttg.: Ulmer 1941. 330 p. **310036**

Nikolajew, Peter. Bauern unter Hammer und Sichel. Bauer, Partisan, Verbannter, Flüchtling. *[1936.]* 3. unveränd. Aufl. Berlin: Nibelungen-Verl. 1941. 412 p. **99905**

Slevogt, Werner. Die Bauernbefreiung in einem mitteldeutschen Arbeiterdorf, (Pobles, Kreis Merseburg) unter bes. Berücks. d. dortigen Bauernhöfe u. d. seitherige Entwicklung dieser Höfe. Diss. Göttingen. Lpzg: Dr. Edelmann [1939]. 76 p. **P 347.237(43)**
Bibliographie: p. 5—7.

Veres Péter. Népiség és szocializmus. Bp.: Magyar élet [194?]. 46 p. **R 339.5(439)**

339.6 Nőkérdés

Frauenfrage

Fillies-Kirmsse, Erika. Deutsches Frauenschaffen im Kriege. Jahrbuch d. Reichsfrauenführung 1941. Hg. u. bearb. v. —. Dortmund: Westfalen-Verl. 1941. 129 p. 1 t. **310097**

Gárdos Mariska. A nő a történelem sodrában. Bp.: Saját kiad. 1942. 192 p. **99863**
Bibliográfia: p. 187—192.

Pekár Gyula. A nő szabadságharca. Bp.: Singer & Wolfner [1942]. 231, [1] p. **310259**

Schunke, Johannes. Das Recht im Leben der Frau. Halle a. d. Saale: Schroedel [1941]. 47, [1] p. (Die deutsche Frau, 10.) **P 339.62(43)**

34 Jogtudomány

Rechtswissenschaft

Balás P. Elemér [stb.]. Werbőczy István. —, Csekey István, Szászy István és Bónis György egy. tanárok előadásai a jog- és áll.-tud. kar Werbőczy halálának 400 éves évfordulója alkalmából rendezett ünnepélyén, a Tripartitum bibliográfiájával. Mit dtschen Auszügen: Stephan Werbőczy. Vorträge anlässlich d. 400. Jahreswende seines Todes, samt d. Bibliographie d. Tripartitum. Kolozsvár: Nagy ny. 1941. 218, [1] p. (Univers. Francisco-Josephina Kolozsvár, Acta juridico-politica, 2.) **310447**

Bónis György. Magyar jog, székely jog. Kolozsvár: Egyetem 1942. 106 p. (Kolozsvári tud. könyvtár, 1.) **310032**
Bibliográfia: p. 5—7.

Eckhart Ferenc & Degré Alajos. Emlékkönyv viski Illés József ny. r. tanár, tanári működésének negyvenedik évfordulójára. Szerk. —. Bp.: Stephaneum ny. 1942. XVI, 622 p. **310043**

Heckel, Johannes [etz.]. Berichte über die Lage und das Studium des öffentl. Rechts. Von: Heinrich Henkel, Gustav Adolf Walz, Karl Larenz. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1935. 63 p. (Der deutsche Staat d. Gegenwart, 12.) **P 340(43)**

Illés József. Werbőczy és a Hármaskönyv. Bp.: Magyar Jogászegylet 1942. 18 p. (Magy. jogászegyleti kvt., 22.) **R 34 Werbőczy**

Landfried, Friedrich Walter. Wirtschaftsgesetzgebung. Kommentar zu d. Gesetzen u. Bestimmungen für d. gewerbl. Wirtschaft. Bd 1—2. München: Beck 1941. **99346**

Magyar Jogmives Társaság. A magyar jogélet időszerű kérdései. A magyar jogmívesek társasága összejövetelein elhangzott előadások. Bp.: Held ny. 1940. 291 p. **99600**

Magyarországi rendeletek gyüjteménye. 1919—1939. Kiad. a M. kir. Belügyminiszter. 1—3. k. Bp.: Stádium ny. 1941. **K 3400/90**

Rácz György. Az igazi Werbőczy halálának 400. évfordulóján. Bp.: Stephaneum ny. 1941. 48 p. **R 34 Werbőczy**

340.12 Jogbölcselet

Rechtsphilosophie

Freisler, Roland. Grundlegende Denkformen des Rechts im Wandel unserer Rechtserneuerung. Berlin: Decker 1941. 34 p. (Deutsches Rechtsleben.) **P 340.114(43)**

Göring, Hermann. Die Rechtssicherheit als Grundlage der Volksgemeinschaft. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1935. 21 p. (Schriften d. Akademie für Deutsches Recht.) **P 340.114**

Krisztics Sándor. A jog mint társadalmi irányeszme. Pécs: Szerző 1942. 15 p. (Pannonia könyvt., 53., »Pannonia« 7. k.-ből.) **R 340.114**

Losonczy István. A funkcionális fogalomalkotás lehetősége a jogtudományban. Bp.: Egyet. ny. 1941. 141 p. **99618**

Nawiasky, Hans. Allgemeine Rechtslehre als System der rechtlichen Grundbegriffe. Köln: Benzinger 1941. 272 p. **99644**

Schmitt, Carl. Über die drei Arten des rechtswissenschaftlichen Denkens. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1934. 67 p. (Schriften d. Akademie f. Deutsches Recht.) **P 340.12**

341 Nemzetközi jog

Internationales Recht

Albrecht, Kurt. Neutralität und Presse. Die publizistische Haltung d. Schweiz während d. Kriegsjahres 1939/40 u. ihre völkerrechtliche Beurteilung. Dresden: Dittert 1942. [4], 101 p. **310375**
Bibliographie: p. 98—101.

Berber, Friedrich. Der Mythos der Monroë-Doktrin. Essen: Essener Verl.-Anst. 1942. 24 p. (Schriftenreihe d. Dtschen Instituts f. aussenpolit. Forschung.) **P 341.233(73)**

Bilfinger, Carl. Das wahre Gesicht des Kelloggpaktes. Angelsächsischer Imperialismus im Gewande des Rechts. T. 1. Essen: Essener Verl.-Anst. 1942. 68 p. (Probleme amerikanischer Aussenpolitik, 1.) **P 341.24 : 327.3**

Bleiber, Fritz. Der Völkerbund. Die Entstehung der Völkerbundssatzung. Stuttg.: Kohlhammer 1939. 189 p. (Handbuch des Völkerrechts, 4/1.) **99771**

De Matteis, Giuseppe. Verso l'equilibrio della nuova Europa. Firenze: Sansoni 1941. 168, [4] p. **99777**

Dürrfeld, Richard. Die Kontinentalsperre. Diss. Göttingen: Dr. Trute 1940. X, 58, [2] p.
Bibliographie: p. VII—X. **P 341.362**

Freisler, Roland. Az új Európa jogrendjéről. Ford. Koczogh Ákosné. Bp.: Sylvester ny. 1941. 16 p. (A Magyar-Német társ., kiadv., 6.) **R 341.013**

Gajzágó László. A háború és béke joga. A VI. közigazgatási továbbképző tanfolyamon előadta —. Bp.: Állami ny. 1941. 120 p. (A »Közigazgatásunk nemzetközi kapcsolatai« c. munkából.) **X 7730**

Gajzágó László. A nemzetközi jog eredete, annak római és keresztény összefüggései, különösebben a spanyol nemzetközi jogi iskola. Bp.: Stephaneum ny. 1942. XI, 433 p. **99974**

Günther, Kurt. Die Behandlung internationaler Schuldverträge im schwedischen internationalen Privatrecht. Diss. Erlangen. Horn, Niederdonau: Dr. Berger 1937. 35, [1] p. **P 341.5 : 387.435(485)**
Bibliographie: p. 35—[36].

Hartmann, Josef. Versuche einer politischen Organisation im Donauraum. (1918—1938.) Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1941. 125, [3] p.
Bibliographie: p. 63—125. **99201**

Kollmeyer, Henrich Cord. Die Lehre vom Schutzrecht und die Praxis der internationalen Schiedsgerichte in Claimssachen. Diss. Berlin. Dresden: Dr. Dittert 1940. 123 p.
Bibliographie: p. 122—123. **99184**

Ronchi, Nello. La rappresaglia. Studio di diritto internazionale. Padova: Tip. della Provincia 1941. 30, [2] p. **P 341.65(04)**

Schiffer, Walter. Répertoire des questions de droit international général. Posées devant la Société des Nations 1920—1940. Publié de A. C. Breycha-Vauthier. Genève: Institut universitaire de hautes études internationales 1942. [4], 390 p. (Genève research centre.) **311261**
[Francia-angol.]

Serra, Enrico. L'occupazione bellica germanica negli anni 1939—1940. Milano: Ist. per gli studi di polit. internat. 1941. 98 p. (Problemi del giorno, 59—61.) **310369**

Stelczer Lajos. Magyarok Szibériában. Pozsony: Toldy Kör 1942. 20 p. (Szlovákiai magy. irod. füzetek.) **R 341.34(57)**

Waltzog, Alfons. Recht der Landkriegsführung. Die wichtigsten Abkommen des Landkriegsrechts. Erläutert v. —. Berlin: Vahlen 1942. IX, [1], 304 p. **99955**
Bibliographie: p. [1].

Wegener, Wilhelm. Probleme der völkerrechtlichen Ordnung der internationalen Binnenschiffahrt in geschichtlicher und systematischer Beleuchtung. Diss. Göttingen: Dr. Wurm 1939. XVI, 112 p. **99022**
Bibliographie: p. VII—XV.

341.380 Revízió

Revision

Nyiry László, székelyi. Történelmi igazságszolgáltatás. 1938—1941. Bp.: Orsz. közműv. szövets. [1942]. 130, [6] p. 8 t. **98996**
Bibliográfia: p. [1].

Sziklay János. A magyar revízió 1920—1941. Szerk. —. Bp.: Hungária Lloyd kiad. 1942. 196 p. **99824**

342 Közjog

Staatsrecht

Akeret, Erwin. Das Regierungssystem der Schweiz. Eine objektive Orientierung über aktuelle Verfassungsfragen. Wülflingen: Verl. d. »Weinländer« 1941. 78 p. **P 342.34(494)**

Bilfinger, Carl. Völkerrecht und Staatsrecht in der deutschen Verfassungsgeschichte. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1941. 47 p. (Idee u. Ordnung des Reiches.) **P 342(43)(09)**

Bölöny József. Magyar közjog. 1. k. Bp.: Szerző 1942. 256 p. **310430**

Bölöny József. Történelmi alkotmányunk és a 48-as fejlődés. Bp.: »Magy. közigazgatás« kiad. 1941. 23 p. (Magy. közigazg. könyvt., 14.) **R 342(439)(09)**

Brausse, Hans Bernhard. Die Führungsordnung des deutschen Volkes. Grundlegung einer Führungslehre. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1940. X, 199 p. **310201**
Bibliographie: p. 187—192.

Fujii, Shinichi. The essentials of Japanese constitutional law. Tokyo: Juhikaku 1940. XI, 459, [3] p. 1 t. **310674**

Huber, Ernst Rudolf. Idee und Ordnung des Reiches. Gemeinschaftsarbeit deutscher Staatsrechtslehrer. Bd 1. Hg. v. —. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1941. **311138**

Rietdorf, Fritz. Das preussische Staatsministerium im Wandel der preussischen Verfassungsgeschichte. Diss. Göttingen: Göttinger Handelsdr. 1939. 140 p. **99021**
Bibliographie: p. 136—138.

Scheerbarth, Walter. Staatsrecht. Berlin: Spaeth & Linde 1942. 110 p. (Die Bücherder Verwaltung, 1.) **310595**

Scrimali, Antoine. La Ruthénie subcarpathique et l'État tchécoslovaque. Paris: La Technique du Livre 1940. 94, [2] p. **P 342.24(437 : 439.34)**

Seeger, Helmut. Der Staatskommissar mit bes. Berücks. Württembergs im Jahr 1933. Diss. Tübingen. Lpzg: Dr. Behrendorf 1940. 116, [6] p. **99209**
Bibliographie: p. [1—5].

Staatsangehörigkeitsrecht, Das — der Sowjetunion. Bearb. durch das Inst. f. osteuropäisches Recht an d. Albertus-Univers. Königsberg: Ost-Europa-Verl. 1942. VII, 73 p. (Schriften d. Inst. f. Ostforschung. Geisteswissenschaftl. Reihe, 2.) **A 47.34/79**

Steiger, Eduard von. Von der persönlichen Freiheit. Vortrag. Zürich: Polygraphischer Verl. 1942. 26, [1] p. (Kultur u. Staatswissenschaftl. Schriften, 26.) **P 342.721(494)**
Bibliographie: p. [27].

Tomcsányi Móric. Magyarország közjoga. *[1922.]* 4. kiegészített kiad. Bp.: Egyet. ny. 1942. 574 p. **310521**

Walz, G[ustav] A[dolf]. Der Begriff der Verfassung. Berlin: Duncker & Humblot 1942. 71 p. (Schriften d. Akademie f. Dtsches Recht, 4.) **P 342(011)**

Zielke, Edmund. Das Wesen der Gewaltenteilung und ihre Überwindung im nationalsozialistischen Staat. Diss. Königsberg/P.; [Selbstverl.] 1935. VIII, 84 p. **P 342.5(43)**
Bibliographie: p. 78—83.

342.724 Faj és felekezet a közjogban

Rasse und Religionsbekenntnis im Staatsrecht

Lemmel, Herbert. Die Volksgemeinschaft; ihre Erfassung im werdenden Recht. Stuttg.: Kohlhammer 1941. VI, 210 p. **310240**

Németország. Törvények, rendeletek. Die Nürnberger Gesetze, mit d. Durchführungsverordnungen u. d. sonstigen einschlägigen Vorschriften. *[1935.]* 4. Aufl. Hg. u. erl. v. Bernhard Lösener & Friedrich A. Knost. Berlin: Vahlen 1941. 250 p. **K 3400/88**

Schulz, Heinz. Die Rechtstellung der jüdischen Mischlinge, nach d. Verordnungen zum Reichsbürger- u. Blutschutzgesetz. Diss. Göttingen. Quakenbrück: Dr. Trute 1938. VI, 100 p. **P 342.724(43)**
Bibliographie: p. 95—98.

Szlovákia. Törvények, rendeletek. Der slowakische Judenkodex. Übers. u. mit einer Einleitung versehen v. Ludwig A. Dostal. Pressburg: Roland 1941. VIII, 90 p. (Aus d. »Dtschen Pressebriefe aus d. Slowakei.«) **P 342.724(439.31)**

343 Büntetőjog
Strafrecht

Angyal Pál. A bűnös szándék és bűnös gondatlanság értékviszonya. Bp.: Attila ny. 1942. 12 p. **R 342.233(439)**

Angyal Pál & Isaák Gyula. Bűnvádi perrendtartás. Melléktörvényekkel, az újabb eljárási törvények részletes magyarázatával, rendeletekkel, joggyakorlatokkal, jegyzetekkel és utalásokkal. Vargha Ferenc műve alapján összeáll. —. *[1901.]* 9. kiad. Bp.: Grill 1941. XII, 830 p. **K 3400/14/3**
= Magyar törvények Grill-féle kiad., 3.

Angyal Pál & Isaák Gyula. Büntető törvénykönyv. A bűntettekről és vétségekről (1878. évi V. t.-c.). Jegyzetekkel, utalásokkal és joggyakorlatokkal. Összeáll. —. Függelék: Katonai büntető törvénykönyv. Összeáll. & jegyz. ell. Osvárth Ferenc. *[1927.]* 4. kiad. 1—2. k. Bp.: Grill 1941. **K 3400/14/2**
= Magyar törvények Grill-féle kiad., 2.

Angyal Pál. A joghézag problematikája a büntetőjogban. Bp.: Akadémia 1942. 27 p. (Értekezések a filozof. és társad. tudományok köréből, 5. k. 8.) **R 343.21(439)**

Angyal Pál. A magyar anyagi büntetőjog hatályos jogszabályai. Összeáll.: —. Bp.: Grill 1941. XXIII, 762 p. **99179**

Angyal Pál. A magyar bűnvádi perrendtartás hatályos jogszabályai. Összeáll. —. Bp.: Grill 1942. XIII, 462 p. **310100**

Bary József. A tiszaeszlári bűnper-vizsgálóbíró emlékiratai. *[1933.]* 2. kiad. Bp.: Magyar élet kiad. 1941. 844, [2] p. **99007**

Bolgár György. Elkobzás és vagyoni elégtétel a valutabűncselekményeknél. Bp.: Grill 1941. 64 p. **R 343.27(439)**

Braune, Günther. Die Schweigepflicht des Strafverteidigers. Diss. Berlin: Dr. Pfau 1939 85, [3] p. **P 343.452(43)**
Bibliographie: p. 5—10.

Élthes Gyula, Tusnádi. A kihágások és felsőbírósági határozatok. Rendészet-közbiztonság. A kihágási büntetőtörvénykönyv. *[1930?]* 2. bőv és átdolg. kiad. Összeáll. és jegyz. ell. —. Előszót írta v. Keresztes-Fischer Ferenc. Bp.: Pátria ny. 1940. 771 p. (A rendőri büntetőjog tára, VI.) **99603**

Élthes Gyula, Tusnádi. A községi vadászati jog haszonbérbeadása és haszonbérbevétele, a vadászati kihágások és felsőbírósági határozatok. Bp.: Stadium 1939. 95 p. (A rendőri büntetőjog tára, V.) **99604**

Grispigni, Filippo & Edmondo Mezger. La riforma penale nazionalsocialista. Milano: Giuffré 1942. 106 p. **311268**

Häfele, Ottmar. Freiheit und Gebundenheit des Strafrichters im früheren und im nationalsozialistischen Recht. Diss. Tübingen. Würzburg-Aumühle: Dr. Triltsch 1940. [4], 80, [2] p. **P 343.1(43)**
Bibliographie: p. 77—80.

Heim, Willi. Das Henkersmahl. Diss. Erlangen: Dr. Weissmann 1941. IV, 40 p.
Bibliographie: p. I—IV. **P 343.253(43)**

Heins, Engelhard. Der historische und der soziale Gehalt der Ehre. Untersuchungen zum strafrechtlichen Ehrbegriff. Breslau: Kurtze 1941. XV, 123 p. (Strafrechtliche Abhandlungen, H. 427.) **310028**
Bibliographie: p. VII—XV.

Henkel, Heinrich. Strafrichter und Gesetz im neuen Staat. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1934. 70 p. (Der deutsche Staat d. Gegenwart, 3.) **P 343.1(43)**
Bibliographie: p. 70.

Horváth Barna. A géniusz pere. Sokrates-Johanna. Kolozsvár: Szerző 1942. 226, [2] p. (Univers. Francisco-Josephina Kolozsvár. Acta juridico-politica, 3.) **310792**

Josefovits László. Az árdrágítás büntető szabályai. Függelékben: a maximális árakat megállapító rendeletek teljes felsorolása. Bp.: Szerző 1942. 31 p. **R 343.531(439)**

Kisfaludi Imre. Árdrágító visszaélések a tejgazdaságban és a legújabb tejrendelet részletes magyarázata. Pécs: Pécsi irod. & könyvny. rt. 1942. 138 p. **311023**

Krug, Wilhelm. Die Abgrenzung der polizeilichen Befugnisse gegenüber den staatsanwaltschaftlichen und richterlichen im Strafverfahren. Diss. 1940. Würzburg-Aumühle: Dr. Triltsch 1941. [4], 91, [1] p.
Bibliographie: p. 89—90. **P 343.112(43)**

Kubitz, Wilfried. Vorstrafen und Vortaten insbesondere als Schuldanzeichen, nach deutschem u. englischem Strafverfahrensrecht. Diss. Berlin. Dresden: Dittert 1941. 112, [2] p.
Bibliographie: p. 107—109. **99020**

Kunszery Gyula. Magyar írók bűnperei. Bp.: »Auróra« 1942. 64 p. (Auróra könyvek.) **R 343.919(439)**

Küstermann, Werner. Die Hauptverhandlung gegen Flüchtige in Geschichte, Rechtsvergleichung und Gegenwart. Diss. 1938. Göttingen: Göttinger Handelsdr. 1939. [4], 84, [1] p. **P 343.151(04)**
Bibliographie: p. 79—84.

Mezger, Edmund. Kriminalpolitik auf kriminologischer Grundlage. *[1934.]* 2. wesentlich umgearb. Aufl. Stuttg.: Enke 1942. VI, [2], 277 p. **99276**
Bibliographie: p. [1].

Mittelbach, Hans. Die Verordnung gegen Volksschädlinge. Das Verbrechen bei Fliegergefahr u. die Ausnutzung des Kriegszustandes. Bad Oeynhausen (Westf.): Lutzeyer 1941. 72 p. (Juristische Praktiker-Bibliothek, Nr. 4.) **P 343.324(43)**
Bibliographie: p. 71—72.

Novák Jenő. Községi kihágási bíráskodás, mező- és erdőrendészet, büntetőeljárás, fiatalkorúakkal szembeni eljárás, ügyvitel és pénzkezelés jogszabályai magyarázatokkal. Bp.: Hamburger ny. 1938. 125 p. **99602**

Ortlieb, Friedrich. Der Verteidiger nach nationalsozialistischem Recht. Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1940. XII, 80 p. **P 343.121(43)**
Bibliographie: p. VII—XII.

Parzinger, Peter Paul. Die Jugend im Strafrecht des In — und Auslandes 1919 bis 1939. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1941. 146 p. (Neue dtsche Forschungen, 300.)
Bibliographie: p. 141—146. **310784**

Pechstein, Hans. Vom alten und neuen Sinn der Ordnungsstrafe. Breslau: Kurtze 1942. XIII, 145 p. (Strafrechtliche Abhandlungen, H. 426.) **310029**
Bibliographie: VII—XI.

Pichler-Drexler, Erwin & W. Theofried Allinger-Csollich. Das österreichische Strafgesetzbuch. Berlin: Dtscher Rechtsverl. 1941. 308 p. (Das Strafrecht in d. Ostmark, II.) **98898**

Reinartz, Maria. Der Erziehungswille von Staat und Gemeinden in den Massnahmen für die gefährdete u. verwahrloste Jugend. Würzburg: Triltsch 1941. [8], 133 p. (Kommunalwissenschaftl. Studien u. Forschungen, H. 7.) **99783**
Bibliographie: p. 123—133.

Schmid-Lindner, Erich. Fragen des strafrechtlichen Allgemeinen Teils zum Tierschutzrecht. (Unter Ausschluss der Erscheinungsformen des Verbrechens u. der Konkurrenz.) Diss. 1940. Erlangen: Dr. Krahl 1941. VIII, 92 p.
Bibliographie: p. VI—VIII. **P 343.58(43)**

Schmidt, Eberhard. Der Arzt im Strafrecht. Lpzg: Weicher 1939. XV, [1], 202 p. (Leipziger rechtswissenschaftl. Studien, 116.) **310570**
Bibliographie: p. XIII—XV.

Schneickert, Hans. Das Geheimnis. Sein Schutz u. Verrat. Jena: Fischer 1941. VI, 152 p. **99099**

Seitz, Simon. Die Einwilligung im Aufbau der Verbrechenslehre (unter besonderer Berücksichtigung des Rechtsgutsgedankens). Diss. 1940. Erlangen: Dr. Krahl 1941. VII, 72 p.
Bibliographie: p. VI—VII. **P 343.234(43)**

Sieberer-Falch, Marianne. Der Jugendstrafvollzug. Ein geschichtl. Ueberblick über d. Vollzug d. Gefängnisstrafe an Jugendlichen im Deutschen Reich, insbes. in Württemberg. Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1939. XVIII, 62 p. **P 343.815(43)**
Bibliographie: p. V—XVIII.

Szolnok Jenő. A fizetési eszközökkel elkövetett bűntettek és vétségek a M. kir. Kúria gyakorlatában. Összeáll. —. Bp.: Franklin 1942. 210 p. (Magy. törvények, a Franklin-társ. zsebkiad.) **310336**

Tury Sándor Kornél. Gazdasági szemlélet és büntetőjog. Előszót írta Angyal Pál. Bp.: Attila ny. 1941. 74 p. (Angyal szemin. kiadv., 43.) **R 343 : 381(439)**

Willies, Friedrich Wilhelm. Die Öffentlichkeit im Strafverfahren. Diss. Göttingen. Bremen: Dr. Nicolaus 1940. 80 p. **P 343.13(43)**
Bibliographie: p. 3—10.

Zehery Lajos. A büntetőjog és a fegyelmi jog kapcsolatai. Bp.: Hungária ny. 1941. 23, [1] p. **R 343 : 350.831.2(439)**

344 Katonai büntetőjog

Militärstrafrecht

Grünendiek, Alfred. Das Militärstrafrecht als Pflichtenstrafrecht. Diss. Göttingen. Bochum-Langendreer: Dr. Pöppinghaus 1938. 50 p.
Bibliographie: p. 5—10. **P 344.1(43)**

Gust, Kurt. Der Unrechtsbegriff im Militärstrafrecht. Diss. Königsberg. Düsseldorf: Dr. Nolte 1940. IX, 65, [1] p. **P 344(43)**
Bibliographie: p. VIII—IX.

Németország. Törvények, rendeletek. Strafrecht der deutschen Wehrmacht. *[1940.]* 5. ergänzte Aufl. Militärstrafgesetzbuch v. 10. X. 1940, Kriegssonderstrafverfahrensordnung, Disziplinarstrafordnungen, Beschwerdeordnung, Sondergerichtsbarkeit für Angehörige d. S. S. u. Polizeiverbände, Reichsstrafgesetzbuch u. zahlreiche andere Bestimmungen. München: Beck 1942. XII, 357. p. **301101**

347 Magánjog

Privatrecht

Bacsó Ferenc. A hadbavonultak érdekeit védő jogszabályok. Összeáll. & magy. ell. —. Bp.: Grill 1942. 246 p. **310531**

Beck Salamon. Négy értekezés. Bp.: Saját kiad. 1941. 212, [2] p. **99032**

Biel, Ferdinand. Wandelung und Rücktritt. Eine kritische Untersuchung. Diss. Göttingen. Bremen: Dr. Nicolaus 1939. 96 p.
Bibliographie: p. 3—7. **P 347.451(43)**

Butera, Antonio. Il codice civile italiano commentato secondo l'ordine degli articoli (R. D. 12. XII 1938—XVII, n. 1852). Vol. 1—4. Torino: Unione tip.-ed. torinese 1939—1941. **310487**
Vol. 1. Libro primo. Delle persone. 1939. 576 p.
2. Libro delle successioni per causa di morte e delle donazioni. 1940. IV, 608, [2] p.
3—4. Libro della proprieta. P. 1—2. 1941.

Fleischmann, Christof. Das dingliche Rechtsgeschäft im künftigen Bodenrecht (unter Ausschluss d. Frage d. Abstraktheit). Diss. Erlangen. Erlangen-Bruck: Dr. Krahl 1941. XVI, 124 p. **310278**
Bibliographie: p. XIII—XV.

Franchi, L[uigi] & V[irgilio] Feroci. Il nuovo codici civile... Con una append. di leggi attinenti alla materia civile e commerciale. Milano: Hoepli 1942. VIII, 753, [3] p. (Codici e leggi del Regno d'Italia.) **310959**

Gassner, Franz. Der Missbrauch der Vertretungsmacht. Diss. Erlangen. Frankenthal: Dr. Beller 1941. [8], 43 p. **P 347.133(43)**
Bibliographie: p. [7—8].

Graeber, Rudolf E. Der ausservertragliche Eingriff des Arztes. Diss. Göttingen: Dr. Nolte 1939. 68 p. **P 347.56(43)**
Bibliographie: p. 63—67.

Guhl, Theo. Das neue Bürgschaftsrecht der Schweiz. Nach dem Bundesgesetz über die Revision des XX. Titels des Obligationenrechts: Die Bürgschaft, v. 10. XII. 1941. Zürich: Polygraph. Verl. 1942. 169 p. **310227**

Heinemann, Gustav W. Der Bergschaden nach preussischem Recht. Berlin: Schmidt 1941. 143 p. **310057**

Hubernagel, Gerhard. Das interlokale und interpersonale Privatrecht im grossdeutschen Raum. Berlin: Dtscher Rechtsverl. 1942. 84 p. **P 340.148(43)**
Bibliographie: p. 7.

Hubernagel, G[erhard]. Reichspachtschutzordnung v. 30. VII. 1940. Mit Erläuterungen. Berlin: Dtscher Rechtsverl. 1942. 238 p. **310233**

Janicki, Hubertus. Probleme der Gesamthypothek. Diss. Göttingen: Göttinger Dr. 1939. 74 p. **P 347.27(43)**
Bibliographie: p. 70—73.

Jurasek, Stanislav. Ansprüche der Gläubiger bei der Abwicklung des jüdischen Vermögens und bei der Beschlagnahme des Vermögens. Prag: Orbis-Verl. 1942. 167 p. **311274**

Kaussler, Ludwig. »Die Haftung der Erzeugnisse des Grundstücks für die Hypothek nach BGB, ZVG und Reichserbhofrecht«. Diss. Erlangen. München: Dr. Rauscher 1940. 71 p. **P 347.27(43)**
Bibliographie: p. 4—5.

Klaproth, Hans. Das Problem der Vorausverfügungen über den Mietszins. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1939. X, 51, [3] p. **P 347.453.3(43)**
Bibliographie: p. VII—IX.

Kováts Gábor, májai & vitéz Kincsesy Endre. Háztulajdonosok, házgondnokok, házfelügyelők gyakorlati tanácsadója. Bp.: Közhaszn. & irod. könyvkiad. váll. 1942. 236 p. **310645**

Lange, Heinrich. Boden, Ware und Geld. Bd 1—3. *[1937.]* 2. Aufl. Tübingen: Mohr 1942. (Grundrisse des Deutschen Rechts.)
Bd 1. Grundfragen. X, 130 p. **310588**
Bibliographie: p. VII—X.
Bd 2. [Fehlt.]
3. Boden, Ware und Geld. 207 p.

Leonhardt, Rolf. Bergrecht, Forstrecht, Elekrizitätswirtschaftsrecht, Arbeitsrecht. (Stand v. 15. X. 1941.) Zur Einführung v. Wilhelm Klein. [Hermannstadt]: Krafft & Drotleff [1941]. XVIII, 190 p. (Schriftenreihe d. Deutschen Volksgruppe in Rumänien. Beiträge z. Kenntnis d. rumänischen Wirtschaftsrechts. H. 1.) **310025**

Magyary Géza összegyüjtött dolgozatai, a polgári eljárás, a magánjog és a kereskedelmi jog köréből. 1—2. k. Bp.: Akadémia 1942. (A M. Tud. Akad. jogtud. bizotts. kiadványsor., 12.) **310520**

Márton Géza. A római magánjog elemeinek tankönyve. Instituciók. *[1922.]* 4. kiad. Debrecen: »Méliusz« könyvker. 1937. VIII, 336 p. **K 3410/10**

Menger, Christian Friedrich. Zur Geschichte der Vereinskonzession. Diss. Göttingen. Berlin: Dtsche Zentraldr. 1940. 80 p.
Bibliographie: p. 73—79. **P 347.191.11(09)**

Mittelbach, Rolf. Bauwerke auf fremden Grundstücken. Diss. Erlangen. Würzburg: Dr. Mayr 1941. [4], 79 p. **P 347.242(43)**
Bibliographie: p. 76—79.

Monsehr, Günther. Der Elektrizitätsversorgungsvertrag und die Rechtsstellung des Elektrizitätsunternehmers im Konkurse des Abnehmers. Diss. Königsberg. Berlin: Dr. Pfau 1940. 64 p. **P 347.291(43)**
Bibliographie: p. 62—64.

Müller, Helmut. Zur Sicherstellung von Guthaben für bestimmte Zwecke mit privatrechtlichen Mitteln. Diss. 1939. Göttingen [O. Dr.] 1940. 48 p. **P 347.455(43)**
Bibliographie: p. 4—6.

Pataky Ernő [stb.]. Tejgazdasági jogszabályok. Összeállították és jegyz. ell.: —, Pazár Géza, Hegedüs Gyula. Bánffy Dániel előszavával. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. könyvkiadó 1941. 388 p. **99047**

Pethő Tibor [stb.]. Magángazdálkodás, az iparban és kereskedelemben nélkülözhetetlen jogi ismeretek, a magy. magánjog, kereskedelmi- és váltójog rövid vázlata. Írta —, Alpáry Imre & Szirányi Tibor. Bev. Pilisi Sándor. Bp.: Szerzők 1942. 236 p. **K 3470/23**

Poppensieker, Kurt. Haftung für mangelhafte Aufstellung von Verkehrszeichen. Diss. Göttingen: Dr. Pieper 1940. XII, 94, [2] p.
Bibliographie: p. VII—XI. **P 347.5(43)**

Pütz, Hans. Der Übergang des Arbeitsverhältnisses bei Veräusserung des Unternehmens nach deutschem Recht. Diss. Düsseldorf: Dr. Nolte 1938. [4], 51, [1] p.
Bibliographie: p. 49—51. **P 347.454(43)**

Rozanski, Franz. Das Recht des Dienstverpflichteten. Bad Oeynhausen (Westf.): Lutzeyer 1942. 56 p. (Arbeitsrecht, 3.) **P 347.454(43)**

Rózsa Elemér. Hadbavonultak és családjaik jogai. Bp.: »Bethlen Gábor« ny. 1942. 64 p. **R 347.168(439)**

Siller, Franz. Die nachbarrechtliche Duldungspflicht von Immissionen unter Berücks. d. bisherigen u. heutigen Rechtsprechung d. Reichsgerichts. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1940. XII, 92 p. **P 347.241(43)**
Bibliographie: p. VII—XI.

Swoboda, Ernst. Das österreichische allgemeine bürgerliche Gesetzbuch. Eine systematische Darstellung für d. Studium u. für d. Praxis. Bd 1—3. Wien: Manz 1940—1942. **311265**
Bd 1. Einleitung. Personenrecht. Familienrecht. 1940. VIII, [2], 150 p.
« 2. Sachenrecht. 1941. XIV, 151—342 p.
« 3. Das Recht d. Schuldverhältnisse. 1942. XX, 326 p.

Szentkuthy István & Térfy Béla. Polgárjogi és büntetőjogi határozatok tára egységes szerkezetben. Összeáll. —. Bp.: Grill 1942. XL, 596 p. **K 3400/14/12**
= Magyar törvények Grill-féle kiad., 12.

Szögyén Gyula. A magánjog érvényes szabályai. 3. kiad. Előszót írta Feigler Károly. Bp.: Fonetikus jogi szemin. kiad. [1942]. VIII, 407 p. **310321**

Vadász Lajos. Tételes magánjogunk. 1—2. k. Bp.: Általános ny. 1942. **99963**
1. k. Általános tanok, személyjog, családi jog, dologi jog. XVI, 782 p.
2. k. Kötelmi és öröklési jog. VIII, 689 p.

Villányi László. A magyar magánjog rövid tankönyve. Bp.: Grill 1941. VIII, 464 p. **310930**

Vincenti Gusztáv. A munka magánjogi szabályai. Bp.: Grill 1942. X, 352 p. **311130**

Visky Károly. A »vis major« a római jog forrásaiban. Bp.: Grill 1942. 172 p. **311112**
Bibliográfia: p. 171—172.

Wieacker, Franz. Bodenrecht. Hamburg: Hanseatische Verlagsanstalt 1938. 341 p. (Grundzüge der Rechts- u. Wirtschaftswissenschaft. Reihe A. Rechtswissenschaft.) **99716**

347.18 Anyakönyv. Személyállapot

Zivilstand. Standesamt

Bässler, Hans. Kosten, Gebühren und Gebührenfreiheit auf dem Standesamt. Berlin: Verl. f. Standesamtswesen 1939. 122, [1] p. (Handbücherei des Standesbeamten, 10.) **310409**

Bussjäger, [Albert]. Der Bürgermeister als Standesbeamter. *[1935.]* 5. erw. Aufl. München: Jehle 1940. 116 p. (Die Praxis d. Bürgermeisters, 1.) **99329**

Dippel, Hans. Standesamt und Standesamtsführung. Eine erste Einführung f. d. neuernannten Standesbeamten. Geleitw. v. Friedrich A. Knost. Berlin: Verl. f. Standesamtswesen [1941]. 140 p. **99174**

Sándor András. Az anyakönyvi közigazgatás jogszabályai. Az anyakönyvi törvény, anyakönyvi rendeletek és az anyakönyvi utasítás. Szerk. —. Bp.: Bethlen G. irod. & ny. rt. 1942. XLIII, [3], 754 p. **310600**

Ulmenstein, Christian Ulrich Freiherr von. Über Ursprung und Entstehung des Wappenwesens. Eine rechtsgeschichtliche Untersuchung. Weimar: Böhlau 1941. 74, [1] p. (Schriften d. Akad. f. Deutsches-Recht. Forschungen z. deutschen Recht, Bd 1, H. 2.) **P 347.189(43)**

347.23 Tulajdonjog
Eigentumsrecht

Aczél Béla. A hitbizomány története, bírálatai és megreformálása. Pusztaföldvár: Saját kiad. [194?]. 54 p. **R 347.237(439)**

Baumecker, Otto. Handbuch des grossdeutschen Erbhofrechts (unter Berücks. d. österr., memelländ., Sudeten-dtschen u. Danziger Bestimmungen). Von —, unter Mitarbeit v. Wolf Domke. *[1934.]* 4. neubearb. & erw. Aufl. d. Handbuchs d. gesamten Reichserbhofrechts. Köln: Schmidt 1940. XLVIII, 1056, [4] p. **310342**

Brandes, Hermann-Jürgen. Der verlängerte Eigentumsvorbehalt. Ein Beitr. zum Recht der Kreditsicherungen. Diss. Göttingen: Göttinger Handelsdr. 1940. [4], 101, [3] p. Bibliographie: p. 98—101. **P 347.451(43)**

Faigle, Erich. Der erweiterte Eigentumsvorbehalt. Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1939. 140 p. **99204**
Bibliographie: p. 132—138.

Fehérváry Jenő. Magyar telekkönyvi jog vázlata. *[1936?.]* 6. kiad. Bp.: Grill 1941. VIII, 196 p. **311186**

Friml Antal & Komin Ferenc. Gyakorlati kérdések a telekkönyv és az ingatlanvégrehajtás köréből. Jelzálogi ranghelykérdések, a fedezeti elv érvényesülése, egyéb tanulmányok. Bp.: Tébe [194?]. 196 p. (Tébe zsebkönyvt., 6.) **310560**

Kamps, Reinhard. Die Verbindung des Grundbuchs mit dem Kataster, und die Frage der Erstreckung des öffentlichen Glaubens auf d. Kataster. Diss. Berlin. Würzburg-Aumühle: Dr. Triltsch 1939. [4], 62 p. Bibliographie: p 59—60. **P 347.235.1(43)**

Müller, Hans Heinrich. Das Ältesten- u. Jüngstenrecht nach Reichserbhofrecht. Diss. Göttingen: Dr. Nolte 1938. VIII, 76 p. Bibliographie: p V—VII. **P 347.237(43)**

Németország. Törvények, rendeletek. Das Reichsheimstättengesetz in der Fassung v. 25. II. 1937 nebst Ausführungsverordnung v. 19. VII. 1940. Kommentar v. [Heinz] Wormit u. [Werner] Ehrenforth. Berlin: Heymann 1941. VI, [2], 308 p. (Taschen-Gesetzsammlung, 91.) **99343**

Rhein, Max. Die Enteignungsentschädigung im nationalsozialistischen Staat. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1939. VIII, 54, [2] p. **P 347.234.1(43)**
Bibliographie: p. VII—VIII.

Rienitz, Johannes. Die Bewirtschaftung des Erbhofes durch Nichteigentümer. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1939. VIII, [2] p. Bibliographie: p. VII—VIII. **P 347.237(43)**

Soós Imre. Az úrbéri birtokrendezések eredményei Sopron megyében. Sopron: Székely ny. 1941. 88 p. **R 347.236(439.053)**

347.6 Családjog
Familienrecht

Behr, Hans. Zivilrechtsfragen beim Ehestandsdarlehen. Diss. Göttingen: [Selbstverl.] 1940. 94, [2] p. **P 347.62(43)**
Bibliographie: p. 5—8.

Erdmann, Oskar. Der Schutz des deutschen Blutes und der deutschen Ehre. Das Verbot d. Eheschliessung in der ... Geschichte u. n. d. Blutschutzgesetz. Diss. Göttingen. Kassel: Dr. Werner 1939. 106, [2] p. Bibliographie: p. 7—15. **P 347.62(43)**

Gál Dezső & Nyárády László. Az örökbefogadás. Különös tekintettel a gyakorlati eljárásra. Függelék: Rendeletek, szerződési, kérvényi és egyéb iratminták, illetékszabályok. Előszóval ell. Pesthy Pál. Bp.: Jegyző árvaházi keresk. rt. 1941. 180 p. **311089**

Grupp, Alexander. Das doppelte Verlöbnis. Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1940. 86 p. Bibliographie: p. 78—83. **P 347.621(43)**

Hagedorn, Jürgen. Über die Voraussetzungen der Ehescheidung in den Vereinigten Staaten von Nordamerika. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1939. X, 44, [2] p. Bibliographie: p. III—IV. **P 347.627(73)**

Házassági törvényjavaslat, A — előadójának [Bocsáry Kálmán] és a Magyar Élet Párt vezérszónokának [Balás Károly] képviselőházi beszéde. Bp.: Egyes. ker. nemz. liga kiad. 1941. 32 p. **R 347.62(439)**

Krenner Zoltán. A jász-kun statutum mai érvényében. Bp.: Held ny. 1941. 10 p. **R 347.626(439.412/413)**

Magyarország. Törvények, rendeletek. A fajvédelem és a házasságkötés jogszabályai. A házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. t.-c.-et módosító és kiegészítő 1941. évi XV. t.-c. és a végrehajtási utasítások teljes és hiteles szövege. Magy. ell.: Berényi Sándor. Bp.: Szerző [1941]. 79, [5] p. **98935**

Magyarország. Törvények, rendeletek. A fajvédelmi törvény és végrehajtási rendeletei. Összeáll. és magy. ell. Csiky János. Bp.: Grill 1941. V, 142 p. **99177**

Magyarország. Törvények, rendeletek. A házassági törvény kiegészítéséről és a fajvédelemről szóló 1941. évi XV. törvénycikk és végrehajtási rendeletei. Bp.: Neuwald ny. 1942. 71 p. **R 347.62(439)**

Paál István & Horváth Ferenc. Az utólagos házasság által történt törvényesítés kézikönyve. Összeállították —. Előszót írta: Endre László. Bp.: Stádium 1942. 52 p. **R 347.632(439)**

Sándor András. A házassági jogszabályok egységes szerkezetben. Bp.: »Bethlen G.« rt. 1942. XL, 484 p. **310599**

Schramm, Luise. Schuldbeschränkung und Pfändungsgrenze bei den gesetzlichen Unterhaltsansprüchen. Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1941. 63 p. **P 347.615(43)**
Bibliographie: p. 7—10.

Seifert-Jagdschan, Tamara. Das Sowjetrussische Eherecht. Diss. Berlin: [Selbstverl.] 1940. 88 p. **P 347.62(47)**
Bibliographie: p. 81—85.

Wilhelm, Ulrich. Die Anfechtung der Ehelichkeit nach dem Gesetz vom 12. IV. 1938. (R G Bl. I. Seite 380). Diss. Göttingen: Göttinger Handelsdr. 1939. VIII, 56, [2] p.
Bibliographie: p. 54—56. **P 347.632(43)**

Wuzel, Hans Otto. Rechtsfolgen der Ehescheidung nach neuem Recht. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1940. VI, 72, [2] p.
Bibliographie: p. V—VI. **P 347.627(43)**

347.7 Kereskedelmi jog
Handelsrecht

Baltay János & Gyulai Dezső. Cégjogi útmutató. Bp.: Tisza ny. 1942. 187, [5] p. **99648**

Birk, Johannes. Grundfragen des Zwangskartellrechts, unter besonderer Berücksichtigung der Frage der Beendigung der Mitgliedschaft. Diss. Königsberg. Danzig: Dr. Kafemann 1941. 142, [1] p. **310276**
Bibliographie: p. 139—142.

Bitter, Alfonz. Die Rechtstellung der Anteilseigner der Deutschen Reichsbank. Diss. Erlangen. Herzogenaurach Ofr.: Dr. Mandelkow 1941. VIII, 71 p. **P 347.720.3(43)**
Bibliographie: p. VII—VIII.

Born-Fallois, Hilmar von. Die ungerechtfertigte Bereicherung im polnischen Obligationrecht im Vergleich mit den Kodifikationen der anderen kontinentalen Staaten. Diss. Göttingen. Bromberg: Dr. Dittmann 1939. VIII, 77, [2] p. **P 347.745(4)**
Bibliographie: p. III—V.

Fehérváry Jenő. Magyar csődjog vázlata. A csődönkívüli fizetésképtelenségi eljárásokkal. *[1936.]* 6. kiad. Bp.: Grill 1941. 184 p. **311187**

Franck, Georg. Einführung in das niederländische Gesellschaftsrecht, nebst vollständigem Wortlaut d. gesetzlichen Bestimmungen in holländischer u. deutscher Sprache. Düsseldorf: Droste 1941. 79, [1] p. (Schriften d. Deutschen Handelskammer f. die Niederlande, 1.) **P 347.72(492)**

Friedrich, Kurt. Die Gefälligkeitsfahrt im Kraftfahrzeug. Diss. Göttingen. Berlin: Dr. »Silesia« 1939. XII, 68 p. **P 347.763(43)**
Bibliographie: p. VII—XII.

Giokas, Alexander. Der Minderheitsschutz der Aktionäre bei der Aktiengesellschaft, nach d. dtschen u. griechischen Recht. Diss. Göttingen: Göttinger Handelsdr. 1940. VIII, 88 p. **P 347.725.03(43)**
Bibliographie: p. V—VII.

Hantelmann, Oskar. Die Gefahrerhöhung in der Lebensversicherung. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1940. 50 p.
Bibliographie: p. 47—49. **P 347.764**

Haupt, Günter. Gesellschaftsrecht. *[1939.]* 2. erweit. Aufl. Tübingen: Mohr 1942. IV, [1], 165 p. (Grundrisse des Deutschen Rechts). **310791**

Heun, Werner. Deutsches Handelsrecht. Ein Handbuch für den praktischen Gebrauch mit Anmerkungen aus der Rechtsprechung. Bd 1—2. Berlin: Schweitzer Verl. 1941. **99708**

Kellner, Hans. Die Sonderrechte der Aktionäre nach dem Aktiengesetz v. 30. I. 1937. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1939. VIII, 56 p. **P 347.725(43)**
Bibliographie: p. 55—56.

Keszthelyi Nándor & Vági József. Magyar devizajog. Bp.: Tébe [1938]. 384 p. (Tébe kvtár, 89.) **99122**

Koch, Hans Joachim. Der Treuhänder nach dem Versicherungsaufsichtsgesetz v. 6. VI. 1931. Diss. Göttingen. Dresden: Dr. Dittert 1939. 60 p. **P 347.764(43)**

Bibliographie: p. 5—6.

Kuncz Ödön & Nizsalovszky Endre. A kereskedelmi törvény és joggyakorlata. Összeáll. utalásokkal és jegyz. ell. —. Bp.: Grill 1942. VIII, 872 p. (Magyar törvények Grill-féle kiad.) **K 3400/3/17**

Lauenstein, Adolf. Geschichte der Bestrebungen zur Reform der inneren Organisation der Aktiengesellschaft bis zum Weltkrieg. Diss. Göttingen: Dr. Pieper 1939 X., 72, [2] p.

Bibliographie: p. IX—X. **P 347.725(43)**

Leithoff, Peter. Der Kleinaktionär. Seine Rechtsstellung nach d. Aktiengesetz v. 30. I. 1937. Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1940. 120 p.

Bibliographie: p. 7—12. **310294**

Lintaler, Hans. Die Verkehrssicherungspflicht. Diss. Berlin. Würzburg-Aumühle: Dr. Triltsch 1940. 69 p. **P 347.764**

Bibliographie: p. 67—69.

Markos Olivér. Az új Európa közlekedési joga. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 40 p. (Orsz. nemzeti Klub kiadv., 57.) **R 347.763(4)**

Roma. Ministero delle corporazioni. Leggi, decreti, regolamenti e norme di giurisprudenza sulle società ed enti cooperativi. Firenze: Vallecchi [193?]. 316 p. **99121**

Rödiger, Georg. Der Zahlungsvollzug im Giroverkehr. Diss. Göttingen: Dr. Pöppinghaus 1939. X, 92 p. **P 347.748(43)**

Bibliographie: p. VII—X.

Rudolf Loránt. A kereskedelmi ügyletek minősítési szabályai. [Kt. 258—264. §§]. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. könyvkiadó 1942. 136 p. (Magy. keresk., váltó- és iparjog, IV. k. 1. könyv.) **99370**

Schmidt-Tüngler, Paul. Das Recht der Kraftfahrversicherung. Berlin: Deutscher Rechtsverl. 1942. 219 p. **310594**

Vogt, Kurt. Die Liquidationsbilanzen der offenen Handelsgesellschaft. (Die Berichtigung d. Kapitalanteile.) Diss. Göttingen: Göttinger Handelsdr. 1940. 46, [1] p.

Bibliographie: p. 45—46. **P 347.728.1(43)**

347.77 Ipari tulajdon

Industrielles Eigentum

Lengyel Béla. A szabadalom és iparfejlesztő jelentősége. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf. anyaga. Bp.: »Pátria« 1942. 80 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., 11. k. 8. f.) **R 347.771(439)**

Schmidt, Hans. Die Verletzung von Betriebsgeheimnissen nach Beendigung des Arbeitsverhältnisses im geltenden und künftigen Recht. Würzburg: Triltsch 1941. 102 p. (Beiträge zum Deutschen Arbeits- und Sozialversicherungsrecht., 15.) **99798**

Bibliographie: p. 100—102.

Spengler, Albrecht. Die Reformbedürftigkeit der Wettbewerbsordnung. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1939. VI, 104, [2] p.

Bibliographie: p. 99—103. **99206**

347.78 Szerzői jog

Urheberrecht

Baumann, Karl. Das Urheberrecht an der Melodie und ihre freie Benutzung. Ein Beitr. zu d. Grundlagen d. musikalischen Urheberrechts. Aarau: Sauerländer 1940. XVI, 176 p. (Zürcher Beitr. zur Rechtwissenschaft, N. F. 76.) **97886**

Fey, Wilhelmine. Verwertung musikschöpferischer Werke (insbesondere bei Funk, Film u. Schallplatte). Würzburg: Triltsch [1941]. X, 65 p. **P 347.782(43)**

Bibliographie: p. 64—65.

347.8 Iparjog

Gewerberecht

Egyed István. Az ipari közigazgatási jog vázlata. Bp.: Egyet. ny. 1942. 40 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv. 15. k. 1. f.) **R 347.8(439)**

Leibfried, Herbert. Gewerbefreiheit und polizeiliche Betriebsverbote. Diss. Tübingen. Würzburg-Aumühle: Dr. Triltsch 1940. 68, [1] p. **P 347.8(43)**

Bibliographie: p. 67—68.

Magyarország. Törvények, rendeletek. Ipari jogszabályok. *[1941.]* 2. kiad. Bővítve az 1941. évi rend.-kel. (Tart.: Az 1884: XVII. t.-c., 1922: XII. t.-c., 1932: VIII. t.-c., 1936: VII. t.-c., továbbá az ipart érintő egyéb törv. és rend. hatályban lévő szakaszait, elvi határozatokat; az 1941. évi rendeleteket stb.) Szerk. Anka György, Pethő Tibor közreműködésével. Nagy Imre előszavával. Bp.: »Szittya« kiad. 1942. XV, 512, [2] p. **310441**

347.9 Perrendtartás

Zivilprozessordnung

Ammer, Kurt. Die Belehrungspflicht des Notars. Diss. Göttingen. Quakenbrück: Dr. Trute 1940. X, 67, [3] p. **P 347.961(43)**

Bibliographie: p. VII—IX.

Dickhoff, Volker. Die Rechtsnatur und Wirksamkeit von Beweisvereinbarungen im Zivilprozess. Diss. Erlangen 1940. Berlin: Dr. Linke 1941. 83 p. **P 347.94(43)**

Bibliographie: p. 79—82.

Geiger, Kurt. Richterliche Gestaltung privater Rechtsverhältnisse. Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1941. X, 100 p. **P 340.13(43)**

Bibliographie: p. V—IX.

Justizwesen der UDSSR., Das —. [O. O. & Dr. 1942?]. 4°. 39, [1] p. **Pq 347.97(47)**

Magyar Ügyvédek Nemzeti Egyesülete. Dolgozz velünk a magyar ügyvédség jövőjéért! Bp.: »Jövő« ny. 1942. 48 p. **R 347.965(439)**

Magyary Géza. A magyar polgári perjog. *[1913.]* 3. kiad. Kieg. & átdolg. Nizsalovszky Endre. Bp.: Franklin [1939]. XVI, 762 p. **K 3479/22**

Moldoványi István, vitéz. Perenkívüli eljárások és szervezeti szabályok. Összeáll. & utalásokkal ell. — Bp.: Grill 1941. XXXII, 876 p. **K 3400/14/5**

= Magyar törvények Grill-féle kiad., 5.

Sárffy Andor. A polgári peres eljárás zsebkönyve. Bp.: Grill 1942. VI, 646 p. **K 3400/3/17**

Wehmeier, Karl. Die Parteivernehmung im dtschen u. österreichischen Zivilprozess. Ein Beitr. zur Frage d. Beweislast u. zur Subsidiarität. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1939. VIII, 73, [3] p. **P 347.94(43)**

Bibliographie p. V—VIII.

347.952 Végrehajtási eljárás

Vollstreckung von Urteilen

Döppner, Ernst. Der vollstreckungsbeschränkende Vertrag. Diss. 1940. Erlangen: Dr. Döres 1941. 58 p. **P 347.952(43)**

Bibliographie: p. 52—58.

Fehérváry Jenő. Magyar polgári végrehajtási jog rendszere. *[1936?.]* 6. jav. & kiegészített kiad. Bp.: Grill 1941. VIII, 292, XVII, [3] p. **311185**

Vincenti Gusztáv & Borsodi Miklós. Végrehajtási eljárás. Törvények, rendeletek, joggyakorlat jegyzetekkel és utalásokkal. Összeáll. —. *[1907.]* 8. kiad. Bp.: Grill 1941. X, 1038 p. **311184**

= Magyar törvények Grill-féle kiad., 6.

348 Egyházjog

Kirchenrecht

Bánk József. A címzetes apátok és prépostok újabb jogi helyzete Magyarországon. Bp.: Stephaneum ny. 1941. 64 p. (»Notter Emlékkönyv«-ből.) **R 348.34(439)**

Ehrenspeck, Ludwig. Staat und evangelische Kirche in der Pfalz am Ende des 18. u. Anfang d. 19. Jahrhunderts. Diss. Erlangen 1940. Mainz: Dr. Reuter 1941. 34 p.

Bibliographie: p. 34. **P 348.841(434.3)»17/18«**

Esztergomi főegyházmegyei zsinat (1941. nov. 11—12.) határozatai. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 214 p. **99369**

Gallay Rezső. A vallásügyi közigazgatás és egyházszervezetek. Nyíregyháza: Orosz ny. [1942]. 80 p. (A nyíregyházi közigazg. tanf. kiadv., 19.) **R 348.07(439)**

Kérészy Zoltán. Újabb egyházrendezési feladatok Magyarországon. Bp.: Stephaneum ny. 1941. 25 p. (A »Notter Antal Emlékkönyv«-ből.) **R 348.819(439)**

Kiss Antal. Az 1934—37. évi budapesti országos evangélikus zsinat előzményei, lefolyása és joganyaga. Miskolc: Ludvig ny. 1941. 242 p. 1 t. (Miskolci Jogászélet könyvtára, 59. sz.) **99609**

Bibliográfia: p 233—235.

Kubinyi György. Szerzetesek és a világi javadalmak. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 60, [1] p. (Dolgozatok a Bp.-i kir. m. P. P. Tudom.-egyet. kánonjogi szemin.-ból, 10.)

Bibliográfia: p. 57—58. **R 348.42**

Notter Antal Emlékkönyv. Dolgozatok az egyházi jogból és a vele kapcsolatos jogterületekről. Szerk. Angyal Pál, Baranyay Justin & Móra Mihály. Bp.: Szent István t. 1941. X, 1167 p. 1 t. **98965**
Bibliográfia: p. 57—58.

349 Jogtörténet
Rechtsgeschichte

Abhandlungen zur Rechts- und Wirtschaftsgeschichte. Festschrift Adolf Zycha zum 70. Geburtstag am 17. X. 1941 unter Mitwirkung d. rechts- u. staatswissenschaftl. Fakultät u. mit Unterstützung d. Gesellsch. v. Freunden u. Förderern d. Rheinischen Friedrich-Wilhelms Univers. zu Bonn. Weimar: Böhlau 1941. X, 638 p. 1 t. **99913**

Dahm, Georg. Untersuchungen zur Verfassungs- und Strafrechtsgeschichte der italienischen Stadt im Mittelalter. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1941. 87 p. (Idee u. Ordnung des Reiches.) **311137**

Erdélyi László. Magyarország törvényei Szent Istvántól Mohácsig. Művelődéstört. Összehasonlító fejezetekbe írta —. Bp.: Eggenberger 1942. 628 p. **310936**

Hertle, Gerhard. Zum Begriff des »Bürgerlichen Mitleidens«. Ein Beitrag z. Stadtrechtsgeschichte des Mittelalters. Diss. Erlangen. Würzburg: Dr. Memminger 1940. 73 p.
Bibliographie: p. 4—6. **P 349(43)»12/17«**

Schrepfer, Gustav. Dorfordnungen im Hochstift Bamberg. Ein Beitr. zur Rechtsgeschichte d. fränkischen Bauern. Diss. Erlangen. Erlangen-Bruck: Dr. Krahl 1941. XII, 190 p.
Bibliographie: p. VI—XII. **310275**

Schütz, Wilhelm. Die Reichsritterschaft und ihr Verhältnis zur Reichsstadt Heilbronn besonders im 18. Jahrhundert. Diss. Tübingen. Heilbronn a. N.: Dr. Brok & Feierabend 1940. 59, [4] p. **P 342.54(434.7)**
Bibliographie: p. [61—62].

35 Közigazgatás
Verwaltung

Del Prete, Pasquale. La discrezionalità della publica amministrazione nell'esercizio della funzione disciplinare. Bari: Pansini 1941. 140, II p. (Ist. di diritto pubbl. della R. Univers. di Bari. **310002**

Ereky István. Közigazgatás és önkormányzat. Szeged: Városi ny. 1939. 382 p. (A M. T. Akadémia jogtudom. bizottságának kiadv. sorozata, 10.) **K 3500/39**

Ereky István. A modern magyar közigazgatás kialakulása. Pécs: Dunántúl ny. 1942. 66 p. (Pannonia kvt., 58.) **R 350.71(439)**

Ferdinándy Gyula. Közigazgatási reform. Bp.: Pogány ny. 1941. 24 p. (A Községi Közlöny, 1—4. sz.-ból.) **R 350.7(439)**

Ledl, Edmund. Verwaltungsverfahrensrecht. Wien: Manz 1941. VII, [1], 129 p. (Der Gemeindebeamte d. Ostmark, Bd 2.)
Bibliographie: p. [1]. **310056**

Magyary Zoltán. Magyar közigazgatás. A közigazgatás szerepe a XX. sz. államában. A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje. Bp.: Egyet. ny. 1942. XV, 675 p. 1 t. **311150**

Meznerits Iván & Torday Lajos. A magyar közigazgatás szervei 1867—1937. Előszót írta: Magyary Zoltán. Bp.: Szfőv. háziny. 1937. 447 p. (Magyar közigazg. tudom.-intézet, 21.) **99120**

Mossakowski, Herbert. Die Behördenbindung (Tatbestands- u. Feststellungswirkung). Diss. Königsberg: Dr. Escher 1939. 56 p.
Bibliographie: p. 7—10. **P 350.77(43)**

Poppitz, Joh. Die Verwaltungsgerichtsbarkeit im Kriege. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1941. 50 p. (Idee u. Ordnung des Reiches.) **P 351.91(43)»1938/1941«**

Quecke, Hans. Das Reichswirtschaftsministerium. Werdegang u. Stand der Wirtschaftsverwaltung. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1941. 83 p. (Schriften zum Staatsaufbau, 57/58.) **P 354.8(43)**

Rehkopp, A. Der Verwaltungslehrling. Eine Einf. in d. Grundzüge d. Staats- u. Verwaltungskunde . . . Unter Mitarbeit v. Ernst Busch hg. v. —. *[1942.]* 2. überarb. & erw. Aufl. Berlin—Charlottenburg: Gersbach 1942. XVI, 288 p. (Stusev-Bücherei, I.) **310795**

Schönfeldt, Jobst von. Die allgemeine und innere Verwaltung. Berlin: Spaeth & Linde 1942. 112 p. (Die Bücher der Verwaltung, 5.) **311123**

Zay Imre gr. A szociális közigazgatás felé. Szeged: Szerző 1942. 106 p. **311188**

350.8 Köztisztviselők

Öffentliche Beamte

Baring, Martin. Dienstrecht A. Einführung in das Tarifrecht der gemeindlichen Angestellten. Stand v. 1. XI. 1941. München: Jehle 1942. VIII, 115 p. (Kova-Verwaltungsbücher, H. 2.) **310649**

Berki Géza. Az igazságügyi tisztviselők helyzete, munkaköre és szolg. viszonya a német birodalomban. Kalocsa: Árpád ny. 1941. 63, [1] p. **R 347.96(43)**

Csánk Béla. Jogászi hivatások a Harmadik Birodalomban. Bev. Vladár Gábor. Bp.: Held ny. 1941. [4], 114 p. (A Kir. m. P. P. tud.-egyet. polgári törvényk. jogi szemin. kiadv., 4.) **99627**

Edelmann, Hans. Die Schadensersatzhaftung des Staates für rechtswidrige Handlungen seiner Beamten. Diss. Tübingen: Dr. Bölzle 1939. XVI, 128 p. **99203**
Bibliographie: p. IX—XIV.

Eschrich, Wilhelm. Beamtenrecht. Berlin: Deutscher Rechtsverl. 1941. 84 p. (Rechtspflege u. Verwaltung, I. Allgem. Teil, 4.)
Bibliographie: p. 9. **310052**

Gersdorf, Hermann. Die Abordnungsbestimmungen für die Beamten, Angestellten und Arbeiter d. öffentlichen Dienstes. Vorw. v. Willy Bukow. Stuttg.: Boorberg 1942. 154 p. **310557**

Scheerbarth, Walter. Beamtenrecht. Berlin: Spaeth & Linde 1942. 107 p. (Die Bücher d. Verwaltung, Bd 2.) **310284**

Tiebel, Fritz. Die Beamtenschaft Adolf Hitlers. Rede. Berlin: Verl. Beamtenpr. 1940. 23 p. **P 350.83(43)**

Wacke, Gerhard. Beamtenrecht und öffentliches Dienstrecht. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1941. 46 p. (Idee u. Ordnung des Reiches.) **P 350.8(43)**

351.7 Rendészet

Öffentliches Sicherheitswesen

Borbély Zoltán & Kapy Rezső. A 60 éves magyar rendőrség. 1881—1941. Szerk. —. Bp.: Halász 1942. 600 p. 25 t. **310300**
Bibliográfia: p. 594.

Faass, Albert Friedrich. Das Verhältnis zwischen Verwaltungspolizei und allgem. Polizei, dargest. auf d. Gebiet d. Baupolizei. Diss. Tübingen. Wien: Dr. Hermes 1940. 68 p.
Bibliographie: p. 65. **P 351.74(43)**

Hofmann, E. Kleiner Wegweiser durch das schweizerische Fremdenpolizeirecht, unter Berücksichtigung der seit 1. IX. 1939. erlass. Bundesvorschriften. Bern: Haupt 1942. 35 p. **P 351.756(494)**

Hubert Gusztáv. Internálás, rendőri felügyelet alá helyezés, kitiltás, kiutasítás és a külföldiek ellenőrzése. A vonatkozó jogszabályok a rendőri büntető eljárási (Rbsz.) és toloncszabályzattal együtt. Bp.: Kókai 1942. 244 p. **310331**

Mazsáry Béla. A magyar italmérés gyakorlata a jövedéki törvény megalkotásáig (1367—1888.). Magy. és erdélyi törvények, városi jogok, törvényhatósági statutumok és gazd. utasítások határozmányai. Összegyüjt. a latin és régi német szöveget magy. ford. —. Előszót írta Ballai Károly. Bp.: A bp.-i szállodások és vendéglősök ipartest. kiad. 1941. [6], 448 p. **310401**

Mühlenfeld, Hans. Reichsautobahnrecht. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1938. VIII, 53, [3] p. **P 351.811(43)**
Bibliographie: p. VII—VIII.

Németország. Törvények, rendeletek. Lebensmittelpolizei. Textausgabe der Gesetze u. Verordnungen. Lübeck: Verl. f. polizeiliches Fachschrifttum 1941. 138 p. (Kleine Polizei-Bücherei, Bd 16.) **99098**

Soenke, Jürgen. Studien über zeitgenössische Zensursysteme. Frankfurt a. M.: Diesterweg 1941. [4], 101, [3] p. (»Zeitung u. Zeit« Schriftenreihe d. Inst. f. Zeitungswissenschaft a. d. Univers. Berlin. Neue Folge. Reihe A. Bd XX.) **99330**
Bibliographie: p. 97—101.

352 Községi igazgatás

Gemeindeverwaltung

Csizmadia Andor. Tizedesek a régi Kolozsváron. Kolozsvár: Minerva 1942. 28 p.
R 352.019(439.039) Kolozsvár

Goetz, Harry. Die englische Gemeinde und wie sie verwaltet wird. Stuttg.: Kohlhammer 1941. VIII, 125 p. (Einzelschriften d. kommunalwissenschaftl. Inst. an d. Univers. Berlin, 14.) **310355**

Kérészy Zoltán. Községi közigazgatásunk alaptörvényének (1871 : XVIII. t.-c.) előzményei. Bp. : Stephaneum ny. 1942. 54 p. (A »viski Illés József Emlékkönyv«-ből.) **R 352.018(439)»12/18«**

Kötzler, Wilhelm. Der Begriff der Wirtschaftlichkeit in der öffentlichen Verwaltung unter besonderer Berücksichtigung der Gemeindeverwaltung. Diss. 1938. Berlin : Dr. Pfau 1939. 99, [1] p. **P 352**
Bibliographie : p. 98—99.

Magyar városok országos szövetségének, A — 1941. évi XII. 16. — I. rendes közgyűlése elé terjesztett javaslatok. Bp. : Szfőv. háziny. 1941. 72 p. **R 352.018.1(439)(062)**

Suthoff-Gross, Rudolf. Die Rechtsstellung des Bürgermeisters in seinem Verhältnis zum Staat u. zu den übrigen Beamten d. Gemeinde. Berlin: Heymann 1941. XIX, 379 p.
Bibliographie : p. 355—366. **99920**

Szendy Károly. Tanulmány Nagy Budapestről, megalkotásának előfeltételeiről és lehetőségeiről. Bp. : Szfőv. háziny. 1942. 276 p. 24 t. **310292**

Szüts Ervin & Bihary Dezső. A községi törvény (kis- és nagyközségekre vonatkozó) hatályos szövege. Az 1886. évi XXII. t.-c. későbbi jogszabályokkal helyesbítve és jegyz. ellátva. Összeáll. —. Szeged : Szegedi Új nemzedék lapváll. rt. ny. 1941. 78, [4] p. **K 3520/35**

Theurer, Paul. Akten-Plan für die Gemeindeverwaltungen im Elsass. Stuttg. : Boorberg 1942. 4°. XXIV, 320 p. **X 7820**

Ungvári Antal. A községi törvény és módosítása gyakorlati megvilágításban. *[1941.]* 2. bőv. kiad. Összeáll. —. Bp. : Phöbus ny. 1942. 112 p. **310111**

355 Hadügy

Heerwesen

Adamheit, Th[eodor]. Sowjetarmee und Weltrevolution. Moskaus Angriff gegen Europa und die Welt. *[1935.]* 5. neubearb. Aufl. Berlin : Nibelungen-Verl. 1942. 295, [1] p. 13 t. (Schwertbücher, 1.) **A 47.35/51**

Aengner, Theodor J. Rommel páncélosai. Ford. v. Nyirő Péter & Szakács Sándor. Bp. : Szenko [1942]. 312 p. 21 t. **310231**

Agostini, Augusto. Kolonnen. Siegeszug durch Abessinien. Aus d. Italienischen v. E. Gutjahr. Neudamm : Neumann 1942. 168 p. **A 63.35/1**

Andreassen, Gunnar. Das Wunder, das ausblieb. Schilderungen aus den Tagen d. französischen Zusammenbruchs. Aus d. Dänischen übertr. v. Maria Bachmann-Isler. Zürich : Rascher 1941. 174 p. **310083**

Appelius, Mario. Die Tragödie Frankreichs. Aus dem Italienischen von Martin Hieronimi und Wolfgang Hinz. Lpzg: List 1941. 347 p. 1 t. **99314**

Balkáni villámháboru, A —. Németből fordította Balogh Barna. Bp. : Stádium [1942]. 95 p. **99758**

Baroncelli, Jean de. Dünkirchenben végződött. *[Vingt-six hommes.]* Ford. Szerb Antal. Bp. : Dante 1942. 286, [1] p. **311232**

Baroncelli, Jean de. Vingt-six hommes récit de guerre. Paris : Grasset 1941. 333, [3] p. **99953**

Bartz, Karl. Männer, dem Himmel verfallen. Aus d. Leben dtscher Einflieger. Berlin : Neff 1941. 208 p. **99867**

Barzini, Luigi. La guerra all'Inghilterro. Commenti e spiegazioni. Verona : Mondadori 1941. 282 p. **310425**

Bathe, Rolf & Erich Glodschey. Der Kampf um den Balkan. Chronik d. jugoslavischen u. griechischen Feldzugs. Oldenburg : Stalling 1942. 316 p. 15 t. **99680**

Benoist-Mechin, [J.] La moisson de quarante. Journal d'un prisonnier de guerre. Paris : Michel 1941. 378, [4] p. **310558**

Bertrand, Louis. Le Maréchal de Saint-Arnaud. Un grand Africain. Paris : Fayard 1941. 255 p. **310755**

Beumelburg, Werner. Sperrfeuer um Deutschland. Lpzg : Tauchnitz 1942. 260, [2] p. (Der deutsche Tauchnitz, 133.) **310781**

Bidou, Henry. La bataille de France. (10. V.— 25. VI. 1940.) Genève : Éd. du milieu du monde 1941. 254, [2] p. **98936**

Biedermann, Emanuel. Von Malta bis Waterloo. Erinnerungen aus d. Kriegen gegen Napoleon I. Bern : Hallwag 1941. 208 p. 16 t. **99658**

Blond, Georges. L'Angleterre en guerre. Récit d'un marin francais. Paris : Grasset 1941. 213, [3] p. **99951**

Bognár István. A győzelmes repülés titkai. Szerk. —. Rákosi Béla előszavával. Bp. : Szerk. kiad. 1942. 191 p. 12 t. **310732**

Bongartz, Heinz. Luftmacht Deutschland. Aufstieg, Kampf u. Sieg. Bd 1. *[1940.]* 2. veränd. Aufl. Essen: Essener Verl. Anst. 1941. 4°. **X 7769**

Bd 1. Werden u. Aufstieg d. dtschen Luftmacht. Der Luftkrieg in Polen. 264 p. 3 t.

[Brehm, Max.] Feldzug für Europa. Ein Bilderbericht vom Krieg gegen die Sowjetmacht von Mabre. Höchstadt (Aisch): Mens 1941. 94 p. **A 47.90/144**

Burkheiser, Karl. Finanzierung des totalen Krieges. Berlin: Bank-Verl. 1941. 56 p. **P 355.06**

Cornille, René Vincent Léon. A második európai arcvonal a levegőben. Német-angol légi háború 1941. VI. 22-től. Ford. vitéz Barabás Emil. Bp.: Stádium 1942. 100 p. 7 t. **310335**

Daeniker. Commandement et esprit militaire allemands 1939—1940. Traduit de l'allemand par Louis Thomas. Paris: Aux armes de France 1942. 46 p. 12 t. **P 355.48(4)»1939/1940«**

De la Hire, Jean. Földönfutó Franciaország. A francia kiürítés bűnei. Bp.: Stádium 1942. 121, [2] p. 4 t. **99742**

Dernyey [Szlavnich] György. I. Vilmos, a Német Birodalom trónörököse és Poroszország trónörökösének nevét viselő cs. és kir. jász-kun 13. huszárezred tört. 1859—1918. Bp.: Madách ny. 1941. 380, [2 p]. 1 t. **310183**

Dienes Gyula. Kárpátoktól a Donyeczig. Egy gépágyusüteg előretörése a Szovjet elleni háborúban (1941). Előszót írta Szinay Béla. Bp.: Zrinyi Csoport kiad. 1942. 427, [1] p. 9 t. **310112**

Drigalski, Wilhelm von. Der Aufstieg des Sani.ä.skorps. Oldenburg i. O.: Stalling 1939. 165, [1] p. **311216**

Bibliographie: p. 161—[166].

Drossbach, Max. Besiegter Tod. Erlebnisbericht eines Feldlazaretts in der grossen Schlacht im Westen. Nach Tagebuchaufzeichnungen. *[1940.]* 2. Aufl. München: Lehmann 1942. 126 p. 1 t. **311281**

Duffour, general. Histoire de la guerre mondiale. I. Joffre et la guerre de mouvement 1914. Paris: Payot 1937. 432 p. (Coll. de memoires, etudes & documents pour servir a l'histoire de la guerre mondiale.) **310923**

Dunant, J. Henry. Eine Erinnerung an Solferino, und andere Dokumente zur Gründung des Roten Kreuzes. Ins Deutsche übertr. v. Richard Tungel. Zürich: Atlantis-Verl. 1942. 235, [1] p. **311279**

Dupont, Marcel. Napoleon et la trahison des maréchaux 1814. [Paris]: Hachette 1941. 253, [3] p. **310500**

Eggers, Kurt. Von der Feindschaft. Deutsche Gedanken. Dortmund: Volkschaft-Verl. 1941. 38, [1] p. **P 355.01(43)**

Eitel, Wilhelm. Von der schöpferischen Kraft des Krieges. Rede. Bonn: Scheur 1942. 16 p. (Kriegsvorträge d. Rheinischen Fr. W. Univers. Bonn, 20 a.) **P 355.01(43)**

Erdélyi Gyula. A magyarok hadi szervezete és hadvezetési művészete ezer éven át. Bp.: Szerző 1942. 320, [2] p. **310564**

Erdeős László, nemes. Finnország szabadságharca. Az 1939/40. évi hadjárat. Bp.: Magy.-finn társ. kiad. [1942]. 58 p. 1 t. **R 355.48(471)»1939/1940«**

Fabre-Luce, Alfred. Französisches Tagebuch VIII. 1939—VI. 1940. Übertr. v. Albrecht Erich Günther. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1942. 278 p. **310373**

Fantur, Werner. Narvik. Sieg des Glaubens. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1941. 174 p. 8 t. **99224**

Faragó László. Szerbia összeomlása 1915-ben. Népének, hadseregének, hadifoglyainak halálmarsa. Bp.: Pátria 1935. 118, [2] p.

Bibliográfia: p. [120]. **A 49.35/54**

Faust, August. Das Bild des Krieges im deutschen Denken. Hg. v. —. Bd 1. Stuttg.: Kohlhammer 1941. X, 409 p. **99927**

Fechner, Fritz & K. Wolff. Panzer am Feind. *[1941.]* 2. Aufl. Kampferlebnisse eines Regiments im Westen. Gütersloh: Bertelsmann 1942. 298 p. 16 t. **99989**

Fillies, Fritz. Kameraden im Morgenrot. Begegnungen u. Erlebnisse im Osten, im Westen u. in der Heimat. Berlin: Deutscher Verl. 1941. 245, [3] p. 8 t. **99040**

Frey, Max R. A német véderőfőparancsnokság hadijelentéseinek nyelve. Wortschatz und Satzwendungen zur Übertragung der deutschen Wehrmachtberichte ins Ungarische. Lpzg: Birnbach 1941. 48 p. (Arbeitschafte f. d. Sprachmittler, 4.) **R 43—316.4=945.11 : 355**

Gaksch József & Dimics Szilárd. A volt szabadkai cs. és kir. 86. gyalogezred története 1882—1918. Kiadásra elkészítette vitéz nemes Marschalkó Kornél & Benel Ferenc. Bp.: A volt cs. és kir. 86. gyalogezred bajtársi körének kiadása 1940. 403 p. **X 7728**

Geréb Árpád. A Kárpátoktól a Dnyeperig. A magyar honvéd harca a Szovjet ellen. Bp.: Új-Aurora 1941. 48 p. (Európa és a bolsevizmus, II.) **R 355.48(47)»1941«**

Görgey Vince, vitéz. Hajrá páncélosok. Egy magyar páncélos naplója. A szovjet elleni hadjárat 120 napja. *[1942.]* 2. kiad. Bp.: Stádium [1942]. 376 p. 8 t. **311177**

Guarnieri, Lyno. Settembre '39. Roma: Unione edit. d'Italia [1941]. XI, 299 p. 16 t. **99087**

Guierre, Maurice. Marine Dunkerque. Paris: Flammarion 1942. 284, [1] p. **310758**

Gyllenkrok, Axel. A német hadviselés. Bp.: Stádium [194?]. 44 p. 4 t. **R 355(43)**

Hannula, J. O. So kämpfte Finnland. Der finnisch-sowjetische Krieg. 1939—1940. Berlin: Wiking-Verl. 1941. 4°. 144 p. **X 7681**

Hino, Ashihei. Weizen und Soldaten. Kriegsbriefe. Aufzeichnungen u. Tagebücher eines japanischen Unteroffiziers. Übers. v. A. v. Choinatzky & Teisuke Kosima. Lpzg: List 1940. 496 p. 1 t. **A 52.35/10**

Horváth Kálmán. A csapattisztek gazdászatközigazgatási kötelmei és felelőssége. 5. kiad. Szeged: Árpád ny. 1942. 349 p. 4 t. **K 3550/11**

Hunziker, Alois. Über die Steuer als Mittel der Kriegsfinanzierung unter Berücksichtigung der schweizerischen Verhältnisse. Bern: Haupt 1941. 88 p. **P 355.06(494)**

Incze Kálmán, szárazajtai. A vajudó új Európa háborúi. Bp.: Bibliofilia kiad. 1941. 462 p. 17 t. **X 7783**
Bibliográfia: p. 445—450.

Johansson, Gunnar. Wir wollten nicht sterben. Zürich: Rascher 1942. 306 p. 1 t. **A 47.35/47**

Kabisch, Ernst. Deutscher Siegeszug im Westen. Stuttg.: Union deutsche Verl. Ges. 1942. 209 p. 9 t. **311206**
Bibliographie: p. 208—209.

Kielmansegg, Graf. Panzer zwischen Warschau und Atlantik. Berlin: »Die Wehrmacht« 1941. 247, [7] p. **99699**

Kohl, Hermann. Feuer fällt vom Himmel. Kämpfen u. Siegen der deutschen Luftgeschwader über allen Fronten des Entscheidungskampfes 1940/41. Leutlingen: Ensslin & Laiblin [1941]. 198, [2] p. 13 t. **99165**

Koós Zoltán. A totális háború pénzügyi feladatai. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 24 p. (Orsz. Nemzeti Klub kiadv., 55.) **R 355.06(439)**

Lange, Curt von. Flakartillerie greift an. Tatsachenberichte in Wort u. Bild. Hg. im Auftrage d. Oberkommandos d. Wehrmacht v. —. Berlin: Scherl 1941. 127 p. (Adler Bücherei.) **99155**

Laugs, Hermann. Kampf um die Erzbahn. Als Seeoffizier vor Narvik. Lpzg: Hase & Koehler 1941. 238, [4] p. 12 t. **99347**

Loewenstern, E[lard]. Luftwaffe über dem Feind. Berlin: Limpert 1941. 268 p. 4 t. **310421**

Lovik Károly [stb.]. 6 haditudósító a vörös fronton. Írták: —, Jagits József, Kapy Rezső, Hunt Béla, Gábor Áron, Koroda Miklós. Bp.: Stádium 1942. 186 p. 54 t. **310405**

Magyar vitézi tettek gyüjteménye. 1—2. k. Összeáll. és kiad. a M. kir. Hadilevéltár. Bev. írta: Szászhidvégi Major Miklós. Bp.: Madách ny. 1939—42. **310533**

Manue, Georges R. Sous la grenade à sept flammes. Comment on crée un corps d'élite. 1939—40. Paris: Sequana 1941. 67, [5] p. **P 355.318.2(44)**

Maravigna, Pietro. Guerra e vittoria (1915—1918). *[2. ed 1927.]* 3. ed. Torino: Unione tip. 1935. [XII], 698 p. 29 t. **99769**

Marck, Kurt W. Wir hielten Narvik. Oldenburg i. O.: Stalling 1941. 339, [1] p. **99319**

Menzel, Walther S. Die Wehrmacht als Träger des Reiches. Diss. Göttingen 1935. Magdeburg: Dr. Zacharias 1939. 56 p.
Bibliographie: p. 53—55. **P 355.1(43)**

Mérey László, vitéz nagyselmeczi. Katonanemzet vagyunk. *[1941.]* 2. kiad. Bp.: Stádium ny. 1942. 56 p. **R 355.13(439)**

Molnár Ferenc. Riport az idegenlégióról. 2. kiad. Székesfehérvár: Minerva ny. 1937. 107 p. **R 355.318.2(44—5)**

Moltke, Helmuth Graf v. Gesammelte Schriften und Denkwürdigkeiten. Bd 1—8. Berlin: Mittler 1891—1893. **310158**
Bd 1. Zur Lebensgeschichte d. General-Feldmarschalls. 1892. XII, 354 p. 18 t.
« 2. Vermischte Schriften. 1892. XII, 320 p.
« 3. Geschichte d. deutsch-franz. Krieges v. 1870—71. 1891. XVI, 428 p. 1 t.
« 4. Briefe an seine Mutter u. an seine Brüder Adolf u. Ludwig. 1891. XVI, 320, 84 p. 3 t.
« 5. Briefe u. Erinnerungen an ihn. 1892. XIV, 346 p. 2 t.
« 6—7. Briefe an seine Braut u. Frau. — Reden. — Sachregister zu Bd 1—7. 1892. XIV, 544 p. 2 t. & VIII, 174 p.
« 8. Briefe über Zustände u. Begebenheiten in d. Türkei aus d. Jahren 1835—1839. [3. Aufl. 1877.] 6. Aufl. eingel. & mit Anmerk. LXXVIII, VI, 546 p. 5 t.

Monzie, Anatol de. Ci-devant. Paris: Flammarion 1941. 292, [2] p. **310502**

Mousset, Paul. Als die Zeit für uns arbeitete. Übers. v. Alfred Günther. Stuttg.: Rowohlt [1942]. 271, [1] p. **310073**

Muthesius, Volkmar. Der Krieg der Fabriken. Worauf beruht d. dtsche Rüstungsvorsprung? Berlin: Dtscher- Verl. 1941. 104 p. **99034**

Müllenbach, Herbert. Und setzet ihr nicht das Leben ein. Ruhmesblätter der deutschen Luftwaffe. *[1940.]* 3. Aufl. Gütersloh: Bertelsmann [1941]. 280 p. 16 t. **98925**

München, Theo. Das Volk als Wehrgemeinschaft. Berlin: Vahlen 1942. VI, 159 p. (Wehrrechtliche Abhandlungen, 11.) **310354**
Bibliographie: p. 154—159.

Napoleon I. Darstellung der Kriege Caesars, Turennes, Friedrich d. Grossen. Mit einem Anhang: Der Angriffskrieg in weltgeschichtl. Beispielen. Vom Kaiser ... im Exil auf St. Helena geschr. u. kritisch erläut. Übers., erläut. u. hg. v. Hans E. Friedrich. Den Abschnitt »Der Angriffskrieg« übers. Walther Schürenberg. *[1938.]* 2. Aufl. Berlin: Vorwerk-Verl. 1942. 528 p. 5 t. **310615**

Német győzelmek titka, A —. Bp.: »Das schaffende Ungarn« kiad. [1942]. [64] p. **310400**

Offenberg, Lucien. Mon enquête sur la guerre des Albes, 10. VI—25. VI 1940. Reportage et témoignages inédits. Rome: Cahiers de politique et d'économie contemp. 1942. 328 p. 20 t. (Mes enquêtes sur la guerre italianne, I.) **310312**

Oven, Wilfred von & Jürgen Hahn-Butry. Panzer am Balkan. Erlebnisbuch der Panzergruppe von Kleist. Im Auftrage der Panzergruppe. Hg. v. der Panzer-Propaganda-Komp. Berlin: Limpert 1941. 228, [1] p. **A 49.35/53**

Pados Pál. Szovjetoroszország felett. Bp.: Révai 1942. 240 p. 4 t. **A 47.35/54**

Pataky Géza. Eg és föld között. Bp.: Stádium 1942. 152 p. 16 t. (A repülő ember, 2.) **310476**

Pethő Tibor [stb.]. Hadigazdálkodás. Üzemek, ipartelepek, mezőgazd. üzemek és egyéb vállalatok igénybevétele a honvédelem céljaira. Hadiüzemek. Az üzemek személyzetével szemben alkalmazható katonai hatalom terjedelme, a katonai fegyelmi szabályok, a katonai büntetőbíráskodás és eljárás. Írta: —, Alpáry Imre & Szirányi Tibor. Bp.: Cserépfalvy 1942. 364, [8] p. **K 3550/10**

Petz, R[udolf] & M[oritz] Hoffmann. Die Inanspruchnahme von Gaststätten- und Beherbergungsbetrieben auf Grund des Reichsleistungsgesetzes. Runderlass des Reichsministers d. Innern v. 16. V. 1941 u. andere einschlägige Vorschriften des R. M. d. I. u. der Wehrmacht, mit einer Einführung u. Erläuterungen. München: Jehle 1942. VIII, 78 p. **P 355.22 : 640.2(43)**

Pflichthofer, Erwin. Das württembergische Heerwesen am Ausgang des Mittelalters. Diss. Tübingen: [Selbstverl. 1938?]. X, 106 p. **P 355.48(434.7)**
Bibliographie: p. V—VII.

Picht, Werner. Az illuziók vége. A nyugati hadjárat. Bp.: Stádium 1941. 197 p. 8 t. **99891**

Pöchlinger, Josef. Front in der Heimat. Das Buch des deutschen Rüstungsarbeiters. Hg. v. —. Berlin: Elsner 1942. 191, [1] p. **310357**

Réthy Kálmán. Érik a győzelem. Bp.: Centrum 1942. 125, [2] p. 3 t. **311249**

Riebicke, Otto. Das Vollendete. Gedanken eines Weltkriegssoldaten auf den Kampfstätten zweier Kriege. Berlin: Kyffhäuser Verl. [1941]. 106 p. **99684**

Rommel, Afrika hőse ... Hiteles adatok alapján. Összeállították saját tisztjei. Bp.: Stádium 1942. 77 p. 23 t. **310990**

Rommel, E[rwin]. Infanterie greift an. Erlebnis und Erfahrung. Potsdam: Voggenreiter 1942. 398, [1] p. 1 t. **310767**

Rónai Ernő. Krasznojárszk. *[1938.]* 3. kiad. Előszót irta: Tabéry Géza. Nagyvárad: »Grafika« ny. 1940. 340 p. 1 t. **A 47.33/93**

Rossmann, Karl. Kampf der Pioniere. Berlin: Zentralverl. d. NSDAP. 1942. 4°. 54, [26] p. **X 7812**

Saád Béla. A Dunától a Donig 1942 nyarán (Egy haditudósító élményei a keleti magyar fronton.) Bp.: Stádium 1942. 287 p. **311223**

Saint Exupéry, Antoine de. Flug nach Arras. Ins Deutsche übertr. v. Otto Barany. Stockholm: Bermann—Fischer 1942. 276, [1] p. **311212**

Saraja, Viljo. Megváltott ország. *[Lunaktetu maa.]* Élmények az 1939—40-es finn-orosz háborúból. Finn ered.-ből ford. Garam Lajos és Kallioniemi Sole. Győr: Baross ny. 1941. 136 p. **99186**

Schenke, Wolff. A sárgák háborúja *[Reise an der gelben Front].* Ford.: Székely Tibor. Bp.: Révai 1942. 319 p. 8 t. **A 51.35/9**

Schiewe, E. Verschleppt nach Beresa Kartuska. Erlebnisbericht aus d. Schreckenstagen d. September 1939 in Polen. Herrnhut: Missionsbuchhandl. [1940?]. 30 p. **A 47.95/70**

Schmidt, Herbert. Die Fallschirmjäger von Dombas. Berlin: Schützen-Verl. 1941. 189., [3] p. 22 t. **99348**

Schmitthenner, Paul. Das deutsche Soldatentum. Wesen, Entwicklung u. Leistung. Köln: Schaffstein 1938. 63, [1] p.
Bibliographie: p. 62—63. **P 355.1(43)(09)**

Schnell, Fritz. Die Psychologie des Unterführers. Berlin: Mittler 1941. VI, [2], 90, [3] p. **P 355.23**
Bibliographie: p. [91].

Schulze, H. G. Nincs kibúvó! Németország, a légi hatalom végsőharcra kényszerítette Angliát, a tengeri hatalmat. [H. ny. & év n.] 88 p. **R 355.354(43)**

Sgardelli Sándor. Honvédelmi kötelezettségeink. 2. k. A m. kir. Honv. Miniszterium kiad.-ban megjelent A—46 jelzésű, a m. kir. Honvédség és a m. kir. Csendőrség számára rendszeresített becsületügyi szabályzat határozványai . . ., lovagias ügyek intézése . . ., a rehabilitáció . . . *[1941.]* 2. kiad. Bp.: »Honvédelmi Kötelezettségeink« kiad. 1941. 128 p. **310458**

Sihvo, Jussi. Sturmfahrten für Finnlands Freiheit. Übertr. v. Ingeborg Maltusch-Heldt. Essen: Essener Verl. Anst. 1939. 311, [1] p. 10 t. **99987**

Slesina, Horst. Soldaten gegen Tod und Teufel. Unser Kampf in der Sowjetunion. Eine soldatische Deutung. Düsseldorf: Völkischer Verl. 1942. 327 p. 20 t. **311110**

Stegemann, Wilhelm. Der neue Weltkrieg. Bd 1. Zürich: Verl. Berichthaus 1942.
Bd 1. 1939/40. 199, [1] p. **310198**

Strohmeyer, Kurt. Stukák . . . Ford. Marjay Frigyes. Bp.: Kókai 1942. 202 p. **310333**

Supf, Peter. Luftwaffe von Sieg zu Sieg. Von Norwegen bis Kreta. Mit Unterstützung d. Oberbefehlshabers d. Luftwaffe. Mit milit. Übersicht v. W. Haehnelt. Berlin: Im Deutschen-Verlag 1941. 221, [3] p. 14 t. **99308**

Szuomi harca az otthonért, hitért és hazáért 1939—1940. A háború kezdete, a hadműveletek lefolyása, a békekötés. Szerk.: J. O. Hannula, Birger Tagerström & Börje Sandberg. Helsinki: Oy Suomen Kirja [1941]. 143, [5] p. **A 47.35/49**

Tank, Kurt Lothar. Pariser Tagebuch 1938, 1939, 1940. Berlin: Fischer 1941. 128 p. **99697**

Telkes Aurél. Gépkocsizók Szovjetföldön. Bp.: Szerző 1942. 146, [1] p. **310237**

Thomas, Louis. Documents sur la guerre de 1939—1940. Vol. 1—2. Paris: Aux Armes de France 1941. **310639**

Thomasset, René. Pour la gloire . . . Notes de guerre 1939—1940. Paris: Baudiniere 1942. 254, [1] p. **310775**

Tomor László. Harcok az orosz égen. Bp.: Stádium 1942. 162 p. 8 t. (A repülő ember, 1.) **310475**

Vajda Pál. Emlékezzünk régiekről . . . Bp.: »Vasárnapi könyv« kiad. 1942. 102, [1] p. **311148**

Vedaldi, Armando. Della guerra. Verona: »La scaligera« 1941. 124, [4] p. (Coll. di studi filosofici diretta da Mario dal Pra, V.) **310386**

Virkkunen, Paavo. A harcoló finn hadsereg szelleme. Ford. Molnár Rudolf. [Előszót] irta: Turóczy Zoltán. Bp.: Magyar-finn társ. kiad. [1942]. 158, [1] p. 12 t. **99982**

Vivaldi, Paul & Salvatore de Carlo. Storia della guerra europea. Vol. 2. La Campagne Continentali. Roma: Societa anonima italiana 1941. 469 p. **99730**

Willy, H. C. From the Black Mountain to Waziristan. Being an account of the border countries and the more turbulent of the tribes controlled by the North-West Frontier province, and of our military relations with them in the past. With an introd. by Horace L. Smith-Dorrian. London: Macmillan 1912. XVI, 505 p. 5 t. (Military text-books.) **A 54.90/54**

Winterfeld, Hans Joachim von. Finnland zwischen Zarenkrone und Sowjetstern. Ein Tatsachenbericht über Finnlands Freiheitskämpfe. Dresden: Müller 1941. 115 p. 4 t. **A 47.35/50**

Wittek, Erhard. Die politische Tat. Berichte von Mitkämpfern d. Heeres im Westfeldzug 1940. Hg. v. Oberkommando d. Heeres. Ausgew. & bearb. v. —. Berlin: Im Deutschen Verlag 1941. 296 p. 19 t. **310221**

Wundshammer, Benno. Flieger-Ritter-Helden. Mit d. Haifischgeschwader in Frankreich u. andere Kampfberichte. Gütersloh: Bertelsmann [1941?]. 302 p. 17 t. **98911**

Zámbó Dezső. Hadak útján jártunk. Repülőnapló a szovjetorosz háborúból. Bp.: A Vitézi Rend Zrínyi csoportja kiad. 1942. 123 p. 8 t. **310742**

Ziegler, Wilhelm. Grossdeutschlands Kampf. Ein Rückblick auf d. Kriegsjahr 1939/40 in Politik u. Kriegsführung. Lpzg: Reclam 1941. 267, [5] p. **99036**

Zsuffa Sándor. Tájékoztató honvédségi, csendőrségi és rendőrségi ügyekben. (A fegyveres haderő kiegészítése.) Összeállította —. Megjelent a m. kir. bp.-i I. Honvéd Hadtestparancsnokság 36.767/Eln. I—1941. sz. enged. alapján. Bp.: Szerző 1942. 223 p. **99372**

356.251 Hírszerzés. Kémek

Nachrichtendienst

Czillei Géza. Láthatatlan front. Bp.: Stádium 1942. 211 p. (A repülő ember, 5.) **311245**

Dömötör Gyula Ferenc. A kémek és szabotálók elleni védekezés. *[1942.]* 2. kiad. Bp.: Saját kiad. [1942]. 332 p. **311020**
Bibliográfia: p. 262.

Lantos Lajos Béla. Kémelhárítás és honvédelmi ismeretek stb. tudnivalói. Kivonat az 1930-ik évi III., az 1934-ik évi XVIII., az 1939-ik évi II., 1940-ik évi XVIII, az 1941/7650. sz. M. E. rendelet és t.-c.-ből. Írta és összeáll.: —. *[1941.]* 2. kiad. Bp.: Szerző [1942]. 95 p. **310668**

Wegener, Hans Ludwig. Der britische Geheimdienst im Orient. Terror u. Intrige als Mittel englischer Politik. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 202 p. 32 t. **A 50.32/52**

Zappa, Paolo. Kémek háborúja. *[Lo spionaggio in questa guerra.]* Ford. Balogh Barna. Bp.: Revai 1942. 217 p. **99997**

358.4 Légvédelem. Gázvédelem

Luft- u. Gasschutz

Gerő László. Budapest székesfőváros polgármesteri légoltalmi ügyosztálya építkezései. Bp.: »Riadó« kiad. 1939. 4°. 15 p. (A »Légoltalmi Közlemények« febr.-i sz.-ból.) **Rq 358.4(439) Bp**

Magyarország. M. kir. Honvédelmi minisztérium. Épületek elsötétítése. A m. kir. Honv. min. kiadv. Bp.: Pallas 1940. 136 p. (Légo. ut. III—2. Elsötétítés.) **310935**

Magyarország. M. kir. Honvédelmi minisztérium. Hatósági riasztószolgálat. *[1939.]* 2. kiad. A m. kir. Honv. min. kiadv. Függelék: ábramelléklet. Bp.: Pallas 1940. 148 p. (Légo. ut. II.—1. Utasítás a légo. riasztószolg. ellátására. Riasztás.) **310932**

Magyarország. M. kir. Honvédelmi minisztérium. Szükségóvóhelyek kijelölése, telepítése, kiépítése és felszerelése. A m. kir. Honv. min. kiadv. Bp.: Pallas 1940. 71, [1] p. (Légo. ut. VIII.—2. Utasítás óvóhelyek létesítésére. Óvóhely.) **310933**

Magyarország. M. kir. Honvédelmi miniszterium. Utasítás a légoltalmi elsötétítőzolgálast végrehajtására. (Elsötétítés 1. f.) Bp.: Turcsány ny. 1939. (Légo. ut. III.—1. Elsöt. 1.)
1. f. Közvilágítás. 88 p. 1 t. **K 3584/3**

359 Haditengerészet

Seemacht

Blond, Georges. L'épopée silencieuse. Service à la mer 1939—1940. Paris: Grasset 1942. 254 p. 12 t. **310771**

Bongartz, Heinz. Seemacht Deutschland. Wiederaufstieg, Kampf und Sieg. Geleitwort v. Erich Raeder. Bd 1. Essen: Essener Verl. Anst. 1941. 4°. **X 7671**
Bd 1. Der Wiederaufstieg der deutschen Kriegsmarine. Der Sieg zur See bis zum Beginn d. Feldzuges in Norwegen. XIV, [2], 281, [1] p. 1 t.

Busch, Fritz Otto & Gerhard Ramlow. Deutsche Seekriegsgeschichte. Fahrten u. Taten in zwei Jahrtausenden. *[1940.]* 2. Aufl. Gütersloh: Bertelsmann [1941]. 864 p. 7 t.
Bibliographie: p. 862—863. **98971**

Cras, Hervé. Jaguar, Chacal, Léopard. La deuxième division de contre-torpilleurs à Dunkerque. Préface de Charles Platon. Paris: Sequana 1942. 159, [2] p. **310772**

Crompton, D. Englands Verbrechen an U 41. Der zweite »Baralong«-Fall im Weltkrieg. *[1940.]* 4. Aufl. Hg. W[erner] v. Langsdorff. Gütersloh: Bertelsmann 1941. 221 p. 8 t. **99749**

Dezsény Miklós. Tengeri és folyami hajóhadaink kimagasló fegyvertényei 1052—1942. A kir. magy. hajósnép, a kir. naszádos és csajkás seregek, a cs. kir., illetve a cs. és kir. haditengerészet egységei, a magy. hadihajózás és a m. kir. honvéd folyamierők harcai. Bp.: M. kir. Hadimúzeum kiad. 1942. 203, [1] p. (M. kir. Hadimúzeum kiadv., XIII.) **310098**
Bibliográfia: p. 193.

Dohm, Arno. Skagerrak. Die grösste Seeschlacht der Geschichte. *[1936.]* 11. Aufl. Gütersloh: Bertelsmann 1942. 324 p. 16 t. **310530**

Jung, Hermann A. K. Skagerrak. Mit Schlachtkreuzer »Lützow« an der Spitze. Erlebnisbericht. *[1937.]* 3. Aufl. Lpzg: Reclam 1942. 69, [1] p. **P 355.49(261.2) Skagerrak »1916«**

Jung, Hermann. Sklaven der Convoys. Die Erlebnisse des französischen Matrosen Jean Perret auf seinen Fahrten in britischen Geleitzügen. Düsseldorf: Völkischer Verl. 1941. 214, [1] p. **311097**

Konek Emil, nemes, norwalli. Az otrantói tengeri ütközet 25-ik évfordulójára. [H. & ny. n.] 1942. 4°. 20 p. **Rq 355.49(457) Otranto**

Kovács Gyula, monori. Versenyfutás az Atlanti Oceánon. A hajótérháború. Fiume várható jövője. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. ny. [1942]. 16 p. **R 359»1939/1942«**
Bibliográfia: p. 16.

Luckner, Felix. Seeteufel. Abenteuer aus meinem Leben. *[1920.]* Neue Ausg. Lpzg: Hase & Koehler 1939. 272, [3] p. 15 t. **310404**

Philipp, H[ans] O[tto]. Acht Kommandanten und ein Chef. Minensuchflotille im Einsatz. Berlin: Dtscher Verl. 1942. 241, [2] p. 8 t. **310745**

Röckel, Hermann. Seeräume und Flottenstützpunkte. Heidelberg: Hüthig 1942. 124 p.
Bibliographie: p. 124. **99622**

36 Jótékonyság. Szegényügy

Wohlfahrtspflege. Armenwesen

Freisler, Roland [etz]. Grundfragen des Jugendrechts. Mit Beiträgen v. —, Helmut Möckel, Wolfgang Siebert [etz]. Berlin: Decker 1941. 96 p. (Deutsches Jugendrecht, H. 1.) **99094**

Gádoros Miklós. A szociális gondozás főbb kérdései. Pécs: »Szociális gondozás« kiad. 1940. 46, [2] p. **R 362.01(439)**

Gigon, Fernand. Henri Dunant. Der Schöpfer des Roten Kreuzes. Ein Vorbild der Nächstenliebe. Ein Lebensbild nach bisher unveröffentlichten Quellen. Zürich: Rascher 1942. 271 p. 8 t. **99164**
Bibliographie: p. 269—271.

Helmreich, Karl. Ratgeber für entlassene Soldaten. Unter Mitwirkung v. von Reumont & A. Möllenbrok hg. v. —. München: Jehle 1942. 224 p. **311108**

Huber, Max. Rotes Kreuz. Grundsätze und Probleme. [Vorwort] v. Martin Bodmer. Zürich: Atlantis-Verl. 1941. 222 p. **99152**

Johan Béla. Az egészségügyi és szociális gyermekvédelmünk bírálata. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 16 p. 2 t. **2271**
= A Szent István Akadémia IV., mennyiségtan-term.-tud. oszt.-nak értekezései, IV. k. 1.

M. Katona Ilona. Áldott asszonykéz. Vitéz Kéreyné Kubáss Margit & Csáky Tihamérné »Visszaemlékezéseim világháborús harctéri szolgálatomra« c. munkája nyomán. Bp.: Fodor ny. 1942. 109, [3] p. **310142**

Linke, Robert. Wohlfahrtswesen. Wien: Manz 1942. VIII, 140 p. (»Verwaltung der Alpen- u. Donau-Reichsgaue«, 4.) **311273**

Meleghegyi Sándor. A hadbavonultak és hozzátartozóik polgári érdekeinek védelme, szociális gondozása. Hivatalos kiad. Összeáll. —. Bp.: M. kir. Honvéd min. 22. oszt. kiad. 1942. 276 p. **311033**

Péter Aladár. Szociális diagnózis. Bp.: Szfőv. Háziny. [1942]. 32 p. (A »Városi Szemle« 28. évf.-ból.) **R 361.6(439) Bp**

Preifer, Helfried. Fürsorgerecht für die Ostmark bearb. v. —. Für den Dienstgebrauch d. Gemeinden u. Gemeindeverbände in d. Ostmark neu bearb. & ergänzt v. Julius Axmann. Wien: Ueberreuter 1942. 411, [3] p. **310230**

Reher, Walter. Die N. S. Volkswohlfahrt. Berlin: Terramare office 1942. 50, [1] p. (Terramare Schriften.) **P 361.6(43)**

Social work in Oslo-Norway. Oslo: Municipality of Oslo 1939. 78, [2] p. 1 t **P 361.62(481) Oslo**

Wolschansky, Hans. Jugendwohlfahrt. Wien: Manz 1942. [4], 56 p. (Schriftenreihe: Verwaltung d. Alpen- u. Donau-Reichsgaue, 14.) **P 362.7(43)**

Wulff, Ernst. Das Winterhilfswerk des Deutschen Volkes. Berlin: Zentralverl. 1940. 111, [1] p. (Schriftenreihe d. NSDAP, Gruppe II: Deutsche Arbeit, Bd 5.) **99956**

362.17 Családvédelem

Familienschutz

Bachmann, W[alther]. Altersversicherung oder Familienzulagen. Entwurf f. eine umfassende wirtschaftl. Förderung d. Mehrkinder-Familien (verbunden mit Eltern-Altersversicherung). *[1940.]* 3. erweit. u. verbess. Aufl. Luzern: Familia Verl. 1941. 39 p. **P 312.1(43)**

Brüschweiler, Carl [etz.]. Bevölkerungsprobleme und Familienschutz der Schweiz von —, Maurice Veillard & Philipp Etter. Referate, gehalten an d. Schweiz. Bevölkerungs- u. Familiensschutz-Konferenz v. 21. X. 1940. Bern: Eidgenöss. statist. Amt 1941. 24 p. **P 312(494)**

Gulácsy Irén. A magyar család. Szeged: Városi ny. 1942. 91 p. **311061**

József Ferenc kir. herceg, vitéz. Fajvédelmi gondolatok. A társadalmi válságok okai és gyógyítása. Bp.: »Toldi« ny. [194?]. 16 p. (A Magyar családvédelmi szöv. kiadv.) **R 362.17(439)**

366 Titkos társaságok

Geheimbünde

Freund, Walter. Die grossen Unbekannten der amerikanischen Weltpolitik. Essen: Essener Verl. Anst. 1942. 535 p. 6 t. **311017**

Jacobi, Walter. Golem . . . Geissel der Tschechen. Die Zersetzung des tschechischen Nationalismus. *[1942.]* 2. Aufl. Prag: Orbis Verl. 1942. 129, [3] p. 12 t. **310055**

Pansophie, Die — der hermetischen Bruderschaft vom Rosenkreuz. München: Barth 1923. 140 p. **99382**

37 Közoktatás. Közművelődés

Unterrichts- u. Bildungswesen

Baeumler, Alfred. Bildung und Gemeinschaft. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 279 p. **310581**

Bartók J. Miklós. Értekezések a neveléstudomány elvi kérdéseiről. Debrecen: Városi ny. 1942. 109, [3] p. **310131**

Belohorszky Ferenc [stb.]. Új út a vármegyei népfőiskolákhoz. (Beszámoló Szabolcs vm. első népfőiskolai tanf.-ról 1940. II. 19—27.) Összeáll. —., Jákváry Kálmán, Sziklay László & Vácz Elemér. Előszót írta: Borbély Sándor. Nyiregyháza: Szabolcs-vm-i Iskolánkívüli Népműv. Bizotts. kiad. 1940. 60 p. **R 374.7(439—32)**

Bolschewistische Kulturpolitik. Teil 1—2. [O. O. & Dr.] [194?]. 4°. **X 7805**

Teil 1. Kulturpolitik in d. Ud SSR. 46, [2] p.
2. Bolschewistische Kulturpolitik in den baltischen Ländern und in Galizien. 44 p.

Bottai, Giuseppe. La carta della scuola. *[1939.]* 2. ed. accresciuta. Milano: Mondadori 1941. XII, 358, [2] p. 2 t. **311247**

Brügmann, A[rnold]. Zucht und Leben der deutschen Studenten 1648—1848. Berlin: Limpert 1941. 400 p. (Veröffentl. d. Instituts für deutsche Studentengeschichte Würzburg, Bd 1.) **99634**

Csanak István. 1 év — 1 millió. Diákkaptár munka az 1941. évben. Bp.: Közlekedési ny. [1942]. 63 p. **R 371.839(439)**

Gelei József. A nemzetnevelés alapja. Kolozsvár: Szentgericei 1942. 86, [2] p. **310801**

Gruner, P[aul]. Menschenwege und Gotteswege im Studentenleben. Persönliche Erinnerungen aus d. christl. Studentenbewegung. Bern: BEG-Verl. 1942. 459 p. 4 t. **311267**

Bibliographie: p. 453—456.

Hekler Antal. Magyar kultúrpolitika 1919—1939. Bp.: Hekler A. tanítv. 1942. 62, [2] p. **99099**

Hilscher Rezső. Az északi népfőiskola. Bp.: Magy. társad. polit. társ. kiad. 1941. 72 p. (Szociális traktatusok, I. 5.) **R 374.7(489)**

Bibliográfia: p. 72.

Huth, Albert. Zur Psychologie und Soziologie der groszstädtischen Berufsnachwuchslenkung. München: Dr. Giehrl 1941. 14, [2] p. (Beitr. zur sozialen Berufskunde d. Groszstadt, 2.) **P 371.8(43—21)**

Kálmán György. A zenei tehetség és tehetségvizsgálat. Bp.: Rózsavölgyi [1942]. 49 p. **R 370.224**

Karácsony Sándor. A magyar észjárás és közoktatásügyünk reformja. Bp.: Exodus kiad. 1939. 303 p. (A neveléstudomany társas-logikai alapjai.) **98978**

Karácsony Sándor. Ocsudó magyarság. (Szokásrendszer és pedagógia.) Bp.: Exodus kiad. 1942. 548 p. (A neveléstudomány társaslélektani alapjai, III. A társadalmi nevelés és a társaslélek akarati működése, III.) **310001**

Kaufmann, Günter. Das kommende Deutschland. Die Erziehung der Jugend im Reich Adolf Hitlers. *[1939.]* 2. Aufl. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1940. 276 p. 2 t. **99735**

Kerkai György. A kalocsai kollegium 1860—1940. Bp.: Pray rendtörténetíró munkaközösség kiad. 1942. [4], 38 p. (Kiadványok Jézustársasága magyarországi tört.-hez. Tanulmányok, 11.) **R 373.3(439.049) Kalocsa**

Kusche, Horst. Fichtes Lehre von den geistigen Ämtern und ihrem Verhältnis zum Volk. Hamburg: Hansischer Gildenverl. 1941. 150 p. (Volkstum u. Erziehung, 6.)
Bibliographie: p. 149—150. **310219**

Márai Sándor. Röpirat a nemzetnevelés ügyében. Bp.: Révai 1942. 112 p. **310971**

Mérei Ferenc. A pályaválasztás lélektana. Bp.: Unitas 1942. 47, [1] p. **R 371.8**
Bibliográfia: p. [48].

Molnár Dezső, marcsamagyari. Nemzetnevelés. Bp.: »Jövő« ny. 1942. 80 p. **P 371.42(439)**

Ozorai Frigyes. Hazai iskolák, nevelőintézetek és internátusok ismertetője. Szerk. —. Bp.: Szerző 1942. 134 p. **311044**

Pass László. Nemzetnevelésünk fő kérdései. Debrecen: Lehotai ny. 1941. 46 p.
Bibliográfia: p. 45—46. **R 371.48(439)**

Philipp Kálmán. A magyar közoktatásügy egységesítése. (Két Hóman-törvény kritikai méltatása.) Szociál- és nyelvpedagógiai tanulmányok az elmult húsz év jelentős tanügyi eredményeiről, egy függelékkel. Előszót irta Hennyey Vilmos. Bp.: Hollós Mátyás társ. kiad. 1942. 196 p. **311154**

Puskás Zoltán. Az idealitás és realitás mint nemzetnevelési probléma. (Bev. tanulmány.) Kiválasztási paedag. rendszer. Debrecen: Magy. Nemzeti Könyv és Lapkiadóváll. 1941. 4, [2] p. **R 371(04)**
Bibliográfia: p. [65].

Radley, William Scott. Aufgaben ländlicher Volkserziehung (erläutert an d. Lebenswerk v. Heinrich Sohnrey im Zeitraum v. 1880—1930). Diss. Berlin: Pfau 1940. VIII, 112, [1] p. **99018**
Bibliographie: p. 109—111.

Saád Ferenc. Nevelőállam. Előszót irta v. Béldy Alajos. Bp.: Stádium 1942. 191, [5] p. **99988**
Bibliográfia: p. [193—194].

Schule, Die — im nationalsozialistischen Staat. Vorträge, gehalten auf d. Tagung d. Pädag.-psychol. Inst. in München (30. VII.—2. VIII. 1934). Lpzg: Armanen Verl. 1935. 116 p. **311042**

Somogyi József. Hazánk közoktatásügye a második világháborúig. Bp.: Eggenberger 1942. 308 p. **99337**

Ujszászy Kálmán. A falunevelés szellemi alapjai. Sárospatak: Ref. főisk. ny. 1938. 144 p.
Bibliográfia: p. 143. **99144**

378 Egyetemek

Universitäten

Bucsay Mihály. Szemian Mihály tanulmányútja 1770—74-ben Halléban, Jénában és más hét német egyetemen, úti emlékkönyve alapján. Bp.: Bethlen ny. 1942. 52 p. (A középdunai protestantizmus könyvt., 3.) **R 378(43)»1770/1774«**

Erdély magyar egyeteme. Az erdélyi egyetemi gondolat és a M. kir. Ferenc József Tudományegyetem története. Kolozsvár: Erdélyi tud. intézet 1941. 4°. 470 p. 4 t. **X 7732**

Freiburg/Schweiz. Katholische Universität. Ihr Werden u. ihr Sein, ihr Sinn u. ihre Sendung. Freiburg: Verl. d. Kanisiuswerkes 1941. 100 p. **310019**

Gründung der Reichsuniversität Posen, Die —. Am Geburtstag des Führers 1941. Reden bei dem Staatsakt. Hg. v. d. Reichsunivers. Posen. Posen: Kluge & Ströhm 1941. 4°. 86 p. 10 t. **X 7766**

Nyáry Pál báró. A krakói egyetem és magyar diákjai a XIV—XVI. században. Művelődéstört. tanulmány. Bp.: Szerző 1942. 30, [2] p. **R 378.12(438) Krakó»13/15«**
Bibliográfia: p. [31].

Rajty Tivadar, vitéz. A kolozsvári egyetem Vállalatgazdasági intézete. Kolozsvár: M. kir. F. J. Tudom. egyet. Közgazd. tudom. karának Vállalatgazd. int. 1942. 43, [1] p. (Vállalatgazd. könyvt., 1.) **R 378.13 : 38(439.039)Kolozsvár**

Veress Endre. Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai 1221—1864. Kiadja: —. Bp.: Akadémia 1941. CLX, 703, [1] p. 13 t. (Olaszországi magyar emlékek, 3.) **310812**
Bibliográfia: p. 595—640.

38 Közgazdaság

Volkswirtschaft

Bliss, Hans. Verbrauchslenkung in der entfalteten Wirtschaft (Voraussetzungen u. Ansatzpunkte). Berlin: Deutscher Betriebswirte-Verl. 1942. 74 p. **P 380.6(43)**

Bulgakow, Sergius. Was ist die Wirtschaft? Drei Kapitel aus einer Wirtschaftsphilosophie. Prag: Dr. »Litera« 1942. IX, 33 p. 1 t. (»Internationale Bibliothek f. Philosophie«, 4.) **Pq 380.00**

Curth, Hermann. Volk und Wirtschaft in Lehre und Geschichte. Hamburg: Hanseatische Verlagsanst. 1934. 190 p. **99315**

Défossé, Gaston. La place du consommateur dans l'économie dirigée. *[1934.]* 2. éd. Paris: Pr. Univers. de France 1941. VIII, 200 p. (Nouvelle bibl. économique.) **310961**

Domány Gyula. Új gazdasági jelenségek. Bp.: Béta 1942. 416 p. **311002**

Éber Antal. Közgazdasági anekdoták. Szeged: Városi ny. 1942. 253 p. **311193**

Eckhardt, Karl August. Das Studium der Wirtschaftswissenschaft. Hamburg: Hanseatische-Verl. Anst. 1941. 46 p. (Der dtsche Staat d. Gegenwart, 15.) **P 38(071.1)(43)**

Görner, Alexander. Die Hauptlehren der Nationalökonomie. Vom Werden der Volkswirtschaft. Bad Oeynhausen: Lutzeyer 1942. 221 p. **311271**

Heitmüller, Wilhelm. Problematische Wirtschaftstheorie. Berlin: Duncker & Humblot 1941. 72 p. (Neue Reihe staatswissenschaftl. Arbeiten, 8.) **P 38(09)**

Jostock, Paul. Die Berechnung des Volkseinkommens und ihr Erkenntniswert. Stuttg.: Kohlhammer 1941. 128 p. (Schriften d. Dtschen Wirtschaftswissenschaftl. Gesellsch. 7.) **99853**

Lazar, Livius. Közgazdaságtan. Kolozsvár: Minerva kiad. 1940. 544 p. **K 3800/7**

Lütke, Heinz. Zusammenbruch und Neuaufbau der Weltwirtschaft. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1941. 141 p. **310393**

Menegazzi, Guido. Principii del nuovo ordine economico e finanziario. Vol. 1. Milano: Giuffré 1941. XVI, 521 p. **99933**

Mises, Ludwig von. Nationalökonomie. Theorie d. Handelns u. Wirtschaftens. Genf: Ed. Union 1940. XVI, 756 p. **311202**

Nádas Rózsa. Közgazdasági archivumok. Bp.: Szerző 1942. 28 p. (A »Közgazdasági Szemle« 3—4. sz.-ból.) **R 38 : 002**

Nagy Gábor. A tőkés termelési mód útja és természete. Közgazd. tanulm. Bp.: Márkus ny. 1942. 68 p. **R 380.33(04)**

Pirou, Gaetan & Maurice Byé. Traité d'économie politique. T. 1. Paris: Recueil Sirey [1940]. **311285**

T. 1. Les cadres de la vie économique. 1940. 500 p.

Sender, Paul. Wicksells Kritik an Böhm-Bawerks Drittem Grunde. Diss. 1939. Königsberg: Dr. Escher 1940. 67 p. Bibliographie: p. 5. **P 380.42**

Surányi-Unger [Tivadar] Theo. Weltwirtschaft und Wehrwirtschaft. Sechs Vorträge. Jena: Fischer 1942. VI, [2], 119, [1] p. **99142**

Volley, Richard. Die Ausnutzung der Produktionskapazität. Ihr Einfluss auf die Wirtschaft. Diss. Basel 1937. Lörrach: Dr. Schahl 1938. [2], 45, [2] p. **P 380.3**

Bibliographie: p. 43—45.

380.013 Háborús gazdaságtan

Kriegswirtschaft

Amonn, Alfred. Probleme der Kriegswirtschaft. Grundsätzliche Betrachtungen zur Wirtschaftspolitik im Kriege. Zürich: Polygraphischer Verl. [1942]. 80 p. **310072**

Domány Gyula. A gazdasági háború. Világgazdasági szemle az 1941. évről. Pécs: Dunántúl ny. 1941. 44 p. **R 380.02(∞)»1941«**

Feisst, Ernst. Wirtschaftliches Durchhalten vom Agrarpolitischen Standpunkte aus gesehen. Vortrag. Zürich: Polygraph. Verl. 1942. 30 p. (Kultur- u. Staatswissenschaftl. Schriften, 28.) **P 380.013(494)**

Jöhr, W[alter] A[dolf]. Inflation und Rationierung. Fundamente z. Kriegs-Wirtschaftpolitik. St. Gallen: Fehr 1942. 95 p. (Veröffentlichungen d. Handels-Hochschule St. Gallen, 16.) **310382**

Magyarország. Törvények, rendeletek. Az anyaggazdálkodas és közellátás szabályai. Az 1939 IX. 1.-től kibocsátott és érvényben lévő vonatkozó rendelkezések gyüjteménye. Összeáll. Kovalóczy Rezső. Bev. Dobrovics Károly. Bp.: Urbányi ny. 1942. 484 p. **K 3800/5**

Marrani, Pelio. L'autarchia nel presente periodo bellico. Napoli: Jovene 1941. 31 p. **P 380.013(45)**

Moser, E[rnst]. Kriegswirtschaftliche Produktionslenkung in Industrie und Gewerbe. Kriegswirtschaftsrecht des Bundes (Stand v. 1. V. 1942) bearb. v. —. Muri bei Bern: Aebnit 1942. 150 p. **311125**

Sonnemann, Theodor. Die Wirtschaft als Kriegswaffe. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1941. 278 p. **98943**

Surányi-Unger Tivadar. Átmenetgazdasági alapelvek. Bp.: Közgazdasági Szemle 1942. 30p. (A »Közgazdasági Szemlé«-ből.) **R 380.014(439)**

Surányi-Unger [Tivadar] Theo, vitéz. Die weltwirtschaftlichen Beziehungen Ungarns im Kriege. Bp.: Dr. d. Pester Lloyd Gesellsch. 1942. 12 p. (Aus »Ungarisches Wirtschafts-Jahrbuch«, 1941.) **R 308.01(439)»1941/1942«**

380.025 Élettér

Lebensraum

Bülow, Friedrich. Grossraumwirtschaft, Weltwirtschaft und Raumordnung. Lpzg: Koehler 1941. 72 p. (Volks-u. raumpolit. Reihe, 1.) **P 380.025**

Csikós-Nagy Béla. Nagytérgazdaság. Elmélet és politika. Bp.: Gergely 1942. 160 p. **99846**

Klute, Fritz. Volk und Raum. Rede. Giessen: Christ 1941. 12 p. (Schriften d. Ludwigs-Univers. zu Giessen, 1.) **P 305.3**

Bibliographie: p. 12.

Nationale Wirtschaftsordnung und Grossraumwirtschaft. Jahrbuch 1941. Hg. v. d. Gesellsch. f. europäische Wirtschaftsplanung u. Grossraumwirtsch. Berlin. Dresden: Meinhold 1941. 210 p. **X 644**

Schulze, Georg. Völkerwohlstand und Weltwirtschaft. Lpzg: Goldmann 1942. 320, [2] p. **310613**

Sölter, Arno. Das Grossraumkartell. Ein Instrument d. industr. Marktordnung im neuen Europa. Hg. v. Zentralforschungsinst. f. nationale Wirtschaftsordnung u. Grossraumwirtschaft. Dresden: Meinhold 1941. 223 p.

Bibliographie: p. 217—223. **310368**

Surányi-Unger [Tivadar] Theo. Ungarns Stellung in der werdenden kontinentaleuropäischen Wirtschaftsgemeinschaft. Vortrag. Berlin: Heymann 1942. 62 p. (Osteuropa Inst. zu Breslau. Aus Ostraum-Berichte. Neue Folge, 1.) **R 380.025(4)**

Virányi Elemér. A finn-ugor népek élettere. Bp.: Stádium 1941. 203, [2] p. 4 t. **310474**

Bibliográfia: p. 201—203.

380.311 Nyersanyag

Rohstoffe

Böcking, Hermann. Das Beschaffungswesen im Kriege. Den Deutschen Anstaltsleitungen u. Grossküchenverwaltungen überreicht v. —. Frankfurt a. M.: Brenner [1941]. 71 p. **P 380.311(43)»193/194«**

Földes Mihály. Időszerű kérdések. Időszerű feleletek. Fölfedező séta a nyersanyag birodalmában. Bp.: Szoc. dem. párt [1940]. 71 p. **311173**

Gál Sándor. Európa önellátása a nyersanyagtermelés tükrében. Bp.: Szerző 1942. 95 p. 1 t. **R 380.311(4)**

Bibliográfia: p. 95.

Krause, Ernst. Kunststoffe. Arten, Eigenschaften, Verwendungen. Dresden: Elbe-Verl. 1942. 64 p. **P 380.311**

Pöschl, Viktor. Deutsche Werkstoffe. Stuttg.: Enke 1942. XII, 224 p. **99051**

Samhaber, Ernst. Die Rohstoffrage in Wirtschaft und Politik. Köln: Schaffstein 1939. 63, [1] p. **99948**

Sipos Sándor. A fontosabb ipari nyersanyagok megoszlása a világon. — Bornemisza Géza & Fabinyi Tihamér felszólalása az Orsz. nemzeti Klubban 1941. XII. 10-én. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 40, [2] p. 5 t. (Orsz. nemzeti Klub kiadv., 52.) **R 380.311**

Bibliográfia: p. [1] p.

Sipos [Sándor] Alexander. La répartition des matières premières industrielles dans le monde. Bp.: Impr. Stephaneum 1942. 20 p. (Du »Journal de la société hongroise de statistique«.) **R 380.311(∞)**

Új anyagok. Tájékoztató a magyar föld kincseiből előállítható újabb ipari anyagokról és készgyártmányokról. Összeáll. a Bp.-i keresk.- és iparkamara. Kiad. a Budapesti Nemzetközi Vásár. Bp.: Athenaeum ny. 1942. 87 p. **310468**

380.8+380.9 Gazdasági leírás és gazdaságtörténet

Wirtschaftsbeschreibung und Wirtschaftsgeschichte

Albania fascista. Firenze: Marzocco 1940. 4°. 164, [1] p. **A 49.95/72**

Bechtel, Heinrich. Wirtschaftsgeschichte Deutschlands von d. Vorzeit bis zum Ende d. Mittelalters. Frankfurt am Main: Klostermann 1941. VIII, 294 p. 16 t. (Grossdeutsche Schriften. 3.) **99085**

Dietrich, Bruno. Wirtschaftsgeographie. Methoden, Probleme, Anregungen. Wien: Höfel 1933. 137, [3] p. **311012**
Bibliographie: p. 135—137.

Egypt today. Published in the interests of Egyptian finance, industry and commerce, 1937—1938. 2. ed. London: Bemrose [19??]. 4°. 232 p. **Aq 62.38/20**

Engelbeen Karel. Flämische Wirtschaftsgeschichte. Jena: Diederichs 1942. 94, [1] p. **P 380.9(493.3)**

Forrest, J. Dorsey. The development of western civilization. A study in ethical economic and political evolution. Chicago: Univers. of Chicago pr. 1907. XII, 406 p. **310821**

Gross, Herbert. Amerikas Wirtschaft. Berlin: Dtscher Verl. 1942. 268 p. (Weltpolitische Bücherei.) **310976**

Haebler, Rolf. Die Wirtschaft im Raum des Afrikanischen Krieges. Bad Oeynhausen: Lutzeyer 1941. 136 p. (Wirtschaftsschlaglichter Bd 3.) **99668**
Bibliographie: p. 131.

Hegedüs Márton. A márciusi eszmék hatása hazánk közgazdasági életére. Bp.: Hungária ny. 1941. 62, [2] p. **99628**

Hickmann, Ernst. Statistisches Taschenjahrbuch der Weltwirtschaft. Produktion, Aussenhandel, Verkehr. Berlin: Rödiger [1938]. 180 p. **X 2608**

Höffner, Joseph. Wirtschaftsethik und Monopole im fünfzehnten u. sechszehnten Jahrhundert. Jena: Fischer 1941. VI, 172 p. (Freiburger staatswissenschaftl. Schriften, H. 2.) **99280**
Bibliographie: p. 164—172.

Jessen, Jens. Volk und Wirtschaft. Zugleich eine Einführung in d. dtsche Wirtschaftsleben. *[1935.]* 2. erg. Aufl. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1936. 202 p. (Grundzüge d. Rechts- u. Wirtschaftswissensch. Reihe B.) **99717**

Kühn, Franz. Das neue Argentinien. Eine wirtschaftsgeogr. Analyse mit Betriebs- u. Verbrauchskunde. Hamburg: Behre 1941. 322 p. 26 t. (Ibero-amerikanische Studien, 14.)
Bibliographie: p. 227—233. **99292**

Leon, Gh. N. Struktur und Entwicklungsmöglichkeiten der rumänischen Volkswirtschaft. Jena: Fischer 1941. 18 p. (Kieler Vorträge, 66.) **P 380.8(498)**

Lufft, Hermann. Die Wirtschaft Dänemarks und Norwegens. Gestalt, Politik, Problematik. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 198 p. **310653**

Lufft, Hermann. Die Wirtschaft Indiens. Heidelberg: Vowinckel 1942. VII, 183 p. (Indien, 2.) **A 54.38/29**

Major Róbert. Két világháború között. Huszonegy év gazdasági és társad. története. Bp.: Renaissance kiad. 1942. 276 p. **99044**

Marchi, Luigi de. Fondamenti di geografia economica. *[1922.]* 5. ed. rived. ed. ampliata. Parte 1. Condizioni fisiche e naturali dell' economia. — Parte 2. Regioni e stati d'Europa. (Loro condizioni geografiche ed economiche.) Padova: Cedam 1938. XIV, 440 p. 1 t. **311005**

Milone, Ferdinando. L'Albania economica. Padova: Cedam 1941. VIII, 256, [1] p. **A 49.38/265**

Oesterheld, Alfred. Wirtschaftsraum Europa. Berlin: Stalling 1942. 471 p. **99740**

Ringel, Karlrobert. Frankreichs Wirtschaft im Umbruch. Lpzg: Goldmann 1942. 233 p.
Bibliographie: p. 231—233. **310366**

Schumann, Hans-Joachim [etc.]. Die Wirtschaft der neuen Grossdeutschen Gebiete. T. 1—2. Bad Oeynhausen: Lutzeyer 1942. **99669**

T. 1. Der Westen. Elsass, Lothringen, Luxemburg und Eupen-Malmedy-St. Vith. Von H.-J. Schumann. 128 p.
Bibliographie: p. 107—109.

T. 2. Der Osten. Danzig-Westpreussen. Wartheland. Ostpreussens neue Gebiete. Oberschlesien. Das Generalgouvernement. Protektorat Böhmen und Mähren. Von Winfrid Burau, Siegfrid Fassbender, Hans Armin Mathiae. 181 p.

Simonffy Aladár von. Ein Jahr Aufbauwerk in Nordsiebenbürgen. Bp.: Vajna & Bokor 1941. 46 p. **R 380.8(439.42)»1940/1941«**

Takács János. Közteherviselés II. Rákóczi Ferenc korában. Zalaegerszeg: Pannonia-ny. 1941. 332, [3] p. **98946**

Bibliográfia: p. [331].

Voellmy, Samuel. Das kleine Tagebuch des Ulrich Bräker aus den Krisenjahren 1768—1772. Hg. v. —. Basel: Majer 1941. 80 p. 1 t. **P 380.9(494)»17«**

Weber, Adolf. Deutsches Wirtschaftsleben. Berlin: Duncker & Humblot 1941. VIII, 301 p. **99288**

381 Gazdaságpolitika

Wirtschaftspolitik

Busse, Martin. Wirtschaftspolitische Praxis und Rechtsbildung. Stuttg.: Kohlhammer 1941. 71 p. **P 380.06(43)**

Gangemi, Lello. Europa nuova. Problemi ed orientamenti. Prefazione di Paolo Thaon di Revel. Roma: Ediz. Italiane [1941]. 207 p.

Bibliografia: p. 193—201. **99086**

Halmágyi László. Az új gazdasági rend és a magyarság. Bp.: Prohászka O. társ. kiad. 1942. 111 p. **311079**

Huber, Bernt Christian. Das Wirtschafts- und Sozialexperiment der Volksfront in Frankreich (Kabinett Leon Blum 1936—37). Diss. Königsberg. Koppenhagen: Jörgensen 1941. 100 p. **310277**

Bibliographie: p. 91—99.

Kehrl, Hans. Bürokratische oder unternehmerische Wirtschaft. Vortrag. *[1941.]* 2. Aufl. Frankfurt a. M.: Breidenstein 1942. 39 p. (Beihefte der Rhein-Mainischen Wirtschafts-Zeitung, 13.) **P 381(43)»194«**

Pétery István, vitéz. Magyarország energiagazdálkodása. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi anyaga. Bp.: Egyet. ny. 1942. 16 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., 14. k. 1. f.) **R 381.125(439)**

Rau, Hans. Bonzen, Sklaven, Bürokraten. Ein Blick hinter die Kulissen der bolschewistischen Wirtschaft. Nürnberg: Wilney 1942. 133 p. 4 t. **A 47.38/170**

Schneider, Hans J. Die neue deutsche Wirtschaftspolitik. Münster (Westf.): Coppenrath 1941. 84 p. (Grossdeutsche Reihe.) **P 381(43)**

Schorer, Edgar. Schweizerische Wirtschaftsperspektiven. Olten: Walter 1942. 224, [2] p. **310200**

Schönemann, Friedrich. Die aggressive Wirtschaftspolitik der Vereinigten Staaten in Südamerika u. die Stellung Deutschlands. Stuttg.: Enke 1939. 64 p. (Wirtschaftlichsoziale Weltfragen, 11.) **P 381(73:8)**

Seraphim, Hans-Jürgen. Das System der bolschewistischen Wirtschaftspolitik. Hg. v. Universität u. Universitätsbund. Breslau: Korn 1942. 32 p. (Vorträge der Friedrich-Wilhelms-Univers. zu Breslau.) **P 381(47)»192/193«**

Sowjetrussische Wirtschafts- und Sozialpolitik, Die —. [O. O. D. Dr. 1942?]. 4°. 40 p. **Pq 381(47)**

Surányi-Unger [Tivadar] Theo, vitéz. Deutsch-ungarische Wirtschaftsverflechtung in Krieg und Frieden. Bp.: Verfasser 1942. 17 p. (Aus d. Juniheft d. Zeitschrift »Ungarn«.) **R 381(439:43)**

Surányi-Unger [Tivadar] Theo, vitéz. Die donaueuropäischen Beziehungen der Sowjetwirtschaft. Bp.: Stádium 1942. 4°. 8, [1] p. (Aus d. »Donaueuropa«, H. 8.) **Rq 381(47:4—12)**

Villari, Luigi. Le future relazioni economiche fra la nuova Europa dell'Asse e le Americhe. Roma: Colombo 1941. 4°. 44 p. (Centro italiano di studi americani, 22.) **Pq 386.2(4:73)**

Winschuh [József] Joseph. Ne féljünk az új Európától. Bp.: Stádium [194?]. 125 p. **99743**

381.2 Üzemtan

Betriebswirtschaftslehre

Garbotz, [Georg]. Arbeitsuntersuchungen als Mittel zum rationelleren Einsatz von Mensch und Maschine. Bericht über d. Rationalisierungskurse d. Wirtschaftsgruppe Bauindustrie. Berlin: Elsner 1942. 112 p. 4 t. (Schriftenreihe) d. Wirtschaftsgruppe Bauindustrie, 13.)

Bibliographie: p. 97—112. **99940**

Giovannini, Pietro. Amministrazione aziendale generale-corporativa. Gestione, ragioneria ed organizzazione delle aziende in genere nello stato corporativo. Milano: Hoepli 1942. XLVII, 708 p. **310987**

Henzel, Fr[anz]. Leistungswirtschaft. Festschrift f. Fritz Schmidt zum 60. Geburtstage gewidmet v. seinen Schülern. Hg. v. —. Berlin : Spaeth & Linde 1942. 312 p. **311131**
Bibliographie : p. 312.

Juhász Károly Jenő. Gyárüzemi munkaszervezés és költségszámítás. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanfolyamainak anyaga. Bp. : Egyet. ny. 1942. 112 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., 7. k. 8. f.) **310552**

Kálmán Károly. Üzemi anyaggazdálkodás alapelvei. Bp. : Centrum ny. 1942. 53, [3] p. **R 381.211(04)**

Kunze, Hans Hermann. Verantwortliche Betriebsformung. Dresden : Focken & Oltmann 1942. 166 p. **99890**

Liszievicz Nándor. Néhány racionalizálási gondolat, tapasztalat . . . Bp. : Szfőv. Ház iny. [1942]. 7 p. (A »Városi Szemle« 28. évf.-ból.) **R 381.211**

Martin, Fritz J. Das privatwirtschaftliche Unternehmerwagnis. Betrachtungen über Risiko im Wirtschaftsleben. Dresden : Dittert 1941. 118 p. **98913**
Bibliographie : p. 114—118.

Meissner, Fritz [usw.]. Die industrielle Planung. Verfasser —, Fritz Dreyer, A. Buck [usw.]. Bad Oeynhausen : Lutzeyer 1941. 160 p. (Betriebswirtschaft, H. 2.) **99318**

Posewitz Tivadar. Iparvállalatok önköltségszámítása és üzemi könyvelése. Bp. : Fővárosi könyvek 1942. VIII, 164 p. 1 t. **99976**

Stiassny József. Üzemgazdasági ismeretek. Bp. : Székely-ny. 1942. 187 p. **310253**
Bibliográfia : p. 177—181.

Széchy Endre. Munkaszervezés és költségszámítás. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf.-nak anyaga. Bp. : Egyetemi ny. 1942. 32 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., II/10.) **R 658**

Urbányi János. A vállalatvezetés személyiségkérdései. A vevő, a dolgozó, a vállalkozó pszichologiája. Bp. : Egyet. ny. 1942. 223 p. **310478**

381.5 Tervgazdálkodás
Planwirtschaft

Ács Tamás. Milyen legyen a tervgazdaság? Szocialista irányú gazdasági és társadalmi munkatervek és javaslatok. Magyar, angol, német, francia, belga, svájci, osztrák és holland munkaterv. Szerk. : —. Előszót irta : Tolnai György. Bp. : Szoc. dem. párt kiad. 1941. 84 p. **311171**

Dorn, Friedrich [etz.]. Probleme der gelenkten Wirtschaft. Von —, Hans Quecke, Wolfgang Gähtgens [etz.]. Hg. v. d. Wirtschafts-Hochschule, Berlin. Berlin : Gruyter 1942. 150 p. 9 t. **310026**

Guignabaudet, Philippe. Le capitalisme social. Économie libérale dans le cadre d'un capitalisme dirigé. Paris : Plon 1941. 281 p. **310806**

Haussmann, Fritz. Konzerne und Kartelle im Zeichen der »Wirtschaftslenkung«. Zürich : Verl. für Recht u. Gesellschaft 1938. VII, 382 p. 7 t. **99925**

Kecső István. Gazdasági függetlenség. Bp. : Grill 1943. 172 p. **311236**
Bibliográfia : p. 169—170.

Küng, Emil. Der Interventionismus. Volkswirtschaftliche Theorie d. staatl. Wirtschaftspolitik. Bern : Grunau 1941. 376 p. **99283**

Laufenburger, Henry. L'intervention de l'État en matière, économique. Paris : Libr. générale de droit et de jurisprudence 1939. 371 p. (L'économie politique contemporaine, 4.) **311121**

Navratil Ákos. A neo-szocializmus konjunkturapolitikája. Bp. : Akadémia 1942. 65, [1] p. (Értekezések a nemzetgazd.-tan és statisztika köréből. Új sor. 1 k. 7. f.) **R 380.359»193/194«**

Por Odon. Italiens Wirtschafts- und Sozialpolitik 1939/40. Berlin : Schmidt 1940. 147 p. **99814**

Sövényházy Ferenc. Jogalkotás és gazdasági élet. Bp. : Révai 1942. 28 p. (A »Gazdasági Jog« 9.—10. sz.-ból.) **R 381.5(439)**

381.53 Testületi gazdálkodás
Korporative Wirtschaftsordnung

Cimnino, Mario. La funzione economica delle corporazioni. Roma : I. R. C. E. 1942. 26 p. (Quaderni italiani, IV.) **P 381.53(45)**
Bibliographia : p. 26.

Gasser, Christian. Eidgenössische Wirtschaft. Zürich : Rascher 1941. 40 p. (Gotthard-Bund.) **P 381.53(494)**

Huber, Ernst Rudolf. Die Gestalt des deutschen Sozialismus. Hamburg : Hanseatische Verl. Anst. 1934. 88 p. (Der deutsche Staat d. Gegenwart, 2.) **P 381.53(43)**
Bibliographie : p. 88.

Meyer-Hamme, Kurt. Die Entwicklung der körperschaftlichen Selbstverwaltung der Wirtschaft. Eine wirtschaftsrechtspolit. Betrachtung. Diss. Göttingen: Göttinger Handelsdr. 1939. 118, [2] p. **99207**
Bibliographie: p. 113—116.

Tigges, Ernst. Ansätze und Erfolge der Wirtschaftsordnung im korporativen Portugal. Berlin: Ebering 1942. 104 p. (Schriftenreihe d. Inst. für Portugal u. Brasilien d. Fr. W. Univers. Berlin.) **310351**
Bibliographie: p. 94—98.

Tonelli Sándor. Új irányok az érdekképviseleti politikában. Szeged: Széchenyi-ny. 1937. 4°. 71 p. **Rq 381.53**

381.6 Ár

Preis

Borkenhagen, Erich. Die Preisüberwachung in d. kriegsverpflichteten Wirtschaft. Berlin: Werner 1941. 32 p. **P 381.62(43)»1939/1941«**

Donay, Bernhardine. Die Stellung des Preises in der deutschen Wirtschaftspolitik v. 1933 bis 1937. Jena: Fischer 1940. 98, [2] p. (Münsterer Wirtschafts- u. Sozialwissenschaftl. Abhandl., 22.) **P 381.6(43)»1933/1937«**
Bibliographie: p. 95—98.

Elfert, F. W. Preisrecht und Preisordnung. Lpzg: Kohlhammer 1942. 154 p. (Neugestaltung v. Recht u. Wirtschaft, 16./1.) **99645**

Galbiati, Virginio. Prezzi e salari. Nella disciplina legislativa nei controlli corporativi, nell'osservanza. *[1940.]* 2. ed. Piacenza: Soc. tip. edit. porta 1941. 304, XIII, [1] p. **310535**

Heinig, Ernst. ABC des Preisrechtes im Lebensmittel-Einzelhandel. *[1932.]* 3. Aufl. Lpzg: Jüstel & Göttel 1941. 142 p. **99333**

Issel, Heinrich & Paul Riffel. Kriegspreise und Gewinnabführung. Kommentar zu § 22. KWVO. Bearb. v. —. Geleitw. v. Josef Wagner. *[1941.]* 2. unveränd. Aufl. Mit einem Nachtrag. München: Beck 1941. 156, 32 p. (Sonderdr. aus Wohlhaupt-Rentrop-Bertelsmann: Die gesamten Preisbildungsvorschriften.) **99088**

Pioletti, Ugo & Giuseppe Figus. Disciplina dei prezzi delle merzi e del razionamento dei consumi. Studio teorico-pratico sulla vigente legislazione con riferimento alla piu recente giurisprudenza (in appendice il testo delle leggi). Roma: Mantellate 1941. 186 p. **310578**

Reinecke, Friedrich. Die Preisbildung in der Textilindustrie, nach d. Preisrecht d. Vierjahresplans u. d. Kriegswirtschaft. Diss. Tübingen: Dr. Laupp 1941. 126, [2] p.
Bibliographie: p. 7—8. **310298**

Schwarz, Johannes. Wie haben sich die Preise und Preisspannen im nationalsozialist. Festpreissystem gegenüber der früheren freien Preisbildung entwickelt? (Eine Untersuchung für Niedersachsen für die Jahre 1927—1936.) Diss. Göttingen. Berlin: Dr. Schulze 1938. 148, [13] p. **99205**
Bibliographie: p. 113—114.

Surányi-Unger [Tivadar] Theo. Das Problem der Preisstabilisierung und ihre aussenwirtschaftliche Bedeutung. Jena: Fischer 1942. p. 321—335. (Aus d. »Weltwirtschaftliches Archiv«, Bd 56. H. 2.) **P 380.36**

381.63 Közélelmezés

Lebensmittelversorgung

Backe, Herbert. Um die Nahrungsfreiheit Europas. Weltwirtschaft oder Grossraum. Lpzg: Goldmann 1942. 274 p. **99979**
Bibliographie: p. 265—269.

Hahn, Walter. Die Ernährungswirtschaft Europas in den Jahren 1936—1938. Von —, in Verbindung mit Otto Flössner u. Jonas Schmidt. Jena: Fischer 1942. VIII, 85 p. (Probleme der Weltwirtschaft, 70.) **311259**

Hasselbach, W[erner]. Marktordnung oder Zwangswirtschaft? Grundlagen u. Probleme d. ernährungswirtschaftl. Marktordnung. Berlin: Haude & Spener 1942. 143, [1] p. (Politik u. Wirtschaft, 4.) **310378**

Jungnickel, Heinz. Die Hausschlachtung. Selbstversorgung mit Fleisch u. Schlachtfetten. Berlin: Deutsche Fleischer-Zeitung Verl. 1941. 144 p. 1 t. (Schriftenreihe f. wirtschaftl. Betriebsführung, 2.) **310495**

Magyarország. Törvények, rendeletek. Közélelmezési rendeletek. *[1940.]* 2. teljesen átdolg. kiad. A kötött élelmiszer- és takarmánygazdálkodás jogszabályai. Összeállították és jegyz. ell.: Kolgyáry László, Pataky Ernő & Mihály Béla. Győrffy-Bengyel Sándor előszavával. Bp.: Szerzők kiad. 1941. 550 p. **99593**

Magyarország. Törvények, rendeletek. Közellátási útmutató. A közellátási jogszabályok gyüjteménye. Összeáll.: Csánk Béla & Rácz Lajos. Bp.: Urbányi-ny. 1942. [6], 936 p. **K 3816/1**

Merkel, Hans. Die Marktordnung und ihr Recht. Berlin: Reichsnährstand Verl. Ges. 1942. 262 p. **310374**
Bibliographie: p. 254—262.

Sós István. A városi tejellátás problémái. Bp.: »Pátria« 1942. 24 p. (A »Tejszövetkezeti Szemle« 1941. évf.-ból.) **R 381.63: 637.1(439)**

382 Bányászat
Bergbau

Herczegh József. A hazai bányászat sorsdöntő kérdései. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf.-inak anyaga. Bp.: Egyet. ny. 1942. 24 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv. XIII. k. 5. f.) **R 382.2(439)**

Muthesius, [Volkm.] v. A szén mint fegyver. Bp.: Stádium [1940?]. 58 p. **R 382.2(434)**

Range, Paul. Bergbau und Krieg. Stuttg.: Enke 1941. 56 p. (Strömungen d. Weltwirtschaft, 6.) **P 382.09**

Roth Károly, Telegdi. Feladatok az állami bányászat terén. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanfolyamainak anyaga. Bp.: Egyet. ny. 1942. 8 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., 13. k. 1. f.) **R 382.121(439)**

Schmidt Eligius Róbert. A magyar só geológiája, bányászata és nemzetgazdasági jelentősége. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf.-nak anyaga. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 16 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., XIII/11.) **R 382.7(439)**

382.28 Olaj
Öl

Incze Kálmán, szárazajtai. Gyilkos harc az olajért. Bp.: Közérdekű könyvk. váll. [194?]. 32 p. **R 382.28**

Ritter, Hugo. Kampf um Öl in Mexiko. Lpzg: Goldmann 1942. 112 p. (»Weltgeschehen«.) **99696**
Bibliographie: p. 110—111.

Szilasi Béla. Petróleum. A fúrástól a repülőgépig. Bp.: Genius 1941. 256 p. 2 t. **310242**

383 Őstermelés. Mezőgazdaság
Landwirtschaft

Agrarpolitik, Die — der Sowjetunion. [O. O. & Dr.] [1942?]. 4°. 112, [2] p. **X 7804**

Beke László. Mezőgazdaságunk irányításának alapjai. *[1933.]* 3. kiad. Szerk.: Bacsó Nándor, Beke László, vitéz Bittera Miklós stb. Bp.: Piatnik-ny. 1941. 36 p. **5748**

Gesztelyi Nagy László. Esőcseppek. Gondolatok, cikkek, megemlékezések. Kecskemét: Első kecskeméti hírlapkiadó és ny. 1942. 472 p. (Duna-tiszaközi mezőgazd. kamara kiadv., 42.) **310789**

Hévey László. Einrichtungen der landwirtschaftlichen Kultur in Ungarn. Bp.: Univers. Dr. 1941. 34 p. **R 383.29(439)**
Bibliographie: p. 33.

Magyarország mezőgazdaságának főbb üzemi adatai az 1935. évben, a gazdaságok (üzemek) nagysága szerint. Bp.: Stephaneum-ny. 1941. 721, [3] p. **3882/112**
= Magyar Statisztikai Közlemények, 112.

Malcomes Béla báró. Magyar mezőgazdaság. 1. k. Bp.: Szerző 1942. 288 p. **310488**

Matolcsy Mátyás. Föld, nép, élet. A tengelyhatalmak agrárpolitikája és a magyar feladatok. Bp.: Centrum [1942]. 80 p. **310979**

Meinhold, Willy. Die landwirtschaftlichen Erzeugungsbedingungen im Kriege. Jena: Fischer 1941. IV, [4], 130 p. **99097**
Bibliographie: p. 127—130.

Merkel, Hans. Agrarpolitik. Lpzg: Kohlhammer 1942. 95 p. (Neugestaltung v. Recht u. Wirtschaft, 32, 3.) **P 383.2(43)(04)**
Bibliographie: p. 92.

Schwichtenberg, Helmut. Die wirtschaftlichen Voraussetzungen und Methoden der Erzeugungsschlacht. Würzburg: Triltsch 1941. VII, 123 p. **P 383.2(43)**
Bibliographie: p. 122—123.

Somogyi Imre. Kertmagyarország felé. Bp.: Magyar élet kiad. 1942. 127 p. **99671**

Szántóföldi termelés, A — és állattenyésztés üzemi tájai. Készült a Magy. közigazg.-tud. Int. & Orsz. mezőgazd. üzemi és termelési költségvizsg. Int. közrem.-vel. Pécs: Dunántúl ny. 1942. 4°. 81, [3] p. 40 t. (Magyarország mezőgazdasági politikájának alapelvei, I.) **X 7817**

10 év a magyar mezőgazdaság szolgálatában (1931—1941). A Magyar mezőgazd. társ. jubiláris ülése. Bp.: Gács & Szücs 1942. 19, [1] p. (A »Magy. mezőgazd. társ.« kiadv.) **R 383(439)(062.2)**

Vaatz, Alexander. Landwirtschaft zwischen Don und Kaukasus. Berlin: Reichsnährstand Verl. Ges. 1942. 32 p. 1 t. (Kleine Schriften d. Studienges. f. Deutsche Wirtschaftsordnung, 1.) **A 47.38/169**

Vaatz, Alexander. Sowjetische Kollektivwirtschaft im Gebiet der Ud S. S. R., insbesondere im ukrainischen Raum. Bd 1—2. Berlin-Schöneberg: Weicher 1941. (Schriftenreihe d. Studienges. f. Dtsche Wirtschaftsordnung e. V. Berlin. Studienges. f. Nationalökonomie, 11.) **A 47.38/168**

Wiedemeyer, Gerhard. Ukraine. Brot für Europa. Berlin: Curtius [1942]. 48 p. **A 47.30/152**

Zimmermann, Werner. Die Nahrungsquellen der Welt. Handbuch über Erzeugung u. Handel d. wichtigsten Agrarprodukte. Hg. v. —. Berlin: Schmidt 1941. XIII, 883 p. **K 3833/1**

383.1 Földbirtok
Grundbesitz

Bach, Hans. Bauer und Boden. Leitfaden zur nationalsozialistischen Landpolitik. Lpzg: Quelle & Meyer 1942. VIII, 170 p. **310088**
Bibliographie: p. 168—170.

Drágffy Miklós & Villányi Pál. Az erdélyi ingatlanelidegenítések jóvátétele. Az 1.440/1941. M. E. sz. rend. és az azzal kapcsolatos jogszabályok magyarázata. Különös tekintettel a bírói gyakorlatra. Bp.: Feldmann-ny. 1942. 120 p. **310216**

Futaky Zoltán. A tagosítás jogi, mérnöki és gazdasági műveletei. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évf. tanf. anyaga. Bp.: »Élet« ny. 1942. 36 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., IV/20.) **R 383.15(439)**

Muzsnai József. Birtokdarabolások jogi és műszaki végrehajtása. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanfolyamainak anyaga. Bp.: »Élet« ny. 1942. 36 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., 4. k. 21. f.) **R 383.138.5(439)**

Tommasi di Vignano, Guglielmo. Distribuzione della proprietà e grandezza dell'impresa nella agricoltura italiana. Diss. Roma: Tip. Quintily 1938. VI, 152, [1] p. **99910**
Bibliografia: p. 149—152.

384 Iparpolitika
Industriepolitik

Acél, a nagyhatalom. Bp.: Stádium-ny. [194?]. 58 p. 4 t. **R 384:672(43)**

Bauch, Botho [usw.]. Preissenkung und Gewinnabführung im Handwerk. Von —, Albert Patt & Herbert Prange. Berlin: Drewitz 1942. 234 p. **310370**

Brillinger, Hermann. Die Entwicklung der Deutschen Asbestzementindustrie u. ihre Bedeutung für den Vierjahresplan. Diss. Tübingen 1939. Baruth: Dr. Särchen 1940. 43 p.
Bibliographie: p. 43. **P 384:691(43)**

Budapest. Magyar gyáriparosok orsz. szövetsége. A magyar gyáripar két világháború között. 1919—1939. Bp.: Saját kiad. 1942. 198, [2] p. **310327**

Dorner Zoltán, vitéz Guothfalvy. Az iparpolitika mai problémái. Bp.: Stádium 1942. 31 p. (Az »Értekezések, beszámolók« 4. f.-ből.) **R 384(439)»194«**

Glöckner, Werner. Wir alle helfen mit! Mittel u. Wege baubetrieblicher Leistungssteigerung u. Rationalisierung. Essen: Bildgut-Verl. 1942. 192 p. 15 t. **310341**

Hoffmann, Rolf Erwin. Die Rohstoffversorgung der württembergischen Holzindustrie. Diss. Tübingen. Heidenheim a. d. Brenz: Dr. Rees 1940. 188 p. **99202**
Bibliographie: p. 179—187.

Koelner, Paul. Basler Zunftherrlichkeit. Ein Bilderbuch der Zünfte und Gesellschaften. Basel: Birkhäuser 1942. 239 p. **99619**

Lechner Lajos. Debrecen és vidéke ipartestület 40 éves története. Debrecen: Tiszántúli könyv- és lapkiadó rt. 1941. 4°. 140, XX p. **X 7699**

Magyar gazdaságkutató intézet, A — jelentése a kézművesipar 1940/41. évi konjunkturális helyzetéről. Bp.: Urbányi ny. 1942. 24 p. (Az Ipartestületek orsz. közp. 8. évi jelentéséből.) **R 384.2(439)»1940/1941«**

Magyar gyáripar évkönyve és címtára, A —. Szerk.: Pártos Szilárd. 1941. Bp.: Stádium 1941. 1286 p. **K 3840/12**

Markos György. A magyar ipar száz éve. Bp.: »Stud« 1942. 66 p. **R 384(439)(09)**

Országos iparos évkönyv és címtár 1942. Szerk.: Dobsa László & Kovalóczy Rezső. Bp.: Urbányi 1942. **X 2646**

Otto, Horst-Eberhard. Die Industrialisierung Ungarns. Berlin: Volk u. Reich Verl. 1941. 187 p. **99161**
Bibliographie: p. 184—187.

Schlitzer, Wilhelm. Die organisatorische Abgrenzung von Handwerk und Industrie. Stuttg.: Poeschel 1941. [6], 120 p. (Beiträge z. Wirtschaftslehre d. Handwerks, 23.)
Bibliographie: p. 118—120. **310283**

Skalweit, August. Das Dorfhandwerk vor Aufhebung des Städtezwanges. Frankfurt a. M.: Klostermann [1942]. 84 p. (Abhandlungen d. europäischen Handwerks-Instituts Frankfurt/Main, 1.) **P 384.4(43)»17«**

Szathmáry László. A magyar mezőgazdasági iparok régmultjából. Bp.: Hornyánszky ny. 1939. 25 p. (A »Magyar statiszt. szemle« 6. sz.-ból) **Rq 384 : 663(439)(09)**

Tonelli Sándor. Száz év előtt. 1842 az Országos Iparegyes. alapításának esztendeje. Előszót irta: Kenéz Béla. Bp.: Orsz. Iparegyes. kiad. 1942. 4°. 94, [1] p. 1 t. **X 7813**

Varga Istvan. Az áralakulás kérdése a magyar gyáriparban. Bp.: Stádium-ny. 1941. 24 p. (A »Magyar gyáripar évkönyve és címtára«-ból.) **R 384.3(439)**

385 Közlekedés

Verkehrswesen

Blum, Otto. Der Südosten verkehrspolitisch betrachtet. Berlin: Springer 1941. IV, [2], 94 p. **A 50.38/19**

Bornemissza Félix & Bartos Dezső. Magyarország és a tengerhajózás. Előszót irta: Varga József. Bp.: Kikötő-tengerhajózás 1942. 283, [3] p. 19 t. **310563**
Bibliográfia: p. 279—283.

Boron László. A szállítmányozás. Bp.: A keresk. szakkönyvt. szerk. bizotts. kiad. 1941. 360 p. (Keresk. szakkönyvt. 11—12.) **99759**

Caddeo, Rinaldo [ecc.]. Storia marittima dell' Italia. Dall'evo antico ai nostri giorni. Di —, D. Cammilleri, L. Castagna [ecc.]. Vol. 1. Milano: Garzanti 1942. 4°. XII, 890 p. 1 t. **X 7798**

Dröscher, Otto. Die Weichsel. — Hermann Thomsen: Danzig als Handels- u. Wirtschaftsplatz. Vorwort v. Walter Geisler. Berlin: Volk u. Reich Verl. 1941. 38 p. 2 t. (Die wirtschaftl. Entwicklungsmöglichkeiten in d. eingegliederten Ostgebieten d. Dtschen Reiches, 3.) **P 385.612(4 : 281)**

Gáll Imre. A gyorsvasút kérdése közlekedéspolitikai megvilágításban. Bp.: Szfőv. házinyomda [1942]. 44 p. (A »Városi Szemle«-ből.) **R 385.83(439)**

Grimm, Wilhelm. Das Strassenwesen in Ostpreussen. Ein Beitrag zur Frage der wirtschaftlichen, sozialen u. politischen Wirkungen v. Zentralisierung u. Dezentralisierung eines Verkehrsmittels. Diss. Königsberg. Olmütz: Dr. Kullil 1938. 71 p. **P 385.8(431.1)**

Henze, Fritz. Hier spricht die Briefmarke. Berlin-Schöneberg: Markaritzer [194?]. 94 p. **P 385.32(43)**

Kraftverkehr auf Reichsautobahnen, Der —. Reichs- und Landstrassen im Dritten Reich. Bd 1. Hg. v. Generalinspektor für d. dtsche Strassenwesen. Berlin: Volk u. Reich Verl. 1939. Fol. 290 p. 30 t. **5750**

Lohmann, W[alter]. Grundlagen deutscher Seegeltung. Im Auftr. d. dtschen Seegeltungswerkes hg. v. —, F. Dannmeyer & G. Lauritzen. Bildwerk v. Alfred Ehrhardt. Berlin: Becker 1942. 558 p. 8 t. **311264**

Magy. kir. Központi Statisztikai Hivatal. Magyarország vasutainak állapota az 1939. évben. A m. k. Keresk.- és közlekedésügyi min. megbizásából szerk. és kiad. —. Előszót irta: Dobrovits Sándor. Bp.: Stephaneum-ny. 1941. 134, [4] p. **K 3100/41**
= Magy. Statisztikai közlemények. Új sorozat. 113. k.

Markmann, Fritz & Johann Thies. Die deutschen Flüsse und Kanäle. Lpzg: »Weltgeschehen« Verl. 1942. 155 p. (»Weltgeschehen«.) **310359**

Mladiáta A. János. Széchenyi géniusza és a magyar hajózás. Bp.: »Bethlen G«. irod. és ny. rt. 1941. p. [41]—56. (A »Tenger« VII—IX. sz.-ból.) **R 385.63(439)»183«**

Ohnesorge, W[ilhelm]. Die Deutsche Reichspost in Geschichte und Gegenwart. Aufsätze v. —. Berlin: Decker 1941. 141, [1] p. (Post u. Telegraphie in Wissenschaft u. Praxis, Bd 46.) **310081**

Pflug, Hans. Donau und Donauraum. Lebensader u. Kraftfeld Südosteuropas. Heidelberg: Vowinkel 1941. 48 p. **R 385.612(281) Duna**

Politique ferroviaire en Turquie, La —. Ankara: Impr. d'État 1941. 72, [1] p. 1 t. **A 56.38/52**

Pozsony. Ministerstvo dopravy a verejnych prac. Doprava a verejné práce na Slovensku. Verkehr u. öffentliche Arbeiten in d. Slowakei. Basel: »Länderdienst« 1941. 4°. 152 p. (Internat. Industrie- u. Verkehrsbibliothek, 84.) **X 7794**

Surányi-Unger Tivadar. A közlekedési mérleg nemzetgazdasági jelentősége. Bp.: Hellas ny. 1942. 16 p. (A »Magyar közlekedési szemle« 4. sz.-ból.) **R 385.03(439)**

Vajda Pál R. A százéves Lánchíd. Bp.: Az Orsz. közműv. szöv. kiad. 1942. 63 p. (A közművelődés könyvei, 2.) **R 385.82(439) Bp Lánchid**

Wiedemeyer, Gerhard. Suez. Brücke der Völker. Berlin : Curtius 1941. 46 p. **A 62.38/19**

Wien. Wirtschaftskammer. Die Donau als Grossschiffahrtsstrasse. Wien : Springer 1941. 4°. 80 p. 3 t. (Verkehrswirtschaftl. Schriftenreihe Veröffentl. V/1.) **X 7779**

385.43 Rádió
Radio

Laven, Paul. Der Weg zum Rundfunkwerk. Heidelberg : Vowinckel 1941. 134 p. (Studien z. Weltrundfunk u. Fernsehrundfunk, 3.) **98907**

Sebes László. A magyar rádiópiac. Bp. : Rémix elektrotechn. gyár kiad. 1941. 31 p. **R 385.43(439)**

386 Kereskedelem
Handel

Bay Ferenc. A Győri Lloyd városáért és kereskedelméért 1856—1936. Előszót írta : Fejes László. Győr : Baross ny. 1942. 350 p. 1 t. **99966**

Brune, Johannes. Die Tätigkeit der Industrie- und Handelskammern in Handelsregistersachen, im Vergleichsverfahren u. bei der Durchführung der Judengesetzgebung. Diss. 1939. Erlangen : Dr. Krahl 1941. VII, 49 p. Bibliographie : p. V—VI. **P 386.12(43)**

Fried, Ferdinand. A világkereskedelem jövője. *[Die Zukunft des Welthandels.]* Bp.: Centrum [1942]. 91, [1] p. **310809**

Halász Béla. Kereskedelmi évkönyv 1942. Különös tekintettel a fűszer-, élelmiszer-, vas-, tűzifa-szén-, üveg-, textil-, cipő-készbőr-, vegyeskereskedői szakmákra. Az érvényben levő rendeletek és bruttó haszonkulcsok gyüjteménye. Pécs : »Haladás« ny. 1942. 351 p. **K 3860/11**

Haupt, W. Masse, Währungen, Werte. *[1939.]* 2. Aufl. Stuttg. : Forkel [1942]. VIII, 208 p. (Schriftenreihe d. Studiengesellsch. für dtsche Wirtschaftsordnung e. V., 2.) **K 3860/6** Bibliographie : p. 205—207.

Kapferer, C[lodwig] & J[ulius] Schwenzner. Export-Betriebslehre. Mannheim: Dtsches Druck- u. Verlagshaus 1935. XI, 319 p. **K 3860/1**

Nagybákay Antal. Debrecen és a vas. Debrecen: Városi ny. 1940. 27 p. **R 386 : 669.1(439.032)**

Novák László. A kereskedelem költségei. Bp. : Székely-ny. 1942. 123 p. **99902**

Ohlendorf, Otto. Der deutsche Binnenhandel. Wesen u. Aufgaben. Berlin : Elsner 1942. 62, [2] p. **P 386.1(43)**

387 Pénz- és hitelügy
Geld und Kredit

Ciabatti, Roberto. La rivoluzione bancaria. *[1937.]* 3. ed. Firenze : Sansoni 1941. 166, [2] p. (Collana di studi economico-sociali.) Bibliografia : p. 161—162. **310391**

Ereky Károly. Strukturális bankpolitika. Bp. : Kis Akad. kiad. 1942. 31 p. (A Kis Akadémia könyvt., 49.) **R 387.1(04)**

Ereky [Károly] Karl. Wissenschaftliche Bankpolitik. Altenburg (Thür.) : Dr. Geibel 1942. p. 65—86. (Aus »Schmollers Jahrbuch« 1.) **R 387.1(04)**

Fabbrini, Luigi. Problemi monetari. Firenze : Cya 1941. 114, [2] p. **99774**

Khutrakul, Thavil. Die Entwicklung des Währungswesens in Thailand seit der Jahrhundertwende. Jena : Fischer 1942. VIII, 103 p. (Forschungen z. Finanzwissenschaft, 8.) Bibliographie : p. 101—103. **A 59.38/4**

Lestyán Sándor. A százéves Soproni Takarékpénztár. (1842—1942.) A Pesti Magy Keresk. Bank leányintézete. Sopron: Takarékpénztár 1942. [48] p. 1 t. **Rq 387.213(439.053) Sopron**

Müller-Freienfels, Wolfram. Der Staat und die Kreditbanken. Diss. Königsberg. Treuburg : Dr. Czygan 1941. 69 p. **P 387.18(43)** Bibliographie : p. 4—7.

Reinhardt, Fritz. Was geschieht mit unserem Geld? Finanzen, Kaufkraft, Währung. Nürnberg : Willmy [1942]. 71 p. **P 387.4(43)**

Remy, Sigismund. Probleme der Exportfinanzierung mit bes. Berücks. d. Schweiz. Diss. Basel. Liestal : Dr. Lüdin 1940. 168 p. Bibliographie : p. 163—167. **99023**

Rista, Manlio. Moneta, credito e prezzi. Padova: Cedam 1941. 316 p. (R. Univers. di Bologna.) [Könyomat.] **310536**

Schmitt-Degenhardt, Hubert & Walter Hankele. Das Eiserne Sparen. Eine eingehende Darstellung aller Vorschriften über das Eiserne Sparen. Eberswalde : Müller 1942. 109 p. **310099**

Schubert, Erwin. Zur Frage der Bankkontrolle. Diss. Basel. Dresden: Dr. Dittert 1939. VIII, 68 p. **P 387.18(43)**
Bibliographie: p. III—V.

Schumann, Hans. Männer gegen Gold. Praga: Burg Verlag 1941. 197 p. (Bücher der Burg, 7, 7a.) **99800**

Schweizer, Willy. Was ist Inflation? Ursachen u. ihre Bekämpfung. Bern: Verl. Verbandsdr. 1941. 48 p. (Schriften d. Neuen Berner Zeitung, 2.) **P 387.51**

Schweizerische Bankwesen, Das — im Jahre 1941. [Zürich]: Füssli 1942. 149 p. (Mitteilungen d. volkswirtschaftl. u. statistischen Abteilung der Schweizerischen Nationalbank, 24.) **311141**

Société des Nations. Service d'études économiques. Monnaies et banques 1938/1939. Vol. 1—2. Genève: Soc. d. Nat. 1939. 4°. **X 7691**
Vol. 1. Apercu de la situation monetaire. 182 p.
« 2. Les banques commerciales et centrales. 206 p.

Szabadkai közgazdasági bank rt., A — ötvenéves története 1892—1942. A százéves Pesti magyar kereskedelmi bank leányintézete. Szabadka: Saját kiad. 1942. 4°. 50 p. **Rq 387.1(439.015) Szabadka »1892/1942«**

Szigeti Gyula. A magyarországi pénzintézetek 1926-tól 1938-ig. Bp.: Hornyánszky-ny. 1940. 16 p. (A »Magyar statisztikai Szemle« 4. sz.-ból.) **R 387.1(439)»1926/1938«**

Weyland, Wilhelm. Gemeinschaften (Gemeinschaften, Gesellschaften, juristische Personen) im landwirtschaftlichen Schuldenregelungsrecht. Diss. Wuppertal-Elberfeld: Dr. Schröer 1938. 72 p. **P 387.71(43)**
Bibliographie: p. 5—6.

388 Biztosításügy
Versicherungswesen

Bauer Árpád. A biztosítás elmélete és gyakorlata. Bp.: Révai [1942]. 672 p. **99848**

Gierke, Julius von. Die Versicherungsvereine auf Gegenseitigkeit nach deutschem Recht. Stuttg.: Enke 1942. 112 p. (Abhandlungen aus dem gesamten Handelsrecht, Bürgerlichen Recht und Konkursrecht. H. 20.) **99302**

Jelentés a magyar biztosításügy állásáról. A Magyarországon működő biztosító magánvállalatok 1938. évi üzleteredményei alapján. Kiad. a M. kir. Pénzügyminiszterium. Bp.: Állami ny. 1941. **X 2634**

Keleti József. Beszámoló a Mabi betegellátásának és orvosi szociális helyzetének megjavításáról. [Előadás.] Bp.: Mabi kiad. 1942. 31 p. **R 388.42(439)**

Kovács János. A keresőképességcsökkenés százalékos értékelése a baleseti kötelező biztosításban. Bp.: Stádium 1942. 214 p. **310733**

Krohn, Marie-Elisabeth. Staat und Sozialversicherung in Grossbritannien und Deutschland. Berlin: Dtscher Rechtsverl. 1942. 160 p. (Schriften zum Arbeitsrecht, B/3.) **310235**

Magyarországi első biztosítási napok, A — emlékkönyve. 1941. Bp.: BIOSz 1942. 256 p. **310311**

Nepke, Heinrich. Untersuchung über die Zweckmässigkeit einer Pflichtversicherung für Bauern u. ländliche Handwerker. Diss. Göttingen. Düsseldorf: Dr. Nolte 1939. 114, [2] p. **99019**
Bibliographie: p. 113—114.

Nilius, Helmuth. Der Versicherungsschutz auf dem Gebiete der Leibesübungen. Die derzeitige Regelung im Bereich der Sozial- u. Individualversicherung u. Vorschlag einer neuen Regelung. Diss. 1936. Halle: Dr. Klinz 1939. VI, 84, [1] p. **P 388.41(43)**
Bibliographie: p. V.

Peters, Horst. Die Geschichte der Reichsversicherung. Berlin: Langewert 1941. 99 p. (Wege zur Rassenpraxis, 44.) **P 388.4(43)(09)**

Seiler, Otto. Die Erdbebenversicherung. Geschichtlich-systematische Studie unter Einschluss der seismologischen Grundlagen. Basel: Verl. d. Recht u. Ges. 1942. XII, 93 p. (Beihefte z. Assekuranzjahrsbuch, 3.)
Bibliographie: p. IX—XII. **310585**

Társadalombiztosítási évkönyv. 1943. Szerk.: nemes Halmy Gyula. Bp.: May-ny. 1942. 398 p. **K 3884/7**

389 Állami pénzügyek
Finanzwesen

Fasiani, Mauro. Principii di scienza delle finanze. Vol. 1—2. Torino: Giappichelli 1941. **310339**

Gerloff, Wilhelm. Die öffentliche Finanzwirtschaft. Frankfurt am M.: Klostermann 1942. 544 p. (Frankfurter wissenschaftl. Abhandl., 6.) **311029**

Jerzembek, Gerhard. Die Entwicklung der Finanzen des Provinzialverbandes. Ostpreussen vor dem Weltkrieg. Diss. Königsberg 1938. Würzburg-Aumühle : Dr. Triltsch 1940. 87, [2] p. **P 389.91(431.1)»1878/1913«**
Bibliographie : p. 86—87.

Közszállítási jogszabályok. A közszáll. szabályzat és a közmunkákkal kapcsolatos összes rendelkezések magyarázatos gyüjteménye. Szerk. & összeáll. : Kelemen Móric, Bokor Ferenc [stb.] közrem.-vel létafalvi Győrbíró István. Bev. : Walter Gyula. Előszót írta : Halász Lajos. Bp. : Mérnökök ny. [194?]. 432 p. **K 38906/**

Merz, Alfred. Die Bedeutung der öffentlichen Verschuldung für die Volkswirtschaft. Bern : Haupt 1942. 124 p. (Berner wirtschaftswissenschaftliche Abhandlungen, H. 35.)
Bibliographie : p. 121—124. **99919**

Schultzenstein, [Siegfried] & [Wilhelm] Dieben. Reichsanleiherecht. Reichsschuldenwesen, Reichsschuldbuch, Stückeloser Verkehr in Reichsanleihen, Anleiheablösung, Sonderschulden des Reiches, Abwicklung v. österreichischen u. tschechischen Anleiheschulden. Berlin : Heymann 1942. XII, 362 p. (Taschen-Gesetzsammlung, 118.) **310085**

Simon Erzsébet, Szilágyi. A győzelmes Magyar Birodalom alapköve : Új államjövedelmi forrás, ami nem adó. Bp. : Szerző 1941. 20 p. **R 389.11(439)**

Teghze-Gerber Ferenc. A magyar állam, a törvényhatóságok és községek számvitele. *[1937.]* 3. átdolg. és bőv. kiad. Bp. : Egyet. ny. 1942. XVI, 261 p. (Államszámviteltan, 2.) **311198**

389.2 Adók és illetékek

Steuern und Gebühren

Baxmann, [Egon]. Umsatzsteuer. Giessen : Roth [1940]. 95 p. (Praktische Winke f. den Steuerpflichtigen, 2.) **P 389.3(43)**

Csulak Elemér. Az állami egyenesadók jogszabály gyüjteménye. Összeáll. & rendszerbe fogl. : —. Bp. : Állami ny. 1941. 1070 p. (M. kir. Pénzügyminiszterium kiadv., 2.) **K 3892/4/2**

Henggeler, [Josef] & [Emmi]. Eidgenössische Wehrsteuer. Textausg. mit sämtl. Erlassen u. Ergänzungen sowie den Verfügungen des eidg. Finanz- u. Zolldepartements, einschliesslich des Auswandererwehrbeitrages mit einer systematischen Darstellung des materiellen Steuerrechts u. einem alphabetischen Sachregister. Basel : Verl. f. Recht u. Gesellschaft 1942. VII, 162 p. **310793**

Jehring, Fritz. Die Umgehungstatbestände des Grunderwerbsteuerrechts in der Rechtsp echung des Reichsfinanzhofs. Diss. Göttin en: [O. Dr.] 1939. VIII, 148 p. **99015**
Bibliographie : p. V—VIII.

Koepper, Gustav. Die deutschen Steuern. Eine Gesamtdarstellung sämtlicher deutscher Steuerarten. Bad Oeynhausen (Westf.) : Lutzeyer 1941. 182, 19 p. **310663**

Meyer, Ludwig. Bewertung von Wassernutzungen. Rundschreiben des Oberfinanzpresidenten München, v. 12. X. 1941. Berlin : Klokow 1941. 4°. 16 p. (Steuerabteilung d. Reichsgruppe Industrie. Aus »Industrie u. Steuer«, 24.) **Pq 389.38(43)**

Nedkoff, Boris Christoff. Die Gizya (Kopfsteuer) im osmanischen Reich. Mit besonderer Berücksichtigung von Bulgarien. Lpzg : Harrassowitz 1942. XII, 55, 11 p. (Samml. orientalischer Arbeiten, 11.)
Bibliographie : p. VII—IX. **A 49.38/268**

Németország, Törvények, rendeletek. Einkommensteuergesetz vom 12. II. 1942. mit Einkommensteuer - Durchführungsverordnung, Einkommensteuer-Richtlinien für 1941 u. Einkommensteuertabelle für 1941. Karlsruhe a. Rhein : Braun 1942. p. 129—338. (Aus »Reichs-Archiv«, Heft 2., Jg 49.) **310554**

Németország. Törvények, rendeletek. Gesetz über die Erhebung von Kirchensteuern v. 1. XII. 1941. (Bayer. GVGl. S. 169.) Erläut. v. Fritz Freudling. München : Beck 1942. VIII, 192 p. **310802**

Németország. Törvények, rendeletek. Die Neuregelung des Steuerberatungswesens. Bearb. v. Arbeitsausschuss für betriebl. Steuerwesen d. Dtschen Gesellsch. f. Betriebswirtsch. Berlin : Dtscher Betriebswirte-Verl. 1942. 86 p. **99941**

Sándor András. A magyar illetékszabályok kézikönyve. Szerk. : —. Bp. : Bethlen-ny. 1942. 196, VIII, [2] p. **K 3890/4**

Sárfy Aladár. A magyar illetékjog. Szerk. : —. *[1929.]* 3. bőv. & jav. kiad. 1—2. k. Bp. : Grill 1941. **K 3400/14/11**

Schultheisz Károly & Balassa Lóránt. Az állami egyenesadók jogszabálygyüjteménye. Földadó. Bp. : Áll. ny. 1941. 317 p. (A M. K. Pénzügymin. kiadv., 1. sz.) **K 3892/4/1**

Spohr, Werner. Steuererleichterung durch Kinderermässigung. Bad Oeynhausen : Lutzeyer [1940]. 72 p. (Steuern, 6.) **310395**

Szepesy Mihály & Zádor István Károly. Adóügyi kis káté. 1942. Szerk.: —. Bp.: Szepesy 1942. 270 p. (Adó- és illetékügyi évkönyvek, XXII. évf.) **99368**

Takács György. Adó és illetékjogi elévülés. Bp.: Politzer 1941. 180 p. **99702**

Takács György. Az adójog kézikönyve. *[1933.]* 2. kiad. Bp.: Grill 1941. XII, 836 p. **310721**

Takács György. A magyar adó- és illetéktörvények, rendeletek indexe. Bp.: A magy. adó- és illetéktörv. rend. indexe kiadóhiv. 1939. 173 p. **K 3890/5**

Takács György. Üzleti könyvek és lapok illetékei. Írta: —, Várady Szakmáry Károly és Zirczy István közreműködésével. Bp.: Fővárosi ny. 1942. 164 p. **310193**

Wicher, Alfred. Der Kriegszuschlag zur Einkommensteuer. Bad Oeynhausen: Lutzeyer 1940. 98 p. (Steuern, 5.) **310398**

389.5 Községi pénzügyek

Gemeindefinanzen

Peisner Károly. A német községek fogyasztási és fényűzési adói. Bp.: Sztőv. Háziny. [1942]. 11 p. (A »Városi Szemle« 29. évf.-ból.) **R 389.82(43)**

Prütting, Ludwig. Die Gewerbesteuerpflicht der Gemeinden. Berlin: Beamtenpresse 1941. 32 p. **P 389.65(43)**

389.65 Községi üzemek

Kommunal-Betriebe

Militello, Francesco. La »municipalizzazione« nel diritto pubblico fascista. Vol. 1—3. Bologna: Bevilacqua-Lombardini 1941. **99775**

Totzek, Emil. Die verwaltungswirtschaftliche Betriebsführung kommunaler Vieh- und Schlachthöfe. Eine Einführung in das Grundwissen der verwaltungswirtschaftl. Schlachthofbetriebslehre für Schlachthofleiter, Schlachthoftierärzte, Staatstierärzte, Veterinärreferenten, Verwaltungsbeamte, Studierende der Veterinärmedizin, der Betriebswirtschaft u. der Kommunalwissenschaften. Brücke: Schmersow 1942. XXVII, 900 p. Bibliographie: p. 887—892. **311129**

39 Néprajz

Ethnographie

Ahmad, H. Manzooruddin. Indien ohne Wunder. Lpzg: Goldmann 1942. 281, [2] p. 16 t. **A 54.39/18**

Bach, Adolf. Deutsche Volkskunde. Ihre Wege, Ergebnisse u. Aufgaben. Eine Einführung. Lpzg: Hirzel 1937. XX, 530 p. **99274**

Balogh Ödön. Néprajzi jegyzetek a csügési magyarokról. Kolozsvár: Erdélyi Múzeumegyes. 1942. 38 p. **X 2215/136**
= Erdélyi Tudományos Füzetek, 136.

Baring-Gould, S[abine]. Family names and their story. London: Seely 1910. 431, [1] p. **310842**

Beilstein, Wilhelm. Lichtfeier. Sinn, Geschichte, Brauch u. Feier d. dtschen Weihnacht. *[1939.]* 4. Aufl. München: Dtscher Volksverl. 1941. 128 p. **310038**

Beitl, Richard. Der Kinderbaum. Brauchtum u. Glauben um Mutter u. Kind. Berlin: Grote 1942. VIII, 220 p. 4 t. **310593**
Bibliographie: p. 216—218.

Bothe, Friedrich. Brauch und Sitte im alten Frankfurt. Frankfurt a. M.: Diesterweg 1941. 160 p. (Gross Frankfurter Volks- u. Brauchtum in alter u. neuer Zeit, IV.) **99327**
Bibliographie: 155—159.

Bräutigam, Helmut. Deutsche Volkslieder aus der jugoslawischen Batschka, mit Bildern u. Weisen. Hg. mit Unterstützung d. Deutschen Akademie u. d. Deutschen Volksliedearchives v. —. Kassel: Bärenreiter Verl. 1941. 116 p. **99703**

Burckhardt, Titus. Land am Rande der Zeit. Eine Beschreibung der marokkanischen Kultur mit Zeichnungen und photographischen Aufnahmen des Verfassers. Basel: Graf 1941. 134 p. **A 60.30/4**

Csathó Kálmán. Divat! — Nem divat! Hincz Gyula rajzaival. Bp.: Singer és Wolfner 1941. 340 p. **99290**

Emmel, Hilde. Masken in volkstümlichen deutschen Spielen. Jena: Diederichs [194?]. 79 p. 4 t. (Deutsche Arbeiten der Universität Köln, 10.) **99630**
Bibliographie: p. 76—79.

Endle, Sidney. The Kachâris. Introd. by J. D. Anderson. London: Macmillan 1911. XX, 128 p. 15 t. **A 54.93/3**

Erdődi Mihály. A felszabadult Erdély. A bevezető szöveget írta: Cs. Szabó László. Bp.: Athenaeum 1941. 256 p. **98957**

Forgó Jenő. A művelt társalgás könyve. 8. átdolg. kiad. Bp.: Magyar Könyvkiadó [1942]. 103, [1] p. **310060**

Fraser, Donald. Winning a primitive people. Sixteen years work among the warlike tribe of the ngoni and the senga and tumbuka peoples of Central Africa. With an introd. by John R. Mott. London: Seeley 1914. 320 p. 17 t. **310892**

Frowein, Eberhard. Romanze der Kleidung. Berlin: Buchmeister-Verl. 1942. 290 p. **310796**

Gergely Pál. Székelyföld mindig zöld! Bp. Erdélyi férfiak egyes. Jancsó Benedek társ. 1941. 96 p. **99002**

Győrffy István. Magyar nép, magyar föld. Sajtó alá rend. & bev.: Győrffy György. Bp.: »Turul« 1942. 477, [3] p. 11 t. **310208**

Headland, Isaac Taylor. Court life in China. The capital its officials and people. New-York: Revell 1909. 372 p. 16 t. **A 51.39/15**

Hoewer, Eugen. Die Sitte der Sonnenwende. Eine kulturhistorische Abhandlung. Lpzg: Vieweg [1921]. 24 p. **P 398.316(43)**

Hollis, A[lfr.] C[laud]. The Nandi. Their language and folk-lore. With introd. by sir Charles Eliot. Oxford: Clarendon pr. 1909. XL, 328 p. 53 t. **310882**

Kuckei, Max. Moritat und Bänkelsang in Niederdeutschland. Hamburg: Hermes 1941. 56 p. 4 t. (Nedderdütsch Volk singt! 2.) Bibliographie: p. 55—56. **P 394.04(43)**

Makkai János. Urambátyám országa. Középosztályunk illemrendszerének és társadalmi viselkedésének szociográfiája. Bp.: Singer & Wolfner 1942. 239 p. **99969**

Manga János. Ünnepi szokások a nyitramegyei Menyhén. Bp.: P. P. tud.-egyet. néprajzi int. 1942. 125, [3] p. (Néprajzi füzetek, 9.) **310323**

Merker, M. Masai. Ethnogr. Monographie eines ostafrikanischen Semitenvolkes. *[1905.]* 2. verbess. & verm. Aufl. Berlin: Reimer 1910. 4°. XXXII, 456 p. **X 7787**

Miles, Clement A. Christmas in ritual and tradition. Christian and pagan. London: Fischer Unwin 1912. 400 p. 21 t. **310855**

Oman, John Campbell. Cults, customs and superstitions of India. *[1889.]* Rev. & enlarg. ed. London: Fischer Unwin 1908. XXII, 336 p. 38 t. **A 54.39/19**

Palóc lakodalom. Összeállította: Szántó Ferenc. Rajzolta: Rácz Veronika. A dallamokat Bartók János, Kerényi György, Manga János és Sólyom Károly, a rigmusokat Szántó Ferenc jegyezte fel. Bp.: Piatnik-ny. 1942. 4°. 136 p. **X 7668**

= Falusi képeskönyvek, I.

Pennell, T. L. Among the wild tribes of the Afghan Frontier. A record of sixteen years close intercourse with the natives of the Indian marches. *[1908.]* 3. ed. With an introd. by Carl Roberts. London: Seeley 1909. 323, [1] p. 39 t. **A 58.39/9**

Rasmussen, Knud. The people of the Polar North. A record. Compiled from the danish originals and ed. by G. Herring. London: Kegan Paul, Trench, Trübner 1908. XVI, 358 p. 104 t. **310833**

Roscoe, John. The Baganda. An account of their native customs and beliefs. London: Macmillan 1911. XIX, 547 p. 1 t. **310871**

Rosenberg, Adolf. Geschichte des Kostüms. Text von...Eduard Heyck. Bd 1—5. Berlin: Wasmuth [190?]. **q 09/1259**

Rozsály Ferenc. A hippokratesi népismeret szempontjai. Bp.: Kir. m. P. P. Tudom.-egyet. görög filolog. int. kiad. 1942. 56 p. (Magyar-görög tanulmányok, 18.) **R 39(38)**

Schmidt, Otto. Der Schiffmann. Ein Bekenntnis nordischer Geisteshaltung. *[1929.]* 3. Aufl. Berlin: Stubenrauch 1941. 67 p. **P 398(43)**

Spamer, Adolf. Die deutsche Volkskunde. *[1934.]* 2. verbess. Aufl. Bd 1—2. Berlin: Stubenrauch 1935. **99806**

Szentiváni Gábor. Magyar mosoly. Népünk művészi viselete. Bp.: Magyar népművelők társ. kiad. [1942]. 188, [4] p. **310492**

Szücs Sándor. A régi Sárrét világa. Bp.: Bólyai Akadémia [194?]. 160 p. (Bólyai könyvek.) **99169**

Thurston, Edgar. Castes and tribes of Southern India. Vol. 1—7. Assisted by K. Rangachari. Madras: Government pr. 1909. **A 54.30/47**

Weeks, John H. Among the primitive Bakongo. London: Seeley 1914. 818 p. 32 t. **310883**

Williamson, Robert W. The ways of the South Sea savage. A record of travel & observation amongst the savage of the Solomon Islands & Primitive Coast & Mountain Peoples of New Quinea. London : Seeley 1914. 308 p. 43 t. (Seeley's Indian and Colonial Library.) **A 93.39/1**

Yoe, Shway. The Burman, his life and notions. London : Macmillan 1910. XII, 609 p. **A 59.39/1**

398.2 Mondák. Mesék

Sagen. Märchen

Curtin, Jeremiah. Myths of the Modocs. London : Marston 1912. XII, 389 p. **A 90.39/1**

Davis, F. Hadland. Myths, legends of Japan. Ill. by Evelyn Paul. London : Harrap 1920. 430 p. 32 t. **A 52.29/4**

Haas, A. Rügensche Sagen und Märchen. Gesammelt u. hg. v. —. Stettin : Burmeister 1912. 219 p. 16 t. **311096**

Haybach, Rudolf. Unter gotischen Dächern. Sagen u. Legenden aus dem alten Wien. Wien : Andermann 1941. 254 p. **99873**

Irische Volksmärchen. Hg. v. Käte Müller-Lisowski. Mit einem Vorwort v. Julius Pokorny. Jena : Diederichs 1923. [4], V, [3], 332, [1] p. (Die Märchen d. Weltliteratur.) **310251**

Italienische Märchen. Gesamm., übertr. u. eingeleit. v. Walter Keller. Jena : Diederichs 1929. [4], 323, [1] p. (Die Märchen d. Weltliteratur.) **310252**
Bibliographie : p. 318—322.

Kinder- und Hausmärchen. Bd 1—2. Gesammelt durch die Brüder Grimm. Hg. v. Friedrich von der Leyen. Jena : Diederichs 1940. **98915**

Kretzenbacher, Leopold. Germanische Mythen in der epischen Volksdichtung der Slowenen. Ein Beitrag zu einer Kulturgestaltung im deutschen Grenzraum. Diss. Graz : Steirische Verl. Anst. 1941. 103, [1] p. (Das Joanneum. Schriften d. Südostdtschen Inst. Graz, 3.) **310420**

Märchen aus Turkestan und Tibet. Hg. v. Gustav Jungbauer. Jena : Diederichs 1923. [6], 317, [2] p. (Die Märchen d. Weltliteratur.) **310249**
Bibliographie : p 298—317.

Nivedita, Sister (Margaret E Noble) & Ananda K. Coomaraswamy. Myths of the Hindus and Buddhists. London : Harrap 1913. VII, 399, [1] p. 32 t. **A 54.39/20**

Schliephacke, Bruno P. Märchen, Seele und Kosmos. Weltschau u. Sinndeutung d. dtschen Volksmärchen. *[1929.]* 2 .verbes. Aufl. Prag-Weinberge : Burg-Verl. 1942. 134 p. **310661**
Bibliographie : p. 133—134.

Tréfás és csufolódó erdélyi népköltészet. Szentimrei Jenő előszavával. Összeáll. : Szeremlei László. Kolozsvár : Fraternitas-ny. 1942. 474 p. **310261**

Türkische Märchen. Hg. v. Fr[iedrich] Giese. Jena : Diederichs 1925. [4], 305, [2] p. (Die Märchen d. Weltliteratur.) **310250**

Viergutz, Rudolf F. Von der Weisheit unserer Märchen. Berlin : Boss 1942. 182 p. **311117**
Bibliographie : p. 181.

Wolters, Friedrich & Carl Petersen. Die Heldensagen der germanischen Frühzeit. *[1921.]* 2. Aufl. Breslau : Hirt 1922. [8], 315 p. **310701**

4 Nyelvészet

Philologie

Beck, Sebastian. Neupersische Konversations-Grammatik. Heidelberg : Groos 1914. XXIV, 496 p. 3 t. (Lehrbücher, Methode Gaspey-Otto-Sauner.) **A 55.45/7**

Becker, Henrik. Sprachlehre. Lpzg : Reclam 1941. 335 p. (Deutsche Sprachkunde, I.) **99143**

Borzsák István. A latin nyelv szelleme. Bp. : Parthenon kiad. 1942. 96 p. (Parthenon-tanulmányok, 3.) **99996**

Cinti, Decio. Dizionario delle parole difficili. Etimologia. Significato esatto. Accentazione. Repertorio pratico per la cultura popolare. Milano : Casa editr. Sonzogno 1941. 444 p. **98922**

Dalman, Gustaf. Aramäische Dialektproben. Unter dem Gesichtspunkt neutestamentlicher Studien. Mit Deutsch-englischem Wörterverzeichnis. *[1896.]* 2. Aufl. Lpzg: Hinrichs 1927. 72 p. **A 50.42/84**

Doritsch, A[leksandr.] & Gustav Weigand. Deutsch-bulgarisches, bulgarisch-deutsches Wörterbuch. Bd 1—2. Lpzg: Holtze 1942. (Holtze's Wörterbuch.) **K 4918**

1. Deutsch-bulgarisches Wörterbuch. [1918.] 6. Aufl. mit Anhang neuzeitl. Wortschatzes. XVI, 522 p.
2. Bulgarisch-deutsches Wörterbuch. [1922.] 5. Aufl. mit Anhang neuzeitl. Wortschatzes. IX, [1], 464 p.

Gabain, A. v. Alttürkische Grammatik. Mit Bibliographie, Lesestücken u. Wörterverzeichnis, auch Neutürkisch. Lpzg: Harrassowitz 1941. XVIII, 358 p. (Porta linguarum orientalium, XXIII.) **A 50.43/8**

Häckel Ernst. Tanuljunk könnyen, gyorsan németül. *[1936.]* 5. átdolg. kiad. Bp.: Novák [194?]. 348 p. **99029**

Jünger, Ernst. Geheimnisse der Sprache. Zwei Essays. Hamburg: Hanseatische Verl. Anst. 1941. 78, [1] p. **311100**

Karsten, T. E. Die alten nordischen und germanischen Völkerbeziehungen Finnlands im Lichte der neueren Forschung. Eine Übersicht der Hauptergebnisse. Helsingfors: Centraltryck. 1941. 13, [1] p. (Bidrag till kännedom af Finnlands natur och folk, 88., 1.) **A 47.49/27**

Karsten, T. E. Über die Archäologie als Hilfsquelle für germanisch-finnische Lehrwortforschung. Helsingfors: Centraltryck. 1942. 12 p. (Bidrag till kännedom af Finnlands natur ock folk, 88., 3.) **A 47.49/29**

Kemény Hugó. Az angol nyelv és a magyar. Tanulmány és gyakorlati kézikönyv. Bp.: Franklin 1942. 70 p. **R 42-8**

Kniezsa István. Zur Frage der gepidisch-rumänischen Symbiose in Siebenbürgen. Bp.: Stemmer 1937. 20 p. (Études sur l'Europe Centre-Orientale, 8.) **A 43.40/8**

Knorr, Friedrich. Deutsche Sprachwissenschaft. Freiburg i. Br.: Schulz 1942. 39, [1] p. (Wissenschaftskunde in Einzeldarstellungen, 2.) **P 43(43)**

Larfeld, Wilhelm. Griechische Epigraphik. *[1902—1907.]* 3. neubearb. Aufl. München: Beck 1914. XII, 536 p. (Handbuch d. klassischen Altertumswissensch. I/5.) **310568**

Manthey, Franz. Die Sprachphilosophie des hl. Thomas v. Aquin und ihre Anwendung auf Probleme d. Theologie. Paderborn: Schöningh 1937. 268 p. **310601**

Margolis, Max L. Lehrbuch der aramäischen Sprache des babylonischen Talmuds. Grammatik, Chrestomathie und Wörterbuch. München: Beck 1910. XVI, 184 p. (Clavis linguorum semiticarum, III.) **A 50.42/86**

Martinon, Ph. Comment on parle en français. La langue parlée correcté comparée avec la langue litteraire et la langue familière. Paris: Larousse 1927. 600 p. **310508**

Meinhof, Carl. Die libyschen Inschriften. Eine Untersuchung. Lpzg: Deutsche Morgenländische Ges. 1931. [4], 46 p. (Abhandl. für die Kunde d. Morgenlandes, Bd XIX. Nr. 1.) **A 60.40/1**

Pettman, Charles. Africanderisms. A glossay of South African colloquial mords and phrases and of place and other names. London: Longmans 1913. XVIII, 579 p. **310818**

Reimann, Hans. Vergnügliches Handbuch der deutschen Sprache. *[1931.]* 4. durchgesehene Aufl. München: Piper 1940. 322 p. **311091**

Rose Károly. Német nyelvkönyv. Magántanulók és tanfolyamok számára. Bp.: Közlekedési ny. 1942. 164 p. (Rose nyelvkönyvek.) **310215**

Rudnyckyj, Jaroslau. Lehrbuch der ukrainischen Sprache. *[1940.]* 2. verbess. Aufl. Im Auftrage d. Ukrainisch. Wissenschaftl. Inst. in Berlin. Lpzg: Harrassowitz 1942. XVII, 205 p. **A 47.43/5**

Bibliographie: p. XV—XVII.

Rudnyckyj, Jaroslau. Ukrainisch-deutsches Taschenwörterbuch. *[1940.]* 3. Aufl. Im Auftrage des Ukrainischen Wissenschaftl. Institt. in Berlin, bearb. v. —. Lpzg: Harrassowitz 1942. 16°. XIV, [2], 171 p. **A 47.43/6/2**

Scharschmidt, Clemens. Die wichtigsten chinesischen Zeichen im Japanischen. Ein praktisches Lehr- u. Lernbuch. *[1938.]* 2. Aufl. Lpzg: Harrassowitz 1942. V, 81 p. **A 52.41/6**

Schwartz Elemér. A német köznyelv és helyes kiejtése. Bp.: Egyet. ny. 1940. 270 p. **K 4300/7**

Schwartz Elemér. A német nyelvnek helyes kimondásáról avagy olvasásáról. XVIII. századi grammatikából kiírta, bev. és jegyz. ell. —. Bp.: Egyet. ny. 1941. 51, [1] p. (A Bp.-i kir. m. Pázmány P. Tudományegyet. bölcs. kara.) **R 43—15**

Szirbik Ferenc. Az angol nyelv terjeszkedése Magyarországon 1914-ig. Kecskemét : Első kecskeméti hirlapkiadó ny. 1941. 72 p. (Debreceni angol dolgozatok, IV.)
Bibliográfia : p. 68—71. **R 42(07)(439)**

Ugolini, Francesco A. Testi antichi italiani. Torino : Chiantore 1942. XIV, 181, [3] p. **310214**

Ussani, Vincenzo. Scritti di filologia e umanità. Prefazione di Francesco Arnaldi. Napoli : Ricciardi 1942. XXVII, 378 p. **311132**

Vasmer, Max. Die Slaven in Griechenland. Berlin : Verl. d. Akad. d. Wissenschaften 1941. 4°. VIII, 350 p. 1 t. (Aus d. Abhandl. d. Preussisch. Akad. d. Wissenschaften, 12.) **Aq 49.99/118**

Weber, Edmund. Kleine Runenkunde. Berlin : Nordland 1941. 120 p. **311211**
Bibliographie : p. 117—118.

Westermann, Diedrich. Sprachforschung und Völkerkunde als koloniale Aufgabe. Rede. Berlin : de Gruyter 1941. 4°. 15 p. (Aus d. Jahrbuch d. Preuss. Akad. d. Wissenschaften zu Berlin.) **Pq 41(43—5)**

494.511 Magyar nyelvészet

Ungarische Philologie

Eckhardt Sándor. A jó magyar ejtés aktái. Összeáll. : —. Bp. : P. P. tud.-egyetem bölcs. kara 1941. 68 p. **R 494.511—15**

Gárdonyi Géza. Magyarul így! Bp.: Dante 1938. [2], 364, [4] p. **312605**

Halász Gyula. Édes anyanyelvünk. *[1938.]* 2. kiad. Bp.: Nyugat kiad. [194?]. 245, [6] p. **K 4100/19**

Imre Samu. A felsőőri földművelés. Debrecen : Ref. Coll. 1941. 100 p. (Dolgozatok a M. kir. Ferenc József tud.-egyet. magy. nyelvtud. int.-ből, 3.) **310464**

Kelemen Béla. Magyar-német és német-magyar nagyszótár. 1—2. k. *[1901.]* 4. kiad. Átdolg. Thienemann Tivadar. Bp. : Athenaeum 1941—1942. **98156**
1. k. Német-magyar nagyszótár. 940 p.
2. k. Magyar-német nagyszótár. 1000 p.

Koltay-Kasztner Jenő. Olasz-magyar & magyar-olasz szótár. *[1934.]* 2. bőv. kiad. átdolg. Szabó Mihály & Virányi Elemér. 1—2. k. Pécs : Danubia 1938—1940. **K 4500/9**

Magyar helyesirás szabályai, A —. *[1832.]* 8. jav. és bőv. kiad. Bp. : Akadémia 1941. 114 p. **311070**

Magyar nyelvvédő könyv. *[1938.]* 4. kiad. Közrebocsátották : Pintér Jenő és munkatársai. Bp. : Sárkány-ny. 1940. 303, [1] p. **K 4100/21**

Márton Gyula. A nagymoni népnyelv igetövei és igealakjai. Kolozsvár : Egyetem 1942. 46, [2] p. (Dolgozatok a M. kir. F. J. Tud.-egyet. magy. nyelvtud. int.-ből, 1942. 1.) **R 494.511.0(439.058) Nagymon**

Polácsy János. Magyar-szerb és szerb-magyar zsebszótár. 1—2. k. Újvidék : Keller & Kiss 1941. **K 4917/3**

Sauvageot, Aurélien. Francia-magyar és magyar-francia nagy kéziszótár. 1—2. k. *[1940.]* 2. jav. és bőv. kiad. Szerk. : —., Balassa József & Benedek Marcell közreműködésével, a francia kormány támogatásával. Bp.: Dante 1942. **X 7772**
1. k. Francia-magyar. A francia kiejtés fonetikus megjelölésével. XII, 1180 p.
2. k. Magyar-francia. VIII, 1361 p.

Simonyi Béla. A beszéd. Az egységes, tiszta kiejtésű, észszerű magyar beszéd . . . Bp. : Stephaneum 1942. 476 p. **99896**
Bibliográfia : p. 461—472.

Szabó T. Attila. Közép-szamos-vidéki határnevek. Bp. : Egyet. ny. 1932. 15, [1] p. **X 2215**
Bibliográfia : p. 14—15.
= Erdélyi tudományos füzetek, 50.

Szécsi Ferenc. Új magyar szavak szótára. Bp. : Universum [1942]. 80 p. **310708**

Tiszamarti Antal. Orvosi nyelvünk helyes magyarsága. Bev. : Vámossy Zoltán. Bp.: Rényi 1943. 306 p. **311251**

Velledits Lajos. Francia-magyar és magyar-francia iskolai és kézi szótár. *[192?.]* 2. jav. és bőv. kiad. Bp. : Athenaeum 1940. 610 p. **K 4400/5**

Virágh Rózsa. Magyar helységnevek eredete (A magyar helynévkutatás eredményei). Szeged : Városi ny. 1931. 98 p. **310455**
Bibliográfia : p. 94—97.

Welsh, T. E. [etc.]. The practical dictionary. By —, István Joó & D. Lee-Delisle. P. 1—2. Debrecen : »Méliusz« 1931—1941.
P. 1. Englisch-Hungarian. 1931. 668 p. **K 4945/7**
P. 2. Hungarian-English. 1941. 892 p.

5 Természettudomány

Naturwissenschaft

Behm, Hans Wolfgang. Natur schenkt Freude. Berlin: Scherl [194?]. 204, [4] p. **99162**

Fueter, Eduard. Geschichte der exakten Wissenschaften in der schweizerischen Aufklärung (1680—1780). Lpzg: Sauerländer 1941. XVI, 336 p. (Veröffentl. d. Schweiz. Gesellsch. f. Gesch. d. Medizin u. d. Naturwissenschaften, XII.) **99134**

Bibliographie: p. 299—328.

Galilei, Galileo. Opere. Tom. 1—2. A cura di Seb. Timpanaro. Milano: Rizzoli 1938. (I classici Rizzoli.) **310469**

Heisenberg, Werner. Die Einheit des naturwissenschaftlichen Weltbildes. Lpzg: Barth 1942. 32 p. (Leipziger Universitätsreden, 8.) **P 501**

Koelsch, Adolf. In jedem Jahr. Ein Buch v. d. Schönheit d. Erde, v. Tieren u. Pflanzen. Zürich: Müller 1937. 186, [2] p. **99691**

Meierhofer, Hans. Forscherfreuden auch für dich. Bunte Blätter aus meinem naturwissenschaftl. Skizzenbuch. Zürich: Fretz & Wasmuth 1942. 152 p. 24 t. **310610**

Neergaard, K[urt] v. A 20. század feladata. *[Die Aufgabe d. 20. Jh.]* A modern fizikai világkép jelentősége korunk szellemi helyzetében és hatása a kultúra jövendő fejlődésére. Ford.: M. Zemplén Jolán. Bev.: Huzella Tivadar. Bp.: Antiqua [1942]. 240 p. **311242**

Bibliográfia: p. 238—240.

Ortvay Rudolf. Galilei és az újkori tudományos gondolkodás kibontakozása. Bp.: Franklin 1942. p. 139—170. 1 t. (A »Matematikai és Fizikai Lapok«-ból.) **R 52 Galile**

Schubert, Walter. Geistige Wandlung von der Mechanik zur Metaphysik. Luzern: Vita nova Verl. 1940. 89 p. **99364**

Sztrókay Kálmán. A természet az ember igájában. Say Kornél rajzaival. Bp.: Athenaeum [194?]. 386 p. **98968**

Waaser, Friedrich. Gestalt und Wirklichkeit im Lichte Goethescher Naturanschauung. Halle (Saale): Niemeyer 1942. 35 p. (Die Gestalt, 8.) **P 501 Goethe**

51 Mathematika. Geometria

Mathematik. Geometrie

Colerus, Egmont. Pythagorastól Hilbertig. A matematika történetének korszakai és mesterei. *[Von Pythagoras bis Hilbert.]* Ford.: Winkler József Péter. Bp.: Franklin [1942]. 296, [1] p. **311243**

Horváth Kálmán & Simon Károly. Négyjegyű logaritmustábla. Összeállították: —. *[193?.]* 4. kiad. Bp.: Szent István társ. 1940. 94, [1] p. **310986**

Mangoldt, H[ans]. Einführung in die höhere Mathematik. Für Studierende und zum Selbststudium. *[1922—25.]* 7. Aufl. Bd 1—3. Vollständig neu bearb. & erweitert v. Konrad Knopp. Lpzg: Hirzel 1942. **311301**

Bd 1. Zahlen. Funktionen. Grenzwerte. Analytische Geometrie. Algebra. Mengenlehre. XIII, 585 p.
« 2. Differentialrechnung. Unendliche Reihen. Elemente der Differentialgeometrie und der Funktionentheorie. XV, 634 p.
« 3. Integralrechnung und ihre Anwendungen. Funktionentheorie. Differentialgleichungen. XVI, 618 p.

Nessel Vilmos. A kör és a négyzet mértani összefüggése. Numerikus adatok, valamint közelítő szerkesztések. Bp.: Athenaeum-ny. 1941. 32 p. 9 t. **R 513**

Niklitschek, Alexander. A matematika csodái. *[Im Zaubergarten d. Matematik]* Ford.: S. Beke Anna. Bp.: »Nova« 1942. 254, [2] p. **310991**

Stachó Tibor. Felsőbb mennyiségtan. *[1933.]* 2. kiad. Bp.: Franklin 1942. 623 p. **82372**

Steck, Max. Das Hauptproblem der Mathematik. Berlin: Lüttke 1942. XV, 232 p. **310123**

Sztrókay Kálmán. Az ember és a számok. Say Kornél rajzaival. Bp.: Athenaeum 1942. 308 p. **311250**

52 Csillagászat

Astronomie

Defant, Albert. Die Gezeiten d. festen Erde d. Meeres u. d. Atmosphäre. Berlin: Gruyter 1942. 36 p. (Preuss. Akad. d. Wissensch. Vortr. u. Schriften, 10.) **P 525**

Krause, Arthur. Himmelskunde für Jedermann. Stuttg.: Kosmos Verl. 1941. 274 p. 1 t. **99729**

Kulin György. A távcső világa. Haeffner Tivadar közrem.-vel írta: —. 1—2 k. Bp.: Kir. m. Term.-tud. társ. 1941. (Kir. m. Term.-tud. Társ. kiadv. 121.) **99089**

Neupert, Karl E. Geokosmos. Weltbild der Zukunft. Forschungen über Weltbau, Natur u. Ursprung d. Lebens. Zürich: Gropengiesser 1942. 126 p. **310047**

Wagner Richárd. A világegyetem és a föld. Bp.: Kókai 1942. 160 p. **310014**

Waldmeier, Max. Ergebnisse und Probleme der Sonnenforschung. Lpzg: Becker & Erler 1941. 264 p. (Probleme der kosmischen Physik. Bd XXII.) **99776**

53 Mechanika. Fizika

Mechanik. Physik

Athen, Hermann. Ballistik. Lpzg: Quelle & Meyer 1941. 298 p. 4 t. **99349**

Auerbach, Felix. Geschichtstafeln der Physik. Lpzg: Barth 1910. IV, [2], 150 p. **99523**

Bay Zoltán. Atomfizika. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf.-nak anyaga. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 44 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., VI/1.) **R 539**

Blasius, Heinrich. Wärmelehre. Physikalische Grundlagen v. technischen Standpunkt. *[1931.]* 3. neubearb. Aufl. Hamburg: Boysen & Maasch 1941. VIII, 294 p. **99640**

Broglie, Louis de. Continu et discontinu en physique moderne. Paris: Michel 1941. 468 p. (Sciences d'aujourd'hui.) **310392**

Glasser, Otto. Wilhelm Conrad Röntgen und die Geschichte der Röntgenstrahlen. Mit einem Beitrag: Persönliches über W. C. Röntgen von Margaret Boveri. Berlin: Springer 1931. XI, 337 p. 1 t. (Röntgenkunde in Einzeldarstellungen, 3.) **311045**

Joos, Georg. Lehrbuch der theoretischen Physik. *[1932.]* 4. Aufl. Lpzg: Akad. Verl. Ges. 1942. XXIV, 716 p. **99711**

Jordan, Pascual. Die Physik und das Geheimnis des organischen Lebens. Braunschweig: Vieweg 1941. 184 p. (Die Wissenschaft, 95.) **310048**

Krbek, Franz. Erlebte Physik. Wandel in der Naturwissenschaft. Berlin: Deutscher Verlag 1942. 314, [1] p. 16 t. **310211**

Liechté, Adolf. Röntgenphysik. Mit Beiträgen v. Walter Minder. Wien: Springer 1939. IX, 308 p. **311256**

Meyer, A. E. Herbert & Ernst Otto Seitz. Ultraviolette Strahlen. Ihre Erzeugung, Messung u. Anwendung in Medizin, Biologie u. Technik. Mit einem Geleitw. v. B. Rajewsky. Berlin: De Gruyter 1942. XII, 308 p. **310181**

Bibliographie: p. 278—302.

Müller Otto. Atomrombolás. Bp.: Szerző 1942. 55 p. **R 539**

Nowak, Karl. Physikalisches Weltbild ohne Abstraktheit. *[1942.]* 2., erweit. u. verbess. Aufl. Neue Erkenntnisse durch reale Betrachtung der Naturerscheinungen. Von der Lichtkorpuskelwendel, dem Elektronenwärmeumlauf in den falschen Rechnungsgrundlagen der »modernen Physik«. Lpzg: Heling 1942. 86 p. **311252**

Planck, Max. Das Weltbild der neuen Physik. *[1929.]* 7. unveränd. Aufl. Lpzg: Barth 1939. 52 p. **P 530.1**

Pohl, R[obert] W[ichard]. Otto von Guericke als Physiker. Berlin: V D I-Verl. 1936. 110 p. 1 t. (Dtsches Museum, 8/4.) **P 53 Guericke, Otto**

Reichenbach, Hans. Atom és világegyetem. A jelenkor fizikai világképe. *[Atom und Kosmos. Das physikalische Weltbild der Gegenwart, 1930.]* 2. bőv. kiad. Ford. és a 4. fejez. írta: Náray-Szabó István. Bp.: Franklin [1942]. 225, [1] p. **310376**

Schneider, Erich. Strahlen und Wellen. *[1938.]* 3. Aufl. Lpzg: Heling 1942. 284 p. **310744**

Thüring, Bruno. Albert Einsteins Umsturzversuch der Physik. Berlin: Lüttke 1941. 64, [1] p. (Aus d. »Forschungen z. Judenfrage«, Bd 4.) **P 53 Einstein**

Upmark, Aug. Die Rutherfordsche Atombauhypothese ist unhaltbar und muss durch eine elektrostatische Hypothese ersetzt werden. Lund: Berlingska Boktryckeriet 1941. 36 p. **P 537.1**

Zimmer, Ernst. Forradalom a fizikában. *[Umsturz im Weltbild der Physik.]* Ford.: Szarvas Pál. Bp.: Franklin [194?]. 263, [1] p. 7 t. **98937**

54 Vegytan

Chemie

Bugge, Günther. Das Buch der grossen Chemiker. Unter Mitwirkung namhafter Gelehrter hg. v. —. Bd 1—2. Berlin: Verl. Chemie 1929—1930. **99507**

Bd 1. Von Zosimos bis Schönbein. XII, 496 p. 40 t.
« 2. Von Liebig bis Arrhenius. X, 560 p. 50 t. Bibliographie: p. 463—516.

Capobus, Robert. Angelus Sala. Seine wissenschaftl. Bedeutung als Chemiker im XVII. Jhd. Berlin: Verl. Chemie 1933. 68 p. 1 t. **P 54»16«**

Cordier, Victor. Die chemische Zeichensprache einst und jetzt. Graz: Leykam-Verl. 1928. XII, 220 p. 3 t. **99515**

Bibliographie: p. 219—220.

Diergart, Paul. Beiträge aus der Geschichte der Chemie. Dem Gedächtnis von Georg W. A. Kahlbaum. Lpzg: Deuticke 1909. XV, 652 p. 2 t. **99518**

Erdős József & Spiera Mártha. Klinikai kémiai vizsgálómódszerek. Bp.: Szász 1939. 176 p. **99642**

Eucken, Arnold. Grundriss der physikalischen Chemie. *[1930.]* 4. Aufl. Lpzg: Akad. Verl. Gesellsch. 1934. XXIII, 699 p. **99131**

Färber, Eduard. Die geschichtliche Entwicklung der Chemie. Berlin: Springer 1921. XII, 312 p. 4 t. **99503**

Ferchl, Fritz & A. Süssenguth. Kurzgeschichte der Chemie. Hg. durch d. Gesellsch. f. Geschichte d. Pharmazie. Mittenwald (Bayern): Nemayer 1936. 218 p. **99500**

Gutbier, Alexander. Goethe, Grossherzog Carl August und die Chemie in Jena. Rede. Jena: Fischer 1926. 66 p. 3 t. (Jenaer akad. Reden, 2.) **P 54(432.3) Jena**

Kleber, W[illi]. Angewandte Gitterphysik Behandlung d. Eigenschaften kristallisierter Körper v. Standpunkte d. Gittertheorie. Berlin: Gruyter 1941. VII, 175 p. (Arbeitsmethoden d. modernen Naturwissenschaften.)

Bibliographie: p. 167—171. **99747**

Meyer, Richard. Vorlesungen über die Geschichte der Chemie. Lpzg: Akad. Verl.-Gesellsch. 1922. VIII, 468 p. **99540**

Noddack Ida. Entwicklung und Aufbau der chemischen Wissenschaft. Freiburg i. Br.: Schulz 1942. 51 p. (Wissenschaftskunde in Einzeldarstellungen, 1.) **P 54(04)**

Preisich Miklós. Bevezetés az elektrokémiába. Bp.: Németh 1942. VI, [2], 334 p. **310239**

Putnoki László. A metalloidok és vegyületeik. *[1937.]* 3. bőv. és teljesen átdolg. kiad. Bp.: M. kir. József nádor Műegyet. szervetlen kémiai tanszéke kiad. 1939. 126, [5] p. (A szervetlen kémiai előadások vezérfonala. 1. Kémia 1.) **310672**

Ruska, Julius. Studien zur Geschichte der Chemie. Festgabe Edmund O. v. Lippmann zum siebzigsten Geburtstage. Berlin: Springer 1927. VI, 242 p. **99504**

Stange Albert. Die Zeitalter der Chemie in Wort und Bild. Lpzg: Wigand 1908. XIV, 528 p. 67 t. **99511**

Bibliographie: 471—488.

Weeks, Mary Elvira. The discovery of the elements. *[1934.]* 2. ed. rev. Easton, Pa.: Mack Pr. 1934. [4], 363 p. (From »Journal of chemical education«.) **99543**

Wrany, Adalb[ert]. Geschichte der Chemie und der auf chemischer Grundlage beruhenden Betriebe in Böhmen, bis zur Mitte d. 19. Jhd. Prag: Rivnac 1902. VIII, 397 p. **99516**

Zechmeister László. Organikus chemia. Felsőbb tanulmányok támogatására. 1—2. k. Bp.: Sylvester-ny. 1930—1932. **K 5400/3**

1. k. Alapismeretek, nyilt szénláncú vegyületek. 1930. VIII, 254, 8 p.
2. k. Gyűrűs és ismeretlen szerkezetű anyagok. 1932. p. I—XII, 255—578.

55+56 Geológia. Paleontológia

Geologie. Paläontologie

Arldt, Theodor. Die Entwicklung der Kontinente und ihrer Lebewelt. Ein Beitrag zur vergleichenden Erdgeschichte. *[1907.]* 2. vollst. neubearb. und erw. Auflage. Bd 1. Berlin: Borntraeger 1938. XVIII, 1005 p. 61 t. **99830**

Arldt, Theodor. Handbuch der Palaeogeographie. Bd 1—2. Lpzg: Borntraeger 1919—1922. **99829**

Bd 1. Palaeaktologie. XIX, 679 p.
« 2. Palaeogeographie. p. 680—1647.

Bányai János. A Székelyföld palaeobotanikája. Szeged: Szeged városi ny. 1942. 22 p. (A Székely Nemzeti Múzeum kiadv., 2.)

Bibliográfia: p. 21—22. **R 561(439.423)**

Beringer, Carl Christoph. Paläobiologie. Bewegung, Umwelt u. Gestalt fossiler Tiere. Stuttg.: Enke 1939. 61 p. **P 56 : 57**

Bubnoff, Serge von. Einführung in die Erdgeschichte. Teil 1. Berlin-Zehlendorf: Borntraeger 1941. **311146**

T. 1. Voraussetzungen, Urzeit, Altzeit. VII, 320 p.

Fekete Zoltán, nagyajtai. Ásványtan és geológia mint talajtani propedeutika. Keszthely: Helikon-ny. 1941. 69, [1] p. **R 551**

Kessler, Hubert. Barlangok mélyén *[193?.]* 2. kiad. Bp.: Franklin [1942]. 152 p. 18 t. **99874**

Mägdefrau, Karl. Paläologie der Pflanzen. Jena: Fischer 1942. XVIII, 396 p. **310011**

Moore, J. E. S. The Tanganyika problem. London: Hurst & Blackett 1903. XXIV, 372 p. 25 t. **310904**

Bibliography: p. XXI—XXIII.

Stille, Hans. Einführung in den Bau Amerikas. Berlin: Borntraeger 1940. XX, 719 p.
Bibliographie: p. 660—675. **99275**

551.5 Meteorológia

Meteorologie

Bacsák György. A skandináv eljegesedés hatása a periglaciális övön. Előszót írta: Réthly Antal. Bp.: Szerző 1942. 86 p. 1 t. (M. kir. orsz. Meteorologiai és földmágnességi int. kisebb kiadv. Új sorozat, 13.) **310695**

Bibliográfia: p. 83—84.

Berkes Zoltán. A légnyomás eloszlása Magyarországon (1901—1930). Bp.: Sárkány-ny. 1942. 58, [2] p. (M. kir. orsz. meteorok és földmágnességi int. hivatalos kiadv. »Magyarország éghajlata«, 1.) **R 551.54(439)**

Eredia, Filippo. A légkör titkai. *[Nuovi orizzonti della meteorologia.]* Ford.: Tóth Géza. Bp.: Franklin [1942]. 147 p. 8 t. **310071**

Felhőkönyv. (A nemzetközi felhőkönyv kis magyar kiadása.) Előszót írta: Réthly Antal. Bp.: Sárkány-ny. 1941. IV, 47, [1], 83 p. (M. kir. orsz. Meteorológiai és földmágnességi int. kisebb kiadv., Új soroz. 12.) **310679**

Schmauss, August. Das Problem der Wettervorhersage. *[1923.]* 3. ergänzte u. erweit., Aufl. Lpzg: Becker & Erler 1942. VIII, 138 p. (Probleme d. kosmischen Physik. 1.) **310356**

57 Antropológia. Biológia

Anthropologie. Biologie

Breider, Hans. Die Gesetze der Vererbung und Züchtung. In Versuchen mit Aquarienfischen dargest. Braunschweig: Wenzel 1938. 188 p. **99352**

Bumke, Oswald. Kultur und Entartung. *[1911.]* 2. umgearb. Aufl. Berlin: Springer 1922. 126 p. **310975**

Bibliographie: p. 109—123.

Bürgel, Bruno H. Saat und Ernte. Betrachtungen über Leben und Tod. Berlin: Deutscher Verl. 1942. 245, [2] p. 4 t. **310995**

Canella, Mario F. Principi psicologia razziale. Con presentazione del Luigi Castaldi. Firenze: Sansoni 1941. VIII, 222 p. [2] t. **99810**

Church, Georg Earl. Aborigines of South America. Edited by Clementa R. Markham. London: Chapman & Hall 1912. XXIV, 314 p. 2 t. **310922**

Fodor Zsigmond. Az élet csodái. Bp.: Szoc. dem. párt kiad. 1941. 112 p. **311170**

Francé, Raoul. Az élet titka. Bp.: Béta [1942?]. 328 p. 1 t. (Az emberi alkotás regényei.) **311072**

Gáspár János. Fajismeret. A modern anthropologia és öröklésbiologia problémái. *[192?.]* 2. kiad. Bp.: Novák [194?]. IV, 222 p. **K 5720/2**

Hildebrandt, Kurt. Norm und Entartung des Menschen. Dresden: Sybillen-Verl. 1920. 292, [4] p. **310688**

Huzella Tivadar. Általános biológia. Az orvostudomány alapjai az élettudományban. Bp.: Magy. orvosi könyvk. társ. 1933. 350 p. (Magy orv. könyvk. társ. kvtára, 135.) **K 5700/2**

Huzella Tivadar. A sejtközösség szervezete. Az intercelluláris elmélet és az intercelluláris kórtan megvilágításában. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 224 p. **310185**

Bibliográfia: 211—219.

Kirchmair, Heinrich. Erbfibel. Grundbegriffe der Vererbungslehre. Lpzg: Birnbach 1941. 30, [1] p. **P 575.1**

Kulenkampff, D[ietrich]. Lebensverwirklichung wider Welttod. Stuttg.: Enke 1934. V, [3], 116 p. **99655**

Bibliographie: p. 115—116.

Lersch, Philipp. Das Problem der Vererbung des Seelischen. Lpzg : Barth 1942. 43, [1] p. (Leipziger Universitätsreden, 9.) **P 575.11**

Ludwig, Eugen. Vom Wesen, von den Aufgaben und von den Grenzen der Morphologie. Rektoratsrede. Basel : Helbing & Lichtenhahn 1941. 22 p. (Basler Universitätsreden, 13.) **P 575.17**

Mosonyi János. Biochemia orvostanhallgatók és orvosok részére. 1. rész. Bp.: Eggenberger 1943. **107483**

1. rész. Szénhydrátok, zsírok, fehérjék. 131 p.

Scheminzky, F[erdinand] [etz.]. Elektro-Biologia. Die Wirkung des elektrischen Stromes auf den Gesamtorganismus bei Pflanze, Tier u. Mensch sowie ihre pharmakologische Beeinflussung. Von : —, Fridercke Scheminzky & Franz Bukatsch. Haag : Dr. Junk 1941. 198 p. (Aus Tabulae Biologicae, Vol. 19.) **310517**

Stow, George W. The native races of South Africa. A history of the intrusion of the hottentots and bantu into the hunting Grounds of the bushmen, the aborigines of the country. Edited by George McCall Theal. London : Sonnenschein 1910. XVI, 618 p. 22 t. **310876**

Szent-Györgyi A[lbert]. Myosin and muscular contraction. Edited by —. Bp. : Gergely 1942. 72 p. (Studies from the Instit. of Medical chemistry Univers. Szeged, 1.) **P 577.1**

Szöllős Henrik. Az ember és világa. Természettudományos olvasmányok. Bp. : »Világosság« ny. 1941. 228 p. **311174**

Theal, George McCall. The yellow and dark-skinned people of Africa South of the Zambesi. London : Sonnenschein 1910. XVI, 397 p. 15 t. **310913**

Weinert, Hans. Der geistige Aufstieg der Menschheit. Vom Ursprung bis zur Gegenwart. Stuttg. : Enke 1940. VIII, 300 p. **99620**

571 Ősrégészet

Vorgeschichtliche Archäologie

Herrmann, Gerhard. Die Urnenfelderkultur der Bronzezeit in Württemberg. Diss. 1938. Schneidemühl : Dr. Pommersche Grenzland-Zeitung 1940. 60 p. **P571.3(434.7)**

Bibliographie : p. 55—59.

Roska Márton. A Torma Zsófia gyüjtemény az Erdélyi Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárában. Kolozsvár : Minerva-ny. 1941. 4°. 350, [4] p. (Erdélyi tud. intézet kiadv.) [Magyar & német.] **X 7819**

577.16 Vitamin

Góth Endre. Vitaminok és hormonok. Bp. : Novák 1942. 368 p. 18 t. **310116**

Rapaics Raymund. A növényi vitaminok és hormonok. Bp. : Természet. tud. társ. 1942. 96 p. (A természet-tud. elemei, 12.) **R 577.16**

Wirz, Franz. A vitaminok alkalmaztatasa a háborúban. Bp. : Epol 1942. 20 p. (Magyar nemzetbiologiai intézet könyvei, 9.) **R 577.16**

58 Növénytan

Botanik

Flemwell, G. Alpine flowers and gardens. London : Black 1910. XIV, 168 p. 20 t. **310921**

Francé, Raoul H. A növények élete. *[Lebenswunder der Planzenwelt. 1924.]* Bőv. és lényegesen átdolg. kiad. Ford. : Lamprecht Károly. Átdolg. : Feliczián Vilmos. Bp. : Dante 1942. 332 p. 15 t. **310731**

Franck, Ludwig. Die Seele des Waldes. Ein Buch deutscher Baum-Charaktere. Harzburg : Heering 1937. 123, [2] p. **311197**

Horvát Adolf. Képek a Mecsek növényéletéből. Pécs : Ciszterci Rend 1942. 4°. 104 p. 12 t. **X 7676**

Horvát Adolf. A Mecsekhegység és déli síkjának növényzete. Pécs : Ciszterci Rend 1942. 4°. 160 p. 14 t. **X 7677**

Husz Béla. A beteg növény és gyógyítása. Bp. : Term. tud. Társ. 1941. 343 p. 16 t. (A Kir. m. Term. tud. Társ. könyvkiadó váll., 123. k.) **99154**

Küster, Ernst. Ergebnisse und Aufgaben der Zellmorphologie. Dresden : Steinkopff 1942. 141 p. (Wissenschaftliche Forschungsberichte, Naturwissenschaftliche Reihe, 56.) Bibliographie : p. 133—135. **310352**

Meierhofer, Hans. Wunder am Wege. Eine Pflanzenstudie für Naturfreunde. Zürich : Fretz & Wasmuth 1936. 170, [1] p. **99897**

Miehe, [Hugo]. Taschenbuch der Botanik. *[3. Aufl. 1923.]* 12. verbes. Aufl. T. 1—2. Bearb. v. Walter Mevius. Lpzg: Thieme 1940—1941. **99053**

Bd 1. Morphologie, Anatomie, Fortpflanzung, Entwicklungsgeschichte, Physiologie. 208 p.
« 2. Systematik. VI, 128 p.

Nagylaki Károly. Növénytani szótár. Bp.: Lukács 1942. 351, [3] p. **K 5800/2**

Natter-Nád Miksa. Új virágos könyv. Kerti és szobai növényeink származása, története és ápolása. Bp.: Pallas 1942. 298 p. **310939**

Reuter, Märta. Pflanzenphänologische Beobachtungen in Finnland 1931—1935. Zus. gest. v. —. Helsingfors: Centraltryck. 1941. 97 p. (Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk, 87., 4.) **A 47.58/1**

Sengbusch, R[einhold] v. Pflanzenzüchtung und Rohstoffversorgung. Lpzg: Thieme 1937. 132 p. (Probleme d. theoretischen u. angewandten Genetik u. deren Grenzgebiete.) **99862**

59 Állattan
Zoologie

Brehm, Alfred Edmund. Tierleben. Bd 1—2. Völlig neu bearb. v. Walter Rammer. Lpzg: Bibliographisches Inst. 1941. **K 5900/4**

Bd 1. Wirbellose. VII, [1], 458, [1] p. 16 t.
« 2. Fische, Lurche, Kriechtiere. VII, 383, [1] p. 24 t.

Grzmek, Bernhard. Wir Tiere sind ja gar nicht so! Plauderein, Beobachtungen u. Versuche aus d. Tierreich. Stuttg.: Franckh 1941. 141 p. 24 t. **99289**

Kühn, Alfred. Grundriss der allgemeinen Zoologie. *[1922.]* 7. verbess. u. vermehrte Aufl. Lpzg: Thieme 1941. 278 p. **99610**

Bibliographie: p. 269—272.

Rickhinger, H. W. Praktischer Vogelschutz. Wien: Frick 1942. 40 p. (Grüne Bücherei, 4.)

Bibliographie: p. 38—39. **P 598.2**

Tombari, Fabio. Mein Tierbuch. Übertr. v. Emmi Pfeiffer. Wien: Andermann 1942. 381, [1] p. **310422**

Weltzel, Hanns. Von Ottern und Nattern. Ein Schlangenbuch. Braunschweig: Wenzel 1934. 148 p. 16 t. **99654**

Wohlbold, Hans. Wunder der Tiergemeinschaften. Berlin: Herbig 1941. 288 p. 16 t. **99323**

Zedtwitz, Franz Gr. Charakterbilder aus d. deutschen Tierwelt. Stuttg.: »Union« Deutsche Verl.-Ges. 1941. 182 p. 24 t. **99624**

Zedtwitz, Franz Graf. Die deutsche Tierwelt. Berlin: Andermann 1937. 448 p. **310248**

Zedtwitz, Franz Graf. Erlebte Natur. Unsere dtsche Tierwelt in Bildreihen. Berlin: Safari Verl. 1939. 192 p. **99050**

6 Alkalmazott tudományok
Angewandte Wissenschaften

608 Találmányok. Felfedezések
Erfindungen. Entdeckungen

Fazekas István. Az ötlettől a találmányig. Bp.: Rózsavölgyi 1941. 362 p. 16 t. **310078**

Bibliográfia: p. 361—362.

Sztrókay Kálmán. A vegyész versenye a természettel. Bp.: Orsz. közműv. szövets. [1942]. 182 p. **311239**

Tarján Ferenc. Feltalálók műhelytitkai. Korszerű találmányok és felfedezések. Bp.: Béta [1942]. 344 p. (Az emberi alkotás regényei.) **311228**

Thiel, Rudolf. Ruhm und Leiden der Erfinder. Berlin: Neff 1942. 157 p. **311098**

61 Orvostudomány
Medizin

Antal Lajos. A cukorbaj Magyarországon. Népesedésbiológiai adatok a cukorbaj kérdéséhez. Bp.: Egyet. ny. 1942. 227 p. **311201**

Bibliográfia: p. 223—224.

Barth, Karl. Die Kunst Krankheiten zu überwinden. *[1940.]* 2. Aufl. Lpzg: Arnd 1941. 48 p. **P 615.85**

Benczur Gyula. Gyakorlati balneologia és klimatologia. Különös tekintettel a hazai viszonyokra. Bp.: Novák 1939. 224 p. 1 t. **K 6150/6**

Berde Károly, vitéz. A bőr- és nemibetegségek. Bp.: »Studium« 1934. 511, [1] p. **K 6160/13**

Berde Károly, vitéz. A magyar nép dermatológiája. A bőr és betegségei népünk nyelvében, hiedelmeiben és szokásaiban. Bp.: Magy. orv. könyvk. társ. 1940. XII, 304 p. (Magy. orv. könyvk. társ. kvtára, 170.) Bibliográfia: p. 299—303. **K 6160/11**

Bohnenkamp, Helmuth. Die Fortschritte in der Beurteilung der Herzkranken. Vortrag. Freiburg i. B.: Schulz 1942. 28 p. (Freiburger Wissenschaftl. Ges., 30.) **P 616.12**

Boros József. Haematologia. *[1936.]* 2. kiad. Bp.: Eggenberger 1942. 370 p. **310308**

Boss, M[edardus]. Körperliches Kranksein als Folge seelicher Gleichgewichtsstörungen. Vorlesungen. *[1940.]* 3. Aufl. Bern: Huber [1942]. 115 p. **311277**

Brun, Rudolf. Allgemeine Neurosenlehre. Biologie, Psychoanalyse u. Psychohygiene leibseelischer Störungen. Basel: Schwabe 1942. XII, 476 p. 2 t. **310040**

Bujdosó János. Baleseti orvostan. Írták: Tasnádi Nagy András, Mutschenbacher Tivadar, Szegvári István, stb. Szerk.: —. Bev.: Verebély Tibor. Bp.: Stephaneumny. 1933. VIII, 696 p. **K 6160/10**

Burger Károly. Szülészet. Bp.: Eggenberger 1942. 702 p. **311063**

Cimbal, Walter. Naturgemässe Wege zum seelischen Gleichgewicht. Eine natürliche Seelenkunde. Berlin: Duberow 1941. 150 p. **98918**

Csilléry András. A fogszu megelőzésének irányelvei, különös figyelemmel az újabb kutatások eredményeire, valamint a debreceni m. kir. T. I. Tudom. egy.-i Stomatológiai Poliklinika iskolafogászatán szerzett tapasztalatokra. Bp.: Orsz. Stefánia Szöv. [1942]. 60 p. **1149**

= Országos Stefánia Szöv. kiadv., 145.

Csilléry András. Mit kell tudni az iskolaorvosnak a gyermek szájáról és fogairól. Bp.: Szerző 1939. 23 p. (Stomatologiai Közlöny, 5. sz.-ból.) **R 616.314**

Dietz, David. Az orvostudomány csodái. *[Medical magic.]* Ford.: Fülöp Zsigmond. Bp.: Nova 1942. 286 p. **99857**

Düll, Bernhard. Wetter und Gesundheit. T. 1. Dresden: Steinkopff 1941. (Wissenschaftl. Forschungsberichte, Naturwissenschaftl. Reihe.) **98951**

T. 1. Die Reaktionsbestimmung als Testmethode zur Feststellung v. Einflüssen d. Wetters u. d. Sonnentätigkeit auf d. gesunden Menschen. XII, 100 p.
Bibliographie: p. 88—90.

Eckstein, A[lbin] [stb.]. A csecsemő- és gyermekgyógyászat tankönyve. 1—2 k. Írták: Degwitz, R[udolf], Freudenberg, E. [stb.]. Ford. és magyar vonatkozásokkal kiegészítette: Török Gábor. Előszóval ell.: Hainiss Elemér. Szeged: Ablaka-ny. 1936—1937. **99903**

Fahrenkamp, Karl. Der Herzkranke. *[1931.]* 2. erneuerte Aufl. Stuttg.: Marquardt 1941. 416 p. 8 t. **98998**

Fischer Mihály. A Basedow kór (Thyreosis). Ádám Lajos előszavával. Bp.: Novák kiad. 1942. 171 p. 6 t. **310102**

Fornet Béla. A belgyógyászat alapvonalai. *[1932.]* A »Belgyógyászati jegyzetek« bőv. és átdolg. anyaganak 2. kiad. — egyet. tanár előadásai alapján összeállította: Komáromy Pély Mihály. 1—2. k. Debrecen: Egyet. ny. 1940. **99100**

Göttche Oszkár. Csecsemő és gyermekgyógyászat. A gyakorló orvos számára. *[1924.]* [4. bőv. kiad.] Bp.: Novák 1938. VIII, 382, [2] p. **K 6189/1**

[1. kiad. címe: Csecsemő- és gyermekgyógyászati repetitorium.]

Guttmann, Walter]. Medizinische Terminologie. Ableitung u. Erklärung der gebräuchlichsten Fachausdrücke aller Zweige der Medizin u. ihrer Hilfswissenschaften. *[1901—1902.]* 30. unveränd. Aufl. Hg. v. Herbert Volkmann. Berlin: Urban & Schwarzenberg 1941. V, [33], 1058 p. **K 6100/6**

Hanasiewicz-Hajnády Oszkár. A hadisebészet világháborús fejlődése. Bp.: Szerző 1942. p. 255—261. (Az »Orvosképzés« 3. sz.-ból.) **R 617 : 355**

Heténvi Géza. Az anyagcserebetegségek kór- és gyógytana. Bp.: Magy. orvosi könyvk. társ. 1933. 370 p. (Magy. orv. könyvk. társ. kvtára, 136.) **K 6160/12**

Heyer, G[ustav] R[ichard]. Menschen in Not. Ärztebriefe aus d. psychotherapeutischen Praxis. Stuttg.: Hippokrates-Verl. 1942. 300 p. **311139**

Kahn, Fritz. Az emberi test csodái. *[Der Mensch-gesund und krank.]* A mai orvostudomány és a modern élettan népszerű enciklopédiája. 1—2. k. Ford.: Szalai Sándor. A magyar ford. átnézte Kovács György. Bp.: Dante 1942. **311254**

1. k. Bevezetés. Az ősatomtól az emberig. A csontváz. Az izomzat. A vérkeringés. A légzés. Az emésztés. [2], 403 p.
2. k. A táplálkozás. Az idegrendszer. A bőr és az érzékszervek. A nemi élet és az emberi fejlődés. 447 p.

Kaufmann, Georg. Vom Helfen und Heilen. Gedanken u. Ratschläge eines Arztes. Berlin : Deutscher Verlag 1936. 284, [1] p. **311215**

Kiss Ferenc. Rendszeres bonctan. Tankönyv orvostanhallgatók számára. *[1939.]* 2. kiad. 1—2. k. A báseli (1895) és a jénai (1935) nomenclaturák alapján. Gellért Albert, Mihalik Péter, Vereby Károly [stb.] közrem.-vel szerk. : —. Szeged : Szegedi Új Nemzedék lapváll. 1941. **K 6110/5**

Lumière, Auguste. Les horizons de la médecine. Paris : Michel 1937. 252, [2] p. 18 t. (Sciences d'aujourd'hui.) **310621**

Manninger [Vilmos] Wilhelm. Kampf und Sieg der Chirurgie. Zürich : Rascher 1942. 292 p. 17 t. **99157**

Müller, Friedrich & Otto Seifert. Taschenbuch der medizinisch-klinischen Diagnostik. *[1886.]* 55—62. Aufl. Bearb. v. Hans Frhr v. Kress. München : Bergmann 1942. VII, 545 p. 1 t. **311302**

Müller, Otfried. Wissen und Glauben in der Medicin. Vortrag. Stuttg. : Enke 1929. 44 p. **P 61(01)**

Müller, Reinhold F. G. Grundlagen altindischer Medizin. Halle (Saale): Akademie 1942. 100, [4] p. (Nova Acta Leopoldina, N. F. 11/74.) **A 54.61/1**

Müller Vilmos. Csodatevők. *[1932.]* 2. [átdolg. bőv.] kiad. Bp. : Singer és Wolfner 1942. 283 p. 12 t. **99990**

Müller Vilmos. Élni akarunk! Bp. : Singer & Wolfner [1942]. 172, [1] p. 6 t. **310317**

Müller Vilmos. Klinikai diagnosztika. Orvosi kórisme. Szerk. : —. 1—2. k. *[1937.]* 2. bőv. kiad. Bp. : Hungária-ny. 1942. **K 6160/2**

Nebenführer László. A bőrgyógyászati alapfogalmak rövid összefoglalása. Előszóval ell. : Neuber Ede. Bp. : Egyet. ny. 1941. 211 p. Bibliográfia : p. 205. **99058**

Neumann, Johannes. Leben ohne Angst. Psychologische Seelenheilkunde. *[1937.]* 3. Aufl. Stuttg. : Marquardt 1941. 183, [1] p. **310358**
Bibliographie : p. [184].

Paracelsus, Theophrastus. Lebendiges Erbe. Eine Auslese aus seinen sämtlichen Schriften mit 150 zeitgenössischen Illustrationen. Wegweisendes u. Besinnliches f. den Menschen d. Gegenwart. Die Auswahl d. Texte u. d. Bilder, sowie die Bearbeitung, die Einführung, die Biographie u. das Wörterbuch besorgte : Jolan Jacobi. Zürich : Rascher 1942. LXIV, 315 p. **99149**
Bibliographie : p. 301—311.

Preisz Hugo & Went István. Az általános kórtan vázlata. 1—2. k. Az idegrendszer kórtana c. fejez. írta : Sántha Kálman. Bp. : Magy. orvosi könyvk. társ. 1939—40. (Magy. orvosi könyvk. társ. könyvt., CLXIII—CLXXI. k.) **K 6160/9**

Ranke, F. Otto. Arbeits- und Wehrphysiologie, mit Hinweisen auf d. Sportphysiologie. Lpzg. Quelle & Meyer 1941. 140 p. **310978**

Risak, Erwin. Das Altern und seine Beschwerden. Vorträge. Zus. v. —. Wien : Springer 1942. [4], 208 p. (Veröffentlichungen d. Wiener Akad. f. ärztliche Fortbildung, 1.) **310596**

Risak, Erwin. Der klinische Blick. *[1936.]* 6. unveränd. Aufl. Wien : Springer 1942. XI, 230 p. **310228**

Rudder, B[ernh.] de. Über sogenannte »kosmische« Rhythmen beim Menschen. Lpzg : Thieme 1941. 47 p. **P 577.3**
Bibliographie : p. 46—47.

Schultz, J[ohannes] H[einrich]. Die seelische Gesunderhaltung unter besonderer Berücksichtigung der Kriegsverhältnisse. Berlin : Mittler 1942. [6], 153, [1] p. **310591**

Scipiades Elemér. A szülészet kézikönyve. Propedeutica. Bp. : Athenaeum [194?]. XXXII, 526 p. **310597**

Simon Béla. Stomatologiai diagnosztika. Bp. : Universitas 1942. 4°. XII, 492 p. 8 t. **K 6160/9**

Skrop Ferenc. A szívműködés elektromos jelensége. Új elmélet a működési áram, az inger, a rhythmus és a frequentia magyarázatára. Bp. : Stephaneum 1942. 23 p. **2271**
= A Szent István Akadémia IV. mennyiségtan—term.-tud. oszt.-nak értekezései, 113. k. 10. sz.

Solth Károly, vitéz. Az orvosi kutatás statisztikai módszerei. Bev. : Belák Sándor. Bp. : Egyetemi ny. 1937. XIV, 184 p. **310124**

Torday Ferenc. Orvosi műszótár. Manninger-Bakay : Onomatologia medica alapján. A bpesti orvosi ujság szerk.-társ. közreműködésével szerk. : —. Bp. : Novák 1942. 506 p. **K 6100/3**

Tournier, Paul. Krankheit und Lebensprobleme. Deutsche Übertr. v. Ch. de Roche. Vorwort v. Georges Bickel. Basel : Schwabe 1941. 286, [2] p. **98954**

Villanova, Arnald von. Des Meisters — Parabeln der Heilkunst. Aus d. Lateinischen übers., erklärt u. eingeleitet v. Paul Diepgen. Lpzg : Barth 1922. 67 p. (Klassiker d. Medizin, Bd 26.) **99554**

Völgyesi Ferenc. Beszédzavarok hypnosis-gyógymódja. *[1935.]* 2. kiad. Bp.: Novák 1942. 38 p. 1 t. (Lélek és természettudomány, 15.) **R 615.85**

Völgyesi Ferenc. Minden a lélek. A démonológiától a gyógyhipnózisig. *[193?.]* 3. bőv. és új képanyaggal kiegészített kiad. Bp.: Dante 1942. 456 p. 74 t. (»Lélek és természettudomány«, 24—25.) **310451**

Weidlinger Imre. A nyombélfekély és a gyomorsavtúltengés új gyógymódja. Bp.: Novák kiad. [1941]. 64 p. **99297**

Weizsäcker, Victor von. Arzt und Kranker. Lpzg: Koehler & Amelang 1941. 232 p. **98902**

Zárday Imre. Spezielle Therapie der Herz- und Gefässkrankheiten. Ein Taschenbuch für den täglichen Gebrauch. Dresden: Steinkopff 1942. 158 p. **99802**

613 Közegészségügy

Gesundheitswesen

Biot, René. Santé humaine. Paris: Plon 1942. VI, 242 p. (»Présences«.) **310955**

Bubb, Werner. Das Stadtarztamt zu Basel. Seine Entwicklungsgeschichte vom Jahre 1529 bis zur Gegenwart. Zürich: Leemann 1942. 77 p. (Züricher medizingeschichtl. Abhandlungen, 18.) **P 614.255(494) Basel**
Bibliographie: p. 75—77.

Budapest. Szabályrendeletek. A székesfőváros közegészségügyére vonatkozó fontosabb jogszabályok. 1. pótk. Először írta: Csordás Elemér & Melly József. Bp.: Szfőv. Házinyomda. 1942. 505, [1] p. **96903**

Chiurco, Giorgio A. La sanità delle razze nell' Impero Italiano. Roma: Ist. fascista dell' Africa Italiana 1940. 1075, [11] p. (Coll. di studi sull'Africa Italiana, I.) **99917**

Conti, [Leonardo] [etz.]. Dieses Volk will gesund bleiben. Vorträge u. Ansprachen. Von: —, Wilhelm Murr, Franz G. M. Wirz [etz.] Stuttg.: Marquardt 1939. 108 p. 1 t. **P 614(43)**

D'Arruda Furtado, Carlos. A higiene da capital. Lisboa: Industr. da C. M. L. 1936. 30 p. **P 614.7(469) Lisboa**

Fischer, Irving & Haven Emerson. Lebe richtig. Ein Wegweiser zu gesunder Lebensführung nach modernen wissenschaftlichen Grundsätzen. Ins Deutsche übers. v. Werner Zimmermann. Bad Buckow/Lpzg: Lautenbach 1939. 249 p. **99731**

Gläss, Theo. Die praktische Bekämpfung der Trunksucht. Aufgaben, Aufbau, Möglichkeiten. Berlin: Neuland-Verl. 1941. 32 p. **P 613.816(43)**

Gut, Paul. Unfallhilfe und Hygiene im Alpinismus und Wintersport. Sanitäts- u. Rettungsbuch für Skifahrer u. Alpinisten, Sportärzte u. Samariter, für alpinen Militärdienst u. alpine Jagd. *[1935.]* 2. in Gehalt u. Gestalt verbess. Aufl. Vorwort v. Jost, Fischer, P. Clairmont, W. Paulcke. Zürich: Füssli Verl. 1941. 316 p. **98888**

Ijász Olga. A tanulóifjúság hatósági és egészségügyi gondozása a német városokban. Bp.: Szfőv. Házinyomda. [1942]. 23 p. (A »Városi Szemle« 28. évf.-ból.) **R 613.955(43-21)**

Keresztes-Fischer Ferenc. A mai magyar egészségügyi közszolgálat. A 7. közigazg. továbbképző tanf. előad. Közzéteszi —. Szerk.: Mártonffy Károly. Bp.: Állami ny. 1942. VI, 916 p. **X 6712/13**
Bibliográfia: p. 745—913.
= Korszerű közszolgálat útja 13.

Kontenrahmen für das Bestattungswesen. Hg. v. d. Fachgruppe Bestattungswesen. München: Zeleny 1941. 4°. [4], 51 p. 2 t. **R 614.61(43)**

Orbán György. Küzdelem a zaj ellen. Pécs: Dunántúl könyvk. 1942. 24 p. (Pannonia, kvt. 57.) **R 614.7**

Orosz Dezső. A csecsemő, kisgyermek és iskolásgyermek gondozása. Egészségügyi vezérfonal szülők s gyermekekkel hivatásszerűen foglalkozók részére. *[193?.]* 5. kiad. Bp.: Szerző [194?]. 203, [7] p. **99105**

Partenheimer, K[arl] E[rnest]. Die Behandlung Schwertuberkulöser am Tuberkulosenkrankenhaus der Reichshauptstadt Berlin »Waldhaus Charlottenburg«. Mit einem Geleitw. v. K. Diehl. Lpzg: Bart 1942. 86 p. **99796**

Seekel, Friedrich. Die Sowjetunion und ihr Wodka. Berlin: Neuland-Verl. Ges. 1941. 40 p. **A 47.61/8**
Bibliographie: p. 38—40.

Szentesyné Doby Ida. Láthatatlan ellenségünk. Az ifjúság küzdelme a gümőkór ellen. Stuhl Ilona rajzaival. Bp.: T. E. O. Sz. 1942. 158, [2] p. **99869**

Szepes (Schütz) Béla. A magyarországi állatjárványok és az ellenük tett hatósági intézkedések vázlatos története. Bp.: Magyar Orsz. Állatorvos-egyes. kiad. 1942. 72, [12] p. (Állatorvosi kézikönyvtár, 27.) **311046**

613.2 Táplálkozás

Ernährung

Berends, Ebbel. Über die Ausnutzung verschiedener Obstarten. Bleicherode a. Harz : Nieft 1941. 21 p. **P 613.26**
Bibliographie : p. 21.

Bircher-Rey, Hedy. Essen und Wissen. Eine praktische Ernährungskunde. Zürich : Rascher 1941. 212 p. **99678**

Darányi Gyula. Táplálkozási és népélelmezési táblázatok. *[1940.]* 3. jav. és bőv. kiad. Bp. : Orsz. közegészségi egy. kiad. 1942. 55, [1] p. **Rq 613.2**

Micklinghoff-Malten, B. Salzlose Diät und doch schmackhaft! Das Kochbuch bei Herz-, u. Nierenleiden, Blutdrucksteigerung, Arterienverkalkung. Stuttg. : Hädecke 1939. 108 p. **99649**

Wirz, Franz G[erh.] M[aria]. Vom Brot. Wissen u. Erkenntnisse. *[1940.]* 3. Aufl. Hg. v. —. Stuttg.: Hippokrates-Verl. 1940. 95 p. **P 633.1**

613.6 Foglalkozások egészségügye

Berufshygiene

Bród Miksa & Szántó Menyhért. A cipészek egészségügye. Sárospatak : Fischer-ny. 1932. 24 p. (A Népegészségügyi és munkásvéd. szövets. kiadv., 7.) **R 613.612 : 685.3(439)**

Gerlach-Lüneberg, Paul. Körperformung durch Heeresdienst. Lpzg : Barth 1942. 62 p.
Bibliographie : p. 60—62. **P 613.67**

Hasse, A[lbrecht] & K[uno] Horst. Die Praxis der Lärmebekämpfung in gewerblichen Betrieben. Berlin : Elsner [1942]. 152 p.
Bibliographie : p. 129—133. **310062**

Meyer, Johannes. Unfallgefahr und Unfallverhütung im Feuerwehrdienst. Berlin : Bischoff 1941. 79 p. (Fachbuchreihe deutscher Feuerschutz, 2.) **P 614.843**

Reichert, F[ranz]. Häufigkeit und Ursachen der vorzeitigen Invalidität. Lpzg : Thieme 1942. 111, [1] p. **310592**
Bibliographie : p. 111—[112].

Szántó Menyhért. A munkabírás védelme. Bp. : Népegészségügyi és munkásvédelmi szövets. 1931. 23 p. (A Népegészségügyi és munkásvéd. szövets. kiadv., 5.) **R 613.61(493)**

614.25 Orvosok

Ärzte

Berger, Hermann. Kleiner Kulturspiegel des heutigen Arzttums nach Zeitschriftenstimmen des letzten Jahrzehnts. Bd 1. Jena : Fischer 1940. VIII, 152 p. **310466**

Csapody István von. Berufsleben des Augenarztes. Eine ophthalmologische Ethik u. Pädagogik. Stuttg. : Enke 1941. 32 p. (Bücherei des Augenarztes, 10.) **P 617.7**

Csilléry András. Az APIM működése és annak hazai egészségügyi vonatkozásai. Bp. : Stephaneum-ny. 1939. 15 p. (A »Mone« okt.-i sz.-ból.) **R 614.25(062.1)**

Csilléry [András] Andreas von. Die Wege und Ziele der Mone (Nationalverein d. ungarischen Ärzte. Magyar Orvosok Nemzeti Egyesülete). Vortrag. Bp. : Ausg. d. Mone 1940. 16 p. **R 614.25(439)(062)**

Deutsche Arzt, Der —. Paracelsusfeier der Universität Tübingen. Tübingen : Mohr 1941. 44 p. (Wissenschaftl. Akad. Tübingen des NSD. — Dozentbundes.) **P 614.25(43)(082)**

Krehl, Ludolf von. Der Arzt. *[1937.]* 2. Aufl. Stuttg. : Hippokrates-Verl. 1938. 47 p. **P 614.25**

Tóth László. Az orvosi jogszabályok magyarázatos gyüjteménye. Bev. : verebélyi Verebély Tibor. Bp. : Novák 1941. XVIII, 672 p. **98975**

614.31 Élelmiszerek ellenőrzése

Lebensmittelüberwachung

Finály István, Kendi. Élelmiszerpótanyagok forgalombahozatala. Bp. : Szerző [1942]. 41 p. (Népszerű élelmiszerrendészeti könyvt. 17.) **R 614.31(439)**

Finály István, Kendi. A méz forgalombahozataláról. Bp. : Magyar kézműiparosok és keresk. orsz. szöv. kiad. [1940?]. 40 p. (Népszerű élelmiszerrendészeti könyvt., 9.) **R 614.311(439)**

Finály István, Kendi. A tearendelet és magyarázata. Bp. : Magy. kézműiparosok és keresk orsz. szöv. kiad. [1940]. 32 p. (Népszerű élelmiszerrendészeti könyvt., 11.) **R 614.34(439)**

Hamelbeck, Bernhard. Lebensmittel-Gesetz. Nach d. Stand v. 18. XII. 1941. Bearb. —. Bad Oeynhausen (Westf.): Lutzeyer 1942. 124 p. (Lutzeyers kleine Wortlautausgaben mit d. grossen Stichwortverzeichnis, 6.) **P 614.31(43)**

Hegedüs Gyula & Finály István, kendi. Élelmiszerrendészeti határozatok. Előszót írta: Bárányos Károly. Bp.: Szerzők 1942. 347 p. **310514**

Hunkár Béla. A fagylaltrendelet és magyarázata. Bp.: Magyar kézműiparosok és keresk. orsz. szöv. kiad. [1939]. 47 p. (Népszerű élelmiszerrendészeti könyvt., 2.) **R 614.311(439)**

Kupits János. Tudnivalók a tej árusításáról. Bp.: Magyar kézműiparosok és keresk. orsz. szöv. [1940]. 32 p. (Népszerű élelmiszerrendészeti könyvt., 5.) **R 614.32(439)**

Németország. Törvények, rendeletek. Milchgesetz. Nach d. Stand v. 1. VII. 1941. bearb. v. Bernard Hamelbeck. Bad Oeynhausen: Lutzeyer 1941. 80 p. (Lutzeyers kleine Wortlautausgaben mit d. grossen Stichwortverzeichnis, 7.) **P 614.32(43)**

Ráth Árpád. A kávé és kávépótszerek forgalombahozatala a legújabb kávérendelet szerint. Bp.: Magyar kézműiparosok és keresk. orsz. szöv. kiad. [1941]. 32 p. (Népszerű élelmiszerrendészeti könyvt., 16.) **R 614.34(439)**

615.1 Gyógyszertan Gyógyszerészet

Pharmacologie

Adlung, A[lfred] & G[eorg] Urdang. Grundriss der Geschichte der deutschen Pharmazie. Hg. v. d. Deutsche Apothekerschaft. Berlin: Springer 1935. VIII, 348 p. **99539**

Arznei und ihre Zubereitung, Die —. Basel: Wissenschaftl. Abteilung d. Gesellschaft f. Chemische Industrie 1942. 184 p. (Ciba-Zeitschrift, Sonder-Nummer.) **310485**

Berendes, J. Die Pharmacie bei den alten Kulturvölkern. Bd 1—2. Halle a. S.: Tausch & Grosse 1891. **99519**
Bibliographie: Bd 1. p. XI—XII.

Böhme, Olga. Heilende Pflanzen. Eine Darstellung d. bekanntesten Heilpflanzen in Wort u. Bild sowie deren praktische Anwendung. Berlin: Verl. f. Biologie 1942. 387, [1] p. **310427**
Bibliographie: p. [388].

Flück, Hans. Unsere Heilpflanzen. Eine gemeinverständliche Beschreibung mit Angaben über Wirkstoffe, Wirkung, Anwendung, Einsammlung u. Anbau. Thun: Ott-Verl. 1941. XVI, 160 p. **99764**

Fritz Gusztáv. Gyógyszerhatástan. Gyógyszerészek és gyógyszerészhallgatók részére a szükséges anatómiai, élettani és kórtani alapfogalmakkal. Előszót írta: Vámossy Zoltán. Bp.: Magy. gyógyszerésztud. Társ. 1938. 407 p. **K 6150/7**

Gilg, E[rnst] & P[aul] N. Schürhoff. Aus dem Reiche der Drogen. Dresden: Schwarzeck 1926. 272 p. **99538**

62 Technika. Technológia

Technik. Technologie

Abody (Anderlik) Előd. A repülőgép és a repülés. Szerk.: —. Írták: —, Dóczy Loránd, Rácz Elemér [etz.]. Bp.: Pósa [1942]. VIII, 611 p. **311080**

Bachmann Alfréd. Épületek nedvesség elleni szigetelése. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf. anyaga. Bp.: »Pátria« 1942. 52 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., 5. k. 10. f.) **R 699.8**

Benedek Pál. Hegyvidéki nagyobb vízierőink, különös tekintettel a tározásra. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf.-nak anyaga. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 56 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., I/3.) **R 620.9(439:23)**

Bock, Gerhard. Moderne Faustfeuerwaffen und ihr Gebrauch. *[1911.]* 3. Aufl. Neudamm: Neumann 1941. 462 p. 2 t. **310006**

Brausewaldt, H[orst]. Sturzkampfflugzeuge. Hg. v. —. Berlin: Hillger 1941. 126, [2] p. **99892**

Budapest Székesfőváros út- és mélyépítései az 1940—41. évben. Előszót írta: Szendy Károly. Bp.: Szőv. Háziny. 1942. 258 p. 2 t. **311160**

Bugge, Günther. Schiess- und Sprengstoffe und die Männer, die sie schuffen. Stuttg.: Franckh 1942. 72 p. **P 662.2(09)**

Christen, Hermann. Materiallehre. Ein Lehrbuch für den Unterricht an Gewerbe- u. technischen Mittelschulen u. zum Selbststudium. *[1932.]* 3., neu bearb. Aufl. Hg. v. —. Frauenfeld: Huber 1942. XI, 425 p. **311231**

Freund Mihály. A repülőbenzin. A repülőbenzinek gyártása, tulajdonságai és felhasználása. Bp.: Gergely 1942. 104 p. **R 665.4**

Hofmann, F[ritz]. A széntől a műgumiig. Előadás. Magyarra ford.: Beliczay András. Bp.: Sylvester-ny. 1942. 18 p. (A Magyar-német társ. kiadv., 12.) **R 678**

Izmay Ferenc. Textilipari nyersanyagok ismerete. Bp.: Egyet. ny. 1942. 169 p. 3 t. Bibliográfia: p. 5. **310738**

Jakoby László. A magyar magnéziumkohászat. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf. anyaga. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 16 p. (A mérnöki továbbképző int. kiadv. XIV/4.) **R 669(439)**

Kelemen Móric. A magyar felsőoktatási kongresszus és tanulságai. A gépészmérnöknevelés új irányai. Bp.: Stádium ny. 1941. 4°. 56 p. (»Értekezések, beszámolók a műszaki és gazdaságtud. köréből« c. füzetből.) **Rq 621(071.1)(439)**

Klemm, Friedrich. Die Technik der Neuzeit. Bd 1—3. Hg. v. —, unter Mitwirkung v. Günther Bugge, Theodor Conzelmann, Werner Eymann [usw.]. Potsdam: Athenaion 1941. **X 7701**

Bd 1. Von der mittelalterlichen Technik zum Maschinenzeitalter. 48 p. 1 t.
« 2. Rohstoffgewinnung u. Verarbeitung. 48 p. 4 t.
« 3. Verkehrs- u. Bautechnik. 48 p. 1 t.

Luzsa Ferenc. Tégla- és tetőcserépgyártás. Bp.: Németh 1931. 208 p. **311068**

Mattyasovszky-Zsolnay Tibor. Az agyagárukról. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. ny. 1942. 16 p. (Pannonia könyvt., 56.) **R 666.3(439)**

Maurach, H[einrich]. Johann Kunckel (1630—1703). Berlin: VDI-Verl. 1933. 63 p. (Dtsches Museum, 5/2.) **P 133 : 54**

Mitterdorfer Ottó. Textiliák kikészítése. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 304 p. 1 t. **310125**

Muthesius, Volkmar. Du und der Stahl. Werdegang u. Weltgeltung d. Eisenindustrie. Berlin: Dtscher Verl. 1941. 388 p. 24 t. **98948**

Neuburger, Albert. Die Technik des Altertums. *[1919.]* 2. verbess. Aufl. Lpzg: Voigtländer 1921. XVIII, 570 p. **99508**

Pachtner, Fritz. Waffen. Ein Buch vom Schaffen und Kämpfen im Waffenbau. Lpzg: Goldmann 1942. 320 p. 16 t. **99980**
Bibliographie: p. 317—318.

Palazzo, F[rancesco] C[arlo]. Le cellulose italiane in regime di autarchia. Firenze: Tip. Giuntina 1941. [6], 181 p. **310197**

Pavesi, Enrico. Dizionario tecnico italiano-tedesco e tedesco-italiano. Milano: Sonzogno [1941]. 902 p. **K 6200/12**

Pfeiffer, Eduard A. Technik der Stadt. Vom Schaffen der technischen Betriebe im lebendigen Kreislauf der grossen Siedlungen. *[1937.]* 2. Aufl. Stuttg.: Frankch 1937. [6], 247 p. (Technik v. heute, 3.) **311145**

Pillitz Dezső. A látással kapcsolatos vegyi folyamatok. Esztergom: Philipp-ny. 1942. 34 p. (Világítástechnikai állomás.) **R 628.9**

Reminiczky Károly. Fűtsön jobban! Bp.: Németh 1942. 158, [2] p. **310992**
Bibliographie: p. [160].

Schlichting, Paul. Werkbuch für den Mechaniker. Ein Lehr- und Nachschlagewerk für den Mechaniker, Feinmechaniker, Elektromechaniker, Werkzeugmacher und für das Metallgewerbe. *[1929.]* 3. Aufl. Nordhausen am Harz: Killinger 1941. XVIII, 636 p. **99005**

Szathmáry László. A kénsavgyártás fejlődése és Schrottenbach Lipót nagyszombati gyógyszerész tervei. Pápa: Főisk. ny. 1935. 11 p. (A Magy. gyógyszerésztud. társ. Értesítője 6. sz.-ból.) **R 661(439)(09)**

Urbanek János. A gazdaságos fénykeltés lehetőségei és korlátai. Bp.: Magyar Elektrotechn. Egyes. kiad. 1942. 59 p. (Az »Elektrotechnika«-ból.) **R 628.9**

Urbanek János. Világítástechnika. A mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf.-nak anyaga. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 104 p. (A mérnöki továbbképző int. kiadv., VI/2.) **310537**

Vojcsik Lipót. Az ivóvízellátás Magyarországon. Bp.: Egyet. ny. 1942. 68 p. (A mérnöki továbbképző int. kiadv., 1. k. 4. f.) **R 628.1(439)**

Wecke, F[riedrich]. Zement. *[1930.]* 2. völlig neubearb. Aufl. Dresden: Steinkopff 1942. XII, 214 p. (Technische Fortschriftsberichte, Bd 25.) **99737**
Bibliographie: p. 153—167.

621.3 Elektrotechnika

Kupfmüller, K[arl]. Einführung in die theoretische Elektrotechnik. *[1932.]* 3. verbess. u. erweit. Aufl. Berlin: Springer 1941. VI, 357 p. **99732**

Nemák Béla. Elektrotechnika. *[1934.]* 2. átdolg. és bőv. kiad. Bp.: Németh kiad. 1939. XVI, 565, [2] p. **K 6213/2**

Pillitz Dezső. A fényforrások legújabb fejlődése. Bp.: Szerző 1942. 31 p. 1 t. **R 621.32**

Rohonyi Gyula. Az általános elektrotechnika elemei. *[1919.]* 2. bőv. kiad. Bp.: Pantheon 1942. 340 p. **310966**

Zipernovszky Ferenc. Villamosművek és építészek együttműködése. Bp.: Magyar Elektrotechn. Egyes. kiad. 1940. 35 p. **R 621.32**

63 Agronómia

Agronomie

Csiky János. A komáromvármegyei talajjavító és növénytermesztési kísérletező körzetek szervezése és munkája. Bp.: Pesti Lloyd ny. 1942. 56 p. (Az Országos mezőgazd. kamara talajtani int. kiadv., 37.)
Bibliográfia: p. 56. **R 631.8(439.040)**

Farkas Árpád. Erdélyi kisgazdaságok igásmunkája három év (1938—1940) adatai alapján. Bp.: E. M. G. E. kiad. 1942. 40 p. (Az E. M. G. E. gazdaköri könyvtára, 6.)
R 631.5 : 31(439.42)

Hamelbeck, Bernhard. Kartoffelkäferabwehr. Nach d. Stand v. 1. VI. 1941. Bad Oeynhausen (Westf.): Lutzeyer 1941. 16 p. (Lutzeyers kleine Wortlautausgaben, 25.)
P 632(43)

Könemann, Ewald. Ölfruchtbau in allen Lagen. Anbau, Bedeutung u. Verwertung. Berlin: Siebeneicher Verl. 1942. 95 p.
Bibliographie: p. 94—95. **P 633.8**

Kövessi Ferenc. Mezőgazdasági és állatorvosi előadások a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtud. Egyetem 1940. évi soproni Nyári Egyetemi Tanfolyamán. Szerk.: —. Bp.: Franklin 1941. 4°. 350 p. **X 7690**

Lemmermann, Otto. Die Agrikulturchemie und ihre Bedeutung für die Volksernährung. Ein Rückblick u. Ausblick. Braunschweig: Vieweg 1940. VIII, 116 p. **311230**

Mayr, Heinrich. Fremdländische Wald- u. Parkbäume für Europa. Berlin: Parey 1906. VIII, 622 p. 20 t. **310903**

Stolte István Miklós. Új honfoglalás. Bp.: Nemzeti tábor sajtóoszt. kiad. 1942. 62 p. **R 626.8(439)**

Szoncsó László. Telepítsünk géperejű digózással és szikes legelők helyén mechanizált mezőgazdasági üzemekkel. Bp.: Budai Bernwallner-ny. 1941. 4°. 23 p. **Rq 631.8**

Treitz Péter. Talajtérképek és hasznuk a mezőgazdaságban. Bp.: Stephaneum-ny. 1942. 29, [1] p. 1 t. **2271**
Bibliográfia: p. [30].
= Szent István Akadémia IV. mennyiségtan—term.-tud. oszt.-nak értekezései, III. k. 9. sz.

634/635 Gyümölcstermesztés Kertészet

Gartenbau. Obstbau

Betten, Robert. Praktische Blumenzucht und Blumenpflege im Zimmer. In neuer Bearb. v. Martin Stamm. *[1900.]* 11. erw. Aufl. Frankfurt (Oder): Trowitzsch 1936. 286 p. **310035**

Erdély László. Gyümölcsösök, kerti vetemények és virágok okszerű trágyázása. *[1941.]* 4. kiad. Bp.: Máté-ny. 1942. 160 p. **310204**

Foerster, Karl. Das Blumenzwiebelbuch. Glanz- u. Gartenleben d. winterharten Blumenzwiebel- u. Knollengewächse in ihrem Flor v. Vorfrühling bis Spätherst. Berlin: Verl. d. Gartenschönheit 1939. 176 p. **X 7748**

Foerster, Karl. Kleines Bilder-Lexikon der Gartenpflanzen. 1133 Bilder im Dienst neuartiger Orientierung anschaulicher Übersicht u. Verständigung. Berlin: Specht 1941. 4°. 176 p. **X 7746**

Foerster, Karl. Kleinstauden Bilderbuch, mit Gesamttabellen zugehöriger edelster Pflanzen in Arten, Sorten, Höhen, Farben, Blütezeiten und Angaben über Bodenwünsche u. sonstige Ansprüche. Berlin: Specht 1939. 4°. 168 p. **X 7745**

Foerster, Karl. Neue Blumen — neue Gärten. Berlin: Verl. d. Gartenschönheit 1938. 178 p. (Alles für den Garten, Bd 1.) **X 7742**

Guenther, Fritz. Der neue Obstbau. Ein Lehrbuch für Fortgeschrittene. Frankfurt/Oder: Trowitzsch 1942. 148 p. **310212**
Bibliographie: p. 140—141.

L'Eplattenier Imre. A gyümölcstermesztés, szőlészet és kertészet összes ágainak gyakorlati ismeretei. Székesfehérvár: Gyurkovits 1941. 585 p. 24 t. **310180**

Nemes József. A szobanövények és virágok ... ápolása és kezelése. 100 kérdéses feleletekben — 120 növény táblázatos leírásával. Bp.: Bethlen-ny. 1941. 64 p. **R 635**

Petrányi Ferenc. Virág- és díszkertészet. *[1934.]* 3. kiad. Bp.: Athenaeum [193?]. 354 p. **99958**

Szakátsy Gyula. A jövedelmező télialma termesztés. Bp.: Held-ny. 1940. 152 p. (»A magyar gyümölcs« kiadv. 1.) **98963**

Szőts Sándor. Kajszibarack termesztés. Köztestermesztés és öntözés a gyümölcsösben. Bp.: Held-ny. 1941. 148 p. (»A magyar gyümölcs« kiadv. 4.) **98964**

Tuggener, Hedwig. Der Hausgarten. Anleitung zu seiner Besorgung. Zürich: Rascher 1941. 138 p. **99175**

Varga Márton. Tájékoztató a konyhakerti növények termesztéséhez és a parlagterületek szakszerű kihasználásához és megművelésé-hez. Bp.: Szőv. Házinv. 1942. 41 p. **R 635**

636 Állattenyésztés
Tierzucht

Bagyó Jánosné. A polgári kutya nevelése és gondozása. Bp.: »Béta« kiad. [1942]. 222 p. **99995**

Behyna Miklós. Az akvárium berendezése és gondozása. Bp.: Term. tud. társ. kiad. 1931. [4], 216 p. (Népszerű term. tud. könyvt., 9.) **310575**

Born, [Louis] & H[einrich] Müller. Handbuch der Pferdekunde. Für Offiziere u. Landwirte. *[1879.]* 9. Aufl. Neubearb. v. Rudolf Disselhorst. Berlin: Parey 1928. VII, 453 p. **310606**

Köves Gábor Zoltán. Az angóra gyapjú feldolgozásával és értékesítésével kapcsolatos (72.200/941. I. M., 59.200/941. P. M., 123.700/941. Á. K.) rendeletek. 320 tételes kiszámítási táblázattal. Összeáll.: —. Bp.: Szerző 1941. 24 p. **R 637.6(439)**

Köves Gábor Zoltán. Angóranyúl tenyésztése, takarmányozása. Angóragyapjú feldolgozása. Az árellenőrzés orsz. korm. biztosának 123.700/1941. sz. rend. (320 tételű kiszámítási táblázattal). *[193?.]* 2. átdolg. és bőv. kiad. Bp.: Szerző 1941. 62 p. **R 636.9**

Köves Gábor Zoltán. Kecsketenyésztés. (A kisember tehene.) Bp.: Szerző 1942. 32 p. **R 636.3**

Küthe, Friedrich. Das Recht der Kleintierzucht. Eine Zusammenfassung u. Erläuterung der einschlägigen Verordnungen u. Anordnungen auf dem Gebiete der Kleintierzucht. Hg. v. —. Berlin: Pfenningstorff 1942. VIII, 282 p. [1] t. **310648**

Schneider Sándor, sóvári. A hús- és gereznanyúltenyésztés kézikönyve. Bev.: Vitéz Ottó Ernő. Bp.: Saját kiad. 1942. 122 p. **310527**

Schreitmüller, Wilhelm. Leitfaden zur Pflege und Zucht von einheimischen und exotischen Zierfischen, Schnecken und Wasserpflanzen. Frankfurt a. M.: Müller 1938. XV, 200 p. 24 t. **310574**

Schumacher, Rösli u. Edgar. Das Katzenbuch. Ein Brevier. Zürich: Fretz & Wasmuth 1939. 211 p. 14 t. **310426**

64 Háztartástan
Haushaltungskunde

Davidis, [Henriette] & Ida Schulze. Das neue Kochbuch für die deutsche Küche. *[1933.]* 11. erweit. Aufl. Bielefeld: Velhagen & Klasing 1941. XXXXIV, 415, 15 p. 16 t. **99659**

Hajdu Ernőné. Mit főzzek most? Bp.: Officina 1941. 85 p. **98949**

Rickert, Mario. Der Landhaushalt. Praktisches Lehr- u. Handbuch für sämtliche Gebiete d. ländlichen Hauswirtschaft. Berlin: Parey 1941. XI, 564 p. **99638**

Rosenkranz, Wilhelm. Die Betriebsmittel des privaten Haushaltes und ihre rechenmässige Erfassung in der hauswirtschaftlichen Buchführung. Langensalza: Beltz 1941. 56 p. **P 64**

Szerb Zsigmond. Éljen az élet! A gasztronómia regénye. Bp.: Béta [1942]. 240 p. **311219**

Táplálkozzunk helyesen! Mit együnk, hogy egészségesek maradjunk? Tanácsok — ételleírások. Bp.: A m. kir. közellátásügyi miniszter Közellátási Hivatala kiad. [1942]. 48 p. **R 641**

65 Kereskedelmi ismeretek
Handelskunde

Aa, Karl von der & Alfred Schirmer. Lehrbuch des kaufmännischen Schriftenverkehrs und Vertragskunde. *[1930.]* 5. durchges. Aufl. Stuttg.: Poeschel 1941. VIII, 205, [3] p. **311163**

Dompé, Carlo. Manuale del ragioniere e del capo d'azienda. *[1927.]* 4. ed. Milano: Sonzogno 1941. 2592 p. **98931**

Erdély Sándor. Újkori kereskedelmi és ipari könyvvitel. Mérleg- és eredmény-, költségszámadás, kalkuláció, stb. *[1935.]* Bővített újjáalakított kiad. Függelék: Az egyszerű könyvvitel. Bp.: Saját kiad. 1942. XVI, 358 p. **98983**

[1. kiad. címe: Kereskedelmi könyvvitel és mérleg.]

Feldkeller, Paul. Der Brief des Kaufmanns. Ausführliches Lehrbuch auf logischer Grundlage. *[1924.]* 5. durchgesch. u. erweit. Aufl. Hamburg: Hanseatische Verl. Anst. 1938. 167 p. **311164**

Greifzu, Julius. Handbuch des deutschen Kaufmanns. Praktische Kaufmannsarbeit in Staat u. Wirtschaft. Unter Mitwirkung führender Männer aus d. Wirtschaft hg. v. —. Hamburg: Hanseatische Verl-Anst. [194?]. 1168 p. 48 t. **K 6500/1**

Győry Péter János. Német-magyar kereskedelmi levelező. Német keresk. levelek magyar fordítással és magy.-német keresk. szójegyzékkel. Bp.: Győző kiad. 1942. 270 p. **310431**

Huszár Sándor. A modern kereskedelmi könyvelés ábécéje. Bp.: Törekvés-ny. 1942. 68, [4] p. **311065**

Kereskedelmi üzemi gyakorlatok. Bp.: Orsz. közokt. tanács kiad. 1942. 179 p. (Nemzetnevelők könyvt., VI., A gazdasági középisk. könyvei, 10.) **310411**

Lánkai István. A jó levél: jobb üzlet. A kereskedelmi levelezés kézikönyve. Bp.: Lingua [1942]. 183 p. **310313**

Leonardi, Vivarello. Corrispondenza commerciale italiana moderna. Milano: Hoepli 1942. XVI, 252, [4] p. **310948**

Mit kell tudni az irodaszerekről? Tanácsok a gyakorlatból a gyakorlat számára. Bp.: Kores rt. kiad. 1938. 47 p. 4 t. **R 652.3**

Münstermann, Hans. Einführung in die dynamische Bilanz. Lpzg: Meiner 1941. VIII, 83, [3] p. 25 t. (Veröffentl. d. Schmalenbach-Vereinigung, 16.) **98942**

Nyárády József. Árvető könyvvitel. Táblázatos és átíró módszerek keretében. Bp.: Officina 1940. 216, [3] p. **99056**

Radnai Béla. Az egységes magyar gyorsírás tankönyve. 1–2. rész. Radnainé Olasz Jolán kézírása. Bp.: A gyorsírástudomány kiadása. **99030**

1. rész. Fogalmazási gyorsírás. [1927.] 5. jav. kiad. 1940. 100 p.

2. rész. Irodai gyorsírás. [1927.] 4. jav. kiad. 1941. 100 p.

Rajty Tivadar. A hites könyvvizsgálat jogszabályai és a hites könyvvizsgálói intézmény Magyarországon. Bev.: Kuncz Ödön. Bp.: Magy. hites könyvvizsgálók egyes. 1941. 174 p. (Magy. hites könyvvizsg. egyes. kiadv., 1.) **99900**

Reuter, Friedrich. A gazdaságos üzemszervezés, különös tekintettel a könyvelésre, az önköltségszámításra és az árellenőrzésre. Judik József előszavával. Németből ford. és jegyz. ell.: Kelemen Móric. Bp.: Magy. Racionalizálási bizotts. kiad. 1942. 59 p. 8 t. (A Magyar Racional. Bizotts. kiadv., 21.) **R 658**

Schranz András. Nagyvállalataink mérlegeinek elemzése. Kassa: »Wiko« ny. 1942. 4°. 88, CI, [3] p. (A Kassai m. kir. áll. keresk. főisk. magángazdaságtani szemináriumának kiadv., 1.) **X 7753**

Wille, Charles. Die Rechnungsprüfung bei Aktiengesellschaften. Geleitw. v. Claudius—P. Terrier. Dtsche Ausg. v. Hermann Flury. Zürich: Polygraphischer-Verl. 1942. 62 p. **P 657.6(494)**

655+686 Könyvipar

Buchgewerbe

Birkenfeld, Günther. Die schwarze Kunst. Ein Gutenberg-Roman. Berlin: Neff 1936. 388, [2] p. **99577**

Habbel, Franz Ludwig & Carl Ernst Poeschel. Antiqua als deutsche Normalschrift. Ihre Anwendung im Buchsatz. Berlin: Wiking-Verlag 1942. 38 p. **Pq 655.24(43)**

Haiman-Kner György. A nyomtatott betű művészete. Bp.: Officina 1942. 32 p. 17 t. (Officina képeskönyvek, 44.) **310766**

Bibliográfia: p. 31—32.

Kner Imre. A Kner-nyomda épületeinek és betűinek története. A vállalat fennállásának hatvanadik évfordulójára. Gyoma: Kner Izidor-kny. 1941. 21 p. 10, VII, 187 t. **091/540**

Révay József & Schöpflin Aladár. Egy magyar könyvkiadó regénye. Összeáll.: —. Bp.: Franklin [1940]. 216 p. **310114**

Rodenberg, Julius. Die Druckkunst als Spiegel der Kultur in fünf Jahrhunderten. Berlin: Druckgewerblicher Verl. 1942. 568, [58] p. **091/551**

Ruppel, Aloys. Johannes Gutenberg und sein Werk. Mainz: Gutenberg-Gesellsch. [194?]. 32 p. (Kleiner Druck d. Gutenberg-Gesellschaft, 39.) **P 655.1**

664 Élelmiszeripar
Nahrungsmittelindustrie

Diemair, Willibald. Die Haltbarmachung von Lebensmitteln. Geleitw. v. B. Bleyer. Stuttg.: Enke 1941. VIII, 546, [2] p. **99973**
Bibliographie: p. 533—534.

Kochs, [Julius] & [Hellmut] Schieferdecker. Flüssiges Obst. Neuzeitliche Obstverwertung im Haushalt und Betrieb. *[1930.]* 3. verbess. Aufl. Frankfurt/Oder: Trowitzsch [1941]. 54 p. 7 t. **P 664.8**

Partisch, Ernst. Obst und Gemüse in Speisekammer und Keller. Eindosen, Sterilisieren, Einmachen, Einkellern. Berlin: Verl. d. Grünen Post [1942]. 87, [9] p. **311085**

Szabó Béla. Újszerű gyümölcsfeldolgozás. Összeáll. »A magyar gyümölcs« szerk. bizotts. Bp.: Held-ny. 1940. 124 p. (»A magyar gyümölcs«, 2.) **98970**

7 Művészet
Kunst

Emlékkönyv. Gerevich Tibor születésének hatvanadik fordulójára. Írták tanítványai. Bp.: Franklin 1942. 4°. 304 p. 66 t. **X 7770**
Bibliográfia: p. 279—295 & az egyes tanulmányok végén.

Hekler Antal válogatott kisebb dolgozatai. Szerk. és életrajzzal ell.: Láng Nándor. Bp.: Akadémia 1942. 450 p. 54 t. **310406**

Kilián Zoltán. Gépművészetek. Bp.: Szt. István társ. 1941. 236 p. **98912**

Lützeler, Heinrich. Führer zur Kunst. *[1938.]* 4. Aufl. Freiburg im Br.: Herder 1941. XIV, 224 p. 4 t. **311203**
Bibliographie: p. XI—XIII.

Wolfer-Sulzer, Lucie. Urbild und Abbild der griechischen Form. Zürich: Fretz & Wasmuth 1941. 4°. 34, [2] p. 16 t. **X 7702**

701 Esztétika
Ästhetik

Rehm, Harald. Die Kunst des Reiches im Völkerraum Europas. Vom Gesetz d. Lebendigen Form. München: Oldenbourg 1941. 176, [2] p. **99321**

Rezek S. Román. Prohászka esztétikája. Pannonhalma: [Bencés rend] 1942. 19 p. (Pannonhalmi Szemle kvtára, 38.) **R 701 Prohászka**

704 Ikonográfia
Ikonographie

Antlitz der Mutter, Das —. Mit einer Einleitung v. Gertrud Bäumer. Berlin: Genius Verl. 1941. 4°. 31, [1] p. 32 t. **X 7744**

Birchler, Linus & Karrer, Otto. Maria. Die Madonna in der Kunst. Zürich: Fretz & Wasmuth 1941. 35, 128 p. 20 t. **X 7722**

Jajczay János & Schwartz Elemér. Karácsony a művészetben. Bp.: Egyetemi ny. [1942]. 256 p. **311288**

Köstler, Josef Nikolaus. Offenbarung des Waldes. Ein Beitr. zur Frage d. künstlerischen Gestaltung dtschen Naturerlebens. München: Bruckmann 1941. 198 p. 4 t. **X 7764**

Peterich, Eckart. Göttinnen im Spiegel der Kunst. Frankfurt a. M.: Societäts-Verl. 1941. 4°. 240 p **X 7768**

Schneider, Reinhold. Das Antlitz des Mächtigen. Freiburg im Br.: Herder 1941. 12, [4] p. 14 t. (Der Bilderkreis, 13.) **310084**

Schrade, Hubert. Das deutsche Gesicht in Bildern aus acht Jahrhunderten dtscher Kunst. 48 Bilder ausgew. & beschrieben v. —. München: Müller 1937. 30 p. 24 t. (Die kleine Bücherei.) **310660**

Vayer Lajos. Magyar uralkodók. Bp.: Officina 1942. 32 p. 40 t. (Officina képeskönyvek, 45/46.) **311238**

Zeiss, Hans. Das Heilsbild in der germanischen Kunst des frühen Mittelalters. München: Verl. d. Bayerischen Akad. d. Wissenschaften 1941. 71 p. 8 t. (Sitzungsberichte der Bayerischen Akad. der Wissenschaften, Bd 2. H. 8.) **310794**

706.72 Népművészet
Volkskunst

Debreczeni László. Széljegyzetek egy népművészetünkről szóló munkához. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-egyes. 1942. 28 p. **X 2215/137**
= Erdélyi Tudományos Füzetek, 137.

Fochs, Hildegard. Der Lebensbaum. Die Neugestaltung volkstümlicher Sinnbilder im handwerklichen Heimschaffen. Stuttg.: Union Deutsche Verl. -Ges. 1941. 108 p. **99617**

Gergely János. Magyar motívumok gyüjteménye. 40 lapon. Összeáll. és kiadja: —. Újpest: Grafika-ny. [194?]. 40 t. **310832**

Haáz Ferenc. Udvarhelyszéki famesterségek. Kolozsvár: Minerva ny. 1942. 4°. 72, [4] p. (»Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárából« 1942. II/1.) **X 7775**

Nagy László. Adatok a magyar csutora és csutoramesterség eredetéhez. Veszprém: Veszprémvármegyei múzeum 1940. [18] p. (Publicationes Veszprémienses, 3.) **R 706.72(439.070)**

Ortutay Gyula. A magyar népmüvészet. 1—2. k. Bp.: Franklin 1941. 4°. **X 7672**
1. k. A csonka haza. 388 p. 32 t.
2. k. Erdély. 308 p. 32 t.

Schweizer Volkskunst. Art populaire Suisse. Einl. v. Lukas Lichtenhahn. Über d. Ursprung d. schweizer Volkskunst v. Titus Burckhardt. Zeichnungen v. Max Schray. Basel: Graf 1941. 4°. 98, VIII p. 40 t. **X 7704**

Wiegersma, H. Volkskunst in den Niederlanden. Klein-Bildhauerei. Helmond: Dr. »Helmond« 1941. 4°. 246, [2] p. **X 7792**

708 Muzeográfia. Műgyüjtés
Museographie

Kolozsvár thj. szabad kir. város. Erdélyi művészeti kiállítás 1941. Előszót irta: Felvinczi Takáts Zoltán. Kolozsvár: Minerva 1941. 47 p. **R 7(064)(439.42) Kolozsvár**

Kolozsvár thj. szabad kir. város. Keleti művészeti kiállítás 1942. Összeáll. és irta: Felvinci Takáts Zoltán. Kolozsvár: Minerva 1942. 76 p. **R 7(064)(439.42) Kolozsvár»1942«**

Lepold Antal. Az esztergomi főszékesegyházi kincstár katalógusa. Bp.: Szent István társ. 1942. 83, [1] p. **310461**

709 Művészettörténet
Kunstgeschichte

Art romain en Suisse, L' —. Texte de Waldemar Deonna. Les photographies sont de Paul Boissonnas. Genève: Roto-Sadag 1942. 4°. 28 p. 27 t. (Les nouvelles éditions l'art.) **5753**

Biró József. Erdély művészete. Bev.: Lyka Károly. Bp.: Singer & Wolfner [1941]. 304 p. **98901**

Christoffel, Ulrich. Von der griechischen bis zur deutschen Romantik. Eine Einführung in die Europäische Kunst mit 465 Abbildungen nach Kunstwerken aus d. Beständen d. Berliner Museen. Berlin: Klein 1941. 208 p. 28 t. **99057**

Debreczeni László. A mi művészetünk. Irta és rajzolta: —. Kolozsvár: »Ifjú Erdély« 1940. 128, [2] p. **99682**

Gantner, Joseph. Histoire de l'art en Suisse. Des origines à la fin de l'époque romane. Trad. franç. par Augustin Genoud. Préf. de Daniel Baud-Bovy. Neuchatel: Attinger [1942]. 4°. XVI, 363, [3] p. **X 7705**

Geschichte der Kunst. Bd [1]. Altertum. T. 1—2. Berlin: Rembrandt-Verl. 1940. 4°. **X 7356**
Tl 1. Schuchhardt, Walter Herwig: Die Kunst d. Griechen. 478 p.
Tl 2. Technau, Werner: Die Kunst der Römer. 322 p.

Hevesy Iván. Az ősművészet és a primitív népek művészete. Bp.: »Alfa« [194?]. 134, [2] p. 4 t. **98959**

Horváth Henrik. Korvin Mátyás és a művészet. Bp.: Franklin-ny. 1940. 4°. 84 p. Bibliográfia: p. 82—83. **X 7719**

Hotz, Walter. Kunstwerk und Landschaft im Elsass. Essays. Bilder v. Theodor Seeger. Berlin: Rembrandt-Verl. 1941. 176 p. **311075**

Klassizismus in Frankreich um 1800. *[1940.]* 2. Aufl. Mit einer Einleit. v. Ulrich Christoffel. München: Bruckmann 1941. 160 p. **X 7739**

Lyka Károly. Nemzeti romantika. Magyar művészet 1850—1867. Bp.: Singer & Wolfner 1942. 344 p. **311106**

Maiuri, Amadeo. La villa dei Misteri. Tom. 1—2. Roma: Libreria dello stato 1931. **f 09/1533**

Pálinkás László. A Délvidék visszatért műemlékei. Bp.: Közlekedési ny. 1941. 16 p. (A »Művelődés«-ből.) **R 709(439-13)**

Pálinkás László. A renaissance Magyarországon. Bp.: Officina 1942. 23, [4] p. 16 t. (Officina képeskönyvek, 42.) **310095**

Pinder, Wilhelm. Die Kunst der deutschen Kaiserzeit bis zum Ende der staufischen Klassik. *[1935.]* 3. Aufl. Lpzg: Seemann 1940. 327 p. 64 t. (Vom Wesen und Werden deutscher Formen. Geschichtliche Betrachtungen, Bd I.) **99714**

Pinder, Wilhelm. Die Kunst der ersten Bürgerzeit bis zur Mitte des 15. Jahrhunderts. *[1937.]* 2. Aufl. Lpzg: Seemann 1940. 382 p. 54 t. (Vom Wesen u. Werden deutscher Formen. Geschichtliche Betrachtungen, Bd II.) **99713**

Ragai (Shafik), Doria. L'art pour l'art dans l'Égypte antique. Paris: Geuthner 1940. 4°. XX, 196 p. 48 t. **Aq 62.70/12**

Snijder, G[eerto] A[eilko] S[ebo]. Kretische Kunst. Versuch einer Deutung. Berlin: Mann 1936. 174 p. 32 t. **X 7762**

Strzygowski, Josef. Europas Machtkunst im Rahmen des Erdkreises. Wien: Wiener Verlagsges. 1941. 750 p. **98966**

Waetzoldt, Wilhelm. Italienische Kunstwerke in Meisterbeschreibungen. Ausgew. u. erläut. v. —. Lpzg: Dieterich 1942. VI, 268 p. 13 t. **310397**

Weiglin, Paul. Berliner Biedermeier. Leben, Kunst u. Kultur in Alt-Berlin zwischen 1815 u. 1848. Bielefeld: Velhagen & Klasing 1942. 4°. 232 p. 15 t. **X 7810**

Werke öffentlicher Kunst in Zürich. Neue Wandmalerei u. Plastik. Bildteil besorgte Martin Hürlimann, unter Beratung Hermann Herter. Einleitung u. Anhang verfasste Erwin Jaeckle. Zürich: Atlantis-Verl. 1939. 4°. 152 p. 3 t. **X 7758**

Wühr, Hans. Siebenbürgen. Aufgenommen v. Oskar Netoliczka. Berlin: Deutscher Kunstverl. [1942]. 29, [1] p. 36 t. **310988**

71 Kertművészet

Gartenkunst

Bertrand, Louis. Jardins d'Espagne. *[1935.]* 6. éd. Paris: Aubanel 1940. 150 p. (Les grandes contemporains.) **310759**

Foerster, Karl. Blauer Schatz der Gärten. Mit 24 farbigen Tafeln nach Aquarellen v. Esther Bartning. Lpzg: Reclam 1941. 4°. 136 p. **X 7747**

Kiss Tibor, vitéz. A kertépítészet története. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf. anyaga. Bp.: »Pátria« 1942. 24 p. (A Mérnöki továbbképző int kiadv., 5. k. 7. f.) **R 71(09)**

Rave, Paul Ortwin. Gärten der Goethezeit. Vom Leben in Kunst und Natur. Lpzg: Koehler & Amelang 1941. 143, [1] p. 8 t. **97798**

72 Építészet

Baukunst

Dörrenberg Irmgard. Das Zisterzienser—Kloster Maulbronn. Würzburg: Triltsch 1938. VIII, 168 p. 1 t. **99842**
Bibliographie: p. 157—168.

Entz Géza. A csicsókeresztúri római katolikus templom. Kolozsvár: Az Erdélyi Múzeum egyes. kiad. 1942. 22 p. 1 t. **X 2215**
= Erdélyi tudományos füzetek, 134.

Erdmannsdorffer, Karl. Eigenheim für Siedlung und Eigenheim. Die Baugestaltung. *[193?.]* 3. Aufl. Hrsg. vom Bayerischen Heimatbund. Unter Mitarbeit v. Rudolf Esterer, Ernst Göhlert etz. München: Callwey 1940. 160 p. 22 t. **X 7815**

Grohmann, Hans. Das Zeitgemässe Holzhaus. Sein Bau und seine Raumgestaltung. *[1938.]* 2. ergänzte Aufl. München: Knorr 1941. 103 p. **X 7724**

Hager, Werner. Die Bauten des deutschen Barocks. 1690—1770. Jena: Diederichs 1942. 4°. 358, [2] p. 87 t. **X 7797**
Bibliographie: p. 173—174.

Hielscher, Kurt. Deutschland. Landschaft u. Baukunst. Mit dem letzten handschriftlichen Brief v. Hans Thoma. Lpzg: Brockhaus 1941. 4°. XIII, [1] p. 304 t. **X 7674**

Krauss, Friedrich. Paestum. Die griechischen Tempel. Berlin: Mann 1941. 4°. 64 p. 24 t. (Bilderh. antiker Kunst, VIII.) **X 7761**

Lappo-Danilewski, Olga. Untersuchungen über den Innenraum der archaischen griechischen Tempel. Würzburg: Triltsch 1942. [4], 67, [1] p. **P 726.1(38)**

Leurs, Stan. Alte Baukunst in Flandern. Übertr. v. Georg Goyert zur Hüde. Jena: Diederichs 1942. 61, [4] p. 12 t. (Flämische Schriften.) **99872**

Lieb, Norbert. Münchener Barockbaumeister. Leben u. Schaffen in Stadt u. Land. Archivalische Vorarbeiten v. Adolf A. Lieb. München: Schnell u. Steiner 1941. 301 p. 40 t. (Forschungen zur deutschen Kunstgeschichte, Bd 35.) **99843**
Bibliographie: p. 217.

Orui, N. & M. Toba. Castles in Japan. [Tokio?]: Board of tourist industry 1935. 106 p. (Tourist library, 9.) **A 52.72/2**

Padányi-Gulyás Jenő. A népépítészet jelentősége. Művészetbölcseleti tanulmány. — Adalékok a felső Dunántúl és Csallóköz népépítészetének megismeréséhez. A Mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanf. anyaga. Bp.: »Pátria« 1942. 32 p. (A Mérnöki továbbképző int. kiadv., 5. k. 8. f.)
R 728.6(439.32)

Pée, Herbert. Die Palastbauten des Andrea Palladio. *[1939.]* 2. Aufl. Würzburg-Aumühle: Triltsch 1941. VIII, 174 p. **99895**
Bibliographie: p. 174.

Picard, Charles. L'Acropole. T. 1—2. Paris: Morancé [193?]. **5504**
T. 1. L'enceinte. — L'entrée. — Le bastion d'Athéna Niké. — Les propylées. 43 p. 75 t.
T. 2. Le plateau supérieur. — L'érechtheion. — Les annexes sud. 85 p. 85 t.

Pintér Imre. A kalocsai főszékesegyház 1000—1942. Bp.: Stephaneum-ny. 1942. 98, [1] p. 15 t. (A Bp.-i kir. P. P. Tudom. egyet. művészettört. és keresztényrégészeti int.-nek dolg., 73.) **310480**
Bibliographie: p. 92—94.

Roma. Istituto di studi romani. Sezione campana. L'ultima fase edilizia di Pompei. Di Amedeo Maiuri. Spoleto: Panetto & Petrelli 1942. 226 p. 66 t. (Italia romana: Campania romana, II.) **310280/2**

Schinkel, Friedrich Carl. 60 Bilder. Königsberg: Kanter 1941. [4] p. 30 t. **P 72 Schinkel**

Stange, Alfred. Der Schleswiger Dom und seine Wandmalereien. Berlin-Dahlem: Ahnenerbe-Stiftung-Verl. 1940. 4°. 90 p. 22 t. **X 7698**

Szabó Adorján. Báthory Zsófia temploma Kassán. Kassa: »Szent Erzsébet« ny. 1942. p. 8—38. (A »Jászó premontrei kanonokrend kassai II. Rákóczi Ferenc gimn. 1941—42. Évkönyve«-ből.)
R 726.5(439.011) Kassa

Szántó Irén. Császár község plébániatemploma. Adalék a magyarországi barok művészet történetéhez. Németnyelvű összefoglalással. Bp.: Saját kiad. 1941. 66, [10] p. 9 t. (Bpesti kir. m. P. P. Tud.-egyet. művészettört. & keresztényrégészeti int. dolgozatai, 70.) **R 726.5(439.040) Császár**
Bibliográfia: p. 57—61.

725 Városépítés. Városesztétika

Städtebau

Bardet, Gaston. Problèmes d'urbanisme. Paris: Dunod 1941. VIII, [2], 370, [1] p. 8 t. (Bibliothek O S B, 4.) **311272**
Bibliographie: p. 353—366.

Bierbauer Virgil. A mult és a közelmult magyar városépítése. Bp.: Egyetemi ny. 1941. 36 p. (Az »Építészet«-ből.) **R 725.09(439)**

Buchli, H. Bern. Krone der Schweizer Städte. Hg. v.—. Bern: Heimat-Verl. 1939. 150 p. **X 7740**

Harrer Ferenc. A budapesti új építésügyi szabályzat. Bp.: Szfőv. háziny. [1942]. 58, [2] p. (A »Városi Szemle«-ből.)
R 614.85(439) Bp

Heymann, Hanna-Katarina. Studien zur städtebaulichen Entwicklung Würzburgs im 19. Jahrhundert. Würzburg: Triltsch 1942. [6], 92 p. 1 t. (Beiträge z. Kunstgeschichte u. Archeologie, 4.) **310348**

Lissabon. Camara Municipal. Problemas de Urbanizacao. Conferéncias realizadas no Salao Nobre dos Pacos do Concelho. Lisboa: [ny. n.] 1935. 230, [4] p. **99181**

Magyarország. Törvények, rendeletek. A városrendezésről és az építésügyről szóló 1937: VI. t.-c. és a kapcsolatos rendeletek. Jegyzetekkel ellátták Zubriczky József és Zubriczky Sándor. Bp.: Kókai 1942. 234 p. **99968**

Rihmer Pál. Városok a multban és jövőben. Városépítési tanulmányok. Bp.: Egyet. ny. 1942. 127 p. **99724**

Stein, Rudolf. Der grosse Ring zu Breslau. Darstellung seines Verhältnisses zur Stadt. Geschichte seiner Bauten u. deren Aufgaben. Würdigung d. Neumarktes u. Blücherplatzes. Breslau: Priebatsch 1935. 294 p. 9 t. **311181**

Wick Béla. Kassa története és műemlékei. Kassa: »Wiko« ny. 1941. 446 p. 27 t. **99608**

73 Szobrászat

Bildhauerkunst

Bäumer, Gertrud. Der ritterliche Mensch. Die Naumburger Stifterfiguren in 16 Farbaufnahmen v. Walter Hege. Berlin: Herbig 1941. 156 p. 16 t. **310414**

Buscaroli, Rezio. L'arte di Donatello. Firenze: »Monsalvato« 1942. 259, [5] p. 41 t.
Bibliografia: p. 245—256. **310940**

Buschor, Ernst. Vom Sinn der griechischen Standbilder. Berlin: Mann 1942. 4°. 56 p. 16 t. **X 7786**

Carli, Enzo. Sculture del duomo di Siena. (Giovanni Pisano, Tino da Camaino, Giovanni. D'Agostino.) Torino: Einaudi 1941. 4°.79,[3] p. 31 t. (Biblioteca d'arte, 1.) **X 7738**

Colasanti, Arduino. Donatello. [1942.] 2. ed. Milano: Hoepli 1942. 4°. 142 p. 120 t. (Antichi maestri italiani.) **X 7796**
Bibliografia: p. 121—127.

Delogu, Giuseppe. Italienische Bildhauerei. Eine Anthologie v. 12—19. Jh. Zürich: Fretz & Wasmuth 1942. XLVIII, 328 p. **310413**

Gnudi, Cesare. Nicolo dell'Arca. Torino: Einaudi 1942. 4°. 93, [3] p. 32 t. (Biblioteca d'arte, II.) **X 7816**

Horváth Henrik. Középkori budai fejek. Bp. Szfőv. Háziny. 1941. 46, 13 p. 50 t. **99828**

Hotz, Walter. Mittelalterliche Groteskplastik. Lpzg: Schäfer 1937. 72 p. (Unbekanntes Deutschland.) **310033**

Kleiner, G[erhard]. Tanagrafiguren. Untersuchungen zur hellenistischen Kunst u. Geschichte. Berlin: De Gruyter 1942. 4°. XI, 324 p. 59 t. (Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts, 25.) **X 7811**

Pinder, Wilhelm. Deutsche Barockplastik. Königstein im Taunus: Langewiesche [1940]. 4°. 112 p. (Die Blauen Bücher.) **X 7714**

Planiscig, Leo. Bernardo und Antonio Rosselino. Wien: Schroll 1942. 62 p. 47 t. **310605**

Troescher, Georg. Die burgundische Plastik des ausgehenden Mittelalters, und ihre Wirkungen auf d. europäische Kunst. Bd 1—2. Frankfurt a. M.: Prestel-Verl. 1940. 4°.
Bd 1. Textband. 212 p. **X 7726**
» 2. Tafelband. 8 p. 132 t.

With, Karl. Bildwerke Ost- und Südasiens aus d. Sammlung Yi Yuan. Mit begleitendem Text v. —. Basel: Schwabe 1924. 4°. 74 p. 56 t. **A 51.73/2**

745 Iparművészet

Kunstgewerbe

Domanovszky György. Magyar parasztbútor. Bp.: Officina 1942. 30 p. 28 t. (Officina képeskönyvek, 38.) **90760**

Fáy Aladár. A magyarság díszítő-ösztöne. Bp.: Turul [1942]. 128 p. 4 t. **98967**

Izsáky Margit. Egy elfelejtett magyar iparról, a művészi vasöntésről beszél egy híres műgyűjtő. Bp.: Globus-ny. 1942. 16 p. (A »Magyar Nemzet« III. 20. sz.-ból.) **R 739.4(439)**

Rademacher, Franz. Fränkische Goldscheibenfibeln aus d. Rheinischen Landesmuseum in Bonn. München: Bruckmann 1940. 82 p. 16 t. **310175**

Tápay-Szabó Gabriella. Magyar úri hímzés. Bp.: Officina-ny. 1941. 31, [1] p. 14 t. (Officina képeskönyvek, 36.) **99048**

Weber, Henry. Deutsche Holzschnitzerei der Gegenwart. Bayreuth: Gauverl. Bayerische Ostmark 1941. 64 p. **P 730.231(43)**

Wichmann, Heinrich. Deutsche Ornamentsfibel. Text v. —. Bilder v. Otto Rosenlecher. Lpzg: Staackmann 1942. 127, [1] p.
Bibliographie: p. 127—[128]. **311280**

75 Festészet

Malerei

Anker, Albert. 136 Gemälde und Zeichnungen v. —. Einl. v. C. v. Mandach. Zürich: Fretz & Wasmuth 1941. 4°. 33, [3] p. 73 t. **X 7703**

Bargellini, Piero. Via Larga. Firenze: Vallecchi 1942. 258, [2] p. **310964**
Bibliografia: p. 243—258.

Bazin, Germain. La Pieta d'Avignon. Genève: Skira 1942. [2, 4] p. 8 t. **q 091/549**

Benesch, Otto. Der Maler Albrecht Altdorfer. Wien: Schroll 1938. 54, [2] p. 53 t. **310603**

Bercken, Erich von der. Die Gemälde des Jacopo Tintoretto. München: Piper 1942. 150 p. 180 t. **X 7793**

Biró József. Európa festészete. Bp.: Officina-ny. [1941]. 110, [18] p. 57 t. **98955**
Bibliográfia: p. [112].

Busse, Hermann Eris. Hans Thoma. Sein Leben in Selbstzeugnissen, Briefen u. Berichten. Berlin: Propyläen-Verl. 1942. 312 p. 13 t. **310065**

Coletti, Luigi. Die frühe italienische Malerei. Bd 1. Wien: Deuticke 1941. (Gesch. d. ital. Malerei in Einzeldarstellungen.) **310007**
Bd 1. Das 12. u. 13. Jahrhundert. Giotto. LXXII, 120 p.

Colombier, Pierre du. Corot. Genève: Skira 1942. [2, 4] p. 7 t. (Les trésors de la peinture française.) **q 091/550**

Courthion, Pierre. David Ingrès, Gros, Géricault. Genève: Skira 1942. [2, 4, 2, 4] p. 13 t. (Les trésors de la peinture française.) **q 091/548**

Csabai István. Az impresszionizmus kora. Bp.: Officina 1942. 118 p. 56 t. **310049**

Delogu, Giuseppe. Italienische Malerei. Eine Anthologie v. 14. bis 19. Jahrhundert. *[1939.]* 2. Aufl. Zürich: Fretz & Wasmuth 1939. LXIV, 322, [2] p. **99277**

Farkas Zoltán. Munkácsy Mihály. Bev.: Csánky Dénes. Bp.: Orsz. m. Szépműv. Múzeum 1941. 4°. 66, [4] p. 64 t. (Magy. művészeti írások.) **X 7679**

Festői Balaton, A—. Írták: Keresztury Dezső, Péczely Béla, Csánky Dénes & Dénes Jenő. M. kir. Balatoni int. bizotts. kiad. Bp.: Pesty Lloyd ny. 1942. 112 p. 7 t. (Balatoni könyvek.) **310225**

Fiocco, Giuseppe. Giorgione. Hamburg: Toth 1941. 144 p. 2 t. **99728**

Fiocco, Giuseppe. Die toskanische Malerei im 15. Jahrhundert. Wien: Deuticke 1941. XXXII, 132 p. (Geschichte d. ital. Malerei, in Einzeldarst.) **99273**

Fisch József. A színkeverés kézikönyve. *[1936.]* 2. kiadás. Bp.: Szerző 1941. 191 p. **99660**

Fosca, Francois. Courbet. Genève: Skira 1942. [2, 4] p. 7 t. (Les trésors de la peinture française.) **q 091/545**

Foscari, Lodovico. Affreschi esterni a Venezia. Milano: Hoepli 1936. 152 p. 64 t. **311007**

Funi, Achille. Il mito di Ferrara negli affreschi di —. Introd. di Nello Quilici. Milano: Ed. del »Milione« 1939. 4°. 24, [4] p. 34 t. **X 7795**

Gantner, Joseph. Konrad Witz. Wien: Schroll 1942. 36, [2] p. 38 t. **310604**
Bibliographie: p. 36.

Goering, Max. Italienische Malerei des 17.- u. 18.-ten Jahrhunderts. Vorw. v. Giuseppe Fiocco. Berlin: Wolff 1936. 4°. 32 p. 104 t. **X 7662**

Grappe, Georges. Van Gogh. Genève: Skira 1942. [2, 4] p. 7 t. (Les trésors de la peinture française.) **q 091/547**

Hagenbach, Annie. Basel im Bilde seiner Maler. 1770—1870. Auswahl u. Text v. —. Basel: Wepf 1939. 32 p. 34 t. **X 7696**

Hautecoeur, Louis. Gauguin. Genève: Skira 1940. 20 t. **5747**

Höfer, Conrad. Der Sängerkrieg auf Wartburg. Eine Studie zur Geschichte u. Deutung d. schwindschen Bildes. Jena: Fischer 1942. X, 132 p. 52 t. (Zeitschr. d. Vereins f. thüringische Geschichte, 26.) **310220**

Huggler, Max & Anna Maria Cetto. Schweizer Malerei im neunzehnten Jahrhundert. Basel: Holbein-Verl. [194?]. 65, [3] p. 49 t. **X 7680**

Jacques, Charles. Les peintres du moyen âge. Paris: Tisné 1941. 86, 76 p. 150 t. (La peinture française.) **X 7751**
Bibliographie: p. 69—75.

Jedlicka, Gotthard. Edouard Manet. Erlenbach: Rentsch 1941. 4°. 429 p. 67 t. **X 7706**

Leszih Andor. Latkóczy Lajos miskolci arcképfestő 1821—1875. Miskolc: Ludvig-ny. 1941. 20 p. (A »Magyar Élet« XII. 25.-i sz.-ból.) **R 757(439)**

Lorenzetti, Giulio. Das Jahrhundert Tiepolos. Wien: Deuticke 1942. LV, [3], 112 p. (Gesch. d. italienischen Malerei in Einzeldarstellungen.) **310576**

Lorenzetti, Giulio. La pittura italiana del Settecento. Novara: Ist. geogr. de Agostini 1942. LVI p. 56 t. **311006**

Major Emil & Gradmann, Erwin. Urs Graf. Basel: Holbein-Verlag [1942]. 41 p. 151 t. **X 7727**

Malingue, Maurice. Les primitifs nicois. Monaco: »Les documents d'art« 1941. 4°. 155, [1] p. 6 t. (Les documents d'art.) Bibliographie: p. 155. **X 7777**

Novotny, Fritz. Adalbert Stifter als Maler. *[1940.]* 2. veränd. Aufl. Wien: Schroll 1941. 103 p. 39 t. **99130**

Oettinger, Karl. Altdeutsche Maler der Ostmark. Wien: Schroll 1942. 4°. 30, [2] p. 44 t. (Die Ostmark.) **X 7782**

Petrovics Elek. Rippl-Rónai. Bp.: Athenaeum 1942. XXXII, 126 t. **X 7824**

Petrovics Elek & Kárpáti Aurél. Vaszary. Bp.: Athenaeum [1942]. 4°. XXVI, 126, [2] p. **X 7673**

Pfister, Kurt. El Greco. Zürich: Scientia 1941. 151 p. 4 t. **X 7723**
Bibliographie: p. 147.

Pigler Andor. Bogdány Jakab. (1660—1724). Bp.: Orsz. m. Szépműv. Múzeum 1941. 4°. 32 p. 57 t. (Magy. művészeti írások.) **X 7678**

Poeschel, Erwin. Die romanischen Deckengemälde von Zillis. Erlenbach-Zürich: Rentsch 1941. 4°. 96 p. 36 t. **X 7707**

Posse, Hans. Lucas Cranach d. Ä. Wien: Schroll 1942. 68 p. 55 t. **310602**

Raynal, Maurice. Cézanne. Genève: Skira 1942. [2, 4] p. 8 t. (Les trésors de la peinture française.) **q 091/544**

Ridinger, Johann Elias. Sechzig Bilder. Mit einleitendem Text v. Mathias Goeritz. Königsberg: Kanter 1941. [32] p. (Kanter-Bücher.) **P 75 Ridinger**

Robaut, Alfred. L'oeuvre complet de Eugène Delacroix. Peintures dessins gravures lithographies. Catalogué et reproduit par Ernest Chesneau. Ouvrage publié avec la collaboration de Fernand Calmettes. Paris: Charavay 1885. LXII, 538 p. 4 t. **q 091/569**

Rohnert, Ernst Theo. Heinrich von Zügel. Ein Malerleben. Berlin: Rembrandt Verl. 1941. 136 p. (Die Kunstbücher des Volkes, 38.) **311147**

Scheffler, Karl. Die grossen französischen Maler des 19. Jahrhunderts. München: Bruckmann 1942. 183 p. 11 t. **X 7763**

Schmid, Heinrich Alfred. Die Wandgemälde im Festsaal des Klosters St. Georgen in Stein am Rhein, aus d. Jahren 1515/16. Hg. mit Unterstützung d. Gottfried Keller-Stiftung. Frauenfeld: Huber 1936. 72 p. 14 t. **99894**

Tourette, Gilles De la—. Lautrec. Genève: Skira 1942. [2, 2] p. 8 t. (Les trésors de la peinture française.) **q 091/546**

Verschaeve, Cyriel. Die altflämischen Meister. Jena: Diederichs 1942. 95, [3] p. (Flämische Schriften.) **99946**

Waldmann, Emil. Albrecht Dürer. Eingel. v. —. Lpzg: Asmus 1941. XLVIII p. 87 t. (Asmus-Kunst-Bücher.) **310598**

Waldmann, Emil. Der Maler Adolph Menzel. *[1941.]* 2. Aufl. Wien: Schroll 1941. 50 p. 45 t. (Samml. Schroll.) **99129**

Zschokke, Fridtjof. Die romanischen Glasgemälde des Strassburger Münsters. Basel: Schwabe 1942. 4°. 222 p. 5 t. **X 7759**

76 Grafika
Graphik

Baud-Bovy, Daniel. Les maitres de la gravure suisse. Genève: Julien 1935. 206 p. 48 t. **q 091/554**

Friedrich, Caspar David. Skizzenbuch aus den Jahren 1806 und 1818. Einführung v. Ludwig Grote. Berlin: Mann 1942. 21, [2] p. 47 t. **310756**

Guarnati, Giacomo Francesco. Bianco e nero. Avviamento alla comprensione e alla raccolta della stampa d'arte occidentale. Present. dal Achile Bertarelli e dal Giorgio Nicodemi. Milano: Hoepli 1937. 370, [6] p. 1 t. **99893**

Höhn, Heinrich. Deutsche Holzschnitte bis zum Ende d. 16. Jahrhunderts. Königstein im Taunus: Langewiesche 1936. 4°. 113 p. (Die Blauen Bücher.) **X 7717**

Kampmann, C[arl]. Die graphischen Künste. *[1898.]* 6. verm. & verb. Aufl. Neubearb. v. Rudolf Junk. Berlin: de Gruyter 1941. 128 p. 16 t. (Samml. Göschen, 75.) **99178**

77 Fénykép. Film
Lichtbild

Ávédik Félix. A mozi és közönsége. Bp.: Kis Akadémia 1942. 28 p. (A Kis Akadémia kvtára, 50.) **R 791.45(439)**

Bettin, Hanns. Diapositiv-Technik. Herstellung, Verwendung u. Verführung v. Durchsichtsbildern jeder Art. Halle (Saale): Knapp 1942. 138 p. 1 t. **311069**

Croy, Otto. Das Contax-Buch. Harzburg: Heering 1942. 276 p. **99210**

Dáloky János. Így készül a magyar film. A magyar film multja és jelene, kulisszatitkai és problémái. Előszót írta: báró Wlassich Gyula. Bp.: »Forrás« kiad. 1942. 189 p. **310490**

Frankreich. Ein Bilderbuch. Photos v. Roger Schall. Vorwort u. Text v. Jean Raugé. Paris: Schall [194?]. 236, [2] p. **310479**

Gottschammel, Josef. Idee und Form *[1937]*. 3. neubearb. Ausg. Hg. v. —. Wien: Verl. »Die Galerie« 1941. 4°. 140 p. **X 7737**

Hippler, Fritz. Betrachtungen zum Filmschaffen. *[1942]*. 2. unveränd. Aufl. Mit einem Vorwort v. Carl Froelich u. einem Geleitwort v. Emil Jannings. Berlin: Hess 1942. IX, [1], 107 p. (Schriftenreihe d. Reichsfilmkammer, Bd 8.) **310063**

Nathrath, Paul. Die Landschaft. Erlebnis u. Fotografie. Hamburg: Heering 1942. 132 p. **311196**

Springorum, Friedrich. Der Gegenstand der Photographie. Eine philosophische Studie. München : Reinhardt 1930. 83 p. **99286**

Stenger, Erich. Die Photographie in Kultur und Technik. Ihre Geschichte während hundert Jahren. Lpzg: Seemann 1938. 286, [1] p. 65 t. Bibliographie : p. [287]. **310415**

Székely Sándor. A filmtechnika kézikönyve. *[1936.]* 3. átdolg. kiad. Bp. : Szerző 1941. 287 p. **310428**

Werder, P. von. Trugbild und Wirklichkeit im Film. Aufgaben des Films im Umbruch d. Zeit. Lpzg : Jüstel & Göttel 1941. 44 p. **P 791.45**

78 Zene

Musik

Abert, Hermann. W[o!fgang] A[madeus] Mozart. Neubearb. & erw. Ausg. v. Otto Jahns Mozart. *[1856—59.]* 6. Aufl. T. 1—2. Lpzg : Breitkopf & Härtel 1923—1924. T. 1. (1756—1782). XXV, [3], 1036 p. 13 t. **99299**
T. 2. (1783—1791). VI, 1804, 54 p. 1 t.

Berlin. Dtscher Musiker-Verband. Der Orchester-Musiker im Urteil berühmter Dirigenten. Berlin : Selbstverl. [19??]. 88 p. **311297**

Brodszky Ferenc. A Veszprémvármegyei Zenetársaság. (1823—1832.) Die Musikgesellschaft im Komitat Veszprém. Veszprém : Veszprémvármegyei Múzeum 1941. 48 p. (Publ. Veszprémienses, 5.) **R 78(439.070)(062.3)**

Burgartz, Alfred. Der Musiker der Liebe. Ein Buch für Mozartfreunde. Berlin : Limpert 1942. 160 p. (Bücher deutscher Kultur.) **310652**

Dünnebeil, Hans. Karl Maria von Weber. Verzeichnis seiner Kompositionen. Hg. v. —. Berlin : Afas Verl. 1942. 36 p. **P 781.97 Weber**

Falk Géza. A női szív ismerője : Puccini élete, művészete és művei. Bev. : Failoni Sergio. Bp. : Griff kiad. 1942. 214, [2] p. 8 t. **310996**

Fellerer, Karl Gustav. Der Palestrinastil und seine Bedeutung in der vokalen Kirchenmusik des achtzehnten Jahrhunderts. Ein Beitrag zur Geschichte der Kirchenmusik in Italien u. Deutschland. Augsburg : Filser 1929. 366 p. **311227**

Gatti, Angèllo. L'italianità di Giuseppe Verdi. Discorso. Milano : Alfieri & Lacroix 1941. 4°. 14 p. **Pq 780.711 Verdi**

Gregor, Joseph. Kulturgeschichte der Oper. Ihre Verbindung mit dem Leben, den Werken des Geistes und der Politik. Zürich : Scientia Verl. 1941. 426 p. 44 t. **99813**

Horthy-dalok. Kormányzó úr őfőméltósága 73-ik nevenapjára. 73 magyar népi dal. Szerk. : Volly István. Beköszöntőt írta : Hankiss János. Bp. : Magy. népműv. társ. kiad. 1941. 94, [2] p. **98988**

Jerger, Wilhelm. Die Wiener Philharmoniker. Erbe und Sendung. Wien : Wiener Verlagsgesellschaft 1942. 101, [11] p. 12 t. **310258**

Jouve, Pierre Jean. Le Don Juan de Mozart. Fribourg : Éd. de la libr. de l'Université 1942. 267, [13] p. **310752**

Klingenbeck, Fritz. Unsterblicher Walzer. Die Geschichte d. dtschen Nationaltanzes. Wien : Frick 1940. 106, [6] p. 40 t. **96643**
Bibliographie : p. [4].

Kornis Gyula. Nietzsche és Petőfi. Bp. : Franklin 1942. 46 p. **99840**

Lakatos István. Brassai Sámuel és a muzsika. Kolozsvár : »Pallas« ny. 1942. 64 p. (Keresztény magvető füzetei, 37.) **R 78(439)»183/185«**

Meszlényi Róbert. Puccini. Az ember, az alkotó és életműve. Márkus László előszavával. Bp. : Rózsavölgyi 1942. 264 p. 1 t. **310412**

Moser, Hans Joachim. Kleine deutsche Musikgeschichte. Mit vielen Notenbeispielen. Stuttg. : Cotta 1941. XII, 332 p. **99847**

Moser, Joachim. Die Musikfibel. Text v. —. Bilder v. Ernst Böhm. Lpzg : Staackmann 1940. 139, [1] p. **310473**
Bibliographie : p. 138—139.

Mozart-Jahrbuch, Neues —. Jg 1. Hg. v. Erich Valentin. Im Auftrage d. Zentralinstituts für Mozartforschung am Mozarteum Salzburg. Regensburg : Bosse 1941. **X 2610**

Nef, Karl. Geschichte der Sinfonie und Suite. Lpzg : Breitkopf & Härtel 1921. VIII, 344 p. (Kleine Handbücher d. Musikgesch. nach Gattungen, XIV.) **310268**

Nitulescu, Petre. Musica romaneasca de Azi. Cartea sindicatului artistilor instrumentisti din Romania. Bucuresti : Marvan 1939. 1102 p. **A 49.78/1**

Osthoff, Helmuth. Johannes Brahms und seine Sendung. Bonn : Scheur 1942. 18 p. (Kriegsvortr. d. Rheinischen Fr. W. Univers. Bonn, 81.) **P 780.711 Brahms**

Pukánszky Béla. Mozart. Előadás. Bp. : Sylvester-ny. 1942. 12 p. **R 780.711 Mozart**

Ráth-Véghné Zipernovszky Mária. Hubay Jenő hegedűtanítási módszere. A mai magyar hegedűoktatás alapelvei. Kidolgozták tanítványai. Szerk.: —. Bp.: Vajna & Bokor 1942. 308 p. 1 t. **310194**

Reichert Ferenc. Hogyan összhangosítsunk magyar nótát harmonikára. Megtanít magánúton is bármilyen dallam kíséretének helyes szerkesztésére. Bp.: Nádor-ny. 1942. 48, [12] p. **R 786**

Schering, Arnold. Über Kantaten Johann Sebastian Bach. Mit einem Vorw. v. Friedrich Blume. Lpzg: Koehler & Amelang 1942. 202, [2] p. **311025**

Schering, Arnold. Das Symbol in der Musik. Mit einem Nachwort v. Wilibald Gurlitt. Lpzg: Koehler & Amelang 1941. 199 p. **99785**

Schünemann, Georg. Geschichte der Klaviermusik. Berlin: Hahnefeld 1940. 164 p. 16 t. **99101**

Sebestyén Ede. Mozart és Magyarország. Bp.: Officina-ny. 1941. 39 p. 10 t. (Officina képeskönyvek, 37.) **99049**

Bibliográfia: p. 39.

Spohr, Wilhelm. Mozart. Leben u. Werk. Briefe, Zeitberichte, Dokumente, Bilder. Berlin: Hoffmann [1941]. 480 p. 16 t. **99170**

Therstappen, Hans Joachim. Joseph Haydns sinfonisches Vermächtnis. Wolfenbüttel: Kallmeyer 1941. XI, 275 p. (Kieler Beiträge z. Musikwissenschaft, H. 9.) **99791**

Troeger, Gerhard. Mussorgskij und Rimskij-Korssakoff. Ein Vergleich ihrer Persönlichkeiten u. künstlerischen Ziele. Breslau: Priebatsch 1941. VIII, 180 p. (Breslauer Studien zur Musikwissenschaft, H. 2.) **99084**

Bibliographie: p. 179—180.

Unger, Hans Heinrich. Die Beziehungen zwischen Musik und Rhetorik im 16—18. Jahrhundert. Würzburg: Triltsch 1941. 173 p. (Musik und Geistesgeschichte. Berliner Studien zur Musikwissenschaft, Bd IV.) **99790**

Bibliographie: p. 155—159.

Vargyas Lajos. Áj falu zenei élete. Bp.: Sárkány-ny. 1941. 93, [3], 30 p. (Kir. m. P. P. Tud.-egyet. Magyarságtud. int. kiadv. — Tanya, falu, mezőváros, II.) **310750**

Wiener Philharmoniker 1842—1942. Wien: Petschull 1942. 4°. 47 p. 5 t. **Pq 785.1(436.01) Wien »1842/1942«**

Wirth, Helmut. Joseph Haydn als Dramatiker. Sein Bühnenschaffen als Beitrag zur Geschichte d. deutschen Oper. Wolfenbüttel: Kallmeyer 1940. [8], 197 p. 1 t. (Kieler Beiträge zur Musikwissenschaft, H. 7.) **99792**

Bibliographie: p. 190—195.

792 Színház

Theater

Auerbach, Alfred. Panorama und Diorama. Ein Abriss über Geschichte und Wesen volkstümlicher Wirklichkeitskunst. T. 1. Grimmen i. P.: Waberg 1942. 36 p. **P 791**

Bisztray Gyula. Színházi esték 1930/1940. Bp.: Egyet. ny. 1942. 295, [1] p. **310069**

Bokréta. A jugoszláviai magyar műkedvelők almanachja. 1919—1940. Szerk. & kiad.: Farkas Frigyesné Lichtneckert Margit. Szubotica: Fischer-ny. [1940]. 4°. 260 p. **X 7781**

Hegedüs Tibor. A színész, a színpad és a hangosfilm. Harsányi Zsolt előszavával. Bp.: »Írás« kiad. [1942]. 149, [4] p. **310332**

Herczeg Ferenc. Nemzeti színjáték. Bp.: Singer & Wolfner 1941. 16 p. (Orsz. nemzeti Klub kiadv., 50.) **R 792**

Herzberg, Hiler & Arthur Moss. Slapstick and dumbbell. A causal survey of clowns and clowning. Paris: Lecram pr. 1942. [42], 1 t. **X 7773**

Bibliography: p. [39].

Horváth István. Örök színház. Sík Sándor előszavával. Hont Ferenc bev. tanulmányával. Bp.: Új színház kft. kiad. 1942. 268, [3] p. 15 t. (Madách könyvt. 5.) **310077**

Kürti Pál. Világszínház két háború között. Bp.: Hungária [1942]. 101, [1] p. 4 t. **311199**

Lifar, Serge. La danse. Les grands courants de la Danse Académique. Paris: Denel 1938. 350 p. 25 t. **99899**

Németh Antal [stb.]. Nemzeti Színház 1941. [Írták:] —, Kállay Miklós, Szücs László [stb.]. Kiad. a Nemzeti Színház igazgatósága. Bp.: Pesti Lloyd-ny. 1942. 430, [2] p. 40 t. **310573**

Preetorius, Emil. Das szenische Werk. Einführung v. Wilhelm Rüdiger. Berlin: Limbach 1941. 4°. 98 p. **X 7749**

Rédey Tivadar. Ódry Árpád. Bp.: Franklin 1942. 32 p. 1 t. **R 792(439)»19«**

Urban, Erich. Das Welttheater. Gemeinverständliche Darstellung u. Inhaltsangabe d. berühmtesten klassischen u. modernen Dramen, Schauspiele, Komödien, Lustspiele u. Possen von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart. Bearb. u. hg. —. Berlin: »Merkur« [191?]. 636 p. (Ill. Haus- u. Weltbibliothek »Merkur«.) **311176**

Wanderscheck, Hermann. Deutsche Dramatik der Gegenwart. Berlin: Bong [1938]. 329 p. 6 t.
Bibliographie: p. 324—327. **99721**

796 Sport

Avarffy Elek. Vadászutakon. Bp.: Vajna & Bokor 1942. 202 p. 22 t. **311127**

Borgognoni, A. & G[iovanni] Titta Rosa. Scalatori. Le piu audaci imprese alpinistiche da Whymper al »sesto grado« raccontate dai protagonisti. *[1939.]* 2. ed. rived. & è aggiorn. Milano: Hoepli 1941. 18 t. **98932**

Déván István. Sport. Kérdezz! Felelek! 1—2. k. Bp.: Stádium-ny. 1940—1941. **K 7960/6**

Dinklage, Ludwig. Wir segeln dem Teufel ein Ohr ab! Die dtsche Jacht »Hamburg« segelt durch Winterstürme ins Mittelmeer. Mit Geleitw. v. Ludwig Schlimbach. Lpzg: Brockhaus 1942. 268 p. 23 t. **99688**

Dobó Ferenc. Sporthorgászat. *[1928.]* 2. kiad. Bp.: Athenaeum 1942. 376 p. **310191**

Farkas István. A levegő titánjai. A könyvet repüléstechnikai szempontból átnézte, a bev. és magy. titánokra vonatkozó részt írta Bocsó Elemér. Bp.: Centrum [1942]. 286 p. 6 t. **310203**

Grix, Arthur E. Japans Sport in Bild und Wort. Berlin: Limpert 1937. 94 p. **A 52.79/1**

Igali-Mészáros József. Magyar vizeken. Bp.: Lampel [194?]. 151, [5] p. **99977**

Jesudian, Selva Raja. Sport és jóga. *[Sport and yoga.]* Ősi hindu testgyakorlatok és lélekzésszabályozás európaiak számára. Ford. Balogh Barna. Bp.: Stádium 1941. 179 p. 8 t. **A 54.79/1**

Kaltenbach [Henrik]. A sportrepülő könyve. Előszót írta: Czirmay Zoltán. Kassa: »Wiko« ny. 1942. 200 p. **99845**

Klucker, Christian. Erinnerungen eines Bergführers. *[1930.]* 3. verb. Aufl. Hg. u. mit Lebensbild versehen v. Ernst Jenny. Erlenbach-Zürich: Rentsch 1931. 306, [1] p. 32 t. **310407**

Máriásy Lajos, vitéz. A vállalati sport 40 éves története. Állami, városi, magánüzemek és vállalatok sportja. Szerk. —. Bp.: Szerk. kiad. [1941]. 4°. 363 p. **X 7670**

Pastor, Eilert. Olympische Spiele der Vorzeit. Berlin: Dtsche Landbuchhandlung 1936. 71 p. **P 571.9**
Bibliographie: p. 71.

Pluhár István. Az Országos Sportközpont kebelében működő magyarországi sport egyesületek története. Szerk.: —. Bp.: Közérdekű könyvkiadó váll. [1942]. 4°. 140 p. **X 7756**

Polgárdy Géza. Magyar turista lexikon. Szerk. —. Bp.: [Saját kiad.] 1941. 232 p. 26 t. **K 7960/5**

Romaszkan, Gregor von. Reiten lernen. Reitlehre für Anfänger. Zürich: Müller 1942. 209 p. **310202**

Rózsahegyi Kálmán. Zörög a haraszt . . . Vidám vadásztörténetek. Bp.: Vajna & Bokor 1942. 70 p. **99313**

Széchenyi Zsigmond gróf. Két kecske. Bp.: Vajna & Bokor 1942. 195 p. 16 t. **310190**

Szeley Dezső. Sporthorgászlexikon. Bp.: Paulovits kiad. 1942. 235, [5] p. 7 t. **99991**

Tomaselli, Cesco. Der Kampf mit dem Wal. Aus d. Ital. übers. v. Lisa Monti. Zürich: Orell Füssli [194?]. 188 p. 12 t. **99637**

Tonelles, Alfred. »Bernadotte!. . .« Die Geschichte eines kleinen Rennstalles. Geleitw. v. Eugen v. Horthy. Bp.: Vajna 1942. 362 p. 30 t. **310199**

Uttendoppler, Willy. Berge. Ein Streifzug von den Dolomiten in die Dauphiné. Bern: Scherz 1942. 262 p. 8 t. **311114**

Walter Tibor. A repülő ember. Bp.: Stádium 1942. 184 p. 8 t. (A repülő ember, 3.) **310477**

Wein Árpád. Műkorcsolyázás. Az első lépéstől a bajnokságig. Bp.: Kókai 1942. 159, [1] p. 16 t. **311111**

Weiss, Jürg. Klippen und Klüfte. Zürich: Füssli 1942. 155 p. 9 t. **310326**

8 Irodalomtudomány

Literaturwissenschaft

Büchler, Franz. Über das Tragische. Strassburg: Hünenburg 1942. 45 p. **311128**

Hederer, Edgar. Mystik und Lyrik. München: Oldenbourg 1941. 317 p. **310329**

Heiss, Hanns [etz.]. Die romanischen Literaturen d. 19. u. 20. Jahrhunderts. Bd 1—2. Von —, Friedrich Schürr, Hans Jeschke [etz.]. Potsdam: Athenaion 1935—38. 4°. **X 7406/9**

Bd 1. [Frankreich, Italien, Spanien, Portugal, Lateinamerika.] [4], 384, [1] p. 7 t.
« 2/1. fehlt.
« 2/2. Die italienische u. spanische Literatur v. 1870 bis zur Gegenwart. Die rumänische Literatur. [4], 138, [1] p. 7 t.
= Handbuch d. Literaturwissenschaft, 9.

Kosztolányi Dezső. Ábécé. Saitó alá rend. és bev. írta: Illyés Gyula. Bp.: Nyugat [1942]. 247 p. (K. D. hátrahagyott művei, V. 2.) **310079**

Zemplényi István. Irodalom és társadalom. Bp.: »Unitas« 1942. 46, [2] p. **R 801.5**

Zoozmann, [Richard]. Zitatenschatz der Weltliteratur. *[1911.]* 3. umgearb. & verb. Aufl. Lpzg: Hesse & Becker 1915. VIII, 1480 p. **K 8000/1**

81 Magyar irodalom

Ungarische Literatur

Ady Endre. A tegnapi Páris. Anyagát összegyüjt. és sajtó alá rend. Kovách Aladár. Bp.: Turul szövetség kiad. [1942]. 128 p. (Bolyai könyvek.) **310256**

Anyák himnusza. A legszebb magyar versekből kiválogatta és összegyüjt.: vitéz József Ferenc kir. herceg. Bp.: »Frás« [1942]. 118 p. **310543**

Arany János. A nagyidai cigányok. Győry Miklós illusztrációival. Bp.: »Antiqua« 1941. 89, [7] p. **310117**

Babits Mihály Összes versei. Bp.: Athenaeum [1942]. 378 p. **310209**

Balassa Bálint. Összes költeményei. Sajtó alá rend.: Kovách Aladár. Bp.: Stádium [1942]. 216 p. **310075**

Barta János. Madách Imre. Bp.: Franklin [1942]. 187, [1] p. 1 t. **311103**

Bessenyei György. A társaságnak eredete és országlása. Bp.: Egyet. ny. 1942. 155 p. (Magyar irod. ritkaságok, 59.) **99762**

Boda István. Arany János »különös természete« és az Arany-balladák megrendült lelkű hősei. Bp.: Egyet. ny. 1927. 51 p. (Az Egyetemes Philologiai Közlöny 1927. 8—9. évi füzeteiből.) **R 81 Arany**

Bóka László. Vajda János. Bp.: Franklin [194?]. 158 p. 1 t. (Magyar írók.) **98928**
Bibliográfia: p. 158.

Cseri Péter. Három elbeszélése. Bev. Ellátta: Benkő László. Bp.: Egyet. ny. 1942. 113 p. (Magy. irodalmi ritkaságok. 60. sz.) **99763**

Debrecen a régi magyar irodalomban. Szerk.: Molnár Pál. Előszót írta Révész Imre. Bp.: Egyet. ny. 1941. 175 p. (Magyar irodalmi ritkaságok, 58.) **99359**

Dömötör Sándor. Vida György facetiái. Kolozsvár: Minerva 1932. 24 p. **X 2215**
= Erdélyi tudományos füzetek, 48.

Eckhardt Sándor. Balassi Bálint. Bp.: Franklin [1942]. 224, [2] p. 1 t. (Magyar írók.)
Bibliográfia: p. 219—224. **99065**

Féja Géza. A felvilágosodástól a sötétedésig. A magyar irodalom története 1772-től 1867-ig. Bp.: »Magyar Élet« kiad. 1942. 287 p. **310516**

Féja Géza. Magyar irodalomszemlélet. Bp.: »Magyar Élet« 1942. 102 p. **310266**

Gál István. Babits és az angol irodalom. Debrecen: Egyetem angol szemináriuma 1942. 140 p. 1 t. (Debreceni angol dolgozatok, VII.) **311066**

Gombos Gyula. Álom az országról. Bp.: Bolyai Akad. [194?]. 89, [2] p. 10 t. (Bólyai könyvek.) **99043**

Gondán Felicián. Magyar nemzeti összefoglaló irodalomtörténet rendszeres tételekben napjainkig. *[1910.]* 8. kiad. Szentgotthárd: Saját kiad. 1942. 240 p. (Irod. stílus és nyelvism. összefogl., I.) **310541**

Habis György. Goethe magyar utókora. I. Kazinczy nemzedéke. Bp.: Danubia 1942. 77 p. **2459/21/9**
Bibliográfia: p. 71—77.
= Minerva XXI/9.

Halász Előd. Nietzsche és Ady. Bp.: Danubia 1942. 223 p. **2459/21/6**
= Minerva XXI/6—7.

Hankiss János. Európa és a magyar irodalom. A honfoglalástól a kiegyezésig. Bp.: Singer & Wolfner 1942. 619, [2] p. **310743**

Hankiss János. A magyar irodalom közelről. Bp.: »Forrás« kiad. [1942]. 288, [2] p. **310050**

Hegyi Endre. Szász Gerő élete és irodalmi munkássága. Kolozsvár: Egyetem 1942. 56 p. (Dolgozatok a m. kir. F. J. Tud.-egyet. magy. irod.-tört. int.-ből, 2.)
Bibliográfia: p. 55. **R 81 Szász Gerő**

Herczeg Ferenc. Gondok és gondolatok. Bp.: Singer & Wolfner [1942]. 308 p. **310751**

Hoszták Borbála Mária Kornélia. Temesvári Pelbárt és irodalmi munkássága. Debrecen: Lehotai ny. [é. n.] 45, [2] p. (Magy. irod. dolg. a Debreceni m. kir. T. I. Tud.-egyet. magy. irod.-tört. szemin.-ból.)
Bibliográfia: p. 44—45. **R 81 Temesvári Pelbárt**

Huszty Mihály. Kis magyar irodalomtörténet. Bp.: Szerző [1941]. 100 p. **99322**

Jancsó Elemér. Reményik Sándor élete és költészete. Kolozsvár: »Lyceum« ny. 1942. 44 p. 1 t. (Erdélyi füzetek, 1.)
Bibliográfia: p. 35—44. **R 81 Reményik**

Jankovich Ferenc. Iránytű a magyar irodalomban. 1. Bp.: »Turul« kiad. [1942.] 132 p. (Turul népkönyvt., 1.) **310090/1**

József Attila élete nyomában. 1. k. Bp.: Cserépfalvi 1941. **98950**
1. k. Galamb Ödön: Makói évek. Függelék: József Attila válogatott kiadatlan versei (Radnóti Miklós jegyzetével). 174 p. 1 t.

Juhász Gyula. Tömörkény István élete és művei. Előszót írta Ortutay Gyula. [Szeged]: Dugonics társ. kiad. 1941. 76 p. **R 81 Tömörkény**

Kamarás Béla. Madách Imre ifjúkori drámái és novellái. Dissz. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. könyvkiadó 1941. 81, [1] p. (Specimina diss. Facult. Philosophiae Regiae Hung. Univers. Elisabethinae Quinqueeccl., 213. A Magyar Intézet értekezései, 34.)
Bibliográfia: p. [82]. **99282**

Karácsony Sándor. A másik ember felé. Az Exodus munkaközösség dolgozatai. Szerk. —. Debrecen: Exodus kiad. 1942. 122 p. **311082**

Kardos Tibor. A magyarság antik hagyományai. Bp.: Parthenon kiad. 1942. 93, [1] p. (Parthenon-tanulmányok, 5.) **311195**

Katona Piroska. Sebők Zsigmond. Kecskemét: Szerző 1939. 31 p. **R 81 Sebők**

Keményfy János 500 év humora. Magyar szerzők vidám írásai. Szerk. —. Bp.: »Béta« 1942. 420 p. **99985**

Kodolányi János. Esti beszélgetés. Bp.: »Magyar Élet« kiad. 1941. 253 p. **99060**

Kornis Gyula. A Petőfi-társaság feladata. (Elnöki székfoglaló.) Függelék: Kornis Gyula elnökké választásának leírása. — Herczeg Ferenc és Havas István: Kornis Gyula »A magyar politika hősei« c. könyvéről. Bp.: Budapesti hirlapny. 1941. 24 p. (A »Koszoru«-ból.) **R 81(062) Petőfi**

Kosztolányi Dezső. Hátrahagyott művei. 1—6. k. Sajtó alá rendezte és a bevezetőt írta Illyés Gyula. Bp.: Nyugat kiad. 1940—1942. **310079**
1. k. Erős várunk a nyelv. 1940. 316 p.
2. k. Lenni vagy nem lenni. 1940. 273 p.
3. k. Kortársak. I. 1940. 301 p.
4. k. Lángelmék. 1941. 342, [2] p.
5. k. Ábécé. 1942. 247 p.
6. k. Ember és világ. 1942. 310 p.

Krahl Vilmos. Mikszáth a jogász. Bp.: Vajna és Bokor 1941. 161, [3] p. **98987**

Lányi Ernő. Kisfaludy Károly. Bp.: Egyet. ny. 1941. 73 p. **R 81 Kisfaludy Károly**

Madách Imre. Összes művei. 1—2. k. Sajtó alá rend., bev. és jegyz. írta: Halász Gábor. Bp.: Révai 1942. **310089**
1. k. Színművek. Első drámai kísérletek. Drámatöredékek. 1065 p. 1 t.
2. k. Költemények. Elbeszélések. Tanulmányok. Cikkek. Beszédek. Vegyesfeljegyzések. Első kísérletek. Levelezés. 1076 p.

Magyar album. Szerk. Dallos István. 1—5. k. [Nyitra: »Hid« 194?]. **310305**

Mándy Stefánia. A gyermek a magyar regényirodalomban. Bp.: [Saját kiad.] 1941. 90 p. (Tanulm. a Kir. m. P. P. tud.-egyet. pedagógiai szemináriumából, 8.) **R 81-3**
Bibliográfia: p. 89.

Marék Antal. A Felvidék, Erdély és a Délvidék irodalma. Bp.: Orsz. Közműv. szöv. kiad. 1942. 64 p. (Közművelődés könyvei, 1.) **R 81.09(439.31)»192/193«**

Miszti László. A magyar tragikum-elmélet története. Kolozsvár: Nagy-ny. 1942. 65, [3] p. (Dolgozatok a M. kir. F. J. Tud.- egyet. magy. irod.-tört. int.-ből, 1.) **R 81.08-21**

Németh László. Készülődés. A tanu előtt. 1—2. k. Bp.: Magyar élet kiad. 1941. **99008**

Németh László. Kisebbségben. 1—4. k. Bp.: Magyar Élet kiad. 1942. **311014**

Nyitrai írók könyve. [193?.] 2. kiad. Nyitra: Risnyovszky ny. 1935. 199 p. **310303**

Révy Kornél. Magyar breviárium. Összeállította —. Bp.: Kókai 1942. 466, [1] p. **310064**

Sereg Gyula. A XX. századi magyar drámairodalom realistái. Kecskemét: Első kecskeméti hirlapkiadó 1941. 58, [1] p. (Magy. irod. dolgozatok a Debreceni m. kir. T. I. Tud.-egyet. magy. irod.-tört. szemin.-ból.) Bibliográfia: p. 57—58. **R 81.09-2»19«**

Cs. Szabó László. Haza és nagyvilág. Bp.: Franklin 1942. 360 p. **311194**

Szlovákiai magyar írók antologiája (1938—1942). Esterházy János gr. előszavával. Bp.: Singer & Wolfner 1942. 304 p. **310243**

Szlovenszkói magyar írók antológiája. 1—4. k. *[1937.]* 2. kiad. Nyitra: Löwy-ny. 1937. (A Híd könyvsorozata.) **310304**

Thurzó Gábor. Ködlovagok. Írói arcképek. Szerk. —. Bev. Márai Sándor. Bp.: Szt. István-társ. [1942]. 348 p. **99879**
Bibliográfia: p. 346—347.

Tóth Árpád. Összes versfordításai. Sajtó alá rend. és bev. Szabó Lőrinc. Bp.: Révai 1942. 324 p. 1 t. (Külföldi költők.) **310086**

Vajthó László. Magyar idézetek könyve. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 320 p. **K 8100/9**

Vajthó László. Mai magyar költők. A fiatal magyar költőnemzedék negyven lirikusának verse. Összeállította és a bev. írta —. Bp.: Dante 1941. 187 p. **98958**

Várkonyi Nándor. Az újabb magyar irodalom 1880—1940. Bp.: Szukits kiad. 1942. 579 p. **99971**

Waldapfel József. Katona József. Bp.: Franklin [1942]. 200 p. 1 t. (Magyar írók.) **99875**

Zlinszky Aladár. Petőfi és a zseni-elmélet. (Székfoglaló értekezés.) Bp.: Akadémia 1941. 104 p. **3899/26/1**
= Értekezések a nyelv- és széptud.-i oszt. köréből, XXVI. k. 1. sz.

Zrinyi Miklós a költő művei regékben. Ferdinándy Mihály előadásában. Bp.: Rózsavölgyi 1942. 290 p. (Halhatatlan írók regéi.)
[A borítólapon: Zrinyi Miklós: Ne bántsd a magyart.] **310244**

82 Angol irodalom
Englische Literatur

Biró Lajos Pál. A modern angol irodalom története 1890—1941. Bp.: Hungária-kiad. 1942. 286, [1] p. **99316**

Fehr, Bernhard. Die englische Literatur des 19. und 20. Jahrhunderts. Mit einer Einführung in d. englische Frühromantik. Potsdam: Athenaion 1931. 4°. 532 p. 12 t. **X 7406/21**
= Handbuch d. Literaturwissenschaft, 21.

Gregor, Joseph. Shakespeare. *[1935.]* Vollständig überarb. Neuausg. München: Piper 1941. 568 p. 40 t. **311208**

Halász Gábor. Az angol irodalom kincsesháza. Szerk. —. Bp.: Athenaeum [1942]. [4], 349 p. (Az európai irodalom kincsesháza.) **99733**

Heidenhain, Adolf. Über den Menschenhass. Eine pathographische Untersuchung über Jonathan Swift. Stuttg.: Enke 1934. 117 p. 1 t. (Tübinger naturwissenschaftliche Abhandlungen, 14. H.) **99611**

Huch, Rudolf. William Shakespeare. Eine Studie. Hamburg: Hanseatische Verl. Anst. 1941. 91, [1] p. **311101**

Malory, Thomas Sir. The birth life and acts of King Arthur of his noble knights of the round table their... adventures the achilving of the San Greal... of them all. Impr. by William Caxton at Westminster the year 1485, and now spelled in modern style. Introd. by [John] Rhys. Designs by Aubrey Beardsley. Edinburgh: Turnbull 1909. 4°. LIV, 624 p. **X 7789**

Országh László. Az angol regény eredete. Bp.: Danubia 1941. 132, [1] p. **2459/21/2-3**
Bibliográfia: p. [133].
= Minerva XXI/2—3.

Schwalbe, Joachim. Richard Aldington. Der literarische u. weltanschauliche Weg eines modernen Engländers. Würzburg: Triltsch 1941. [8], 101 p. **310367**
Bibliographie: p. 98—101.

Cs. Szabó László. Három költő. Antológia Byron, Shelley, Keats műveiből. Bp.: Franklin [1942]. 198 p. 6 t. **99753**

Vértes Jenő. A mai amerikai dráma. Bp.: »Unitas« kiad. 1941. 56 p. **R 82-2**

83 Német irodalom
Deutsche Literatur

Barthel, Ludwig Friedrich. Vom Eigentum der Seele. Jena: Diederichs 1941. 246, [2] p. **310070**

Bartscher, Werner. Hölderlin und die deutsche Nation. Versuch einer Wirkungsgesch. Hölderlins. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 238 p. (Neue dtsche Forschungen, 309.) **310785**
Bibliographie: p. 224—237.

Beutler, Ernst. Goethe : Faust und Urfaust. *[1939.]* 2. erweit. Aufl. Erläutert v. —. Lpzg: Dieterich 1940. LXXXVI, 652 p. (Sammlung Dieterich, Bd 25.) **310093**

Beyer Hugo. Die moralische Erzählung in Deutschland bis zu Heinrich von Kleist. Frankfurt-Main : Diesterweg 1941. 72 p. (Frankfurter Quellen u. Forschungen, 30.) **P 83-391**

Bonsels, Waldemar. Der Hüter der Schwelle. Von Weisheit und Liebe in der Geisteswelt des Novalis. Ausgewählt u. eingeleitet —. München : Münchner Buchverl. 1941. 140, [1] p. **310651**

Braun, Margot. Ernst Wicherts Roman »Der Grosse Kurfürst in Preussen«. Ein Beitrag zur Geschichte des historischen Romans im 19. Jahrhundert. Diss. Königsberg. Würzburg-Aumühle: Dr. Triltsch 1940. 103, [2] p. **P 83 Wichert 7 »Der Grosse Kurfürst in Preussen«**
Bibliographie : p. 97—103.

Brendle, Erich. Die Tragik im deutschen Drama vom Naturalismus bis zur Gegenwart. Diss. Tübingen 1938. Nürtingen a. N. : Dr. Henzler 1940. [6], 246, [1] p. **99208**
Bibliographie : p. 237—245.

Bulgrin, Reinhold. Waldemar Bonsels. Ein dtscher Dichter. Berlin : Jöhren 1941. 178 p. 1 t. **98908**

Busch, Ernst. Die Idee des Tragischen in der deutschen Klassik. Halle/Saale : Niemeyer 1942. 166 p. (Dtsche Vierteljahrsschrift f. Literaturwissensch. u. Geistes-Gesch. Buchreihe, Bd 26.) **99615**

Claudius, Matthias. Gedanken v. —. Zusammengest. v. Richard Tüngel. Berlin : Atlantis-Verl. 1941. 70, [2] p. **99888**

Esquisses allemandes. A. Jolivet : L'Épopée Germanique. — Louis Réau : Dürer. — Maurice : La sagesse de Goethe. — Henri Gouhier : Le théâtre. — J. E. Spenlé : Les Universités Allemandes. Paris : Aubier 1942. 181, [2] p. (Cahiers de l'Institut d'études Germaniques, 1.) **310778**

Fontane, [Theodor]. Lebenskunst. *[1929.]* 2. Aufl. Hg. v. Josef Hofmiller. München : Langen & Müller 1941. 61, [2] p. (Die kleine Bücherei.) **310396**

Friedrich d. Grosse. Gedanken von —. Ausgew. v. Harald v. Koenigswald. Berlin : Atlantis Verl. 1941. 96 p. **99889**

Goethe, [Johann Wolfgang]. A bűnrészesek. Verses vígjáték 3 felv.-ban. Ford. Bardócz Árpád. Szánthó Miklós rajzaival. Bp.: Magy. Goethe társ. 1934. 77, [3] p. **310725**

Goethe, Johann Wolfgang v. Maximen und Reflexionen. Hg. v. Jutta Hecker. Lpzg : Koehler & Amelang 1941. 288 p. **99687**

Goethe, [Johann Wolfgang]. A polgárgenerális. *[Der Bürgergeneral.]* Vígjáték egy felv.-ban. Ford. Bardócz Árpád. Bp.: Magy. Goethe társ. 1938. 49, [3] p. **310727**

Graebsch, Irene. Geschichte des deutschen Jugendbuches. Lpzg : Harrassowitz 1942. XII, 272 p. 27 t. (Beiträge zur Volksbücherei-kunde, Bd 3.) **091/567**

Griese, Friedrich. Fritz Reuter. Stuttg. : Cotta 1941. 89 p. 1 t. (Die Dichter der Deutschen.) **99692**

Henske, Werner. Das Feuilleton der »Täglichen Rundschau« (betrachtet im Zeitabschnitt 1881—1905). Diss. Berlin. Bleicherode am Harz : Dr. Nieft 1940. 176 p.
Bibliographie : p. 173—174. **99024**

Heusser, Nelly. Barock u. Romantik. Versuch einer vergleichenden Darstellung. Frauenfeld : Huber 1942. 173 p. (»Wege zur Dichtung«, 38.) **311263**
Bibliographie : p. 172—173.

Hoffmeister, Johannes. Hölderlin und die Philosophie. Lpzg : Meiner 1942. III, [1], 172 p. **310635**

Hüchting, Heide. Die Literatursatire der Sturm-Drangbewegung. Berlin : Junker & Dünnhaupt 1942. 108 p. (Neue dtsche Forschungen, 311.) **310804**
Bibliographie : p. 104—108.

Kaim, Julius Rud. Die romantische Idee im heutigen Deutschland. München : Rösl 1921. 125, [1] p. (Philosophische Reihe, Bd 22.) **99214**

Kampmann, Theodorich. Gertrud von Le Fort. Die Welt einer Dichterin. München : Kösel & Pustet 1935. 51, [3] p. **P 83 Le Fort**

Keresztury Dezső. A német irodalom kincsesháza. Szerk. —. Bp.: Athenaeum [1941]. [4], 346 p. (Az európai irodalom kincsesháza.) **98980**

Kleist, Heinrich von. Lebens-Bekenntnis. In Worten seiner Briefe. Jena : Diederichs 1937. 79 p. **99351**

Krause, Konrad. Werkstatt der Wortkunst. Eine Poetik in Selbstzeugnissen dtscher Dichter. München : Oldenbourg 1942. 374 p. **310051**

Laqua, Hans. Warum Karl May? Wirkung u. Wert eines Volksschriftstellers. Vortrag. Radebaul b. Berlin : Karl-May-Verl. 1937. 32 p. **P 83 May**

Lefftz, Josef. Strassburger Puppenspiele. Ein geschichtl. Rückblick mit d. alten Texten d. Strassburger Don Juan u. Faust. Strassburg: Hunenburg-Verl. 1942. 112 p. **310808**

Lichtenberg, G[eorg] C[hristoph]. Tag und Dämmerung. Aphorismen, Schriften, Briefe, Tagebücher. *[1902.]* 4. erweit. Aufl. Mit einem Lebensbild hg. v. Ernst Vincent. Lpzg: Dieterich 1942. 498 p. 5 t. (Sammlung Dieterich, 75.) **310546**

Meckel, Eberhard. Conrad Ferdinand Meyer. Stuttg.: Cotta 1941. 94 p. 1 t. (Die Dichter der Deutschen). **99694**

Nestroy, [Johann]. Närrische Welt. Aussprache und Strophen ausgewählt und eingeleitet von Otto Rommel. München: Piper [194?]. 155 p. **99695**

Oehlke, Waldemar. Deutsche Literatur der Gegenwart. Berlin: Dtsche Bibliothek Verl.-Gesellsch. 1942. 480 p. **K 8300/12**

Pohl, Gerhart. Unsterblichkeit. Deutsche Denkreden aus zwei Jahrhunderten. Besorgt u. eingeleitet v. —. Berlin: Buchmeister 1942. 304 p. **310657**

Ramseger, Georg. Literarische Zeitschriften um die Jahrhundertwende unter bes. Berücks. d. »Insel«. Berlin: Eberling 1941. 192 p. (Germanische Studien, 231.) **98941**
Bibliographie: p. 173—178.

Scher, Peter. Wilhelm Busch. Hg. v. Kläre Buchmann, unter Mitwirk. d. Deutschen Akad. in München. Stuttg.: Cotta 1938. 88, [2] p. 1 t. (Die Dichter d. Deutschen.) **310076**

Schneider, Reinhold. »Zur Zeit der Scheide zwischen Nacht und Tag.« Der Lebenskampf der Droste. Würzburg: Werkbund-Verl. 1940. 40 p. **P 83 Droste-Hülshoff**

Scholz, Wilhelm v. Das deutsche Gedicht. Ein Jahrtausend dtscher Lyrik. Berlin: Knaur 1941. 640 p. **310741**

Schöneweg, Harald. Otto Ludwigs Kunstschaffen und Kunstdenken. Jena: Diederichs 1941. 131 p. (Deutsche Arbeiten der Universität Köln, 16.) **99811**
Bibliographie: p. 130—131.

Schwarz, Georg. Uhland. Stuttg.: Cotta 1941. 89 p. 1 t. (Die Dichter der Deutschen.) **99693**

Stifter, Adalbert. Weisheit des Herzens. Gedanken u. Betrachtungen. Ein Brevier. Geleitwort v. Max Mell. Berlin: Herbig 1941. 116, [3] p. 1 t. **99342**

Zedtwitz, Franz Graf. Feldmünster. Roman aus einem Jesuiteninternat. Berlin: Nordland Verl. [1941]. 567 p. **311213**

839.81/82 Dán és norvég irodalom

Dänische und norvegische Literatur

Björnson, Björnstjerne. Gesammelte Werke. Hg. v. Julius Elias. Bd 1—5. Berlin: Fischer 1914. **310746**

Bd 1. Gedichte u. Erzählungen. XVI, 610 p.
« 2—3. Erzählungen u. Romane.
« 4. Dramen. 576 p.
« 5. Dramen u. Briefe. 638 p.

Holberg, [Ludwig] Lajos. A politikus csizmadia. (Den politiske kandestöber.) Vígjáték 5 felvonásban. A dán eredetiből ford., bev. és jegyz. ell. Puskás Endre. Szeged: Szeged városi ny. 1941. 139 p. (Skandináv irodalom, 1.) **310218**

84 Francia irodalom

Französische Literatur

Arland, Marcel. Anthologie de la poésie française. Choix & comment. par —. Paris: Stock 1941. 670 p. **99901**

Chardonne, Jacques. Chronique privée. Paris: Stock 1940. 258, [2] p. **310773**

Egyed András. Szent Egyed legendája a francia irodalomban. La légende de saint Gilles. Debrecen: Városi ny. 1942. 84, [2] p. (Palaestra Calasanctiana, 40.) **310539**

Gerlőtei Jenő. A költő Valéry távlatai. Debrecen: Helicon 1942. 82, [2] p. (Irodalomtud., II.) **310177**

Illyés Gyula. A francia irodalom kincsesháza. Bp.: Athenaeum 1942. 416 p. (Az európai irodalom kincsesháza.) **311182**

Massis, Henri. Les idées restent. Lyon: Lardanchet 1941. XVI, 252, [4] p. **310626**

Mészöly Dezső. Villon Magyarországon. Bp.: Rózsavölgyi [194?]. 96 p. **311083**
Bibliográfia: p. 94—96.

Németh Antal [stb.]. In memoriam Jean Racine 1639—1939. Írták: —, Birkás Géza, Vikár Béla [stb.] Bp.: La Fontaine társ. kiad. 1939. 30 p. 1 t. **R 84 Racine**

Raymond, Marcel. Génies de France. Neuchâtel: La Baconnière 1942. 251 p. (Les cahiers du Rhone, 4.) **311104**

Szalay Jeromos. Francia irodalom és katolicizmus. Pannonhala: [Saját kiad.] 1942. 122, [2] p. **99647**

85 Olasz irodalom

Italienische Literatur

Altamura, Antonio. L'umanesimo nel mezzagiorno d'Italia. Storia, bibliografie e testi inediti. Firenze: »Bibliopolis« 1941. 203, [4] p. 6 t. (Biblioteca dell »Archivum Romanicum«, Serie I, Vol. 29.) **99914**

Casanova, Giacomo. Erinnerungen. Übersetzt u. eingeleitet von Heinrich Conrad. Bd 1—14. München: Müller 1907. **09/1349**

John, R. L. Új utak Dantéhoz. Ford. L. Jánossy Paula. Bp.: Officina ny. 1942. 62, [2] p. **99750**

Lazzeri, Gerolamo. Antologia dei primi secoli della letteratura italiana. 1. Primi documenti del volgare Italiano. 2. La scuola siciliana. In appendice: Lamento della sposa padovana. Milano: Hoepli 1942. 749 p. **311034**

Nardi, Bruno. Dante e la cultura medievale. Nuovi saggi di filosofia dantesca. Bari: Latorza 1942. XII, 334, [1] p. (Biblioteca di cultura moderna, 368.) **311032**

Papini, Giovanni. Ritratti italiani (1904—1931). Firenze: Vallecchi 1941. 466 p. (Opera di Giovanni Papini, 12.) **310947**

Rossi, Luigi. Un precursore di Montesquieu: Scipione Maffei. Milano: Giuffrè 1941. 173 p. **310178**

Ruzicska Pál. Az olasz irodalom kincsesháza. Szerk. —. Bev. br. Villani Lajos. Bp.: Athenaeum [194?]. 362, [2] p. (Az európai irodalom kincsesháza.) **99199**

Saponaro, Michele. Leopardo. *[1941.]* 2. ed. Milano: Garzanti 1941. 402 p. **98910**

Villani Lajos. Olasz irodalom. Bp.: Vajna és Bokor 1942. 182, [1] p. **311087**

Bibliográfia: p. 178.

859 Oláh irodalom

Rumänische Literatur

Gáldi László. Goga pesti évei és a »Luceafarul«. Bp.: Egyet. ny. 1941. 28 p. (Az »Archivum Philologicum« (Egyetemes Philologiai Közlöny) II. f.-ből.) **R 859 Goga**

San-Giorgiu, Jon. Neue deutsche Quellen bei Mihail Eminescu. Jena: Gronau 1941. 46 p. (Veröffentlichungen des Deutschen Wissenschaftl. Inst. in Bukarest, Vorträge, 2.) **P 859 Eminescu**

87/88 Latin-görög irodalom

Lateinisch-griechische Literatur

Altheim, Franz. Helios und Heliodor von Emesa Lpzg: Pantheon 1942. 54 p. 3 t. (Albae vigiliae, 12.) **P 88 Heliodoros, 7 Aithiopika**

Altheim, Franz. Rom und der Hellenismus. Amsterdam: Pantheon Akad. Verl.-Anst. [1942]. 145 p. **310330**

Apuleius, [Platonicus Madaruensis]. Az aranyszamár. [Asinus aureus (Metamorphosen L. XI.) Kr. u. II. sz.] A magyar ford. Révay József műve. Bp.: Franklin [1942]. XVI, 189 p. (A regényírás mesterei.) **311109**

Axelson, Bertil. Das Prioritätsproblem Tertullian-Minucius Felix. Lund: Ohlsson 1931. 124, [1] p. (Skrifter utgivna av Vetenskaps-societ. i. Lund, 27.) **311260**

Becker, Matthias. Helena. Ihr Wesen u. ihre Wandlungen im klassischen Altertum. Strassburg: Heitz 1939. VIII, 164 p. (Samml. Heitz, III/4.) **98945**

Bibliographie: p. 159—164.

Cicero, M. Tullius. Szemelvények leveleiből és bölcseleti műveiből. Magyarázta: Esztergomy Ferenc és Édes Jenő. Bp.: Athenaeum 1941. 144 p. **99222**

Erasmus, Rotterdami. A balgaság dícsérete (Encomium Moriae). Latin eredetiből ford. Lányi Margit. Bp.: Szoc.-dem.párt kiad. 1942. 122 p. **311175**

Görög költők. Ford. Trencsényi-Waldapfel Imre. Bp.: Officina 1942. 64 p. (Officina könyvtár, 13.) **99833**

Musaios [görög költő Kr. u. V—VI. sz.] Héro és Leandros. Görögből ford. Trencsényi-Waldapfel Imre. Bp.: Vajda János társ. 1942. 16 p. (Flora Mundi, II.) **R 88 Musaios 7 Hero és Leandros 03=945.11**

Prosser Piroska. Görögök sírfeliratai magyar temetőkben. Kiadta és magyarázta: —. Bp.: Kir. m. P. P. Tudom.-egyet. görög filolog int. 1942. 51, [1] p. 1 t. (Magyar-görög tanulmányok, 19.) **R 88-193.6(439)**

Rácz István. Bizánci költemények Mánuel császár magyar hadjáratairól. Kiadta és bev. ell. —. Bp.: Kir. m. Pázmány P. Tud.-egy.-i görög filológiai int. kiad. 1941. 46, [2] p. 1 t. (Magyar-görög tanulmányok, 16.) **R 88-13**

Schadewaldt, Wolfgang. Winckelmann und Homer. Lpzg: Barth 1941. 70 p. (Lpziger Universitätsreden, 6.) **P 88 Homeros1.05=3**

Tihanyi Bánk. Az istenek megjelenése Euripides drámáiban. Bp.: Stephaneum ny. 1941. 77, [2] p. (Magyar-görög tanulmányok, 17.) **R 88 Euripides**

Varga Valéria. Útleírások a római császári korban. Dissz. Kolozsvár: Minerva ny. 1942. 56 p. (Diss. sodalium semin. philol. Univers. lit. Reg. Hung. Franc.-Jos. N. S. VI.) **R 87/88-992**

Weber, Leopold. Die Odyssee Deutsch. Mit Abbildungen nach Holzschnitten v. Ludwig v. Hofmann. München: Callwey 1936. 372 p. **99860**

89 Egyéb irodalmak

Sonstige Literaturen

Bonneau, Georges. Histoire de la littérature japonaise contemporaine (1868—1938). Avec une préface de Kikuchi Kan. Paris: Payot 1940. 286 p. 16 t. **A 52.80/3**

Ibn-Hazm, Abu-Muhammad Ali Al'-Andalusi. Halsband der Taube. Über die Liebe und die Liebenden. Aus d. Arabischen übers. v. Max Weisweiler. *[1941.]* 5. Aufl. Leiden: Brill 1942. VI, [2], 238 p. **A 50.80/9**

Jelinek, H. Histoire de la littérature tchéque, de 1850 à 1890. Paris: Ed. du Sagittaire 1933. 359, [3] p. **310640**

Lo Gatto, Ettore. Storia della letteratura russa. Firenze: Sansoni 1942. XII, 569, [3] p. (»La civilta europea«.) **A 47.80/12**
Bibliografia: p. VIII—XI.

Oehlke, Waldemar. Seele Ostasiens. Chinesisch-japanischer Zitatenschatz. Zusammengest. & hg. v. —. Berlin: Herbig 1941. 176 p. **A 51.81/2**

Puskin, [Alexander] Sándor. Anyégin Eugén. Regény versekben. Oroszból ford. Bérczy Károly. Bp.: Révai 1942. 257, [3] p. **310641**

Šatadana. Hundert Sprüche altindischer Weisheit. Aus d. Sanskrit in deutsche Metren übers. v. August Jakob Ackermann. Zürich: Rascher 1941. 130 p. **A 54.88/1**

Sziklay [László] Ladislaus. Die slowakische Literatur in der ungarischen Literaturwissenschaft. Bp.: Stádium 1942. 10 p. (Aus d. »Donaueuropa«, 6.) **R 891.872.09**

Sziklay László. A szlovák irodalom. Bp.: Franklin [194?]. 224 p. **310723**

Tieck, Heinrich. Wenn ein Blatt sich bewegt, kann auch der Ast erzittern. Gedanken chinesischer Weiser. Übertr. aus d. chines. Urtexten v. Anna v. Rottauscher. Hg. v. —. *[1938.?]* 7. Aufl. Wien: Scheuermann 1941. 92 p. 5 t. (Die Tieck-Bücher.) **A 51.81/3**

9 Történelem

Geschichte

Dungern, Otto Freiherr von. Kamillo Trotter. Bahnbrecher einer neuen deutschen Verfassungsgeschichte. München: Lassleben 1941. 27 p. 1 t. (Schriften des Bayerischen Landesvereins f. Familienkunde, 14.) **P 90 Trotter**

Erdélyi László. Emlékbeszéd Sörös Pongrác (1873—1919) rendes tag felett. Bp.: Stephaneum ny. 1941. 18 p. (Szent István Akad. emlékbeszédei, III/5.) **R 90 Sörös Pongrác**

Frank, Walter. Kämpfende Wissenschaft. Mit einem Vorvort v. Baldur v. Schirach. Hamburg: Hanseatische Verl. Anst. 1934. 35 p. **P 90(43)**

Frank, Walter. Zunft und Nation. Rede. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1935. 33, [1] p. (Schriften des Reichsinst. für Geschichte d. neuen Deutschlands.) **P 90(43)**

Gadamer, H[ans] G. Volk und Geschichte im Denken Herders. Frankfurt a. M.: Klostermann 1942. 24 p. (Wissenschaft u. Gegenwart, 14.) **P 901 Herder**

Hegel, [Georg Wilhelm Friedrich]. Ember és történelem. Ford. & bev. Sándor Pál. Debrecen: »Codex« 1942. 64 p. **310944**

Honti János. Anonymus és a hagyomány. Bp.: Danubia 1942. 23 p. **2459/21/1**
= Minerva XXI/1.

Huizinga, J[ohan]. Im Bann der Geschichte. Betrachtungen u. Gestaltungen. Übertr. v. Werner Kaegi u. anderen. Basel: Burg-Verl. 1943. XI, 376 p. 1 t. **311303**

Jancke, Oskar. Jacob Burckhardt. Zum sehen geboren... Zus. gest. u. eingeleit. v. —. München: Piper 1942. 277, [2] p. **310632**

Lékai Lajos. A magyar történetírás 1790–1830. Bp.: Ciszterci Rend 1942. 205 p. (Ciszterci doktori értekezések, 83.) **99852**
Bibliográfia: p. 196—201.

Schumann, Friedrich Karl. Gestalt und Geschichte. Lpzg: Becker & Erler 1941. [5], 36 p. (Die Gestalt, 6.) **P 901**

Vanyó Tihamér. A plébániatörténetírás módszertana. Bp.: Stephaneum ny. 1941. 67, [1] p. **99295**

Virágh László, kügyi. Mikor mi történt? Beszámoló a XX. század érdekes eseményeiről. *[1942.]* 2. kiad. Összeáll. —. Bp.: Hungária ny. 1942. 315 p. **K 9000/3**

Piganiol, André. Histoire de Rome. Paris: Pr. univers. de France 1939. LI, 576 p. (»Clio«, 3.) **99171**

Schaeder, Hans Heinrich. Das persische Weltreich. Hg. v. Universität u. Univers. Bund. Breslau: Korn 1941. 39 p. 1 t. (Vorträge d. Friedr.—Wilh.—Univers. zu Breslau.) **A 55.90/18**

Stübler, Gerhard. Die Religiosität des Livius. Stuttg.: Kohlhammer 1941. XI, 215 p. (Tübinger Beiträge z. Altertumswissenschaft, 35.) **310196**
Bibliographie: p. IX—XI.

Szabó Árpád. Perikles kora. Történeti és politikai áttekintés. Bp.: Parthenon kiad. 1942. 93, [2] p. (Parthenon-tanulmányok, 4.)
Bibliográfia: p. [94]. **310810**

Szádeczky-Kardoss Samu. Áttelepítés és eltelepedés a görögök történetében. Dissz. Kolozsvár: Minerva ny. 1941. 68 p. **R 9.38 ».../0362«**

9.3 Ókori történet

Geschichte des Altertums

Balogh Károly. Római könyv. 1—2 k. Bp.: Egyet ny. 1941. **99221**
1. k. Vesta. 306 p. 20 t.
2. k. Janus. 328 p. 22 t.

Berve, Helmut. Das neue Bild der Antike. Bd 1—2. Hg. v. —. Lpzg: Koehler & Amelang 1942. 4°. **X 7776**
Bd 1. Hellas. 394 p. 34 t.
» 2. Rom. 458 p. 21 t.

Birt, Theodor. Das römische Weltreich. Seine Herrscher, Feldherren u. Staatsmänner. Berlin: Knaur 1941. 603, [1] p. 15 t. **310066**

Ciaceri, Emanuele. Cicerone e i suoi tempi. Vol. 1—2. *[1925.]* 2. ed. riv. Milano: Soc. Dante Alighieri 1939—1941. 4°. **X 7799**
Vol. 1. Dalla nascita al consolato (a. 106—63 a. C.) 1939. XLIV, 310 p. 1 t.
» 2. Dal consolato alla morte (a. 63—43 a. C.) 1941. VI, [2], 420 p.

Frideczky József. Roma aeterna. Bp.: Szt. István-társ. [1942]. 346, [2] p. **99866**
Bibliográfia: p. 337—344.

Maffii, Maffio. Cicero und seine Zeit. Aus dem Italienischen v. Anton Zahorsky. Zürich: Rascher 1943. 384 p. 16 t. **311192**

Pfister, Kurt. Der Untergang der antiken Welt. Lpzg: Goldmann 1941. 345, [3] p. 22 t.
Bibliographie: p. 343—345. **99653**

9.4 Európa története

Geschichte Europas

Ádám T. István. A világháború okai. A hármasszövetség története. Átnézte és az előszót irta József kir. herceg. Bp.: Róna ny. 1942. 94 p. **99371**

Anchieri, Ettore. Antologia storico-diplomatica. Racc. ord. di documenti diplomatici, politici, memorialistici, di trattati e convenzioni del 1815 al 1940. Milano: Ist. per gli studi di polit. internat. 1941. 549, [3] p. **99090**

Burckhardt, Carl J. Gestalten und Mächte. Reden u. Aufsätze. Zürich: Fretz & Wasmuth 1941. 253, [3] p. **99147**

Du Prel, Max Freiherr. Die Niederlande im Umbruch der Zeiten. Alte u. neue Beziehungen zum Reich. Hg. u. bearb. v. — unter Mitwirkung v. Willi Janke. Zum Geleit v. Seyss-Inquart. Würzburg: Triltsch 1941. XV, 395 p. 56 t. **99926**

Eichmann, Eduard. Die Kaiserkrönung im Abendland. Ein Beitrag z. Geistesgeschichte d. Mittelalters. Mit besonderer Berücksichtigung d. kirchlichen Rechts, d. Liturgie u. d. Kirchenpolitik. Bd 1—2. Würzburg: Echter-Verl. 1942. **99928**
Bd 1. Gesamtbild. XXVIII, 331 p. 2 t.
» 2. Einzeluntersuchungen. VIII, 320 p. 20 t.
Bibliographie: Bd 1. p. XIX—XXVIII., Bd 2. p. 3—4.

Erőss János. Így végződtek a háborúk Európában. A nagy európai konfliktusok befejezésének drámája. Bp.: »Aurora« 1942. 62, [2] p. (Aurora könyvek.) **R 9.4**

Giachetti, Cipriano. Il Congresso di Vienna (1814—1815). Verona: Mondadori 1941. 299, [1] p. 10 t. (»I libri verdi«, N. 49.) **99341**

Griewank, Karl. Der Wiener Kongress und die Neuordnung Europas. 1814/15. Lpzg: Koehler & Amelang 1942. 328 p. 5 t. (Das Reich u. Europa.) **311003**

Heiss, Friedrich. Deutschland und der Westraum. In Zusammenarbeit mit Günter Lohse u. Waldemar Wucher hg. v. —. Berlin: Volk u. Reich Verl. 1941. 342, [2] p. 46 t. **99128**

Herzog, Peter. Glaubwürdigkeit und Quellenwert der Tagebücher des französischen Botschafters Paléologue. Breslau: Priebatsch 1940. [4], 59 p. (Breslauer historische Forschungen, 14.) **P 902.3**
Bibliographie: p. 57—59.

Jaakkola, Jalmari. Die Ostfrage Finnlands. Porvoo: Söderström 1942. 112, [1] p. 1 t. **A 47.94/37**

Lüdtke, Franz. Ein Jahrtausend Krieg zwischen Deutschland u. Polen. Stuttg.: Lutz 1941. 208 p. 1 t. (Geschichtsfibeln f. Wehrmacht u. Volk, 3.) **311022**

Molnár Zoltán. A renaissance-kutatás útja és eredményei. Sviluppo e risultati delle ricerche sul Rinascimento. Kolozsvár: Minerva ny. 1942. 56 p. (A kolozsvári F. J. Tud.-egyet. olasz int.-nek kiadv., 1.) **R 9.4»14/15«(003)**
Bibliográfia: p. 55.

Petreas, Johann Oskar. Die Slowakei im Umbruch. Turciansky Sv. Martin [Turócszentmárton]: Verl. Kompas 1941. 195, [3] p. **310217**

Roosbroeck, Robert von. Die Geschichte Flanderns. Jena: Diederichs 1942. 115, [2] p. (Flämische Schriften.) **310285**

Schmidt, Ludwig. Geschichte der deutschen Stämme bis zum Ausgang der Völkerwanderung. Die Ostgermanen. *[1933.]* Verb. Neudr. d. 2. völlig. neubearb. Aufl. München: Beck 1941. [4], 670 p. 2 t. **99606**

Six, F[ranz] A[lfred]. Der westfälische Friede v. 1648. Dtsche Textausg. d. Friedensverträge v. Münster u. Osnabrück. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 137, [3] p. **310981**

Stieve, Friedrich. Wendepunkte europäischer Geschichte vom Dreissigjährigen Krieg bis zur Gegenwart. *[1940.]* 3. durchges. Aufl. Lpzg: Reclam 1941. 245, [3] p. 16 t. **99590**
Bibliographie: p. [246—247.]

Vietsch, Eberhard v. Das europäische Gleichgewicht. Politische Idee u. staatsmännisches Handeln. Lpzg: Koehler & Amelang 1942. 562 p. **310524**

9.42 Angol történet
Geschichte Englands

Compton-Rickett, Arthur. The London life of Yesterday. London: Constable 1909. X, 400 p. **310880**
Bibliography: p. 387—394.

Joyce, William. Dämmerung über England. Berlin: Santoro 1942. 232 p. 1 t. **310739**

Krüger, E. W. Der Britenspiegel. Geschichtschronologie englischer Willkür von 410 bis 1914. Berlin: Dtscher Rechtsverl. 1942. VI, [2], 212 p. **310650**

Oman, Charles. England before the Norman conquest. London: Methuen 1910. VII, 680 p. 3 t. **310878**

9.43 Német történet
Geschichte Deutschlands

Aubin, Hermann. Schlesien als Ausfallstor dtscher Kultur, nach d. Osten im Mittelalter. Breslau: Schlesien-Verl. 1942. 42 p. (Schlesienbändchen.) **P 9.431.4»10/14«**

Beumelburg, Werner. Der König und die Kaiserin. Friedrich der Grosse und Maria Theresia. Berlin: Stalling 1938. 459 p. **99576**

Beumelburg, Werner. Reich und Rom. Aus dem Zeitalter der Reformation. Oldenburg i. O.: Stalling 1937. 435 p. **99573**

Bröger, Karl. Nürnberg. Der Roman einer Stadt. Berlin: Franke 1935. 353 p. **99575**

Frenssen, Gustav. Der Weg unseres Volkes. Berlin: Grote 1942. [4], 246 p. **99935**

Hoffmann, H[einz] W. Danzigs Kampf um seine deutsche Freiheit im Siebenjährigen Kriege. Danzig: Rosenberg 1941. 281, [1] p.
Bibliographie: p. 17—20. **310031**

Holtzmann, Robert. Geschichte der sächsischen Kaiserzeit (900—1024). München: Callwey 1941. 568, [2] p. 22 t. **99858**

Kárpáti Emil. V. Károly keleti politikája. Kolozsvár: Nagy ny. [1942]. 70 p. 1 t.
Bibliográfia: p. 43—46. **R 9.43»1519/1558«**

Kesting, Hermann. Erneuerung und Erhebung des deutschen Volkes nach Tilsit und Versailles. Münster (Westf.): Coppenrath 1941. 96, [3] p. (Grossdeutsche Reihe.)
Bibliographie: p. [97]. **P 9.43»1807/1941«**

Knittermeyer, H[einrich] & D[iedrich] Steilen. Bremen. Lebenskreis einer Hansestadt. *[1940.]* 2. Aufl. Hg. v. —. Geleitwort v. Böhmcker. Bremen: Geist 1941. [6], 397, [4] p. 62 t. **99137**

Kranz, Herbert. Die Stauferkaiser. Glanz und Herrlichkeit des alten Reiches. Stuttg.: Franckh 1937. 256 p. 1 t. **99661**

Obermüller, Christoph. Die deutschen Stämme. Stammesgeschichte als Namensgeschichte u. Reichsgeschichte. Bielefeld: Velhagen & Klasing 1941. 654, [1] p. **99279**
Bibliographie: p. 649—650.

Pagel, Karl. Die Hanse. Oldenburg: Stalling 1942. XII, 531 p. 36 t. **310417**
Bibliographie: p. 531.

F. Papp Zoltán. Egy nép újjászületése (1918—1941). Huszonhárom év története. Bp.: Centrum ny. [1942]. 220, [1] p. **99641**

Reich und Reichsfeinde. Bd 1—2. Vorrede v. Walter Frank. Hamburg: Hanseatische Verl. Anst. 1941. (Schriften d. Reichsinst. für Geschichte d. neuen Deutschlands.) **310182**

Steiger, Hugo. Geschichte der Stadt Augsburg. München: Oldenbourg 1941. 294 p. 16 t. **99146**

Stieve, Friedrich. Deutschlands europäische Sendung im Laufe der Jahrhunderte. Münster (Westf.): Aschendorff 1942. 27, [1] p. (Verwaltungs- u. Wirtschaftsakad. Sonderheft.) **P 9.43 ». . ./19«**

9.436 Ausztria és az osztrák-magyar monarchia története

Geschichte Österreichs

Blaum, Rudolf Georg. Albert Schäffle und die geistigen Grundlagen des Kabinetts Hohenwart. Diss. Berlin. Hamburg: Dr. Preilipper 1940. 81, [3] p. **P 30 Schäffle**
Bibliographie: p. 3—4.

Tonelli Sándor. Tisza István utolsó útja. (Sarkotic István báró vezérezredes, Bosznia-Hercegovina utolsó tartományi főnökének naplója.) Szeged: Egyetem barátainak egyes. 1941. p. 67—144, [2]. 1 t. (Acta universitatis Szegediensis. Sect. geogr. VII/2.) **99136**

Vajk Lajos. Hormayr és Böttiger. Levelek a bécsi szellemi élet történetéhez. Bp.: Danubia 1942. 145 p. **2459/21/5**
Bibliográfia: p. 144—145.
= Minerva XXI/5.

9.438 Lengyel történet

Geschichte Polens

Gollert, Friedrich. Zwei Jahre Aufbauarbeit im Distrikt Warschau. Im Auftrage des Gouverneurs des Distrikt Warschau SA-Gruppenführer Ludwig Fischer. Krakau: Verl. »Deutscher Osten« 1941. 203 p. **310344**
Bibliographie: p. 203.

Nardini, Antonio Bernieri. La Polonia e i suoi problemi. Pisa: Vallerini 1940. 79, [1] p. (Monografie informazione, 4—5.) **A 47.95/72**

9.439 Magyar történet

Geschichte Ungarns

Árvay Árpád. Fény gyult a toronyban. Előszót írta: Hlatky Endre. Nagyvárad: »Estilap« kiad. 1942. 165 p. **310436**

Balla Antal. Magyarország története. Bp.: Singer & Wolfner 1942. 341 p. **310034**
Bibliográfia: p. 335—338.

Bártfai Szabó László. Pest megye történetének okleveles emlékei 1002—1599-ig. Függelékül az inárchi Farkas, az irsai Irsay, valamint a szilasi és pilisi Szilassy családok története. Bp.: Saját kiad. 1938. 636 p. 13 t. **99599**

Bendefy László. Itil és Dubu. Új szempontok őstörténetünk keleti kútfőinek magyarázatához. Sopron: Rabaközi ny. 1938. 31 p. **A 43.40/15**

Bendefy László. A magyarság kaukázusi őshazája. Gyeretyán országa. Bp.: Cserépfalvi 1942. 509 p. XLI t. **99581**

Bendefy László. Szallam tolmács küldetése Nagy Sándor falához. (Góg és Magóg fala.) Bp.: Szentföldi ferencrendi zárda ny. 1941. 94, [2] p. 1 t. (A Magyar őstörténet kutfői, 1.) **R 9.=945.11»../08«**

Bethlen Miklós önéletírása. [Válogatta és bev. Kenyeres Imre.] — II. Rákóczi Ferenc emlékezései és vallomásai. [A szemelv. ford. és bev. Geréb László.] — Széchenyi István 1848-as naplója. [Ford. és magy. ell. Ferdinándy Mihály.] Bp.: Officina 1942. [4], 71, [1], 71, [1], 101, [1] p. (Magyar szabadság.) **310082**

Bidner Ákos. Az eperjesi vértörvényszék (1687). Bp.: Luther-társ. 1941. 45, [3] p. **R 9.439.051»16«**

Blaskovich Lajos. Őshaza és Körösi Csoma Sándor célja. Körösi Csoma Sándor halálának 100. évfordulóján. Bp.: Stádium 1942. 230 p. 8 t. **311225**
Bibliográfia: p. 223—228.

Cs. Bogáts Dénes. Zágon 1690. évi feldúlása és következményei. Kolozsvár: Minerva ny. 1941. 26 p. (A Székely Nemzeti Múzeum kiadv., 3. Az »Erdélyi Múzeum« 3—4. sz.-ból.) **R 9.439.033**

Halász Antal. A hazatértek. A bukovinai magyarok kétszáz esztendeje. *[1941.]* 2. kiad. Nagyvárad: Szerző 1941. 119, [1] p. 3 t.
Bibliográfia: p. [120]. **310797**

Hamvas József. Budapest megújhodása 1924—1933. Kortörténeti vázlat. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 136 p. **99723**

Hodinka Antal. Adalékok Pécs város történetéhez 1686-tól 1701-ig. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. ny. 1942. 31 p. (Pannonia könyvt., 54. A »Pannonia« 7. k.-ből.) **R 9.439.016 Pécs »1686/1701«**

Hodinka Antal. II. Rákóczy Ferenc fejedelem és a »gens fidelissima«. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. ny. 1937. 64 p. (Felvidéki tudom. társ. kiadv., 1. sor., 4.) **R 9.439.34»17«**

Hóman Bálint. Magyar sors — magyar hivatás. Mult és jövő. Bp.: Athenaeum 1942. [4], 308 p. **310223**

Kertész János. Széchenyi faluja Nagycenk. Függelék: Gr. Széchenyi I. születésének 150-ik évford. alkalmából megjelent tanulm. könyvészete. Bp.: Vármegyei szociografiák kiad. 1941. 24 p. **R 9.439.053 Nagycenk**
Bibliográfia: p. 18.

Kiss Pál. Marosvásárhely története. Marosvásárhely: Petri 1942. 204, [2] p. 30 t.
Bibliográfia: p. 190—200. **311207**

Kozma György. A beregmegyei kaszinó százéves története. Bp.: Stádium 1941. 183 p. **99983**

König Kelemen. Fülek vára. Fülek: Ferences rendház 1942. 36 p. **R 9.439.047**

Lipták, Johann. Das Rote Kloster und Frater Cyprianus. Kesmark: Sauter 1937. 47 p. 4 t. (Bilder aus d. Zipser Vergangenheit.)
Bibliographie: p. 45—46. **R 9.439.057**

Makkos Lajos. Jánosháza nagyközség történeti és jelenkori leírása. Celldömölk: Turul ny. 1941. 36 p. (Jánosházi m. kir. áll. polg. fiú- & leányisk. Évkönyvéből.)
Bibliográfia: p. 34. **R 9.439.069 Jánosháza**

Nyiry Gyula. Die Vorbereitung der ungarischen Proletarierdiktatur durch die Regierung Károlyi. Bp.: Új Aurora Verl. 1942. 136 p. (Europa und der Bolschewismus, V.) **99738**

Orbók Attila. Így beszélj hazádról. Témák, adatok, feljegyzések és társalgási ötletek gyüjteménye, jó magyaroknak — a magyarokról. Bp.: Singer és Wolfner [1942]. [6], 128 p. **310067**

Papp György. A hajdudorogi egyházmegye területváltozásai. Miskolc: Ludvig ny. 1942. 13 p. (A »Keleti egyház« 1—3. sz.-ból.) **R 9.439.52 Hajdudorog**

Petőfi útján. Szerk. a Magyar történelmi emlékbizottság. Bp.: Horizont [194?]. 48 p. **R 9.439»1848/1849«**

Radisics Elemér. Magyar lélek, magyar munka. Szerk. —. Bp.: Athenaeum 1943. 4°. 194 p. 22 t. **X 7818**

Rákóczi Ferenc II. Emlékezései és vallomásai. A szemelvényeket ford. & bev. Geréb László. Bp.: Officina 1942. 72 p. (Officina kvt., 15.) **310762**

Szabó István. A magyarság életrajza. Bp.: Magy. tört. társ. 1941. 276 p. **99871**

Szabó Margit. H. G. v. Bretschneider budai tartózkodása 1782—1784-ig. Fejezet a magyar felvilágosodás tört.-ből. Bp.: Danubia 1942. 83, [2] p. **2459/21/4**
Bibliográfia: p. [84].
= Minerva XXI/4.

Szeghalmy Gyula. Dunántúli vármegyék. Előszót írta József főherceg. Bp.: Magy. városok monográfiája kiadóhiv. 1938. 760 p. 33 t. **X 7720**

Szentmiklósy Lajos. Magyar őstörténet. Bp.: Szerző 1942. 116 p. **311220**

Terranova, Giovanni. Breve storis d'Ungheria. *[1937.]* 2. ed. Prefazione di Eugenio Koltay-Kastner. Roma: Ed. »Noi e l'Ungheria« 1937. 63 p. 2 t. (»Noi e l'Ungheria«, 1.) Bibliografia: p. 51—57. **R 9.439=5**

Tóth Zoltán. A Hartvik-legenda kritikájához. (A Szt. Korona eredetkérdése.) Bp.: Ranschburg 1942. 130, [1] p. **310749**

Vendel István. Szekszárd megyei város monográfiája. Szekszárd: Molnár ny. 1941. 364 p. Bibliográfia: p. 364. **310483**

9.439.42 Erdély története

Geschichte Siebenbürgens

Erdélyi martirok és hősök aranykönyve. Kiad. a szerk. bizotts. Pécs: »Kultúra« 1941. 4°. 414 p. **X 7713**

Farkas [György] Georg. Gábor Bethlen. Bp.: Pannonia Verl. 1940. 38 p. (Pannonia-Bücher, 3. Kleine Serie.) **R 9.439.42»16«**

Incze Gábor. A felszabadult Kelet. Bp.: »Bethlen G.« irod. és ny. rt. 1941. 72 p. **R 9.439.42»1940«**

Kispál László, sepsiszentiváni és uzoni. Erdély fejedelmi korszaka. Bp.: Stádium [1941]. 384 p. **98920**

László Jenő. Erdély sorsa az uniótól Trianonig. Bp.: Szerző 1940. 280 p. **K 9439/6** Bibliográfia: p. 280.

Mályusz Elemér. Erdély és népei. Írták: —, Alföldi András, Biró Sándor stb. Bp.: Kir. magy. Pázmány Péter Tud.-egyet. bölcsészeti karának magyarságtudományi intézete 1941. 254 p. **99127**

Müller, Georg Ed. Stühle und Distrikte als Unterteilungen der Siebenbürgisch-Deutschen Nationaluniversität 1141—1876. Hermannstadt: Krafft & Drotleff 1941. XII, 402 p. (Schriftenreihe d. dtschen Volksgruppe in Rumänien.) **310337** Bibliographie: p. 311—402.

Székely Mihály. Erdély sötét korszaka. Bp.: Forum 1931. 144 p. **R 9.439.42»1919/1930«**

Van Leisen, Herbert. Terres hongroisesde Transylvanie. Genève: Kundig 1941. 142, [1] p. 10 t. **99173**

9.44 Francia történet

Geschichte Frankreichs

Allinson, Alfred. The days of the Directoire. With a note upon the costume of the period, by John Colby Abbott. London: Lane 1910. XVI, 388 p. 48 t. **310844**

Árkossy Sándor. Franciaország Erdély magyarnyelvű hirlapjainak tükrében (1790—1878). Kolozsvár: Lyceum ny. 1942. 74, [1] p. Bibliográfia: p. 73—74. **R 9.44»179/187«**

Aubry, Octave. Le second empire. Paris: Fayard 1938. 697 p. (Les grandes études historiques.) **310505**

Braesch, Frédéric. 1789, l'année cruciale. Paris: Gallimard 1941. 272 p. **310960**

Clauss, Max. Zwischen Paris und Vichy. Frankreich seit dem Waffenstillstand. Berlin: Im Dtschen-Verl. 1942. 176 p. **99312**

Costantini, Pierre. La grande pensée de Bonaparte. Paris: Baudiniere 1941. 349, [3] p. 3 t. **99285**

Gaxotte, Pierre. Le révolution française. *[1928.]* Éd. revue et corrigée. Paris: Fayard 1942. 452, [1] p. (Les grandes études historiques.) **310510**

Jouvenel, Bertrand de. Après la défaite. Paris: Plon 1941. 262, [2] p. **310496**

Jouvenel, Bertrand de. Nach der Niederlage. Deutsch v. W. Beck. Berlin: Herbig 1941. 251, [1] p. **99667**

Kröger, Alfred. Ça ira! Die Französische Revolution in Tatsachenberichten deutscher Zeitungen. Berlin: Hahnefeld 1939. 355 p. 32 t. **99011**

Lafue, Pierre. L'assassinat du Duc de Guise. Paris: Colbert 1942. 244 p. (L'histoire et l'épopée.) **310774**

Mercier, Louis Sebastian. A forradalmi Páris. Le nouveau Paris (1798.) c. könyvéből összeválogatta, fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Kürti Pál. Bp.: Officina 1942. 128 p. (Officina könyvtár, 11/12.) **99832**

Patmore, K. A. The Court of Louis XIII. London: Methuen 1909. XII, [2], 360 p. 16 t. **310885**

Roederer, Pierre Louis. Mémoires sur la Révolution, le Consulat et l'Empire. Textes choisis et présentés par Octave Aubry. Paris: Plon 1942. XXIII, 276 p. **99882**

Saint Simon, [Louis de Rouvroy duc de]. XIV. Lajos udvara. Bp.: Officina 1941. 77, [3] p. (Officina kvt., 3.) **99045**

9.45 Olasz történet
Geschichte Italiens

Bohner, Theodor. Mit den Augen des Italieners. Vom alten zum neuen Italien. *[1940.]* 2. Aufl. Lpzg: Meiner 1941. 212, [5] p. 8 t. **310494**

Bolla, Giuseppe. Il destino imperiale di Roma. Verona: L'albero 1941. 208 p. 11 t. **98891**
Bibliografia: p. 205—207.

Fortini, Arnaldo. Assisi nel medio evo. Leggende, avventure, battaglie. Roma: »Edizione Roma« 1940. VIII, 629 p. (Società intern. degli studi francescani.) **310003**

Fredas, Pietro. Corfu' italiana. Prefaz. di Antonio Monti. Milano: Ediz. de »Il Mare nostro« 1941. 78, [1] p. 16 t. **P 9.495.41**

Genova.Istituto per la storia d Genova. Storia di Genova, dalle origini al tempo nostro. Vol. 1—2. Milano: Garzanti 1941. 4°. **X 7697**

Heywood, William. A history of Perugia. Ed. by R. Langton Douglas. London: Methuen 1910. XVI, 412, [4] p. 20 t. (The states of Italy.) **310906**

Salvatorelli, Luigi. Geschichte Italiens. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. X, 738 p. 16 t.
Bibliographie: p. 688—694. **310607**

Savelli, Agostino. Itália története a birodalom bukásától a birodalom megalapításáig. Ford. Brelich Mario. Bp.: Athenaeum [194?]. 336 p. **99059**

Volpe, G[ioacchino]. Monumenti di storia italiana. Firenze: Vallecchi 1925. VIII, 331, [3] p. (Collana storica, XX.) **310968**

Zangari, Domenico. Le colonie italo albanesi di Calabria. Storia e demografica sec. XV—XIX. Nappoli: Casella 1941. 174, [2] p. **311255**

9.47 Orosz történet
Geschichte Russlands

Aillaud, Luciano & Silvio Pozzani. Ucraina. Cenni storici ed economici. Milano: Istit. per gli studi di politica intern. 1941. 95 p. (Problemi del giorno.) **A 47/97.36**

Brian, Chaninov, N. Histoire de Russie. Paris: Fayard 1929. 508, [1] p. (Les grandes études historiques.) **A 47.90/140**
Bibliographie: p. 499—508.

Doroschenko, Dimytro. Die Ukraine und das Reich. Neun Jahrhunderte deutsch-ukrainischer Beziehungen im Spiegel d. deutschen Wissenschaft u. Literatur. Lpzg: Hirzel 1941. [8], 299 p. **A 47.97/34**

Uebersberger, Hans. Russlands Territorialentwicklung und Nationalitätenpolitik. Hg. v. Universität u. Universitätsbund. Breslau: Korn 1942. 27 p. (Vorträge d. Friedrich-Wilhelms Univers. zu Breslau.) **P 9.47«13/19«**

Ukraine. Berlin: Stollberg [1942]. 113 p. (Die Bücherei d. Ostraumes.) **A 47.97/35**

9.474 Balti történet
Geschichte der Balten

Bihlmans, Alfred. La Lettonie d'aujourd'hui son développement historique et sa situation actuelle. Riga: Impr. »Latv. Zemn Sav.« 1929. 112 p. 2 t. **A 47.94/36**

Blunck, Hans Friedrich. Wolter von Plettenberg. Deutschordensmeister in Livland. Hamburg: Hanseatische Verl. Anst. 1938—1939. 284 p. **99574**

Dopkewitsch, Helene. Die Entwicklung des lettländischen Staatsdenkens bis 1918. Berlin: Engelmann 1936. 125 p. (Rigaer volkstheoretische Abhandlungen, 3.) **A 47.32/334**

Hartmann, Waldemar. Die Balten und ihre Geschichte. Berlin: Eher 1942. 94 p. 1 t. (Volkheit u. Glaube, 7.) **P 9.474**

9.494 Svájc története
Geschichte der Schweiz

Burckhardt, Paul. Geschichte der Stadt Basel von der Zeit der Reformation bis zur Gegenwart. Basel: Helbing & Lichtenhahn 1942. XI, 408 p. **311257**
Bibliographie: p. 377—389.

Jaggi, Arnold Schweizergeschichte und Weltgeschichte 1500—1940. Mit einem Abriss d. eidgenössischen Entwicklung v. 1291—1500. Bern: Haupt 1942. XXXVI, 479 p. **310359**

Kläui, Paul Ortsgeschichte. Eine Einführung. Zürich: Schulthess 1942. VIII, 148 p. **311276**
Bibliographie: p. 114—143.

Müller, Johannes von. Geschichten Schweizerischer Eidgenossenschaft. *[1825.]* Neu bearb. Ausg. Bd 1—3. Mit Ergänzungen v. Robert Glutz-Blozheim & Johann Jakob Hottinger. Neubearb. v. H[einrich] E[ugen] Wecklin. Hg. v. E[rnst] A[rmin] Hofmann. Kilchberg—Zürich: Verl. Volk u. Schrifttum 1942. **99591**

Salis, J[ean] R[ud.] Giuseppe Motta. Dreissig Jahre eidgenössische Politik. 3.*[1941.]* Aufl. Zürich: Füssli 1942. 472 p. 8 t. **99677**

9.495 Balkán története

Geschichte des Balkans

Bauer, Helmut. Ein Vielvölkerstaat zerbricht. Werden u. Vergehen Jugoslawiens. Lpzg: Lühe-Verl. 1941. 129 p. **99631**
Bibliographie: p. 126—129.

Ferrario, Carlo Antonio. Storia dei Bulgari. Milano: Ist. per gli studi di polit. internaz. 1940. 280 p. 4 t. (Manuali di politica internaz. 22.) **A 49.96/56**

Hallmann, Hans. Die Geschichte Neugriechenlands. Zwei Vorträge. Bonn: Scheur 1941. 47 p. (Kriegsvorträge, H. 64. Aus d. Vortragsreihe: »Griechenland.«) **A 49.99/116**
Bibliographie: p. 47.

Reinard, Friedrich. Das ist Rumänien. [O. O. & Dr.] 1939. 48 p. **A 49.98/98**
Bibliographie: p. 47.

Schneefuss, Walter. Die Kroaten und ihre Geschichte. Lpzg: Goldmann 1942. 109, [1] p. (Weltgeschehen.) **310501**

Sirdani, Marin. L'Albania e gli albanesi. Tirana: Distaptur 1941. 4°. 47 p. (Quaderni di attualità, 5.) **A 49.95/75**

9.5 Ázsia története

Geschichte Asiens

Chavannes, Edouard. Documents sur les Tou-Kiue (Turcs) Occidentaux. Rec. & commentés par —. St. — Pétersbourg: Commiss. de l'Academie imp. d. sciences 1903. IV, 378 p. 1 t. **A 50.98/37**

Crosthwaite, Charles Sir. The pacification of Burma. London: Arnold 1912. XII, 356 p. 31 t. **A 59.90/3**

Cunningham, Joseph Davey. A history of the Sikhs. From the origin of the nation to the battles of the Sutlej. Repr. from the ed. of 1849. Lahore: »Sun« 1897. XXXIV, 427, [3] p. **A 54.95/6**

Farrer, Reginald. In old Ceylon. London: Arnold 1908. [4], 351 p. 15 t. **A 54.91/71**

Festing, Gabrielle. When kings rode to Delphi. Edinburgh: Blackwood 1912. IX, [5], 436 p. 16 t. **A 54.90/53**

Haenisch, Erich. Die geheime Geschichte der Mongolen. [Manghol un niuca tobca'an.] Aus einer mongolischen Niederschrift des Jahres 1240 v. der Insel Kode'e im Keluren-Fluss. Erstmalig übersetzt u. erläutert v. —. Lpzg: Harrassovitz 1941. XXXII, 209, [6] p. 1 t. (Das mongolische Weltreich. Quellen u. Forschungen, I.) **A 51.97/15**
Bibliographie: p. 210.

Kirchner, Iwan. Sperrfeuer um Nahost. Der Kampf um Vorderasien u. Ägypten v. Mittelalter bis zur Gegenwart. Brünn: Rohrer 1941. 826 p. 3 t. **A 56.90/80**

László Ferenc. A kagán és családja. Karcag: Kertész ny. 1940. 39 p. (»Körösi Csoma Archivum«, 3. k.-ből.) **A 56.34/47**

Mc Govern, William Montgomery. The early empires of Central Asia. A study of the Scythians and the Huns and the part they played in world history. With special reference to the Chinese sources. Chapel Hill: Univers. of North Carolina pr. 1939. XIV, 530 p. **A 50.98/36**
Bibliography: p. 492—519.

Moravcsik Gyula. Die byzantinischen Quellen der Geschichte der Türkvölker. Bp.: Kir. m. P. P. Tudom.-egyet. görög filológ. int. kiad. 1942. 378, [1] p. (Magyar-görög tanulmányok, 20. Byzantinoturcica, 1.) **A 56.90/81**

Rapson, E[dward] J[ames]. The Cambridge history of India. Vol. I. Cambridge: Univ. pr. 1935. **A 54.90/51**
Vol. 1. Ancient India. XII, 736 p. 29 t.

Schmitz, Paul. Die Arabische Revolution. Lpzg: Goldmann 1942. 221, [1] p. **A 53.32/10**

Sitaram, K. N. Iranian influence on Indian culture. [Bombay: Cama oriental Inst. 1920]. 152 p. **A 54.30/43**

Smith, Vincent A. The early history of India. *[1904.]* 2. ed. rev. and enlarg. From 600 B. C. to the Muhammadan Conquest including the invasion of Alexander the Great. Oxford: Clarendon pr. 1908. X, [2], 461, [2] p. 14 t. **A 54.90/50**

White, J. Claude. Sikhim and Bhutan. Twenty-one years on the north-east frontier 1887—1908. London: Arnold 1909. XIX, 331, [1] p. 29 t. **A 54.90/55**

9.6 Afrika története

Geschichte Afrikas

Ashmead-Bartlett, E[llis]. The passing of the Shereefian Empire. Edinburgh: Blackwood 1910. XII, 532 p. 30 t. **310816**

Baratier. Souvenirs de la Mission Marchand, Fachoda. Paris: Grasset 1941. 228 p. 9 t. **A 62.90/52**

Gibson, J. Y. The story of the Zulus. *[1903.]* New ed. rev. and extended. London: Longmans 1911. VI, 338 p. 12 t. **310867**

Holm, Erik. Die Buren. Land, Volk, Geschichte. Berlin: Dtscher-Verl. 1942. 158 p. 16 t. Bibliographie: p. 153—158. **99934**

Reeve, Henry Fenwick. The Gambia. Its history ancient, mediaeval & modern. London: Elder 1912. XVI, 288 p. 34 t. **310919**

Routh, E. M. G. Tangier. Englands lost Atlantic outpost 1661—1684. London: Murray 1912. XXVIII, 388 p. 30 t. **A 64.90/2**

Schmitz, Paul. Ägyptens Weg zur Freiheit. Lpzg: Goldmann 1937. 118, [3] p. (»Weltgeschehen«.) **A 62.90/51**

9.7/8 Amerika története

Geschichte Amerikas

Hertneck, Friedrich. Kampf um Texas. Lpzg: Goldmann 1941. 308, [1] p. **99306**

Roz, Firmin. Histoire des États-Unis. *[1930.]* Nouvelle [10e éd.] rev. & augm. Paris: Fayard 1942. 486 p. **310503**

Silberschmidt, Max. Lincolntól Rooseveltig. Hogyan lett az USA világhatalom. *[Der Aufstieg d. Vereinigten Staaten v. Amerika zur Weltmacht.]* Ford. Reitzer Béla & Horváth Zoltán. Bp.: Barkóczy [194?]. XVI, 468 p. 2 t. **311204**

Strode, Hudson. Kampf um Kuba. Die Geschichte einer Insel. Aus d. Amerikanischen übertr. v. Carlo Graf v. Courten. München: Beck [1938]. 376 p. 5 t. **99054**
Bibliographie: p. 371—375.

Stulz, Josef. Die Vereinigten Staaten von Amerika. Freiburg im Br.: Herder 1934. XII, [2], 340 p. **310962**
Bibliographie: p. 325—330.

Wrede, Franz Otto. Amerika, az olvasztótégely. Bp.: Stádium [194?]. 146, [1] p. 2t. Bibliográfia: p. [147]. **310811**

902.5 Archivisztika

Iványi Béla. Dominikánus levelek és oklevelek a körmendi levéltárban. Körmend: »Rábavidék« ny. 1942. 100 p. (Körmendi füzetek, 1.) **R 902.5(439.069) Körmend**

Jakó Zsigmond. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárának multja és feladatai. Kolozsvár: Erdélyi múzeum-egyes. kiad. 1942. 26 p. = Erdélyi tudományos füzetek, 133. **X 2215/133**

902.6 Archeológia

Archäologie

Banks, Edgar James. Bismya or the lost city of Adab. New York: Putnam 1912. XXII, 458 p. 1 t. **A 50.94/160**

Banner János. A kőkori élet Békés vármegyében. Gyula: Városi Múzeum kiad. 1941. 71 p. 5 t. (Gyulai dolgozatok, 4.) **R 902.6(439.018)**

Banner János. Das Tisza-, Maros-, Körös-Gebiet bis zur Entwicklung der Bronzezeit. Szeged: Archäologisches Inst. d. Miklós Horthy Univers. 1942. 91 p. 69 t. **311158**
Bibliographie: p. 80—91.

Carducci, Carlo. Tibur (Tivoli). Regio IV-Sabini et Samnium. Roma: Instituto di studi romani 1940. 96, [2] p. 14 t. (Italia romana: Municipi e colonie, Serie 1., vol. 3.) **310009**
Bibliografia: p. 7—8.

Dörner, Friedrich Karl. Inschriften und Denkmäler aus Bithynien. Berlin: Dtsch. Archäolog. Inst. 1941. 128 p. 48 t. (Istambuler Forschungen, 14.) **A 50.90/69**

Falls, J. C. Ewald. Drei Jahre in der libyschen Wüste. Reisen, Entdeckungen u. Ausgrabungen d. Frankfurter Menasexpedition. Geleitw. v. Carl Maria Kaufmann. Freiburg im Br.: Herder 1911. XVIII, 342 p. **A 61.90/6**

Falls, J. C. Ewald. Three years in the Libyan desert. Transl. by Elizabeth Lee. London: Fisher Unwin 1913. XII, 356 p. 45 t. **310879**

Fleischmann, W[ilhelm]. Mykenä. 2500 v. Chr. Geb. — 463 v. Chr. Geb. Im Lichte der archäologischen Forschung. Im Lichte der Psalmen. München: Manz 1937. 40 p. **A 49.99/117**

Handbuch der Archäologie. Im Rahmen des Handbuch der Altertumswissenschaft. Bd 1. In Verbindung mit E. Walter Andrae, Helmut Arntz, Friedrich Wilhelm Freih. v. Bissing [etz.] hg. v. Walter Otto. München: Beck 1937. (Handbuch d. Altertumswissenschaft. Die neuesten Bände. Abteil 6.) **311284**

Johnson, Walter. Byways in British archaeology. Cambridge: Univers. pr. 1912. XII, 530 p. **310847**

Klauser, Theodor. Vom Heroon zur Märtyrerbasilika. Neue archäologische Balkanfunde u. ihre Deutung. Bonn: Scheur 1942. 26, [2] p. (Kriegsvorträge, 62. Aus d. Vortragsreihe: »Griechenland.«) **A 49.99/120**

Koldewey, Robert. Das wieder erstehende Babylon. Die bisherigen Ergebnisse der deutschen Ausgrabungen. Lpzg: Hinrichs 1913. VII, 328 p. 7 t. **A 50.9/071**

Müller, Hans Wolfgang. Die Felsengräber der Fürsten von Elephantine aus d. Zeit d. mittleren Reiches. Glückstadt: Augustin 1940. 118 p. 62 t. (Ägypt. Vorschungen, 9.) **A 62.90/50**

Párducz Mihály. A szarmatakor emlékei Magyarországon. — Denkmäler der Sarmatenzeit Ungarns. 1. rész. Bp.: Orsz. magy. tört. múzeum 1941. 76 p. 32 t. **1759/25**
= Archeologia Hungarica, XXV.

Roma. Istituto di studi romani. Sezioni campana. Campania romana. Studi e materiali. Prefazione di Amedeo Maiuri. Napoli: Rispoli Anonima 1938. 291, [4] p. 30 t. (Italia romana: Campania romana, I.) **310280/1**

91 Földrajz

Geographie

Aho & Soldan. Finnland in Bild. Land u. Volk an Werk- u. Feiertagen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava 1942. 4°. 160 p. **A 47.30/144**

Amundsen, Roald. The South Pole. An account of the Norwegian Antarctic expedition in the »Fram«. 1910—1912. Transl. by A. G. Chater. T. 1—2. London: Murray 1912. **310866**

Arnold, Channing & Frederick J. Tabor Frost. The American Egypt. A record of travel in Yucatan. London: Hutchinson1909. XIV, 391 p. 29 t. **310850**

Auer, Vainö & Eino Jutikkala. Finnlands Lebensraum. Das geographische u. geschichtl. Finnland. Als Sachkundiger in philolog. u. etnograph. Fragen: Kustaa Vilkuna. Berlin: Metzner 1941. 154 p. **A 47.91/105**

Backeberg, Curt. Stachlige Wildnis. 80.000 km durch die Urwelt Amerikas. Neudamm: Neumann 1942. VIII, 414 p. 48 t. **310188**

Bauer, Wilhelm & Peter Dehen. Tatsachen und Zahlen über Deutschland. Berlin: Müller 1941. 136 p. **99720**

Benn, Edith Fraser. An Overland Trek from India by side-saddle, camel and rail; the record of a journey from Baluchistan to Europe. London: Longmans 1909. XV, 343 p. 48 t. **A 50.91/82**

Bernatzik, Hugo Adolf. Gari-gari. Leben u. Abenteuer bei den Negern zwischen Nil u. Kongo. *[1930.]* 7. Aufl. Wien: Schroll 1941. 144 p. 42 t. **A 66.91/12**

Bernatzik, Hugo Adolf. Südsee. *[1934.]* 3. Aufl. Wien: Schroll 1941. 158 p. 45 t. **A 94.91/1**

Bohner, Theodor. Afrika. Erdteil europäischer Verheissung. Lpzg: Meiner 1941. 232 p. 13 t. **A 60.91/8**

Böckmann, Werner. Unter dem Äquator. Ein südamerikanisches Erlebnisbuch. Braunschweig: Wenzel 1941. 192 p. 16 t. **99650**

Böök, Fredrik. A gazdag és a szegény Svédország. Ford. Halász Gyula. Bp.: Athenaeum [194?]. 223, [5] p. 18 t. (Ismeretlen világok.) **96523**

Browne, Belmore. The conquest of Mount Mc Kinley. Append. by Herschel C. Parker. London: Putnam 1913. XVIII, 382 p. 64 t. **310905**

Bruce, C. G[ranwille]. Twenty years in the Himalaya. London: Arnold 1910. XIV, 336 p. 30 t. **A 54.91/68**

Byrd, Richard E. [Alone]. Egyedül. Ford. Balogh Barna. Bp.: Stádium [194?]. 252 p. **98895**

Cabaton, A[ntoine]. Java, Sumatra and the other islands of the Dutch East Indies. *[1911.]* 2. ed. Transl. and with a preface by Bernard Miall. London: Unwin 1912. XVI, 376 p. 31 t. **A 91.91/7**

Calvert, Albert F. Catalonia the Balearic Isles. An historical and descriptive account by —. London: Lane 1910. XV, 107 p. 128 t. **310862**

Cecchi, Emilio. Bitteres Amerika. Aus d. Italienischen übers. v. A. Graf Alegiani. Oldenburg: Stalling 1942. 394 p. 24 t. **311189**

Christian, F. W. Eastern pacific lands Tahiti and the Marquesas Islands. Introd. by Martin Luther Rouse. London: Scott 1910. 269 p. 64 t. **A 90/91/1**

Curtin, Jeremiah. A journey in Southern Siberia. The mongols, their religion and their myths. Prefatory note by Charles W. Eliot. London: Sampson Low, Marston 1909. XIV, 319 p. 29 t. **A 57.91/32**

Degn, Christian. Drontheim. Lpzg: Hirzel 1942. 34 p. 7 t. (Schriftenreihe: Das Reich u. Nordeuropa, 2.) **P 91.481 Drontheim**

Dékány András. A huszadik század világvándorai. Bp.: Singer & Wolfner 1942. 218, [1] p. 20 t. **311081**

Del Grande, Nino. Fünfzigtausend Kilometer durch Afrika. Berechtigte Übersetzung aus d. Italienischen, besorgt v. Giuseppe Zocci. Die deutsche Ausgabe wurde gegenüber d. Originalausg. um einige Kapitel erweitert. Zürich: Müller [194?]. 189 p. 27 t. **98972**

Dickinson, F[s.] A[rth.] Lake Victoria to Khartoum with rifle and camera. With an introd. by Winston Churchill. London: Lane 1910. XIX, 333 p. 48 t. **A 67.91/14**

Diez, Ernst. So sahen sie Asien. Reiseberichte v. Herodot bis Moltke. Berlin: Zsolnay 1942. 480 p. 8 t. **A 50.91/80**

Dreesen, Walter. Indien im Feuer. Bericht einer Reise. Hamburg: Broschek 1942. 342 p. **A 54.32/68**

Duisburg, Adolf von. Im Lande des Cheghu von Bornu. Despoten und Völker südlich des Tschad. Berlin: Reimer 1942. [10], 162 p. 16 t. **A 60.91/6**

Du Prel, Max Freiherr. Das Generalgouvernement. Hg. u. bearb. v. —. Im Auftrage u. mit einem Vorwort des Generalgouverneurs Frank. Würzburg: Triltsch 1942. XX, 404 p. 18 t. **311253**

Dyhrenfurth, Günter Oskar. Himalaya-Fahrt Unsere Expedition 1930. Zürich: Füssli 1942. 192 p. 11 t. **A 54.91/66**

Ehrhardt, Alfred. Island. 104 Aufnahmen v. —. Einführung v. Ferdinand Dannmeyer. Hamburg: Ellermann 1939. 110 p. **311200**

Entz Géza & Sebestyén Olga. A Balaton élete. Bp.: Kir. magy. term.-tud. társ. 1942. VIII, 366 p. 22 t. (Kir. m. term.-tud. társ. kiadv., 124.) **310222**

Erhorn, I[rmgard]. Kaukasien. Berlin: Stollberg [1942]. 79 p. (Die Bücherei d. Ostraumes.) **A 47.91/104**

Fochler-Hauke, Gustav. Die Manschurei. Eine geographisch-geopolitische Landeskunde. Auf Grund eigener Reisen u. des Schrifttums v. —. Heidelberg: Vowinckel 1941. XI, 448 p. 28 t. (Schriften z. Wehrgeopolitik, 3.)
Bibliographie: p. 419. **A 51.98/9**

Fraser, David. The short cut to India. The record of a journey along the Route of the Baghdad Railway. Edinburgh: Blackwood 1909. XIII, 381 p. 48 t. **A 56.91/47**

Gerstenberg, Joachim. Griechenland. Idee und Erlebnis. Hamburg: Broschek 1942. 160 p. 53 t. **A 49.99/121**

Gomes, Edwin H. Seventeen years among the sea Dyaks of Borneo. Introd. by John Perham. London: Seeley 1911. 344 p. 32 t. **A 51.91/6**

Gouldsbury, Cullen & Hubert Sheane. The great plateau of Northern Rhodesia. Being some impressions of the Tanganyika Plateau. With an introd. by Sir Alfred Sharpe. London: Arnold 1911. XXIII, [2], 360 p. 41 t.
Bibliography: p. XXIII. **310852**

Haltenberger Mihály. Budapest városföldrajza. Bev.: Szendy Károly. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 160 p. (Főv. pedag. szemináriumi kézikönyvek, I.) **310137**
Bibliográfia: p. 156—160.

Handbuch der Ukraine. Im Auftrage des Ukrainischen wissenschaftl. Inst. in Berlin hg. v. J. Mirtschuk. Lpzg: Harrassowitz 1941. VIII, 416 p. **A 47.91/103**

Hansen, Christen. Deutschland, England und ich. Berlin: »Grenze u. Ausland« 1941. 182 p. **99586**

Hardenburg, W. E. The Putumayo. The devil's paradise. Travels in the Peruvian Amazon region and an account of the atrocities commited upon the Indian therein. Ed. int. by C. Reginald Enock. London: Fischer Unwin 1912. 348 p. 17 t. **310836**

Hass, Hans. Unter Korallen und Haien. Abenteur in der Karabischen See. Berlin: Im Deutschen Verlag 1941. 189 p. 24 t. **99009**

Hazai utazók Erdélyben. Csokonay, Kisfaludy S., Teleki Domokos, Kazinczy, Batthyáni Vince, Bethlen Elek, Széchenyi, Déryné, Bolyai Farkas, Szentiváni Mihály, Kemény Zs., Táncsics, Kővári László, Erdélyi János, Szilágyi Sándor, Petőfi, Jósika, Gyulai, Mocsáry Lajos, Jókai, Orbán Balázs, Eötvös József és mások erdélyi utirajzai. Molter Károly előszavával. Összeáll.: Szeremlei László. Kolozsvár: Fraternitas-ny. 1942. 201, [2] p. **310262**

Hedley, John. Tramps in Dark Mongolia. London: Unwin 1910. XII, 371 p. 47 t. **A 51.97/16**

Henderson, John. The West Indies. Painted by A. S. Forrest. London: Black 1905. IX, 270, [2] p. 74 t. **310823**

Herrmann, Ernst. Deutsche Forscher im Südpolarmeer. Bericht von der Deutschen Antarktischen Expedition 1938/1939. Geleitwort v. Hermann Göring. Einführung v. A. Ritscher. Berlin: Safari-Verl. 1941. 184, [4] p. 41 t. **99278**

Hilton-Simpson, M. W. Land and peoples of the Kasai. London: Constable 1911. XX, 345 p. 47 t. **310875**

Hone, Percy F. Southern Rhodesia. London: Bell 1909. XVI, 406 p. 10 t. **310924**

Isbert, Otto Albrecht. Ungarn. Berlin: Junker u. Dünnhaupt 1941. 62, [1] p. (Kleine Auslandskunde, Bd 9.) **98952**
Bibliographie: p. 62.

Jack, R. Logan. The back blocks of China. A narrative of experiences among the Chinese, Sifans, Lolos, Tibetans, Shans and Kachins, between Shanghai and the Irrawadi. London: Arnold 1904. XXII, 269 p. 14 t. **A 51.91/80**

Job, Jakob. Italienische Städte. Erlenbach-Zürich: Rentsch 1941. 351 p. **310737**

Johann, A[lfred] E[rnst]. Bolyongások New Yorktól Alaskáig. *[Pelzjäger, Prärien u. Präsidenten.]* Ford. Nyireö Éva. Bp.: Athenaeum [194?]. 256, [4] p. 7 t. (Ismeretlen világok.) **99140**

Kálnoky Hugo gróf. Széchenyi István és Waldstein János keleti utazása 1830-ban. Kiadta, bev. és magyarázatokkal ell. —. Szekfű Gyula előszavával. Bp.: Franklin [1942?]. 319, [1] p. 10 t. **311090**

Karfeld, Kurt Peter. Spanien. Ein Farbbildwerk. Text v. Francisco de Cossio. Dtsche Bearbeitung v. Karl-Horst Behrendt. Berlin: Zeitgeschichte-Verl. [194?]. 4°. [28] p. 24 t. **X 7750**

Kellermann, Bernhard. Meine Reisen in Asien. Iran, Klein-Tibet, Indien, Siam, Japan. Berlin: Fischer 1940. 373, [3] p. **A 50.91/79**

Kemp, E. G. The face of Manchuria, Korea & Russian Turkestan. London: Chatto & Windus 1910. 247, [1] p. 23 t. **A 51.91/81**

Klingel, Gilbert C. Inagua. Ende und Anfang einer Forscherfahrt. Übers. v. Charles Urech. Zürich: Müller [1942?]. 302 p. 18 t. **311078**

Knyphausen, Anton Graf. Rumänische Palette. Das Land der Hirten u. Bauern. Berlin: Deutscher Verl. 1942. 188, [1] p. 50 t. **A 49.91/88**

Kostya Sándor. Ukrajna. Előszót írta Iványi Endre. Kalocsa: Árpád-ny. 1942. 159 p. 15 t. **A 47.97/37**

Köhler, Hans. Köln. Natürliche Grundlagen d. Werdens einer Groszstadt. Berlin: Volk u. Reich-Verl. 1941. 186 p. 4 t. (Zur Wirtschaftsgeographied. dtschen Westens, 7.)
Bibliographie: p. 178—183. **310021**

Krist, Gustav. Allein durchs verbotene Land. Fahrten in Zentralasien. *[1937.]* 3. Aufl. Wien: Schroll 1941. 208 p. 38 t. **A 58.96/5**

Krug, Hans Joachim. Wanderungen und Wandlungen in China. Berlin: Scherl 1941. 326, [2] p. 24 t. **A 51.91/76**

Lamboglia, Nino. Liguria romana. Studi storico-topografici. Vol. 1. Roma: Ist. di studi romani 1939. 280 p. 7 t. (Ist. di studi romani; Sec. Ligure. Italia romana.) **310279**

Landor, A. Henry Savage. Across widest Africa. Vol. 1—2. London: Hurst & Blackett 1907. **310851**

Landor, Arnold H. Savage. Tibet and Nepal. Painted and described. London: Black 1905. X, 234 p. 75 t. **A 51.91/79**

Lauterburg-Bonjour, Elsa. Lambarene. Erlebnisse einer Bernerin im Afrikanischen Urwald. *[1931.]* 2. Aufl. Lpzg: Meiner 1942. [4], 114 p. 8 t. **A 66.91/13**

Lemmer, Konrad. Grosses, schönes Italien. Ein Führer durch Florenz u. Rom. Berlin: Rembrandt-Verl. [1941]. 128 p. **310206**

Lipcsey-Magyar Sándor. Dai-Nippon. Nagy japán birodalom. Előszót írta Wataro Joshinaka. Bp.: Kókai 1942. 108 p. 8 t. **A 52.91/48**

Little, Archibald. Gleanings from fifty years in China. London: Low 1910. XVI, [2], 330 p. 17 t. **A 51.91/77**

Ludwig Amadeus von Savoyen, Herzog der Abruzzen. Der Ruwenzori. Erforschung und erste Ersteigung seiner höchsten Gipfel. Hg. v. V. de Filippi. Lpzg: Brockhaus 1909. XII, 471 p. 33 t. **A 60.91/9**

Lukács Károly. A Balaton. 2. átdolg. kiad. Bp.: »Magyar Szemle« társ. kiad. 1941. 80 p. (Kincsestár, 114.) **R 91.439:(285) Balaton**

Mansur, Abdullah. The Land of Uz. London Macmillan 1911. XXVIII, 354 p. 27 t.: **A 53.91/17**

Máthé Elek. Amerikai magyarok nyomában. Utirajz az amerikai magyarság települési térképével. Bp.: Dante 1942. 249 p. 1 t. **99994**

Maugham, R[eginald] C[harles] F[ulke]. Zambezia. A general description of the valley of the Zambezy river, from its delta to the river Aroangwa, with its history, agriculture, flora, fauna, and ethnography. London: Murray 1910. XIV, 408 p. 41 t. **310912**

Morley, Christopher. Hasta La Vista, or, a postcard from Peru. London: Faber & Faber 1934. VIII, 268 p. **311166**

Morley, Margaret W. The Carolina Mountains. London: Constable 1913. VIII, [2], 397 p. 25 t. **310826**

Mumm, A. L. Five months in the Himalaya. A record of Mountain Travel in Garhwal and Kashmir. London: Arnold 1909. XV, 268 p. 27 t. **A 54.91/72**

Nansen, Fridtjof. In northern mists. Aretic exploration early times. Vol. 1—2. Translat. bey Arthur G. Chater. London: Heinemann 1911. **A 50.91/83**

Naumann, Charlotte. Siebenbürgisch-Bessarabisches Tagebuch. München: Luible 1941. 79 p. 1 t. **P 910.4(439.42)**

Niedermayer, Oskar Ritter von. Im Weltkrieg vor Indiens Toren. Der Wüstenzug d. deutschen Expedition nach Persien u. Afganistan. *[1935.]* 2. Aufl. Hamburg: Hanseatische Verl. Anst. 1936. 228, [2] p. 9 t. **A 55.91/36**

Norway illustrated. A national publication richly illustrated. Oslo: Blix [193?]. 4°. 120 p. **X 7733**

Nyárády Mihály. Kék község történelmi földrajza. Nyiregyháza: Orosz-ny. 1941. 74 p. 1 t. (Bessenyei-társaság kiadv., 5.) **R 911(439.054) Kék**

Ojetti, Ugo berichtet. Italienische Variationen. Aus dem Italienischen Übertr. v. Emmi Pfeiffer. Lpzg: Goldmann 1942. 259, [5] p. **310951**

Oroszhegyi Jósa. Román élet. A mai oláhföld és népe természeti, történeti, közéleti, vallási, erkölcsi, fogalmi, szokási és társadalmi viszonyainak rajza. Sajtó alá rend. Biró Sándor. Kolozsvár: Minerva 1942. 158 p. (Erdélyi ritkaságok, 5.) **310807**

Pantenburg, Vitalis. Finnland. Jüngstes Reich im Hohen Norden. Lpzg: Goldmann 1941. 126 p. (»Weltgeschehen«.) **98909**

Pantenburg, Vitalis. Nordland jenseits der Eisbarre. Eine Expedition in arktischen Urland. Aus den Tagebüchern d. Verfassers. Stuttg.: Union Deutsche Verlagsges. 1941. 192, [1] p. 36 t. **310322**

Pinkerton, Kathrene. Einsames Blockhaus. Fünf Jahre im kanadischen Busch. Berechtigte Übertragung aus d. Amerikanischen v. M. E. Kähnert. Zürich: Müller [1941]. 256 p. 12 t. **98977**

Posse-Brádzdová, Amelie. Sardinien. Eine sonnige Gefangenschaft. Aus d. Schwedischen übers. v. Marie Franzos. Erlenbach: Rotapfel-Verl. [1935]. 264 p. 12 t. **310418**

Powell, Addison M. Trailing and camping in Alaska. London: Hurst & Blackett 1910. [10], 379 p. 30 t. **310827**

Pölnitz, Albert Freiherr von. Als Kaffeepflanzer in Deutsch-Ost. Erlebnisse 1934/39. Lpzg: Hase & Koehler 1939. 215 p. 8 t. **99338**

Prinz Gyula. Magyarország földrajza. Bp.: Renaissance 1942. 272 p. **99998**

Reich Milton Oszkár. Erdély. Útikönyv. *[1910.]* 2. átdolg. & bőv. kiad. Bp.: Eggenberger 1942. 232 p. 11 t. **99360**

Reiser, Hans. Indios. Braunschweig: Wenzel 1941. 232 p. 15 t. **310046**

Reményik Zsigmond. Amerikai ballada. Bp.: Antiqua [1942]. 240 p. **311241**

Ross, Colin. Südamerika, die aufsteigende Welt. *[1923.]* 8. Aufl. Lpzg: Brockhaus 1941. 276 p. 14 t. **98916**

Schmid, Hermann Alfred. Die Entzauberung der Welt in der Schwe zer Landeskunde. Ein Be trag zur Geschichte der Aufklärung in der Schweiz. Basel: Helbing & Lichtenhahn 1942. 193 p. (Basler Beiträge z. Geschichtswissenschaft, 7.) **310580**

Schwarz, Hans. Vier Pferde, ein Hund und drei Soldaten. Ein Ritt nach Stambul u. Athen. *[1937.]* 2. Aufl. Zürich: Rascher 1940. 302 p. 32 t. **A 49.91/89**

Spencer, Baldwin & F[rancia] J[ames] Gillen. Across Australia. Vol. 1—2. London: Macmillan 1912. **A 94/91/3**

Springorum, Friedrich. Ein menschlich Land. Variationen über ein bairisches Thema. München: Callwey [1942]. 4°. 30, [1] p. 60 t. **X 7752**

Suède ancienne et moderne, La —. Préface de Bo Lindman. Stockholm: Office National du Tourisme Suedois 1937. 238, [4] p. **310309**

Szabó Zoltán. Szerelmes földrajz. Bp.: Nyugat 1942. 202, [1] p. **99992**

Szászy Istvánné. Számum kerekedik. Közelkeleti élmények békében és háborúban. Bp.: Singer & Wolfner [1942]. 188 p. 15 t. **A 62.91/22**

Szondi Béla. Találkozás Európával. Bp.: Bethlen G.-ny. 1942. 119, [1] p. 16 t. **311086**

Szörédi Ilona. Olasz mosoly. Bp.: Stádium [1942]. 248 p. 8 t. **98930**

Tonelli Sándor. Utazás Erdélyben és Erdély körül. Bp.: Athenaeum [1941]. 235, [1] p. **99037**

Trittel, Walter. Thailand. Berlin: Junker & Dünnhaupt 1942. 62 p. (Kleine Auslandskunde, 11.) **A 59.91/81**

Turner, Samuel. Siberia. A record of travel, chimbing, and exploration. With an introd. by Baron Heyking. *[1905.]* 2. ed. London: Fisher Unwin 1911. 320 p. 32 t. **A 57.91/31**

Vageler, Paul. Afrikanischer Mosaik. 25 Jahre Wanderungen durch d. afrikanische Wirklichkeit. Berlin: Parey 1941. 264 p. 24 t. **A 60.91/7**

Vaillat, Léandre. Paysages de Paris. Paris: Stock 1941. 188 p. **99752**

Vajta Ferenc. Istambul kulisszái mögött. (Naplójegyzetek.) Bp.: Stádium 1942. 212 p. **A 56.91/48**

Várdai Béla. Rab magyar tájakon. Bp.: Szent István-társ. [1941?]. 176, [2] p. **99041**

Vellard, J. Une civilisation du miel. Les Indiens Guayakis du Paraguay. Pref. de P. Rivet. Paris: Gallimard 1939. 188, [2] p. (Geographie humaine.) **310994**
Bibliographie: p. 183—188.

Ward, F. Kingdon. The land of the blue poppy. Travels of a naturalist in Eastern Tibet. Cambridge: Univers. pr. 1913. XII, 283 p. 39 t. **A 51.91/78**

Warner, Felix. 7 Jahre in Urwald und Grasland. Erlebnisse eines Pflanzers in Kamerun. Minden (Westf.): Köhrer 1941. 173, [2] p. 9 t. **99324**

Wigram, W. A. & Edgar T. A. Wigram. The Cradle of mankind life in Eastern Kurdistan. London: Black 1914. X. 373 p. 36 t. **A 56.91/46**

Wiscott, Carl T. Griechenland im Auto erlebt. *[1936.]* Ergänzte u. erweit. Aufl. München: Bruckmann 1941. 180 p. 3 t. **A 49.99/119**

Workman, Fanny Bullock & William Hunter Workman. In the ice world of Himalaya ... Among the peaks and passes of Ladakh, Nubra, Suru, and Baltistan. London: Unwin 1901. 204 p. 54 t. **A 54.91/70**

Workman, William Hunter & Fanny Bullock Workman. Through town and jungle. Fourteen thousand miles awheel among the temples, and people of the Indian plain. London: Fischer Unwin 1904. XXIV, 380 p. 1 t. **A 54.91/73**
Bibliography: p. 376.

Zádor I. István. Álmodó oázisok. Bp.: Stádium [1942]. 280 p. 7 t. **311244**

910.2 Idegenforgalom

Fremdenverkehr

Egyed István. Idegenforgalmi iparok. Bp.: Idegenforg. Ujságírók egyes. kiad. 1942. 29 p. (A »Magyar idegenforgalom Évkönyvé«- ből.) **R 910.2(439)**

Hegedüs Márton. A magyar idegenforgalom közgazdasági jelentősége. Bp.: Merkantil ny. 1938. 47, [1] p. **R 910.2(439)**
Bibliográfia: p. [48].

Hunziker, W[alter] & K[urt] Krapf. Grundriss der Allgemeinen Fremdenverkehrslehre. Zürich: Polygraphischer Verl. 1942. 391 p. (Schriftenreihe d. Seminars f. Fremdenverkehr an der Handels-Hochschule St. Gallen, 1.)
Bibliographie: p. 391. **310282**

Markos Béla. Propaganda és idegenforgalom. Idegenforgalmunk jogszabályai. Előadások az 1942. évi idegenforg. közigazg. szaktanf. tananyagából. Szerk. —. Bp.: Idegenforg. ujságírók egyes. 1942. 158 p. **310127**

Milleker Rezső. A Felvidék idegenforgalmi problémái. — Veress Gábor: Erdélyi problémák. Két előadás. Bp.: A Magyar kulturális egyes. orsz. szöv. 1942. 36 p. (Idegenforgalom és kultúra.) **R 910.2(439.31)**

Witting, Lothar. Wirtschaftskonjunktur und Fremdenverkehr u. ihre Rückwirkungen auf d. Beherbergungsgewerbe im Ostseebad Cranz. Diss. Königsberg/Pr. Zeulenroda: Dr. Sporn 1937. 40 p. **P 910.2(431.1) Cranz**

Bibliographie: p. 5—6.

912 Térképészet
Kartographie

Atlante d'Italia al 500.000. Milano: Officine fotolitografiche 1939. 26 t. (Consociazione turistica italiana.) **T 184**

Brit szigetek [térkép]. Bp.: Kókai [194?]. 63×88 cm. **T 715**

Csendes Oceán. Bp.: M. kir. honvéd térképészeti intézet 1941. 1:25.000.000. 60×90 cm. **T 188**

Európa [térkép]. Bp.: Kókai [1941]. 90×70 cm. **T 187**

Europäische Russland, Das — [Landkarte]. Bielefeld: Velhagen & Klasing [194?]. 1 : 4.5 Millionen. 70×85 cm. **T 186**

Grob, Richard. Geschichte der schweizerischen Kartographie. Bern: Kümmerly und Frey 1941. 194 p. XXVIII t. **99632**

Kogutovicz Manó. Magyarország közigazgatási térképe. Bp.: Magyar Földrajzi int. kiad. [194?]. Mérték: 1 : 900.000. 115·5×82 cm. **T 716**

Radnai havasok. Bp.: M. kir. Honv. Térképészeti int. 1942. Mérték 1:200.000. 68×98 cm. **T 717**

Székelyföld. Bp.: M. kir. honvéd térképészeti intézet 1941. 1 : 200.000. 80×100 cm. **T 185**

92 Életrajzok. Emlékiratok
Biographien. Memoiren

Ács Tivadar. Magyar úttörők az újvilágban. László Károly 1850—1867. évinapló-jegyzetei a Kossuth-emigráció amerikai életéből. Bp.: »Láthatár« kiad. 1942. 199 p. **310113**

Ady Lajosné. Az ismeretlen Ady. Akiről az érmindszenti levelesláda beszél. Bp.: Béta kiad. [1942]. 412 p. 14 t. **311191**

Aixinger László. Széchenyi Pozsonyban. Vázlat. Pozsony: Toldy kör 1942. 24 p. (Szlovákiai magy. irod. füzetek.) **R 92.32(439) Széchenyi**

Andrae, Tor. Nathan Söderblom. Autorisierte Übers. aus d. Schwedischen v. E. Groening u. A. Völklein. Berlin: Töpelmann 1938. [6], 232 p. 3 t. **310619**

Angyal Dávid. Az ifjú Ferenc József. Bp.: Magy. tört. társ. [1942]. 122 p. **310942**

Aubry, Octave. Les pages immortelles de Napoléon. Choisies et expliquées par: —. Paris: Éd. Correa 1941. 246, [3] p. 1 t. **310628**

Awwakum. Das Leben des Protopopen Awwakum vom ihm selbst niedergeschrieben. Übersetzung aus d. Altrussischen nebst Einleitung u. Kommentar v. Rudolf Jagoditsch. Berlin: Ost-Europa-Verl. 1930. VIII, 227 p. (Quellen u. Aufsätze zur russischen Geschichte, 10.) **A 47.92/120**

Bachrach Imre. Rumy Károly György és a jénai egyetem. Bp.: Danubia 1942. 82 [2] p. Bibliográfia: p. [84]. **2459/21/8**
= Minerva XXI/8.

Bailly, Auguste. Jules César. *[1932.]* 35. éd. Paris: Fayard 1941. 286, [2] p. **310509**

Baktay Ervin. Háromszéktől a Himalájáig. Körösi Csoma Sándor életútja. Halálának századik évfordulójára irta —. Bp.: Vörösváry 1942. 299, [5] p. 16 t. **A 54.92/25**

Balassa Imre. Itt élned, halnod kell. Vörösmarty Mihály életének regénye. Bp.: Singer & Wolfner 1942. 324 p. **99689**
Bibliográfia: p. 321—324.

Bálint Sándor. Egy magyar szentember. Orosz István önéletrajza. Kiadta —. Bp.: Franklin 1941. 210 p. 1 t. **311021**

Balkányi Kálmán. Egy kereskedő naplója 1934—1941. Bp.: Officina-ny. 1942. 236, [4] p. **99291**

Barabás Tibor. Az európai szellem magyar úttörői. Történelmi arcképek. 1. Petőfi, Széchenyi, Kossuth, Táncsics, Madách, Grünwald, Péterfy, Gyulai. 2. Martinovics, Bacsányi, Kölcsey, Bölöni Farkas, Bajza. Bp.: Szoc.-dem. párt kiad. 1942. 95 p. **311168**

Bartz, Karl. Peter der Grosse. Berlin: Neff 1936. 481 p. 7 t. **A 47.92/39**

Baumgardt, Rudolf. Das Fundament. Schöpferische Menschen des XIX. Jahrhunderts. Berlin: Zeitgeschichte-Verl. 1941. 479 p. 15 t. **99334**

Baumgarten, Hans. Moritz von Sachsen. Der Gegenspieler Karls V. Berlin: Neff 1941. 426, [6] p. 7 t. **99307**

Bäumer, Gertrud. Gestalt und Wandel. Frauenbildnisse. Berlin: Herbig 1939. XVI, 720 p. **310965**

Bellonci, Maria. Lucrezia Borgia. Olasz eredetiből ford. Salaczné Zachár Ilona. Bp.: Grill [194?]. 422 p. 2 t. **98938**

Benda Kálmán. Bocskai István. 1557—1606. Bp.: Franklin [1942]. 242 p. 1 t. **310949**
Bibliográfia: p. 230—241.

Benson, E[dward] F[rederic]. Drake admirális. Ford. Bátor István. Bp.: Rózsavölgyi [1942?]. 280 p. **311071**

Besenval, [Johan Peter Viktor] Baron von. Unter dem Lilienbanner. Memorien des —. Bern: Hallwag 1940. 312 p. 16 t. **99588**

Bethge, Hans. Der Kanzler. Hundert kleine Geschichten um Otto von Bismarck. Erzählt v. —. Berlin: Frundsberg 1941. 160, [1] p. **310094**

Bethlen Miklós önéletírása. Válogatta & bev. Kenyeres Imre. Bp.: Officina 1942. 72 p. (Officina kvt., 14.) **310761**

Betschart, Ildefons. Theophrastus Paracelsus. Der Mensch an d. Zeitenwende. Einsiedeln: Benziger 1941. 171 p. 4 t. **310408.**

Birk, Alfred. Alois von Negrelli. Die Lebensgeschichte eines Ingenieurs. Bd 1—2. Wien: Braumüller 1915—1925. **310103**
Bd 1. 1799—1848. In der Heimat. In der Schweiz. In Österreich. X, 274 p. 1 t.
2. 1848—1858. Italien. Der Suezkanal. Letzte Kämpfe. VIII, 307 p. 1 t.

Blake, Warrenne. An Irish beauty of the regency. Compiled from »Mes souvenirs«, the unpubl. journals of the hon. mrs. Calvert. 1789—1822. London: Lane 1911. XX, 427 p. 33 t. **310857**

Blome, Kurt. Arzt im Kampf. Erlebnisse und Gedanken. Lpzg: Barth 1941. 311, [1] p. 8 t. **99320**

Bodnár István. Bezerédj István és a százéves szekszárdi kaszinó. Emlékkönyv Bezerédj István szobrának leleplezési ünnepére. A szekszárdi kaszinó megbízásából szerk. —. Szekszárd: Szerző 1942. 196 p. **310063**

Bontempelli, Massimo. Sette discorsi. Pirandello, Leopardi, D'Annunzio, Verga, L'Aretino, Scarlatti, Verdi. Milano: Bompiani 1942. 238, [6] p. **310967**
Bibliografia: p. [2—5.]

Bouhler, Philipp. Napoleon. Kometenbahn eines Genies. München: Callwey 1941. 456 p. 9 t. **99859**

Calderini, Aristide. Vespasiano e Tito. Roma: Istit. di studi romani 1941. 31, [4] p. 4 t. (Gli imperatori romani, 5.)
Bibliografia: p. 31. **P 92.937 Vespasianus**

Carré, Henri. La duchesse de Bourgogne. Une princesse de Savoie a la cour de Louis XIV. (1685—1712.) *[1934.]* 2. ed. Paris: Hachette 1934. 244 p. **310497**

Carré, Henri. Le maréchal de Villars. Homme de guerre et diplomate. Préf. du maréchal Pétain. Paris: Hachette 1936. 265, [3] p. **310498**

Casanova, Giacomo. Lebenserinnerungen. Abenteuer auf einer Genfer Reise. Bern: Hallwag 1941. 286 p. **98900**

Charnaux, Madeleine. La passion du ciel. Souvenirs d'une aviatrice. [Paris]: Hachette 1942. 256 p. **310776**

Cloeter, Hermine. Die Grabstätte W. A. Mozarts auf dem St. Marxer Friedhof in Wien. Im Auftrage d. Kulturamtes d. Stadt Wien u. unter Mitwirkung v. Leopold Sailer. Wien: Dtscher Verl. f. Jugend u. Volk 1941. 81, [2] p. **P 92.78(436.01) Mozart**
Bibliographie: p. [82].

Colerus, Egmont. Leibniz. Der Lebensroman eines weltumspannenden Geistes. Berlin: Zsolnay 1941. 626, [4] p. **310245**

Craemer, Rudolf. Benjamin Disraeli. Hamburg: Hanseatische Verlagsanst. 1941. 226 p. 9 t. (Schriften d. Reichsinstituts f. Geschichte d. neuen Deutschlands.) **99685**

Csapodi Csaba. Eszterházy Miklós nádor 1583—1645. Bp.: Franklin 1942. 171 p. **99690**

Da Mosto, Andrea. I dogi di Venezia con particolare riguardo alle loro tombe. Venezia: Ongania [1940]. 396 p. 94 t. **310186**
Bibliografia: p. 345—366.

Daye, Pierre. Léopold II. Paris: Fayard 1934. 573 p. (Les grandes études historiques.) **310511**

De Wyzewa, Theodore & G. de Saint Foix. Wolfgang Amadeé Mozart. Sa vie musicale et son oeuvre. Vol. 1—4. Paris: Desclée, de Brouwer 1936—1939. **310012**

Vol. 1. L'enfant prodige. 1936. XIV, 526, [2] p. 12 t.
« 2. Le jeune maitre. 1936. 457, [3] p. 7 t.
« 3. Le grand voyage. 1936. 424, [2] p. 7 t.
« 4. L'epanouissement: Figaro, Don Juan, et les grandes symphonies. 1939. 398, [2] p. 14 t.

Donath Gyula élete és munkája. Önéletrajz. Bp.: Horizont 1940. 79 p.
R 92.61(439) Donath Gyula

Ducasse, André. La grande mademoiselle. La plus riche heritière d'Europe. 1627—1693. Paris: Hachette 1937. 251, [2] p. **310506**

Dworczak, Karl Heinz. Das Leben Old Shatterhands. Der Roman Karl Mays. Redebeul bei Dresden: Karl-May-Verl. 1935. 166 p. **99736**

Eckardt, Hans von. Iwan der Schreckliche. Frankfurt a. M.: Klostermann 1941. 406 p. 8 t. **A 47.92/118**

Endrődy László. »Szeretettel, szenvedéssel . . .« Kilenced a lelki előhaladásra, Isten szolgája, Kaszap István példája nyomán. *[1938.]* 4. kiad. Bp.: »Kaszap István lapja« 1942. 192 p. **311048**

Erdélyi József. A harmadik fiú. Önéletrajz. Bp.: »Turul« [194?]. 242 p. **310226**

Ernst, Fritz. Aus Goethes Freundeskreis. Erlenbach: Rentsch 1941. 119 p. 13 t. **99303**

Eyck, Erich. Bismarck. Leben und Werk. Bd 1. Erlenbach-Zürich: Rentsch 1941. 679 p. 7 t. **99271**

Fábián Gáspár. Bepillantás egy életbe. Székesfehérvár: »Pannonia« ny. 1941. 146 p. **99028**

Findeisen, Kurt Arnold. Das Leben ein Tanz, der Tanz ein Leben. Der Walzerkönig Johann Strauss u. seine Zeit. Musikalisch-dichterisches Lebensbild in drei Teilen. Eingeleit. u. hg. v. Karl Plenzat. Lpzg: Eichblatt 1941. 49 p. (Eichblatts Deutsche Heimatbücher, 152/53.) **310800**

Fodor Ferenc. Gróf Teleki Pál dr. (1879—1941.) rendes tag emlékezete. Bp.: Stephaneum-ny. 1941. 26 p. 1 t. (A Szent István Akadémia emlékbeszédei, 3. k. 7.)
R 92.32(439) Teleki Pál

Fraccaroli, Arnaldo. Bellini. Verona: Mondadori 1942. 330 p. 20 t. **311116**

Francais d'outre-mer. Des Croisades à Lyautey. Paris: Plon 1942. XIV, 118, [2] p. (Cahiers de l'unité française.) **310779**

Frank, Walter. Franz Ritter von Epp. Der Weg eines deutschen Soldaten. Hamburg: Hanseatische Verl.-Anst. 1939. 163 p. 8 t. **99718**

Freksa, Friedrich. Ohm Krüger. Sein Leben — ein Kampf gegen England. Berlin: Brunnen-Verl. 1941. 272 p. 1 t. **99675**
Bibliographie: p. 268—69.

Froembgen, Johann. Wissman. Peters. Krüger. Stuttg.: Franckh 1941. 222 p. 4 t. (Schicksale u. Epochen.) **311218**

Gábriel Asztrik. Várdai Balázs a humanista Párizsban. Bp.: Szerző 1942. 25, [1] p. 1 t. (Az »Archivum Philologicum« 1. f.-ból.)
R 92.262.1(439) Várdai Balézs

Gander-von Matt, Anton. Konrad Scheuber. Enkel d. seligen Nicolaus von Flüe. Zum Geleit v. Jos. Scheuber. Freiburg: Kanisiuswerk 1941. 59 p. 1 t.
P 92(494) Scheuber Konrad
Bibliographie: p. 58.

Gaugler, Ernst. Die rechte Hand des Höchsten kann alles ändern. Johann Christoph Blumhardts Leben. Basel: Majer 1942. 94, [1] p. 1 t. **310096**

Gellért Vilmos. Sértő Kálmán élete. (Regényes életrajz.) Bp.: Könyv és lapkiadó rt. 1941. 286 p. 20 t. **99674**

Germain, José. Héros de France. Paris: Éd. de France 1942. 244 p. **310765**

Giannelli, Giulio. Domiziano. Roma: Istit. di studi romani 1941. 40 p. (Gli imperatori romani.) **P 92.937 Domitianus**
Bibliographie: p. 40.

Goebel, Karl von. Ein deutsches Forscherleben in Briefen, aus sechs Jahrzehnten. 1870—1932. Hg. v. Ernst Bergdolt. Berlin: Ahnenerbe-Stiftung Verl. 1940. 274 p. 8 t. **99223**
Bibliographie: p. 243—258.

Goetz, Wolfgang. Der Herr Geheime Rat. Hundert kleine Geschichten v.u. um Goethe, erzählt v. seinen Zeitgenossen, gesammelt v. —. Berlin: Frundsberg-Verlag 1941. 161 p. **99354**

Gombosi György. Gyerekszoba. Bp.: Szukits-kiad. 1942. 104 p. **311159**

Graber, Hans. Paul Cézanne. Nach eigenen und fremden Zeugnissen. Basel: Schwabe 1942. 318 p. 40 p. **99616**

Gritzbach, Erich. Hermann Göring egyénisége, munkássága. Bp.: Stádium 1937. 280 p. 13 t. **99746**

Gummerus, Jaakko. Michael Agricola. Der Reformator Finnlands. Sein Leben u. sein Werk. Helsinki: Akateeminen Kirjakauppa 1941. 136 p. 1 t. (Schriften d. Luther-Agricola Gesellsch. in Finnland, 2.) **310042**
Bibliographie: p. 132—136.

Gurrieri, Ottorino. Cesare Borgia. Torino: Paravia 1941. 270, [2] p. (Coll. di romanzi storici »I condottieri«.) **310255**

Gyóni Géza. »Repülj már levelem.« Sajtó alá rend. Gyóni Ferenc. Bp.: Vitézi rend Zrinyi csop. 1942. 184 p. 1 t. **310608**

Gwinner, Wilhelm. Arthur Schopenhauer aus persönlichem Umgang dargestellt. Ein Blick auf sein Leben, seinen Charakter u. seine Lehre. *[1862.]* Kritisch durchgesehen u. mit einem Anhang neu hg. v. Charlotte v. Gwinner. Lpzg: Brockhaus 1922. 260 p. 2 t. **310706**

Hay, J[ohn] Stuart. The Amazing Emperor Heliogabalus. With introd. by J. B. Bury. London: Macmillan 1911. XXIX, 308 p. 8 t. **310840**

Herzfeld, Friedrich. Wilhelm Furtwängler. Weg u. Wesen. Lpzg: Goldmann 1941. 209 p. 1 t. **99607**

Heténvi Imre. Amikor a rend őre voltam. Bp.: Pantheon [194?]. 272 p. 2 t. **311149**

Heyck, Hans. Der grosse König. Ein Lebens- u. Zeitbild. Bd 1—2. Berlin: Zeitgeschichte-Verl. 1940. **310618**

Hill, Constance. Fanny Burney at the court of Queen Charlotte. Ill. by Ellen G. Hill. London: Lane 1912. XVI, 366 p. 66 t. **310884**

Hill, Constance. Maria Edgeworth and her circle in the days of Buonaparte and Bourbon. Illust. by Ellen G. Hill. London: Lane 1909. XVIII, 300, [2] p. 57 t. **310907**

His, Eduard. Basler Gelehrte des 19. Jahrhunderts. Basel: Schwabe 1941. 432 p. 32 t. **99135**

Horányi Károly. Schröer Gyula Károly 1825—1900. Bp.: Danubia 1941. 112 p. **2459/20/9**
Bibliográfia: p. 97—112.
= Minerva XX/9.

Italiaander, Rolf. Italo Balbo. Der Mensch, der Politiker, der Flieger, der Kolonisator. München: Knorr & Hirth 1942. 224 p. 15 t. **99033**

Iványi Ferenc. A virrasztó. Bod Péter életének regénye. 1712—1769. 1—2. k. Bp.: Singer & Wolfner 1942. **99681**

Jancsó Elemér. Gróf Mikó Imre, a művelődéspolitikus. Kolozsvár: Gloria-ny. 1940. 17 p. **R 92.37(439) Mikó Imre**
Bibliográfia: p. 16—17.

Jánosy István. Vitéz Horthy István, a repülő. Bp.: Stádium 1942. 151 p. 64 t. **311299**

Jaspert, Werner. Franz Schubert. Zeugnisse seines irdischen Daseins. Frankfurt a. M.: Societäts-Verl. 1941. 557, [3] p. 14 t. **99350**

Jeri, Alfredo. Miklós Horthy il ricostruttore dell'Ungheria. Milano: Sperling & Kupfer 1939. 112, [8] p. 1 t. **99773**
Bibliografia: p. [3].

Johnson, Osa. Ich heiratete Abenteuer. Leben u. Erlebnisse v. Martin u. Osa Johnson. Aus d. Amerikanischen übertr. v. H. Kunze. Zürich: Rascher 1941. 336 p. 33 t. **310416**

Jugend grosser Deutscher, Die —. Von ihnen selbst erzählt. Hg. von Rudolf K. Goldschmit-Jentner. Lpzg: Insel-Verlag 1941. XII, 526 p. **99010**

Juhász Vilmos. Nagy hódítók. Bp.: Béta kiad. [1942]. 736, [3] p. (Az emberi alkotás regényei, II.) **310730**

Keller, Gottfried. Briefe. *[1940.]* 2. Aufl. Hg. v. Carl Helbing. Zürich: Fretz & Wasmuth 1942. 325 p. **310654**

Keppelmüller, Berthold. Das Gesetz der Sterne. Johannes Kepplers Lebensroman. Berlin: Zsolnay 1942. 296, [2] p. **99885**

Kerekesházy József. Apponyi. Bp.: Singer & Wolfner 1943. 202 p. 12 t. **311304**

Kertész Pál. Emlékezés Gonzeczky János szatmáregyházmegyei papról, 1848/1849. szabadságharcunk vértanujáról. Bp.: Stephaneum-ny. 1941. 44 p. **R 92.262.1(439) Gonzeczky János**

Kienzl, Florian. Kaiser von Brasilien. Herrschaft u. Sturz Pedros I. u. Pedros II. Berlin: Propyläen-Verl. 1942. 413, [3] p. 16 t. **99651**

Kimase, Seizo. Mitsuru Toyama kämpft für Grossasien. München: Zinnen-Verl. 1941. 254, [2] p. 1 t. **A 52.92/6**

Kolb, Annette. Franz Schubert. Sein Leben. Stockholm: Fischer 1941. 285 p. **99757**

Kornemann, Ernst. Grosse Frauen des Altertums. Im Rahmen zweitausendjährigen Weltgeschehens. Lpzg: Dieterich 1942. XII, 443 p. 14 t. **310264**

Kornis Gyula. Tudós fejek. Bp.: Franklin 1942. 204 p. **310938**

Koroda Miklós. Megvilágosodott már . . . 1—2. k. Bp.: Singer & Wolfner 1942. **99987**

Kósa János. II. Rákóczy György. Bp.: Franklin [1942]. 182, [1] p. 1 t. (Magyar életrajzok.) **311094**

Kovalovszky Miklós & Solt Andor. Gróf Károlyi Sándor élete és alkotásai. Előszót írta Dömötör László. Bp.: Csáthy 1942. 133, [2] p. 8 t. **310133**
Bibliográfia: p. 132—133.

Krupnyckyj, Borys. Hetman Mazepa und seine Zeit (1687—1709). Im Auftrag d. Ukrain. wissenschaftl. Instituts in Berlin. Lpzg: Harrassowitz 1942. [6], 260 p. 2 t.
Bibliographie: p. 246—252. **A 47.92/121**

Kühár Flóris. Emlékbeszéd Bitter Illés (1868—1939.) rendes tag felett. Bp.: Stephaneum 1942. [2], 18 p. 1 t. **2056**
= Szent István Akadémia emlékbeszédei, II. k. 8. sz.

Künstler, Charles. La vie privée de Marie-Antoinette. Paris: Hachette 1938. 255 p. (Collection »Les vies privées«.) **310636**
Bibliographie: p. 250—252.

Kürenberg, Joachim. Bismarck felesége. Ford. Gulácsy Mária. Bp.: Singer & Wolfner [194?]. 328 p. **99126**

Kürenberg, Joachim v. Schratt Katalin. A császárváros regénye. Ford. Vajda János. Bp.: »Béta« [1941]. 332 p. **99584**

Laemmel, Rudolf. Galileo Galilei und sein Zeitalter. Zum 300 jährigen Gedenken an d. Tod d. grossen Physikers u. Märtyrers dargest. Zürich: Mühlebach 1942. 300 p. 13 t. **99151**

Laure, [E. etc.]. Pétain. — en collab. avec Audet, Montjean & Bout de l'Epine. Paris: Berger-Levrault 1941. 442 p. 14 t. **99909**

La Varende, Jean de. Anne d'Autriche. Femme de Louis XIII. 1601—1666. Paris: Les éditions de France 1938. [4], 278 p. 1 t. (Les reines de France.) **310624**

Lavater-Sloman, Mary. Katharina und die russische Seele. Die Lebensgeschichte Katharinas II. v. Russland. 1729—1796. Zürich: Morgarten-Verl. 1941. 522 p. 16 t.
Bibliographie: p. 518—521. **A 47.92/115**

Leemann-van Elck, Paul. Judith Gessner, die Gattin d. Idyllendichters u. Malers Salomon Gessner. Mit einer Auswahl ihrer Familienbriefe. Zürich: Orell Füssli 1942. 212 p. 8 t. **311278**

Lengyel Tamás. Gróf Teleki László. Bp.: Franklin [1942?]. 178 p. 1 t. (Magyar életrajzok.) **310384**

Lestyán Sándor. Repülj fecském . . . Reményi Ede regényes élete. Bp.: Renaissance 1942. 202, [2] p. 8 t. **99748**

Lichtenberg Emil. Mozart élete és művei. Bp.: Rózsavölgyi 1943. 345 p. 6 t. **311229**

Longe, Julia G. Martha Lady Giffard. Her life and correspondence (1664—1722). A sequel to the letters of Dorothy Osborne. Pref. by [Edward A.] Parry. London: Allen 1911. XVI, 370 p. 24 t. **310843**

Lucas-Dubreton, J. Louis-Philippe. *[1938.]* 28e ed. Paris: Fayard 1941. 702, [2] p. **310507**

Magyar László. Milyen volt szőkesége . . . Juhász Gyula remeteévei. Bev. Tabéry Géza. Nagyvárad: »Grafika« ny. 1942. 69, [3] p. (Erdélyi egyetemes könyvtár.) **R 92.81 Juhász Gyula**

Mayer Imre. Szlovákia neves magyar szülöttei. 1—2. f. Pozsony: Toldy kör 1942. (Szlovákiai magyar irod. füzetek.) **R 92(439)**

Meinecke, Friedrich. Erlebtes. 1862—1901. Lpzg: Koehler & Amelang 1941. 224,[2] p. 1 t. **99339**

Meszlényi Antal. Magyar sorsunk őrei Mohácstól Trianonig. Bp.: Szent István-társ. 1942. 399 p. **310246**

Meszlényi Róbert. Schubert. Bp.: Rózsavölgyi 1942. 212 p. 7 t. **98890**

Mettenheim, Heinrich von. Karl von Mettenheimer (1824—1898). Werden, Wollen und Wirken eines alten Arztes in Briefen u. Niederschriften. Berlin: Ebering 1940. 551 p. 4 t. (Abhandl. zur Geschichte d. Medizin u. d. Naturwissenschaften, H. 25.) **99133**
Bibliographie: p. 521—531.

Misciatelli, Piero. Letizia Bonaparte. Napoleons Mutter in ihren Briefen. Hg. v. —. Deutsche Übertr. v. Willi Reich. Mit einer Biographie Letizias v. Octave Aubry. Erlenbach-Zürich: Rentsch [1941]. 384 p. 17 t. **98981**

Mörike, Eduard. Traum und Tag. Sein Leben in Briefen. Ausgew. u. eingeleitet v. Otto Heuschele. Jena: Diederichs 1941. 77, [3] p. (Deutsche Reihe, 109.) **310394**

Murat, Karoline Princess. My memoirs. London: Bell 1910. 344 p. 14 t. **310889**

Mussolini, Benito. Brunoval beszélgetek. *[»Parlo con Bruno«.]* Bp.: Centrum 1942. 184 p. 11 t. **99850**

Mussolini, Benito. »Parlo con Bruno«. Milano: Hoepli 1942. 146 p. 22 t. **99851**

Nagy Iván. Rettenetes Iván. (IV. Iván cár.) Bp.: Cserépfalvi 1942. 502 p. 16 t. **A 47.92/117**

Nagybákay Antal. Egy barokk-kori debreceni főbíró élete. Szeremley Sámuel a nemes kalmári társaság tagja és családja. Előadás. Debrecen: Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli ref. egyh. ker. ny. 1942. 78, [1] p. 16 t. (A Debreceni Tisza I. Tudom. társ. I. o.-nak kiadv., VIII., 6.) **310176**

Neubauer Pál. Hubay Jenő. Egy élet szimfóniája. 1—2. k. Bp.: Helikon kiad. 1942. **99970**

Nizsinszkij Romola. Harc Istenért. Nizsinszkij naplója. Paul Claudel utóhangjával. Bp.: Grill [1942]. 223 p. 8 t. **310489**

Orel, Alfred. Mozarts deutscher Weg. Eine Deutung aus Briefen. Wien: Wiener Verl. Ges. 1941. 275, [1] p. 8 t. **310529**

Osann, Christiane. Rainer Maria Rilke. Der Weg eines Dichters. Zürich: Orell Füssli 1941. 340 p. **99159**
Bibliographie: p. 337—339.

Osvát Zsuzsa. Florence Nightingale. Bp.: »Bethlen Gábor« irod. és ny. rt. 1942. 134 p. **99565**

Papini, Giovanni. Figure umane. Firenze: Vallecchi 1940. 204 p. **310969**

Papini, Giovanni. Un uomo finito. Firenze: Vallecchi 1942. 404 p. (Opere di Giovanni Papini, 8.) **310946**

Papp György. Adalékok De Camillis József munkácsi püspök működéséhez. Miskolc: Ludwig-ny. 1941. 18 p. (A »Keleti Egyház«-ból.) **R 92.262.12(439) De Camillis József**

Paribeni, Roberto. Traiano. Roma: Instit. di studi romani 1941. 37, [3] p. 3 t. (Gli imperatori romani, 8.) **P 92.937 Trajanus**
Bibliografia: p. 37.

Pariss Pál, pilisi. Halaványhold. Egy magyar papköltő életregénye. Bp.: Ányos Pál irod. kör 1942. 206 p. **99014**

Pascoaes, Teixeira de. Hieronymus. Der Dichter der Freundschaft. Aus d. Portuges. übertr. v. Albert Vigoleis Thelen. Lpzg: Tiefland-Verl. 1941. 380, [2] p. 1 t. **99984**

Pase, Martin. Stalin im Blitzlicht der Presse und Karikatur. Dresden: Müller 1941. 157 p. **A 47.92/116**

Passow-Kernen, Hilde. Angelika Kauffmann. Ein Künstlerroman d. XVIII. Jh. Zürich: Scientia 1942. 276 p. 9 t. **311240**
Bibliographie: p. 274—275.

Pataky Arnold. Emlékbeszéd Hanauer Árpád István váci megyéspüspök fölött. Bp.: Stephaneum-ny. 1942. [2], 12 p. 1 t. **2056**
= A Szent István Akadémia emlékbeszédei, II. k. 9. sz.

Pearce, Charles E. The amazing duchess. Being the romantic history of Elisabeth Ghudleigh. Vol. 1—2. London: Paul [1911]. **310834**

Perkins, Jane Gray. The life of Mrs Norton. London: Murray 1909. X, 312 p. 8 t. **310926**

Pfister, Kurt. Söhne grosser Männer. München: Hugendubel 1941. 255, [1] p. 48 t. **311073**

Pini, Giorgio. Mussolini. *[1926.]* 350 migliaio. Bologna: Cappelli 1942. 329 p. 41 t. **310950**

Podewils, Hildegard von. Bekannte — Unbekannte. Frauen am Rande der Geschichte. Dresden: Müller 1941. 416 p. 20 t. **310207**

Poseck, Ernst. Die Kronprinzessin Elisabeth Christine, Gemahlin Friedrich d. Grossen, geborene Prinzessin v. Braunschweig-Bevern. Berlin: Steuben-Verl. 1941. 505, [7] p. 9 t. **99652**
Bibliographie: p. 500—505.

Pöhlmann, Olga. Jan Swammerdam. Naturforscher u. Arzt. Zürich: Füssli 1941. 226 p. 8 t. **310481**

Privat, Karl. Philipp Otto Runge. Sein Leben in Selbstzeugnissen, Briefen u. Berichten. Berlin: Propyläen-Verl. 1942. 376, [8] p. 16 t. **310542**
Bibliographie: p. [1].

Puder Sándor. Paracelsus. Paracelsus magyar vonatkozásaival. Bp.: Vajda János társaság kiad. 1942. 38, [2] p. **R 92.61(43) Paracelsus**

Raffy Ádám. A bölcsek köve. Paracelsus regényes élete. Nagyvárad: Grafika ny. [194?]. 72 p. (Erdélyi egyetemes könyvtár.) **99063**

Révész Béla. Ady Endre összes levelei Lédához és a nagy regény teljes története. Fényképek, facsimilák számos reprodukciójával. Bp.: Szerző 1942. 608 p. 1 t. **311246**

Richter, Werner. Kaiser Friedrich III. Erlenbach-Zürich: Rentsch 1938. 403 p. 13 t. **310403**
Bibliographie: p. 400—401.

Richter, Werner. Rudolf trónörökös élete és tragikus halála. Ford. Halász Ernő. Bp.: Béta [1942]. 234 p. **311214**
Bibliográfia: p. 233—234.

Robakidse, Grigol. Mussolini. Visionen auf Capri. Jena: Diederichs 1942. 74, [4] p. **P 92.32(45) Mussolini**

Rosenkranz, Palle. Tordenskjold. Ein nordischer Seeheld. Aus d. Dänischen übertr. v. H. Kurtzweil. Hamburg: Hoffmann & Campe 1941. 384 p. **99741**

Röttger, Karl. Wolfgang Amadeus Mozart. Lpzg: List 1941. 486, [1] p. 6 t. **99309**

Rubinyi Mózes. A nyolvanéves Radó Antal. Bp.: Hungária-ny. 1942. 32 p. 1 t. **R 92.81 Radó**

Russel, Oland D. A Micui ház. Ford. Juhász Vilmos. Bp.: Árkádia kiadó 1942. 416 p. **A 52.92/7**

Sáfrány Mihály emlékiratai. Összeállította és előszót írta vitéz Sáfrány Géza. Miskolc: Fekete-ny. 1941. 99 p. 1 t. **98985**

Salaczné Zachár Ilona. Rossini, a melódia királya. Regényes életrajz. Bp.: Rózsavölgyi 1942. 292 p. **99200**

Samhaber, Ernst. Der Magier des Kredits. Glück u. Unglück d. John Law of Lauriston. München: Bruckmann 1941. 274 p. **99676**

Sárközy Pál. Emlékbeszéd Grosschmid Lajos (1886—1940) rendes tag felett. Bp.: Stephaneum-ny. 1941. 12 p. 1 t. (A Szent István Akadémia emlékbeszédei, III/6.) **R 92.51(439) Grosschmid Lajos**

Schaeffner, Georg. Wolfgang Amadeus Mozart (Aus Igors Papieren). Bern: Francke 1941. 173 p. **311000**

Schick, Erich. Johann Caspar Lavater der Christuszeuge. Basel: Missionsbuchhandlung [1941?]. 83 p. **99363**

Schuh, Willi. Erinnerungen Xaver Schnyder's von Wartensee. Ausgew. u. mit einer Einführung u. Erläuterungen hg. v. —. Berlin: Atlantis Verl. 1940. 215 p. 3 t. **99335**

Schulz, F[ritz] O[tto] H[ermann]. Hutten. Ein Kampf ums Reich. *[1940.]* 2. Aufl. Berlin: Fritsch 1942. 109 p. 1 t. **310655**

Schumann, Otto. Morphium. Ein biogr. Roman über d. Entdecker d. Morphiums Friedrich Wilhelm Sertürner. Berlin: Hösel 1940. 278 p. 1 t. **310470**

Schwarz, Georg. Ernst Schweninger, Bismarcks Leibarzt. Lpzg: Reclam 1941. 246 p. 9 t. **99326**

Bibliographie: p. 243—244.

Senior, Dorothy. The gay king, Charles II. His court and times. London: Paul [1909]. 362 p. 17 t. **310817**

Bibliography: p. 15—18.

Sinka István. Fekete bojtár vallomásai. Bp.: »Magyar Élet« kiad. [1942]. 251 p. **310229**

Slezák Leó. Összes műveim. — A szószegés. *[Meine sämtlichen Werke. — Der Wortbruch.]* Ford. Gáspár Emi. Bp.: Ruszkabányai 1942. 319 p. **311064**

Solth Imre, vitéz. Egy tüzértiszt naplója az 1914—18. évi világháborúból. Előszót írta Révy Kálmán. Bp.: Madách ny. 1942. XIV, 543 p. (Az Orsz. tiszti tudom. és kaszinó egyes. kiadv., 2.) **310187**

Sorel, Albert. Luise. Königin v. Preussen. Aus d. Französischen v. Peter Fontane. Berlin: Siegismund [1939]. 259 p. 10 t. **310420**

Spunda, Franz. Tyrann Gottes. Der Roman des Papstes Bonifaz und seiner Zeit. Berlin: Zsolnay 1941. 380, [1] p. **311190**

Staley, Edgcumbe. The dogaressas of Venice. (The wives of the doges.) London: Laurie [1910]. XXXII, 333 p. 24 t. **310845**

Stanton, Theodore. Reminiscences of Rosa Bonheur. London: Melrose 1910. XVIII, 414 p. **310909**

Stickelberger, Rudolf E. Der schiefergraue Engel. Das Leben d. Quäkerin Elisabeth Fry. *[19??.]* 2. Aufl. Basel: Reinhardt [1942]. 170 p. 1 t. **99943**

Stoll, Adolf. Friedrich Karl v. Savigny. Ein Bild seines Lebens, mit einer Sammlung seiner Briefe. Bd [1—3]. Berlin: Heymann 1927—1939. **99139**

Bd 1. Der junge Savigny. Kinderjahre, Marburger u. Landshuter Zeit. Zugl. ein Beitr. zur Gesch. d. Romantik. 1927. XVI, 434 p. 25 t.
2. Professorenjahre in Berlin 1810—1842. 1929. XII, 550 p. 21 t.
3. Ministerzeit u. letzte Lebensjahre 1842—1861. 1939. XVI, 308 p. 14 t.

Strobel, Heinrich. Claude Debussy. *[1940.]* 2. Aufl. Berlin: Atlantis Verl. [1941]. 295, [2] p. 2 t. **311115**

Stuart, Maria. Ich flehe, ich fordere, ich bekenne! Der Königin Briefe. Ausgew. & übertr. v. H. H. v. Voigt-Alastair. Einl. v. Werner Picht. Heidelberg: Hüthig 1941. 410 p. 5 t. **310210**

Supka Géza. Az átkozott asszony. Nádasdy Ferencné, Báthory Erzsébet bűnügye. A periratok felhasználásával. Nagyvárad: Grafika-ny. [194?]. 72 p. (Erdélyi Egyetemes könyvt.) **99062**

Sybel, Heinrich von. Prinz Eugen von Savoyen. Drei Vorlesungen. *[1861.]* 4. Aufl. Unveränderter Abdr. der Originalausg. in neuzeitlicher Rechtschreibung. München: Callwey [1941]. 174 p. 1 t. **311234**

Sziklay János. Dunántúli kultúrmunkások. A Dunántúl művelődéstörténete életrajzokban. Bp.: Dunántúli közműv. egyes. 1941. 556, [4] p. **310120**
Bibliográfia: p. [2].

Taylor, G. R. Stirling. Mary Wollstonecraft. A study in economics and romance. London: Becker 1911. 209, [1] p. 3 t. **310839**

Thardy W. Lajos. A Novara hőse. Horthy eposz. Ill. Fekete László. Debrecen: Nagy ny. 1941. 160 p. 2 t. **310301**

Thiel, Rudolf. Die grossen Draufgänger. Berlin: Neff 1941. 149 p. (Aus dem Gesamtwerk Rudolf Thiel, Preussische Soldaten.) **99357**

Thiel, Rudolf. Soldaten im Konflikt der Pflichten. Berlin: Neff 1941. 160 p. (Aus dem Gesamtwerk Rudolf Thiel, Preussische Soldaten.) **99355**

Tobel, Rudolf v. Pablo Casals. Abbildungen nach Aufn. v. Paul Senn. Erlenbach-Zürich: Rotapfel-Verl. 1941. 128 p. 9 t. **99657**
Bibliographie: p. 128.

Tröge, Walther. Feldherren. Reich. Europa. Wien: Frick 1942. 268, [2] p. **310612**

Varé, Daniele. Egy mosolygó diplomata emlékiratai. Ford. Zathureczky Gyula. 1—2. k. Bp.: Stádium [194?]. **310281**

Varé, Daniele. Az utolsó császárnő. Ford. Salaczné Zachár Ilona. Bp.: Rózsavölgyi [1942?]. 222 p. 4 t. **A 51.90/50**

Varsányi Mátyás. Isten embere. Luther Márton élete. Bp.: Saját kiad. 1938. 413, [3] p. 9 t. **310609**

Vioux, Marcelle. Jeanne d'Arc. Paris: Fasquelle 1942. 365 p. **310634**

Wagner, Richard Robert. Robert Owen. Lebensroman eines Menschengläubigen. Zürich: Europa-Verl. 1942. 442 p. **310328**

Waltershausen, Bodo Freiherr von. Gedanken und Tatsachen zur militärischen Biographik. Berlin: Bernard & Graefe [1941]. 54 p. (Wehrpsycholog. Arbeiten, 10.) **P 92.355**

Wenn Mozart ein Tagebuch geführt hätte... Bp.: Rózsavölgyi [1942]. 151 p. **99180**

Werlé, Heinrich. Franz Schubert. Der Mensch und sein Werk. Bayreuth: Gauverl. Bayerische Ostmark 1941. 398 p. 15 t. **310247**

Wimmer M. Anzelm. Farkas Edit és életműve. Bp.: Szoc. Missz. kiad. 1942. 151 p. **310547**

Würzbach, Friedrich. Nietzsche. Sein Leben in Selbstzeugnissen, Briefen und Berichten. Berlin: Propyläen-Verl. 1942. 435, [1] p. 8 t. **99870**
Bibliographie: p. 434—[436].

Würzburger, Karl. Der Angefochtene. Ein Buch über Pestalozzi. Zürich: Zwingli-Verl. 1940. IV, 428 p. 1 t. **99779**

Wylie, W[illia]m Howie. Thomas Carlyle. The man and his books. Pref. by Mary A. Wylie. London: Fisher Unwin 1909. 464 p. 1 t. **310916**

S. Zachár Ilona. ...És terjesztém a szent tüzet. Kazinczy Ferenc élete. 1—2. k. Bevezetést írta Dohnányi Ernő. Bp.: Grill 1942. **311217**

Zadravecz István püspök a szegedi Kapisztrán. 1—2. k. Szerk. Nagymihály Sándor. Bp.: Helikon 1941. **99443**

Zeise, Franz. Don Juan Tenorio. Ein Lebensbild. Berlin: Steuben-Verl. 1941. 280 p. **310059**

Zigány Miklós és Fényi András. XII. Pius élete és válogatott beszédei. Írta & a beszédeket ford. —. Bp.: Magyar Jövő [1942]. 478 p. 22 t. **310934**

929 Genealógia. Heraldika

Genealogie. Heraldik

Bándy Vilmos primor. A »nobilis« primorok, grandok és lordok. (A magyar és székely nemesség az európai népek nemesi rendjeinek tükrében.) 2. kiad. Bp.: Bethlen-ny. 1942. 59, [3] p. **R 929.7(4)**
Bibliográfia: p. 57—59.

Bartal Aurél. A csallóközi Karcsák és a Karcsaiak a Középkorban. Bp.: Sylvester ny. 1941. VII, 195 p. 16 t. **310523**

B. Boér Géza. Récsei báró Rétsey Ádám táborszernagy és rokonai. Bp.: Máté-ny. 1942. 18 p. 3 t. **R 929.2(439) Rétsey**

Darvasy Mihály. Középkori városaink címereinek eredete és fejlődése. Bp.: Pallas-ny. 1942. 64 p. 6 t. (Palaestra Calasanctiana, 39.)
Bibliográfia: p. 57. **R 929.6(439—21)»12/15**

Donászy Ferenc. Nemzeti jelvényeink története. Bp.: Egyetemi ny. 1941. 80 p. 8 t. Bibliográfia: p. 79. **R 929.65(439)**

Hanuszih Elemér. A székely főnemesek, primorok aranykönyve. A lustrákból és homagiumokból összeáll. s periratokból jegyzőkönyvi, káptalani és konventi adatokból szerelte és bedolg. —. Bp.: Saját kiad. 1942. 132 p. **99822**

Horváth László. Ősi sopronmegyei nemzetségek. Képek a sopronmegyei községek és családok történetéből. Szerk. —. Bev. simonyi és högyészi Högyészy Pál. 1—4. rész. 1—3. részt írta Soós Imre. Sopron: Székely [1941]. XII, 516 p. **99052**

Hussmann, Heinrich. Deutsche Wappenkunst. Lpzg: Insel-Verl. [194?]. 66 p. **310659**

M. Mórocz Dénes. A történelmi tárgyak és alakok a jelvényhasználat szempontjából. Óvd az ősi magyar szellemet. Bp.: Szerző 1941. 15, [1] p. **R 929.6(439)**

Mühlen, Heinrich von zur. Entstehung und Sippengefüge der britischen Oligarchie. Essen: Essener Verl. Anst. 1941. 197 p. 13 t. (Veröffentl. d. Deutschen Inst. für Aussenpolitische Forschung, Bd XIII.) Bibliographie: p. 197. **99635**

Münchhausen, Börries Frhr. v. Geschichten aus der Geschichte, einer alten Geschlechtshistorie nacherzählt. Lpzg: Reclam [1934]. 118, [2] p. **310018**

Révay József gr. Kisnemesek Tajnán. Adatok egy felvidéki falu és egy társadalmi réteg történeti monográfiájához. Bp.: Mefhosz 1942. 177 p. **99670**

Sáska Sándor, dinnyés. A Sáska-család története. Bp.: Keszler ny. 1926. 151, [27], 8 p. **99182**

Wecken, Friedrich. Taschenbuch für Familiengeschichtsforschung. Geleitw. v. Ludwig Finckh. *[1941.]* 6. Aufl. Marktschellenberg: Degener 1941. 302 p. 1 t. **K 9290/5**

A Budapesti Gyüjtemény 1942. évi szerzeményeinek válogatott jegyzéke. Időrendben

Chronologische Verzeichnis ausgewählter Zugänge der Budapestiensia-Sammlung, 1942

Catalogo cronologico scelto degli acquisti della raccolta di Budapest dell'anno 1942

Zimmermann, Martin. Denckwürdige Historia, das ist: Kurtze u. warhafftige Beschreibung, sampt beygefügten Kupfer-stichen dess jüngst vorgegangenen Kriegs ... wider den Erb-Feind ... Augspurg: Zimmermann 1665. 36 p. 14 t. **B 943/582**

p. 13. 14. 16.: Ofen.

Micraelius, Johannes. Historia politica, qua imperiorum, regnorum ... ducatuum, rerumque publicarum omnium origines ... ad annum a Christo nato MDCXLVIII. describuntur; cum continuatione Danielis Hartnaccii ... ad exitum usque superioris seculi ... Pars 1—2. Lipsiae & Francofurti: Liebezeit 1702. **B 943/590**

P. I. p. 556—7.: Buda occupatur (1686.)
P. II. p. 424.: Buda metropolis Hungariae.

[Pest. Kötélverő-céh. A pesti kötélverők céhének mesterbeiktató könyve 1724 okt. 23. és 1870. júl. 10. között. Kézirat egykorú díszes bőrkötésben. 2° 180 p.] **Bq 0910/68/I.**

[Pest. Kötélverő-céh. Eines Ehrsamben Handtwerck der Bürgerl. Sailler Meister in der königl. Freyen Statt Pesth Prothocol. A pesti kötélverők céhkönyve 1724—1889. évek közötti bejegyzésekkel. Kézirat egykorú pesti díszes bőrkötésben. 2° 436 p.] **Bq 0910/68/II**

[Pest. Kötélverő-céh inasszerződtető könyve 1725—1831 közötti bejegyzésekkel. — inasszabadító könyve 1729—1851 közötti bejegyzésekkel. Kézirat egykorú pesti díszes bőrkötésben. 2° 276 p.] **Bq 0910/68/III**

[Pest. Vizimolnárok céhe. Számadáskönyv. 1731—1861. Kézirat német nyelven 4° 44 p.] **Bq 0910/69**

Negro, Vincentius. Sonora tuba, ad expergefaciendos religiosos a somno teporis ... Budae: Landerer 1755. 205, [3] p. **B 253/5**

Geographie und Geschichte des Königreichs Ungarn für Kinder. Pressburg: Löwe 1780. 96, [6] p. **B 914/263**

p. 24—25.: Pest & Buda.

Hoffmann, L. A. Neujahrsgeschenk für edle Seelen. Pest: Lettner 1785. XXII p. **B 177/13**

Fuksz János. Ditsőséges Szent Istvánnak ... szentül hada- 's adakozó keze. Béts: [Ny. n.] 1787. 27 p. **B 252/280**

Etwas zum neuen Jahr den hohen Gönnern und Freunden beider K. St. Theater von Ofen und Pest gewidmet im Jahr 1788. Pest: Trattner 1788. 20 p. **B 792/212**

Geographische Beschreibung des dermaligen Kriegstheaters nebst dem Ursprunge desselben. Wien: Hohenleitter 1788. 31 p. **B 914/262**

p. 7.: Pest.

Gotter. Romeo und Julie. Ein ernsthaftes Singspiel in drey Aufzugen. Die Musik von Benda ... Dargestellt auf den k. st. Theatern in Ofen und Pest, von der Bullaischen Gesellschaft. [O. O. & Dr] 1788. 16 p. **B 792/211**

Hayne, I. C. G. Abhandlung über die Kriegskunst der Türken ... nebst einer militärischen Geschichte der drey letzten Türkenkriege in Ungarn. Wien: Trattner 1788. XXXVI, 455 p. 10 t. **B 355/165**

p. 277. & Tab. V.: Befestigung von Ofen.

Arien aus der Opera der Wettstreit der Grossmuth, oder die Sklaven ... aufgeführt auf beeden k. st. Theatern zu Ofen u. Pest unter Bergopzooms Unternehmung. Pest: Patzko 1789. 32 p. **B 792/213**

Gabelhofer, Johann Julius. Predigt von dem Andenken an unsere abgeschiedenen Brüder am Allerheiligenfeste 1789. in der Hauptpfarrkirche der kön. Freystadt Pesth. Pest: J. Fischer 1789. 32 p. **B 252/284**

Porst, Martin. Die Rückkehr zu rechter Zeit. Ein grosses pantomimisches Ballet in zwei Aufzügen. Von der Erfindung des berühmten Balletmeisters Herrn Angiolini; Nachgeahmt vom Herrn Martin Porst, Balletmeister. Vorgestellt von der Tuschlischen und Bergopzoomischen Gesellschaft, beeder k. st. Theater Unternehmers von Ofen und Pest. [O. O. & Dr:] 1789. 16 p. **B 792/215**

Officium Rakoczianum sive varia pietatis exercitia cuttui divino magnae Matris Mariae sanctorumque patronorum honori debita. Editio novissima ... Budae: Univ. 1794. [18,] 509, [6] p. **B 243/86**

Schmidt, Johann Ubald. Die katholische Kirche hat die Macht Ablässe zu ertheilen ; eine Skizze wider die Philosophie unserer Zeiten. Bei Gelegenheit d. Feier d. Porziunkula-Ablasses, in d. Kirche ... der Kapuziner zu Ofen. Ofen: Univers. 1799. 20 p. **B 252/283**

Stummer, Marian. Sonntagspredigten von den Göttlichen Vollkommenheiten ... Th. I—II. Pest : Patzkó 1799. **B 252/281**

Ley, Johann. Rede von der Fürbitte des heiligen Seraphischen Vaters Franziscus... in der Pfarr-Kirche der ... Kapuziner ... zu Ofen. Ofen : Univers. 1800. 20 p. **B 252/282**

János, Kapisztránói szt. Synopsis collectanea vitae, mortis, et operum divi Joannis a Capistrano ... Budae : Univers. 1803. 46 p. **B 235/23**

Radl, Georg. An die Menschenfreunde der beiden königl. Freystaedte Ofen un Pest bey Gelegenheit der unglücklichen Feuersbrunst in der Joseph-Vorstadt. Pest: [O. Dr.] 1807. [4] p. **B 614/608**

Mayr, Franz. Verzeichniss der vorzüglichsten Blumen-Feld-Futterkräuter-Saamen, dann holländischen Blumenzwiebeln, Obstbäume..., welche bey — bürg. Saamenhändler in Pest... zu haben sind. Ofen : Univers. 1809. 60 p. **B 386/225**

Lakitsch, Franz Xaver. Verzeichniss der vorzüglichsten Blumen-Feld-Futterkräuter ... Saamen, dann holländischen Blumenzwiebeln, ... welche bey — Saamenhändler in Pest ... zu haben sind. Ofen : Univers. 1815. 34 p. **B 386/224**

Claudius, Rudolph. Neuer allgemeiner Briefsteller ; eine theoretischpraktische Anleitung zur Abfassung aller im bürgerlichen Leben vorkommenden Briefe ... Pesth : Müller 1817. XVI, 256 p. **B 836/4**

Cseresnyés Sándor. A pesti és budai... asszonyegyesület vakokat tárgyazó ispotályában tett ... nevezetesebb szemorvoslásokról ... (1817—1818). Bétsben : Haykul 1819. 36 p. **B 362/411**

Orfila, M. P. Rettungsverfahren bei Vergiftung und dem Scheintode ; nebst Mitteln zur Erkennung der Gifte, und die verfälschten Weine, und Unterscheidung des wirklichen Todes vom Scheintode. Übers. und mit dem Zusatze einer Rettungs Apotheke vermehrt v. Johann Schuster. Pest : Hartleben 1819. XII, 184 p. **B 543/6**

[Pest. Kötélverő-céh.] Einschreib-Buch zum Aufdüngen 1827. [A pesti kötélverők céhének inasszerződtető könyve. A bejegyzések 1828. jún. 15—1871. júl. 9. között. 1869—1871. között az inasfelszabadítások is bevezetve. Kézirat, egykorú pesti díszes bőrkötésben. 2° 222 p.] **Bq 0910/68/IV**

[Pest. Kötélverő-céh.] Einschreib-Buch zum Freysprechen. 1827. [A pesti Kötélverőcéh inasszabadító könyve. A bejegyzések 1828. jún. 15.—1870. júl. 10. között. Egykorú pesti díszített bőrkötésben. Kézirat. 2° 234 p.] **Bq 0910/68/V**

Grimm Vince & **Walzel** Ágost Frigyes nyomdai és lithografiai intézetében 1830—1870 között készült csomagolási vignetták (43 drb.), meghívókártyák (24 drb.), záróvignetták (28 drb.), kereskedői reklámlapok (31 drb.), számlafejlécek (7 drb.), névjegyek (6 drb.), emléklapok (6 drb.), belépőjegyek (6 drb.), táncrendek (7 drb.), levélpapírminták (30 drb.), újévi és névnapi üdvözletek (3 drb.), játékkártya lenyomatok (17 drb.), továbbá különböző hazai és idegen nyomdákban készült próbanyomatok (67 drb.) és az Oesterr. Nat. Bank bankjegynyomataiból (6 drb.) álló gyüjtemény 23 lapra ragasztva és albumba kötve. **Bq 7695/10**

Mennyei arany kulcs, mellyben mindenféle ... imádságok ... és más ájtatos könyörgések és lytániák találtatnak. 10. kiad. Pesten : Trattner-Károlyi 1836. [22], 283, [5] p. 1 t. **B 243/88**

Podhradczky, Jos. Vita S. Stephani Hungariae protoregis ... Budae : Gyurian & Bago 1836. XXXIV, 96 p. 1 t. **B 929/144**

Heilige Wallfahrt das ist : Andächtige Besuchung jenes schmerzhaften Weges, welchen unser Herr u. Heiland Jesus Christus ... verrichtet hat ... Ofen : Gyurián u. Bagó 1840. 72 p. **B 243/85**

Einige Gebethe an die göttliche Fürsehung für andächtige Christen. Pesth : Trattner-Károlyi 1845. 63 p. **B 243/87**

Koch, Eduard Jos. Die Mineralquellen des gesammten österreichischen Kaiserstaates in topographischer, ... und therapeutischer Beziehung. Wien : Gerold 1845. VIII, 468 p. **B 613/249**

p. 365—371. : Die Thermalquellen zu Ofen.
p. 371. : Pesth.

Koch, Friedrich. Der wohlunterrichtete Begleiter auf der Donaureise mit dem Dampfschiffe von Ulm bis Konstantinopel. Bd. I—II. Wien 1845—1846. **B 910/393**

Bd. II. p. 42—49. : Ofen, Buda.
Bd. II. p. 49—57. : Pest.

Schmidt István. Prüfungsrede. Gehalten in der ... evangelischen Senioral-Gemeinde A. C. zu Ofen. Pesth : Trattner—Károlyi 1851. 15 p. **B 835/5**

Frank Ignác. Malvin csárdás. Játszák Patikárus testvérek. Pest: Treichlinger 1856. 5 p. **B 781/306**

Müller J. Batthyány induló. Pesten: Treichlinger [186?] 3 p. **B 781/284**

Krüger, H. A honatyák nestorának... Paloczy emlék. Zongorára. Pest: Rózsavölgyi és tsa 1861. 7 p. **B 781/276**

Szokoly Viktor. Honvédélet. Humoreszkek, életképek s beszélyek 1848/49-ből. Pest: Emich 1861. 171 p. 1 t. **B 308/156**
p. 33—40.: Budai diákok 1848-ban.

Demjánovich Iván. Medikus csárdás. Játsza: Kecskeméty Károly... Pest: Treichlinger 1865. 7 p. **B 781/307**

Kolozsy János. Honvéd csárdás. Pest: Rózsavölgyi és tsa 1868. 5 p. **B 781/275**

Nagy, Estienne. Catalogue d'une très précieuse collection de livres, embrassant les littératures Hongroise et Transylvanienne, qui composaient la bibliothèque de feu E. de Nagy a Pesth. En vente... chez List & Francke a Leipzig. Lpzg: List & Francke 1870. [2.] 121 p. **B 017/260/1**

Lumniczer Sándor. Emlékbeszéd Balassa János felett, ... a buda-pesti kir. Orvosegylet 1872. dec. 9-ki rendk. ülésében... Pest: Khór & Wein 1872. 21 p. **B 926/51**

Lukácsy Béla. Az állam és egyház közti viszony. Kül. tek. Magyarországra. Egyházi beszéd, melyet Szt. István... ünnepén... mondott. Bp.: Bagó 1875. 15 p. **B 252/279**

Nyeviczkey Antal. A budapesti kir. ítélőtábla története 1861—1891. Bp.: Márkus 1891. XVIII, 177 p. **B 347/91**

Reinprecht Alajos. »Mária-Dorottya« keringő. Bp.: Eberle [1895.] 11 p. **B 781/286**

Linka Camilo. Milleniumi induló. Bp.: Bárd [1896]. 5 p. **B 781/290**

Budapest. Szépművészeti Múzeum. A — részére vásárolt festmények, plastikai művek és grafikai lapok lajstroma a vételárak kitüntetésével. Bp.: Hornyánszky 1896. 52 p. **Bq 708/169**

Riedel Antal. Budapesti kiállítási induló. Wien: Musikaliendruckerei. [1896]. 5 p.
[Iparcsarnok látképével.] **B 781/289**

[**Faragó** Jenő.] Faragó Szemléje. A tíz szobor és egyebek. Koboz rímeivel. Bp.: Singer és Wolfner [1898. 24 fol.] **Bq 741/13**

Zellner, A. Budapester Plaudereien. Bp.: Rózsavölgyi [189?] 39 p. **B 781/287**
[Címlapon: a Vigadó, az Operaház, a Nemzeti Színház és a Somossy Orfeum képe.]

Erkel Elek. Dalcsokor a Népszínház kedvelt népdalaiból. Bp.: Táborszky & Parsch [190?]. 11 p. **B 784/212**

[**Laczó** Viktor.] Visegrád. (Magasvár.) Bp.: May ny. 1909. 42 p. 6 t. **B 943/580**

Wladár Róbert. A király orgonája. Történelmi visszapillantás a koronázó Mátyás templom multjára s az ősi keresztény egyházi zene fejlődésére. Bp.: Vavrinecz [1909.] 40 p. **B 786/9**

Tausz Béla. Buda régi idegenforgalma. Bp.: M. Idegenforg. Érdekelts. Szöv. [191?] 11 p. (Idegenforg. kvtár.) **B 910/397**

Barabás Atala. A Magyar Nemzeti Reneszánsz Társaság megalakulásáról, céljáról, a rendi tagok szervezeti ügyeiről, munkálkodási köréről és a M. N. R. T. alapszabályai. Bp.: »Élet« irod. és ny. rt. 1920. 39 p. **B 267/33**

Modi, Jivanji Jamshedji. My travels. Bombay [S. typ.] 1926. 31, 502 p. **B 910/398**
p. 217—223.: Budapest.

Verő György. Blaha Lujza és a Népszínház Budapest színi életében. Rákosi Jenő előszavával. Bp.: Franklin [1926]. 328 p. 1 t. **B 927/65**

Baradlay János. Dunaharaszti és környékének története. Bp.: Centrum [1927.] 16 p.

Orbók Attila. Budapester Notizbuch. [Bp.: IBUSz 1927.] 147 p. **B 910/396**

Tarnóczi János. Amiről a józsefvárosi harangok beszélnek... A budapesti Szt. József plébániatemplom, plébánia és városrész története. Bliesznер Ágoston előszavával. Bp.: Szt. József egyházközség kiad. 1933. 208 p. **B 282/22**

Bartha Lajos, **Dereano** Ödön. A m. kir. IV. Károly király, volt 1. Honvéd Gyalogezred története és háborús emlékalbuma. Előszót írta vitéz József kir. herceg, kezdeményezte vitéz Reviczky László. Bp.: Volt 1. Honv. Gyalogezred tört. és háborus emlékalb. kiadóhiv. 1939. 489 p. **Bq 355/166**

Lovas Elemér. Árpádházi Boldog Margit élete. Bp.: Szt. István Társ. [1939.] 337 p. **B 922/53**

Cutolo, Alessandro. Scanderbeg... [Milano:] Istituto per gli studi di politica internazionale. 1940. 235 p. **B 929/143**
p. 47., 49., 138.: Buda.

Dugonics András. Téténynek ékessége, melyet versekbe foglalt — s most az eredeti kézirat szerint nyomtatásban kibocsájt Baróti Dezső. Szeged: Dugonics Társaság [1940.] 59 p. **B 811/58**

Nagy Artur. Olasz színművek és színészek a Nemzeti Színházban 1837-től 1884-ig. Bp.: Dunántúl kny. 1940. 73 p. [Magyar és olasz ny.] **B 792/210**

Bonomi, Eugen. Die Pest im Ofner Bergland. [Brünn: Rohrer 1941.] **B 914/272**
= Südost-Forschungen (München) 1941. p. 498—535.

Bonomi, Eugen. Kirchtagsnamen und Kirchtagspeisen im Ofner Bergland. = Südostforschungen (München) 1941. VI. p. 655—657. **B 398/38**

Bonomi, Eugen. Serben in Grossturwal-Törökbálint. Bp.: Buschmann 1941. 20. p. (Aus d. »Deutschen Forschungen in Ungarn« Jg. VI. Hft. 2—4.) **B 914/271**

Bonomi, Eugen. Wachsopfergaben und ihre Hersteller im Ofner Bergland. Bp.: Buschmann 1941. 9 p. (Aus d. »Deutschen Forschungen in Ungarn« Jg. VI. Hft. 2—4.) **B 247/2**

Bonomi, Eugen. Der Wallfahrtsort Csobánka. Bp.: Buschmann 1941. 16 p.) Aus d. »Deutschen Forschungen in Ungarn« Jg. VI. Hft. 2—4.) **B 914/270**

Bud Melitta. A Valero selyemgyár. Az első pesti gyár története. Bp.: [ifj. Kellner könyvny.] 1941. 80 p. 11 t. **B 383/82**
Bibliografia: p. 78.

Felsőőry Jenő. A székesfőváros 1927—1939. évi gazdálkodása. [Bp.: Madách ny. 1941.] 53 p. (»A Hites Könyvvizsgáló«-ból.) **Bq 389/335**

Gaár Vilmos. Az óbudai nőipariskola. Bp.: [Ny. n.] 1941. 39 p. **B 373/153**

Garády Sándor. Mátyás király budanyéki vadászkastélya. Bp.: Athenaeum 1941. 7 p. **B 728/25**

Gárdonyi Albert. Buda és Pest a tatárjárás előtt. Bp.-Sopron: Rábaközi ny. 1941. 79 p. **B 943/584**

Gerő László, ifj. Az Óbuda-Királyhegyen feltárt római katonai amfiteátrum helyreállítása. Bp.: »Élet« 1941. 9 p. (A Technika 1941. 8. sz.-ból.) **Bq 902/76**

Gyenes János. A Turul Szövetségbe tömörült »Hollós Mátyás« bajtársi egyesület története. 1921—1941. Bp.: Bethlen ny. [1941.] 32 p. **B 371/266**

M. kir. Hadimúzeum ismertetése. Bp.: Weitz 1941. 16 p. **B 708/91**

Harrer Ferenc. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa. 1930—1940. Bp.: [Athenaeum]. 1941. 280 p. **B 725/291**

Horváth Henrik. Középkori budai fejek. Bp.: Székesfőváros 1941. 46 p. 50 t. 12 p. **B 734/1**

István, szent-magyar király. Szent István léptei nyomán. Bp.: Szfőv. kiad. 1941. 46 p. **Bq 725/292**

Medriczky Andor. Budapest régi fürdői. Bp.: Officina [1942.] 42 p. 28 t. **B 613/247**

Mihalik Sándor. Hol állott Szabina temploma? A kőérbereki romok rövid története. [Sopron: Rábaközi ny.] 1941. 32 p. (Tallózás Budapest és környéke multjából, 3.) **B 943/584/3**

Patay Pál. A pesti református egyház tizenhárom főgondnoka. Bp.: Bpesti Ref. Egyházm. Presb. Szövets. [1941.] 24 p. **B 284/70**

Szakáll György. Hosszú- és rövidlejáratú kölcsönök jelentősége Budapest székesfőváros háztartásában. Bp.: [Budai ny.] 1941. 48, [2] p. **B 389/332**

Bagoly Béla (szerk.) Széchenyi. A magyarság hódolása a legnagyobb magyar születésének 150. évfordulóján. Bp.: Athenaeum 1942. 330 p. 70 t. **Bq 923/181**

Bertalan Vilmos. Az óbuda-kiscelli trinitárius kolostor és templom. Bp.: [Sárkány ny.] 1942. 88, [2] p. 16 t. **B 726/76**

Budafok és Albertfalva térképe. Mérték: 1:15.000. Bp.: M. kir. Honvéd Térk. Int. [1942.] **BT 282**

Csery-Clauser Mihály (szerk.). Széchenyi napjai. Gróf Széchenyi István élete és életműve időrendben. Bp.: Rózsavölgyi [1942.] 190 p. **B 923/180**

Dunkel Norbert. Sauer Emil mint ember. Bp.: Egyet. ny. [1942.] 28 p. 4 t. **B 927/66**

Gáll Imre. A gyorsvasút kérdése közlekedéspolitikai megvilágításban. Bp.: Háziny. [1942.] 44 p. 1 t. (A Városi Szemle XXVIII. évf.-ból.) **B 385/323**

Gáll Pongrác. Budapest. 21 térkép, utcanévjegyzék és idegenvezető címtár. Bp.: Hellas ny. [1942.] 200 p. 21 t. (Magyar, német, olasz, francia, angol ny.) **B 914/268**

M. kir. Hadimúzeum új termének és külön kiállításának ismertetése. 1. kiad. Bp.: Állami ny. 1942. 16 p. (M. kir. Hadimúzeum kiadv., XII.) **B 708/91**

Haltenberger Mihály. Budapest városföldrajza. Szendy Károly ... előszavával. Bp.: Stephaneum 1942. 160 p. **B 910/395**

Hamvas József. Budapest megujhodása 1924—1933. Bp.: Szerző 1942. 136 p. **B 943/585**

Budapest. Közkórházak. A székesfőváros közkórházainak házirendje. Bp.: Háziny. 1942. 16 p. **B 614/613**

Nagy Tibor. Il secondo anfiteatro romano di Aquincum. Bp.: Franklin 1942. 16 p. (Estrato da Corvina. Anno IV.) **B 902/74**

Némethy Károly. A Budapesten feltárt legújabb római építmények. Bp.: Franklin 1942. 27 p. (Olasz Szemle 1942. évf. 2. sz.-ból.) **B 902/77**

Budapest. Nemzeti Színház. Nemzeti Színház, 1941. Bp.: Nemzeti Színház ig. 1942. 431 p. 40 t. **B 792/216**

Pápai Károly. Nagyvárosok nemzetközi lakásstatisztikája. Bp.: Háziny. [1942.] 16 p. (A Városi Szemle XXVIII. évf.-ból.) **B 310/28**

Papp Ferenc. Budapest meleg gyógyforrásai. Bp.: [»Élet«] 1942. 252 p. 1 t. (Bpesti Közp. Gyógy- és Üdülőhelyi Bizotts. Rheuma- és Fürdőkutató Int. kiadványa.) **B 613/250**

Petheő Kálmán (szerk.). Budapest szfőváros pénzintézeteinek, vállalatainak, iparosainak és kereskedőinek kettős címtára. Bp.: May ny. kiad. [1942.] XLIII, 627, 237 p. **Bq 380/23**

Pluhár István (szerk.). Az Országos Sportközpont kebelében működő magyarországi sportegyesületek története. Bp.: Közérdekű kk. váll. [1942.] 484, 139, [12] p. **Bq 796/135**

Prinz Gyula Gusztáv. A főváros közlekedésének hatása a településre Buda délnyugati részén. — A Kelenföld és környéke település földrajza. Bp.: [Sylvester rt.] 1942. 29 p. **B 312/45**

Prohászka János. Nyolcvan esztendő, 1862—1942. A Budapesti Kávémérők és Kifőzők Ipartársulatának jubileumi évkönyve. Bp.: Róna ny. 1942. 230 p. **B 640/25**

Prosser Piroska. Görögök sírfeliratai magyar temetőkben. — Epitymbioi epigraphoi ellénon eis oyggrika nekrotapheia. Bp.: Tud. Egyet. Görög Fil. Int. 1942. 51 p. 1 t. p. 10—25.: Budapest. **B 929/145**

Rákospalota és Pestujhely térképe. 1 : 15.000. Bp.: Kókai [1942.] **BT 281**

Regőczi Emil. A gödöllői országos összehasonlító alapvonal. — Die Vergleichsbasis von Gödöllő. Bp.: [Röttig-Romwalter] 1942. 45 p. 6 t. (Az Áll. Földmérés Közl., 4.) **B 526/7**

Richter Gedeon vegyészeti gyár rt. 1901—1941. Bp.: [Posner 1942.] 350 p. 8 t. **B 660/2**

Sashalom, Cinkota és Mátyásföld térképe. 1 : 15.000. Bp.: Kókai [1942.] **BT 280**

Szántó Emil. A természetes szaporodás Budapesten. Bp.: Háziny. [1942.] 24 p. (A Városi Szemle XXVIII. évf.-ból.) **B 312/49**

Szendy Károly. A budapesti gyorsvasúti hálózat kialakítása. Bp.: Háziny. 1942. 72 p. & 17 melléklet. (A Fővárosi Közlöny 1942. jún. 2. sz.-ból.) **Bq 385/322**

Szendy Károly. Tanulmány Nagy-Budapestről, megalkotásának előfeltételeiről és lehetőségeiről. Bp.: Háziny. 1942. 276 p. 28 t. **B 725/293**

Tempefői [János]. Budapesten akkoriban, 1848—1849. Bp.: Griff [1942.] 193 p. 14 t. **B 943/589**

Tonelli Sándor. Száz év előtt. 1842. Az Országos Iparegyesület alapításának esztendeje. Bp.: Orsz. Iparegy. kiad. 1942. 95 p. **Bq 384/283**

Tóth József. Most hová . . .? Tanoncviszonyok a fővárosban. Bp.: Magyar Vöröskereszt kiad. 1942. 111 p. **B 331/188**

Trencsényi-Waldapfel Imre. Pest-budai Múzsa. Bp.: Officina [1942.] 67, [1] p. **B 811/57**

Trombitás Gyula. A budapesti állami Verbőczy István gimnázium 50 éve (1892—1942.) Bp.: Volt növendékek köre 1942. 64 p. **B 373/154**

Vajda Pál R. A százéves Lánchíd. Bp.: Orsz. Közműv. Szöv. 1942. 64 p. (A Közművelődés Könyvei, 2. sz.) **B 385/321**

Betűrendes tárgymutató a szerzemények jegyzékéhez

Alphabetisches Sachregister der Zugänge
Indice dei soggetti

Adók ... 237
Adressbücher ... 172
Agronómia ... 255
Alkalmazott tudományok ... 248
Állam és egyház ... 195
Államtudomány ... 192
Állattan ... 248
Állattenyésztés ... 256
Antropogeografia ... 188
Antropológia ... 246
Anyakönyv ... 210
Ár ... 231
Arbeiterfrage ... 200
Arbeitsdienst ... 202
Arbeitslohn ... 201
Archeológia ... 282
Archeologie, Vorgeschichtliche 247
Archivisztika ... 282
Armenwesen ... 223
Astronomie ... 243
Ärzte ... 252
Ästhetik ... 258

Bányászat ... 232
Bauernfrage ... 204
Baukunst ... 260
Beamte, Öffentliche ... 216
Belpolitika ... 195
Belpolitika, magyar ... 195
Bergbau ... 232
Berufshygiene ... 252
Betriebswirtschaftslehre ... 229
Bevölkerungsbewegung ... 191
Bibel ... 179
Biblia ... 179
Bibliofilia ... 172
Bibliographie ... 169
Bibliophilie ... 172
Bibliothekswesen ... 171
Bildhauerkunst ... 261
Bildungswesen ... 224
Biographien ... 288
Biológia ... 246
Biztosításügy ... 236
Bolsevizmus ... 203
Botanik ... 247
Bölcselet ... 173
Buchgewerbe ... 257
Buchwesen ... 169
Büntetőjog ... 207
Büntetőjog, katonai ... 208

Charakterologie ... 177
Chemie ... 245
Christologie ... 180
Címtárak ... 172
Civilizáció ... 185
Család ... 187
Családjog ... 211
Családvédelem ... 223
Csillagászat ... 243

Demokrácia ... 195

Egyetemek ... 225
Egyház ... 178, 195
Egyházjog ... 214
Egyháztörténet ... 181
Eigentumsrecht ... 211
Elektrotechnika ... 254
Élelmiszerek ellenőrzése ... 252
Élelmiszeripar ... 258
Életbölcselet ... 177
Életrajzok ... 288
Élettér ... 227
Emberföldrajz ... 188
Emlékiratok ... 288
Entdeckungen ... 248
Építészet ... 260
Erfindungen ... 248
Erkölcsbölcselet ... 177
Ernährung ... 252
Esztétika ... 258
Ethik ... 177
Ethnographie ... 238
Évkönyvek ... 172

Faj és felekezet a közjogban .. 206
Fajszociológia ... 187
Faluszociológia ... 186
Familie ... 187
Familienrecht ... 211
Familienschutz ... 223
Fascizmus ... 194
Felfedezések ... 248
Fénykép ... 264
Festészet ... 262
Film ... 264
Finanzwesen ... 236
Fizika ... 244
Foglalkozások egészségügye .. 252
Földbirtok ... 233
Földrajz ... 283
Frauenfrage ... 204
Freizeit ... 202
Fremdenverkehr ... 287
Führer ... 188

Gartenbau ... 255
Gartenkunst ... 260
Gasschutz ... 222
Gazdasági leírás ... 228
Gazdaságpolitika ... 229
Gazdaságtan, háborús ... 226
Gazdaságtörténet ... 228
Gázvédelem ... 222
Gebühren ... 237
Geheimbünde ... 224
Geld ... 235
Gemeindefinanzen ... 238
Gemeindeverwaltung ... 216
Genealógia ... 295
Genie ... 188
Genossenschaftswesen ... 202
Geographie ... 283
Geológia ... 245
Geometria ... 243
Geopolitika ... 188
Geschichte ... 274
Geschichte Afrikas ... 282
Geschichte des Altertums ... 275
Geschichte Amerikas ... 282
Geschichte Asiens ... 281
Geschichte des Balkans ... 281
Geschichte der Balten ... 280
Geschichte Deutschlands ... 276
Geschichte Englands ... 276
Geschichte Europas ... 275
Geschichte Frankreichs ... 279
Geschichte Italiens ... 280
Geschichte Österreichs ... 277
Geschichte Polens ... 277
Geschichte Russlands ... 280
Geschichte der Schweiz ... 280
Geschichte Siebenbürgens ... 279
Geschichte Ungarns ... 277
Geschlechtsleben ... 187
Gesundheitswesen ... 251
Gewerberecht ... 213
Grafika ... 264
Grundbesitz ... 233
Gyarmatpolitika ... 197
Gyógyszerészet ... 253
Gyógyszertan ... 253
Gyümölcstermesztés ... 255

Haditengerészet ... 222
Hadügy ... 217
Handel ... 235
Handelskunde ... 256
Handelsrecht ... 212
Haushaltungskunde ... 256
Háztartástan ... 256
Heerwesen ... 217
Heilige ... 180
Heraldika ... 295
Hírszerzés ... 222
Hitelügy ... 235

Idegenforgalom ... 287
Ikonográfia ... 258
Illetékek ... 237
Industrielles Eigentum ... 213
Industriepolitik ... 233
Internationales Recht ... 205
Ipari tulajdon ... 213
Iparjog ... 213

Iparművészet 262
Iparpolitika 233
Írás 169
Irodalom, angol 270
Irodalom, dán 272
Irodalom, francia 272
Irodalom, görög 273
Irodalom, latin 273
Irodalom, magyar 268
Irodalom, német 270
Irodalom, norvég 272
Irodalom, oláh 273
Irodalom, olasz 273
Irodalom, egyéb 274
Irodalomtudomány 268

Jahrbücher 172
Jellemtan 177
Jesuiten 182
Jezsuiták 182
Jogbölcselet 204
Jogtörténet 215
Jogtudomány 204
Jótékonyság 223
Judenfrage 188

Kartographie 288
Katolicizmus 182
Kémek 222
Kereskedelem 235
Kereskedelmi ismeretek 256
Kereskedelmi jog 212
Kertészet 255
Kertművészet 260
Kirche 178, 195
Kirchengeschichte 181
Kirchenrecht 214
Kolonialpolitik 197
Kommunal-Betriebe 238
Korporative Wirtschaftsordnung 230
Könyv 169
Könyvészet 169
Könyvipar 257
Könyvtárügy 171
Közegészségügy 251
Közélelmezés 231
Közgazdaság 226
Közigazgatás 215
Közjog 206
Közlekedés 234
Közművelődés 224
Közoktatás 224
Községi igazgatás 216
Köztisztviselők 216
Közvélemény 189
Kredit 235
Kriegswirtschaft 226
Krisztológia 180
Kultúra 185
Kultúrák kölcsönhatása 186
Kulturelle Beziehungen 186
Kulturgeschichte 190
Kultúrtörténet 190
Kunst 258
Kunstgeschichte 259
Kunstgewerbe 262
Külpolitika 198

Lakáskérdés 202
Landwirtschaft 232
Lebensanschauung 177
Lebensmittelüberwachung ... 252
Lebensmittelversorgung 231
Lebensraum 227
Légvédelem 222
Lélektan 176
Lexica 171
Lexikonok 171
Lichtbild 264
Literatur, Dänische 272
Literatur, Deutsche 270
Literatur, Englische 270
Literatur, Französische 272
Literatur, Griechische 273
Literatur, Italienische 273
Literatur, Lateinische 273
Literatur, Norvegische 272
Literatur, Rumänische 273
Literatur, Ungarische 268
Literatur, Sonstige 274
Literaturwissenschaft 268
Logika 177
Luftschutz 222

Magánjog 209
Malerei 262
Mathematika 243
Märchen 239
Mechanika 244
Medizin 248
Memoiren 288
Mesék 239
Meteorológia 246
Mezőgazdaság 232
Militärstrafrecht 208
Minderheiten, Ungarische 197
Misztika 181
Mondák 239
Munkabér 201
Munkáskérdés 200
Munkaszolgálat 202
Musik 265
Muzeográfia 259
Műgyűjtés 259
Művészet 258
Művészettörténet 259
Mystik 181

Nachrichtendienst 222
Nagyember 188
Nahrungsmittelindustrie 258
Nationalitätenfrage 196
Nationalsozialismus 194
Naturwissenschaft 243
Nemi élet 187
Nem-keresztény vallások 184
Nemzeti szocializmus 194
Nemzetiségi kérdés 196
Nemzetiségi kérdés, magyar .. 197
Nemzetközi jog 205
Népesedés 191
Néplélektan 189
Népművészet 258
Néprajz 238
Nicht-christliche Religionen.. 184
Nőkérdés 204
Növénytan 247
Nyelvészet 239
Nyelvészet, magyar 242
Nyersanyag 227

Obstbau 255
Okkult tudományok 174
Okkultismus 174
Olaj 232
Orvosok 252
Orvostudomány 248
Öffentliche Meinung 189
Ól 232
Ősrégészet 247
Őstermelés 232

Paleontológia 245
Parapszichológia 174
Parasztkérdés 204
Pénzügy 235
Pénzügyek, állami 236
Pénzügyek, községi 238
Perrendtartás 214
Pharmacologie 253
Philologie 239
Philologie, Ungarische 242
Philosophie 173
Physik 244
Planwirtschaft 230
Politik, Auswärtige 198
Politik, Innere 195
Politik, Innere, Ungarns 195
Politika 192
Politikai pártok 200
Politische Parteien 200
Preis 231
Privatrecht 209
Propaganda 189
Protestantizmus 182
Psychologie 176

Rádió 235
Rasse und Religionsbekenntnisse im Staatsrecht 206
Rassensoziologie 187
Rechtsgeschichte 215
Rechtsphilosophie 204
Rechtswissenschaft 204
Religion 178
Religionsphilosophie 178
Religionspsychologie 178
Religionswissenschaft, Vergleichende 184
Rendészet 216
Revízió 206
Rohstoffe 227

Sagen 239

Schriftwesen ... 169
Seemacht ... 222
Sicherheitswesen, Öffentliches 216
Siedlung ... 198
Siedlungsgeographie ... 192
Sozialbiologie ... 187
Soziale Frage ... 200
Soziale Zustandsschilderung.. 190
Sozialwissenschaft ... 185
Soziologie ... 185
Soziologie der Stadt und des Dorfes ... 186
Sport ... 267
Staat und Kirche ... 195
Staatsrecht ... 206
Staatswissenschaft ... 192
Standesamt ... 210
Statistik ... 191
Statisztika ... 191
Städtebau ... 261
Ständestaat ... 195
Steuern ... 237
Strafrecht ... 207
Szabadidőmozgalom ... 202
Széchenyi ... 193
Szegényügy ... 223
Személyállapot ... 210
Szentek ... 180
Szerzői jog ... 213
Színház ... 266
Szobrászat ... 261
Szocializmus ... 203
Szociográfia ... 190
Szociológia ... 185
Szövetkezés ... 202

Találmányok ... 248
Táplálkozás ... 252
Társadalmi biológia ... 187
Társadalmi kérdés ... 200
Társadalomtörténet ... 190
Társadalomtudomány ... 185
Technika ... 253
Technológia ... 253
Telepítés ... 198
Településföldrajz ... 192
Térképészet ... 288
Természettudomány ... 243
Tervgazdálkodás ... 230
Testületi állam ... 195
Testületi gazdálkodás ... 230
Theater ... 266
Tierzucht ... 256
Titkos társaságok ... 224
Történelem ... 274
Történet: Afrika ... 282
Történet: Amerika ... 282
Történet: Angol ... 276
Történet: Ausztria ... 277
Történet: Ázsia ... 281
Történet: Balkán ... 281
Történet: Balti ... 280
Történet: Erdély ... 279
Történet: Európa ... 275
Történet: francia ... 279
Történet: lengyel ... 277
Történet: magyar ... 277
Történet: német ... 276
Történet, ókori ... 275
Történet: olasz ... 280
Történet: orosz ... 280
Történet: Osztrák-magyar monarchia ... 277
Történet: Svájc ... 280
Tudás ... 169
Tudomány ... 169
Tulajdonjog ... 211

Ujságírás ... 172
Universitäten ... 225
Unterrichtswesen ... 224
Urheberrecht ... 213
Utópia ... 203
Üzemek, községi ... 238
Üzemtan ... 229

Vallás ... 178
Vallásbölcselet ... 178
Vallástudomány, összehasonlító 184
Városépítés ... 261
Városesztétika ... 261
Városszociológia ... 186
Végrehajtási eljárás ... 214
Vegytan ... 245
Verkehrswesen ... 234
Versicherungswesen ... 236
Verwaltung ... 215
Vezető ... 188
Vitamin ... 247
Volkskunst ... 258
Volkswirtschaft ... 226
Vollstreckung von Urteilen . 214
Völkerpsychologie ... 189

Wirtschaftsbeschreibung ... 228
Wirtschaftsgeschichte ... 228
Wirtschaftspolitik ... 229
Wissen ... 169
Wissenschaft ... 169
Wissenschaften, Angewandte . 248
Wohlfahrtspflege ... 223
Wohnungsfrage ... 202

Zeitungswesen ... 172
Zene ... 265
Zivilprozessordnung ... 214
Zivilstand ... 210
Zoologie ... 248
Zsidókérdés ... 188

Névmutató — Namensregister — Indice per autori

Aa 256
Abbagnano 173
Abbott : Allinson 279
Abert 265
Abody (Anderlik) 253
Abt : Preisendanz 175
Ackermann 177
Ackermann : Satadena 274
Ács Tamás 230
Ács Tivadar 288
Aczél 211
Ádám 198, 275
Ádám : Fischer 249
Adama van Scheltema : Franz 184
Adamheit 217
Addis : Singer 171
Adler 169
Adlung 253
Ady 268, 288
Ady : Halász 268
Ady : Révész 293
Ady Lajosné 288
Aengner 217
Agostini 217
Agostini : Curcio 203
Ágoston, szent 178
Ágoston, szent : Cayré 173
Agricola : Gummerus 291
Ahmad 238
Aho 283
Aillaud 280
Aixinger 193, 288
Akeret 206
Alberti 182
Albrecht, Gertrud 202
Albrecht I. Károly 203
Albrecht, Kurt 205
Aldington : Schwalbe 270
Alegiani : Cecchi 284
Alföldi : Mályusz 279
Alispach 176
Alkofer : Teréz, szent 180
Allard 189
Allinger—Csollich : Pichler-Drexler 208
Allinson 279
Almásy 177
Alpáry : Pethő 210, 220
Altamura 273
Altdorfer : Benesch 262
Altheim 273
Ammer 214
Amonn 226
Amtmann 171
Amundsen 283
Anchieri 275
Anderson : Endle 238
Anderson : Singer 171
Andrae, E. Walter 283
Andrae, Tor 288
Andreassen 217
Angiolini : Porst 297
Angyal : Notter 215
Angyal : Tury 208
Angyal Dávid 288
Angyal Pál 207
Anka 214
Anker 262
Antal 191, 248
Antonescu : Panini—Finotti . 195
Anwander 184
Apelt : Platon 193
Appelius 217
Appenzeller 182
Apponyi 177
Apponyi : Kerekesházy 291
Apuleius 273
Arany 268
Arany : Boda 268
Arca : Gnudi 262
Aristoteles 177
Aristoteles : Halasy—Nagy . 192
Aristoteles : Hartmann 173
Árkossy 279
Arland 272
Arldt 245
Arnaldi : Ussani 242
Arndt 192
Arndt : Weigand 175
Arnold 283
Arntz 283
Arrhenius : Bugge 245
Árvay 277
Aschner : Paracelsus 174
Ashmead—Bartlett 282
Athen 244
Aubin 196, 276
Aubry 279, 288
Aubry : Misciatelli 292
Aubry : Roederer 279
Audet : Laure 292
Auer 283
Auerbach, Alfred 266
Auerbach, Felix 244
Augustinus Aurelius 178, 179
Auhagen 204
Ausztriai Anna : La Varende . 292
Avanzi 171
Avarffy 267
Avedik 264
Awwakum 288
Axelson 273
Axmann : Preifer 223

Babits 268
Babits : Gál 186, 268
Bach : Schering 266
Bach, Adolf 238
Bach, Hans 233
Bachmann Alfréd 253
Bachmann, Walther 223
Bachmann—Isler : Andreassen 217
Bachrach 288
Backe 231
Backeberg 283
Bacsák 246
Bacsányi : Barabás 288
Bacsinszky 186
Bacsó 209
Bacsó : Beke 232
Bacsóka 187
Baeumler 224
Baetke 184
Bagaméri : Rousselot 181
Bagoly 193, 300
Bagyó 256
Bailly 288
Bajza : Barabás 288
Bakay : Torday 250
Bakonyi 192
Baktay 175, 187, 197, 288
Balanyi 180
Balás Károly 211
Balás P. Elemér 204
Balassa : Eckhardt 268
Balassa : Lumniczer 299
Balassa : Sauvageot 242
Balassa : Schultheisz 237
Balassa Bálint 268
Balassa Imre 288
Balbo : Italiaander 291
Baldur v. Schirach : Frank .. 274
Bálint Aladárné 181
Bálint Sándor 288
Balkányi 288
Balla 277
Ballai : Mazsáry 216
Balogh : Allard 189
Balogh : Byrd 283
Balogh : Jesudian 267
Balogh : Zappa 222
Balogh Barna 217
Balogh Károly 275
Balogh Ödön 238
Baltay 212
Bándy 295
Bánffy : Pataky 210
Bánk 214
Banks 282
Banner 282
Bányai 245
Barabás Atala 299
Barabás Tibor 288
Baradlay 299
Baranca 198
Baránszky—Jób 189
Baranyay : Notter 215
Bárányos : Hegedüs 253
Baratier 282
Barcsay Andrásné 172
Bardet 261
Bardócz : Goethe 271
Bargellini 262
Baring 216
Baring—Gould 238
Barkmann 186

Baroncelli ... 217
Baróti: Dugonics ... 299
Barquissau ... 197
Barta ... 268
Bartal ... 295
Bártfai Szabó ... 277
Barth, Heinrich ... 195
Barth, Karl ... 248
Bartha ... 299
Barthel ... 270
Bartning: Foerster ... 260
Bartók J. Miklós ... 224
Bartók János ... 239
Bartoniek ... 169
Bartos: Bornemissza ... 234
Bartscher ... 270
Bartz ... 217, 289
Bary ... 207
Barzini ... 217
Bathe ... 217
Báthory: Supka ... 294
Báthory: Szabó ... 261
Bátor: Benson ... 289
Batthyáni ... 285
Batthyány: Müller ... 299
Bauch ... 233
Baud—Bovy ... 264
Baud—Bovy: Gantner ... 259
Bauer Árpád ... 236
Bauer, Heinz ... 198
Bauer, Helmut ... 281
Bauer, Wilhelm ... 283
Baumann ... 213
Baumecker ... 211
Baumgardt ... 289
Baumgarten ... 289
Baumgartner ... 188
Baxmann ... 237
Bay Ferenc ... 235
Bay Zoltán ... 244
Bayerschmidt ... 180
Bazin ... 262
Bäcker ... 177
Bässler ... 210
Bäumer ... 258
Bäumer, Gertrud ... 261, 289
Beardsley: Malory ... 270
Beccari ... 192
Bechtel ... 228
Beck: Jouvenel ... 279
Beck, Robert ... 196
Beck Salamon ... 209
Beck, Sebastian ... 240
Becker, Frido ... 198
Becker, Henrik ... 240
Becker, Matthias ... 273
Bèguin ... 173
Behaghel ... 172
Behm ... 243
Behr ... 211
Behrendt: Karfeld ... 285
Behyna ... 256
Beilstein ... 238
Beitl ... 238
Beke ... 232
Beke: Niklitschek ... 243
Belák: Solth ... 250
Béldy: Saád ... 225
Beliczay: Hofmann ... 254
Bellarmino: Gyenis ... 180
Bellini: Fraccaroli ... 290
Bellonci ... 289
Belohorszky ... 224
Bencsi ... 184, 185
Benczur ... 248
Benda ... 289
Benda: Gotter ... 297
Bendefy ... 277, 278
Benedek ... 253
Benedek: Sauvageot ... 242
Benel: Gaksch ... 218
Benesch ... 262
Benkő: Cseri ... 268
Benn ... 283
Benoist-Mechin ... 217
Benson ... 289
Benzécri ... 176
Berber ... 198, 205
Bercken ... 262
Bérczy: Puskin ... 274
Berde ... 248, 249
Berendes ... 253
Berends ... 252
Berényi ... 212
Bergdolt: Goebel ... 290
Berger ... 252
Berger: Heitz ... 172
Bergopzoom: Porst ... 297
Bergson: Béguin ... 173
Beringer ... 245
Berkes ... 246
Berki ... 216
Bernadotte: Werfel ... 181
Bernardy ... 186
Bernatzik ... 283
Bertalan ... 300
Bertarelli: Guarnati ... 264
Berthelot ... 175
Berthelot: Isaeff-Jolivet ... 175
Bertrand ... 217, 260
Berve ... 275
Besenval ... 289
Bessenyei ... 268
Bessler ... 189
Bethge ... 289
Bethlen ... 278, 289
Bethlen: Farkas ... 279
Betschart ... 289
Betten ... 255
Bettin ... 264
Beumelberg ... 217, 276
Beutler ... 271
Beyer, Alexander ... 180
Beyer, Hugo ... 271
Beyer, Justus ... 195
Beythan ... 189
Bezerédj ... 192
Bezerédj: Bodnár ... 289
Biancani ... 187
Bickel: Tournier ... 250
Bidez ... 171
Bidner ... 278
Bidou ... 217
Biedermann ... 217
Biel ... 209
Bierbauer ... 261
Bigandet ... 185
Biggini ... 195
Bihary: Szüts ... 217
Bihlmans ... 280
Bilfinger ... 205, 206
Binswanger ... 173
Biot ... 251
Bircher—Rey ... 252
Birchler ... 258
Birk, Alfred ... 289
Birk, Johannes ... 212
Birkás: Németh ... 272
Birkenfeld ... 257
Bíró: Mályusz ... 279
Bíró: Oroszhegyi ... 286
Bíró József ... 259, 262
Bíró Lajos Pál ... 270
Birth ... 275
Bismarck: Bethge ... 289
Bismarck: Eggers ... 195
Bismarck: Eyck ... 290
Bismarck: Hagen ... 198
Bismarck: Kürenberg ... 292
Bismarck: Ronneberger ... 199
Bismarck: Schwarz ... 294
Bismarck: Vogel ... 172
Bissing ... 283
Bisztray ... 266
Bittel: Tischner ... 176
Bitter ... 212
Bitter: Kühár ... 292
Bittera: Beke ... 232
Björnson ... 272
Blaha: Verő ... 299
Blake ... 289
Blasius ... 244
Blaskovics ... 278
Blaum ... 277
Bleiber ... 205
Bleyer: Diemair ... 258
Blieszner: Tarnóczi ... 299
Bliss ... 226
Blome ... 289
Blond ... 217, 222
Blum ... 234
Blume: Schering ... 266
Blumhardt: Gaugler ... 290
Blunck ... 280
Bock ... 253
Bocsáry ... 211
Bocskai: Benda ... 289
Bocsó: Farkas ... 267
Bod: Iványi ... 291
Boda ... 189, 268
Boda: Schiller ... 177
Bodmer: Huber ... 223
Bodnár István ... 289
Bodnár László ... 187
Boehm ... 196

Boér ... 295
Cs. Bogáts ... 278
Bogdány: Pigler ... 263
Bognár ... 217
Bognár: Schiller ... 177
Bohnenkamp ... 249
Bohner ... 280, 283
Boissonnas ... 259
Bojadzsiev ... 203
Bóka ... 268
Bokor ... 237
Boldizsár ... 171
Bolgár ... 207
Bolla ... 280
Bolyai ... 285
Bonaparte: Misciatelli ... 292
Bongartz ... 218, 222
Bonheur: Stanton ... 294
Bonifác VIII. pápa: Spunda ... 294
Bónis ... 204
Bónis: Csekey ... 204
Bonneau ... 274
Bonomi ... 300
Bonsels ... 271
Bonsels: Bulgrin ... 271
Bontempelli ... 289
Boor: Wild ... 191
Borbély: Belohorszky ... 224
Borbély László ... 183
Borbély Zoltán ... 216
Borgia: Bellonci ... 289
Borgia: Gurrieri ... 291
Borgognoni ... 267
Borkenhagen ... 231
Born ... 256
Born—Fallois ... 212
Bornemissza ... 234
Bornemisza: Sipos ... 227
Boros ... 249
Borsódi: Vincenti ... 214
Borzsák ... 240
Bosnyák ... 187
Boss ... 249
Bothe ... 238
Botos ... 185
Bottai ... 194, 224
Bottai: Manacorda ... 203
Bouhler ... 289
Bourgogne hercegnő: Carré ... 289
Bout de l'Epine: Laure ... 292
Boveri: Glasser ... 244
Boyer: Cayré ... 173
Böcking ... 227
Böckmann ... 283
Böhm ... 184
Böhm: Moser ... 265
Böhm-Bawerk: Sender ... 226
Böhmcker: Knittermeyer ... 277
Böhme ... 253
Bölöni Farkas: Barabás ... 288
Bölöny ... 206
Böök ... 283
Böszörményi ... 173
Böttiger: Vajk ... 277
Bradley ... 190
Braesch ... 279
Brahms: Osthoff ... 265
Brandenstein: Halasy—Nagy 173
Brandenstein: Schiller ... 177
Brandes ... 211
Branford ... 185
Brassai: Lakatos ... 265
Braun ... 271
Braune ... 207
Braunschweig—Bevern: Poseck 293
Brausewaldt ... 253
Brausse ... 206
Bräker: Voellmy ... 229
Bräutigam ... 238
Bredow ... 173
Brehm, Alfred ... 248
Brehm, Max ... 218
Breider ... 246
Brelich: Savelli ... 280
Brendle ... 271
Bressendorff ... 175
Bretschneider: Szabó ... 278
Breycha—Vauthier: Schiffer. 205
Brian ... 280
Briffault ... 189
Brillinger ... 233
Brinon: Grimm ... 198
Brockdorff ... 173
Brockhaus ... 172
Bród ... 252
Brodszky ... 265
Broglie ... 244
Brou: Rousselot ... 181
Browne ... 283
Bröcking ... 183
Bröger ... 276
Bruce ... 283
Bruers ... 176
Brugmans: Wild ... 191
Brun ... 249
Brune ... 235
Brunello: Muratori ... 204
Brunner ... 179
Brück ... 186
Brügge: Hofmann ... 179
Brügmann ... 224
Brüschweiler ... 224
Bubb ... 251
Bubnoff ... 246
Buchinger ... 200
Buchli ... 261
Buchmann: Eriksson ... 188
Buchmann: Scher ... 272
Buck: Meissner ... 230
Bucsay ... 183, 225
Bud ... 300
Bugge ... 245, 253
Bugge: Klemm ... 254
Bujdosó ... 249
Bukatsch: Scheminzky ... 247
Bukow: Gersdorf ... 216
Bulgakow ... 226
Bulgrin ... 271
Bumke ... 246
Burau: Schumann ... 228
Burckhardt: Jancke ... 275
Burckhardt, Carl ... 275
Burckhardt, Paul ... 280
Burckhardt, Titus ... 238, 259
Burgartz ... 265
Burgdörfer ... 191
Burger ... 249
Burkheiser ... 218
Burney: Hill ... 291
Bury: Hay ... 291
Buscaroli ... 261
Busch: Rehkopp ... 215
Busch: Scher ... 272
Busch, Ernst ... 271
Busch, Fritz Otto ... 222
Buschor ... 261
Busse, Hermann ... 262
Busse, Martin ... 229
Bussjäger ... 210
Butera ... 209
Buttersack ... 173
Büchler ... 268
Bühlmann ... 180
Bülow ... 227
Bürgel ... 246
Byé: Pirou ... 226
Byrd ... 283
Byron: Cs. Szabó ... 270

Cabaton ... 284
Caddeo ... 234
Caesar: Napoleon I. ... 220
Calderini ... 289
Calestani ... 187
Calmettes: Robaut ... 264
Calvert ... 284
Calvert: Blake ... 289
Camaino: Carli ... 262
Cammilleri: Caddeo ... 234
Campanella ... 192
Campenhausen: Schuster ... 181
Canella ... 246
Cantoni ... 176
Capobus ... 245
Capone Braga ... 173
Capparelli ... 173
Carcano: Paolo ... 173
Carducci ... 282
Carl August, weimari herceg: Gutbier ... 245
Carli ... 262
Carlini ... 194
Carlyle: Wylie ... 295
Carnegie ... 177
Carré ... 289
Carstensen ... 186
Casals: Tobel ... 295
Casanova ... 273, 289
Casel ... 179
Caspari: Reuss ... 181
Castagna: Caddeo ... 234
Castaldi: Canella ... 246
Causade ... 179
Caxton: Malory ... 270
Cayré ... 173

Cecchi ... 284
Cetto: Huggler ... 263
Cézanne: Graber ... 290
Cézanne: Raynal ... 264
Chadwick ... 179
Champs: Sjöberg ... 203
Chardonne ... 272
Charnaux ... 289
Chateaubriant ... 189
Chater: Nansen ... 286
Chavannes ... 281
Chesneau: Robaut ... 264
Chiurco ... 251
Choinatzky: Hino ... 219
Christen ... 253
Christian ... 284
Christianus: Werfel ... 181
Christmann ... 196
Christoffel ... 259
Church ... 246
Churchill ... 195, 198
Churchill: Dickinson ... 284
Churchill: Pase ... 199
Ciabatti ... 235
Ciaceri ... 275
Cicero ... 273
Cicero: Ciaceri ... 275
Cicero: Fowler ... 190
Cicero: Maffii ... 275
Cimbal ... 249
Cimnino ... 230
Cinti ... 240
Clairmont: Gut ... 251
Claudel ... 179
Claudel: Nizsinszkij ... 293
Claudius, Matthias ... 271
Claudius, Rudolf ... 298
Clauss ... 279
Clauss: Tilse ... 190
Cleinow ... 198
Clemens von Alexandrien: Mayer ... 179
Cloeter ... 289
Codreanu: Panini—Finotti ... 195
Cogni ... 188
Colasanti ... 262
Colautti ... 192
Colerus ... 243, 289
Coletti ... 262
Colombier ... 262
Compton—Rickett ... 276
Conrad: Casanova ... 273
Conti ... 251
Conzelmann: Klemm ... 254
Coomaraswamy ... 240
Cordier ... 245
Cornille ... 218
Corot: Colombier ... 262
Cossio: Karfeld ... 285
Costantini ... 279
Cottely: Siebert ... 201
Courbet: Fosca ... 263
Courten: Strode ... 282
Courthion ... 263
Craemer ... 289
Cranach: Posse ... 264
Cras ... 222
Crosthwaite ... 281
Croy ... 264
Csabai ... 263
Csáky: Katona ... 223
Csanak ... 224
Csánk ... 216, 231
Csánky ... 263
Csánky: Farkas ... 263
Csapody Csaba ... 289
Csapody István ... 252
Csathó ... 238
Csávossy: Lucie ... 181
Csefkó ... 179
Cseh ... 189
Csekey: Balás ... 204
Cseresnyés ... 298
Cseri ... 268
Csery—Clauser ... 193, 300
Csia ... 186
Csikós—Nagy ... 227
Csiky ... 212, 255
Csilléry ... 249, 252
Csizmadia ... 186, 210
Csobán ... 190
Csóka ... 195
Csokonay ... 285
Csordás ... 251
Csuka ... 190
Csulak ... 237
Cumont ... 171
Cunningham ... 281
Curato ... 171
Curcio ... 203
Curth ... 226
Curtin ... 240, 284
Cutolo ... 299
Cyprianus: Lipták ... 278
Czillei ... 222
Czirmay: Kaltenbach ... 267

Daeniker ... 218
Daeschner: Schäffer ... 202
D'Agostino ... 197
D'Agostino: Carli ... 262
Dahm ... 215
Daig ... 191
Dallos ... 269
Dalmann ... 241
Dáloky ... 264
Dal Pra ... 173
D'Amelio ... 171
Da Mosto ... 289
Dancsházy Nagy ... 183
Dannmeyer: Ehrhardt ... 284
Dannmeyer: Lohmann ... 234
D'Annunzio: Bontempelli ... 289
Dante: John ... 273
Dante: Nardi ... 273
Dante: Rothe ... 171
Dányi ... 195
Danzer ... 191
Darányi ... 252
D'Arc: Vioux ... 295
Darmstaedter ... 175
D'Arruda Furtado ... 251
Darvasy ... 295
Davidis ... 256
Davis ... 240
Dax ... 200
Daye ... 289
Deák ... 169
Deák: Dányi ... 195
Debreczeni ... 258, 259
Debussy: Strobel ... 294
De Camillis: Papp ... 293
De Carlo: Vivaldi ... 221
Defant ... 243
Défossé ... 226
De Francisci ... 185
Degn ... 284
Degré: Eckhart ... 204
Degwitz: Eckstein ... 249
Dehen: Bauer ... 283
Dékány: Halasy—Nagy ... 173
Dékány András ... 284
Dékány István ... 189
Delacroix: Robaut ... 264
De la Hire ... 218
De la Taille ... 182
Delcourt ... 171
Del Grande ... 284
Delogu ... 262, 263
Del Prete ... 215
De Matteis ... 205
Demjánovich ... 299
Dénéréaz ... 175
Dénes ... 263
Deonna ... 259
Dereano: Bartha ... 299
Dernyey (Szlavnich) ... 218
De Ruggiero ... 192
Déryné ... 285
Deseő ... 198
Dési: Halasy—Nagy ... 173
D'Ester ... 172
Déván ... 267
Devaux ... 175
De Wyzewa ... 290
Dezsény ... 222
Dezsényi ... 169
Dezséry ... 202
Dickhoff ... 214
Dickinson ... 284
Dieben: Schultzenstein ... 237
Diehl: Partenheimer ... 251
Diemair ... 258
Dienes ... 218
Diepgen: Villanova ... 250
Diergart ... 245
Dietrich ... 228
Dietz ... 249
Diez ... 185, 284
Dimics: Gaksch ... 218
Dingler ... 185
Dinklage ... 267
Dippel ... 210
Disraeli: Craemer ... 289
Disselhorst: Born ... 256

Divéky ... 200
Divéky: Szekfü ... 186
Dobó ... 267
Dobrovics Károly ... 227
Dobrovits Sándor ... 234
Dobsa ... 233
Doby: Szentesyné ... 251
Dóczy: Abody ... 253
Dohm ... 223
Dohnányi: Salaczné Zachár ... 295
Dolgos ... 189
Domanovszky ... 262
Domány ... 226
Domicianus, római császár: Giannelli ... 290
Domke: Baumecker ... 211
Dompé, ... 256
Donatello: Buscaroli ... 261
Donászy ... 296
Donath ... 290
Donay ... 231
Doni: Curcio ... 203
Dopkewitsch ... 280
Doritsch ... 241
Dorn ... 230
Dorner ... 233
Doroschenko ... 280
Dostal ... 207
Dosztojevszkij: Vatai ... 175
Douglas: Heywood ... 280
Dömötör: Kovalovszky ... 292
Dömötör Gyula Ferenc ... 222
Dömötör Sándor ... 268
Döppner ... 214
Dörner ... 282
Dörre ... 202
Dörrenberg ... 260
Dörries: Schuster ... 181
Dörries, Bernhard ... 179
Dörries, Hermann ... 181
Drágffy ... 233
Drake: Benson ... 289
Dreesen ... 284
Dresler ... 197
Dresler: Maier-Hartmann ... 194
Dreyer: Meissner ... 230
Drigalski ... 218
Drossbach ... 218
Droste: Schneider ... 272
Dröscher ... 234
Dubitscher ... 187
Dubovitz ... 170
Ducasse ... 290
Duffour ... 218
Dugonics ... 299
Duhamel: Biancani ... 187
Duisburg ... 284
Duka-Zólyomi: Aixinger ... 193
Dumézil ... 185
Dunant ... 218
Dunant: Gigon ... 223
Dungern ... 274
Dunkel ... 300
Dupont ... 218
Du Prel ... 275, 284
Düll ... 249
Dünnebeil ... 265
Dürer ... 271
Dürer: Waldmann ... 264
Dürrfeld ... 205
Dworczak ... 290
Dyhrenfurth ... 284

Éber Antal ... 226
Éber Ernő ... 193
Eckardt ... 290
Eckehart: Wilhelm ... 175
Eckhardt, Karl August ... 226
Eckhardt Sándor ... 242, 268
Eckhart ... 204
Eckstein ... 249
Edelmann ... 216
Edgeworth: Hill ... 291
Egenter ... 182
Eggers ... 195, 218
Egyed András ... 272
Egyed István ... 192, 213, 287
Egyény ... 195
Ehrhardt ... 284
Ehrhardt: Lohmann ... 234
Ehrenforth ... 211
Ehrenspeck ... 214
Eichmann ... 275
Eickstedt ... 187
Einstein: Thüring ... 244
Eitel ... 218
Eitrem: Preisendanz ... 175
Elfert ... 231
Elias: Björnson ... 272
Eliot: Curtin ... 284
Elisabeth Christine, porosz királyné: Poseck ... 293
Élthes ... 207
Elze ... 183
Emerson: Fischer ... 251
Eminescu: San-Giorgiu ... 273
Emmel ... 238
Endell ... 189
Endle ... 238
Endre ... 188
Endre: Paál ... 212
Endrődy ... 290
Engelbeen ... 228
Enock: Hardenberg ... 284
Entz ... 260, 284
Eöttevényi ... 197
Eötvös ... 285
Epiktétos ... 177
Epp: Frank ... 290
Erasmus ... 273
Erbse ... 184
Erdei ... 186
Erdély László ... 255
Erdély Sándor ... 257
Erdélyi Gyula ... 218
Erdélyi János ... 285
Erdélyi József ... 290
Erdélyi László ... 215, 274
Erdeös ... 218
Erdmann ... 211
Erdmannsdorfer ... 260
Erdődi ... 239
Erdős ... 245
Eredia ... 246
Ereky István ... 215
Ereky Károly ... 235
Erhardt ... 173
Erhorn ... 284
Eriksson ... 188
Erkel ... 299
Ernst, Fritz ... 290
Ernst, J. W. ... 181
Ernst, Paul ... 203
Erőss ... 276
Errante: San Lazzaro ... 189
Ervin: Halasy—Nagy ... 173
Eschrich ... 216
Espinosa ... 171
Esterer: Erdmannsdorfer ... 260
Esterházy ... 197, 270
Esztergomy: Cicero ... 273
Eszterházy: Csapodi ... 289
Etter: Brüschweiler ... 224
Eucken ... 245
Euripides: Tihanyi ... 274
Eyck ... 290
Eymann: Klemm ... 254

Faass ... 216
Fabbrini ... 235
Fábián ... 290
Fabinyi: Sipos ... 227
Fabre—Luce ... 218
Fahrenkamp ... 249
Fahz: Preisendanz ... 175
Faigle ... 211
Failoni: Falk ... 265
Falk ... 265
Fall ... 198
Falls ... 282, 283
Falsirol ... 184
Fancelli ... 193
Fangen ... 183
Fantur ... 218
Faragó: Apponyi ... 177
Faragó Jenő ... 299
Faragó László ... 218
Farkas: Bártfai Szabó ... 277
Farkas: Wimmer ... 295
Farkas Árpád ... 255
Farkas Frigyesné ... 266
Farkas György ... 200, 279
Farkas István ... 267
Farkas Zoltán ... 263
Farrer ... 281
Fasiani ... 236
Fassbender: Schumann ... 228
Fattorello ... 172
Faust ... 218
Fáy ... 262
Fazekas István ... 248
Fazekas Jenő ... 203
Färber ... 245
Fechner ... 218
Federzoni ... 198

Fehér ... 181
Fehérváry ... 211, 212, 214
Fehr ... 270
Feigler: Szőgyén ... 210
Feisst ... 226
Féja ... 268
Fekete ... 246
Fekete: Thardy ... 295
Feldkeller ... 257
Félegyházy ... 178
Feliczián: Francé ... 247
Fellerer ... 265
Felsőóry ... 300
Fensterer ... 195
Fényi: Zigány ... 295
Ferchl ... 245
Ferdinandy ... 215
Ferdinándy: Bethlen ... 278
Ferdinándy: Széchenyi ... 194
Ferdinándy: Zrinyi ... 270
Ferenc, assisi szent: Beyer ... 180
Ferenc József I. magy. kir.: Angyal ... 288
Ferenczi ... 170
Feroci: Franchi ... 209
Ferrari ... 192
Ferrario ... 281
Festari ... 198
Fester ... 188
Festing ... 281
Fey ... 213
Fiala ... 200
Fiala: Goebbels ... 194
Fiala: Rosenberg ... 188
Fichte: Kusche ... 225
Fichte: Paulus ... 174
Field ... 185
Figus: Pioletti ... 231
Filippi: Ludwig Amadeus von Savoyen ... 286
Filippini ... 171
Fillies-Kirmsse ... 204
Finály ... 252
Finály: Hegedüs ... 253
Finckh: Wecken ... 296
Findeisen ... 290
Fiocco ... 263
Fiocco: Goering ... 263
Firpo: Campanella ... 192
Fisch ... 263
Fischer: Gollert ... 277
Fischer: Gut ... 251
Fischer, Irving ... 251
Fischer Mihály ... 249
Fitz: Zolnai ... 171
Flamel: Poisson ... 175
Fleischmann, Christof ... 209
Fleischmann, Wilhelm ... 283
Flemwell ... 247
Flössner: Hahn ... 231
Fluck ... 202
Flury: Wille ... 257
Flück ... 253
Fochler-Hauke ... 284
Fochs ... 259
Fodor Ferenc ... 186, 290
Fodor Zsigmond ... 246
Foerster ... 255, 260
Foglietta: Curcio ... 203
Fontane ... 271
Fontane: Sorel ... 294
Forgó ... 239
Fornet ... 249
Forrest ... 228
Forrest: Henderson ... 285
Fortini ... 280
Fosca ... 263
Foscari ... 263
Fowler ... 190
Földes ... 227
Földváry ... 183
Földváry: Augustinus ... 179
Fraccaroli ... 290
Francé ... 246, 247
Franchi ... 209
Franck, Georg ... 212
Franck, Ludwig ... 247
Frank: Du Prel ... 284
Frank: Manacorda ... 203
Frank, Hans ... 192
Frank Ignác ... 299
Frank, Walter ... 169, 194, 274, 277, 290
Franz ... 184
Franzos: Posse-Brádzdová ... 286
Fraser, Dávid ... 284
Fraser, Donald ... 239
Fredas ... 280
Freisler ... 204, 205, 223
Freksa ... 290
Frenssen ... 276
Freudenberg: Eckstein ... 249
Freund Mihály ... 254
Freund, Walter ... 224
Frey ... 218
Frey: Sganzini ... 169
Frideczky ... 275
Fried ... 235
Friedrich: Napoleon I. ... 220
Friedrich, Caspar ... 264
Friedrich, Kurt ... 212
Frigyes, nagy, porosz király ... 271
Frigyes, nagy porosz király: Beumelberg ... 276
Frigyes, nagy, porosz király: Macchiavelli ... 193
Frigyes, nagy, porosz király: Napoleon I. ... 220
Frigyes, nagy, porosz király: Poseck ... 293
Frigyes III. német császár: Richter ... 293
Friml ... 211
Fritz ... 253
Froelich: Hippler ... 264
Froembgen ... 290
Frost: Arnold ... 283
Frowein ... 239
Fry: Stickelberger ... 294
Füeter ... 243
Fujii ... 206
Fuksz ... 297
Fuller: Sjöberg ... 203
Funi ... 263
Funkenstein ... 181
Furtwängler: Herzfeld ... 291
Futaky ... 233
Fügedy: Szekfü ... 186
Fülöp: Dietz ... 249

Gaal: De la Taille ... 182
Gaár ... 300
Gabain ... 241
Gabelhofer ... 297
Gábor: Hund ... 219
Gábriel ... 290
Gadamer ... 274
Gádoros ... 223
Gajzágó ... 205
Gaksch ... 218
Gál Dezső ... 211
Gál István ... 186, 192, 268
Gál Sándor ... 227
Galamb: József ... 269
Galbiati ... 231
Gáldi ... 186, 273
Galilei ... 243
Galilei: Laemmel ... 292
Galilei: Ortvay ... 243
Gáll Imre ... 234, 300
Gáll Pongrác ... 300
Galla ... 181
Gallay ... 214
Gander von Matt ... 290
Gandhi: Seiler ... 184
Gangemi ... 229
Gantner ... 259, 263
Ganzer ... 192
Garády ... 300
Garam: Saraja ... 220
Garbotz ... 229
Gárdonyi Albert ... 300
Gárdonyi Géza ... 242
Gárdos ... 204
Gáspár ... 246
Gáspár: Slezák ... 294
Gasser ... 230
Gasser—Stäger ... 204
Gassner ... 209
Gatti ... 265
Gaugler ... 290
Gauguin: Hautecoeur ... 263
Gaxotte ... 279
Gähtgens: Dorn ... 230
Geiger ... 214
Geiger: Szemző ... 172
Geisler: Dröscher ... 234
Gelei ... 224
Gellért ... 290
Gellért: Kiss ... 250
Genoud: Gantner ... 259
Gensert ... 172
Gerbet ... 177
Gerde: Krawtschenko ... 203
Geréb ... 218

Geréb: Bethlen 278
Geréb: Rákóczi 278
Gerevich 258
Gergely János 259
Gergely Pál 239
Géricault: Courthion 263
Gerlach—Lüneberg 252
Gerloff 236
Gerlőtei 272
Germain 290
Gerő 222, 300
Gersdorf 216
Gerstenberg 284
Gessner: Leemann- van Elck 292
Gesztelyi Nagy 232
Ghudleigh: Pearce 293
Giachetti 276
Giannelli 290
Gibson 282
Gierke 236
Giese 240
Giffard: Longe 292
Gigante: Fall 198
Gigon 223
Gilg 253
Gillen: Spencer 287
Gilles: Egyed 272
Giokas 212
Giorgone: Fiocco 263
Giovannini 229
Giuliano 186
Giuliano: Mussolini 194
Glasser 244
Glauning: Lehmann 170
Gläss 251
Glodschey: Bathe 217
Glöckner 233
Glutz-Blozheim: Müller 281
Gnudi 262
Godfrey 190
Goebbels 194
Goebel 290
Goering 263
Goeritz: Ridinger 264
Goethe 271
Goethe: Beutler 271
Goethe: Ernst 290
Goethe: Goetz 290
Goethe: Gutbier 245
Goethe: Habis 268
Goethe: Hildebrandt 178
Goethe: Kries 176
Goetz, Harry 216
Goetz, Wolfgang 290
Goga: Gáldi 273
Gogolák: Szekfü 186
Goldschmit—Jentner 291
Goldziher 191
Gollert 277
Gombos György 198
Gombos Gyula 268
Gombosi 290
Gomes 284
Gondán 268
Gonthier: Dénéréaz 175
Gonzeczky: Kertész 291
Gordon 198
Góth 247
Gotter 297
Gottschammel 264
Gouhier 271
Gouldsbury 284
Goyert zur Hüde: Leurs 260
Göhlert: Erdmannsdorfer .. 260
Göhns 200
Görgey 219
Göring 205
Göring: Gritzbach 290
Göring: Hermann 285
Görner 226
Göttche 249
Graber 290
Gradmann: Major 263
Graeber 209
Graebsch 271
Graf: Major 263
Graham 180
Grappe 263
Grassi 176
Grau 188
Greco: Pfister 263
Gregor 265, 270
Greife 203
Greifzu 257
Griese 271
Griessdorf 194
Griewank 276
Grimm 240
Grimm, Frederic 198
Grimm, Vince 298
Grimm, Wilhelm 234
Grisebach 192
Grispigni 207
Gritzbach 290
Grix 267
Grob 288
Gróf 192
Grohmann 260
Groothold 201
Gros: Courthion 263
Gross 228
Grosschmid: Sárközy 294
Grote: Friedrich 264
Grozio: Campanella 192
Grönhagen 189
Grundmann 181
Gruner 224
Grupp 211
Grünendiek 208
Grünwald: Barabás 288
Grzmek 248
Guardini 180
Guarnati 264
Guarnieri 219
Guenther 255
Guericke: Pohl 244
Guggisberg 183
Guhl 209
Guierre 219
Guignabaudet 230
Guise, duc de: Lafue 279
Gulácsy 224
Gulácsy: Kürenberg 292
Gulyás 170
Gummerus 291
Gurlitt: Schering 266
Gurrieri 291
Gust 208
Gut 251
Gutbier 245
Gutenberg: Birkenfeld 257
Gutenberg: Ruppel 258
Gutjahr: Agostini 217
Guttmann 249
Guzzo 173
Günther: Fabre-Luce 218
Günther: Mousset 219
Günther, Hans 188
Günther, Kurt 205
Güttinger: Adler 169
Gwinner 291
Gyenes 300
Gyenis 180, 182
Gyéressy: Karrer 179
Gyllenkrok 219
Gyóni 291
Győrbíró 237
Győrffy István 239
Győrffy László 175
Győrffy-Bengyel 231
György 180
Győry 257
Győry: Arany 268
Gyulai 285
Gyulay: Baltay 212
Gyulai: Barabás 288

Haas 240
Haáz 259
Habbel 257
Habis 268
Haebler 228
Haeffner: Kulin 244
Haehnelt: Supf 221
Haendler 179
Haenisch 178, 281
Haering 173
Hagen 198
Hagenbach 263
Hager 260
Hahn, Günther 189
Hahn, Walter 231
Hahn—Butry: Oven 220
Haidenthaller: Tertullianus . 182
Haimann—Kner 257
Hainiss: Eckstein 249
Hajdu 256
Halasy—Nagy 173, 192
Halász: Böök 283
Halász: Madách 269
Halász: Richter 293
Halász Antal 278
Halász Béla 235
Halász Előd 268
Halász Gábor 270

Halász Gyula ... 242
Halász Lajos ... 237
Haller ... 196
Hallmann ... 281
Halmágyi ... 229
Halmy ... 236
Haltenberger ... 284, 300
Hamelbeck ... 253, 255
Hamvas Béla ... 171
Hamvas József ... 278, 300
Hanasiewicz—Hajnády ... 249
Hanauer: Pataky ... 293
Hankele: Schmitt—Degenhardt 235
Hankiss ... 269
Hankiss: Horthy ... 265
Hannich ... 180
Hannula ... 219, 221
Hanselmann ... 178
Hansen ... 284
Hantelmann ... 212
Hanuszih ... 296
Haraszthy ... 171
Hardenberg ... 284
Harrer ... 261, 300
Harsányi ... 171, 194
Harsányi: Hegedüs ... 266
Hartland ... 187
Hartmann: Rauschenberger . 174
Hartmann, Josef ... 205
Hartmann, Nicolai ... 173
Hartmann, Waldemar ... 280
Hass ... 285
Hasse ... 252
Hasselbach ... 231
Haupt, Günter ... 212
Haupt, W. ... 235
Haushofer ... 189
Haussmann ... 230
Hautecoeur ... 263
Havas ... 203
Havas: Kornis ... 269
Hay ... 291
Haybach ... 240
Haydn: Therstappen ... 266
Haydn: Wirth ... 266
Hayne ... 297
Häckel ... 241
Häfele ... 207
Hättenschwiller ... 200
Headland ... 239
Heckel ... 204
Heckel: Luther ... 183
Heckenast: Szemző ... 172
Hecker: Goethe ... 271
Hederer ... 268
Hedey ... 285
Hedin ... 198
Hedrich ... 187
Hegedüs: Pataky ... 210
Hegedüs Gyula ... 253
Hegedüs István ... 172
Hegedüs László ... 189
Hegedüs Márton ... 170, 228, 287
Hegedüs Tibor ... 266
Hegel ... 274
Hegel: Meusel ... 174
Hegyi Endre ... 269
Hegyi Mózes ... 183
Heiberg ... 171
Heidegger: Passweg ... 174
Heidenhain ... 270
Heim ... 207
Heimbürge: Timm ... 201
Heinemann ... 209
Heinig ... 231
Heinrich ... 195
Heinrich von Gent: Bayerschmidt ... 180
Heins ... 207
Heisenberg ... 243
Heiss, Friedrich ... 276
Heiss, Hans ... 268
Heitmüller ... 226
Heitz ... 172
Hekler ... 224, 258
Helbing: Keller ... 291
Heliogabalus: Hay ... 291
Helle ... 186
Heller: Scheiber ... 185
Hellpach ... 177
Helmreich ... 223
Henderson ... 285
Henggeler ... 237
Henkel ... 207
Henkel: Heckel ... 204
Hennyey: Philipp ... 225
Henske ... 271
Henze ... 234
Henzel ... 230
Herczeg: Kornis ... 269
Herczeg Ferenc ... 266, 269
Herczeg János ... 170
Herczegh ... 232
Herder: Gadamer ... 274
Herodotos: Diez ... 284
Herpay: Csobán ... 190
Herring: Rasmussen ... 239
Herrmann, Ernst ... 285
Herrmann, Gerhard ... 247
Herrschaft ... 196
Herter ... 260
Hertle ... 215
Hertneck ... 282
Herzberg ... 266
Herzfeld ... 291
Herzig ... 175
Herzog ... 276
Hetényi Géza ... 249
Hetényi Imre ... 291
Heuer ... 173, 176
Heun ... 212
Heuschele ... 189
Heuschele: Mörike ... 292
Heusser ... 271
Hevesy ... 259
Hévey ... 232
Heyck ... 291
Heyck: Rosenberg ... 239
Heyer Gustav, ... 249
Heyer, Ingemar ... 185
Heyking: Turner ... 287
Heymann ... 261
Heymans ... 176
Heywood ... 280
Hickmann ... 191, 228
Hielscher ... 260
Hieronimi ... 178
Hieronimi: Appelius ... 217
Hieronymus: Pascoaes ... 293
Hilbert: Coterus ... 243
Hildebrandt ... 178, 246
Hill ... 291
Hilscher ... 224
Hilton—Simpson ... 285
Hinderdael ... 194
Hino ... 219
Hinz: Appelius ... 217
Hippler ... 264
His ... 291
Hitler: Kaufmann ... 224
Hitler: Tiebel ... 216
Hitler: Wirtgen ... 195
Hlatky: Árvay ... 277
Hock ... 179, 182
Hodinka ... 278
Hoewer ... 239
Hoffmann: Petz ... 220
Hoffmann, F. ... 197
Hoffmann, Heinrich ... 183
Hoffmann, Heinz ... 276
Hoffmann, L. A. ... 297
Hoffmann, Rolf Erwin ... 233
Hoffmann, Walter ... 190
Hoffmeister ... 271
Hofmann: Müller ... 281
Hofmann: Weber ... 274
Hofmann, E. ... 216
Hofmann, Fritz ... 254
Hofmann, Rudolf ... 179
Hofmiller: Fontane ... 271
Hohenwart: Blaum ... 277
Holberg ... 272
Hollis ... 239
Holm ... 282
Holtzmann ... 277
Hóman ... 278
Hóman: Philipp ... 225
Homeros: Schadewaldt ... 274
Hone ... 285
Hont: Horváth ... 266
Honti ... 274
Horánszky: Somssich ... 196
Horányi ... 291
Hormayr: Vajk ... 277
Horst: Hasse ... 252
Horthy ... 265
Horthy: Jánosy ... 291
Horthy: Jeri ... 291
Horthy: Thardy ... 295
Horthy: Tonelles ... 267
Horvát Adolf ... 247
Horváth: Ágoston ... 178
Horváth: Paál ... 212
Horváth: Silberschmidt ... 282
Horváth Antal ... 181

Horváth Barna 207
Horváth Győző 172
Horváth Henrik ... 259, 262, 300
Horváth István 266
Horváth Jenő 198
Horváth Kálmán 219, 243
Horváth László 296
Horváth Richard 182
Horváth Sándor 179
Hoszták 269
Hottinger: Müller 281
Hotz 259, 262
Höfer 263
Höffner 228
Högyészy: Horváth 296
Höhn 264
Hölderlin: Bartscher 270
Hölderlin: Hoffmeister 271
Hubay: Neubauer 293
Hubay: Ráth—Véghné 266
Huber, Bernt Christian 229
Huber, Ernst 206
Huber, Ernst Rudolf 189, 230
Huber, Max 223
Hubernagel 209
Hubert 216
Huby: Rousselot 181
Huch 270
Huggler 263
Huizinga 275
Humboldt: Grau 188
Hunkár 253
Hunt: Lovik 219
Hunziker, Alois 219
Hunziker, Walter 287
Husserl: Passweg 174
Hussmann 296
Husz 247
Huszár 257
Huszty 269
Huter: Alispach 176
Huth 224
Hutten: Schulz 294
Huzella 246
Huzella: Neergaard 243
Hüchting 271
Hürlimann 260

Ibn—Hazm 274
Igali—Mészáros 267
Ijász 251
Illés 204
Illés: Eckhart 204
Illyés 272
Illyés: Kosztolányi 268, 269
Imre 242
Incisa 194
Incze Gábor 279
Incze Kálmán 219, 232
Ingrés: Courthion 263
Irsay: Bártfai Szabó 277
Isaák: Angyal 207
Isaeff—Jolivet 175
Isbert 285
Issel 231
István, szent, magy. kir. 300
István, szent, magyar király: Erdélyi 215
István, szent, magy. kir.: Fuksz 297
István, szent, magy kir.: Lukácsy 299
István, szent, magy. kir.: Podhraczky 298
Italiaander 291
Iván, IV. orosz cár: Eckardt . 290
Iván, IV. orosz cár: Nagy ... 293
Iványka: Halasy—Nagy 173
Iványi: Kostya 285
Iványi Béla 282
Iványi Ferenc 291
Iwanow 170
Izmay 254
Izsáky 262

Jaakkola 276
Jablonkay 189
Jack 285
Jacobi: Paracelsus 250
Jacobi, Jolan 176
Jacobi, Walter 224
Jacques 263
Jaeckle 260
Jaeger 177
Jaggi 280
Jagits: Lovik 219
Jagoditsch: Awwakum 288
Jahn: Abert 265
Jajczay 258
Jakó 282
Jakoby 254
Jakos 183
Jakowenko 173
Jákváry: Belohorszky 224
Jancke 275
Jancsó Elemér 269, 291
Jancsó Ferenc 185
Janicki 209
Janke: Du Prel 275
Jankovich Ferenc 269
Jankovics Marcell 197
Jannings: Hippler 264
János, kapisztránói, szent 298
Jánosi 180
Jánosi: Halasy—Nagy 173
Jánosy 291
Jánossy: John 273
Jaspert 291
Jedlicka 263
Jehring 237
Jelinek 274
Jenny: Klucker 267
Jenő, szavojai herceg: Sybel . 295
Jensen 184
Jerger 265
Jeri 291
Jerzembek 237
Jeschke: Heiss 268
Jessen 228
Jesudian 267
Job 285
Joffre: Duffour 218
Johan 223
Johann 285
Johann von Sachsen: Rothe .. 171
Johanssen 219
John 273
Johnson, Osa 291
Johnson, Walter 283
Jókai 285
Jókai: Ferenczi 170
Jolivet 271
Jolivet: Cayré 173
Jonak von Freyenwald 188
Joó 170
Joó: Welsch 242
Joos 244
Jordan 244
Josefovits 207
Joshinaka: Lipcsey—Magyar. 286
Jósika 285
Jost: Gut 251
Jostock 226
Jouve 265
Jouvenel 279
Joyce 276
József, szent, kalazanci: Balanyi 180
József kir. herceg: Ádám 275
József kir. herceg: Bartha ... 299
József kir. herceg: Szeghalmy 278
József Ferenc kir. herceg 224, 268
József Attila 269
Jöhr 226
Judik: Reuter 257
Juhász: Macchiavelli 193
Juhász: Magyar 292
Juhász: Russel 294
Juhász Gyula 269
Juhász Károly 230
Juhász Vilmos 291
Julius Cézár: Bailly 288
Jung: Jacobi 176
Jung, Carl Gustav 173, 184
Jung, Hermann 223
Jungbauer 240
Jungfer 189
Jungnickel 231
Junk: Kampmann 264
Jurasek 209
Jutikkala: Auer 283
Juwa 190
Jünger 241
Jürgens 185

Kabisch 219
Kádár 189
Kaegi: Huizinga 275
Kahlbaum: Diergart 245
Kahn 249
Kaim 271
Kállay 183
Kállay: Németh 266
Kállay: Sipos 184
Kallioniemi: Saraja 220

Kálmán György 224
Kálmán Károly 230
Kalmár 189
Kálnoky 285
Kaltenbach 267
Kamarás 269
Kampmann, Carl 264
Kampmann, Theodorich 271
Kamps 211
Kan: Bonneau 274
Kant: Erhardt 173
Kapferer 235
Kapy: Borbély 216
Kapy: Lovik 219
Karácsony 224, 269
Kardos 269
Karfeld 285
Karl d. II.: Klass 172
Karner 183
Karner: Pál, szent 179
Károly, II. angol király: Senior 294
Károly, V. német-római császár: Baumgarten 289
Károly, V. német-római császár: Kárpáti 277
Károlyi: Kovalovszky 292
Károlyi: Nyiry 203, 278
Kárpáti 277
Kárpáti: Petrovics 263
Karrer 179, 182
Karrer: Birchler 258
Karstedt 200
Karsten 241
Kaszap: Endrődy 290
Katalin, II. orosz cár: Lavater—Sloman 292
Katharina von Genua 180
Katona: Waldapfel 270
Katona Ilona 223
Katona Piroska 269
Katz 185
Kauffmann: Passow—Kernen 293
Kaufmann: Falls 282
Kaufmann, Georg 250
Kaufmann, Günter 224
Kaussler 209
Kayser 183
Kazinczy 285
Kazinczy: Habis 268
Kazinczy: Salaczné Zachár .. 295
Kähnert: Pinkerton 286
Keats: Cs. Szabó 270
Kecskeméty: Demjánovich . 299
Kecső 230
Kees 185
Kehrl 229
Keiter 176
Kelemen: Reuter 257
Kelemen Béla 242
Kelemen Móric 237, 254
Keleti 236
Keller, Gottfried 291
Keller, Walter 240
Kellermann, Bernhard 285
Kellermann, Ingeborg 187
Kellner 212
Kemény György 170
Kemény Hugó 241
Kemény Kolumbán 193
Kemény Zs. 285
Keményfy 269
Kemps 285
Kendy: Popa—Lissenau 197
Kenyeres 190
Kenyeres: Bethlen 278, 289
Keppelmüller 291
Keppler: Keppelmüller 291
Kerecseny 196
Kerekesházy 291
Kerényi: Epiktétos 177
Kerényi: Jung 184
Kerényi György 239
Kerényi Károly 184, 185
Keresztes-Fischer 251
Keresztes-Fischer: Élthes .. 207
Keresztury 263, 271
Kérészy 214, 217
Kéreyné: Katona 223
Kerkai 224
Kertész János: 193, 278
Kertész Pál 291
Kessler 246
Kesting 277
Keszthelyi 212
Keyserling 178
Khutrakul 235
Kielmannsegg 219
Kienitz 197
Kienzl 291
Kilián 258
Kimase 291
Kincsesy: Kováts Gábor ... 209
Kinsky 180
Kirchmair 246
Kirchner 281
Kirschbaum: Maury 183
Kisfaludi 207
Kisfaludy 285
Kisfaludy: Lányi 269
Kispál 279
Kiss Antal 214
Kiss Ferenc 250
Kiss Pál 278
Kiss Sándor 183
Kiss Tibor 260
Klaproth 209
Klass 172
Klauser 283
Kläui 280
Kleber 245
Kleiner 262
Kleist 271
Kleist: Beyer 271
Kleist: Oven 220
Klemm 254
Klemm: Sipos 184
Klingel 285
Klingenbeck 265
Klucker 267
Klute 227
Kner 257
Kniezsa 241
Knittermeyer 173, 277
Knoll 169
Knoop 173
Knopp: Mangoldt 243
Knorr 241
Knost 206
Knost: Dippel 210
Knyphausen 285
Kobe: Schäffer 202
Koch: Bressendorff 175
Koch, Eduard 298
Koch, Friedrich 298
Koch, Hans Joachim 213
Kochs 258
Kocsis 202
Koczogh: Freisler 205
Kodolányi 190, 269
Koelner 233
Koelsch 243
Koenigswald: Frigyes, nagy porosz király 271
Koepper 237
Kogutovicz 288
Kohl 219
Kokkalis 200
Kolb 291
Koldewey 283
Kolgyáry 231
Kollmeyer 205
Kolozsy 299
Koltay—Kasztner 242
Koltay—Kasztner: Terranova 279
Komáromy Pély: Fornet .. 249
Komin: Friml 211
Komlós 179
Konele 223
Koós 219
Kopp 175
Korbuly Domonkos 196
Korbuly György 198
Kornemann 291
Kornis 186, 265, 269, 291
Kornis: Apponyi 177
Kornis: Schiller 177
Koroda 292
Koroda: Lovik 219
Kóródy 200
Kósa János 292
Kósa Miklós 188
Kosima: Hino 219
Koskenniemi 186
Kossuth: Ács 288
Kossuth: Barabás 288
Kossuth: Dányi 195
Kossuth: Gál 192
Kostya 285
Kosutány 175
Kosztolányi 268, 269
Kovách: Ady 268
Kovách: Balassa 268
Kovács: Kahn 249
Kovács: Mády 187

Kovács Alajos 191
Kovács Gábor 209
Kovács Gyula 223
Kovács Imre 193
Kovács János 236
Kovalóczy 227, 233
Kovalovszky 292
Kovrig 203
Kozma 278
Köhler, Bernhard 200
Köhler, Hans 285
Köhler, Walter 179
Kölcsey: Barabás 288
Könemann 255
König 278
Könyves Tóth 170
Körösi Csoma: Baktay 288
Körösi Csoma: Blaskovics . 278
Köstler 258
Kötzler 217
Kováry 285
Köves 256
Kövessi 255
Krahl 269
Kramers: Wensinck 185
Kranz 195, 277
Krapf: Hunziker 287
Kraus 190
Krause, Arthur 244
Krause, Ernst 227
Krause, Konrad 271
Krauss, Friedrich 260
Krauss, Günther 193
Krawtschenko 203
Krbek 244
Krehl 252
Krenner 211
Kress: Müller 250
Kretschmer 177
Kretzenbacher 240
Kries 176
Krimer: Mercati 202
Krist 285
Kristóf 169
Krisztics 190, 193, 205
Kroh: Mall 176
Krohn 236
Kröger 279
Krudewig 176
Krug, Hans Joachim 285
Krug, Wilhelm 207
Krupnyczkyj 292
Krüger 276
Krüger: Freksa 290
Krüger: Froembgen 290
Kubáss: Katona 223
Kubinyi 214
Kubitz 207
Kuckei 239
Kulenkampff 246
Kulin 244
Kunckel: Maurach 254
Kuncz 213
Kuncz: Siebert 201
Kunszery 207
Kunze 230
Kunze: Johnson 291
Kupfmüller 254
Kupits 253
Kurth 172
Kurtzweil: Rosenkranz 294
Kusche 225
Kühár 292
Kühn, Alfred 248
Kühn, Franz 228
Kühnel 169
Küng 230
Künkel 173
Künstler 292
Kürenberg 292
Kürschner 200
Kürti 266
Kürti: Mercier 279
Küstermann 208
Küszter 247
Küthe 256
Kynast 174

Laborde: Suarez 199
Laczó 299
Laemmel 292
Lafue 279
Lagercrantz 171
Lajos, XIII. francia király: La Varende 292
Lajos, XIII. francia király: Patmore 279
Lajos, XIV. francia király: Carré 289
Lajos, XIV. francia király: Saint Simon 279
Lajos Fülöp francia király: Lucas—Dubreton 292
Lajtor 196
Lakatos Ernő 193
Lakatos István 265
Lakatos Vince 187
Lakitsch 298
Lamboglia 285
Lampe 194
Lamprecht: Francé 247
Lanckoronski: Kerényi 184
Landfried 204
Landor 285
Láng: Hekler 258
Lange, Curt 219
Lange, Friedrich 199
Lange, Heinrich 209
Lange, Wilhelm 169
Langer 203
Lánkai 257
Lantos 222
Lányi 269
Lányi: Erasmus 273
Lapouge 187
Lappo-Danilewski 260
Laqua 271
Larenz: Heckel 204
L'Aretino: Bontempelli 289
Larfeld 241
László Ferenc 281
László Jenő 279
László: Ács 288
Latkóczy: Leszih 263
Lauenstein 213
Laufenburger 230
Laugs 219
Laun 174
Laure 292
Lauritzen: Lohmann 234
Lauterburg—Bonjour 285
Lautrec: Tourette 264
La Varende 292
Lavater—Sloman 292
Lavater: Schick 294
Laven 235
Law of Lauriston: Samhaber 294
Lazar 226
Lazzeri 273
Lebegue 171
Lechner 233
Ledl 215
Lee: Falls 283
Lee—Delisle: Welsh 242
Leemann- van Elck 292
Leers 188, 194
Leese 183, 184
Lefebvre 182
Lefftz 272
Le Fort: Kampmann 271
Leguèbe: Metman 175
Lehmann 170
Leibbrandt: Walter 199
Leibfried 213
Leibniz: Colerus 289
Leimgruber: Hättenschwiller 200
Leithoff 213
Lékai 275
Lemmel 206
Lemmer 285
Lemmermann 255
Lendvai 196
Lengyel Béla 213
Lengyel Tamás 291
Leon 228
Leonardi 257
Leonhardt 209
Leopardi: Bontempelli 289
Leopardo: Saponaro 273
L'Eplattenier 255
Lepold 259
Lerch 183
Lersch 177, 247
Lessing: Elze 183
Lessona: Neri 199
Lestyán 235, 292
Leszih 263
Letzgus: Frank 192
Leube 186
Leurs 260
Ley 298
Leyen 240
Lichtenberg Emil 292
Lichtenberg, Georg 272
Lichtenhalm 259

Lichtneckert ... 266
Lieb ... 260
Liebig: Bugge ... 245
Liechtè ... 244
Lifar ... 266
Ligeti ... 197
Lincoln: Silberschmidt ... 282
Lindmann ... 287
Linka ... 299
Linke ... 223
Lintaler ... 213
Lipcsei ... 200
Lipcsey—Magyar ... 286
Lipót, II. magy. kir.: Daye ... 289
Lippert ... 182
Lippmann: Ruska ... 245
Lipps ... 176, 177
Lipták ... 278
List: Saturnus ... 194
Liszievicz ... 230
Little ... 286
Liu Hiang: Haenisch ... 178
Livius: Stübler ... 275
Lodolini ... 200
Loesch: Proebst ... 172
Loewenstern ... 219
Lo Gatto ... 274
Lohmann ... 234
Lohmeyer ... 179
Lohse: Heiss ... 276
Lojewski ... 199
Longe ... 292
Lorenzetti ... 263
Losonczy ... 205
Lo Stella ... 171
Lottini ... 193
Lotz ... 200
Louis ... 191
Lovas ... 299
Lovik ... 219
Lowell: Carnegie ... 177
Löhde ... 178
Lösener ... 206
Lubahn ... 202
Lucas—Dubreton ... 292
Luchaire ... 199
Lucie ... 181
Luckner ... 223
Ludwig: Schöneweg ... 272
Ludwig Amadeus von Savoyen 286
Ludwig, Eugen ... 247
Lufft ... 228
Lujza, porosz királyné: Sorel 294
Lukács György ... 190
Lukács József ... 170
Lukács Károly ... 286
Lukácsy ... 299
Lukácsy: Chadwick ... 179
Lukianus: Herzig ... 175
Lukinich: Csery—Clauser ... 193
Lumière ... 250
Lumniczer ... 299
Luther ... 183
Luther: Stürmer ... 184
Luther: Varsányi ... 295
Luzsa ... 254
Lüdtke ... 276
Lükő ... 189
Lütke ... 226
Lützeler ... 258
Lyautey ... 290
Lyka ... 259
Lyka: Bíró ... 259

Macchiavelli ... 193
Mc Govern ... 281
Madách ... 269
Madách: Barabás ... 288
Madách: Burta ... 268
Madách: Kamarás ... 269
Mády ... 187
Maffei: Rossi ... 273
Maffii ... 275
Maggiore ... 193
Magini: Ulivi ... 194
Magnus: Siedler ... 174
Magyar ... 292
Magyarász: Dolgos ... 189
Magyary Géza ... 209, 214
Magyary Zoltán ... 215
Maier—Hartmann ... 194
Mainardi ... 203
Maiuri ... 259, 261, 283
Major Emil ... 263
Major Róbert ... 228
Makkai ... 239
Makkos ... 278
Malcomes ... 232
Malingue ... 263
Mall ... 176
Malory ... 270
Maltusch-Heldt: Sihvo ... 221
Mályusz ... 279
Manacorda ... 203
Mancini: Lottini ... 193
Mandach: Anker ... 262
Mándy ... 269
Manet: Jedlicka ... 263
Manga ... 239
Mangoldt ... 243
Mannewitz ... 191
Manninger ... 250
Manninger: Torday ... 250
Mansur ... 286
Manthey ... 241
Manue ... 219
Márai ... 225
Márai: Thurzó ... 270
Maravigna ... 219
Marchand: Baratier ... 282
Marchi ... 228
Marck ... 219
Marcus Aurelius római császár 174
Marék ... 269
Maresca: Guzzo ... 173
Margit, árpádházi, boldog: Lovas ... 299
Margolis ... 241
Mária Antonia, francia királyné: Künstler ... 292
Mária Terézia, magy. kir.: Beumelberg ... 276
Mariaanen: Hinderdael ... 194
Máriásy ... 267
Marinetti: Pattarozzi ... 199
Marjay ... 203
Marjay: Strohmeyer ... 221
Markham: Church ... 246
Markmann ... 234
Markos Béla ... 288
Markos György ... 233
Markos Olivér ... 213
Márkus: Meszlényi ... 265
Marmion ... 180
Marrani ... 227
Marrenbach ... 201
Marschalkó: Gaksch ... 218
Marsovszky ... 202
Martin ... 230
Martinetti ... 174
Martinon ... 241
Martinovics: Barabás ... 288
Marton: Siebert ... 201
Márton Géza ... 209
Márton Gyula ... 242
Mártonffy: Keresztes-Fischer 251
Masnovo: Guzzo ... 173
Massis ... 272
Mata ... 178
Maternus ... 175
Máthé ... 286
Mathiae: Schumann ... 228
Matolcsy ... 232
Mátrai ... 180
Mattyasovszky—Zsolnay ... 254
Mátyás, I. magy. kir.: Garády 300
Mátyás, I. magy. kir.: Horváth 259
Mátyás, I. magy. kir.: Zolnai 171
Maugham ... 286
Maurach ... 254
Maurer ... 199
Maurice ... 271
Maury ... 183
Max ... 193
May: Dworczak ... 290
May: Laqua ... 271
Mayer: Aixinger ... 193
Mayer, Augustinus ... 179
Mayer Imre ... 292
Mayor ... 202
Mayr, Franz ... 298
Mayr, Heinrich ... 255
Mazeppa: Krupnyczkyj ... 292
Mazsáry ... 216
Mägdefrau ... 246
Meckel ... 272
Medefind ... 187
Medriczky ... 300
Méhely: Endre ... 188
Meierhofer ... 243, 247
Meinecke ... 292
Meinhof ... 241
Meinhold ... 232
Meisser ... 195
Meissner ... 230

Melánia, szent: Persico 180
Meleghegyi 223
Melly 251
Mencius: Haenisch 178
Menegazzi, Guido 226
Menger 209
Mensching 184, 188
Mense 172
Menzel 219
Menzel: Waldmann 264
Menzies 183
Mercati 202
Mercier 279
Mérei 225
Mérey 219
Merkel 232
Merker 239
Merz 237
Meskó 200
Meskó: Sármány 203
Mesmer: Tischner 176
Meszlényi Antal 292
Meszlényi Róbert 265, 292
Mészöly 272
Metman 175
Mettenheim 292
Metz 174
Metzger: Fangen 183
Metzger: Koskenniemi 186
Meusel 174
Mevius: Miehe 248
Mewaldt 178
Meyer: Meckel 272
Meyer, A. E. Herbert 244
Meyer, Hans 174
Meyer, Johannes 252
Meyer, Ludwig 237
Meyer, Richard 245
Meyer, Rudolf 178
Meyer—Christian 188
Meyer—Hamme 231
Mezger 208
Mezger: Grispigni 207
Meznerits 215
Miall: Cabaton 284
Micelli: Ferrari 192
Micklinghoff—Malten 252
Micraelius 297
Micui: Russel 294
Miehe 248
Migliori 171
Mihalik 300
Mihalik: Kiss 250
Mihály 231
Mikó 197
Mikó: Jancsó 291
Mikola 196
Miklós 183
Mikszáth: Krahl 269
Mikusch 185
Miles 239
Militello 238
Milleker 288
Miller 204
Milone 228
Milton: Heinrich 195
Minder: Liechté 244
Minucius: Axelson 273
Mirtschuk 284
Misciatelli 292
Mises 226
Miszti 269
Mittelbach, Hans 208
Mittelbach, Rolf 210
Mitterdorfer 254
Mladiáta 234
Mocsáry 285
Modi 299
Moers 176
Mohammed: Mikusch 185
Moldoványi 214
Molnár: Virkkunen 221
Molnár Dezső 225
Molnár Ferenc 219
Molnár Pál 268
Molnár Zoltán 276
Molter 285
Moltke 219
Moltke: Diez 284
Monoki 170
Monroë: Berber 205
Monsehr 210
Montaigne: Riveline 178
Montesquieu: Rossi 273
Montherlant 178
Monti: Fredas 280
Monti: Tomaselli 267
Montjean: Laure 292
Monzie 219
Moore 246
Moravcsik 281
Morgen 191
Móric, szász választó fejedelem: Baumgarten 289
Morin 181
Morley, Christopher 286
Morley, Margaret 286
Mórocz 296
Moser, E. G. 178
Moser, Ernst 227
Moser, Hans Joachim 265
Mosolygó 196
Mosonyi 247
Moss: Herzberg 266
Mossakowski 215
Mott: Fraser 239
Motta: Salis 281
Mousset 219
Mozart 265, 295
Mozart: Abert 265
Mozart: Cloeter 289
Mozart: De Wyzewa 290
Mozart: Jouve 265
Mozart: Lichtenberg 292
Mozart: Orel 293
Mozart: Pukánszky 265
Mozart: Röttger 294
Mozart: Schaeffner 294
Mozart: Sebestyén 266
Mozart: Spohr 266
Möckel: Freisler 223
Möllenbrok: Helmreich 223
Mörike 292
Mumm 286
Mummendey 170
Mund 203
Munkácsy: Farkas 263
Murat 292
Muratori 204
Murr: Conti 251
Musaios 273
Mussolini 171, 194, 292
Mussolini: Fall 198
Mussolini: Pini 293
Mussolini: Robakidse 294
Mussorgskij: Troeger 266
Muthesius 220, 232
Muthesius 254
Mutschenbacher: Bujdosó .. 249
Muzsnai 233
Mühlen 296
Mühlenfeld 216
Müllenbach 220
Müller: Born 256
Müller: Danzer 191
Müller: Surin 182
Müller, Friedrich 250
Müller, Georg 279
Müller, Hans Heinrich 211
Müller, Hans Wolfgang 283
Müller, Helmut 210
Müller J. 299
Müller, Johannes 281
Müller, Otfried 250
Müller, Otto 174, 244
Müller, Reinhold 250
Müller, Sven 203
Müller Vilmos 250
Müller—Freienfels 235
Müller—Lisowski 240
München 220
Münchhausen 296
Münster 172
Münstermann 257

Nádas 226
Nádasdy: Supka 294
Nádujfalvy 202
Nagy Artur 300
Nagy Gábor 226
Nagy István 299
Nagy Iván 293
Nagy Júlia 170
Nagy Lajos 188
Nagy László 259
Nagy Tibor 301
Nagybákay 235, 293
Nagylaki 248
Nagymihály: Zadravecz 295
Nansen 286
Napoleon I. 220
Napoleon I.: Aubry 288
Napoleon I.: Biedermann .. 217
Napoleon I.: Bouhler 289
Napoleon I.: Costantini 279

Napoleon I.: Dupont 218
Napoleon I.: Misciatelli 292
Náray–Szabó: Reichenbach . 244
Nardi 273
Nardini 277
Nathrath 264
Natter–Nád 248
Naumann 286
Navratil 230
Nawlasky 205
Nebenführer 250
Nedkoff 237
Neergaard 243
Nef 265
Negrelli: Birk 289
Negro 297
Nemák 254
Nemes 255
Németh Antal 266, 272
Németh László 193, 269
Némethy 301
Némethy: Persico 180
Nepke 236
Neri 199
Nessel 243
Nestroy 272
Netoliczka 260
Neubauer 293
Neuber: Nebenführer 250
Neuberger 254
Neumann 250
Neupert 244
Neuwinger 178
Nicodemi: Guarnati 264
Niedermayer 286
Nietzsche: Halász 268
Nietzsche: Kornis 265
Nietzsche: Paci 174
Nietzsche: Würzbach 295
Nightingale: Osvát 293
Nikisch 201
Niklai: Gróf 192
Niklitschek 243
Nikolajev 204
Nilius 236
Nitulescu 265
Nivedita 240
Nizsalovszky: Kuncz 213
Nizsinszkij 293
Noddack 245
Norton: Perkins 293
Noszlopi 177
Notter 215
Nouy 174
Novák Jenö 208
Novák László 235
Novalis: Bonsels 271
Novotny 263
Nowak 244
Nyárády: Gál 211
Nyárády József 257
Nyárady Mihály 286
Nyáry 225
Nyékhegyi 188
Nyéki 184
Nyeviczkey 299
Nyireö: Johann 285
Nyírö: Aengner 217
Nyiry Gyula 203, 278
Nyiry László 206

Obermüller 277
Ódry: Rédey 266
Oehlke 272, 274
Oesterheld 228
Oettinger 263
Offenberg 220
Ohlendorf 235
Ohnesorge 234
Ojetti 286
Olasz: Radnai 257
Oman, Charles 276
Oman, John 239
Opper 179
Orbán Balázs 285
Orbán György 251
Orbók 299
Orel 293
Orfila 298
Origenes: Völker 181
Orosz 251
Orosz: Bálint 288
Oroszhegyi 286
Országh 270
Ortega y Gasset 187
Ortlieb 208
Ortutay 259
Ortutay: Juhász 269
Ortvay 243
Orui 260
Osann 293
Osborne: Longe 292
Oshima 198
Osthoff 265
Osvárth: Angyal 207
Osvát 293
Ottaviano 174
Otto 233
Ottó: Schneider 256
Ottokar 190
Oven 220
Owen: Wagner 295
Ozorai 225
Öhquist 194

Paál 212
Pacces: Bottai 194
Pachtner 254
Paci 174
Pacini 194
Padányi–Gulyás 261
Pados 220
Pagel 277
Paikert 189
Pajzs 195
Pál, szent, apostol 179
Pál, szent: Pascoaes 180
Palágyi: Schneider 174
Palazzo 254
Paléologue: Herzog 276
Pálinkás 259
Palladio: Peé 261
Paneth 176
Panini–Finotti 195
Pantenberg 286
Pápai 202, 301
Papini 273, 293
Papp Ferenc 301
Papp György 278, 293
Papp László 193
F. Papp Zoltán 277
Paracelsus 174, 250
Paracelsus: Betschart 289
Paracelsus: Darmstaedter .. 175
Paracelsus: Jung 173
Paracelsus: Puder 293
Paracelsus: Raffy 293
Paracelsus: Reitz 174
Párducz 283
Paribeni 171, 293
Páriss 293
Parker: Browne 283
Parry: Longe 292
Partenheimer 251
Partisch 258
Pártos 233
Parzinger 208
Pascoaes 180, 293
Pase 199, 293
Pasquali 171
Pass 225
Passow-Kernen 293
Passweg 174
Pastor 267
Pataky Arnold 293
Pataky Ernö 210, 231
Pataky Géza 182, 220
Patay 300
Patikárus: Frank 299
Patmore 279
Patrizi da Cherso: Curcio ... 203
Patt: Bauch 233
Pattarozzi 199
Paul: Davis 240
Paulcke: Gut 251
Paulus 174
Pavelic 203
Pavesi 254
Payot 176
Pazár: Pataky 210
Pearce 293
Pechstein 208
Péczely 263
Pedro I. braziliai császár: Kienzl 291
Pedro II. braziliai császár: Kienzl 291
Peé 261
Peisner 238
Pekár 204
Penakov 199
Pennell 239
Perédy 170
Perham: Gomes 284
Perikles: Szabó 275

Pering ... 185
Perkins ... 293
Perl: Augustinus Aurelius ... 178
Perlaky ... 178
Perret: Jung ... 223
Persico ... 180
Pestalozzi: Würzburger ... 295
Pesthy: Gál ... 211
Pétain: Carré ... 289
Pétain: Laure ... 292
Péter ... 223
Péter, nagy, orosz cár: Bartz ... 289
Péterfy: Barabás ... 288
Peterich ... 258
Peters ... 236
Peters: Froembgen ... 290
Petersen: Wolters ... 240
Pétery ... 229
Petheo ... 301
Pethes ... 196
Pethő ... 210, 214, 220
Petőfi ... 278, 285
Petőfi: Barabás ... 288
Petőfi: Kornis ... 265
Petőfi: Zlinszky ... 270
Petrányi ... 255
Petreas ... 276
Petrovics ... 263
Pettman ... 241
Petz ... 220
Peuckert: Paracelsus ... 174
Pfaff ... 179
Pfeifer ... 197
Pfeiffer: Ojetti ... 286
Pfeiffer: Tombari ... 248
Pfeiffer, Eduard ... 254
Pfeiffer, Sepp ... 196
Pfister ... 263, 275, 293
Pflichthofer ... 220
Pfliegler ... 179
Pflug ... 234
Philipp, Hans Otto ... 223
Philipp Kálmán ... 225
Picard, Charles ... 261
Picard, Max ... 177
Pichler—Drexler ... 208
Picht ... 220
Picht: Stuart ... 294
Piganiol ... 275
Pigler ... 263
Pilisi: Pethő ... 210
Pillitz ... 254, 255
Pinder, Wilhelm ... 259, 260, 262
Ping Wen Ma ... 186
Pini ... 194, 293
Pinkerton ... 286
Pintér Imre ... 261
Pintér Jenő ... 242
Pioletti ... 231
Pirandello: Bontempelli ... 289
Pirou ... 226
Pisano: Carli ... 262
Pitagoras: Capparelli ... 173
Pius, XII. pápa: Zigány ... 295
Planck ... 244
Planiscig ... 262
Platon ... 193
Platon: Cras ... 222
Platon: Halasy—Nagy ... 192
Platon: Hartmann ... 173
Platon: Volkmann—Schluch ... 175
Plenzat: Findeisen ... 290
Plessner ... 176
Plotin: Volkmann-Schluch ... 175
Pluhár ... 267, 301
Podewils ... 293
Podhraczky ... 298
Poeschel ... 263
Poeschel: Habbel ... 257
Pohl, Gerhart ... 272
Pohl, Robert ... 244
Poisson ... 175
Pokorny ... 240
Polácsy ... 242
Polgárdy ... 267
Poll: Giuliano ... 186
Polzovics ... 193
Ponzano: Spaventa ... 174
Popa—Lissenau ... 197
Poppensieker ... 210
Poppitz ... 215
Por ... 230
Porst ... 297
Poseck ... 293
Posewitz ... 230
Posse ... 264
Posse—Brádzdová ... 286
Poulin: Lucie ... 181
Powell ... 286
Pozzani: Aillaud ... 280
Pöchlinger ... 220
Pöhlmann ... 293
Pölnitz ... 286
Pöschl ... 227
Prange: Bauch ... 233
Pranz: Albrecht ... 202
Preetorius ... 266
Preifer ... 223
Preisendanz ... 175
Preisich ... 245
Preisz ... 250
Preszly ... 194
Preziosi ... 188
Prinz ... 286, 301
Privat ... 293
Proebst ... 172
Prohászka ... 301
Prohászka: Rezek ... 174, 258
Prohászka: Világhy ... 203
Prosser ... 274, 301
Prütting ... 238
Puccini: Falk ... 265
Puccini: Meszlényi ... 265
Puder ... 293
Pukánszky ... 265
Puskás ... 225
Puskás: Holberg ... 272
Puskin ... 274
Pusztai—Popovits ... 196
Putnoki ... 245
Pütz ... 210
Pythagoras: Colerus ... 243

Quecke ... 215
Quecke: Dorn ... 230
Quilici: Funi ... 263
Quitton ... 174

Rachmanova ... 187
Racine: Németh ... 272
Rácz: Abody ... 253
Rácz György ... 204
Rácz István ... 274
Rácz Lajos ... 231
Rácz Veronika ... 239
Rademacher ... 262
Radisics ... 278
Radl ... 298
Radley ... 225
Radnai ... 257
Radó: Rubinyi ... 294
Radó István ... 170
Radó Polycarpus ... 170
Radványi: Rousseau ... 185
Raeder: Bongartz ... 222
Raffy ... 293
Ragai (Shafik) ... 260
Rajewsky: Meyer ... 244
Rajty ... 225, 257
Rákóczi Ferenc, II. ... 278
Rákóczi Ferenc, II.: Bethlen ... 278
Rákóczi Ferenc, II.: Hodinka ... 278
Rákóczi Ferenc, II.: Lukács ... 170
Rákóczi Ferenc, II.: Takács ... 229
Rákóczi György, II.: Kósa ... 292
Rákosi: Bognár ... 217
Rákosi: Ferenczi ... 170
Rákosi: Verő ... 299
Ramière: Causade ... 179
Ramlow: Busch ... 222
Rampolla del Tindaro: Persico ... 180
Ramseger ... 272
Rangachari: Thurston ... 239
Range ... 232
Ranke ... 250
Rapaics ... 247
Rapson ... 281
Rasmussen ... 239
Ráth ... 253
Ráth-Véghné Zipernovszky ... 266
Rau ... 229
Raugé ... 264
Rauschenberger ... 174
Rauschenberger, Walther ... 188
Ravasz: Vasady ... 184
Rave ... 260
Raymond ... 273
Raynal ... 264
Read ... 175
Réau ... 271
Rechenberg, F. G. ... 181
Rechenberg, Friedrich ... 179
Rédey ... 266
Redgrove ... 175

Reeve ... 282
Regőczi ... 301
Reher ... 223
Rehkopp ... 215
Rehm ... 258
Rehmke: Troberg ... 175
Rehse: Maier—Hartmann ... 194
Reich ... 286
Reich: Misciatelli ... 292
Reichenbach ... 244
Reichert Ferenc ... 266
Reichert, Franz ... 252
Reimann ... 241
Reinard ... 281
Reinecke ... 231
Reinhardt ... 235
Reinprecht ... 299
Reiser ... 286
Reitz ... 174
Reitzenstein ... 175
Reitzer: Silberschmidt ... 282
Reményi: Lestyán ... 292
Reményik ... 286
Reményik: Jancsó ... 269
Reminiczky ... 254
Remplein ... 201
Remy ... 235
Renatus: Pini ... 194
Renner ... 201
Réthly ... 246
Réthly: Bacsák ... 246
Réthy ... 220
Rétsey: Boér ... 295
Reumont: Helmreich ... 223
Reuss, Elisabeth ... 181
Reuss, Wilhelm ... 201
Reuter: Griese ... 271
Reuter, Friedrich ... 257
Reuter, Märta ... 248
Révay ... 169, 257, 296
Révay: Apuleius ... 273
Révész: Buchinger ... 200
Révész Béla ... 293
Révész Imre ... 183, 268
Reviczky: Bartha ... 299
Révy ... 270
Révy: Solth ... 294
Rexa ... 190
Rezek ... 174, 258
Rézler ... 201
Rhein ... 211
Rhys: Malory ... 270
Ribbentrop ... 199
Richelieu: Grimm ... 198
Richter Antal ... 180
Richter Gedeon ... 301
Richter, Werner ... 293
Rickert ... 256
Rickhinger ... 248
Ridinger ... 264
Riebicke ... 220
Riedel ... 299
Rienitz ... 211
Rietdorf ... 206
Riffel: Issel ... 231
Rihmer ... 261
Rilke: Orel ... 293
Rimskij-Korssakoff: Troeger 266
Ringel ... 228
Rintelen: Ottaviano ... 174
Rippl-Rónai: Petrovics ... 263
Risak ... 250
Rista ... 235
Ritscher: Hermann ... 285
Ritter ... 232
Riveline ... 178
Rivet: Vellard ... 287
Robakidse ... 294
Robaut ... 264
Roberts: Pennell ... 239
Roche: Tournier ... 250
Rodenberg ... 257
Roederer ... 279
Rohden ... 199
Rohnert ... 264
Rohonyi ... 255
Romaszkan ... 267
Rommel ... 220
Rommel: Aengner ... 217
Rommel: Nestroy ... 272
Rónai ... 220
Ronchi ... 205
Ronneberger ... 199
Roosbroeck ... 276
Roosevelt: Leers ... 188
Roosevelt: Pase ... 199
Roosevelt: Schadewaldt ... 193
Roosevelt: Silberschmidt ... 282
Roosevelt: Wirsing ... 200
Rosa: Borgognoni ... 267
Roscoe ... 239
Rose ... 241
Rosenberg: Griessdorf ... 194
Rosenberg, Adolf ... 239
Rosenberg, Alfred ... 188
Rosenkranz, Palle ... 294
Rosenkranz, Wilhelm ... 256
Rosenlecher: Wichmann ... 262
Roska ... 247
Ross, ... 199, 286
Rossellino: Planiscig ... 262
Rossi ... 273
Rossini: Salaczné Zachár ... 294
Rossmann ... 220
Roth Ernő ... 187
Roth Károly ... 232
Roth, Paul ... 183
Rothe ... 171
Rottauscher: Tieck ... 274
Rouse: Christian ... 284
Rousseau ... 185
Rousselot ... 181
Routh ... 282
Routledge ... 190
Roz ... 282
Rozanski ... 210
Rózsa ... 210
Rózsahegyi ... 267
Rozsály ... 239
Röck ... 181
Röckel ... 223
Rödiger ... 213
Röntgen: Glasser ... 244
Röpke ... 185
Röttger ... 294
Rubinyi ... 244
Rudder ... 250
Rudnyckij ... 241
Rudolf trónörökös: Richter ... 293
Ruh ... 197
Rumy: Bachrach ... 288
Runge: Privat ... 293
Ruppel ... 258
Ruska ... 176, 245
Russel ... 294
Rustin: Leers ... 194
Rutherford: Upmark ... 244
Ruzicska ... 273
Rüdiger: Preetorius ... 266
Rüfner ... 193

Saád Béla ... 220
Saád Ferenc ... 225
Sáfrány ... 294
Saint-Arnaud: Bertrand ... 217
Saint Exupéry ... 220
Saint Foix: De Wyzewa ... 290
Saint Simon ... 279
Saisset ... 178
Sala: Capobus ... 245
Salaczné Zachár ... 294, 295
Salaczné Zachár: Bellonci ... 289
Salaczné Zachár: Varé ... 295
Salamon ... 202
Salazar: Pajzs ... 195
Salis ... 281
Saller: Cloeter ... 289
Salleron ... 195
Salvatorelli ... 280
Samhaber ... 227, 294
Sandberg ... 221
Sándor, nagy, makedon király: Bendefy ... 278
Sándor, nagy, makedon király: Smith ... 281
Sándor ... 210, 212, 237
Sándor: Hegel ... 274
San-Giorgiu ... 273
San Lazzaro ... 289
Sántha: Preisz ... 250
Sapegno ... 171
Saponaro ... 273
Sapper ... 177
Saraja ... 220
Sárffy ... 214
Sárfy ... 237
Sarkotic: Tonelli ... 277
Sárközy ... 294
Sármány ... 203
Sárosi: Epiktétos ... 177
Sáska ... 296
Satadena ... 274
Sattler ... 196
Saturnus ... 194
Sauer: Dunkel ... 300

Saulnier ... 177
Sauvageot ... 242
Savelli ... 280
Savigny: Stoll ... 294
Say: Sztrókay ... 243
Scarfoglio ... 199
Scarlatti: Bontempelli ... 289
Schadewaldt, Hans ... 193
Schadewaldt, Wolfgang ... 274
Schaeder ... 275
Schaeffner ... 294
Schaer ... 177
Schall ... 264
Schandl ... 194
Schandl: Marsovszky ... 202
Scharschmidt ... 241
Schäffer ... 202
Schäffle: Blaum ... 277
Scheerbarth ... 206, 216
Scheffler, Irmtraut ... 192
Scheffler, Karl ... 264
Scheiber ... 185
Scheler: Passweg ... 174
Schelling: Tautz ... 174
Scheminzky ... 247
Schenke ... 220
Scher ... 272
Scherer ... 190
Schering ... 266
Scheuber: Gander van Matt ... 290
Schick ... 294
Schieferdecker: Kochs ... 258
Schiewe ... 221
Schiffer ... 205
Schilde ... 185
Schiller ... 177
Schiller: Spranger ... 174
Schinkel ... 261
Schirmer: Aa ... 256
Schleiermacher: Bredow ... 173
Schlichting ... 254
Schliephacke ... 240
Schlimbach: Dinklage ... 267
Schlitzer ... 233
Schmauss ... 246
Schmid, Heinrich ... 264
Schmid, Hermann ... 287
Schmid—Lindner ... 208
Schmidt: Henzel ... 230
Schmidt: Hahn ... 231
Schmidt, Eberhard ... 208
Schmidt Eligius Róbert ... 232
Schmidt, Hans ... 213
Schmidt, Herbert ... 221
Schmidt István ... 298
Schmidt, Johann Ubald ... 298
Schmidt, Johanna ... 178
Schmidt, Ludwig ... 276
Schmidt, Otto ... 239
Schmidt—Tüngler ... 213
Schmieder, Karl Christoph ... 176
Schmiedler, Oskar ... 197
Schmitt ... 205
Schmitt—Degenhardt ... 235
Schmitthenner ... 221
Schmitz ... 281, 282
Schneefuss ... 189, 281
Schneickert ... 208
Schneider, Erich ... 244
Schneider, Hans ... 229
Schneider, Ludwig Wilhelm ... 174
Schneider, Reinhold ... 258, 272
Schneider Sándor ... 256
Schneider, Theodor ... 184
Schnell ... 221
Schnyder von Wartensee: Schuh ... 294
Scholz László ... 180
Scholz, Wilhelm ... 272
Schopenhauer: Gwinner ... 291
Schopenhauer: Martinetti ... 174
Schorer, Edgar ... 229
Schorer, Robert ... 182
Schönbein: Bugge ... 245
Schönemann ... 229
Schönemann: Wild ... 191
Schöneweg ... 272
Schönfeldt ... 215
Schöpflin: Révay ... 257
Schrade ... 258
Schramm ... 212
Schranz ... 257
Schratt: Kürenberg ... 292
Schray ... 259
Schreiber ... 197
Schreitmüller ... 256
Schrepfer ... 215
Schrottenbach: Szathmáry ... 254
Schröer: Horányi ... 291
Schubart ... 184
Schubert: Jaspert ... 291
Schubert: Kolb ... 291
Schubert: Meszlényi ... 292
Schubert: Werlé ... 295
Schubert, Erwin ... 236
Schubert, Walter ... 243
Schubnell ... 191
Schuchhardt ... 259
Schuh ... 294
Schultheisz ... 237
Schultz ... 250
Schultzenstein ... 237
Schultz, Fritz ... 294
Schulz, Heinz ... 206
Schulze: Davidis ... 256
Schulze, Georg ... 227
Schulze, H. G. ... 221
Schumacher ... 256
Schumann, Friedrich ... 275
Schumann, Hans ... 236
Schumann, Hans-Joachim ... 228
Schumann, Otto ... 294
Schunke ... 204
Schuster ... 181
Schüddekopf ... 199
Schünemann ... 266
Schürenberg: Napoleon I. ... 220
Schürhoff: Gilg ... 253
Schürr: Heiss ... 268
Schütz ... 215
Schwalbe ... 270
Schwartz ... 241
Schwartz: Jajczay ... 258
Schwarz, Georg ... 272, 294
Schwarz, Hans ... 287
Schwarz, Johannes ... 231
Schweinichen: Krauss ... 193
Schweitzer, Albert ... 197
Schweitzer, Willy ... 236
Schweninger: Schwarz ... 294
Schwenzner: Kapferer ... 235
Schwichtenberg ... 232
Scipiades ... 250
Scotus Eriugena: Dal Pra ... 173
Scrimali ... 206
Sebes ... 235
Sebestyén ... 266
Sebestyén: Entz ... 284
Sebők: Katona ... 269
Seeger ... 206
Seeger: Hotz ... 259
Seekel ... 251
Seemüller ... 192
Seidel ... 181
Seidenstücker ... 185
Seifert ... 188
Seifert: Müller ... 250
Seifert: Schubart ... 184
Seifert—Jagdschan ... 212
Seiler, Friedrich ... 184
Seiler, Otto ... 236
Seiss-Inquart: Du Prel ... 275
Seitz ... 208
Seitz: Meyer ... 244
Semjonow ... 197
Sender ... 226
Sengbusch ... 248
Senior ... 294
Senn: Tobel ... 295
Seraphim ... 229
Sereg ... 270
Sérouya ... 174
Serra ... 205
Sertorius: De Francisci ... 185
Sértő: Gellért ... 290
Sertürner: Schumann ... 294
Seuse: Bühlmann ... 180
Severyns ... 171
Sganzini ... 169
Sgardelli ... 221
Shakespeare: Gregor ... 270
Shakespeare: Huch ... 270
Sharpe: Gouldsbury ... 284
Sheane: Gouldsbury ... 284
Shelley: Cs. Szabó ... 270
Sickenberger ... 179
Sidgwick: Briffault ... 189
Sieberer—Falch ... 208
Siebert ... 201
Siebert: Freisler ... 223
Siebert: Reuss ... 201
Siedler ... 174
Siegmund ... 179
Siewert ... 199
Sihvo ... 221

Silberschmidt ... 282
Siller ... 210
Silverio: Teréz, szent ... 180
Simon: Horváth ... 243
Simon: Marmion ... 180
Simon Béla ... 250
Simon Erzsébet ... 237
Simoneit ... 177
Simonffy ... 190, 229
Simonyi ... 242
Singer ... 171
Sinka ... 294
Sipos István ... 184
Sipos Sándor ... 227
Sirdani ... 281
Sitaram ... 281
Six ... 276
Sjöberg ... 203
Skalweit ... 234
Skribensky ... 182
Skrop ... 250
Slezák ... 294
Slesina ... 221
Slevogt ... 204
Smith ... 281
Smith—Dorrian: Willy ... 221
Snijder ... 260
Soenke ... 216
Sohnrey: Radley ... 225
Sokrates: Horváth ... 207
Sokrates: Mata ... 178
Soldan: Aho ... 283
Solt: Kovalovszky ... 292
Solth Imre ... 294
Solth Károly ... 250
Solymár ... 201
Sólyom ... 239
Sommer ... 202
Somogyi Imre ... 232
Somogyi József ... 188, 193, 225
Somssich ... 196
Sonnemann ... 227
Soós: Horváth ... 296
Soós András ... 170
Soós Imre ... 211
Soós László ... 190
Sorainen ... 174
Sorel ... 294
Sós Endre ... 188
Sós István ... 232
Söderblom: Andrae ... 288
Sölter ... 227
Sörös: Erdélyi ... 274
Sövényházy ... 202, 230
Spamer ... 181, 239
Spaventa ... 174
Spee ... 182
Spencer ... 287
Spengler ... 213
Spenlé ... 271
Spezzafumo de Faucamberge ... 178
Spiera: Erdős ... 245
Spohr, Werner ... 237
Spohr, Wilhelm ... 266
Sponholz ... 194
Spörri ... 181
Spranger ... 174
Springorum ... 265, 287
Spunda ... 294
Stachó ... 243
Stagge: Strecke ... 201
Staley ... 190, 294
Stalin: Krawtschenko ... 203
Stalin: Pase ... 293
Stange, Albert ... 245
Stange, Alfréd ... 261
Stanton ... 294
Stauning ... 195
Steck ... 243
Steckelberg: Briffault ... 189
Stefanini: Guzzo ... 173
Stegemann ... 221
Steiger, A. L. ... 176
Steiger, Eduard ... 206
Steiger, Hugo ... 277
Steiger, Robert ... 179
Steilen: Knittermeyer ... 277
Stein ... 261
Steinbach ... 178
Stelczer ... 205
Stenger ... 265
Stephan ... 184
Stiassny ... 230
Stickelberger ... 294
Stieve ... 276, 277
Stifter ... 272
Stifter: Novotny ... 263
Stille ... 246
Stockums ... 181
Stolke ... 191
Stoll ... 294
Stolte ... 255
Stolz ... 181
Stow ... 247
Strauss: Findeisen ... 290
Strecke ... 201
Strobel ... 294
Strode ... 282
Strohmeyer ... 221
Strzygowski ... 260
Stuart ... 294
Stuart: Godfrey ... 190
Stulz ... 282
Stummer ... 298
Stübler ... 275
Stürmer ... 184
Suarez ... 199
Sulis ... 171
Sundar Singh: Seiler ... 184
Supf ... 221
Supka ... 294
Surányi—Unger 226, 227, 229, 231, 234
Surin ... 182
Suthoff—Gross ... 217
Süssenguth: Ferchl ... 245
Swammerdam: Pöhlmann ... 293
Swift: Heidenhain ... 270
Swoboda ... 210
Sybel ... 295
Szabados ... 198
Szabó: Aristoteles ... 177
Cs. Szabó: Erdődi ... 239
Szabó: Koltay-Kasztner ... 242
Szabó: Surin ... 182
Szabó: Tóth ... 270
Szabó Adorján ... 261
Szabó Árpád ... 275
Szabó Béla ... 258
Szabó István ... 278
Cs. Szabó László ... 270
Szabó Margit ... 278
Szabó T. Attila ... 242
Szabó Zoltán ... 188, 287
Szádeczky—Kardoss ... 275
Szakács: Aengner ... 217
Szakáll ... 300
Szakátsy ... 256
Szalabasev ... 203
Szalai: Kahn ... 249
Szálasi: Egyény ... 195
Szalay ... 273
Szallam: Bendefy ... 278
Szánthó: Goethe ... 271
Szántó: Bród ... 252
Szántó Emil ... 191, 301
Szántó Ferenc ... 239
Szántó Irén ... 261
Szántó Menyhért ... 252
Szarvas: Zimmer ... 244
Szász ... 193
Szász: Hegyi ... 269
Szászy ... 287
Szászy: Balás ... 204
Szathmáry ... 234, 254
Szeberthy ... 195
Széchenyi: Aixinger ... 288
Széchenyi: Bagoly ... 193, 300
Széchenyi: Barabás ... 288
Széchenyi: Bethlen ... 278
Széchenyi: Csery—Clauser 193, 300
Széchenyi: Kálnoky ... 285
Széchenyi: Kemény ... 193
Széchenyi: Kertész ... 278
Széchenyi: Mladiáta ... 234
Széchenyi: Németh ... 193
Széchenyi: Polzovics ... 193
Széchenyi: Preszly ... 194
Széchenyi: Saturnus ... 194
Széchenyi: Schandl ... 194
Széchenyi: Szentiváni ... 194
Széchenyi István ... 194, 285
Széchenyi Zsigmond ... 267
Széchy ... 230
Szécsi ... 242
Szeghalmy ... 278
Szegvári: Bujdosó ... 249
Székely: Schenke ... 220
Székely Mihály ... 279
Székely Sándor ... 265
Szekfű ... 186, 197
Szekfű: Kálnoky ... 285
Szél ... 192
Szeley ... 267
Szemere ... 174

Szemian: Bucsay 225
Szemző 172
Szendy 217, 253, 301
Szendy: Haltenberger .. 284, 300
Szentesyné Doby 251
Szent-Györgyi 247
Szentimrei 240
Szentiváni Gábor 194, 239
Szentiváni Mihály 285
Szentkuthy 210
Szentkuty: Ortega y Gasset 187
Szentmiklóssy Lajos 193, 278
Szepes (Schütz) 251
Szepesy 238
Szerb 256
Szerb: Baroncelli 217
Szeremlei 240, 285
Szeremley: Nagybákay 293
Szigeti 236
Szíj 184
Sziklay: Belohorszky 224
Sziklay János 206, 295
Sziklay László 197, 274
Szilágyi 285
Szilasy 232
Szilassy: Bártfai Szabó 277
Szinay: Dienes 218
Szirányi: Pethő 210
Szirányi: Pethő 220
Szirbik 242
Szokoly 199
Szolnok 208
Szoncsó 255
Szondi 287
Szögyén 210
Szöllős 247
Szörédi 287
Szőts 256
Sztrókay 243, 248
Szunyogh: Lefebvre 182
Szücs 239
Szücs: Baktay 197
Szücs: Németh 266
Szücs Ervin 217
Szüts Iván 200

Taba 192
Tabéry: Magyar 292
Tabéry: Rónai 220
Tafferner 187
Tagerström 221
Tagore: Seiler 184
Takács György 238
Takács Ince 181
Takács János 229
Takáts 259
Tamás, aquinói, szent: Manthey 241
Tamásy: Rachmanova 187
Táncsics 285
Táncsics: Barabás 288
Tank 221
Tank: Gensert 172
Tápay Szabó 262
Tarczay: Szalabasev 203
Tarján 248
Tarnóczi 299
Tasnádi Nagy: Bujdosó ... 249
Tausz 299
Tautz 174
Taylor 295
Technau 259
Teghze-Gerber 237
Teleki 285
Teleki: Fodor 290
Teleki: Kertész 193
Teleki: Lengyel 292
Telesio: Abbagnano 173
Telkes 221
Temesvári Pelbárt: Hoszták . 269
Tempefői 301
Teréz, szent 180
Teréz, szent: Graham 180
Térfy: Szentkuthy 210
Terranova 279
Terrier: Wille 257
Tertullian: Axelson 273
Tertullianus 182
Thales: Mata 178
Thamer: Opper 179
Thaon di Revel: Gangemi ... 229
Thardy 295
Theal 247
Theal: Stow 247
Thelen: Pascoaes 180, 293
Therstappen 266
Theurer 217
Thévenaz: Béguin 173
Thiel 248, 295
Thies: Markmann 234
Thirring 191
Thirring: Kovács 191
Thoma: Busse 262
Thoma: Hielscher 260
Thomas 221
Thomas: Daeniker 218
Thomasset 221
Thomsen: Dröscher 234
Thorsonn: Maternus 175
Thost 199
Thumb 177
Thurneysen 184
Thurston 239
Thurzó 270
Thüring 244
Tichy 199
Tiebel 216
Tieck 274
Tigges 231
Tihanyi 274
Tilgher 175
Tilse 190
Timm 201
Timpanaro: Galilei 243
Tintoretto: Bercken 262
Tischner 176
Tisza: Tonelli 277
Tiszamarti 242
Titus: Calderini 289
Toba: Orui 260
Tobei 295
Todd 187
Toll: Vágó 195
Tolnai: Ács 230
Tomaselli 267
Tombari 248
Tomcsányi 206
Tommasi di Vignano 233
Tomor 221
Tonelles 267
Tonelli Sándor 231, 234, 277, 287, 301
Torday 250
Torday: Meznerits 215
Tordenskjold: Rosenkranz . 294
Torennes: Napoleon I. 220
Tostmann 201
Tóth: Eredia 246
Tóth Árpád 270
Tóth József 201, 301
Tóth László 190, 196, 252
Tóth Tihamér 180
Tóth Zoltán 279
Totzek 238
Tourette 264
Tournier 250
Toyama: Kimase 291
Tömörkény: Juhász 269
Tönnies: Seidel 181
Török 171
Török: Eckstein 249
Traianus, római császár: Paribeni 293
Treitz 255
Trencsényi—Waldapfel .. 273, 301
Trencsényi—Waldapfel: Musaios 273
Trikál 179
Trittel 287
Troberg 175
Trócsányi 169
Troeger 266
Troeltsch: Köhler 179
Troescher 262
Trombitás 301
Trotter: Dungern 274
Tröge 295
Truc 187
Trugly: Lucie 181
Trugly: Ramiére 179
Tuggener 256
Tungel: Dunant 218
Turchi 171
Turmezei 197
Turner 287
Turóczy: Virkkunen 221
Tury 208
Tuschli: Porst 297
Tüngel: Claudius 271

Uebersberger 280
Ugolini 242
Uhland: Schwarz 272
Ujszászy 225
Ulivi 194

Ulmenstein ... 211
Unger ... 266
Ungvári ... 217
Upadhyaya: Seiler ... 184
Upmark ... 244
Urban ... 267
Urbanek ... 254
Urbányi ... 230
Urdang: Adlung ... 253
Urech: Klingel ... 285
Ussani ... 242
Utitz ... 177
Uttendoppler ... 267
Uzorinac: Proebst ... 172

Vaatz ... 232, 233
Vacchini ... 192
Vácz: Belohorszky ... 224
Vadász ... 210
Vageler ... 287
Vági ... 176
Vági: Keszthelyi ... 212
Vágó ... 195
Vaillat ... 287
Vajda ... 221, 234, 301
Vajda: Bóka ... 268
Vajda: Kürenberg ... 292
Vajda: Marcus Aurelius ... 174
Vajk Lajos ... 277
Vajta ... 287
Vajthó ... 270
Valentin: Mozart ... 265
Valero: Bud ... 300
Valéry: Gerlótei ... 272
Valjavec: Ronneberger ... 199
Valló ... 191
Vámossy: Fritz ... 253
Van Gogh: Grappe ... 263
Van Leisen ... 279
Vanyó ... 275
Várady—Szakmáry: Takács 238
Várdai ... 287
Várdai: Gábriel ... 290
Varé ... 295
Varga: Bornemissza ... 234
Varga Béla ... 175
Varga Erzsébet ... 202
Varga István ... 234
Varga László ... 203
Varga Márton ... 256
Varga Valéria ... 274
Varga Zsigmond ... 179
Vargha: Angyal ... 207
Vargyas ... 266
Várkonyi ... 270
Varsányi ... 295
Vasady ... 184
Vasmer ... 242
Vaszary: Petrovics ... 263
Vatai ... 175
Vayer ... 258
Vedaldi ... 221
Veillard: Brüschweiler ... 224
Vellard ... 287
Veledits ... 242
Vendel ... 279
Verdi: Bontempelli ... 289
Verdi: Gatti ... 265
Verebély: Bujdosó ... 249
Verebély: Tóth ... 252
Vereby: Kiss ... 250
Veres ... 187, 204
Veress ... 225
Veress: Milleker ... 288
Verga: Bontempelli ... 289
Verkade ... 181
Verő ... 299
Verschaeve ... 264
Vértes ... 270
Vespasianus: Calderini ... 289
Vida: Dömötör ... 268
Viera ... 198
Viergutz ... 240
Vietsch ... 276
Vikár: Németh ... 272
Világhy ... 203
Vilkuna: Auer ... 283
Villain: Poisson ... 175
Villani ... 273
Villani: Ruzicska ... 273
Villanova ... 250
Villányi: Drágffy ... 233
Villányi Győző ... 182
Villányi László ... 210
Villari ... 229
Villars: Carré ... 289
Villon: Mészöly ... 272
Vilmos, porosz trónörökös: Dernyey ... 218
Vincent: Lichtenberg ... 272
Vincenti ... 210, 214
Vioux ... 295
Virágh László ... 275
Virágh Rózsa ... 242
Virányi ... 227
Virányi: Koltay-Kasztner ... 242
Virkkunen ... 221
Visky ... 210
Vivaldi ... 221
Vladár: Csánk ... 216
Voellmy ... 229
Vogel ... 172
Vogt ... 213
Voigt ... 198
Voigt—Alastair: Stuart ... 294
Vojcsik ... 254
Volkmann: Guttmann ... 249
Volkmann—Schluch ... 175
Volley ... 226
Volly: Horthy ... 265
Volpe ... 280
Völgyesi ... 177, 251
Völker ... 181
Völklein: Andrae ... 288
Vörösmarty: Balassa ... 288
Vyas ... 195

Waaser ... 243
Wacke ... 216
Waetzoldt ... 260
Wagemann ... 191
Wagner, Reinhold ... 201
Wagner, Richárd ... 244
Wagner, Richard Robert ... 295
Waigand ... 182
Waldapfel ... 270
Waldmann ... 264
Waldstein: Kálnoky ... 285
Walmeier ... 244
Walter: Balanyi ... 180
Walter, Eugen ... 182
Walter Gyula ... 237
Walter, Rudolf ... 199
Walter Tibor ... 267
Waltershausen ... 295
Waltzog ... 205
Walz ... 206
Walz: Heckel ... 204
Walzel: Grimm ... 298
Wanderscheck ... 267
Ward ... 287
Warner ... 287
Weale ... 188
Weber: Dünnebeil ... 265
Weber, Adolf ... 229
Wever, Carl August ... 193
Weber, Edmund ... 242
Weber, Henry ... 262
Weber, Leopold ... 274
Weber, Wilhelm ... 180
Wecke ... 254
Wecken ... 296
Wecklin: Müller ... 281
Weeks, John ... 239
Weeks, Mary ... 245
Wegener, Hans ... 222
Wegener, Wilhelm ... 205
Wegmann ... 180
Wehmeier ... 214
Weidlinger ... 251
Weinrich ... 180
Weifert ... 192
Weigand ... 175
Weigand: Doritsch ... 241
Weiglin ... 260
Weil: Ortega y Gasset ... 187
Wein ... 267
Weinert ... 247
Weiss ... 267
Weissenbach: Barcsay ... 172
Weisweiler: Ibn-Hazm ... 274
Weizsäcker ... 251
Welsh ... 242
Weltzel ... 248
Wensinck ... 185
Went: Preisz ... 250
Werbőczy: Balás ... 204
Werbőczy: Illés ... 204
Werbőczy: Rácz ... 204
Werder ... 265
Werder: Karstedt ... 200
Werfel ... 181
Werlé ... 295
Werner ... 203
Wesley: Lerch ... 183

Wesselényi ... 196
Westenburger ... 182
Westermann ... 242
Westphalen ... 199
Weszely: Payot ... 176
Weygold ... 201
Weyland ... 236
White, Herbert ... 198
White, J. Claude ... 282
Wicher ... 238
Wichert: Braun ... 271
Wichmann ... 262
Wick ... 261
Wicksell: Sender ... 226
Wieacker ... 210
Wiedemeyer ... 233
Wiedemeyer, Gerhard ... 235
Wiegersma ... 259
Wigram ... 287
Wild ... 191
Wilhelm, Otto ... 175
Wilhelm, Ulrich ... 212
Wilhelmy: Schmieder ... 197
Wille ... 257
Willeke ... 201
Williamson ... 240
Willies ... 208
Willy ... 221
Wilsdorf: Daig ... 191
Wimmer ... 295
Winckelmann: Schadewaldt 274
Windelband: Jakowenko ... 173
Winkler: Colerus ... 243
Winschuh ... 229
Wirsing ... 200
Wirtgen ... 195
Wirth ... 266
Wirtz ... 179, 187
Wirz ... 247, 252
Wirz: Conti ... 251
Wiscott ... 287
Wissmann: Froembgen ... 290
With ... 262
Wittek ... 221
Witting ... 288
Witting: Schäffer ... 202
Witz: Gantner ... 263
Wladár ... 299
Wlassich: Dáloky ... 264
Wohlbold ... 248
Wohlhaupter: Franz ... 184
Wolfer—Sulzer ... 258
Wolff: Fechner ... 218
Wollstonecraft: Taylor ... 295
Wolschansky ... 223
Wolter von Plettenberg: Blunck ... 280
Wolters ... 240
Workmann, Fanny ... 287
Workmann, William ... 287
Wormit ... 211
Wrany ... 245
Wrede ... 282
Wucher: Heiss ... 276
Wulff ... 223
Wunderlich ... 198
Wundshammer ... 221
Wuzel ... 212
Wühr ... 260
Würzbach ... 295
Würzburger ... 295
Wylie ... 295

Yi Yuan: With ... 262
Yoe ... 240

Zachár: Bellonci ... 289
Zacherl: Katharina von Genua ... 180
Zádor ... 287
Zádor · Szepesy ... 238
Zadravecz ... 295
Zahorsky: Maffii ... 275
Zámbó ... 222
Zander ... 186
Zangari ... 280
Zappa ... 222
Zárday ... 251
Zarncke ... 202
Zathureczky: Varé ... 295
Zay ... 215
Zbinden ... 178, 189
Zechmeister ... 245
Zedtwitz ... 248, 272
Zehery ... 208
Zeise ... 295
Zeiss ... 258
Zellner ... 299
Zemplén: Neergaard ... 243
Zemplényi ... 268
Zentai: Mády ... 187
Zentay ... 191
Ziegfeld ... 206
Ziegler ... 222
Zielke ... 200
Zigány ... 295
Zimmer ... 244
Zimmermann, Martin ... 297
Zimmermann, Werner ... 233
Zipernovszky ... 255
Zipkes ... 188
Zirczy: Takács ... 238
Zlinszky ... 270
Znakovszky ... 171
Zolnai ... 171
Zoozmann ... 268
Zorn: Macchiavelli ... 193
Zosimos: Bugge ... 245
Zrinyi ... 270
Zsadányi ... 172
Zschimmer ... 177
Zschokke ... 264
Zsuffa ... 222
Zubriczky József ... 261
Zubriczky Sándor ... 261
Zuretti ... 171
Zügel: Rohnert ... 264
Zycha ... 215

A Fővárosi Könyvtár kurrens folyóiratainak és napilapjainak jegyzéke. 1942

Alphabetisches Verzeichnis der laufenden Zeitschriften u. Zeitungen der Stadtbibliothek. 1942
Lista di periodici e giornali correnti della Biblioteca Municipale di Budapest. 1942

I. Központi könyvtár — Zentrale — Centro

A cím utáni zárójelben levő szám azt jelenti, hogy a folyóirat hányszor jelenik meg évente. A jobboldali oszlopban levő szám jelzi a raktári helyszámot.

Adó, Az (10) **2024**
Akadémiai Értesítő. Bp. (12) **3453**
Állatorvosi Lapok. Bp. (24) **1662**
Állattani Közlemények. Bp. (4) **x 2398**
Allgemeines Statistisches Archiv. München (2) **3919**
Amtsblatt d. Reichshauptstadt Berlin. Berlin (52) **1244**
Anthropos. Wien (6) **1218**
Anya- és Gyermekvédelem. Bp. (12) **x 2062**
Archeologiai Értesítő. Bp. (szbtl.) **531**
Archiginnasio, L'. Bologna (6) **0200/34**
Archiv f. Anthropologie. Braunschweig (4) **1296**
Archiv f. Bevölkerungswissenschaft u. Bevölkerungspolitik. Lpzg. (6) **x 2527**
Archiv f. Buchgewerbe u. Gebrauchsgraphik. Lpzg (12) **0204/25**
Archiv f. d. Gesamte Psychologie. Lpzg (4) **4895**
Archiv f. Kulturgeschichte. Lpzg (4) **4718**
Archiv f. Orientforschung. Berlin (6) **A 50.05/31**
Archiv. f. Rassen- u. Gesellschaftsbiologie. München (4) **3339**
Archiv f. Rechts- u. Sozialphilosophie. Berlin (4) **3765**
Archiv f. Reformationsgeschichte. Lpzg (3) **x 2659**
Archiv f. Religionswissenschaft. Lpzg (4) **2168**
Archivio Storico Italiano. Firenze (4) **2573**
Arti, Le. Firenze (12) **x 654**
Athenaeum. Bp. (6) **3900**
Atlantis. Berlin (12) **1892**
Auslese, Die. Berlin (12) **x 2202**

Bank-Archiv. Berlin (24) **1132**
Bánya- és Kohómérnöki Osztály Közleményei, A. Sopron (1)
Bányászati és Kohászati Lapok. Bp. (24) **4447**
Baromfitenyésztők Lapja. Bp. (12)
Békés Vármegye Hivatalos Lapja. Gyula (26—30) **562**
Belügyi Közlöny. Bp. (52) **1003**
Berliner Börsen-Zeitung **90**
Betriebswirtschaft, Die. Stuttg. (12) **1113**
Bibliografia Fascista. Roma (12) **0160/83**
Bibliographie d. Deutschen Zeitschriftenliteratur. Lpzg (5) **0144/3**
Bibliographie d. Deutschtums im Ausland. Stuttg (12) **01632/40**
Bibliographie d. Staats- u. Wirtschaftswissenschaften (azelőtt: Sozialwissenchaften) Berlin (12) **q 01630/6**
Botanikai Közlemények. Bp. (6) **x 2167**
Bölcseleti Közlemények. Bp. (1) **x 2436**
Budai Krónika. Bp. (52) **B 051/144**
Budapest Jogszabályai. Bp. (10) **2072** és **B 352/190** és **K 3520/25**
Budapest Székesfőváros Elektromos Művei. Szemle. Bp. (6)
Budapest Székesfőváros Gázművei Lapszemléje. Bp. (24)
Budapest Székesfőváros Közlekedési R. T. Közlönye. Bp.
Budapest Székesfőváros Statisztikai Havifüzetei. Bp. (12) **B 310/6** és **x 554**
Budapest Székesfőváros Vízműveinek Lapszemléje. Bp. **Bq 614/605**
Budapesti Közlöny. Bp. (naponta) **74**
Budapesti Szemle. Bp. (12) **3440** és **3441**
Budavidéki Hírlap. Budafok (52) **B 071/96**
Bulgarische Wochenschau. Sofia (52) **305**
Búvár. Bp. (12) **x 2313**
Bücherei, Die. Lpzg. (12) **0205/3**
Büntetőjog Tára (Magy. Jogi Szemle melléklete). Bp. (10) **4835**

Camera. Luzern (12) **x 597**
Cél, A. Bp. (12) **4467**
Civilta. Roma (6) **x 618**
Corriere del Danubio. Bp. (12) **306**
Corriere della Sera **104**
Corvina. Bp. (12) **2530**
Családi Kör. Bp. (12) **x 550**
Csillagászati Lapok. Bp. (4) **x 2574**

Danubian Review. Bp. (12) **x 2521** és **x 532**
Debreceni Protestáns Lap. Debrecen. (12) **1997**
Debreceni Szemle. Debrecen (10) **2737**
Déli Hírlap
Délvidéki Szemle. Szeged (12) **x 2680**
Deutsche Allgemeine Zeitung **281**
Deutsche Forschungen in Ungarn. Bp. (4) **x 2637**
Deutsche Jugendhilfe (ezelőtt: Zblt f. Jugendrecht). Berlin (12) **2954**
Deutsche Literatur-Zeitung. Berlin (52) **01543/18**
Deutsche Medizinische Wochenschrift. Berlin-Lpzg (52) **1636**
Deutsche Musikkultur. Kassel (12) **x 2650**
Deutsche Volkswirt, Der. Berlin (52) **1805**
Deutsche Zeitschrift f. Wohlfahrtspflege. Berlin (12) **2957**
Deutsche Zeitung **289**
Deutsches Recht. Berlin (24) **x 546**

Deutsches Statistisches Zentralblatt. Lpzg (8) 749
Deutsches Tuberkulose-Blatt (D. Med. Wochenschr. mell.) Lpzg (12) x 2268
Deutschland. Berlin (12) x 265
Diarium. Bp. (8) x 2141
Dolgozatok. Szeged (2) 2654
Donau, Die. Apatin (52) 307
Donaueuropa. Bp. (12) x 2642
Donauzeitung 299
Dunántúli Szemle. (azelőtt: Vasi —.) Szombathely (6) x 2422

Egyedül Vagyunk, 1939. Bp. (12) x 591
Egyetemes Philologiai Közlöny. Bp. (10) 4442
Egyházi Lapok. Bp. (12)
Ekonomisk Tidskrift. Uppsala (6) 4561
Elektrotechnika. Bp. (24) 1660
Elektrotechnishe Zeitschrift. Berlin (52) 1669
Élet. Bp. (52) 1694
Ellenzék 205
Előre. Bp. (52) 257
Americana. Bp. (12) x 2353
Emporium. Bergamo (12) x 672
Énekszó. Bp. (6) x 2558
Építészet. Bp. (12) x 659
Építőmesterek. Bp. (52)
Erdély. Kolozsvár (12) 1101
Erdélyi Helikon. Kolozsvár (12) 2854
Erdélyi Múzeum. Kolozsvár (12) 3452
Erdélyi Szemle. Kolozsvár (12) x 575
Értekezések és Beszámolók a Műszaki és Gazdaságtudományok Köréből. Bp. (8) (Magy. Mérn. és Ép. Egyl. Közl. mell.)
Esti Kurir 192
Esti Ujság 259
Esztergom Évlapjai. Esztergom (szbtl.) x 2195
Esztétikai Szemle. Bp. (4) x 2357
Ethnographia. — Népélet. Bp. (4) 4364
Europäische Revue. Lpzg (12) 2562
Europäische Wissenschafts-Dienst. Berlin (24)

Federation International de Documentation, Communications. Hága (4) 0205/21
Fehér Barát, A. Bp. (4)
Finanz-Archiv. Stuttg. (2) 3668
Finnisch-Ungarische Forschungen. Helsinki (szbtl.) x 2225
Firenze. Firenze (12) 1968
Fischers Zeitschrift f. Verwaltungsrecht. Lpzg (6) 3646
Fogorvosi Szemle. Bp. (12) 2399
Fogtechnikai Szemle. Bp. (12) 2687
Forschungen und Fortschritte. Berlin (36) 1861
Forum. Bp. (6) x 2597
Fotóélet Bp. (12) x 666
Fotografische Rundschau. Halle (12) x 655
Fotóművészet. Bp. (10) x 2491
Földrajzi Közlemények. Bp. (10) 3922
Földtani Értesitő. Bp. (4) x 2339
Földtani Közlöny. Bp. (12) 3895
Fővárosi Közlöny. Bp. (52) Bq 352/3 és 30
Frankfurter Zeitung 92
Frau, Die. Berlin (12) 1211
Freude u. Arbeit. Berlin (12) x 604
Független Ujság. Újpest (52)
Függetlenség 243

Gazdasági Jog. Bp. (52) x 2555
Gazette de Hongrie. Bp. (52) 226
Geist d. Zeit. (ezelőtt: Hochschule u. Ausland.) Berlin (12) x 2310
Geistige Arbeit. (azelőtt: Minerva-Zft.) Berlin (24) 238
Gemeindetag, Der. (azelőtt: Städtetag.) Berlin (24) 1628
Gemeinnützige Wohnungswirtschaft. (azelőtt: Zeitschrift f. Wohnungswesen.) Berlin (24) 619
Geopolitica. Milano (12) x 2628
Gesundheits-Ingenieur. München (52) 1750
Gyermekvédelem, A. Bp. (12) 1911
Gyógyászat. Bp. (52) 1320
Gyógyászati Közlemények. (Gyógyászat mell.) Bp. (12)
Gyógyszerészi Közlöny. Bp. (52) x 657
Gyógyszerészi Szemle. Bp. (52) x 620
Győri Szemle. Győr (10) x 2508

Hadtörténelmi Közlemények. Bp. (4) 3462
Hagyomány szava, A. Bp. (12)
Hajnalodik. Kecskemét (12) x 2678
Hétfő
Híd. Bp. (52) x 632
Historische Zeitschrift. München (6) 4756
Hitel. Bp. (24)
Hitel. Kolozsvár (4) x 2415
Hiteljog Tára. (Magyar Jogi Szemle mell.) Bp. (10) 2395
Hivatalos Árjegyzés. Bp. (52) Bq 381/16
Hivatalos Közlöny. (Vallás- és közoktatásügyi min.) Bp. (24—30) 1116
Hochland. München (12) 4702
Holnap, A. Bp. (24) 312
Honvédségi Közlöny. Bp. (20) 1156
Hungarian Quarterly, The. Bp. (4) x 2364

Igazság és Élet. Debrecen (10) x 2351
Igazságügyi Közlöny. Bp. (12) 628
Illustrazione Italiana, L'. Milano (52) 141
Illustrierte Zeitung. Lpzg (52) 120
Innendekoration. Stuttg. (12) 133
Internationale Agrar Rundschau. Berlin (12) x 2530
Internationale Landwirtschaftliche Rundschau. Roma. (12) x 2666
Iparos Hirlap (azelőtt: Ipar, Az.) Bp. (52)
Írás, Az. Bp. (12) x 2169
Irodalomtörténet. Bp. (8) 4478
Irodalomtörténeti Közlemények. Bp. (4) 3302
Italia Che Scrive, L'. Roma (12) x 549
Italia nel Mondo, L'. Roma—Milano (24)

Jahrbuch d. Bodenreform. Jena (2) 3410
Jahrbücher f. Nationalökonomie u. Statistik. Jena (6) 3051
Jelenkor. Bp. (24) x 608

Journal de la Société Hongroise de Statistique. Bp. (4) 2855
Jövőnk. Bp. (52) 247

Kalangya. Szabadka (12) x 2231
Kamarai Közlöny. Bp. (24) B 386/200
Kárpáti Magyar Hirlap 271
Kárpátmedence. Bp. (12) x 2590
Katolikus Kántor. Bp. x 2573
Katolikus Missziók. Bp. (12)
Katolikus Szemle. Bp. (12) 3891
Kelet Népe. Bp. (24) x 623
Keleti Ujság 208
Képes Krónika. Bp. (52) B 792/187
Képes Sport. Bp. (52)
Keresztény Magvető. Kolozsvár (6) x 2376
Keresztyén Igazság. Sopron (12) x 2288
Kisebbségi Körlevél. (Láthatár mell.) Pécs (6) x 2652
Kisebbségvédelem. Bp. (6) x 2518
Koszorú. Bp. (4) x 2348
Könyvkötők Lapja. Bp. (26)
Közellátási Értesítő. Bp. (52)
Közgazdasági Értesítő. Bp. (52) 4379
Közgazdasági és Közlekedési Tudósító. Bp. (24) 277
Közgazdasági Szemle. Bp. (12) 3041
Közigazgatástudomány. Bp. (6) x 2482
Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtárából. Kolozsvár (1) x 658
Községi Közlöny. Bp. (52) 1127
Közszállítási Értesítő (Közgazdasági Értesítő mell.) Bp. (52) x 668
Köztelek. Bp. (52) 39
Kunst, Die. München (12) 1681
Kunst im Deutschen Reich, Die. München (12) 268
Kühn-Archiv. Berlin (szbtl.) 4777
Külügyi Szemle. Bp. (4) 2391

Landwirtschaftliche Jahrbücher. Berlin (6) 1393
Láthatár. Bp. (10) x 2358
Légoltalmi Közlemények. Bp. (24) x 624
Lélek Szava, A. Bp. (12)
Lettura, La. Milano (12) x 2165
Levéltári Közlemények. Bp. (1) 2470
Literarisches Zentralblatt. Lpzg (24) q 01504/37
Literatur, Die. Stuttg. (12) 1217

Magánjog Tára. (Magy. Jogi Szemle mell.) Bp. (10) 2396
Magyar Biztosítástudományi Szemle. Bp. (6) x 2227
Magyar Családtörténeti Szemle. Bp. (10) x 2359
Magyar Csillag. Bp. (12) x 2633
Magyar Dal. Bp. (10) x 559
Magyar Élet. Bp. (12) x 570
Magyar Építőművészet. Bp. (12) 1002
Magyar Értesítő. Bp. (naponta) x 605
Magyar Főváros. Bp. (52) Bq 352/408
Magyar Front. Bp. (52) x 2178
Magyar Gazdák Szemléje. Bp. (12) 4370
Magyar Gyáripar. Bp. (12) 508
Magyar Hirlap. 300
Magyar Ipar. Bp. (24) 1158
Magyar Iparművészet. Bp. (10) 511
Magyar Jogászegyleti Értekezések. Bp. (4) x 2340
Magyar Jogi Szemle. Bp (10) 2344
Magyar Kat. Orvosok Szt. Lukács Egyesületének Tudósítója. Bp. (4)
Magyar Katona Ujság. Bp. (52) x 279
Magyar Katonai Szemle. Bp. (12) x 2454
Magyar Kereskedelem és Pénzügy. Bp. (24) 1880
Magyar Kir. Közig. Bíróság Közigazg. Osztályának Döntvényei. Bp. (4) 1403
Magyar Kir. Közig. Bíróság Pénzügyi Osztályának Döntvényei. Bp. (4) 1402
Magyar Kisebbség. Lugos (24) 2617
Magyar Kórház. Bp. (12) x 2200
Magyar Kórus. Bp. (4) x 2534
Magyar Könyvszemle. Bp. (4) 01004
Magyar Középiskola. Bp. (10) 4675
Magyar Közgazdaság. Bp. (52) 273
Magyar Közigazgatás. Bp. (52) 42
Magyar Közlekedési Szemle. Bp. (4) x 610
Magyar Kultúra. Bp. (24) x 552 és 4694
Magyar Kultúrszemle. Bp. (12) x 653
Magyar Külpolitika. Bp. (12) 1838
Magyar Lélek. Bp. (12) x 2543
Magyar Lapok 223
Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, A. Bp. (52) 532
Magyar Nemzet 264
Magyar Nemzetgazda. Bp. (26) 1153
Magyar Nemzeti Bibliográfia. Bp. (10)
Magyar Nyelv. Bp. (10) 4298
Magyar Országos Szabványok. Bp. (szbtl.) 1984
Magyar Országos Szabványok Gyüjteménye. Bp. (szbtl.) x 557
Magyar Paedagógia. Bp. (10) 3171
Magyar Protestánsok Lapja. Bp. (12) x 2519
Magyar Psychologiai Szemle. Bp. (4) x 2077
Magyar Statisztikai Szemle. Bp. (12) 2487
Magyar Szakszervezeti Értesítő. Bp. (24) x 636
Magyar Szárnyak. Bp. (12) x 627
Magyar Szemle. Bp. (12) 2698
Magyar Szociográfiai Intézet Közleményei. Bp. (4) x 2679
Magyar Szövetkezés. (azelőtt: Országos Központi Hitelszövetkezeti Értesítő.) Bp. (26) 1498
Magyar Törvényhozók Lapja. Bp. (24) x 651
Magyar Törvénykezés. Bp. (36) 2786
Magyar Út. Bp. (52) x 506
Magyar Utazó Kereskedő. Bp. (12) 1
Magyar Zenei Szemle. Bp. (12) x 2641
Magyarország 136
Magyarországi Rend. Tára. Bp. (12) K 3400/21 és 3483
Magyarosan. (Magyar Nyelv mell.) Bp. (10) 1959
Magyarság 173
Magyarság Útja. Bp. (52) 310
Magyarságtudomány. Bp. (4) x 2581
Medizinische Klinik. Wien (52) 1328
Mértékügyi Közlemények. Bp. (szbtl.) x 2205
Mezőgazdák. Bp. (12) 1238
Mezőgazdasági Közlöny. Bp. (12) 2872
Mezőgazdasági Kutatások. Bp. (12) 2891
Missziói Lapok. Sopron. (12)

Monatshefte f. Baukunst. (azelőtt: Wasmuths —) Berlin (12) 1225
Monatschrift f. Krebsbekämpfung. (Münchener Mediz. Wochenschrift mell.) München (6) 2616
Mone. Bp. (12) 1658
Move. Bp. (24) 179
Munkaügyi Szemle. Bp. (12) 2716
Musica d'Oggi. Milano (12) x 2627
Musik, Die. Stuttg. (12) 1683
Münchener Medizin. Wochenschrift. München (52) 1188
Művészet. Bp. (12) x 574

Nachrichtenblatt d. Stadt Wien. (azelőtt: Amtsblatt —.) Wien (52) 690
Nachrichtendienst d. D. Vereins f. Öffentl. u. Priv. Fürsorge. Berlin (12) x 547
Nagy Budapest. Bp. (52) Bq 352/396
Nagy-Magyarország. Bp. (52) 1879
Nation u. Staat. Wien (12) 2749
Nationalsozialistische Monatshefte. München (12) x2450
Naturwissenschaften, Die. Berlin (52) 1637
Nemzeti Élet. Bp. (52) 1651
Nemzeti Figyelő. Bp. (52) 269
Nemzeti Ujság 167
Nemzetnevelés. Bp. (24) 1748
Nép, A. Bp. (52) 302
Nép- és Családvédelem. Bp. (12) x 643
Népegészségügy. Bp. (24) 2580
Néprajzi Múzeum Értesítője. Bp. (4) x 2408
Népszava 38
Néptanítók Lapja. Bp. (24) 1128
Népujság. Bp. (52) 255
Neue Literatur, Die. Lpzg (12) 0168/3
Neue Rundschau, Die. Berlin (12) 4455
Neue Zürcher Zeitung 89
Neues Wiener Tagblatt 84
Nevelés (azelőtt: Pedagógiai Szeminárium). Bp. (10) x 2410
Nouvelle Revue de Hongrie. (azelőtt: Revue —) Bp. (10) 4255
Nouvelles Danubiennes. Bp. (12) 287
Numizmatikai Közlöny. Bp. (szbtl.) 739
Nuova Antologia. Róma (24) 4453
Nyolcórai Ujság 241
Nyukosz. Bp. (36) 1497

Olasz Szemle. Bp. (6)
Omke. Bp. (52) 140
Orientalistische Literaturzeitung. Lpzg (12) 01694/10
Országépítés. Bp. (24) x 656
Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny. Bp. (10) 4429
Országos Törvénytár. Bp. (szbtl.) 655
Orvosi Hetilap. Bp. (52) 1388
Orvosképzés. Bp. (6) x 2360
Orvosszövetség. Bp. (12)
Orvostudományi Közlemények (Orvosi Hetilap mell.). Bp. (szbtl.) x 625
Ostasiatische Rundschau. Hamburg (24) A 50.05/13
Ostasiatische Zeitschrift. Berlin (6) A 50.05/16

Öffentliche Gesundheitsdienst, Der. Lpzg. (24) x 2338

Pannonhalmi Szemle. Pannonhalma (4) 2649
Pannonia. Pécs (10) x 2478
Pantheon. München (12) 1823
Pásztortűz. Kolozsvár (12) 1699
Pénzügyi Fogalmazók Lapja. Bp. (12) 1954
Pénzügyi Közlöny. Bp. (30—36) 3517
Pest x 280
Pester Lloyd 75
Pesti Hirlap 73
Pesti Tőzsde. Bp. (52) 200
Pesti Ujság 274
Pestvidéki Élet. Kispest (52) 285
Petermanns Mitteilungen a. Justus Perthes Geographischer Anstalt. Gotha (12) 1033
Philips'Technische Rundschau. Eindhoven (12) x 563
Philosophisches Jahrbuch d. Görres-Gesellsch. Fulda (4) 0161/3
Photoblätter. Berlin (12) x 2626
Pilishegyvidék, Budakörnyék. Bp. (52) Bq 071/65
Polgári Törvénykezési Jog Tára. (Magy. Jogi Szemle mell.) Bp. (10) 2342
Problemi e Informazioni Sociali Roma (6)
Protestáns Szemle. Bp. (12) 4432

Rádióélet. Bp. (52) 1881
Rajzoktatás. Bp. (10) 2401
Református Élet. Bp. (52) 1994
Református Jövő. Bp. (52)
Reggeli Ujság 294
Reich, Das. Berlin (52) 293
Reichs-Arbeitsblatt. Berlin (36) 952
Reichsgesetzblatt. Berlin (szbtl.) 3643
Reichsgesundheitsblatt. Berlin (52) 1751
Reichsverwaltungsblatt. (azelőtt: Preussisches Verwaltungsblatt.) Berlin (52) 691
Revue Internationale du Travail. Genève (6) 2537
Revue Universelle. Vichy (24) 2704
Riadó. Bp. (12) x 614
Rivista Illustrata del Popolo d'Italia, La. Milano (12) x 649
Romana. Firenze. (10) x 2575

Sajtó, A. Bp. (12) 2787
Schaffende Ungarn, Das. Bp. (12) x 626
Schmollers Jahrbuch f. Gesetzgebung, Verwaltung u. Volkswirtschaft im Deutschen Reiche. Berlin (6) 3052
Scientia. Milano (12) 3872
Signal. Berlin (52) 301
Slowakische Rundschau. Pozsony (24) x 669
Sociala Meddelanden. Stockholm (12) 4556
Soproni Szemle. Sopron (6) x 2529
Sorsunk. Pécs (8) x 2660
Soziale Praxis u. Archiv. f. Volkswohlfahrt. Jena (52) 587
Statisztikai Értesítő (Bp. Szföv. Stat. Havi Füz. mell.) Bp. (12) x 615
Statisztikai Negyedévi Közlemények. Bp. (4) 4444
Stud. Bp. (naponta) 1987
Stürmer, Der. Nürnberg (52) 258
Südost-Echo. Wien (52) 303

Südost- Economist. Bp. (24) x 617
Südost Forschungen (azelőtt: Südostdeutsche —). Lpzg (4) x 2477
Südostdeutsche Rundschau. Bp (12)
Szabadalmi Közlöny. Bp. (24) 579
Szabadság. Bp. (52) 245
Szabolcsi Szemle. Nyíregyháza (4)
Szalézi Értesítő. Rákospalota (10) x 2203
Számviteli Közlöny. Bp. (12) x 2476
Századok. Bp. (10) 3049
Székelység. Székelyudvarhely (12) x 2682
Szépművészet. Bp. (12) x 661
Színházi Magazin. Bp. (52) B 792/188
Szociális Szemle. Bp. (12) x 631
Szózat (azelőtt: Nemzet Szava). Bp. (52) 284

Társadalombiztosítási Közlöny. Bp. (24) 4362
Társadalomtudomány. Bp. (6) 2450
Technik und Wirtschaft. Berlin (12) 2662 és 1665
Technika. Bp. (10)
Technisches Gemeindeblatt. Berlin (12) 695
Tej, A. Bp. (24) 282
Temps, Le 109
Tenger, A. Bp. (12) 1260
Tér és Forma. Bp. (12) 1801
Természet, A. Bp. (12) Bq 727/14
Természet és Állatvédelem. Sopron (4) x 601
Természettudományi Közlöny. Bp. (12) 4992
Testnevelés. Bp. (12) 2856
Theologia. Bp. (4) x 2519
Theologiai Szemle. Debrecen (6) 2673
Theologische Revue. Münster (12) 1638
Theologische Rundschau. Tübingen (6) x 2624
Tőke, A. Bp. (24) 1896
Tuberkulózis Elleni Küzdelem. Bp. (12) x 2196
Turán. Bp. (4) A 50.05/7
Turisták Lapja. Bp. (12) 2726
Turquie Kamaliste, La. Konstantinápoly (6)
Turul. Bp. (4) 557
Tükör. Bp. (12) x 2369
Typographia. Bp. (52) 36

Új Élet. Rozsnyó (11) x 2400
Új Európa. Bp. (12)
Új Főváros. Bp. (52) 261 és Bf 352/325
Új Gazdaság. (azelőtt: Magyar Külkereskedelem.) Bp. (24) 162
Új Idők. Bp. (52) 1790
Új Magyar Múzeum. Kassa (2)
Új Magyarság 240
Új Nemesség. (azelőtt: Munkásifjú) Bp. (12) x 573
Új Nemzedék 164
Új Rend. Bp. (52) 309
Új Világ. Bp. (52)
Ujság 224
Ungarische Jahrbücher. Berlin (4) 2085
Ungarischer Volkswirt. Bp. (12) x 2267
Ungarn. Bp. (12) x 2586
Unitárius Értesítő. Bp. (12) 1980
Ügyvédi Kamarai Közlöny. Bp. (szbtl.) B 347/9
Ünnep. Bp. (52) 1996

Vállalkozók Lapja. Bp. (52) 70
Vármegye, A Bp. (36) 55
Városi Szemle. Bp. (6) 3720 és B 352/277
Városok Lapja. Bp. (24) 998
Vendéglátóipari Szemle. Bp. (12) Bq 613/225
Verkehrstechnik. Berlin (24) 1330
Verwaltungsarchiv. Berlin (4) 3707
Vierjahresplan, Der. Berlin (24) x 613
Vierteljahrschrift f. Sozial- u. Wirtschaftsgeschichte. Stuttg. (4) 3518
Vierteljahrshefte zur Statistik d. Deutschen Reichs. Berlin (4) 940
Vigilia. Bp. (10) x 2324
Világítás, Útépítés, Vízellátás. (azelőtt: Községfejlesztés) Bp. (12) 1793
Virradat. 256
Vitézek Lapja. Bp. (36) x 553
Voix des Peuples. Minorité. Genève (12) x 2494
Volk im Osten. Bukarest (12) x 2625
Volkswirtschaft, Die. Bern (12) x 652
Völkischer Beobachter 262

Wehrmacht, Die. Berlin (24) x 599
Weltkunst, Die. Berlin (52) 219
Weltwirtschaftliches Archiv. Jena (4) 4394
Wiener Zeitschrift f. d. Kunde d. Morgenlandes. Wien (4) A 50.05/12
Wirtschaft u. Statistik. Berlin (24) 1649
Wohnungswesen, Städtebau u. Raumordnung. Stuttg. (4) x 650

Zeitschrift f. Ästhetik z. Allg. Kunstwissensch. Stuttg. (4) 2980
Zeitschrift f. Deutsche Geisteswissenschaft. Jena (6) x 2502
Zeitschrift f. Deutsche Kulturphilosophie. (azelőtt: Logos.) Tübingen (3) 4722
Zeitschrift d. Deutschen Morgenländischen Gesellschaft. Lpzg (4) A 50.05/1
Zeitschrift f. Ethnologie. Berlin (6) 4961
Zeitschrift f. Geopolitik. Berlin (12) 2552
Zeitschrift f. d. Gesamte Staatswissenschaft. Tübingen (4) 3046
Zeitschrift f. Kunstgeschichte. Lpzg (6) 1760
Zeitschrift f. Menschenkunde. Berlin (4) 2953
Zeitschrift f. Musik. Regensburg (12) 2578
Zeitschrift f. Nationalökonomie. Wien (5) x 2041
Zeitschrift f. Organisation. Berlin (12) 1837
Zeitschrift f. Öffentliche Wirtschaft. Berlin (12) 1242
Zeitschrift f. Öffentliches Recht. Wien (5) 2397
Zeitschrift f. Politik. Berlin (12) 3473
Zeitschrift d. Savigny-Stiftung f. Rechtsgeschichte. Weimar (1) 3537
Germanistische Abteilung
Kanonistische Abteilung
Romanistische Abteilung
Zeitschrift f. Vergleichende Rechtswissenschaft. Stuttg. (3) 4009
Zeitschrift f. Volksernährung. Berlin (24) 1794
Zeitschrift f. Völkerrecht. Breslau (4) 3547
Zene, A. Bp. (16) 2757
Zeneközlöny. Tiszaföldvár (12) x 2576
Zentralblatt f. Bibliothekswesen. Lpzg (12) 0200/33
Zorja — Hajnal. Ungvár (2)
Zöld Kereszt. (Népegészségügy mell.) Bp. (24) x 2591

II. Fiókkönyvtárak — Filialen — Filiali

A római számok a fiókkönyvtárak számát jelzik. A zárójelben levők pedig azt, hogy hány száma jelenik meg a folyóiratoknak egy évben

Búvár. (12) III., VII., VIII., IX., X.
Corvina. Rassegna Italo-Ungherese. (12) VII., VIII., IX., X.
Családi Kör. (10) VII., IX., X.
Délibáb. (52) VII., IX., X.
Egyedül Vagyunk. (12) VII., VIII., IX., X.
Elektrotechnika. (12) VII.
Élet. (52) IX., X.
Én Ujságom. (52) III.
Erdélyi Helikon. (12) X.
Erdélyi Szemle. Kolozsvár. (12) VII., IX., X.
Esti Ujság. IV., VII., VIII., IX., X.
Esti Ujság. Pozsony. VII., VIII., IX.
Fehér Barát. (4) VIII., IX.
Fotóművészet. (12) VIII.
Földrajzi Közlemények. (10) X.
Függetlenség. VII., IX., X.
Gyermekvédelem. (12) VII., IX., X.
Híd. (52) VII., VIII., IX., X.
Holnap. (24) IX., X.
Ifjúság és Élet. (12) III., VII., IX., X.
Ipar, Az (52) VII., IX., X.
Irodalomtörténet. (8) X.
Jelenkor. (24) VII., IX., X.
Katolikus Szemle. (10) VIII., IX., X.
Kelet Népe. (12) VII.
Képes Krónika. (52) IV., VII., IX., X.
Képes Sport. (52) III., IV., VII., VIII., X.
Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok. (szbtl.) X.
Külügyi Szemle. (4) X.
Levente. (12) VII.
Magyar Cserkész. (24) III.
Magyar Csillag (12) IX., X.
Magyar Élet. (12) IX.
Magyar Főváros. (52) VII., VIII., IX., X.
Magyar Gyümölcs. (12) IX.
Magyar Iparművészet. (10) VIII. X.
Magyar Katonai Szemle. (12) VIII.
Magyar Katona Ujság. (52) IX.
Magyar Könyvbarátok Diáriuma. (10) I., III., VI., VIII., IX., X.
Magyar Kultura. (24) VII., IX., X.
Magyar Kultúrszemle. (20) I., II., III., VI., VII., VIII., IX., X., XI.
Magyar Külpolitika. (12) IX.
Magyar Lányok. (52) III., VII., VIII.
Magyar Lélek. (12) VII., IX., X.
Magyar Nemzet. VII., VIII., IX., X.
Magyar Női Szemle. (12) VII., VIII., IX., X.
Magyar Szárnyak. (24) VIII., X.
Magyar Szemle. (12) III., IV., VII., VIII., IX., X.
Magyar Szociográfiai Intézet Közleményei. (4 IX.
Magyarság. IV., VII., VIII., IX., X.
Motor. (10) X.
Nagyasszonyunk. (12) III.
Nagy-Budapest. (52) VII., VIII., IX., X.
Nagymagyarország. (24) VII., X.
Nemzeti Élet. (52) VII., IX.
Nemzeti Sport. (52) IV., VII., IX., X.
Nemzeti Ujság. IV., VII., VIII., IX., X.
Nép- és Családvédelem. (12) IX., X.
Nép és Nyelv. (12) VII., VIII., IX., X.
Népszava. VII.
Növényvédelem. (24) VIII.
Nyolcórai Ujság. VII., VIII., IX., X.
Pest. VII., IX., X.
Pester Lloyd. VII., IX., X.
Pesti Hirlap IV., VII., VIII., IX., X.
Pesti Ujság. VII., VIII., IX., X.
Protestáns Szemle. (12) VIII., IX., X.
Rádió Élet. (52) V., VII., X.
Rádótechnika. (12) VIII.
Reggeli Ujság. Ujvidék. IX., X.
Sport Hirlap. (52) IX., X.
Széphalom. (12) X.
Szépművészet. (12) VIII., IX., X.
Szózat. (52) VII., IX.
Természettudományi Közlöny. (12) IV., VII., IX., X.
Testnevelés. (10) X.
Turisták Lapja. (12) VII., VIII., IX., X.
Tükör. (12) VII., VIII., IX., X.
Tündérujjak. (12) II., VI., VII., VIII., IX., X.
Új Főváros. (52) VII., IX., X.
Új Idők. (52) III., VII., IX., X.
Új Magyarság. IV., VII., VIII., IX., X.
Új Nemzedék. IV., VII., IX., X.
Ujság. IX., X.
Uj világ. (52) VII., IX.
Ünnep. (52) VII., IX., X.
Vármegye. (36) VII., IX., X.
Városok Lapja. (52) VII., VIII., IX., X.
Vasárnapi Könyv. (52) III., IV., VII., VIII., X.
Vigilia. (12) IX.
Zászlónk. (12) III., VII., IX.
Zene. (12) VII., VIII., IX., X.

A Fővárosi Könyvtár kiadványai

Verzeichnis der Veröffentlichungen der Budapester Stadtbibliothek
Pubblicazioni della Biblioteca Municipale di Budapest

A Fővárosi Nyilvános Könyvtár Értesítője. (Bulletin der Statbibliothek Budapest.) I—XII. 1907—1918. — Új folyam. (Neue Folge) I—X. 1921—1930. 2 P. Megszűnt — Erscheint nicht weiter.

A Fővárosi Könyvtár Évkönyve. (Jahrbuch der Stadtbibliothek Budapest.) I—XI. 1931—1942. à 5 P.

Tanulmányok. (Studien.) 1. *Kelényi B. Ottó:* Erhard Schön magyar vonatkozású metszetei, különös tekintettel Buda 1541. évi ábrázolására. (Erhard Schöns Ungarn betreffende Holzschnitte, mit besonderer Rücksicht auf die Darstellung Ofens 1541.) 1933. 1·50 P. — 2. *Koch Lajos:* Brahms Magyarországon. (Brahms in Ungarn.) 1933. 1·50 P. — 3. *Kelényi B. Ottó:* Budai impresszumos nyomtatványok 1688—1708. (Zur Frage der Neuanfänge der Ofner Buchdruckerkunst nach der Rückeroberung der Stadt. 1686.) 1934. 1·50 P. — 4. *Drescher Pál:* Mit olvas a Fővárosi Könyvtár közművelődési fiókjainak közönsége? Kulturális keresztmetszet. (Acht Tage aus dem Leben unserer Zweigbibliotheken. Statistische Aufnahme über den Lesestoff.) 1935. 1·50 P. — 5. *Jajczay János:* Császári követ fogadása Budán a török idők alatt a Fővárosi Könyvtár egy vízfestményén. (Der Empfang einer kaiserlichen Gesandtschaft in Ofen während der Türkenzeit. Dargestellt an einem Aquarell der Kupferstichsammlung der Stadtbibliothek.) 1935. 1·50 P. — 6. *Koch Lajos:* Matlekovits Sándorné Szuk Róza naplója. (A Fővárosi Könyvtár BQ 907/38. sz. kézirata.) (Das handschriftliche Tagebuch der Violincellokünstlerin Frau Rosa Matlekovits-Szuk.) 1935. 1·50 P. — 7. *Zsák Wilfried:* A Fővárosi Könyvtár és ifjúsági olvasói. (Die jugendlichen Leser der Stadtbibliothek.) 1936. 1·50 P. — 8. *Witzmann Gyula:* Dokumentáció. (Dokumentation.) 1937. 1 P. — 9. *Lamatsch Sándor:* Kempelen Farkas két ismeretlen kéziratkötete a Fővárosi Könyvtárban. (Unveröffentlichte deutsche Gedichte Wolfgang von Kempelen's in der Stadtbibliothek Budapest.) 1937. 1 P. — 10. *Fort Sándor:* Egy népkönyvtár nevelő munkássága nőolvasói körében. (Die erziehende Tätigkeit einer Volksbücherei im Kreise ihrer weiblichen Leser.) 1938. 1 P. — 11. *Németh Endre:* A tizedes osztályozás fejlődése. (Die Entwicklung der Dezimalklassifikation.) 1938. 1 P. — 12. *Hanskarl Erzsébet:* Budai, óbudai és pesti hírek a »Wiennerisches Diarium« első ötven évfolyamában. (1703—1752.). (Ofen, Altofen und Pest im Spiegel des »Wiennerischen Diariums«. Mitteilungen aus den Jahrgängen 1703—1752.) 1938. 1·50 P. — 13. *Kelényi B. Ottó:* Egy magyar humanista glosszái Erasmus Adagiájához. (Glossen eines ung. Humanisten z. d. Adagia des Erasmus.) 1939. 3 P. — 14. *Koch Lajos:* Seyler József Antal ismeretlen d-moll miséje a Fővárosi Könyvtárban. (Eine unbekannte Messe von I. A. Seyler i. d. Stadtbibliothek.) 1939. 1 P. — 15. *Sárváry Dezső:* Francia útleírások Budáról és Pestről (Französische Reisebeschreibungen über Ofen u. Pest.) 1838—1884. 1939. 1 P. — 16. *Jajczay János:* Pest-Budai figurák a mult század harmincas éveiből. Max Felix Paur rajzai a Fővárosi Könyvtárban. (Pester und Ofner Typen aus den dreissiger Jahren des vergangenen Jahrhunderts. Zeichnungen von Max Felix Paur in der Stadtbibliothek Budapest) 1940. 1 P. — 17. *Gerendás Ernő:* Adatok a budai és a pesti céhek életéhez, különös tekintettel a Fővárosi Könyvtár céhirataira. (Beiträge zum Ofner und Pester Zunftleben mit besonderer Berücksichtigung der Zunftschriften der Stadtbibliothek Budapest.) 1940. 2 P. — 18. *Relkovic Néda:* A budai jogkönyv (Ofner Stadtrecht) harmadik kézirata a Fővárosi Könyvtárban. (Die dritte Handschrift des Ofner Stadtrechts in der Budapester Stadtbibliothek.) 1941. 1 P. — 19. *Koch Lajos:* Kacsoh Pongrác »János vitéz«-e. Adalék a budapesti színjátszás történetéhez. (Das Singspiel »Held János« von Pankratius von Kacsoh. Ein Beitrag zur Geschichte der Budapester Schauspielkunst.) 1941. 1·50 P. — 20. *Németh Endre:* Jog és törvényhozás a könyvtári életben. (Bibliotheksrecht und Bibliotheksgesetzgebung.) 1941. 1·50 P.

A Budapesti Gyüjtemény bibliográfiai munkálatai. — (Bibliographische Arbeiten der Budapestiensia Sammlung.) — 1. Buda és Pest a szabadságharc idejében. (Ofen und Pest zur Zeit des Freiheitskampfes.) 2 P. 1929. — 2. Buda és Pest fürdőinek és gyógyforrásainak irodalma. (Literatur der Ofner und Pester Bäder und Heilquellen). 1933. 2 P. — 3. Buda és Pest 1686. évi visszafoglalásának egykorú irodalma. 1683—1718. — Bibliographie zur Geschichte der Rückeroberung Ofens u. Pest's 1686. Druckwerke aus dem Zeitraum 1683—1718. — Letteratura contemporanea della riconquista di Buda e Pest 1686. 2 P.

1936. — 4. Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában 1683—1718. — Graphische Darstellungen der Städte Ofen und Pest aus der Zeit der Rückeroberung 1683—1718. 2 P. 1937. — 5. Aquincum irodalma. — Bibliographia aquincensis. 2 P. 1939.

Aktuális kérdések irodalma. — (Literatur aktueller Zeitfragen). — 1. Drágaság. (Teuerung.) 1910.* — 2. Jéghiány. 1. kiad. (Eismangel. 1. Aufl.) 1910.* — 3. Kiütéses tífusz. (Flecktyphus. — 1910.* — 4. Jéghiány. 2. kiad. (Eismangel. 2. Aufl.) 1910.* — 5. Városi nyilvános könyvtárak. (Städtische öffentliche Bibliotheken.) 1910.* — 6. Ázsiai kolera. (Asiatische Kolera.) 1910.* — 7. Tejhiány. (Milchmangel.) 1910.* — 8. Földgáz. (Erdgas.) 1911.* — 9. Kétéves katonai szolgálat. (Zweijähriger Militärdienst.) 1911.* — 10. Közigazgatási tisztviselők képesítése. (Qualifikation der Verwaltungsbeamten.) 1911.* — 11. A munkabérek törvényes védelme. (Rechtschutz des Arbeitslohns.) 1911.* — 12. Választási bíráskodás. (Wahlgerichtsbarkeit.) 1911.* — 13. Szociálpolitika. (Sozialpolitik.) 1912.* — 14. Szociális magánjog. (Soziales Privatrecht.) 1912.* — 15. Munkaviszony. (Arbeitsverhältnis.) 1912.* — 16. Szociális bérpolitika. (Soziale Lohnpolitik.) 1912.* — 17. Munkásvédelem. (Arbeiterschutz.) 1912.* — 18. Munkásbiztosítás. (Arbeiterversicherung.) 1912.* — 19. Szociális egészségügy. (Soziale Hygiene.) 1912.* — 20. Munkásjóléti intézmények. (Wohlfahrtseinrichtungen.) 1912.* — 21. Munkanélküliség. (Arbeitslosigkeit.) 1912.* — 22. Szociális büntetőjog. (Soziales Strafrecht.) 1912.* — 23. Szociális községi közigazgatás. (Soziale Gemeindeverwaltung.) 1912.* — 24. Szociálpedagógia. (Sozial-Pädagogie.) 1912.* — 25. Balkánkérdés. (Die Balkanfrage.) 1912.* — 26. A munkanélküliség elleni községi biztosítás. (Gemeindeversicherung gegen Arbeitslosigkeit.) 1912.* — 27. Balkánkérdés. 2. kiad. (Die Balkanfrage. 2. Aufl.) 1913.* — 28. Politikai tömegsztrájk. (Politischer Massenstreik.) 1913.* — 29. Vasúti pályaudvarok. (Bahnhöfe.) 1913.* — 30. Az eszperantó és a kiadói érdekek. (Das Esperanto und die Interessen der Verläger.) 1913.* — 31. Erkölcstelen irodalom elleni küzdelem. (Kampf gegen Schundliteratur.) 1913.* — 32. A nők választójoga. (Wahlrecht der Frauen.) 1913.* — 33. Háború. (Der Krieg.) 1914.* — 34. A Duna. (Die Donau.) 1916.* — 35. A monarchia és nemzetiségek. (Die Monarchie und die Nationalitäten.) 1918.* — 36. Rákosi Jenő. 1927. 20 fillér. — 37. Beethoven. 1927. 40 fillér. — 38. Olasz-magyar kapcsolatok. (Italienisch-ungarische Beziehungen). 1927. 60 fillér. — 39. Lakbérleti jog. (Mietrecht.) 1927. 40 fillér. — 40. Békerevizió. (Revision der Friedensverträge.) 1927. 40 fillér. — 41. Valorizáció. (Valorisation.) 1928. 40 fillér — 42. Albrecht Dürer. 1928. 3 P. — 43. Sport és testnevelés. (Sport und Körperkultur.) 1928. 80 fillér. — 44. Franz Schubert. 1928. 2 P. — 46. A sajtó. (Die Presse.) 1929. 40 fillér. — 47. Kartell és tröszt. (Kartelle und Trösts.) 1929. 40 fillér. — 48. Munkaidő. (Arbeitszeit.) 1930. 40 fillér. — 49. Goldmark Károly. (Karl Goldmark.) 1930. 40 fillér. — 50. Testületi képviselet a nemzeti államban. (Körperschaftliche Vertretungen im nationalen Staate.) 1934. (Nemzetpolitikai kérdések. Nationalpolitische Zeitfragen I.) 1 pengő. — 51. Földrendezés — Telepítés — Tagosítás. (Agrar- und Bodenreform — Siedlung — Flurbereinigung.) 1935. (Nemzetpolitikai kérdések. Nationalpolitische Zeitfragen II.) 1 P. — 52. Racionalizálás. (Rationalisierung.) 1936. (Nemzetpolitikai kérdések. Nationalpolitische Zeitfragen III.) 1 P. — 53. *Hamvas Béla:* A világválság. (Die Weltkrise.) 1938. 2 P. — 54. *Homa Gyula:* Irányított gazdálkodás. (Gelenkte Wirtschaft. Economia totalitaria.) 1940. (Nemzetpolitikai kérdések. Nationalpolitische Zeitfragen. Problemi nazionali-politici IV.) 2 P. — 55. *Witzmann Gyula:* Néperővédelem. (Schutz der Volkskraft.) 1941. (Nemzetpolitikai kérdések. Nationalpolitische Zeitfragen. V.) 2 P.

Közlemények. — (Mitteilungen.) 1. Szakkatalógus. 1 füzet: A lakáskérdés és a városépítés kapcsolatos kérdései. (Fachkatalog. Heft 1.: Wohnungsfrage und anschliessende Probleme des Städtebaus.) 1907.* Pótlék 1907-ről és 1908-ról. (Ergänzung vom Jahre 1907 und 1908.)* — 2. Szakkatalógus. 2. füzet: A községi pénzügy. (Fachkatalog. Heft 2.: Kommunale Finanzen.) 1908.* — 3. A választóreform. Válogatott jegyzék a parlamenti és községi választójog és a parlamentarizmus irodalmából. (Die Reform des Wahlrechts. Auswahl aus der Literatur des Reichstags- und Kommunalwahlrechts und des Parlamentarismus.) 1909.* — 4. Szakkatalógus. 3. füzet: Községi szociálizmus. Függelékül: Munkaviszonyok községi vállalatokban. (Fachkatalog. Heft 3. Munizipalsozialismus. Im Anhang: Arbeitsverhältnisse in den städtischen Unternehmungen.) 1909.* — 5. Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1909-ről. (Ungarische sozialwissenschaftliche Bibliographie vom Jahre 1909.)* — 6. Emlékirat községi nyilvános könyvtár létesítéséről Budapesten. (Denkschrift über die Errichtung einer städtischen öffentlichen Bibliothek in Budapest.) 1910.* — 7. Községi Nyilvános Könyvtár létesítése ügyében tartott szakértekezlet jegyzőkönyve. (Protokoll der Enquête über die Errichtung einer städtischen öffentlichen Bibliothek.) 1910.* — 8. Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1910-ről.

* Elfogyott. (Vergriffen.)

(Ungarische sozialwissenschaftliche Bibliographie vom Jahre 1910.) 1911.* — 9. A Fővárosi Könyvtár osztályozása. (Klassifikationsschemen der Hauptstädtischen Bibliothek.) — 1. Bevezetések. Rövidített osztályozás. Közös alosztások. (Einleitungen. Verkürzte Klassifikation. Gemeinsame Subdivisionen.) 1912.* — 2. Általános munkák. Bölcselet Vallás. Egyház. (Allgemeine Werke. Philosophie. Religion. Kirche.) 1912.* — 10. Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1911—1912-ről. (Ungarische sozialwissenschaftliche Bibliographie vom Jahre 1911 und 1912.) 1914.* — 11. Mintajegyzék városi nyilvános könyvtárak számára. (Musterkatalog für Städtische Öffentliche Bibliotheken.) 1913.*

Fiókkönyvtárak katalógusai. — (Kataloge der Zweigbibliotheken.) A fiókkönyvtárak magyarnyelvű szépirodalmi könyveinek jegyzéke. (Verzeichnis der in ungarischer Sprache erschienenen Belletristik.) 1929. 1 P.

1. sz. fiókkönyvtár. (Zweigbibliothek Nr. 1.) — 1. Gyermekek könyvei. (Bücher für Kinder.) 1916.*) — 2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. (Bücher für Jugendliche. 1. Folge.) 1916.* — 3. Magyarnyelvű szépirodalom. (Belletristik in ungarischer Sprache.) 1916.* — 4. Német szépirodalom. Regények, elbeszélések. (Deutsche Belletristik. Romane, Erzählungen.) 1916.* — 5. Német szépirodalom. Pótlás. (Deutsche Belletristik. Ergänzung.) 1917.*

2. sz. fiókkönyvtár. (Zweigbibliothek Nr. 2.) — 1. Gyermekek könyvei. (Bücher für Kinder.) 1916.* — 2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. (Bücher für Jugendliche. 1. Folge.) 1916.* — 3. Magyarnyelvű szépirodalom. (Belletristik in ungarischer Sprache.) 1916.*

3. sz. fiókkönyvtár. (Zweigbibliothek Nr. 3.) — 1. Gyermekek könyvei. (Bücher für Kinder.) 1916.* — 2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. (Bücher für Jugendliche. 1. Folge.) 1916.* — 3. Magyarnyelvű szépirodalom. (Belletristik in ungarischer Sprache.) 1916.*

8. sz. fiókkönyvtár. (Zweigbibliothek Nr. 8.) — 1. Magyarnyelvű szépirodalmi könyvek és ismeretterjesztő művek. (Belletristik in ungarischer Sprache und populärwissenschaftliche Werke.) 1927. 1·60 P.

Egyéb kiadványok. (Sonstige Veröffentlichungen.) — Évi jelentés 8—15. évf. (Jahresbericht, Jg. 8—15. Sonderabdrucke.) 1914—1921. — A világháború újabb irodalma. (Neuere Literatur des Weltkrieges.) Budapest: Benkő 1915—17.* — Útmutató a Fővárosi Könyvtár látogatói számára. 5. kiadás. (Wegweiser für die Besucher der Stadtbibliothek. 5. Ausgabe.) 1939.* — »Emericus« egy dilingeni iskoladráma 1626-ból. (»Emericus«. Ein Dilingener Schuldrama aus d. Jahre 1626.) 1930. 2 P. — Goethe. (Bibliográfia. — Bibliographie.) 1932. 2 P. — Haydn. (Bibliográfia. — Bibliographie.) 1932. 2 P. — Liszt. (Bibliográfia. — Bibliographie.) 1936. 2 P.

* Elfogyott. (Vergriffen.)

Tájékozásul

A Fővárosi Könyvtár központja VIII. ker., Reviczky-utca 1. sz. nyitva van minden hétköznap d. e. 9-től esti 7-ig, vasár- és ünnepnapon 10-től 1-ig; normanapokon zárva van.

Normanapok: Újév. — Március 15. — Nagypéntek. — Húsvétvasárnap. — Húsvéthétfő. — Pünkösdvasárnap. — Pünkösdhétfő. — Úrnapja. — Az államfő születés- és névnapja. — Augusztus 20. — Október. 6. — December 25., 26.

Központi könyvtár.

A könyvtár könyvei kétféleképen használhatók: 1. helyben és 2. otthon.

1. *A helybenolvasás* az olvasó- és folyóiratteremben *olvasójegyhez van kötve.* E jegy ára 5 p. Válthatja minden felnőtt. Elvesztett jegy pótlásáért 50 fillér fizetendő.

2. A könyvek *otthoni használatra elvitele* (kikölcsönzése) *kölcsönzőjeggyel történik.* Kölcsönzőjegyet válthat *félévre 5 pengőért* minden budapesti lakos, aki személyazonosságát és főbérleti lakása címét elfogadható módon igazolja. *A kölcsönzés határideje egy hónap.* Késedelem esetén kötetenkint és naponkint 10 fillér bírság fizetendő. A könyvtár könyvanyagáról katalógus tájékoztat. A kölcsönzőjegy az olvasóterem látogatására is jogosít.

Háromféle katalógus van: betűrendes szerzői, tárgyi és földrajzi katalógus.

A katalógusban megtalálja az olvasó a keresett mű szerzőjét, címét és helyszámát. *(A cédula bal sarkán!)* Ezeket az adatokat kell felírnia a kérőlapra, amikor könyvet kér.

Kétféle kérőlap van: egy a kölcsönzőben és *egy* az olvasó- és folyóiratteremben.

Felvilágosítást az ügyeletes tisztviselő ad; irodalmi tanácsot, *bibliográfiai felvilágosítást a reference-könyvtáros.*

A könyvtár írásban és telefonon is szívesen válaszol a hozzá intézett kérdésekre. (Telefonszám: 1—462—56, 57).

A látogatónak *ingyen áll rendelkezésére a ruhatár,* ahol felső kabátját, esernyőjét és aktatáskáját *köteles* letenni.

*

Fiókkönyvtárak.

1. sz. fiók. (IV., Molnár-utca 27.) Nyitva hétfő, szerda és péntek 2—½6-ig, kedd, csütörtök 10—½2-ig, szombat 10—12-ig.

2. sz. fiók. (VII., Erzsébet-körút 5. I. em.) Nyitva felnőtteknek hétfő, szerda, péntek 2—½6-ig, kedd, csütörtök 10—½2-ig, szombat 10—12-ig, gyermekeknek hétfőtől péntekig 3—5-ig, szombat 10—12-ig.

3. sz. fiók. (X., Szörény-utca 3.) (Fővárosi kislakástelep.) Nyitva felnőtteknek hétfőtől péntekig 3—½7-ig, szombat 10—12-ig, gyermekeknek hétfő, szerda, péntek 3—½5-ig.

4. sz. fiók. (Aréna-úti Fővárosi Népszálló). Mindennap d. u. 3—7-ig, szombat d. e. 10—½1-ig.

5. sz. fiók. (Állatkert.) Nyitva kedd, csütörtök d. u. 2—½6-ig, szombaton d. e. 10—12-ig.

6. sz. fiók. (Budai Vigadó.) (II., Corvin-tér 6.) Nyitva hétfő, szerda, péntek 3—½7-ig, kedd, csütörtök 10—½2-ig, szombat 10—12-ig.

7. sz. fiók. (Népház.) (V., Vág-utca 12.) Nyitva felnőtteknek hétfő, kedd 3—½7-ig, csütörtök 4—½8-ig, szerda, péntek 10—½2-ig, szombat 10—12-ig. Gyermekeknek naponkint (szombat kivételével) 4—5-ig.

8. sz. fiók. (III., Fő-tér 2.) Nyitva felnőtteknek hétfő, szerda, péntek 3—½8-ig, kedd 10—½2-ig, szombat 10—12-ig. (Csütörtökön zárva.) Gyermekeknek hétfőn és pénteken 2—4-ig.

9. sz. fiók. (VIII., József-körút 70.) Nyitva hétfő, szerda 2—½6-ig, péntek 4—½8-ig, kedd, csütörtök 10—½2-ig, szombat 10—12-ig.

10. sz. fiók. (VI., Andrássy-út 52.) Nyitva hétfő, szerda 2—½6-ig, péntek ½4—7-ig, kedd, csütörtök 10—½2-ig, szombat 10—12-ig.

11. sz. fiók. (I., Krisztina-körút 155.) Nyitva hétfő, szerda, péntek 3—½7-ig, kedd, csütörtök 10—½2-ig, szombat 10—12-ig.

12. sz. fiók. (X., Harmat-utca 1/3.) Nyitva naponkint (szombat kivételével) 3—½7-ig, szombat 10—12-ig.

14. sz. fiók. (IV., Királyi Pál-utca 11.) Ifjúsági kölcsönző. Nyitva hétfő, szerda, péntek 2—½6-ig, kedd, csütörtök 11—½2-ig, szombat 10—12-ig.

Felelős kiadó: Enyvvári Jenő.